FONDO PROVINCIA

21 A 8

BIBLIOTECA PROVINCIALE
13 E 4
Armadio 13.
Palchetto 16.
Num.° d' ordine 13 2SH70

NAZIONALE
B. Prov.
I
2503
NAPOLI
VITT. EM. III

11.13.

B. Prov.
I
2503-504

Ex libris V. I. D.[ris] Julij Orlandi

Digitized by Google

608726

DIONYSII PETAVII AURELIANENSIS E SOCIETATE JESU, RATIONARIUM TEMPORUM

IN PARTES TRES
Libros quatuordecim diſtributum.

In quo ætatum omnium ſacra profanaque hiſtoria Chronologicis probationibus munita ſummatim traditur.

EDITIO NOVISSIMA
Ad hæc tempora perducta ; Tabulis Chronologicis atque Notis hiſtoricis & Diſſertationibus auctior facta.

PARS PRIMA.

BIBLIOTECA
10.

PARISIIS,

Apud Florentinum Delaulne, viâ Jacobæâ ſub ſignis Imperatoris & Leonis aurei.

M DCCIII.

CUM PRIVILEGIO REGIS.

[illegible] Google

ILLUSTRISSIMO PRINCIPI

D. LUDOVICO

BORBONIO

ENGUIENNENSIUM,

DUCI.

SI ipſa per ſe loqui artes, diſciplinæque poſſent, Illuſtriſſ. Princeps, *magnas profectò tibi, ac tuo Parenti, ſummo viro, gratias agerent: nec minùs ſibi de hoc honore gratularentur, quem ſunt ad hanc diem maximum veſtro de ſe judicio conſecuta.*

Eſt enim hoc quanti vos illas feceritis, illuſtre teſtimonium; quod amplitudinis uterque tanta, ille te in earum ſinu, ac gremio educari voluerit: tu earundem convictu, & contubernio poſteriores aulæ delicias, & amœnitates duxeris. Hoc eſt, inquam, prorſus amplum literis noſtris, & magnificum, regia te ſtirpe puerum, & indole ſic illis tractandis aſſueſcere. non ut earum magiſtros ad te domum evoces; aut oblectamenti, & acroamatis adhibeas loco: ſed ut ad illorum ædes ultrò accedas ipſe quotidie: neque in Scholarum officiis obeundis proprium tibi quicquam præter cæteros aſſumas. Quare cùm ſempiternum vobis nomen, ac famam utrique comparatis, tum exemplum huic, & ſequenti ætati ſtatuitis, quanto illas in pretio haberi deinceps oporteat, ut id

ex opinione evellatur hominum, quod pleriſque ordinis illius vel palam, vel uſu tacito ac judicio perſuaſum videtur: ut quiſque ſummo loco natus eſt, ita minimum cum otioſis illis, & inertibus ſtudiis habere commercij. Quòd ſi quis jactare audebit in poſterum; non Alexandri M. non Caroli noſtratis; non reliquorum, quos ex antiquitatis memoriâ proferre ſolemus: ſed recentiore iſto tuo, & Illuſtriſſimi parentis tui facto refelletur. Hoc igitur, ut dixi, nomine quàm-maximas ſe ambobus vobis gratias debere literæ profiterentur, ſi uti ſermone poſſent. tùm qui hoc poſſunt, fautores illarùm, & amantes, prolixè, ac cumulatè facient: & hujus commendationem laudis adjungent ad cæteras, quarum ſegetem, ac materiam olim in Illuſtriſſimo Parente tuo confectam habent; in te verò nihilo minorem, & his, quæ præ te fers, generis, naturæque bonis conſentaneam fore confidunt. Quam de te conceptam omnium opinione ſpem ratam exploratamque reddunt tot illa præſtantium, quæ vel id ætatis habes, indicia virtutum. Eſt omninò divinum neſcio quid in vobis principibus; & communi captu altior indoles, que vos ſecernit à vulgo; & ad hominum imperia, magnaſque res, & arduas capeſſendas natos eſſe demonſtrat. Atque ut in apum genere ſigna quædam regibus indita ſunt, quibus facilè dignoſcuntur ab reliquis: aut ut Spartorum poſteri, lancea; eburneo humero, Pelopidæ; Seleucidæ, ancora; naturalibus aliis alij notis inſignes erant: ſic eſſe ſolent eximium aliquid in magnis viris, quos ſupra ſortem aliorum non tam conditio generis, quàm omnia gubernantis, ac ſuum cuique deſcribentis ordinem Dei voluntas extollit.

Ejuſmodi in te eſſe illa didicimus: primùm acre & excellens ingenium; cujus eſt ad omnes capiendas artes tanta celeritas, ut undecimo iam ætatis anno, primas in Eloquentiæ ſchola eruditionis induſtriæque teneas: animus item honeſtæ laudis, ac gloriæ incitatus ſtimulis: crebra cum adverſario de doctrinarum genere omni certamina; neque certaminibus rariores palmæ, ac vic-

loria. dum tu quidem æquales inter, omnium rerum, quibus ornari ætas iſta ſolet, principatum obtines; & ſive Parentis hortatu, ſive tuapte ſponte id aſſequeris. quod cuidam in militiam profecturo principi ſuus apud Homerum pater præcepiſſe legitur,

Αἰὲν ἀριστεύειν· καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων·

ut umbratili hac, & ludrica dimicatione præludas iis triumphis puer, quos matura poſt ætate juſtis ex hoſtibus, præliiſque reportabis. His, quæ ſplendidiora videntur vulgò, multo accedunt illa potiora flos quidam integritatis, ac nitor, nullis vitiorum maculis oblitus; docilis natura, & ad fingentis arbitrium tenera, & flexibilis: tum candidi mores, & amabiles; atque adverſus omnes, etiam infimos, ſumma lenitas, affabilitàſque ſermonis: Chriſtiana denique, ſine fuco, pietatis diligens amor, & cultus. Hæc, & ejuſdem modi cætera, magna per ſeſe, tamen in te nonniſi ſemina ſunt, & initia, quibus ad dignum Principe decus tuus ſenſim adoleſcit & perficitur animus.

Sed ego laudum hic tuarum præconium non decrevi facere. Id opus cum erit, primùm univerſos, quod dicere cœperam, eò conſpirare, nitique ſimul oportebit, qui doctrinarum perſequuntur ſtudia. tum Societatem noſtram neceſſe erit ex omnibus: cujus inſtitutioni tuus te nunquam ſine laude nominandus pater addixit. Quod cùm ageret, unà præclarum obſidem, ac pignus dabat ſingularis de ea exiſtimationis, ac voluntatis ſuæ; & illius in te viciſſim obligabat fidem, ut quibus poſſet rationibus cùm amplificandæ gloriæ tuæ, tum juvandis, ac provocandis ſtudiis tuis incumberet. Ego itaque, qui, quòd & ex illa Societate ſum, & ingenuis delector artibus, utriuſque lege officii teneri me ſentio, eo ipſo defungendum mihi hoc tibi inſcribendo Opere ſtatui: in quod hiſtoriam omnem ab Orbis initio ad ætatis noſtræ tempora, quanta potui brevitate, diligentiàque contuli. Sic enim commodare primùm me putavi poſſe ſtudiis: quorum præcipua pars in hiſtoria, & antiquitatis ſita eſt ſcientia. Hanc verò non

decoram ſolùm principibus, ſed etiam perutilem eſſe, jure perhibent ſapientes viri. ſive quòd civilis ex illâ prudentiæ diſciplina petitur; dum ex alienis exemplis, & caſibus, quid in ſuis, vel communibus gerendis rebus tenendum, vitandùmque ſit, addiſcunt homines, nullo ſuo labore, ac periculo, ſive ex tam aſſidua rerum humanarum, fortunæque, quam illic legunt, viciſſitudine & imperiorum, ac civitatum occaſu, parvi iſta facere conſueſcunt, & in iis tuendis, aut appetendis, modum adhibere cupiditatibus ſuis; atque ad ſolida, conſtantiſque gloriæ fructum, qui ex una virtute & pietate capitur, conſilia ſua transferre. Hunc uſum hiſtoriæ legendæ vel eſſe præſtantiſſimum, non ſemel admonet gravis imprimis auctor Otho *Friſingenſis, præſertim his verbis, quæ in ſecundi libri fine poſuit:* Hæc omnia, *inquit*, nutantium rerum mala (ut ita dixerim) quotidianæ mortalium mortes, ad veram, ac permanentem æternitatis vitam nos mittere deberent. *Ejuſmodi tu morum, vitæque fructum, non ſolùm utilius; ſed etiam, quæ tua eſt ingenii bonitas, jucundius, quàm illum ſcientiæ, cognitioniſque, cujus eſt vehemens imprimis amor in pueris ex hoc noſtro libro colliges. Atque hinc poſtremò, de duobus illis erga te officiis, quæ mihi cum univerſa Societate propoſita debere eſſe dixi, conſequens fiet alterum; ut, ſi privatis adhuc nullis tuis, Illuſtriſſimi certè tui Parentis in me meritis; tum in noſtram Societatem utriuſque communibus, debitum à me viciſſim honorem, & cultum hac qualicumque nominis tui commendatione perſolvam.*

Ill. C. T.

Addictiſſimus
DION. PETAVIUS
è Societate JESU.

AD CANDIDUM, ERUDITUMQUE LECTOREM.

NEQUE meram tibi (*erudite Lector*) hiſtoriam hoc in libro, neque porro Chronologiam inſtitui ſcribere. quæ duo quantum diſtent invicem, cùm eſt facilis exiſtimatio, tum in poſterioris partis initio docebitur. Medij eſt ergo generis quod aggredimur; & ex ambobus ità temperatum; ut id ex unoquoque, quo potiſſimùm commendatur, exprimat: quod minus ineſt commodum, eo careat. Habet hoc hiſtoria proprium uti pleniùs rei geſtæ modum, ordinemque perſcribat; nullis ferè neque probationibus, & argumentis; neque teſtibus, unde ſingulorum annorum ratio conſtet. Chronologia verò unum illud inquirens, quibus ſignis, & veſtigiis ad annos ſuos, ac tempora res quæque dirigatur, earum ſumma ferè appellatione contenta eſt: ac neque ſingulas diffundit latiùs: nec earum progreſſiones, & exitus cum initiis contexit. Ita non obſcura ſolùm præteritorum cognitio, ſed exilis etiam, & jejuna ſumi ex illa creditur. Nos hìc præcipua, rerum ab exordio, totius hiſtoriæ capita ſic exponimus; ut & paullò uberiùs ac nitidiùs, quàm Chronologia ſolet, atque hiſtorico penè more, tractemus: & uniuſcujuſque, quantum licet notemus annos, ac tempora quæ partim Chronologicis argumentis, partim idoneis auctoribus affirmare ſtuduimus. Huic lucubrationi *Rationarii* nomen fecimus: quo nomine ſummam Imperij Romani, hoc eſt, vectigalium

ejus, virium, & copiarum Indiculum ad Auguſto confectum Suetonius appellat.

Cùm ſit igitur *duplex*, ut cum Phædro loquar, hujus *libelli dos*; ac tum perpetuam ab mundi primordio rerum hiſtoriam; tum rationem temporis, id eſt, χρονικὴν ἀπόδειξιν exhibeat: utrumque hìc paullo aliter, atque in priori editione, inſtitui tradere. Nam in iſta conjunctim ambo illa iiſdem & libris, & plerumque capitibus exponebantur; ac ſuæ cuique hiſtoriæ ſubjecta erat Chronologica probatio. tùm qui operis in principio poſitus erat liber, & primus in Lectoris incurrebat oculus, meram Chronologiam afferebat; hoc eſt elementa doctrinæ illius, & annorum ſtructuras, computandorùmque temporum præcepta. Quæ omnia etſi facilitate ſumma, quantam capere res ipſa poterat, explicata illic erant: tamen non defuerunt, qui eorum ſe difficultate abſterreri ab illius lectione dicerent: ac malle ſe plena hiſtoriæ ſpatia continenti peragrare curſu; quàm toties ad eas tricas, & ſalebras offendere. Addebant iidem, ne id quidem conſilij fuiſſe, quod in ipſo Operis aditu, qui quadam ſuavitatis, & facilitatis illecebra blandiri, ac Lectorem allicere debeat, Chronologica iſta collocarim; quæ aſperâ fronte, ac tetricâ hiſtoriæ ab ſeſe ſtudioſos arceant: neque Pindari præcepto paruerim admonentis, *cujuſlibet operis in capite ſplendentem ac renidentem faciem eſſe oportere*. Hæc cùm plerique jactarent; etſi me nondum ſuperioris conſilij pœnitebat, tamen illorum obſequi voluntati, quàm in propoſito perſeverare malui. Quare quidquid ad ſubtilem, & enucleatam rationem temporum attinebat, quod per libros ſingulos diffuſum erat, & cum hiſtoria permiſtum, ſecrevi unum in locum, ac ſepoſui, totumque hoc Opus in partes duas diſtribui. Quarum prior nudam ferè, ac ſimplicem hiſtoriam complectitur, eaque rurſus in Tomos eſt diviſa duos: è quibus alter ab mundi primordio ad Chriſtiana initia proficiſcitur; poſterior inde cœptam hiſtoriam ad noſtra uſque tempora perducit. Secunda pars Chronologicas probationes quatuor libris explicat præcipuorum hiſtoriæ capitum,

quæ in priori Parte narrantur. Qua etiam in Parte priori, poſterioris locos ad marginem notamus, ex quibus probationes illæ repetendæ erunt, ſi quem ad iſta diligentiùs inquirenda voluntas induxerit. Ac præter hos Chronologicos locos, nomina inſuper adſcripſimus Auctorum ſingulorum, eorumque libros, & capita, unde quælibet hiſtoria deſcribitur. Id autem ea cautione fecimus, ut, quoad licuit, quàm vetuſtiſſimos, & illorum vel æquales, vel ſuppares temporum, hoc eſt maximè omnium fide dignos abhiberemus. In quo & iſtud commodum eſt non ſane prætermittendum, quòd hoc ipſum πάρεργον vice methodi eſſe poſſit, quam in legenda plenius hiſtoria ſibi quiſque præſcribat. Habebit enim in Scriptorum notulis, quibus paginarum prætexuntur oræ, hiſtoricorum omnium ſeriem, & ordinem, qui temporibus ſingulis accomodantur. Cætera, quæ ex hujus lebelli uſu adjumenta capies, tuæ (*Candide Lector*) experientiæ permitto: ne ambitioſe jactare noſtra, pluràque, quàm reipſa peri ex illius tractatione poterunt, polliceri tibi videar.

AD LECTOREM
EDITORIS PRÆFATIO

DOctiſſimorum virorum lucubrationibus adjectæ lucubrationes non minimùm proſunt; dignoſcitur enim facilè utraſque pares non eſſe faciendas. Nemo nos exiſtimet eâ lege ſolutos, quâ teneri non fucatâ modeſtiæ ſpecie, verùm re ipſâ fateri compellimur. Nec tamen a nobis temerè factum putandum eſt, ſi quædam Petaviano Rationario adjecerimus. ipſius nos ſcientia & copia à ſcribendo deterrere non debuit; ſatiùs duximus comitem ipſi inferiorem addere, quam ſinere ut iterùm ſolus in vulgus prodeat. eò enim, ſi qui ſunt qui non eum mirati fuerint (qui pauci ſunt) omnes ad ejus admirationem traducentur. Mens noſtra non fuit Petaviani operis libello noſtro æquandi, ſed libri perficiundi quem olim plenum atque perfectum ediderat Petavius, at cui plurima futuri temporis ætas addenda ſuppeditabit. Quòd opus illud moliti ſimus vitio nobis verti non debet. labori difficili fortè non continget exitus quem optamus, ſed in magnis voluiſſe ſat eſt. Cum autem benè aut malè affectum erga nos lectorem eſſe nolimus, nullam igitur vel temerè laudem vel conſultò vituperationem nobis aſſeremus. Hoc ipſius juris præcipui ſemper fuit ut de libellis qui ipſi objiciuntur quid ſenſurus ſit dicat; ex illius ergo jure nil detrahi volumus; abundè rati ſi de nobis non occupatâ ſed liberâ mente ſententiam ferat. Quod ut æquiore faciat animo de iis quæ in hacce editione addita ſunt, hìc præfandi locus eſt.

Duplici parte Rationarium Temporum concluſerat Petavius; alterâ hiſtorica digeſſerat tempora, alterâ verò in ea quæ nobis abſtruſiora præbet antiquitas remotiſſima diligenti retractatione inquiſierat. Duplicis igitur generis aſſuta ſunt additamenta.

PRÆFATIO

Res hiſtoricas ad annum 1632. perduxerat Petavius, nos eaſdem in annum 1702. produximus. Petavianis equidem veſtigiis inſtitimus ; ſed quæ ipſe multò preſſiùs anguſtiuſque forſan definiiſſet, ea nos paulò fuſiùs evolvimus. De omnibus in eo bene meritus fuerat Petavius quod miſſis ambagibus, veteris hiſtoriæ non ſatis explicatam recordationem nobis enucleatè tradiderit, præteritaque tempora ipſis oculis contrectanda præbuerit. Eò ipſe brevitatis fuit amantiſſimus, ut laudem apud omnes habuerit ejus in ſcribendo conciſa brevitas. hanc tamen brevitatem non aſſecuti ſumus : non modò patrum noſtrorum immò unius cujuſque noſtri, ſi ita loqui fas ſit, hiſtoriam diligentius proſecuti ſumus. Indignum enim prorſus videretur omnibus retrò ſæculis acta habere conſpectiora quam ea quæ noſtris Temporibus geſta ſunt, quin & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti cujus nomen vix Petavius expreſſerat, plenior hiſtoria addita fuit.

Ad Hiſtoriam annectuntur Tabulæ chronologicæ quarum multis uſus multus eſſe poterit, ſive in legendis ſcriptoribus ſacris ſive in evolvendis hiſtoriæ prophanæ monimentis.

Tyronibus præterea rem non ingratam facturos nos exiſtimavimus, ſi Virorum illuſtrium, Urbium, Provinciarumque nomina quibus vertendis impares forent, gallicè in oras libri conjiceremus. Quæ tamen non præſtitimus niſi in iis quæ trecentis ab hinc annis elapſa ſunt : nemo enim novit vetera fere omnia virorum illuſtrium provinciarum urbium que nomina eadem eſſe latinè ac gallicè.

In diſquirendâ Temporum ratione aliorum hiſtoricorum opinioni aliquando Petaviana non congruit, ac præcipuè in annis Abrahami digerendis, in perobſcuris Aſſyriorum Babyloniorumque figendis primordiis quæ cùm Cteſiâ multò altiùs repetit, in ſubducendo denique annorum numero qui ab Exodo ad templi conſtructionem effluxere: hæc omnia non monuimus ſolum, verum etiam doctiſſimorum virorum notationes

adjecimus, quibus Petavii ſententia cum aliorum opinione collata poſſit haberi. At cum in Ægyptiorum Dynaſtiis evertendis, fabuloſiſque Sicyoniorum Regibus aſtruendis, paulò faciliorem fuiſſe norunt omnes; nos contrà ex Marſhami aliorumque ſententiâ Sicyonios exploſimus, vindicavimus Ægyptios quorum Dynaſtias retulimus in Tabulis Chronologicis; non abſre putavimus vel confirmare quædam à Petavio prolata vel duas de anno Chriſti natali & ſi contrarias apponere diſſertationes ut exinde utram libuerit magis ſecteris opinionem. Pauca quædam ſed levioris momenti correximus, alia forſan non emendavimus; emendabit quiſque in hiſtoriâ verſatiſſimus: nil tamen Petavii verbis detraximus, quæ vel noſtra vel aliorum ſunt ea non in authoris ipſius textum ſed in notationes conjecta fuerunt vel uncis diſtincta ſunt. Vale igitur ac Petaviano noſtro labore fruaris.

INDICULUS AUCTORUM, qui in hoc priore Tomo partis primæ Rationarij Temporum citantur.

A

Ben Hezra.
Abul. Abulenſis.
Abyd. Abydenus apud Joſephum.
Act. Acta Apoſtolorum.
Ælianus.
Æſchyli Vita.
Africanus.
Albatenius.
Alexan. Alexander Polyhiſtor.
Animad. Animadverſiones Petavii ad Epiphanium.
Anonymus auctor Argonauticorum.
Anonymus auctor Thebaicorum.
Anonymus auctor Troicorum.
Apollod. Apollodori Bibliotheca.
Apollon. Apollonius Rhodius.
App. Appianus.
Arati Vita.
Ariſt. Ariſtoteles.
Arria. Arrianus hiſtoricus.
Arund.marm. Arundelliana marmora.
Aſcon. Aſconius.
Athen. Athenaus.
Aug. Auguſtinus.
Auct. Troic. Auctor Troicorum à Neandro editus.
Auct. lib. de prog. Aug. Auctor libri de progenie Auguſti.

B

Ber. Beroſus.
Burg. Burgenſis.

C

Cæſ. Cæſar.
Can. Math. Canon Mathematicus regum Babylonis.
Caſtor apud Euſebium.
Cedre. Cedrenus.
Cenſor. Cenſorinus.
Chion ad Matridem.
Chryſ. Chryſoſtomus.
Cic. Cicero.
Clem. Alex. Clemens Alexandrinus.
Con. Conon apud Photium.
Corn. Nep. Cornelius Nepos
Cteſ. Cteſias.
Curt. Curtius.
Cyr. con. Iul. Cyrillus Alexandrinus contra Iulianum.

D

Dan. Danielis liber.
Dares Phrygius.
Demoſth. Demoſthenes.
Deut. Deuteronomium.

INDICULUS AUCTORUM.

Macro. Macrobius.
Man. Manilius.
Aldus Manutius.
Paulus Manutius.
Megaſt. Megaſthenes apud Joſephum.
Miſcell. Exercit. Miſcellanea Exercitationes ad Julianum.

N

Neem. Neemiæ liber.
Not. ad Iul. Petavij. Notæ ad Julianum.
Num. Numerorum liber.

O

Orig. Rom. liber de Origine Romæ.
Oroſ. Oroſius.
Ovid. Ovidius.

P

Par. Paralipomenon libri.
Pauſ. Pauſanias.
Philo.
Phlegon.
Phot. Photius.
Pind. Pindarus.
Plato.
Plin. Plinius.
Plut. Plutarchus.
Polyb. Polybius.
Polyb. Ecl. Polybij Eclogæ.
Proſper.
Ptol. Ptolemæus.

R

Reg. Regum libri.
Rup. Rupertus.

S

Salluſt. Salluſtius.
Scal. Scaliger.
Serv. Servius.
Sig. Sigebertus.
Sigon. Sigonius.
Simpl. Comm. Simplicius in Commentariis ad Ariſtotelem.
Solin. Solinus.
Sophoclis Vita.
Steph. Stephanus de Urbibus.
Strabo.
Suet. Suetonius.
Suid. Suidas.

T

Tac. Tacitus.
Tatianus.
Tert. Tertullianus.
Theocr. Theocritus.
Theod. Theodoretus.
Theoph. Theophanes.
Theophr. Theophraſtus.
Thomas Magiſter.
Thuc. Thucydides-
Thucydidis Scholiaſtes.
Tob. Tobias.
Trogus Pompeius.
Tzet. ad Lycoph. Tzetzes ad Lycophronem.

V

Val. Max. Valerius Maximus.
Varr. Varro.
Vell. Velleius Paterculus.
Virg. Virgilius.
Vita Horatij.

X

Xeno. Xenophon.

Z

Zoſ. Zoſimus.

Dex. Dexippus in Collectaneis Græcis Scaligeri in Theſauro temporum.
Dyc. Cret. Dyctis Cretenſis.
Diod. Diodorus Siculus.
Diod Ecl. Diodori Ecloga.
Diog. Diogenes Laertius.
Dio hiſtoricus.
Dion. Halic. Dionyſius Halicarnaßenſis
Dißert. var. ad Vran. Diſſertationes variæ ad Vranologium.
Doct. Temp. Opus de Doctrina temporum.
Don. Donatus.

E

Epiph. Epiphanius.
Epit. Epitome Livii.
Eratoſthenes.
Eſd. Eſdræ liber.
Evag. Evagrius.
Euripid. Euripides.
Euſ. Chron. Euſebius Chronico.
Euſ. Pont. Euſebius Pontaci.
Euſt. Euſtathius Homeri interpres.
Eut. Eutropius.
Excerpta Græca Scaligeri.
Excer. Val. Excerpta Valeſii ex Polybio, Diodoro, &c.
Exo. Exodus.
Ezech. Ezechiel.

F

Flor. Florus.
Fron. Frontinus.

G

Gell. Aulus Gellius.
Geminus.
Gen. Geneſis.
Georg. Georgius Monachus.

H

Hal. Halicarnaſſenſis.
Harpoc. Harpocratio.
Heb. Epiſtola Pauli ad Hebræos.
Hegeſ. Hegeſippus.
Herodianus.
Herod. Herodotus.
Hier. Hieremias.
Hieron. Hieronymus.
Hipp. Hipparchus.
Hirt. Hirtius.
Hom. Homerus.
Hyg. Hyginus.

I

Idat. Idatius.
Joſ. Joſue.
Joſeph. Joſephus.
Iſa. Iſaias.
Iſoc. Iſocrates.
Jud. Judicum liber.
Julianus Toletanus.
Jul. Obſe. Iulius Obſequens.
Juſt. Juſtinus Hiſtoricus.

L

Lact. Lactantius.
Liv. Livius.
Luc. Lucas Evangeliſta.
Lycophron.
Lyra. Lyranus.

M

Mach. Machabæorum libri.

Summa Temporum ab Orbis initio ad ætatem noſtram

Annos ab rerum primordio, ad eum, qui Chriſti putatur 1703. *numeramus* 5686. ; *proindéque ab initio mundi ad æramChriſtianam,ſive ad eum annum,quo natus vulgo ponitur Chriſtus,computantur anni* 3983 *ita ut horum extremo communis Natalis inciderit, Hunc annorum numerum per intervalla certa itapartimur.*

1 *Ab exordio mundi ad Diluvium abſolutum anni ſunt*1656.

2 *Ab eo anno, qui Diluvium proximè ſecutus eſt, ad Abraami quintum & ſeptuageſimum, quo ſtirpem illi pollicitus eſt Deus, anni numerantur* 366.

3 *Ab Anno Abraami* 76, *ad eum, quo Iſraëlis poſteri ex Ægypto profecti ſunt, anni* 430.

4 *Ab eo, qui proximè ab exitu cœpit Iſraëlitarum, ad tertium Salomonis, ante Templi conditum anni* 519.

5 *Ab quarto Salomonis anno, quo Templi fundamenta jacta ſunt, ad annum Cyri* 21.*ſive poſtremum Babylonicæ captivitatis, anni ſunt* 474.

6 *Ab ſoluta captivitate ad communem Chriſti natalem, anni ſunt* 538.

Fiunt ab Orbe condito ad natalem Chriſti anni 3983, *adquos additi* 1703. *ſummam explent annorum à Mundi conditu* 5686.

RATIONARII TEMPORUM,

PARS PRIMA;

Quæ eſt ἱϛορικόν.

LIBER PRIMUS.

Annos continens ab orbis initio, ſive annos Per. Jul. 730, ad 3. Salomonis, qui eſt ejuſdem Periodi 3702.

Quænam primo hoc intervallo, à mundi conditu ad diluvium digna memoria contigerunt: ubi de operibus ſex dierum, déque anno diluvii.

MUNDUM à Deo eſſe factum, ſi non divina perſuaderet auctoritas, ſatis nos ejus per ſeſe contemplatio doceret. Hunc etſi ſummus ille artifex conſtantem partibus ſuis, & abſolutum momento creare potuit, paullatim tamen ſex intervallo dierum elaborare maluit. CAPUT I.

Quocirca principio rerum omnium, nihil, præter terram, terræque circumfuſam aquarum immenſitatem, extitit. Aquæ porrò non craſſæ

A. 730. P. J. ad 2386. erant, & concretæ, quales modò cernimus: ſed tenues, ac vaporis inſtar & nebulæ totum hoc inane repleverant, quod ſupra terram elementorum cæterorum, ac cæleſtium corporum vaſtitas occupavit. Eas partim aquarum vocabulo,
Gen. 1. partim Abyſſi declarat Moyſes, quas & initio, nondum exorta luce, tenebris obſitas fuiſſe dicit; & iis Dei incubuiſſe ſpiritum. Ex aqua, terráque, velut materia, reliqua deinde formata ſunt corpora, quæ in ſex dierum opere percenſentur. Quòd autem Deum in principio cælum & terram creaſſe Moyſes ait, ea generalis eſt ſententia, quæ id omne complectitur, quod ſex illis diebus effectum eſt, quódque per partes deinceps exponitur.

Prima die lucem procreavit Deus; quam aqua, ſive tenuis & immenſus ille vaporum tractus excepit; nondum Sole producto. Et ut diei, noctíſque ſpatia definiret, eandem lucem nebuloſi illius corporis agitatione circumtulit.

Secunda die firmamentum à Deo fabricatum eſt. quo nomine tam cæleſtia corpora ſignificari credimus, quam aërem, & ætherem: hoc eſt totum id, quod à terra ad extremum uſque mundi patet, & inane vulgò creditur. Quibus fingendis omnibus abyſſus, hoc eſt aquæ in vaporem attenuatæ moles infinita materiam præbuit. Firmamento demùm vis illa eſt indita, ut ſuperiores aquas ab infimis ſepararet: non ut totum ipſum inter ambas medium intercederet; ſed aliqua tantummodo ſui parte, quæ citima terris regio aëris infima dicitur. Hæc enim ut firmamenti pars eſt, hoc eſt inanis illius exporrecti, ſic firmamentum, vel expanſum appellari poteſt. Superiores aquæ, nubes ſunt medio in aëre ſuſpenſæ, è quibus pluviæ gignuntur: inferiores, maria, fluminaque; quæ ſequenti die ortum habuerunt.

Tertia die primùm aquas in unum collegit locum; imò verò totidem in loca, quot maria, & lacus extiterunt. Nam exaggeratis in immenſum montibus, & excavatis alveis, aquarum conceptacula fecit. Exinde retectam humum herbarum, ac ſtirpium viriditate veſtiri, arboréſque juſſit educere. A. 730. P. I. ad 2386.

Quarta die Solem, ac Lunam, Stellaſque collocavit in cælo.

Quinta die piſces & aves ex aqua procreavit.

Sexta demùm hominem finxit è terra, & divini afflatu ſpiritus animavit: cui ab terra Adami nomen impoſuit. Pòſt in hortos amœniſſimos à Deo conſitos novus homo transfertur: quos in Babylonia, vel in hujus & Meſopotamiæ confinio ſitos fuiſſe, juſta ſuſpicio eſt. Non enim alibi Tigris & Euphrates, quos nominatim Moyſes recenſet, alveos committunt. Iis in hortis cùm alias arbores ad uſum hominis, ac voluptatem; tùm inſignes collocavit duas; alteram vitæ, alteram ſcientiæ boni & mali. Prior ab effectu nomen invenit; quòd ei vis ineſſet perpetuæ cum vita fovendæ ſalubritatis, *a* ut Auguſtinus, & Proſper, aliique ſentiunt. Poſterior ab eventu ſic appellata eſt; quòd ejus deguſtato fructu, ſtatim intellexerunt, quanto amiſſo bono, quantum in malum incidiſſent, ut eidem *b* Auguſtino videtur, nec non *c* Moſi bar Cephæ in Commentario de Paradiſo. ſive quòd boni, malíque ſcientiam illa ex arbore ſerpens promitteret: ut acutè *d* Rupertus. Ibi dormientis ex Adami latere detractam coſtam Deus formavit in feminam; quam illi comparem, & adjutricem dedit. Sed ea quovis hoſte graviorem ipſi perniciem attulit. Ejus quippe blanditiis infractus, oblatum ab illa interdictæ fructum arboris comedit. Cujus ſceleris noxam cùm ipſe

Paradiſus terreſt. Gen. 2. 14.

a Auguſt. 13. Civ. c. 2. 28. Proſp. 2. de vita Cont. cap. 18.

b Auguſt. 14. Civ. cap. 17.

c Par. 1. c. 19.

d Rup. 2. de Trin cap. 27.

A. 730. P. J. ad 2386. præſenti mox pœna luit; tùm deinceps derivavit in poſteros. Igitur beata illa manſione de-
Gen. 4. jectus, cum culpæ ſocia conjuge, in vitæ hujus ærumnas extruditur. Primi deinde mortalium ab illis orti ſunt Cainus & Abelus: quorum ille agricultura, hic paſtione pecorum vitam exercuit, qui & Deo propter integritatem fuit acceptior. Ob id furore ardens & invidia Cainus, innocentem fratrem peremit: & in ultionem parricidii, hùc illúcque vagus oberrans, ſimilem ſui, hoc eſt, inviſam Deo, ac rebellem pro-
Gen. 4. 17. creavit ſobolem. Idem de Henochi nomine urbem primus inſtituit. Stirpi huic adverſam, hoc eſt piam & religioſam alteram propagavit Sethus, aliquantò poſt Abeli necem Adamo geni-
Gen. 4. 26. tus; cujus filius Enos Dei nomen invocare cœpiſſe dicitur, quòd, ut opinio eſt, Dei cultum ab Caini poſteris obliteratum publicè conſti-
Gen. 5. 22. tuit. Inter alios memorandus venit Henoch Jaredi filius. quem cùm ob innocentiam adamaſſet Deus, vivum adhuc ex hominum oculis eripuit, nondum legitima ætate confecta. Hujus poſteri, quos filios Dei Scriptura nominat, moribus in deteriora lapſis, cum Caïni gente matrimonia junxerunt, quo ex commercio gigantes procreati ſunt. Tùm in omne flagitiorum effuſi genus mortales, iram in ſe Numinis verterunt; cùm virtute ex hominibus extincta, nihil ei jam moræ poſſet objici. Ergo infenſus
Gen. 6. Adami poſteris Deus univerſos aquarum eluvione decrevit perdere. Unus è Sethi ſanguine Noëmus ſupererat; qui in fide, ac Dei obſequio perſtabat. Hunc de conſilio ſuo centum & viginti annis antè certiorem facit: ac paucis ex hominum pecudúmque numero ſervandis moliri arcam imperat. Centum totos annos in ea
Arca Noëmi. fabricanda Patriarcha poſuit. Quæ trecentos

longa cubitos, lata quinquagenos, in altum tricenos aſſurgebat, triplici tabulatorum ordine, in quibus ſuas quibuſque generibus animantium manſiones attribuit. Octo in totum hominum capita; purorum animantium ſeptena; impurorum paria ſingula eo navigio incluſa ſunt, ac diluvii aquis erepta, reliqua terrarum omnium eluvione conſumpta ſunt: quam quadraginta dierum continens imber, & effuſi latè gurgites effecerant: ſic ut altiſſimorum juga montium quindecim cubitis unda ſupergreſſa ſit. Annus ab rerum exordio 1656. tunc agebatur, ante Chriſti æram 2329.

A. 730. P. J. ad 2386. Gen 7. 2.

Vide Part. 2. lib. 2. cap. 1.

Quæ ex ſacra profanáque hiſtoria intervallo iſto geſta memorantur, quod ab anno Periodi Julianæ 2387 ad 2752 pertinet: ubi de Babelis ædificatione, ortu Abraami, & migratione: Aſſyriorum, Ægyptiorum, Sicyoniorum regnis.

EXACTO diluvio, Noëmus ex arca digreſſus, ſacra ritè Deo fecit in montibus Armeniæ; ubi & Arcæ reliquias in longa tempora ſervatas eſſe, prodidêre veteres aliqui.

CAS. II. Gen. 8 Joſephus Antiq. c. 4.

Poſt hæc, verſis ad agriculturam ſtudiis, vitem Noë conſerit: ac vino, cujus vim adhuc neſciebat, paullò largiùs epoto, in ebrietatem, ex eáque in ſomnum ſolutus eſt. quem nudatis verendis indecorè ſtratum in tentorio ludibrio Chamus habuit, fratribúſque monſtravit. hi averſi, retróque gradientes pallium injiciunt. Re pater poſteà compertâ, Chami ſtirpem execratus, Japheto, ac Semo bene precatus eſt. Ab his tribus propagatum humanum genus brevi maximum incrementum habuit: ut non una regione capi amplius poſſet. Et videlicet frequentandæ erant orbis terrarum partes reliquæ. In

A. 2387. P. J. ad 2752. has antequam immigrarent, à ſéque mutuò divellerentur, ingentem turrim in campo Sennaar ædificare placuit, quod commune ſui monimentum poſteris relinquerent. Erat hactenus mortalium omnium eadem lingua. Hanc fruſtrandis illorum conatibus Deus in plures diſtraxit. Ita commercio vocis ablato, ædificandi conſilium abjecerunt. Quod ex illa molitione reliquum fuit, Babylonis initium feciſſe creditur. Nam *Babel* à linguarum permiſtione turris illa nominari cœpit. Hæc ut in ortu ipſo Phaleci, hoc eſt uno ab Diluvio vertente ſæculo, minimè facta putamus: ſic in plura proferre nihil attinet. Alterius ergo ſæculi elapſo jam dimidio, quod oſtendam in ſecunda Parte, perturbatio linguarum, cum populorum, ac regnorum propagatione contigit.

Part. 2. lib. 2. cap. 5.

Abraami ortus.

Ab Heberis ſtirpe, penes quam uſus cognominis linguæ, & vera religio conſtitit; ortum duxit Abraamus, in ingens pietatis, & obſequii futurus ſpecimen. Pater huic Thare, patria Chaldæa. è qua Dei monitu, cum patre, profectus in Meſopotamiam eſt ætatis anno 70. ac circiter annis quinque Charris habitavit. Ibi patre relicto, mox, ut juſſus eſt, cum uxore Sarai, & Loto fratris filio migravit in Chananæam, annum agens 75. Tharæi patris anno 145. Vixit deinde, patre ſuperſtite, annis in Chananæa ferè ſexaginta. quibus exactis, anno ipſe vitæ 135, in Meſopotamiam, ac paternam domum abiit. unde mox, jubente Deo, in Chananæam regreſſus eſt. Sic illa conciliantur, quæ ex Moſis & Actorum hiſtoria ſolent objici. *

Part. 2. lib. 2. cap. 2.

Part. 2. lib. 2. cap. 3.

Aſſyriorum regnum.

Poſtquam Noëmi poſteri per orbem terrarum

* *Circa duplicem Abrahami vocationem à vero multum abiiſſe Petavium omnes conſentiunt. Ea de re videſis animadverſiones noſtras in cap. 2. Lib. 2. Part. 2.*

diſſipati ſunt, nationum exinde, ac regnorum discrimina cœperunt. Quorum quidem literis prodita ſunt initia, vetuſtiſſimum fuit Aſſyriorum, ſive Chaldæorum, quod in Babylonia primùm exortum, ab ea in Niniven, Aſſyriamque tranſlatum, annis circiter mille, ac trecentis obtinuit. Nam quæ de Arabum & Chaldæorum antiquioribus regnis ex Africano commemorantur ab Euſebio, ea fabulæ, quàm vero propiora ſunt. A. 2387. P. J. ad 2752.

Primus in regum Aſſyriorum ſerie Belus ponitur: qui Babylone regnavit, ejuſque conditor habetur à profanis auctoribus. ex quo idem videtur eſſe, qui in ſacris literis Nembroth dicitur. Huic, cùm quinque & ſexaginta imperaſſet annos, ſucceſſit Ninus: à quo condita Ninive; eóque ſedes tranſlata regni, quod deinceps ab Aſſyriis nomen accepit. Supra hunc profana hiſtoria non aſſurgit. Ac primus proferendi imperii cupiditate, bella cum exteris feciſſe fertur. Aſiâ ſubactâ, poſtremò Bactrianos cum eorum rege Zoroaſtre domuit. Inde Semiramide in conjugium adſcitâ, ex eáque ſuſcepto filio Ninya, moritur poſt annos, quàm regnare cœperat, duos & quinquaginta. *Belus ſive Nembroth.* *Ninus.* Diod. 1. Juſt. 1.

Semiramis impubere filio circunſcripto, regnum artibus intervertit, quod duobus & quadraginta annis obtinuit. *a* Græcorum annales exſtructam & ab ea Babylonem aſſerunt: Verius amplificatam dixeris, mirabili mœnium ambitu cinctam, quorum circuitus *b* quadringenta & octoginta ſtadia colligebat. Aſiam præterea, Mediam, Perſidem, Ægyptum, Libyam, & Æthiopiam: demùm Indiam cum exercitu aditam ab illa, vaſtatámque memorant. Ad ultimum libidinoſa mulier filium ad inceſtum provocans, ab eo necatur anno regni 42. Semira- *Semiramis.* *a* Diod. 2. Juſt. 1. Euſeb. Chr. *b* Herod. 2.

A. 2387. P. J. ad 2752. midis anno 23. Abraamus oritur, non, ut falsò perſuaſit Euſebius, Nini 43.

Ninyas. Ninyas interempta matre, regnum, quod à parentibus ampliſſimum acceperat, per ſummam ſocordiam tenuit; ac per præfectos omnia gerens, raróque conſpectus, inter pellicum greges conſenuit. Quod inſtitutum ſequentes deinde reges amplexi ſunt, qui nulla re inſignes, ac vix nomine ipſo poſteris noti, tres ſupra triginta recenſentur in Euſebii Chronico: quaternos amplius numerat Africanus: & imperii totius intervallum juſto longius facit. quod, ut ſuprà demonſtravi, annis 1300 circunſcribitur.

Lib. 9. de Doctrina Temp. 15. *Ægyptiorum dynaſtia fabuloſa.* Per idem tempus, quo Aſſyriorum regnum primordium habuit, alibi quoque regna conſtituta ſunt; præſertim Ægyptiorum, & Sicyoniorum. Sed illorum origines fabularum licentia corrupit. Sicyone duodecim ferè poſt Aſſyriorum initium annis fundatum eſt imperium, anno ante Chriſtum 2164, ac mille propemodum perſeveravit annis.

Summa hiſtoriæ ſacræ ſpatio illo comprehenſa, quod ab anno Periodi Julianæ 2753 ad 3183 interceſſit: ubi de Abraami, Iſaaci, Jacobi geſtis, & hujus poſteris: tum de Jobo.

CAP. III. *Abraami geſta.* ABRAAMI, & hujus poſterorum variæ peregrinationes, réſque ab iis geſtæ continentur hoc annorum ſpatio. Abraamus fame urgente, anno ferè, quàm in Chananæam primò
a Gen. 12. 10. tranſierat, *a* Ægyptum petiit. ubi ab regis libidine Saram ejus conjugem tutatus eſt Deus.
b Gen. 13. *b* Inde reverſus in Chananæam ab Loto fratris filio divellitur; quem è Meſopotamia profectionis comitem, & hactenus contubernalem habuerat. Is Sodomis domicilium optavit;

Abraamus Hebrone, ad convallem Mambre. A. 2753. P. J. ad 3183.

a Secutum eſt bellum, quo à Codorlahomore, tribuſque ſociis regibus, victis aliis quinque toparchis, è quibus Sodomæ, Gomorrhæque reges erant, ac direptis oppidis; pars prædæ fuit Lotus, cum familia, fortuníſque omnibus. Sed re audita, victoribus ex improviſo ſupervenit Abraamus; iiſque per intempeſtam noctem fuſis, ac fugatis, ſalva omnia cum Loto ſuo recuperavit. Redeuntem xeniis, ac panis & vini myſtica oblatione Melchiſedecus excepit rex Salem. hæc eſt Hieroſolyma, viciſsímque manubiarum primitiis ab Abraamo donatus eſt. *a* Gen. 14.

Poſt *b* annos decem, quàm habitare Chananæam cœperat Abraamus, Sara ſterilem ſe videns, Hagarem ancillam Ægyptiam viro ſuo permiſit. Ea gravida cùm dominam ſperneret, ab ea malè habita fugit in deſertum. *c* ſed Angeli monitu reverſa, Iſmaëlem Abraamo peperit annum agenti 86. *b* Gen. 16. 3. *c* Gen. 16. 16.

d Undecenteſimo ætatis anno Patriarcha, ex fœdere, quod cum Deo percuſſit, cum omni familiâ, & Iſmaële 13. vel 14. annos circiter nato, circunciſus eſt. *d* Gen. 17. 1.

e Idem annus Sodomæ, Gomorrhæ, Adamæ, ac Seboïm exitialis fuit. quæ oppida propter execranda flagitia, ac præpoſteram libidinem, pice, ac ſulphure animata cæleſtis flamma conſumpſit. Quo ex incendio ereptus ab Angelis Lotus, amiſſa conjuge, quæ contra vetitum poſt ſe reſpectans, in ſtatuam ſalis eſt mutata, primùm in urbem Segor, quam imminenti cladi precibus exemit: inde vicinum in collem ſubiit. ubi per noctem, & ebrietatem filias inceſto polluit. Hinc orti ſunt Moab, & Ammon; à quibus totidem propagati ſunt populi. *e* Gen. 18. & 19. *Sodomorum conflagratio.*

f Centeſimum annum agens Abraamus Iſaa- *f* Gen. 17. 17. & cap. 21. 5.

A. 2753. P.J. ad 3183. cum de Sara conjuge nonagenaria ſuſtulit anno ante Chriſtum 1936, ac tam illius, quàm Dei monitu, poſt annos aliquot, Agarem cum Iſmaële filio domo expulit. Iſaacus virili jam ætate, hoc eſt anno, ut putat *a* Joſephus, quinto & viceſimo, à patre immolandus ſiſtitur in monte Moria. Mox ejuſdem, à quo mactari juſſus erat, Dei imperio liberatus, poſt Saræ matris obitum, quæ *b* anno 127 exceſſit è vita, *c* Rebeccam duxit Bathuele natam, Nachoris filio, fratris Abraami. Erat tùm Iſaacus *d* annos natus 40. *e* Interim Abraamus Cethura in matrimonium ſumpta ſex filiis auctus eſt. *f* Iſaacus ſexagenarius conjugis ſterilitate precibus diſcuſſa, geminos ex ea ſuſcepit, Eſau, & Jacobum, anno ante Chriſtum, 1876. *g* Abraamus poſtea moritur vitæ anno 175. ante Chriſtum 1861.

a Joſephi. Orig. cap. 14.
b Gen. 23. 1.
c Gen. 24.
d Gen. 25. 20.
e Gen. 25.
f Gen. 25. 6.
g Gen. 25. 7.

Pòſt Iſaacus *h* variis peregrinationibus, & incommodis exercitus, grandioribus jam filiis, hoc eſt 77. annum agentibus, 137. numerans ipſe, (ut ex Joſephi, & Jacobi, cùm in Ægyptum venit, ætate, & hujus apud Labanum manſione deducitur.) Eſau filio bene precaturus, venatu prius ab illo parari ſibi epulas jubet. ſed hortante matre, furtim obrepens Jacob paternam benedictionem intervertit. Mox fratris inſidias veritus *i* in Meſopotamiam ad Labanum avunculum fugit. Quo in itinere oblata ſibi per quietem Dei ſummis ſcalis incumbentibus ſpecie, ac promiſſis animatus eſt. Cùm autem Labano ſeptennem operam in paſcendis pecoribus locaſſet, non antè pactam ab eo Rachelem abſtulit, quàm majoris ſororis Liæ nuptiis per fraudem implicatus eſt anno ætatis ferè 84. P. J. 2921. Ex his, & earum ancillis duabus, Bala, & Zelpha, nati ſunt Jacobo liberi duodecim.

h Gen. 26. & ſeq.
i Gen. 29.

Ex Lia 7. Ruben, Simeon, Levi, Juda, Iſſachar, Zabulon, cum Dina filia. Ex Rachele, 2. Joſephus, & Benjamin. *a* E Bala, 2. Dan, Nephtali. E Zelpha 2. Gad, Aſer. fiunt mares 12. cum filia unica. Viginti apud Labanum annis expletis, Jacob in Chananæam rediit *b* anno vitæ circiter nonageſimo ſeptimo, ac variis in locis tentoria poſuit. Præſertim apud Sochotha; & ad Salem Sichimorum oppidum. ubi *c* poſt annos decem, quàm è Meſopotamia redierat, Dina ejus filia ab Sichemo Hemoris reguli filio vim eſt paſſa: quam injuriam uterini illius fratres, Simeon & Levi Sichimitarum internecione, & urbis direptione ſunt ulti. Profectus inde Jacob Bethelem abiit, novum jam adeptus Iſraelis nomen: *d* quod ei ad patrem è Meſopotamia redeunti Angelus, quo cum luctatus erat, monimentum fortitudinis impoſuit. *e* Rachel Benjaminum pariens obiit, cùm annos expleſſet Joſephus *f* ſedecim, & decimum ſeptimum iniiſſet. Qui pòſt paulò per invidiam à fratribus diſtractus, & in Ægyptum deductus, ab Putiphare præpoſito cubiculariorum Pharaonis regis emptus eſt. Apud hunc cùm adoleviſſet, ab ejus conjuge fruſtra ſolicitatus ad ſtuprum, ejuſdem falſa delatione fidei & innocentiæ pœnas luit triennali carcere. Unde ad interpretandum Regis ſomnium eductus, cùm imminentem fertilitatem annorum ſeptem, ac totidem ſterilitatem præſagiiſſet; toti Ægypto præficitur. Eò demum *g* Jacobus, hortatu filii, cum familia, & fortunis omnibus, graſſante jam tertium annum fame, proficiſcitur anno ante Chriſtum 1747, annum agens *h* 130, qui erat Joſephi quadrageſimus. Vixit in Ægypto Jacob annis omnino 17. Eo mortuo, corpus in Palæſtinam, ut optaverat, delatum, & in pa-

A. 2753. P.J. ad 3183.
a Gen. 30.
b Ante C. 1780.
c Alexand. Polyh. apud Euſeb. 9. Præp. p. 247.
d Gen. 32. 28.
e Gen. 35. 19.
f Gen. 37. 2. & deinceps.
g Gen. 47.
h Gen. 47. 9.

A. 2753. P. J. ad 3183 rentum ſuorum ſepulcro conditum eſt.

a Gen. 50. 25. *a* Joſephus anno vitæ expleto 110, mundi 2308 moritur, qui 71 circiter fuit, ex quo Jacob in Ægyptum immigrarat. Secundùm hæc Jacobi ſobole majora in dies incrementa capiente,

b Exod. 1. *b* Ægyptiorum Rex quâ invidia, quâ metu, ne deficerent, paullatim occidere illorum genus inſtituit. Itaque necari, præter feminas, quidquid deinde ſtirpis naſceretur jubet, aut in profluentem abjici. Ita *c* Moyſes ad flumen expoſitus, à

c Exod. 2. Pharaonis filia tollitur, & in aula ad ſpem regni capeſſendi alitur. Hic Amrami filius, Caathi nepos, Levi pronepos, Maria ſorore, &

d Act. 7. 30. Aarone fratre junior fuit. *d* Annos natus quadraginta, gentiles ſuos inviſens, Ægyptium quendam, à quo Hebræus pulſabatur, occîdit. Neque hoc rege clam fuit. Itaque pœnam metuens, in Madianitidem fugit Moyſes, ubi Jethro ſacerdotis filiam Sephoram duxit.

e Exod. 3. & 4. *e* Anno ætatis octogeſimo Moyſes, dum ad montem Oreb, qui & Sinai dictus eſt, greges paſceret, ex flagrante rubo divinis animatus oraculis, in Ægyptum ad ſuos revertitur.

Job. Eodem intervallo Jobum admirabile patientiæ, ac fortitudinis exemplum extitiſſe probabi-

f Euſeb. 1. de Dem. cap. 4. Epiph. Chryſ. Homil. 2. de Job. Auguſt. 18. Civ. cap. 47. le eſt. *f* Quem ex Eſaü ſtirpe deſcendiſſe cum pleriſque veterum arbitramur. Hujus ex veriſimili conjectura ſic annos ordinamus. Natus eſt Zara nepote Eſaü ſub annum ante migrationem Iſraelitarum ducenteſimum triceſimum ſecundum, ante Chriſtum 1763. Idem anno vitæ quinquageſimo permiſſus Satanæ, variis calamitatibus anno uno conflictatus eſt. Quibus perfunctus vixit deinde annos 139, ac mortuus

g Ante C. 1575. eſt ætatis anno 189, *g* ante migrationem ex Ægypto 45.

A. 2753. P. J. ad 3184.

De Argivorum regno, Inachi poſteris, & Ogygis diluvio, Prometheo, & Athenienſium regno.

CAP. IV. *Argivorum regnum initi.*

SEXTO anno poſt Abraami obitum, ante Chriſti æram 1857, Argis in Peloponeſo novum regnum auctore cœpit Inacho. quem veteres plerique Moſis æqualem fecerunt: ſed aliquot ſæculis illo fuiſſe ſuperiorem, fidem fecit Euſebius. Nos annum, antequam ex Ægypto migrarent Iſraelitæ, 327 illius regni finimus exordio. Poſt Inachum ſedes Argis perſeveravit imperii annis 546, ſub regibus tredecim. è quibus novem priores, ad Gelanorem uſque, Inachidæ vocantur, quod ab Inacho recta ſerie deſcendant. Gelanore ab Argivis expulſo, horum conſenſu regnum Danaüs occupavit, ex Ægypto advena, & ab Inacho ipſe ſtirpis originem trahens. quippe Beli filius, Epaphi, quem Io Inachi filia Jovi peperit, pronepos fuiſſe dicitur. Ab Danao quatuor itidem Argis ſedem habuêre regni, ad Acriſium uſque. quo per imprudentiam ab nepote occiſo Perſeo, Mycenas hic tranſtulit regnum. cujus è ſanguine poſtremus fuit Euryſtheus. Eo ab Heraclidis interfecto, Pelopidæ rerum potiti ſunt numero ſex. quorum ultimi reges fuere Tiſamenus & Penthilus Oreſte geniti. Mycenis porro regnatum eſt annis 210. In totum ab Inacho, 756 uſque ad annum 80. poſt excidium Trojanum. Quæ omnia ſub conſpectum ſimul hîc data, ſuis intervallis poſtea reddentur. Hoc quidem, quod Iſraelitarum ex Ægypto profectione terminatur, hæc ferè contigerunt.

Par. 2. lib. 2. cap. 5.

Caſtor apud Euſeb.

Phoroneus.

Phoroneus *a* Inachi, & Meliſſæ Oceaninæ filius, *b* rudes adhuc homines & ſparſos oppidis legibúſque muniit, ac totum, ſi *c* Apollodoro

a Apollod. 2. Euſeb.
b Pauſ. Cor. p. 58.
c Init. lib. 2.

A. 1753. P.J. ad 3183.

credimus, ſub ditione ſua Peloponneſum habuit.

a Apollod. 2.

a Hujus filius Apis, à quo Apia dicta, quæ poſtea Peloponneſus, ob mutatum in tyrannidem regnum inviſus ſuis; ab Thelxione, & Thelchine ex inſidiis opprimitur, nulla relicta prole; *b* ac poſt mortem in Ægypto divinis conſecratus eſt honoribus. Quin & *c* Inachi filiam Io in Ægyptum pervectam memorant, *d* ibidem pro Dea habitam eſſe, ac nominatam Iſidem. Verùm Pauſanias recentiori id alteri tribuit Jaſo Triopæ filio genitæ, quod & mihi vero ſimilius videtur.

b Euſeb. & Auguſt. 18. Civ. cap. 6.
c Herod. 1.
d Euſeb.

Sub eodem Phoroneo Ogyges in Attica regnabat: cujus tempore magnum ibi diluvium accidit, quod Ogygium vocant. *e* Id Olympiadem primam mille ac viginti annis anteceſſiſſe proditum eſt ab Acuſilao. qua ratione Chriſtianam æram præceſſerit annis 1796, quintoque ab Iſaaci morte anno contigerit. *f* Quanquam alii duobus circiter ac viginti annis tardius referant.

e Excerpt. Scal. Græca p. 363.
f Vide cap. 5. lib. 2. part. 2.

Apide regnante Spartam conditam affirmat Euſebius.

g Tatianus.

g Septimi Argivorum regis ætate Triopæ, ac Cecrope in Attica regnante, Prometheus Japeti filius, ejuſque frater Atlas, ambo aſtrologiæ ſcientia nobiles, ſed fictis Poëtarum fabulis nobiliores extiterunt. quod tempus ſub diſceſſum ex Ægypto Hebræorum incidit. *h* Siquidem Triopas anno cœpit ante Chriſtum 1557, tertio & viceſimo priuſquam Dei populus emigraret. eùm jam ante annos aliquot Athenis Cecrops regnum inchoaſſet. quod initium æra Chriſtiana prius eſſe annis 1558. ponit Euſebius; Arundelliana marmora tribus & viginti circiter anteverterunt. Ægyptium hunc fuiſſe

h Vide loc. cit. part. 2.
Athenienſium regnum.

docent *a* veteres: & quod Ægyptiacam linguam Græcamque calleret, Διφυῆ nominatum. Ab hoc reges in Euſebii Chronico recenſentur numero 17, quorum poſtremus fuit Godrus. Secuti ſunt Prætores perpetui numero 13. deinde decennales ſeptem. demum annui conſtituti ſunt. quæ quibus temporibus geſta ſint, ſuis locis explicabimus.

A. 2753. P. 55. ad 3183.

a Afric. in exerc. Scal. p. 365. & Euſ.

De his, quæ poſt migrationem ex Ægypto primis 46. annis memoria digna contigerunt Iſraelitico populo.

CAP. V.

MOYSES octogeſimo ætatis anno, quod *b* de Iſraelitis ab Ægyptiaca tyrannide liberandis mandatum ſibi erat, aggreſſus eſt exequi. *c* Commeatu ab Pharaone Rege fruſtrà petito, multiplicibus prodigiis, & calamitatibus adeò perterruit Ægyptios, ut cùm *d* poſtremò qui primi in quaque illorum familia geniti erant, ab Angelo nocte occiſi forent, eâdem ipſa egredi permitterentur Hebræi. Quod antequam facerent, ſolemni agni epulo Paſcha dedicarunt. Is dies feſtus ad æternam partæ illo die libertatis memoriam deinceps inſtitutus eſt. *e* Prima illa nox ea fuiſſe videtur, quæ inter Aprilis diem ſecundum ac tertium interceſſit: *f* Cenſa ſunt Iſraelitici nominis peditum duntaxat virorum millia ſexcenta. *g* Fugientem populum mox inſecutus eſt Pharao. Sed Moyſes interrupto mari Rubro viam ſuis aperuit: quam dum terga premens illorum Ægyptius ingreditur, eâdem, quâ diductum erat, virgâ percuſſum mare coiit, ac trepidantes involvit hoſtes. *h* Ita trans ſinum Arabicum evadentes Iſraelitæ *i*, menſe tertio, qui eſt Sivuan, legem à Deo conditam accipiunt, qua ſacra, profanáque populi jura conſtituta ſunt.

b Ante Chr. 1531.

c Exod. 5. 6. & ſeq.

d Exod. 12.

e Lib. 9. de Doct. Tem. c. 24.

f Exod. 12. 37.

g Exod. 14.

h Exod. 19.

A.3184. P. J. ad 3701. Multis deinde ſtationibus confectis, *a* anno altero, quàm egreſſi erant, ineunte, Aprilis circiter 8 die, Moyſes tabernaculum erexit; Aaronem Pontificem; filios ejus Sacerdotes inſtituit. At ingratus adverſus tot beneficia Dei populus, cùm & de cœlo ad eos alendos continuè Manna plueret *b*, & interdum coturnicibus immiſſis, etiam delicias indulſiſſet, jurgari, ac Deum, Moyſémque provocare non deſtitit. *c* Miſſi demùm à Moyſe in Chananæam exploratores decem, qui poſt dies 40 reverſi, cùm terrore ac diffidentia populi animos impleſſent, fruſtrà obnitentibus Joſue, & Calebo, qui & ipſi exploratum iverant, rem ad ſeditionem vocarunt.

a Exod. ult. 15.

b Num. 16.

c Num. 13.

d Ob id Chananææ terræ aditu prohibiti, ac retrò per Arabiæ deſerta circumducti ſunt: donec rebelles omnes ſuo quiſque fato conſumpti ſunt; duobus ſolis è tanta multitudine, qui in fide manſerant, relictis, Joſue & Calebo. Ergo unde quadraginta circiter annis in illa ſolitudine Nomadum more vagati ſunt. Qua in peregrinatione perpetuæ in Deum, Moſémque contumaciæ graves pœnas dederunt. *e* Imprimis Core, Datan & Abiron nefariæ defectionis auctores, ſubitò dehiſcente terrâ, cum ſuis familiis abſorpti: ac 250. ex ea factione tus adolentes, cæleſti flamma deuſti ſunt: eodémque mox incendio correpta millia quatuordecim, ac ſeptingenti cæteris exemplo fuerunt. Complures quoque diuturni erroris tædio Moſi obtrectantes, igneorum morſibus anguium extincti ſunt. *f* Cæteris, ne eandem necem incurrerent, Moyſes æneâ ſerpentis effigie ſublatâ conſuluit. Hæc anno ab exitu quadrageſimo geſta ſunt. Quo *g* Aaroni ſummo Sacerdoti mortuo ſuffectus eſt ejus filius Eleazarus. Seone poſt hæc Amor-

d Num. 14.

e Num. 16.

f Num. 21.

g Num. 20.

rhæorum, & Ogo Baſanis rege devictis, Balac A. 3184. P.J.
Moabitarum rex, adjunctis ſibi Madianitis, non ad 3701.
tam aperto Marte, quàm artibus Hebræos oppugnavit, conducto ad execrandum ariolo Balaamo. Sed in fauſtam precationem divinitus verſis ejus carminibus; eleganti ſpecie puellas, eodem hortante Balaamo, rex Iſraelitis obtulit; ut ſic eos illecebrâ caperet. *a* Quo tempore *a* Num. 25.
Phinees Eleazari filius pietate in Deum ardens, principem virum unà cum ſcorto ſub omnium confodit oculis, eóque facto perpetuum ſibi ſacerdotii decus, populo delicti illius gratiam impetravit.

b Anno ab exitu quadrageſimo, menſe unde- *b* Deut. 34.
cimo exeunte, Moyſes in monte Nebo, qui è Moabitidis campeſtribus aſſurgit, diem obiit,
c anno ætatis 120. Huic ſuffectus eſt Joſue filius *c* Ante Chriſt.
Nun, è tribu Ephraim. qui populum, ſiccato 1491.
Jordanis alveo, in Chananæam traduxit *d* deci- *d* Joſue 4 19.
ma die menſis primi, qui eſt Niſan, quæ in Aprilis 6 incidit. Exinde arma circumferens, oppida quamplurima cum eorum incolis ferro,
flammiſque conſumpſit, *e* ab Hierichunte or- *e* Joſue 6.
ſus: cujus urbis mœnia, circumlata ſeptem diebus Arcâ, ad extremum clangore buccinarum, ac vociferatione militum in plana ſubdu-
xit. *f* Quinque regulos Gabaonem, quæ He- *f* Joſ. 10.
bræis deditionem fecerat, oppugnantes, repente irruens, in fugam egit. ad quos perſequendos, penitúſque delendos, quo plus haberet ſpatii, Solem, Lunámque diei unius interval-
lo juſſit conſiſtere. Denique *g* uno & triginta *g* Joſ. 12.
debellatis regibus, ac ſex totis annis majori ſubacta Palæſtinæ parte, eam Hebræorum diviſit in tribus circa annum ante Chriſtum 1486.

A. 3184. P.J. ad 3701.

Reliqua ſacra hiſtoria ad Templi conditum; quibus tam Judicum geſta, quam Saülis, ac Davidis, & Salomonis continentur.

CAP. VI. *Joſue.* Vid. Par. 2. lib. 2. cap 6. *a* Joſ. ult.

*JOSUE poſt annos à Moyſis obitu quatuordecim vita functo, ætatis *a* 110, ſeniores rempublicam admi[illegible]ſtrarunt annis circiter decem: quibus deinceps reliqui ſucceſſerunt eo ordine, ac tempore, quæ in parte hujus operis altera propoſuimus. Res autem à ſingulis, vel ſub eorum præfectura geſtas uberiùs exequi inſtituta hoc in opere brevitas vetat. Quare paucis

b Jud. 1.

iſtis contenti erimus. *b* Subinde poſt obitum Joſue, Judæ tribus Adonizebecum regem Chananæum vicit prælio, & in fuga comprehenſo manuum, ac pedum extrema præcidit, pari in eum divinitus conſtituto ſupplicio, ac ſeptuaginta ante reges affecerat. Aliæ poſtea tribus civitates alias partim ceperunt, partim ſtipendiarias fecerunt: non ſine offenſione numinis, à quo omnis cum illa gente conditio prorſus erat interdicta.

Michas.

Michæ, ac Danitarum hiſtoria, quæ Jud. 18. perſcribitur, ſub illis Senioribus, qui Joſue ſucceſſerunt, accidiſſe videtur; cùm Jonathan Moyſis nepos, ejúſque filii Sacerdotes à Danitis electi eodem loco dicantur.

Gabaonitæ.

Per idem tempus bellum quoque civile conflatum eſt ob ſtupro violatam à Gabaonitis, qui de tribu Benjamin erant, Levitæ conjugem. Quod flagitium reliquæ tribus acerrimè vindicarunt; Benjaminitis, qui pro tribulibus ſuis in armis ſtabant, propè occidione cæſis tertio

* *Rem non attigit Petavius in Judicum annis dinumerandis, Vide igitur ea quæ obſervavimus ad cap. 6, lib. 2, Partis 2.*

prælio, cum duobus antè victores in acie fuiſſent. Id eo, quo dixi, tempore contigiſſe fidem facit *a* quod Phinees Eleazari filius, Aaronis nepos, ſacris tum præfuiſſe legitur. A.3184. P.Jul. ad 3701. *a* Joſ. 20.21.

Extinctis ſenioribus illis, qui utcumque Dei populum auctoritate ſua continebant, patria deſtituta religione, *b* & ipſe à Deo deſtitutus, ab Chuſano Meſopotamiæ rege octo annorum ſervitute premitur: ut cujus ſecundis ſuis rebus obliti erant, per adverſa meminiſſent Dei. Reſipiſcentibus vindex, aſſertórque datus eſt Othoniel anno ante Chriſt. 1459. qui oppreſſo Chuſano partam populo ſuo libertatem annis 40. moderatus eſt. Eo vita functo pari ad nefariam ſuperſtitionem, & ſervitutem gradu rediêre. Hanc enim ſub Eglone Moabitarum rege annis duodeviginti pertulerunt: donec anno Periodi Jul. 3313. Eglone ſublato lucem rebus attulit Aodis Judicis virtus; qui longiſſimo tempore, annis ſcilicet 80. præfuit. *b* Jud. 3.

Anno ante Chriſtum 1301. *c* Iſraelitæ poſtquam ab Jabino Chananæorum Rege viginti annis oppreſſi ſunt, reconciliato ſibi numine, jugum excutiunt. Victoriæ partæque libertatis artifices fuêre mulieres duæ, Debora Prophetiſſa, quæ Baracum Nephthalitam ad bellum capeſſendum acuit: & Jahel, quæ Siſaram ex acie profugum tabernaculo excepit, ac ſopitum impacto per tempora clavo trucidavit. *c* Jud.4. & 5. *Iabin.* *Debora.*

d Mortua Debora: rurſus in priſtina ſcelera, cultuſque dæmonum Hebræi relapſi ſunt. Ob id Madianitis in ſervitutem traditi, quibus, cùm annos ſeptem ſerviiſſent, anno mundi 2730. *e* per Gedeonem in libertatem aſſeruntur. Qui juſſu Dei trecentis omninò delectis, cos tubis ac fictilibus laguncullis inſtruxit. Producti in aciem, cùm lagenas, quibus faces erant incluſæ, comploſiſſent, & eodem omnes tempore *d* Jud.6. & 7. *e* Ante Chriſt. 1254. *Gedeon.*

An.3184.P.J. ad 3701. tubis ceciniſſent, territi hoſtes mutuam in cædem ruerunt.

a Jud. 9. *a* Gedeone poſt annos 40. mortuo, tyrannidem occupat Abimelech ejus filius, Sichimitarum opibus adjutus. qui regnum per nefas partum firmare parricidiis aggreſſus, 70. fratres ſuos crudeliſſimè mactavit: ipſéque trienno per ſummam impotentiam, ac ſævitiam exacto; poſtremò dum Thebes oppido capto, turrim illius obſidet, atque incautius ſubit, ſaxo ab muliere capite ejus illiſo, armigero ſe jugulandum præbuit.

b Jud. 11. *Jephte.* *b* Interjectis aliquot Judicibus, qui nihil dignum memoria geſſerunt, illuſtris habitus eſt Jephte, vir ut obſcuro genere, (nam ſcorto natus eſt) ita ſtrenuus, ac manu promptus, quem cum latronum turba vagantem Iſraelitæ, qui Galaaditidem incolebant, Ammonitarum oppreſſi jugo ducem ſibi ſumpſerunt. Hic cum hoſte pugnaturus vovit ſe quidquid domum ſibi poſt victoriam redeunti ex ea primùm occurriſſet, Deo immolaturum. Damnatus voti, quam primam in occurſum habuit, * unicam filiam mactavit. Id evenit anno ante Chriſtum 1166, duodeviginti circiter poſt Trojanum excidium; decem amplius poſt interfectam ſimiliter ab Agamemnone filiam. niſi hæc fabula potiùs eſt ad veræ illius hiſtoriæ conficta ſpeciem.

c Jud. 14, & ſeq. *Samſon.* *c* Anno ante Chriſtum 1135 judiciariam functionem iniit Samſon, heroica vir fortitudine, ad Palæſtinorum comprimendam tyrannidem à

d Jud. 14. Deo ſubmiſſus. *d* Natus hic matre ſterili, Deóque conſecratus ex utero, comam ex *e* Naza-

e Ibid. ræorum lege, promiſſam habuit: indéque tantum ei divinitus roboris datum eſt, ut obvium

** Extra dubium non eſt Jephte filiam ſuam mactaſſe, cum Hebræi codices innuant non ipſius vitam ſed virginitatem tantum vis oblatam fuiſſe Deo.*

in itinere leonem, quaſi hœdum manu diſcerperet. Uxorem è Palæſtinorum gente duxit, quæ cum, eo abſente, collocata eſſet alteri; hac offenſus injuria, graſſari in illos hoſtili more ſtatuit. *a* Trecentis primùm captis vulpibus, & ad earum caudas invicem junctas illigatis facibus, ſuccenſiſque, cùm eas dimiſiſſet, latè per maturas ad meſſem ſegetes incendium ſparſit. Hinc à Palæſtinis poſtulatus ad ſupplicium, & ab Hebræis qui tum illorum imperio tenebantur, deditus, ruptis repente vinculis, arrepta quæ fortè jacebat, aſini maxilla, mille hoſtium mactavit. *b* Quin & Gazæ occluſis portis interceptus, earum unam cum clauſtris ac poſtibus revulſam, humeris comportavit in propinqui montis verticem. Poſt hæc, & ſimilia inauditi roboris exempla, mulierculæ captus illecebris, & ab ea Palæſtinis proditus; inde excæcatus, & ad ludibrium productus: concuſſis utraque manu columnis, quibus ea domus ſuſtinebatur, in quam frequentes proceres ad epulas, ac ſpectaculum confluxerant, eâdem ſe & illos ruinâ ſepeliit, anno viceſimo quàm Judex eſſe cœperat.

A. 3184. P.J. ad 3701.

a Jud. 15.

b Jud. 16.

Mortuo Samſone circa annum ante Chriſtum 1115, *c* Heli pontifex judicis titulo populum gubernavit annis viginti. Nam priores totidem cum Samſone communes habuit, ut alio loco ex inſtituto docui. Utroque rempublicam adminiſtrante, hoc eſt anno Samſonis ſecundo, ante Chriſtum 1134, natus videtur Samuel, patre Elcana, ex poſteris Caath, Leviticæ tribus: uti *d* Scriptura demonſtrat. quem votis, ac precibus impetratum à Deo, mater Anna pia femina Templi miniſteriis addixit. Per hunc fruſtrà monitum Heli, uti graſſantem ad ſacrorum injuriam filiorum ſuorum libidinem coërceret, tandem ſeverè ultus eſt Deus. *e* Victi ingenti

c 1. Reg. cap. 1. & ſeq. *Heli.*

Lib. 2. cap. 6. part. 1.

Samuelis ortus.

d 1. Paral. c. 6.

e 1. Reg. 4.

A.3184. P.J. ad 3701. acie à Palæſtinis Hebræi: Arca, quam ad ultimum ſubſidium in caſtra portaverant, ab hoſte capta: ambo Pontificis filii cæſi: pater ipſe, nuncio tantæ cladis accepto, è ſella corruens ſubitò eſt extinctus.

a Ante Chriſt. 1095. *a* Exinde Samuel ætatis agens quadrageſimum circiter annum, populi curam capeſſit. cui

b Act. 13. 20. quidem & Sauli annos quadraginta liber *b* Actorum imputat. è quibus Sauli duodecim, reliquos ſoli Prophetæ ex conjectura tribuimus. Ut rempublicam attigit Samuel, ſtatim converſa rerum

c 1. Reg. 6. facie, in melius omnia ceſſerunt. *c* Arca ſeptem apud Palæſtinos morata menſibus, cùm, quocumque portaretur, luem, ac perniciem ſpargeret; ad Iſraelitas remiſſa, annis viginti Cariathiarimis conſedit.

d 1. Reg. 7. *d* Poſt id tempus ſub annum mundi 2909, ſolemni apud Maſpham populi conventu habito, Samuel fœdus cum Deo redintegravit. Conciliati numinis index inſignis ſubinde contra Palæſtinos victoria fuit. quos ſuperiorum bellorum præmiis exutos ſuis ſe continere finibus Propheta compulit.

e Ante Chriſt. 1767. *e* Poſt id tempus, populus libertatis nimiæ

f 1. Reg. 8. pertæſus, *f* ſub rege deinceps eſſe voluit. quem

Saul. & impetravit, *g* Saüle Cis filio ex tribu Benja-

g 1. Reg. 9. minitica divino prius, quàm humano ſuffragio

h 1. Reg. 11. ad hoc faſtigium evecto. *h* Ab eo Jabenſes Galaaditæ præſenti erepti diſcrimine, Naaſo Ammonitarum ſuperato rege, qui deditionem ea conditione cogebat facere, dextros ut omnibus oculos erueret. Ab Ammonitis in Palæſtinos arma convertit;

i 1. Reg. 14. *i* qui tum Hebræis dominabantur. quos audaci Jonathæ filii facinore conſternatos toto campo, cecîdit; tanto id quidem ardore, ut ne guſtandi quidem cibi poteſtatem cuiquam ſub mortis interminatione faceret, cujus edicti Jonathas ignarus, cùm ſumma virga

paululum ori ſilveſtris mellis admoviſſet, ab jurato patre damnatus inſons, deprecante populo vix eſt ereptus. Idem verò paulatim mutatis moribus, dum divinis mandatis privatam libidinem antiquiorem habet, à Deo rejectus eſt: *a* eique ſucceſſor ex tribu Judæ deſtinatus eſt David Iſaï filius. quem anno ferè ætatis 22 clanculum inunxit Samuel, anno ante Chriſt. 1063, ut proinde circiter anno ante Chriſtum 1085, videatur in lucem editus. A. 3184. P. J. ad 3701. *a* 1. Reg. 16, 13.

Poſt annos inde ſex *b*, obiit Propheta Samuel biennio ante Saülem, uti Clemens Alexand. Strom. 1. refert. *b* Anno ante Chr. 1057.

c Saül anno regni duodecimo, cum Palæſtinis dimicans, *d* cum Jonathane filio cecidit. Cujus in Dagoni templo ſuffixo capite, corpus pro mœnibus ſuſpenditur. *c* 1. Reg. 31. *d* Ante Chr. 1055.

e David, utriuſque necem lacrymis, ac luctu proſecutus, regnum capeſſit. quod in tribules ſuos primùm tenuit *f* annis 7, menſibúſque ſex, cùm apud Hebronem ſolemni ritu, ac frequentibus comitiis inunctus eſſet, anno ætatis triceſimo. *e* 2. Reg. 11. *David.* *f* 2. Reg 5, 4, & 5.

g Interim Iſboſeth Saülis filius reliquas in tribus imperium cepit. Nec finis ambos inter affines bellorum plus quàm civilium fuit; illo paternum jus regni; iſto divinum beneficium armis vindicante. ſed divinis tandem humana præſidia ceſſerunt. *h* Octavo, quàm patri ſucceſſerat, anno domui ſuæ per ſummum ſcelus à ſicariis oppreſſus Iſboſeth ſolidam Davidi regni poſſeſſionem reliquit. *g* 2. Reg. 2. 8. *h* 2. Reg. 4, & 5.

i Anno ante Chriſtum 1047 conventu totius Iſraelitici nominis habito, Hebrone denuò rex inauguratus eſt David, bellica virtute vir, ac geſtis rebus illuſtris: ſed pietate præſtantior. Prima illi rudimenta ſub Saüle rege fuerunt: *k* cui *i* 2. Reg. 5. *k* 1. Reg. 17.

A. 3184. P.J. ad 3701. egregiis moribus, ac memorabili facinore conciliatus, quo occiſo Goliatho, egregiam de Palæſtinis victoriam adeptus eſt, regiam affinitatem meruit, *a* ducta Michole Saülis filia. Sed vehemens hic amor momento in odium, invidiámque vertit. Quæſitus ad necem ſæpius, ac per deſerta loca, & per abrupta montium, ac ſpeluncas feræ in modum latebras captans, ægrè hoſtiliter inſequentis, ac curioſè omnia perſcrutantis ſoceri ſedulitatem eluſit. Nec ſemel eundem cùm in poteſtate haberet, interficere noluit. Per hæc tolerantiæ, ac manſuetudinis exempla annis 7. ut conjicimus, exactis, mortuo, uti ſuprà dictum eſt, Saüle, in tribules primùm ſuos; inde in reliquos poſt necem Iſboſethi, ſine competitore principatum obtinuit.

a 1. Reg. 19.

Davidis calamitates.

Rex fit Judaea.

b 2. Reg. 5, 7. Quem ut adeptus eſt, *b* Sionis arcem, pulſis inde Jebuſæis, expugnavit, ibique regiam conſtituit.

c 2. Reg. 6. *c* Anno verò ante Chriſtum 1045. ex ædibus Aminadab, & oppido Gabaa Arcam tranſtulit. quæ dum in Sionem portatur, Ozia, quòd eam temere tetigiſſet, repente mortuo, territus David in domum Obededi Gethæi illam avertit. indéque poſt menſes tres in Sionem magna pompa detulit.

d 2 Reg. 11. *d* Sub annum ante Chriſtum 1039. qui decimus ſeptimus à Saülis obitu numeratur, Davidis adulterium, ac cædes innocentis Uriæ contigiſſe videtur, Ammonitico bello. Anno verò ſequenti natus eſt ex Bethſabee legitima jam uxore *e* Salomon: *f* eodémque Amnonis inceſtus cum ſorore Thamar accidit.

e 2. Reg. 12, 24.

f 2. Reg. 13.

g 2. Reg. 13, 23. *g* Poſt biennium verò, Amnon Abſalomi fratris, uterini Thamaris, inſidiis inter epulas occiditur.

h Cap. 15. 7. Anno porro *h* quadrageſimo quàm rex Saül factus

factus eſt, ab ejus morte ſeptimo & viceſimo, impius Abſalom Davidem patrem Hieroſolymis, ac regno expulit, occupatáque regia, fœdiſſimo ſtupro paternas concubinas polluit. Sed paulò pòſt prælio victus, dum per avium ſaltum præcipiti in fugam mulo vehitur, patulæ quercus, & condenſæ ramis implicato capite ſuſpenſus hæſit. Coma, quam ad decorem prolixam gerebat, pependiſſe auctor eſt *a* Joſephus, haud probabili commento. Hærentem, uti credibilius eſt, collo juvenem Joabus Davidici dux exercitus triplici jaculo confodit. A 3134. P.J. ad 3701. *Abſalom.* *a* Lib. 7. cap. 9.

b David quod regni, ac vitæ reliquum fuit, in ſecundis rebus & otio tranſacto, demum ſenio, ac laboribus confectus, anno regni ſui quadrageſimo, ætatis ſeptuageſimo, cum Salomonem in ſolio ſuo collocaſſet, moritur. Erat tùm Salomon natus annos circiter 23. cujus initium competit in annum ante Chriſtum 1015. *c* Hic Adoniæ fratri, novarum rerum ſuſpecto vitam eripuit *d* Pharaonis Ægypti regis filiam in matrimonium accepit. Deo per viſum apparente ſibi, & cujus vellet rei optionem dante, cùm ſapientiam opibus, ac cæteris omnibus antepoſuiſſet, non illam ſolùm, quam petierat: ſed reliqua inſuper, quæ neglexerat, votis majora ab eodem obtinuit. *b* Lib. 1. Reg. cap. 2. *Salomon.* *c* 3. Reg. 1. *d* 3. Reg. 3.

De vetuſtis Græcorum originibus, quas ſpatium illud amplectitur, quod ab exitu Iſraelitarum ad Salomonis 4. annum pertinet: ac de triplici Græcorum genere, Æolico, Dorico, & Ionico, qui ab Hellene Deucalionis filio procreati.

HOc intervallum vetuſtiſſimæ Græciæ origines illas amplectitur, quarum qualemcumque veritatem ſic Poëtæ mendaciis ſuis CAP. VII.

A.3184. P.J. ad 3701. obruerunt, ut ea dijudicari modò nequeat. Adhibenda tamen à nobis opera eſt, ut quæ ex idoneis antiquitatis teſtibus afferri utcumque repurgata potuerunt, in ſui temporis ordinem vocentur. Et quoniam in Græcis ferè rebus, ac populis illuſtrandis labor iſte vertitur, de Græcis ipſis, ac primis nominis illius generiſque divortiis par eſt dicere.

Ex Apollod. lib. 1. Diod. 4. Strab. 8. Pauſan. Conon apud Phoc. Cod. 186. Græcum omne nomen ac genus ab Hellene Deucalionis filio propagatum in tria faſtigia dividitur: in Æolicum genus, Doricum, Ionicum. Stirpis auctor, ut dixi, Deucalion fuit, qui in Theſſalia ſedem, ac regnum habuiſſe fertur. Hujus ætate diluvium in Græcia contigit: cujus tempus in nonnulla ſententiarum varietate poſitum, in annum ante Chriſtum 1529 conjicimus, tertium ab Ægyptiaca profectione: uti ſuo loco demonſtrabimus. Part. 2, L. 2. c. 9.

Deucalionis ac Pyrrhæ filii duo fuere, Hellen, & Amphictyon. Amphictyon pulſo Craano Athenis regnavit. Ab Hellene Græci ἕλληνες vocati. Hic ex Orſeide filios tres genuit, Æolum, Dorum, & Xuthum. * Æolus natu maximus patri ſucceſſit, obtinuitque quidquid inter Enipeum & Aſopum fluvios interjacet. Ita præter Theſſaliam, Locros, ac Bœotiam eſt adeptus. Doro ceſſit ea regio, quæ Parnaſſo ſubeſt, ubi Boëum, Cytinium, Pindum, & Erineum condidit. ab eóque Doris regio nomen accepit. Xuthus natu minimus, quòd paternas pecunias depeculatus eſſet, pulſus à fratribus, in Atticam profugit. ubi Tetrapolim condidit, & Erechthei filiam Creüſam conjugem duxit.

*Conon apud Phoc. Lib. 27.

Æolidarum ſoboles. Æolus ex Enarete Deimachi filia ſeptem mares ſuſtulit; feminas quinque. Mares fuere Critheus, Siſyphus, Athamas, Salmoneus, Dejon, Magnes, Perieres. Filiæ verò, Canache, Alcyo-

ne, Piſidice, Calyce, Peimede. Critheus ex A.3184. P.J.
Tyrone Salomonei fratris filia Æſonem, Amy- ad 3701.
thaonem, & Pheretem. Æſonis filius Jaſon fuit. Amythaon Pylum in Peloponneſo tenuit, ac Melampodem, & Biantem genuit. Melampus ob Prœti filias à furore liberatas regnum Argis cum Biante fratre à Megapenthis filio Anaxagora ſuſcepit. Et ex hujus filia Iphianira Antiphaten, Manto, Biantem, & Pronoen genuit. Antiphate nati ſunt Oïcles, ſive, ut Pauſanias vocat, Iocles, & Amphacles: Oïcle verò Amphiaraüs Amphilochi pater, & Alcmæonis.

Bias ex Perone Talaüm ſuſcepit, Adraſti, Parthenopæi, & Eriphyles Amphiaraï conjugis patrem.

Pheres Admetum, & Lycurgum procreavit. ex hoc Opheltes natus eſt; qui & Archemorus. Hi Crithei filii.

Siſyphus Corinthum condidit, & ex Merope Atlantis filia Glaucum genuit Bellorophontis patrem.

Athamas Bœotiæ regulus ex Nephele Phryxum, & Hellen, pòſt ex Ino Cadmi filia Learchum, & Melicertem filios habuit.

Salmoneus in Theſſalia primùm habitavit; pòſt in Elide, cujus filia Tyro, antequam Critheo patruo nuberet, Peliam, & Neleum ex Neptuno peperit. Qui cùm adoleviſſent, diſcordes inter ſe fuerunt. Neleus itaque Meſſanam fugit: atque ex Chloride Amphionis filia undecim mares ſuſtulit. qui omnes, præter Neſtorem, ab Hercule interfecti ſunt. Filiam verò præterea Peto.

Pelias in Theſſalia regnavit, ex eóque nati ſunt Acaſtus, & Alceſtis filia.

Deion Phocidem tenuit. cujus filii cùm alii.

A. 3184. P.J. ad 3701. tùm Cephalus fuit Procridis conjux.

Magnetis filii Polydectes, & Dictys Seriphi incolæ. Perieres ex Gorgophone Perſei filia Aphareum, Leucippum, Tyndareum, & Icarum, ſuſcepit.

* Lib. 4. p. 187. Græcæ edit.

Hactenus Æolidarum progenies ex Apollodoro. At * Diodorus Siculus præter iſtos Æoli filium refert alium Mimantem; qui fratribus in diverſa loca profectis, in Æolide regnavit. Hujus filius Hippotes, qui ex Melanippe Æolum genuit. cujus filia fuit Arne, quæ ab Neptuno compreſſa, ob ídque Metapontino cuidam à patre tradita, apud eum geminos peperit, Æolum avo cognomine, & Bœotum. E quibus Æolus inſulas occupavit, quæ ab eo dictæ ſunt Æoliæ. Bœotus ad avum Æolum rediit, & in Æolide regnavit, Arnénque condidit, ac Bœotiis de ſuo nomen indidit.

Ionum ſtirps.

Xuthus verò (nam de Dori ſtirpe nihil eſt memorabile ſcriptis proditum,) Hellenis liberorum natu minimus, pulſus à fratribus, in Atticam conceſſit: ubi ducta uxore Erechthei regis Athenienſium filia, Achæum, & Ionem filios habuit. Achæus cæde præter voluntatem facta, in Peloponneſum abiit (ut auctor eſt Conon apud Photium) & in ea regione, quæ ab eo dicta eſt Achaïa, (Ægialea antea vocabatur,) Tetrapolim condidit. Inde Athenienſium & Ægialenſium auxilio, in Theſſaliam profectus, paternam poſſeſſionem recepit.

Iones Attici dicti.

Ion Athenis conſtitit: &, ſi Cononi creditur, Erechtheo mortuo, ibidem regnum obtinuit. ab eóque Attici populi Iones appellati ſunt. Sed hoc ſolus iſte ſcriptor aſſeverat. neque in Atticorum regum catalogo ponitur Ion. Quin Pauſanias in Achaïcis, Erechtheo mortuo ſcribit inter hujus filios de ſucceſſione exorta lite,

Xuthum Ionis patrem, & Achæi, arbitrum ab illis eſſe captum. qui cùm Cecrópi, tanquam ſeniori regnum adjudicaſſet, ab hujus fratribus ſolum vertere coactus, in Ægialum, quæ tum erat Achaia, ſeſe recipiens, ibi diem obiit. De Ione quoque refert idem Pauſanias, eum in Achaia (quo ex Attica fugiſſe debuit) adverſus Selinuntem regem bellum molientem, pactione nuptiarum conciliatum fuiſſe, accepta in matrimonium Helice Selinuntis unica filia; atque & ſocero ſucceſſiſſe, & Ionas ab eodem appellatos eſſe, qui priùs Ægialenſes vocati. Poſtea cùm Athenienſes inter, & Eleuſinios bellum eſſet ortum, Ionem ab illis electum ducem ex Achaia veniſſe, & in Attica vitam finiſſe. Hæc in Achaicis, Atticíſque Pauſanias. A.3184. P.J. ad 3701.

Operæ pretium nunc eſt animadvertere, quæ ab illis auctoribus ſtirpis populorum per Græciam, linguarúmque facta ſint divortia. Nam populi fuere potiſſimùm tres, Æoles, Dores, & Iones. quibus adjungi poſſent Attici, qui ſe indigenas, αὐτόχθονας eſſe gloriari ſolebant; niſi cum Ionibus in unum coaluiſſent. Strabo quidem ex quatuor Græciæ linguis, Æolica, Dorica, Ionica, & Attica, duas eſſe primigenias, & ſinceras ait: reliquas ex corruptela, & aliarum permiſtione factas. Priores ſunt Dorica, & Attica. quarum illa vetus eſt Æolica; hæc Ionica vetus. quæ autem Æolica, & Ionica deinceps appellatæ ſunt, & diverſorum generum commercio ab ſui cujuſque proprietate deſciverunt. Nam priores ob id incorruptæ manſerunt; quod ambæ illarum regiones, Doris, & Attica, propter aſperitatem, & ſterilitatem, minus exterorum migrationibus, & coloniis opportunæ, eoſdem perpetuò incolas habuerunt. *De Græcorum variis linguis.* Strabo lib. 8. init.

Addit ſcriptor idem, populos omnes, qui ex-

A. 3184. P. J. ad 3701. tra Iſthmum erant in Græcia, exceptis Athenienſibus, Megarenſibus, & Dorienſibus Parnaſſi accolis, Æolenſes ad ætatem ſuam uſque nominatos eſſe. Sed & olim intra Iſthmum Æolenſes habitaſſe. quibus cum Iones ex Attica profecti, & Dorienſes è Doride, poſtmodum immiſti ſunt. Hos enim Heraclidæ ſecum in Peloponneſum reduxerunt. Sed cur reductos ab Heraclidis in Peloponneſum Dorienſes aſſerat Strabo, non ſatis video. Neque enim, perinde ut Iones, aut Æoles, priùs ibi ſedem habuerant, quod equidem legerim. At idem auctor lib. 9. ſcribit Dorienſium regem Æpalium ab Hercule reſtitutum in regnum, in ejus rei gratiam Hyllum Herculis filium adoptaſſe, ac ſucceſſorem reliquiſſe: indidémque profectos Heraclidas poſtea Peloponneſum occupaſſe. Cæterùm Iones (ait * Strabo) ab Achæis Æolenſis generis ex Ægialo, ſive Achaia facilè pulſi ſunt. Unde ſola in Peloponneſo remanſerunt genera duo, Doricum, & Æolicum.

* Strabo lib. 8.

Arcades porro, & Elei, qui in priſtinis ſedibus hæſere; illi quòd propter montana regionis, ac prærupta loca haud facilè adiri poſſent; hi propter religionem, quòd Olympio Jovi erant ſacri; Æolicè locuti ſunt. Alii miſtam uſurparunt ex Attica, & Dorica. Hæc Strabo initio octavi libri. qui locus nonnihil apud auctorem impeditus, & corruptus legitur.

Horum omnium exactè computare tempora nullius eſt humani ingenii. Sic autem rudi Minerva delineare licet. Xuthus è Theſſalia pulſus in Atticam ad Erechtheum regem ſe contulit. Erechtheus autem regnare cœpit anno ante Chriſtianam æram 1400. ferè Deucalionis diluvium circa annum ante Chriſtum 1529 ponitur. Ergo Hellenes Græci nominati; & in varios

iſtos populos diſtributi ſunt decimo quinto, ac An.3184.P.J.
decimo quarto ſæculo ante Chriſtum: ſub id ad 3701.
tempus, quo Iſraelitæ Palæſtinæ poſſeſſione
adita, ſub Judicibus eſſe cœperunt. Hoc velut
cardine poſito, ſingulorum Hellenis poſterorum tempora partim ex aliis certioribus hiſtoriis, quibus alligata ſunt: partim ex conjectura prudenter æſtimabimus. quod non eſt hoc loco neceſſe facere.

Mycenæorum regum, qui Argivis ſucceſſerunt, tempora, ac de Inachidarum, deque Perſei ſtirpe quædam ad vetuſtatis notitiam ſcitu digna.

Antiquissimam regum familiam, quæ Cap. VIII.
Argis imperavit, in Acriſio terminat Eu- 2. Par. lib. 2,
ſebius; indéque tranſlatum ait à Perſeo Myce- cap. 8.
nas regnum; quam ille urbem condiderat. Sed
Argis interea non minùs regnatum eſt. Nam poſt Acriſium Megapenthes Prœti filius, Talaus, & Adraſtus in ea urbe principatum tenuerunt. Ac Megapenthi Talaus ſucceſſit. quo
mortuo, Adraſtus ejus filius, Argis relictis, Si- Vide 9. de
cyonem migravit, ibíque cùm annos aliquot re- Doct. Temp.
gnaſſet, Argos repetiit: ubi & Tydeum, ac Po- c. 16, & 18.
lynicen profugos excepit. Sanè quo tempore Mycenis regnabat Agamemnon, Diomedes Tydei filius Argis dominabatur, ut Euſtathius obſervat ad Iliad. 9., & ad hunc verſum,

Ἡμετέρῳ ἐνὶ οἴκῳ, ἐν Ἄργεϊ τηλόθι πάτρης.

Ut ad Mycenæos tranſitum faciamus, explicandum hîc erit Perſei ſtemma, quocum pleræque res Græcorum illius ætatis implicantur. Sed altius origine repetita, etiam Agenoridarum, ſi-
ve Cadmidarum ſtirpem recenſebimus, Apol- Apollod. l. 2.
lodorum maximè ſecuti. Inachus filiam Ionem *Belidarum*
habuit. Ea in Ægyptum profecta ex Jove Epa- *ſtirps.*

A. 3184. P. J. ad 3701. phum genuit Ægypti regem: cujus ex filia Libya, & Neptuno gemini nati ſunt, Belus & Agenor. Ita quidem Apollodorus. ſed nos *a* Pauſaniæ libentius aſſentimur, qui Ionem hanc non Inachi filiam, ſed Jaſi multis poſteriorem annis facit. quod & Danai ætas exigit. Præter hos duos, Neptunus ex Libya *b* Buſirim quoque genuiſſe proditur. qui haud procul Nilo degens, latrociniis, hoſpitúmque cædibus infamis eſt habitus, ſub id tempus, ut apparet, quo ex Ægypto receſsêre Judæi. Redeo ad Epaphi filios. è quibus Agenor in Phœnicem abiit. Belus in Ægypto regnavit, ac liberos ſuſcepit duos, Ægyptum, & Danaüm. Priorem Belus ad Arabiam obtinendam; poſteriorem, in Libyam miſit. Poſtea cùm Ægyptus mares 50, totidem Danaus filias procreaſſet, hic oraculo monitus ſibi ab uno è fratris filiis impendere necem, 50 remorum actuaria navi fugit in Græciam: ubi mortuo Sthenelo, ejúſque ſucceſſore Gelanore pulſo, conſenſu populi delatum eſt Danao regnum. Id anno ante Chriſtum 1475. accidit, triennio poſt obitum Joſue. Ab eo ferunt Argivos appellari Danaos. Pòſt Ægypti filii, cùm Argos veniſſent, à Danaidibus ſponſis ſuis interfecti ſunt, uno excepto Lynceo, qui Danao ſucceſſit. Lyncei exordium capit annus ante Chriſtum 1425. Quare paullo ante hunc cædes illa facta ſit oportet. Lynceum Abas filius excepit. Huic gemina ſoboles contigit, Prœtus, & Acriſius: quorum ille prior Argis regnaſſe perhibetur ab Euſebio. Sed * Pauſanias Corinthiacis ambos ait paternum regnum ita partitos eſſe, ut Acriſius Argos, Prœtus Tyrinthem, Midiam, & Heræum obtineret. *c* Apollodorus ambos illos fratres, poſt patris Abantis obitum, de regno contendiſſe me-

a Pauſan. Corin. p. 58.

b Euſ. Apol. 2.

Danaus à quo Danai.

* p. 58, & vide 9. de Doct. Temp. cap. 18.

c Apollod. 2.

morat; ac victorem Acriſium Argis hæſiſſe; Prœtum in Lyciam ad Jobatem fugiſſe; cujus filiam Sthenobæam, aut, ut Homero placet, Antiam duxit. Inde ſoceri auxilio fretum in Peloponneſum rediiſſe, ac Tyrinthem occupaſſe. Huic verò adverſatur Euſebius, qui Prœtum in Argivorum regum ſerie collocat ante Acriſium. Quare interjecti illius anni 17. in Abantem, aut Acriſium refundendi ſunt. Hic ille Prœtus eſt, ad quem Bellerophon Glauci F. ſextus à Deucalione, confugit ob patratam cædem: & ab Stenobœa ſolicitatus ad ſtuprum, cùm ei morem gerere noluiſſet, in crimen adductus, *a* ad Jobaten miſſus eſt in Ciliciam, ubi cum Chimæra conflixiſſe fingitur. quæ res commodè cadit in annum ante Chriſtum 1360, Aode judiciarium munus apud Hebræos exercente. A 3184. P.J. ad 3701.

a Apoll. 2.

Acriſio, ut opinor, regnante, naſcitur ex ejus filia Danaë Perſeus. quod anno ejus ſecundo, ante Chriſtum 1343. conſentaneè ponitur. Idem periculis perfunctus iſtis, quæ ex fabulis ſunt notiſſima, circa annum ætatis, ut eſt conjectura, quintum & viceſimum, cum copiis profectus in orientem, ea geſſit apud Cepheum, quæ Poëtarum celebrata ſunt verſibus: atque Andromedam conjugem habuit. Ea eſt ϛρατεία, Perſei, quam ex antiquis Chronologis Clemens Alexandrinus annis ante Trojanam cladem quatuor & triginta poſuit, errore manifeſto: quem paucis antè paginis altera ab eodem inſtituta temporum putatio refellit. Enimverò cùm Acriſius à Perſeo nepote per imprudentiam occiſus eſſe dicatur, obierit autem * Acriſius exactis in regno annis 31, circa annum ante Chriſtum 1312, vel 1311, eodem quoque Perſeus in Græcia fuerit oportet unà cum Andromeda conjuge, atque adeo quinque circiter, aut ſex annis anteà *Perſeus.* Clementis error. Strom. 1.

* Euſeb. Chro.

A. 3184. P. J. ad 3701.

illam ipſam liberarit. Etenim Acriſio regnante probabilius eſt, quàm privato, natum eſſe Perſeum, neque triceſimum ætatis annum exceſſiſſe cùm Acriſium occidit. * Quo interfecto, Argis habitare non ſuſtinens, cum Megapenthe Prœti filio, patruele ſuo permutavit imperium, ac Tyrinthe, quam obtigiſſe Prœto ſuprà docuimus, regnum conſtituit. quod in urbem à ſe conditam Mycenas poſteà tranſtulit. Megapenthes verò cùm Argis aliquot regnaſſet annis, locum Talao dedit; ut ſuperiùs attigimus.

* Pauſan. Corinth p. 58.

Perſei filii.

Perſeus itaque circiter anno ante Chriſtum 1312, regnare eſt orſus, primùm apud Tirynthem; deinde Mycenis. Qui præter Perſen apud Cepheum ſocerum relictum, à quo Perſæ nominati, filios ex Andromeda Mycenis genuit ſex, Alcæum, Sthenelum, Helam, Meſtorem, Electryonem, & filiam Gorgophonem, quam Perieri Æoli filio, Hellenis nepoti nupſiſſe paullo antè ſignificavi.

Alcæo, ex Hipponome Menœcei filia natus eſt Amphitruo, & Anaxo filia. Ex Meſtore, & Lyſidice filia Pelopis Hippothoe genita eſt. cujus ex Neptuno filius extitit Taphius; qui Taphum coluit urbem Cephalleniæ, populúmque Teleboas vocavit. Taphii filius Pterelas fuit, quem Neptunus immortalitate donavit.

Electryo ex Alcæi filia Anaxone Alcmenam ſuſcepit, unà cum maribus 9, & ſpurium ex Midea Licymnium. Sthenelus ex Nicippe Pelopis filia Euryſtheum genuit; cui in ſervitutem eſt addictus Hercules.

Inter initium regni Perſei, & Stheneli anni ſunt 58. Nam Sthenelus circa annum mundi 2730 iniit. Quo toto intervallo non videtur ſuperſtes fuiſſe Perſeus, ſi Apollodoro credimus. Hic enim Mycenis cum Taphio regnaſſe Ele-

ctryonem ait. Pauſanias autem in Corinthiacis, Mideæ. Potuit idem & Mycenis, & Mideæ regnare. Nam Midea, & Tyrius Mycenis contributæ ſunt. Proinde in Mycenæorum regum ſerie numerandi videntur Electryo, & Taphius Perſei filii, atque ante Sthenelum locandi: niſi eodem tempore plures ſimul regnaſſe velimus. quod tunc erat uſitatum; cum & oppidorum domini reges appellarentur. Sanè Taphius cum Electryone pariter ſceptrum tenuit. cujus filii paterni regni portionem ab Electryone repoſcentes, orto jurgio, hujus liberos interficiunt. quos ut ulciſceretur Electryo, Alcmenam filiam Amphitruoni paciſcitur, ea lege, ut non eam antè contingeret, quàm ab expeditione rediiſſet, quam contra Teleboas parabat. Sed cùm Electryonem imprudens occidiſſet Amphitruo, pulſus à Sthenelo cum Alcmena Thebas ad Creontem profugit; à quo expiatus, contra Teleboas rem ex ſententia geſſit. Per idem tempus genitum Herculem ferunt; quod circa annum ante Chriſtum 1289 incidit. Quæ cùm ita ſint, apparet Mycenæorum regum catalogum haud ſatis ex fide ab Euſebio eſſe redditum. Nam Perſeo mortuo Electryo ante Sthenelum regnavit. neque Perſeus annos 58 Mycenis præfuit, ut ex illius, & Pauſaniæ deſcriptione olim ſtatuimus.

A. 3184. P. J. ad 3701.

Herculis ortus.

Euſebius notatur.

Perſei poſteritate in Euryſtheo deficiente, Mycenis regnarunt Pelopidæ à Pelope filio Tantali Phrygiæ regis oriundi; à quo Peloponneſus nomen eſt ſortita. Ex quo conjectari poſſit aliquis, toti illum Peloponneſo dominatum fuiſſe. Sed non eſt ita. nam in Piſæa regnavit; & fortitudine, ac ſolertia pleroſque peninſulæ illius incolas adjunxit ſibi, ut teſtatur a Diodorus. Hic è Phrygia trajecit in Græciam, & Hippoda-

Pelopidæ.

a Diod. l. 4. p. 192.

A.3184. P.J. ad 3701. miam Oenomai filiam fraudis potiùs, quàm celeritatis in curſus certamine præmium abſtulit: quod ſub annum ante Chriſtum 1324. incidit, extremo Judicis Aodis tempore. *a* Hujus filii Atreus & Thyeſtes paricidialibus inter ſe odiis, & inceſtis ſtupris clarum ſibi nomen apud poſteros fecere. Thyeſtes uxorem fratris Aëropen polluit. Atreus viciſſim epulandos illi filios ſuos dedit. Pòſt Thyeſtes Pelopis filiæ imprudens vitium obtulit. unde natus eſt Ægyſtus: qui Atrei filium Agamemnonem occidit. Hunc tamen Apollodorus Pliſthene Atrei filio ſatum, ut & Menelaum, aſſerit; idque auctore Heſiodo confirmat Euſtathius ad primum Iliados, in hæc verba.

a Hyg. F. 81, & ſeq.

Agamemnon.

Ἀτρείδης τε ἄναξ ἀνδρῶν.

Igitur Mycenæorum regnum à Perſeidis ad Pelopidas tranſlatum, eo tempore deſitum eſt, quo Heraclidæ Peloponneſo potiti ſunt. de quo pòſt agetur. Nam Pelopidæ cum Perſei ſtirpe affinitate juncti ſunt; ſiquidem ex Nicippe Pelopis filia Sthenelus Euryſtheum ſuſcepit; ut antea dictum eſt.

De alia duplici Inachidarum ſtirpe, Agenoridarum, & Pelaſgorum, déque Cadmi progenie.

CAP. IX. HACTENUS Belidarum ſive Danaidarum, è quibus Perſeidæ fuerunt, genus deſcripſimus. Nunc Inachidarum ſtirps altera, quæ ab Agenore propagata eſt, perſtringenda paucis videtur. Eſt enim ad res antiquioris Græciæ cognoſcendas non inutilis hic labor.

Agenor. Agenor ex Telephaſſa filiam Europam; mares autem tres, Phœnicem, Cadmum, & Cilicem genuit. ut Apollodorus libro prodidit. Sed idem in Phœnicia, quæ eſt Aſiæ regio, liberos

Vide Par.2.l. 2. cap. 9.

iſtos ab Agenore ſuſceptos indicat in 2 libro in A. 3184. P. J. ad 3701.
3 verò, cùm in Europam veniſſet. cui & conſentaneè ſubjecit, Phœnicem ad quærendam ſororem cum Cadmo fratre miſſum, ea non inventa, in Phœniciam abiiſſe: quaſi inde eum pater non miſerit. Igitur cùm Europam rapuiſſet Jupiter, Agenor tres ad illam inquirendam filios deſtinat, quibus cum profecta eſt Telephaſſa mater. Exinde Phœnix Phœniciam occupat; Cilix Ciliciam. Cadmus, Telephaſſa matre *Cadmus.* vita functa, venit in Græciam, ac Thebas condidit, urbem patriæ, ut apparet, cognominem. Nam Ægyptiis Thebis oriundus Agenor videtur. Scribit apud Photium *a* Conon, Europam *a* Conon l. 32. & 7, 37. Phœnicis fuiſſe filiam, (quod & Apollodorus refert;) Cadmum verò, qui apud Phœnicas auctoritatis erat maximæ, ab eorum rege miſſum in Europam novas ut ibi ſedes conſtitueret, ſimulaſſe quærendæ ſororis ſe gratia profectum, ac demum Thebas in Bœotia condidiſſe, de Ægyptiarum nomine ſumpto vocabulo; quod Phœnices, qui tùm Aſiæ partem maximam obtinebant, ſedem imperii Thebis in Ægypto collocarant. Ex eo manaſſe fabulam, Cadmum ad Europam ſororem quærendam navigaſſe, qui ad occupandum in Europa domicilium veniſſet. Hæc Conon. *b* Scholiaſtes Pindari ſcribit Age- *b* Nemeac. 10. norem in Phœnicia regnaſſe. Utcumque res habet, poteſt adventus in Græciam Cadmi, conditiúſque Thebarum imputari primis Judicum Hebræorum temporibus.

Cadmi ex Harmoia filiæ recenſentur, Auto- *Cadmi poſteritas.* noë Ino, Semele, Hagave: filius Polydorus. Autonoë Ariſtæo nupſit, Ino Athamanti, Agave Echioni. Semele Bacchum peperit. cujus ortus *Bacchi ætas.* competit in annum circiter ante Chriſtum 1354, Aodc Hebræorum Judice. Euſebius verò

A. 3184. P. J. ad 3701. confert in annum Abraami 628, qui eſt ante Chriſtum 1389, Sed nondum erat nata Semele: Ita Phryxi cum Helle ſorore fuga per idem tempus accidere potuit. *a* quos ambos Nephele Athamanti peperit. Hic verò cùm Inonem deinde ſibi connubio junxiſſet, hujus artibus Phryxus & Helle neci à patre deſtinati in Colchos fugere coguntur. quo in itinere Hellè in mare decidens, huic de ſuo nomen reliquit: Phryxus quò intenderat pervenit, ac theſauros, quos ſecum exportarat, Æetæ regi Colchorum reliquit. Aurei velleris arietem hunc fuiſſe, eóque perv ectum in Colchidem Phryxum, ac prædivitem hanc pellem ibi aſſervatam eſſe, carminum licentia Poëtæ finxerunt. Polydorus Thebis regnavit; & ex Nycteide Nyctei filia Labdacum genuit. Qui poſt Pentheum moriens, Laium filium anniculum reliquit. Ideò Lycus Nyctei frater, (ambo iſti ex Eubœa venerant) regnum occupat. Nycteo filia erat Antiopa, quæ de Jove gravida, patris iram metuens, Sicyonem fugit ad Epopeum, eíque nubit. Nycteus moriens Lyco fratri mandat ut Epopeum ulciſcatur. Quem cùm, capta Sicyone, occidiſſet, & Antiopam abduceret; ea in itinere geminos enixa eſt, Zethum & Amphionem, apud Eleutheras Bœotiæ: ubi à bubulco ſublati, educatíque ſunt. Interim Antiopa malè ab Lyco, ejuſque conjuge Dirce habita, clam evadens, à filiis jam adultis agnita eſt: qui occiſo Lyco, ac Dirce ad tauri indomiti caudam alligata, necatáque, Thebis potiuntur. Laius ab iis pulſus in Peloponneſum abiit, & Zethus Theben; Amphion Nioben duxit Tantali filiam. Quibus omnibus extinctis, Laius in regnum reſtitutus eſt, & Jocaſtam conjugem aſciſcit Menœcei filiam; è qua natus eſt Oedipus. cujus inceſtas cum ma-

a Apoll. 1. Hyg. fab. 3.

tre nuptias, ac filiorum cædes mutuas Poëtæ omnes, ac theatra omnia perſonant. De Thebarum expugnatione paullò pòſt. reliquorum tempora, conſtituto anno adventus in Græciam, prudenter æſtimanda ſunt. Hæc Apollodorus lib. 3.

A. 3184. P. J. ad 3701.

Poſtremò ex Europa & Aſterio Cretenſium Rege, ut ſcribit *a* Euſebius. ut Apollodorus, ex Jove, Minos, Radamanthus, & Sarpedon orti ſunt. Minoës porrò duos fuiſſe auctor eſt *b* Diodorus, alterum Europæ filium, alterum nepotem.

a Euſeb. Chr.

b Diod. 4, p. 183.

Inachidarum ſtirps tertia.

Tertium ab Inacho Poëtarum, & Hiſtoricorum prædicant literæ, Pelaſgicum genus. Nam Pelaſgus Jove & Niobe Phoronei filia, Inachi nepte natus dicitur. *c* Pelaſgi Lycaon filius 50 liberos habuit, qui omnes Nyctimo excepto interfecti feruntur. *d* Habuit & Calliſtonem filiam Lycaon, è qua natus eſt Arcas. Hujus filii Elatus & Aphidas. Hic Aleum, & Stenobœam genuit Prœti conjugem. Aleo nati ſunt Cepheus, & Lycurgus, & Auge amborum ſoror, quæ ex Theutrante Telephum Myſiæ Regem peperit. Lycurgi filii memorantur, Ancæus, Epocus, Amphidamas, & Idæus. Amphidamantis Melanion, qui Atalantam Jaſi, ſeu Schœnei filiam duxit, Parthenopæi, unius è 7, qui ad Thebas occubuerunt, ducibus, matrem.

c Dion. Halic. lib. 1, Apoll. 2. & 3.

d Hæc Apoll. lib. 3.

Ergo Pelaſgi Arcades fuiſſe videntur: qui Peloponneſo pulſi, in Hæmoniam, quæ Theſſalia eſt dicta poſtea, migrarunt, ducibus Achæo, Phthio, & Pelaſgo. Unde ſexta ætate à Curetibus, & Lelegibus, qui deinde Ætoli, ac Locri nominati ſunt, ejecti, pars in Cretam abierunt, pars Cycladas inſulas; alii Heſtiotidem ad Olympi & Oſſæ radices; alii Bœotiam, Phocidem, & Eubœam: Aſiam & Helleſponti

Strabo lib. 5. p. 153. Dion. Halic. lib. 1. p. 14.

A. 3184 P. J. ad 3701.

oram : ac Leſbum tenuerunt alii. Complures in Saturniam, quæ eſt Italia, tranſmiſerunt; ſéque Aboriginibus adjunxerunt. Hæc Dionyſius. quibus & Strabo conſentit.

De Hercule, Jaſone, Argonautarum expeditione, Minoë, Theſeo, Oedipo, ejúſque filiis, ac Thebano bello.

CAP. X. Vide Par. 2. l. 2, cap. 9.

HOc temporis ſpatio, quod Hebræorum exitum ab Ægypto deinceps eſt ſecutum, inſignia illa carminibus Poëtarum nomina, & fabuloſi Græciæ Heroës extiterunt. quorum alii majorum in Deorum gentem adſcripti ſunt: alii inter minores, ac ſemideos habiti. Horum pleroſque ſparſim, ut ſe occaſio dabat, attigimus. Nunc illuſtriores quoſdam referemus, ac primum omnium Herculem. quod nomen non uni tributum eſſe conſtat. *a* Tres à Diodoro commemorantur, quorum unus omnium antiquiſſimus fuit Ægyptius; qui cum armis terrarum orbem peragravit. Secundus Cretenſis, qui ex Idæis Dactylis fuit, ac ludos Olympicos inſtituit. Poſtremus paullo ante Trojanum bellum natus ex Alcmena; qui Euryſthei imperio paruit. Hos tamen in unum conflari vulgò idem Diodorus aſſerit. *b* Cicero ſex enumerat; quorum ultimus idem ille eſt Alcmenâ genitus. de quo nos hic agimus. Alcmenæ pater fuit Electryo, Perſei & Andromedæ filius: mater, ut Apollodorus cenſet, Anaxo Alcæi filia. ut autem *c* Diodorus ait, Eurymeda, vel Eurydice Pelopis. Illa cum Amphitruoni nupſiſſet patrueli ſuo, (hic enim Alcæo natus eſt Electryonis fratre, Perſei filio) Herculem de Jove peperit. cujus ætas circa Gedeonis præfecturam convenit. Nam Euryſtheus anno Periodi Julia-

a Diod. fine l. 3. *Hercules plures.*

b Cic. 3. de Nat. Deor. *Herculis poſtremi geſta.*

c Lib. 4 p. 151.

Herculis geſta.

næ 3468, Gedeonis nono regnare cœpit, ante Chriſtum 1246. Natus apud Tirynthem Hercules, Thebas cum Amphitruone tranſlatus eſt. *a* quam urbem, ut primùm adolevit, ab Ergini Minyarum regis dominatu in libertatem aſſeruit, & Orchomœnum Bœotiæ oppidum, quæ regni illius ſedes erat, evertit. Ob id Creon Thebarum rex filiam ei Megaram conjugem dedit. Inde Euryſtheo in ſervitutem deditus varia obiit certamina. *b* Cum Jaſone quoque inter Argonautas navigavit in Colchos, & *c* cum Amazonibus, earúmque regina Hippolyta ad Themiſcyram urbem acie congreſſus, eas devicit. *d* Trojam inde rediens expugnaſſe, ac cæſo Laomedonte, Priamo regnum dediſſe fertur. Idem in Hiſpaniam, Italiámque penetravit annis ante ultimam Trojæ vaſtitatem circiter 55, ut mox explicabitur. *e* Olympicis verò celebratis in Græcia ludis, in deſperatum morbum incidens, vivus ſe ardentem injecit in rogum. quorum omnium certum tempus ex Argonautarum expeditione poteſt conjici. de qua ideo paucis hîc dici convenit.

A. 3184 P. J. ad 3701.

a Diod. 4. p. 151.

b Diod. 4. p. 185. Hyg. Fab. 14, & 89. Apoll. 1.

c Diod. 4, p. 156. Apoll. 2.

d Diod. 4. p. 165. Hyg. 89.

e Diod. 4. p. 170. Euſeb. Chron.

f Critheus Æoli filius, Hellenis nepos, Deucalionis pronepos, ex Tyrone Salmonei filia Æſonem genuit Jaſonis patrem, & ex eâdem à Neptuno vitiata Pelias eſt ortus. Hic, mortuo Critheo, Theſſaliæ regnum invaſit, fratre pulſo Æſone: cujus filium viribus, & ætate florentem Jaſonem veritus, eum in Colchos ad aureum vellus reportandum navigare juſſit; hoc eſt ad repetendos theſauros, quos Phrixus fugiens apud illos depoſuerat. Ejus expeditionis fama vulgata per Græciam, quæ tum viris fortibus abundabat, complures ex iis in ſocietatem glorioſi laboris excivit: quorum variè prodita ſunt nomina. *g* Primarii fuiſſe perhibentur,

f Apoll. 1. *Argonautarum expeditio.*

g Vide Hyg. Fab. 14. Apoll. 1. Apollon. Rhod. Val. Flac. Orph. &c.

A. 3184. P.J. ad 3701. Hercules Alcmenæ filius, Orpheus Oeagro, & Calliopa genitus, muſicæ, ac poëticæ artibus illuſtris, Caſtor, & Pollux; Peleus Achillis pater; Telamon, Theſeus, Pirithous, & cæteri. Hi duce Jaſone, majore, quàm viſa erat hactenus, fabricata nave, quæ Argo ab celebritate dicta eſt, ad Troadem appulerunt; ubi Heſionem Laomedontis filiam, ceto interfecto, cui erat expoſita liberavit *a* Hercules, eámque ſibi ex pacto conceſſam, cum equis pernicibus apud patrem reliquit, dum ab expeditione rediens cuncta reciperet. Jaſon ut in Colchidem venit, conciliata ſibi Medea regis Æetæ filia, voti compos eſt factus, eámque connubio ſibi junctam cum aureo vellere pervexit in Theſſaliam. Hercules ab Laomedonte præmium ex pacto repetens, ac perjurio ejus illuſus, Trojam expugnat, Laomedontem interficit, filium ejus Priamum regem conſtituit. Quadrageſimo id anno geſtum eſſe, priuſquam Græci Trojam funditus everterent, Iliados parvæ teſtis eſt ſcriptor. Quare Argonautarum navigatio, ſi vera iſta ſunt, in annum cadet, qui ante Chriſtianam epocham numeratur, 1226. Paullo hæc aliter à Darete Phrygio narrantur; Argonautas à Laomedonte Trojanis litoribus excluſos, mox ut reverſi ſunt in Græciam, comparata claſſe, duce Hercule, in Throadem profectos, oppidum Ilion cepiſſe, ac Laomedontem cum filiis omnibus occidiſſe, uno excepto, qui tum fortè aberat, Priamo: Telamoni Heſionem in virtutis ceſſiſſe præmium. Quam cùm Priamus per legatos incaſſum repoſceret, Alexandrum filium ſuum cum claſſe miſit in Græciam: à quo abducta Menelai uxor Helena, belli ingentis occaſionem attulit. Hæc Dares Phrygius.

b Argonautæ, poſtquam in patriam rediere,

a Diod. 4, Hyg. &c.

Vide Par. 2. l. 2, cap. 9.

b Diod. 4, p. 178.

ſollemne ludicrum magno apparatu in honorem Jovis inſtituerunt facere, ejúſque curationem Herculi permiſerunt; qui in Elide Peloponneſi provincia ad Alpheum amnem ludos inſtauravit Olympicos: tametſi auctorem illorum Atreum facit *a* Velleius, per eoſque generis omnis certaminum victorem fuiſſe dicit Herculem. Sed fieri poteſt, ut non ſemel, & ab ambobus, brevi interjecto ſpatio, celebrati ſint. Mors Herculis haud longè ante tentatam ab illius poſteris Peloponneſum, & Euryſthei necem accidit, quæ ſub annum cadit ante cladem Trojanam viceſimum, ut poſtea demonſtrabitur. A.3184. P.J. 3701. *a* Vell. 1.

Interim Jaſon Corinthi degens apud Creontem regem, Glaucen ejus filiam, Medeâ repudiatâ, conjugem duxit; *b* cùm jam annos cum illa vixiſſet decem. quam injuriam barbara mulier in Creontis familiam, & genitos ex Jaſone filios ſuos ulta, Thebas ad Herculem confugit, ac poſt longos errores in patriam longo intervallo rediit. Jaſon, magnâ ob perfidiam invidiâ collectâ, rerum omnium inops, ſibi vitam eripuit. Unus ex Jaſonis, ac Medeæ liberis necem evaſit *c* Theſſalus: qui Jolcum poſtea Jaſonis patriam petens, paterno ſibi jure debitum adiit regnum, ab eóque Theſſalia nomen accepit: quamvis id alteri cuidam nominis ejuſdem *d* Velleius aſſignat. Diod. p.179. Apoll. 1. *b* Diod. ibid. *c* Diod.p.180. *d* Vell. 1.

e Sub idem tempus Minos in Creta regnabat Minois alterius nepos, quem Jovis filium ex Europa fuiſſe memorant. Hujus filium Androgeon Ægeus Theſei pater in Attica per ſicarios occiderat. Ob eam cauſſam Athenienſibus Minos intulit bellum. tùm eodem tempore fame, ac ſiccitate per Atticam, Græciámque reliquam divinitus immiſsâ, principes civitatum Delphos deliberatum miſerunt, quodnam iis malis reme- *e* Diod. 4. p. 183. Plu. Theſ. Apoll. 3. Hyg. *Minos*.

A. 3184. P.J. ad 3701. dium caperent. *a* His conſulentibus oraculum editum eſt, ut Æacum Jovis, & Æginæ filium pro communi Græcia deprecatorem adhiberent. Æacus votis ritè ſuſceptis, omnium, præterquam Athenienſium, agris fertilitatem reddidit. His verò rurſus adentibus Pithya reſpondit: non priùs mali finem eos habituros, quàm de nece Androgei ex Minois arbitrio ſatisfacerent. Hujus itaque decreto, ſeptimo quoque anno ſeptenos mares, ac totidem puellas in Cretam mittere jubentur. *b* Eò cùm Theſeus, ſive ſponte ſua, ſive ex ſorte veniſſet Ægei filius, Ariadnæ, quæ ejus amore capta erat, operâ Minotauro ſuperato, quem Minois ducem fuiſſe referunt vocabulo Taurum; periculo ſe, Athenas ſervitute in perpetuum liberas fecit. Id paulò ante mortem Ægei, & initium regni Theſei incidit. Nam cùm navem è Creta Theſei nigris velis Atticum in portum tendere, non albis, ut inter eos convenerat, Ægeus è littore proſpiceret, ſeſe, in mare præcipitaſſe dicitur. *c* Theſeus porro, ſive annis ante Trojanum excidium ſeptem & quadraginta, ſive paullo pluribus regnare cœpit. *d* Poſtea Minos Dædalum ingenioſiſſimum artificem, qui è Creta in Siciliam ad Cocalum regem aufugerat, armis repetens, ab eodem Cocalo in balneo ſuffocatus eſt. Theſeus æmulatione Herculis rebus maximis confectis, tota Græcia celebre nomen eſt adeptus.

e Inter alia porro Amazonum copias, quæ ex Ponto claſſe in Atticam pervenerant, collatis ſignis cecidit Boedromione menſe; qui ob illius victoriæ memoriam id deinceps nomen accepit. Herculis deinde poſteros ab Euryſtheo rege armis appetitos, egregia fidei commendatione, Athenienſium ſuorum præſidio tutatus eſt: *f* Poſtremò cùm decennem Helenam *g* quinque &

a Diod.

b Hyg. Fab. 41. & 42.

c Clem. Alex. 1. Strom.

d Diod. 4, p. 194. Hyg. 43.

Theſeus. Vide Part. 2. l. 2. c. 9.

e Plut. Theſ. Diod. 4, p. 163.

f Diod. 4, p. 225.

g Vetus Chro. apud Clem. Alex. l. 1.

viginti ante Trojanam cladem annis rapuiſſet, *a* magnúmque ab Tyndaridis bellum in ſe provocaſſet, Meneſthei factione pulſus Athenis in Scyrum inſulam conceſſit, ibíque ex mœrore obiit, non ſine ingratæ patriæ deteſtatione: *b* quam per pagos diviſam, ſub regni ſui primordium unum in corpus civitatis contraxerat.

A. 3134. P. J. ad 3701.

a Plut.

b Arund. marm. Plut.

c Triſte ante hoc tempus Thebis editum eſt ſpectaculum. Oedipus Laio patre per imprudentiam occiſo, Jocaſtæ matris nuptias in præmium interfectæ à ſe Sphingis adierat. quo ex conjugio nati ſunt Etheocles, & Polynices. Re comperta, Oedipus effoſſis ſibi oculis voluntarias pœnas luit. Ejus filii inter ſe ita pacti ſunt, ut alternis annis regnarent. Etheocles anno ſuo perfunctus Polynici fratri cedere noluit. qui Argos ad Adraſtum ſe recipiens, gener illius eſt factus. Hinc, *d* Theſeo adhuc ſuperſtite, motum eſt adverſus Thebanos vehemens bellum; Polynice contra fratrem Etheoclem Adraſti, & aliorum principum arma concitante. qui omnes ſeptem numero fuiſſe narrantur; Adraſtus, qui Argis regnabat; Tydeus Oenei Calydonii filius; Capaneus; Hippomedon; Parthenopæus Atalanta Schenœi filia genitus; Amphiaraus, qui Adraſti ſororem Eriphylem habebat in matrimonio, & Polynices. Hi præter Adraſtum eo bello univerſi perierunt, cum ingenti militum ſtrage, quorum omnium cadavera ſepeliri Creon vetuit Jocaſtæ matris ejuſdem, & conjugis Oedipi frater. *e* Sed Athenienſes duce Theſeo pro communi humanitate Thebanis indixêre bellum; eorúmque capta urbe, parentandi propinquis copiam fecere.

c Diod. 4, p. 185. Hyg. 67, & ſeq. Apoll. 3.

d Apollod. 3. Diod. 41, p. 185. Hyg. 18, & ſeq.

Septem ad Thebas ducum nomina.

e Apoll. 3.

Accidit Thebanum hoc bellum, ſi veteri apud *f* Clementem Chronologo creditur, annis ante Trojam dirutam ſeptem, triginta. *g* Poſt annos

f Clem. Alex. 1. Strom.

g Diod. 4, p. 187. Hyg.

A. 3184. P.J. ad 4701. decem, principum illorum, qui ad Thebas occubuerant, liberi, quos epigonos vocant; duce electo Amphiarai filio Alcmeone, bellum contra Thebanos capeſſunt; iiſque acie victis, urbem diripiunt; *a* Tireſiam abducunt, qui in itinere mortuus eſt; filiam ejus Manto Delphos ablegant, quæ inde in Aſiam eſt profecta. *b* Diodorus eam Daphnem nominat, quam apud Delphos hæſiſſe, &, ut præclara erat indole, ſingulari elegantia oracula ſcriptitaſſe refert, ex quibus Homerum ait haud pauca ſumpſiſſe. *c* Thebani urbe ſua pulſi, Dorienſes viciſſim oppidis ſuis ejiciunt, ac plerique Thebas poſtea reverſi ſunt.

a Pauſ. Acha. p. 208.
b Diod. 4, 187.
c Diod. 4,

De Trojanorum regno, ac Trojæ excidio, Æneæ in Italiam profectione, Jovis & Saturni ætate.

CAP. XI. Par. 1, l. 2, c. 10.

ANNO, poſtquam ex Ægypto profecti ſunt Iſraëlitæ, ferè quinquageſimo, paullo ante mortem Joſue, *d* Trojanum regnum in Aſia fundatum eſt, auctore Dardano. quanquam primus in Troade regnaſſe Teucer dicitur, Scamandri & Idææ nymphæ filius, à quo Teucrorum populis illis inditum eſt nomen. Jovis porro, & Electræ Atlantidis filii extitere duo, Dardanus, & Jaſion, ſive Jaſius, qui ambo primùm in Italia regnarunt, *e* ac Tuſciæ urbe Corito. etſi *f* aliis placet non ex Italia, ſed Arcadia duci illorum originem. Igitur patriis ambo relictis ſedibus, in Samothraciam venerunt.

Unde poſtea Dardanus in Troadem tranſmittens, ab rege Teucro humaniter exceptus eſt, ejúſque filiam Beaticam in matrimonium accepit. *g* Sunt qui ab Dardano fratrem interfectum eſſe velint Jaſium. *h* Apollodorus ob tentatam Cererem fulmine ictum eſſe prodidit. Nec *i* de-

d Apollod. 3. Diod. 4, p. 191.
e Virg. 3. Æn. & Serv.
f Varoni, & Græcis, apud Serv. ibid.
g Serv. ad 3. Æn. Auct. Troic.
h Apoll. 3.
i Serv. ad 3. Æn. Auct. l. de prog. Aug.

ſunt qui Dardanum prius in Troade regnaſſe, quàm Teucrum exiſtiment: atque hunc è Creta veniſſe. *a* Teucro mortuo Dardanus cognominem ſibi urbem condidit ad montem Idam, prope mare, populoſque de ſe Dardanos nominavit. Hujus filius Erichthonius ex Aſtyoche Simoentis filia Troëm ſuſcepit, *b* à quo regioni Trojæ nomen impoſitum. *c* Troï è Callirrhoë Scamandri filia nati ſunt Ilus, Aſſaracus, Ganymedes, & filia Cleopatra. Ganymedem Tantalus rapuit *d* Paphlagoniæ rex, annis ante Trojanum excidium circitèr 192, *e* ut ex antiquo Chronologo Clemens Alexandrinus aſſerit. Paulò infra hoc tempus hiſtoriam iſtam ſummovet Euſebii Chronicon. quod & Phrygiæ, quæ tum Mæonia dicebatur, regem appellat Tantalum. *f* Hanc injuriam Ilus armis perſecutus Tantalum exuit regno. Aſſaraco natus eſt Capys, ejus Anchyſes filius, Æneæ pater. Ilus in campeſtri Troadis regione Ilium condidit, ac Laomedontem genuit: cujus filii Tithonus & Podarces, filia Heſione. Tithonus in Orientem, & Æthiopas uſque profectus, Memnonem ibi filium ſuſcepit. Podarces, occiſo, ut ſuprà meminimus, Laomedonte, regnum accepit ab Hercule, quod *g* annis quadraginta tenuiſſe ſcribitur. Complures hic liberos habuit; è quibus Alexander, qui & Paris eſt dictus, navibus in Peloponneſum, ac Spartam delatus, Menelai hoſpitis uxorem Helenam rapuit. ob quam grave bellum adversùs Trojanos Græci *h* toto decennio geſſerunt, magno gentis utriuſque damno, & occiſis amborum fortiſſimis ducibus. Sed Græcis, quorum erat cauſſa juſtior, ad extremum ceſſit victoria, proditione Antenoris & Æneæ urbe capta, atque direpta. Clades iſta certiſſimè incidit in eum annum, qui eſt

A. 3184. P.J. ad 3701.
a Apoll. Diod.
b Apoll. 3.
c ibid.
d Diod. 4, p. 191.
e Clem. Alex. 1. Stro.
f Diod.
g Auct. Troic.
Trojanum bellum.
h Dictys Cret. Dares Phryg. Hyg.

A.3184. P.J. ad 3701. Periodi Julianæ 3530, ante Chriſtum 1184, ſub Jaire Hebræorum Judice. Victores domum redeuntes nihilo commodior fortuna, quàm victos excepit. Plerique tempeſtate jactati, aut oppreſſi. Agamemnon in ipſo conjugis, ac Deorum penatium complexu, ab Ægiſtho adultero Thyeſtæ filio confoſſus eſt. *a* Sed hujus necem ultus eſt poſtea filius ejus Oreſtes: qui cùm Electra ſorore conſiliorum omnium principe, Ægiſthum, & Clytemneſtram matrem ſuſtulit; Diis, ut ferunt, parricidium approbantibus diuturnitate imperii pariter, & felicitate. Nam regnavit annos 70, vixit 90. & Hermionem habuit uxorem, Menelai & Helenæ filiam, occiſo apud Delphos Pyrrho Achillis filio, qui ejus pactæ ſibi nuptias invaſerat, *b* annis viginti poſt everſum Ilium.

a Vell. lib. 1. Hyg. Fab 119.

b Euſeb.

Æneas Italiam proficiſcitur.

Melioribus auſpiciis ex illo incendio patriæ longinquas in oras evolarunt Trojani duo, Antenor, & Æneas. quorum *c* ille per Adriaticum mare ad Venetorum appulſus litora, urbem ibi Patavium poſuit, *d* alter claſſe navium duarum & viginti pervenit in Latium, cui Latinus tum præerat Fauni filius; ſive, ut quibuſdam videtur, Herculis. *e* Ante quem quatuor omnino fuiſſe reges accepimus, *f* Janum, Saturnum, Picum, & Faunum. Jano regnante Saturnus à Jove filio pulſus ad Italiam appulit; ibique exceptus hoſpitio, haud procul Janiculo arcem condidit, quam de ſuo nomine Saturniam vocavit. Quatuor iis regibus annos 150 tribuit Euſebii Chronicon. Ex quo videtur initium Jani in annum convenire, qui ante Chriſtum fuit 1330. *g* indidémque conſtat quanta ſit vetuſtas gentilium Deorum. Nam cùm Jano, ut dixi, regnante Saturnus vixerit, poſt annum ante Chriſtum 1330: non multo antè naſci Jupiter potuit; adeóque

c Dictys l. 5. Virg. 1. Æn.

d Dares. Halic. 1. l. 1.

e Euſeb. Chr. l. de Orig. Roman.

f Halic. Vide Par. 2, l. 2, c. 10.

g Vide Lactāt. lib. 1. *Jovis ætas, & Saturni.*

adeóque ſub Aod Iſraelitarum Judice, ante tria circiter ab hac ætate noſtra annorum millia: circa quod tempus ætas aurea fuit, Poëtarum commendata fabulis. Picum Saturno gentium fuiſſe, *a* Virgilius, & *b* Ovidius affirmant. Fauno verò regnante *c* annis ante Trojæ excidium ſexaginta Evander ex Arcadia navigavit in Italiam; & Pallantium extruxit, ubi Roma eſt poſtea condita. Ante hunc Pelaſgi è Theſſalia in Epirum, & Dodonam primò; tum inde in eandem Italiam profecti, cum Aboriginibus, qui ex Arcadia eò pridem appulerant, ſeſe conjunxerunt, à quibus ejecti Siculi ſub annum vel 60, ut Philiſto placuit: vel 90, hoc eſt γενεαὶ tres, ut Hellanicus ſcripſerat, in Trinacriam, ſive Sicaniam trajecerunt, quæ ab illis Siciliæ vocabulum traxit. Quinque poſt Evandrum annis, ante Trojanam cladem quinque & quinquaginta, Hercules, cum Græcorum manu ad eandem appulſus oram, ab Evandro comiter exceptus eſt.

A. 3184. P.J. ad 3701.

a Æn. 7.
b 14. Met.
c Dion Halic. 1. Victor. de Orig.

Herculis adventus in Italiam.

d Demum Latino rege, & anno ejus 35, Æneas anno à calamitate Trojæ tertio, in Laurentem adductus agrum, pacem cum Latino, affinitatémque junxit, filiâ ejus in matrimonium acceptâ Laviniâ, à qua conditum à ſe oppidum appellavit Lavinium. Turnus deinde Rutulorum rex Latinum ſimul & Æneam bello petiit, iratus utrique, quòd priùs pactam ſibi Laviniam ille advenæ, quam indigenæ, dare maluiſſet. Victi acie Rutuli, Turnus & Latinus occiſi quarto anno poſt Trojam erutam. Ita ſolus Æneas rerum triennio potitus eſt. cui in prælio, quod Rutuli ac Mezentius Tyrrhenorum rex cum eo geſſerunt, interempto ſucceſſit Aſcanius. Is hoſtibus fuſis, pacéque cum Mezentio facta, triceſimo poſt conditum Lavinium anno, Albam

d Dion. Hal. Lib. 1. cap. 1. Aliter Conon. apud Phot. cod. 186.

Turnus.

Æneæ mors.

A. 3184. P.J. ad 3701. longam extruxit. Qua in urbe 14 poſt Aſcanium reges imperarunt ad Romulum uſque, Romæque primordium.

De Herculis poſterorum expeditionibus in Peloponneſum: Melantho, & Codro Athenarum regibus: tum de Archontibus: de Æolica, & Ionica migratione, aliiſque nonnullis.

CAP. XII. HERCULI, *a* Alcmenæ & Amphitruonis filio, utrumque genus è Peloponneſo, ac Mycenarum regibus fuit. Ambo enim illius parentes Perſei nepotes, & patrueles invicem erant. Alcæi quippe Perſeo nati filius Amphitruo: Electryonis eodem geniti Perſeo filia fuit Alcmena. Amphitruo, fratre, eodémque ſocero per imprudentiam occiſo, ab Sthenelo patruo Mycenis exturbatus Thebas petiit. Hercule mortuo, Mycenarum rex Euryſtheus Stheneli filius ſtirpem illius omnem conatus eſt extinguere; veritus ne, ſi adoleviſſet, Mycenarum ad ſe transferret imperium. Igitur Ceyci regi, apud quem Trachine morabantur, denuntiat, ut ſuſpectum ſibi genus, niſi mallet dedere, ſuis finibus expelleret: hoc ni faciat, bellum expectare jubet. Hoc mandato territi Heraclidæ; cùm nemo eos, Euryſthei metu, recipere auderet, ad Athenienſes, eorumque regem Theſeum, non, ut *b* Euripides ait, Demophoontem, ſe conferunt. Euryſtheus magnum in illos exercitum ducit. Fit deinde prælium, in quo ducibus Iolao Iphicli fratris Herculis filio, & Hyllo, quem ex Dejanira idem Hercules genuerat, ac Theſeo, victus Euryſtheus ab Hyllo perimitur; unáque proles ejus omnis occubuit. *c* Victores Heraclidæ Peloponneſum occupant, ac brevi amiſſa omnia recuperant. Sed ingruente peſte, quod

a Ex Apoll. 2, Diod. l. 4, p. 181. & ſeq. Pauſ. Corint. p. 60. & alibi paſſim. Euſeb. 5. de Præp. p. 124.

b In Heracl.

c Apoll. 2.

ante conſtitutum tempus reditum acceleraſſent, ab oraculo moniti ſponte diſcedunt. Poſt hæc Hyllus, conſulto iterum Apolline, reſponſum accipit, uti fructum tertium expectet. Id eò valebat, ut in tertiam hominum ætatem differre juberetur. at ille tertium annum ſignificari putans, poſt id tempus novam expeditionem comparat, pérque Iſthmum copias immittit, ancipiti altero falſus oraculo, quod *a per humentes anguſtias* ducentibus victoriam pollicebatur: qua ambage mare ipſum intelligebat Pythia, quo ad eaſdem illas Peloponneſi fauces contenditur. Ingruentibus Heraclidis Atreus Euryſthei avunculus, *b* ejúſque ſucceſſor ſe cum armis oppoſuit. Commiſſa pugna cadit Ariſtomachus unus Heraclidarum. ac demum Hyllus hoſtium quemlibet ad ineundum ſecum ſingulare certamen provocat, cum ea lege, ut utrius partis victor eſſet, ea Peloponneſum obtineret; Heraclidæ porro, ſi viciſſet hoſtis, non ante certam diem, (quinquageſimum annum Diodorus; *c* alii centeſimum finiunt) illius aditum repeterent. Conditione accepta pugnat Echemus Tegeatarum rex, & Hyllum interficit. Heraclidæ in Atticam revertuntur. *d* Prima hæc irruptio annis viginti Trojanum excidium anteceſſit.

A. 3184. P.J. ad 3701.

a Euſeb. 5, de Præp.

b Thucyd. 1.

c Thucyd. Schol. lib. 1.

d Schol. Thucyd. ad lib. 1.

Exinde poſt annos à priore centum; ab Trojana clade, *e* octoginta, rurſus Heraclidæ Peloponneſum aggrediuntur. Horum principes erant, Ariſtomachi filii tres, Temenus, ſive Temenes, Creſphontes, & Ariſtomedus: qui dum claſſem moliuntur ad Naupactum, Ariſtodemus, ſive *f* ictu fulminis, ſive Pylade, *g* & Electræ filiorum, Tiſameni propinquorum dolo, periit: in cujus locum ambo ejus filii, Procles, & Euryſthenes ſuffecti. Illi ducem expeditionis trio-

e Thuc 1. Vell. 1. Tatian. Eracoſt apud Clem. Alex. 1, Strom.

f Apoll. 2.

g Pauſ. init. Lacon.

A. 3184. P. J. ad 3701.
a Apoll. 2. Pauſ. Eliac 1.

culum adhibere juſſi ab oraculo, in luſcum *a* quendam incidunt mulo inſidentem; cui nomen Oxylus, genus ex Ætolia. Huic pacti Elidem ſe daturos, ejus ductu hortatúque claſſem inſtruunt, ac Peloponneſum invadunt. Eam regionem per id tempus incolebant ferè populi duo, Achæi, & Iones, ab ambobus Xuthi filiis ita dicti. Achæi Argos & Lacedæmonem habitabant, ſub Pelopidarum, hoc eſt poſterorum Agamemnonis, regno Tiſameni, & Penthili; quorum pater Oreſtes fuerat. Iones Achaïam tenebant. *b* Heraclidæ pulſis Achæis trifariam ſortes diſtribuunt. ex quibus Temeni Argos obtigit, Creſphonti Meſſenia, Ariſtodemi filiis Laconia. *c* Nec verò regiones iſtas priùs armis, quàm jure ad ſe pertinere dicebant. quippe Argos antè Perſei, quàm Pelopis, tenuiſſe poſteros: Laconicam verò, interfecto, qui eam occuparat, Hippocoonte, Tyndareo commiſiſſe Herculem. ſimiliter & Meſſeniam Neſtori, quam occiſo ejus patre Neleo, ac fratribus omnibus armis acquiſierat.

b Pauſan. Meſſen. p. 113. Apoll.
c Pauſ. Cor. p. 60.

d Oxylus Elidem, ut convenerat, accepit; cujus è progenie Iphitus fuit, qui agones inſtauravit Olympicos. Soli Arcades priſtinis in ſedibus hæſere, quòd in aſperis ac præruptis locis degerent. Elidenſes Ætolos advenas in partem agri receperunt. *e* Phliaſias invaſit Rhegnidas Phalci filius, Temeni nepos, Hippaſo depulſo; qui inde Samum contendit, & filium habuit Euphronem, qui Mneſarchum procreavit; è quo natus eſt Pythagoras.

d Pauſ. Eliac. 1 p. 150. Strabo lib. 8.
e Pauſ. Cor. 56.

Heraclidarum hæc incurſio magnis per omnem Græciam populorum motibus ac migrationibus originem præbuit: cùm ut quiſque à valentiore ſedibus ſuis ejectus fuerat, in alterum imbecilliorem incumberet; non ſecus ac ventis

turbato mari fit, ut è longinquo concitati fluctus proximum quemque propellant. *a* Achæi iis, quas dixi, provinciis coacti cedere, contra Ionas in Achaïam erumpunt; iiſque debellatis, & in fugam actis, in illorum immigravêre locum, rege amiſſo Tiſameno, qui in conflictu cecidit. *b* Iones in Atticam fugêre, ubi eos Melanthus excepit, qui cum aliis Neieidis, ac Neſtoris poſteris eodem non multò ante pervenerat.

A. 3184. P. J. ad 3701.

a Pauſan. in Eliac. 1, & in Acha. p. 206.

b Pauſan. in Acha.

Hunc Andropompi filium *c* Pauſanias fuiſſe dicit, Bori nepotem; cujus pater Penthilus, avus Periclymenus fuit, Neſtoris filius, & ab Heraclidis expulſu Athenas migraſſe. cui & *d* Conon aſſentitur. Fortè tum Athenienſes cum Bœotis ſuper Oenoë bellum gerebant, idque ſingulari regum prælio dirimi placebat. Ab eo cùm Thymœtes Athenienſium rex abhorreret, Melanthus oblata ſpe regni, periculum adiit, & Xantho Bœotorum interempto rege, Athenarum imperio mutavit exſilium. Mox idem pulſos ab Achæis Jonas peregrinus ipſe ſuſcepit. Hinc apparet, poſt Heraclidarum reditum in Peloponneſum Melanthum in Attica regnare cœpiſſe: contra quàm Euſebius in Chronico exiſtimaſſe videtur. *e* Paternam æmulans gloriam Melanthi filius Codrus, majorem etiam virtutem promeruit. Bello quippe, quod inter Dorienſes novos Peloponneſi incolas, & Athenienſes erat, cùm reſpondiſſet Pythia, quorum dux in acie cecidiſſet, eos fore ſuperiores, paſtorali ſumpto habitu, hoſtium agmen ingreditur. ibi temerè jurgium ciens, ab gregario quodam milite, quem ſauciarat, interficitur. Agnito regis cadavere Dorienſes ſine pugna recedunt. Quo in facto utrum magis mirêre neſcias, vitæ, an regni contemptum, quod utrumque mortales cariſſimis omnibus anteferre ſolent. Ea

c Corint. p. 60.

d Conon lib. 39, apud Phot. cod. 186. Suid. in voce. Μέλανθος.

Melanthus.

e Vell. 1. Juſt. 2. Pauſ. Acha. p. 232.

Codrus.

A.3184: P.J. ad 3701.

pugna congruit in annum ante Chriſtianam æram 1071, qui eſt Per. Jul. 3643.

Codri morte regum Athenis extincta ſucceſſio eſt: adminiſtratióque reipublicæ magiſtratibus permiſſa, quos ἄρχοντας vocabant: iique initio fuere perpetui. & primus horum Medon fuit *a* Codri filius, pede altero debilis. quem cùm ideo frater ejus Neleus principem ſe negaret Athenis paſſurum fieri, re ad arbitrium Apollinis delata, ſecundum Medontem ille pronuntiavit.

a Pauſ. Acha. p. 106.

Æolica migratio.

Ut de Græcorum migrationibus, & coloniis quod inſtitueram abſolvam: poſt Heraclidarum reditum inſignes ab auctoribus commemoratæ ſunt duæ: altera Æolica, duce *b* Penthilo Oreſtis filio, qui ſtatim atque Laconicâ ceſſit, in Thraciam primò cum ſuis penetravit. tum eo vita functo in Aſiam trajecêre, ejúſque partem illam, quæ Æolis deinceps appellata fuit. Nam Achæi, qui Laconicam incolebant, Æolenſes erant. Altera longè celeberrima migratio, quam Ionicam nominant, annis poſt Trojæ cladem centum & triginta; vel, ut aliis viſum eſt, decem amplius evenit. *c* Iones Athenas profecti, ut ſuprà demonſtravimus, poſt Codri obitum, Neleo, & Androclo filiis ejuſdem ducibus, tranſmearunt in Aſiam, & oram ejus, quæ ab illis vocata eſt Ionia, oppidis frequentarunt.

b Strabo lib. 13.

Ionica migratio.

c Pauſ. Acha. p. 206. Strabo 14. Vellei 1. Ælian. 8. Var. c. 5.

d Medio inter ambas tempore novam è Laconica Minyarum coloniam Theras duxit Auteſionis filius, Polynicis Oedipi filii abnepos, cujus ſoror Argia Ariſtodemo nupta Proclem & Euryſthenem peperit. Erant Minyæ Argonautarum è Lemniadibus poſteri. qui à Pelaſgis Lemno pulſi Lacedæmonem ſupplices acceſſerant. ubi comiter accepti, ac civitate donati, cùm inſoleſcere cœpiſſent, ac jus etiam vindi-

d Herod. l. 4.

eare ſibi regni, in vincula conjiciuntur. Inde cum uxoribus permutato habitu, in Taygetum evadunt. Sed cùm ad ſupplicium Lacedæmonii eos expeterent, Theras condonari ſibi illos poſtulat, ut ad novas capiendas ſedes ſecum educeret. His impetratis itineris ſociis, in Calliſten inſulam, quæ inter Cretam, & Libyam ſita eſt, colonos intulit, ac de ſuo nomine Theram appellari conſtituit. Id una antè Ionicam profectionem ætate incidiſſe *a* Pauſanias refert, quod 30 annis æſtimari ſolet. A. 3184. P.J. ad 3701. *a* Pauſ. Acha. p. 206. Strabo 13.

Pòſt Ionum ex Attica demigrationem, Cumam Phricotidem, vel Phriconidem, ſive Æolicam in Aſia colere cœperunt Æoles, qui eodem, quo Penthili ſocii, tempore profecti è Laconia, circa Locridem, ejúſque montem Phricium hæſerunt. unde in Aſiam tranſportati, Comam illic ab eo, quem incoluerant, monte nominarunt, *b* annis poſt frequentatam civibus Leſbon viginti. *c* Hanc verò ſub Ionum adventum in Aſiam novis auctam eſſe coloniis conſtat. *b* Heród in vita Hom. *c* Ælian. l. 8: Var. c. 5.

d Æoles duodeviceſimo, poſtquam ad Cumam appulerant, anno Smyrnam condiderunt, hoc eſt poſt Trojanum bellum 168. quo tempore clariſſimum ingenii lumen Homerus in lucem exiit annis ante Chriſtum circiter mille, Judæis Salomone regnante. etſi de ejus ætate non planè inter auctores convenit. Huic tempore & ingenio famâque ſuppar Heſiodus vixit: quem nonnulli vetuſtiorem; quidam verò recentiorem faciunt *e* ſed æqualem fuiſſe, & Arcturi ortu, quem poëta iſte deſcribit, erudi- ti artis illius colligunt. *d* Herod. in vita. Hom. Vell. Cyrill. 7. con. Jul. Vi. de Euſ. 10. de Præp. *Homerus.* *e* Longom. 2. Sphær. p. 83.

Cuma fuit altera, *f* oppidum Eubœæ inſulæ; *g* ex qua, & Chalcidæ, Hippocle Cumæo, ac Megaſthene Chalcidenſi ducibus, coloni profe- *f* Steph. *g* Strabo 5. Vell. 1. Euſeb. Chron.

A. 3184. P.J. ad 3701. cti, Cumas in Italia condiderunt. Quorum curſum ante eos volitans columba rexiſſe fertur: ſive etiam ſtrepitus æris, qualis per nocturna Cereris ſacra fieri conſueverat. Aiunt ſic illos inter ſe pactos eſſe, ut amborum populorum alterius eſſet colonia, alter ſuum illi nomen imponeret. Itaque ab Cumæis dicta, propria Chalcidenſium fuit. quam Euboicam idcirco Virgilius appellat. Hanc demigrationem omnium, quæ in Siciliam, Italiámque factæ ſunt, vetuſtiſſimam eſſe confirmat Strabo, proindéque Troicis rebus antiquiorem. at multo citeriorem Velleius & Euſebius exiſtimant.

De Lacedæmoniorum & Corinthiorum regnis, ac de Cypſelo, & Periandro.

Cap. XIII. Par. 2, lib. 2, cap. 10.

Orienses cum Heraclidis, occupata Peloponneſo, regna ibi præcipua fundarunt duo, Lacedæmonium, & Corinthiacum. Lacedæmonem, pulſis Achæis, & Oreſtidis, obtinuerunt Ariſtodemi filii Procles, & Euryſthenes, quos geminos fuiſſe, anno autem Procli vitam breviorem, eúmque fratri rerum geſtarum gloria præſtitiſſe, a Cicero prodidit: à quibus regum in illa urbe familiæ duæ propagatæ ſunt, Euryſthenidarum, quæ præſtantior eſt habita; & Proclidarum, qui ſecundæ principatus tributæ. Hæc eadem Eurypontidarum eſt dicta, ab Euryponte Proclis nepote. Regum ex priori ſtirpe ſeries notata diligentius eſt: obſcurior altera remanſit, ſine annorum, quot regnavit quiſque, numero. Initium regni illius proximè ab Heraclidarum in Peloponneſum reditu contigit, ſub annum ante Chriſtum 1102, deſiit in Ageſipolide, & Lycurgo, b qui poſt Cleomenis obitum, circa annum

a Lib. 2, de Divin.

b Polyb. 4, p. 271 & 304.

primum Olymp. 140, utcumque regnarunt. A.3154. P.J. ad 3701.

a Sub idem tempus, quo Heraclidæ Lacedæmone regnare cœperunt, Corinthi quoque regnum conſtituerunt: quod hactenus Æolidæ, vel Siſyphidæ renuerant, ut refert *b* Pauſanias. Qua ex progenie poſtremi Dorydas, & Hyantidas ab Aleta Hippotæ filio, Phylantis nepote, pronepote Antiochi, Herculis abnepote, exuti regno, in eadem urbe privati conſtiterunt, ac deinceps Aletæ poſteri rerum potiti ſunt. quorum ultimus Teleſtes à Pauſania recenſetur. poſt quem annui Prytanes ſubſtitui, initio ab Automene facto, quem regem facit Euſebius. Solet tamen Corinthiorum Regum nova familia à Bacchide duci, quam Bacchiadarum vocant. Ultimus Heraclidarum Rex Teleſtes apud Euſebium deſiit triennio ante primam Olympiadem. ad quem computantur anni 324. ab Aletæ primordio, qui eſt annus proximus ab Heraclidarum adventu.

a Vide l. 9 de Doct. Temp. c. 31.

b Corint. p. 47.

Poſt Automenem optimates ex eodem Bacchidarum ſanguine, civitatem gubernarunt uno ex ſuo grege magiſtratu annuo creato, quem πρύτανιν vocabant, uſque ad Cypſelum, qui à Melane Antaſi filio originem trahebat. Erat Melas Goneüſa oppida ſupra Sicyonem oriundus. qui cum Aleta & Heraclidis Corinthum expugnavit; ab iiſque poſtea in civitatem adſcitus eſt. *c* Cypſelus annis 30 tyrannidem tenuit: Periander verò Cypſeli filius annis 44. Itaque ab initio regni Heraclidarum, ad Periandri obitum anni ſunt elapſi 518.

c Herod. l. 5. c. 92. Ariſtot. 5. Pol. c. 12.

RATIONARII TEMPORUM, PARTIS PRIMÆ, LIBER SECUNDUS.

Annos continens 484, à quarto Salomonis, qui eſt Per. Jul. 3702, ad mortem Cyri, Periodi Jul. 4185.

Regum Judæ à Salomone ad Joſaphatum; & Iſraelitarum regum à Jeroboamo ad Baaſam geſta res, ac tempora.

CAPUT I. ANNO ab rerum conditu 2971, ante Chriſtum 10 2, Salomon partâ divinitus ſapientiâ, & incredibili copiarum apparatu, quas ad hoc olim pater illius congeſſerat, inſtructus, Templum Hieroſolymis aggreditur, opus longè magnificentiſſimum: quod Judaicæ religionis deinceps ſacrarium foret. Id anno abſolutum eſt octavo.

a 3 Reg. 7. 1. *a* Poſt templum regias ſibi & uxori ſuæ Pharaonis filiæ, tùm alias ædes Salomon annis tredecim molitus eſt. Tametſi poteſt fieri, ut eodem tempore Templum Domini, & palatia iſta

conſtruxerit, adeóque non anno regni ipſius 24, ſed 16, ad exitum ædificatio omnis adducta ſit. A 3102. P J. ad 4185.

a Interim opibus ac ſapientiâ mortalibus longè omnibus antecellens, cùm & regum, populorúmque donis & obſequiis honeſtaretur, & longiùs dilatatis regni finibus, pace otióq; frueretur, ad extremùm ſecundarum rerum magnitudinem non tulit. Quippe vergente jam ætate, uxorum, & concubinarum, quas utraſque ad mille contraxerat, illecebris captus, ad vetitas nefariáſque ſuperſtitiones abducitur. nec utrum ante mortem reſipuerit, hactenus conſtat. ex quo anceps de illius ſalute conjectura poſteris eſt relicta. *a* 3. Reg. 11.

Regnum paterno vitio peſſundatum evertit Roboam. *b* Hic enim rogatus à populo, ut in ſe paullo mitius, quàm à patre factum erat, exerceret imperium, ſeniorum rejecto conſilio, qui juſtis illius querelis dandum aliquid putabant, de æqualium ſuorum ſententia ſuperbè, aſperéque reſpondit. Quæ res ſic illorum efferavit animos, ut decem omninò tribus à Davidis familia divulſæ, novum ſibi regem ſtatuerent, Jeroboamum Nabati filium Ephraimitam, ſolis duabus, Judæ ac Benjamini, Roboamo reliquis factis. Ex eo ſciſſum eſt in regna duo Judaicum nomen: quorum alterum Judæ, alterum Iſraelis appellatum eſt: hoc verò poſterius etiam Ephraïmiticum ab ejus conditore Jeroboamo, & Samariæ vocari ſolitum, poſtquam in id oppidum tranſportata regni ſedes eſt, quæ hactenus in urbe Sichem, *c* quam in monte Ephraim Jeroboamus extruxit, collocata fuerat: nam alterius regni Hieroſolymis arx fuit. Davidis poſteri in Judæ tribu regnum tenuerunt unus & viginti: Iſraelitæ, decem & octo. Priores poſt *Roboam.* *b* 3. Reg. 12. *c* 3. Reg. 12. 25.

A. 3781. P J. ad 4185. obitum Salomonis annos imperarunt circiter 387, poſteriores ferè 254.

Jeroboam. a 3. Reg. 12, & ſeq. Ut ad ambos illos reges revertar, neutri vera in Deum pietas conſtitit. Citiùs tamen Iſraelita defecit. *a* Qui ut rex factus eſt, veritus ne ſi Hieroſolymam ad ſtata ſollemnia commearent ſui, paullatim eos divortii illius tædium caperet, ultrà ſacrorum cauſſa proficiſci illò vetuit: & ut haberent apud ſe quod venerari poſſent, aureas vitulorum effigies erexit, præſertim in Bethele, ac Dane: quibus & ſacrificulos, & profanas religiones, verarum æmulas inſtituit. Quem aureo vituli ſimulacro thus adolentem Propheta vehementiùs increpavit. Eum verò rex, indignè id ferens, comprehendi mox jubet: ſed cùm ejus manus, qua ut caperetur innuerat, exaruiſſet, hoc prodigio territus, & ad preces converſus, pœnæ illius gratiam obtinuit. Propheta eò, unde venerat, rediens, ab altero Prophetâ domum invitatus eſt, ibíque, contrà quàm à Deo mandatum ſibi fuerat, curato corpore, mox ut digreſſus eſt, à leone interficitur, aſino, quo is vehebatur, incolumi relicto.

b 3. Reg. c. 14, & 2. Paral. 12. *b* Eâdem Deorum ſuperſtitione contractus Roboamus, ſuos & ipſe traxit in perniciem. Ergo aras & fana poſuêre paſſim, ac lucos in collibus profanis dicavêre numinibus. Hinc iratus Deus Seſacum, quem *c* Seſoſtrim Joſephus exiſtimat, Ægypti regem in eos immiſit, qui *d* anno 5 Roboami Hieroſolymam veniens, theſauris, ac donariis omnibus direptis inde diſceſſit.

c Lib. 8, c. 4. *d* 3. Reg. c. 14. 25.

Abiam. 2. Par. 13. *e* Sub Abiamo rege Roboami filio ingentem cladem Jeroboamus accepit. Octingenta millia hic in aciem eduxerat, contra quem cum quadringentis millibus progreſſus Abiam, ac propè circumventus, implorata patrii numinis ope inſignem victoriam adeptus eſt, cæſis hoſtium

quingentis millibus. quod pro anguſtiis utriuſ- A. 3702. P. J.
que regni vix fidem habeat, ſi alio quàm Deo ad 4185.
teſte referatur. Nec is tamen tanto beneficio ab-
imitanda patris impietate abſterreri potuit.

a Aſæ initia laudatiſſima fuerunt. Nam aras, *Aſa.*
& idola, ac paternæ ſuperſtitionis veſtigia ſu- a 3. Reg. 15.
ſtulit, excelſis tantummodo relictis. Erant hæc & 2. Par. 14
altaria veri quidem Dei cultui, ſed paſſim, & ali-
bi, quam in urbe primaria, contra interdictum
Moyſis erecta. b Eo regnante, Zara rex Æthio- b 2. Par. 16.
pum cum decies centenis millibus militum, ac
trecentis curribus irrumpens, piis regis preci-
bus, obſecundante Deo, internecione deletus eſt.
c Poſtea Baaſâ adverſus Aſam Ramam munien- c 3. Reg. 15.
te, Benadad Syriæ rex donis ingentibus contra
Iſraelitas evocatus cœptum coëgit omittere.
quod d anno 36 factum Scriptura memorat, d 2. Par. 16, 1.
nempe ab eo tempore, quo ambo regna divulſa
ſunt. Sed cùm ab Hanani propheta objurgatus
eſſet ideò, quòd ſpem ſuam à Deo ad humana
præſidia transtuliſſet, ægrè id ferens, monito-
rem abduci juſſit in nervum: neque deinceps in
officio ſtetit. Itaque pedum doloribus triennio
conflictatus, divina ope contempta, in unam
medicorum intentus artem periit anno regni 41.
e Ejus funus ambitioſa pompa, & odorum, un- e 2. Par. 16.
guentorúmque barbarico luxu celebratum eſt. 14.

Sextus à Davide Joſaphatus pietate pariter *Joſaphatus.*
& opibus illuſtris fuit. Primam in exordio regni
conſtituendæ religionis curam habuit. f Subla- f 2. Par. 17.
tis enim ſuperſtitionis impiæ monimentis, anno
regni tertio, principes ſuos cum Levitis ad eru-
diendum populum circum oppida dimiſit, anno
Per. Jul. 3802, qui erat Sabbaticus, eóque ad il-
lud inſtitutum aptior. Ea re tantum nominis ſui
terrorem finitimis gentibus objecit, ut ei certa-
tim tributa penderent. g Habuit autem ad regni g 2. Par. 17.

A. 3702. P.J ad 4185. præſidium, quod incredibile ſit, virorum fortium undecies centena ſexaginta millia.

De aliis Juda & Iſraelis regibus ad Ezechiam uſque.

CAP. II. Pat. 2. lib. 1. c. 11. a 3. Reg. 16, 15. b 3 Reg. 16, 21. c Ibid. verſ. 18. AT in Iſraelitide, *a* mortuo Baaſa, ejúſque filio Ela, qui ambo quatuor & viginti annos, nec eos integros regnarunt, Zamri, à quo occiſus Ela, diebus tantummodo ſeptem rerum potitus eſt. *b* Exinde populus Iſraeliticus in duas factiones abiit. Nam altera pars Thebni filio Gineth paruit; altera Amri ſecuta eſt; *c* à quo Zamri Therſæ cum eſſet obſeſſus, deſperata ſalute ſe cum regia ſuccenderat. At videtur civilis iſta diſſenſio ad annos quatuor perducta; d Ibid verſ. 23. hoc eſt ad Aſæ 31, quo Amri regnum *d* auſpicatus eſt: quod ſic interpretamur, ut ab eo tempore ſolus imperarit, competitore ſublato. e 3. Reg. 16, 24. *Samaria condita.* *e* Hic ille eſt Amri, qui cùm ſex annis Therſæ regni ſedem habuiſſet; montem Someron emit à Semere, ibíque Samariam condidit. quò & domicilium regni tranſtulit, ſub annum ante Chriſtum 923.

Achab. f 3. Reg. 16, 19. g 3. Reg. 16, 31 h 2. Par. 21, 6. Huic anno regni duodecimo perfuncto ſucceſſit *f* Achab ejus filius, patre deterior: *g* qui Jezabelem Ithobali Tyriorum regis filiam infauſtis auſpiciis duxit, perditam, ac turbulentam feminam. Hujus regis implicatus eſt affinitate Joſaphatus. *h* Quippe Joramo filio ſuo Achabi & Jezabelis filiam conjugem dedit. Per id tempus, & anno circiter Achab 13, ut in Seder-holam aſſerunt Hebræi, hoc eſt ſub annum Per. Jul. 3809, ante Chriſtum 905, prodire cœpit *Elias.* i 3 Reg. 17, & 18. Elias Thiſbites. cujus parentes, & ætatis initia Scriptura tacuit. *i* Hic trium annorum, ſexque menſium ſiccitatem induxit. Inde ad torrentem

Carith aliquandiu moratus, annonam ſuppeditante corvo, ad Sarephtanam viduam perrexit. cujus filium poſtea mortuum vitæ reſtituit. Idem, velut arbiter mundi, ad condictum diem, pluviam ac terræ fœcunditatem reddidit: cum provocantis ad fidem veri numinis miraculo ſanciendam ſacerdotibus Baalis, fruſtráque ſatagentibus, ipſe cœlitus evocata flamma perlitaſſet, ac ſacerdotes iſtos numero 850 jugulaſſet. Ob id quæſitus ad necem, & impiæ Jezabelis minas fugiens, Dei fruitur alloquio, *a* ejúſque monitu Prophetam, ac ſucceſſorem ſibi Eliſeum deſignat.

A. 3701. P. J. ad 4185.

a 3. Reg 19. 19.

b Benedad rex Syriæ contra Achabum valido exercitu bellum iteratò commovens, fruſtrante conatus illius omnes Elia, poſt fœdiſſimam cladem, in qua *c* Syrorum centum & viginti ſeptem millia occiſa ſunt, pacem ſupplex petiit.

b 3. Reg. 20.

c Ibid. verſ. 29.

d Sed Iſraelitarum rex contra tot Dei beneficia obfirmatus ad perfidiam, pœnas ad extremum dedit cùm aliorum ſcelerum, tum per calumniam *e* interfecti Nabothis; & in prælio quod contra Syros commiſerat, tertio quàm pacem cum iis fecerat anno, ſagitta confoſſus mortem oppetiit. Joſaphat verò, qui conjunctis copiis in periculi ſocietatem venerat, Dei auxilio admirabiliter eſt ereptus. *f* Poſt hæc Moabitarum, & Ammonitarum innumerabiles copiæ contra Joſaphatum poſitis caſtris, ſolis ipſius precibus occidione deletæ ſunt. Ex quo tantum prædæ fuit, ut exportari triduo non poſſet.

d 3. Reg. 21, & 2. Par. 18.

e 3. Reg. 21.

f 2. Par. 20.

Achabo mortuo regnum Iſraelitarum Ochozias tenuit ejus filius, anno ante Chriſtum 897. Quo inſuper anno Elias igneo curru raptus in cœlum, pallium ex alto projecit Eliſeo; eúmque Prophetici muneris ſibi heredem ſubſtituit. Id anno Joſaphati 17 accidiſſe confirmat He-

Ochozias.

Eliſeus.

A. 3701. P.J. ad 4185. braeorum Chronicon, quod Seder holam nuncupant. Sed & *a* liber Regum quartus indicat, non diu poſt Ochoziæ Iſraelitæ mortem ſuperſtitem in terris Eliam fuiſſe. Quippe eodem anno moritur Ochozias. qui æger ad conſulendum de ſoſpitate ſua Beelzebubem certos homines allegarat: quibus occurrens Elias, graviter incuſato principi nunciari juſſit, ipſum ex eo morbo deceſſurum. *b* Mox ſatellites, ad ſe comprehendendum à rege miſſos, devocato cœlitùs igne conſumpſit.

a 4. Reg. 1. & 2.

b 4. Reg. 1.

Joram. Poſt Ochoziam frater ejus Iſraelitis præfuit Joram *c* anno 18. Joſaphati, paternæ impietatis heres; etſi commodior aliquando fuit. Huic cum Joſaphato, & Idumæo rege contra Moabitas exercitum ducenti, & in ſiticuloſa regione potus inopia periclitanti ſubvenit Eliſeus in Joſaphati gratiam: ac præter aquam, de hoſte quoque victoriam dedit. Quo in bello Moabitarum rex in eam deſperationem venit, ut obſidione vallatus, ac fruſtrà conatus erumpere, *d* heredem regni filium ſuum parricidali religione mactaverit. Secundum hæc miraculis, ac futurarum rerum prædictionibus majorem in modum Eliſeus inclaruit, quæ *e* in 4 Regum, capitibus aliquot explicantur.

c 4. Reg. 3. 1.

d Ibid. verſ. 27.

e 4. Reg. 4. & ſeq.

Jorami duo. Per idem tempus Jorami duo utrique regno dominati ſunt, alter Joſaphati; alter Achabi filius. Joſaphat enim annos quinque, & viginti exegit in regno, poſt cujus obitum Joramus fratres ſuos interfecit, ac pari infelicitate & perfidia tranſactis reliquis quatuor annis *f* locum dedit Ochoziæ filio ex Athalia Achabi filia, Amri nepte. Qui vix anno integro perfunctus, cum Joramo Iſraelita ab Jehu necatus eſt. Hunc enim ad Achabi ſtirpem funditus abolendam Dominus evexit ad Iſraeliticum regnum. quod

f 4. Reg. 10. & 2 Par. 22.

Ochozia.

Jehu res geſtæ.

ut eſt adeptus, ſtrenuè quidem Deo iſtam navavit operam: nam Jezabelem è feneſtra præcipitari juſſit: cujus cadaver cum ad ſepulturam quæreretur, nihil ejus præter calvariam, ac pedes, manúſque ſummas eſt repertum: cætera canes devoraverant: ſed & Achabi ſeptuaginta filios eodem momento trucidandos curavit: Baalis quoque ſacrificulos omnes, per ſpeciem ſollemnis ſacri in unum coactos, jugulari præcepit, ſimulacrum ſuccendit, ædem demolitus eſt: ſed, quod reliquum erat, patrii numinis cultum haud reſtituit; atque in vitulorum, quos Jeroboamus poſuerat, veneratione perſtitit. A. 3702. P. J. ad 4185.

At Hieroſolymis *a* Athalia Jorami Judæ regis uxor, mortuo Ochozia, quidquid ſupererat ſtirpis regiæ ſuſtulit, ac tyrannidem invaſit. Unus Ochoziæ filius Joas ab amita Jóſaba Joiadæ ſummi pontificis uxore neci eſt ereptus. Quem poſt annos ſex, Athaliâ necatâ, Jòiadas paternum in ſolium reſtituit. *Athalia.* *a* 4. Reg. 11.

b Joas rex Judæ, quoad vixit Joiadas, inter optimos reges cenſeri potuit. Eo mortuo *c* anno ætatis 130, aulicorum adulationibus corruptus Joas, patria religione ſpreta, ad lucos, & idola reſpexit. Addidit & nefariæ ſuperſtitioni indigniſſimam *d* necem Zachariæ Prophetæ filii Joiadæ illius, cui vitam, regnúmq; debebat: quòd is, divino impellente ſpiritu, eorum impietatem argueret. Nec diu tanti ſceleris ultionem diſtulit Deus. Anno vertente, Syriæ rex Hazaël cum exiguis copiis Judæ regnum populatus, principes occidit omnes, & ab Hieroſolymis, quibus jam imminebat, vix ingentibus donis, in quæ theſauri omnes effuſi ſunt, averti potuit. Joas ipſe paullo pòſt miſerrima confectus ægritudine, à ſuis in lectulo confoſſus interiit anno regni 40, nec in ſepulchra regum illatus eſt. *Joas.* *b* 4. Reg. 12. & 2. Par. 24. *c* 2. Par. 24, 15. *d* Ibid. 20.

A. 3702. P. J. ad 4185. 4. Reg. 13. & ſeq. *Joachaz rex Iſraelis.*

Apud Iſraelitas mortuo Jehu, filius ejus Joachaz, tum Joachazi filius Joas, annis ambo ſedecim regnant. Inde Jeroboam Joaſi filius annis 41. illaudati omnes, & idolis dediti. Porrò Joas Judæ rex ſucceſſorem habuit Amaſiam filium, annis undetriginta. Amaſiam Azarias, qui & Ozias, excepit, ac præfuit annis 52.

Amaſias. a 4. Reg. 14. & 2. Par. 25.

Undecimus à Davide regnavit Amaſias Joaſi filius a cujus, perinde ut patris initia laude digna: diſſimiles exitus fuerunt. Bellum adverſus Idumæos totis regni viribus adortus trecenta ſuorum armavit millia; præter quos ex Iſraëlitico regno centum millia conduxit. quæ ſubinde unius ad Prophetæ vocem talium auxilio prohibentis uti, neglectis quos in illos fecerat ſumptibus, domum dimiſit. Eâ regis obedientiâ delectatus Deus, vincere hoſtem dedit. Sed ea victoria, uti ſecundæ ferè res ſolent, victoris in perniciem vertit. Deorum enim ſimulacra plurima ex manubiis parta, cultu ac ſacris proſecutus eſt: neque abſterrentem ab eo ſcelere Prophetam auſcultare voluit. Ideò deſtitutus à Deo, primùm ab Joaſo Iſraelitarum rege, quem ſtolidè provocarat, victus atque captus eſt: Hieroſolymorum mœnia diruta: gaza omnis tam ſacra, quàm regia, direpta. Amaſias demum, poſt annos à Joaſi morte quindecim, conſpiratione ſuorum oppreſſus eſt.

b 4. Reg. 13. *Eliſeus moritur.*

b Regnante Joaſo, ejúſque, ſi quid Hebræis creditur, anno decimo, qui eſt Periodi Julianæ 3884, moritur Eliſeus. quem hac ratione perdiu propheticum id munus obiiſſe neceſſe eſt, ſub Iſraelitarum regibus ſex. Moriens Joaſo regi triplicem de Syro victoriam promiſit: quam & paullò pòſt eſt adeptus. In ejus verò ſepulchrum abjectum cadaver hominis, mox ut oſſa ſancti viri contigit, ad vitam excitatur.

Duodecimus ab Davide regnavit Azarias, A. 3702. P.J.
ſive Ozias princeps ſatis bonus; ideóque divi- ad 4185.
no tectus præſidio regnum feliciter adminiſtra- *Ozias.*
vit. *a* Verùm oblitus poſtremò ſui, dum quæ *a* 2. Par. 26,
ſacerdotum erant partes per ſuperbiam uſurpat, 16.
elephantiacus repente factus, ab omni, etiam
civili, functione depellitur, tranſlata in Joa-
tham filium procuratione regni.

Apud Iſraelitas Jeroboamus eodem tempore
ſceptrum gerebat, quo Azarias cœpit. Hic enim
anno *b* illius 27 iniiſſe fertur. *b* 4 Reg. 15, 1.

Sub hoc & Ozia regibus, complures Prophe- *Prophetæ.*
tæ floruerunt, præſertim in Iſraelitico regno,
quod ut altero depravatius erat, ita frequentio-
ribus remediis opus habuit. *c* Regnante ergo *Jonas.*
Jeroboamo Jonas extitit, qui de Syris victo- *c* 4. Reg. 14,
riam ei prædixit. Sub Ozia porro celebres fue- 25.
runt Oſee, Joël, Amos, Abdias. Iſaias quo-
que eodem rege vaticinatus eſt.

d Tertius decimus à Dàvide in regno Judæ *Ioatham & Achaz.*
Joathamus extitit, pietate patris Oziæ non diſ-
ſimilis. *e* Sed ejus filius Achaz regum peſſimus *d* 4. Reg. 15.
fuit, & ab religione patria ſic abhorruit, ut Baa- *e* 4. Reg 16, & Par. 28, 2.
lem coleret, eíque ſtatuas & aras poneret, filios
ritu nefario igne luſtraret. Ob id maximis eum
vicini reges affecêre cladibus, Iſraelita, Syrus,
&, quem adverſus hunc magnis incitarat præ-
miis, Aſſyrius: nec non Idumæi, ac Palæſtini.
Eas ut calamitates expiaret, ſtolido conſilio
Damaſcenos ſibi Deos placare ſacris inſtituit,
& occluſo templo, paſſim aras profanis numi-
nibus excitavit.

Achazo Judæ tribum regente, Iſraelitis præ-
erat Oſee, prioribus Iſraelitarum regibus paul- *Oſea.*
lo tolerabilior, neque tamen inanium Deorum
cultum abjecit, aut ad veri religionem animum
tranſtulit.

A.3702. P.J. ad 4185.
Ezechias.
a 4. Reg. 18, & 2. Par. 29.
b Ibid. verſ. 10.

At qui Achazo patri ſucceſſit Judæ rex. *a* Ezechias, poſt Davidem principibus longè omnibus antecelluit. Hic enim Deorum ſtatuas omnes, ac fana disjecit, lucos excidit, excelſa ſuſtulit: ac denique Moſaïcæ legi obtemperavit penitus. Hujus anno *b* ſexto, Oſee nono, Per. Jul. 3993, Salmanaſar rex Aſſyriorum, capta Samaria, Iſraelitas omnes tranſportavit in Aſſyriam: atque ita regnum Iſraeliticum deſiit, quod annos ferè tenuit 254.

c 4 Reg. 18, 13. & cap. 19.

c Anno quartodecimo Ezechiæ, Periodi Jul. 4000, Sennacheribus Salmanaſaris filius, rex Aſſyriorum, in Judæam irrumpens, oppida plurima cepit, aut evertit. Rapſacem deinde, obſidendam Hieroſolymam cum copiis mittit. Quo reverſo, dum ad invadendam urbem Sennacheribus accingitur, una nocte centum octoginta quinque Aſſyriorum millia ab Angelo interfecta ſunt.

d Vide 9. de Doct. Temp. cap. 36.

Eodem anno, poſt cladem Aſſyriorum, Ezechias in letalem morbum incidit: à quo per Eſaiam Prophetam divinitus eſt ſanatus, & in annos quindecim illius vita producta. *d* Præpoſterè faciunt, qui morbum Ezechiæ ante ſtragem Aſſyriorum collocant.

Tobias.
e Vide 10. de Doct. Temp. c. 4.

Inter Iſraëlitas, qui à Salmanaſare deportati ſunt, *e* fuit Tobias vir ſanctiſſimus, cujus hiſtoria peculiari Scripturæ libro traditur.

Manaſſes.
f 4. Reg. 21. & 2. Par. 33.

Sextus decimus à Davide regnat Manaſſes annum agens duodecimum, *f* qui à paternis moribus ita degeneravit, ut neſcias uter utram in partem illuſtrior extiterit: ille pietate in Deum, ac virtutum cæterarum officiis; iſte contemptu patriæ religionis, crudelitate, libidine, quibus in ſacra pariter & humana graſſatus eſt. Ideò octavo circiter, ut conjectamur, anno regni ſui à principibus exercitus Aſſyriorum re-

gis captus, & compedibus vinctus, in Babylonem perducitur: ubi malis edoctus, ac toto pectore converſus ad Dominum, ab eo reſtitutus eſt in integrum. Móxque idolis, & omnibus ſuperſtitionis impiæ monimentis abraſis, numinis patrii cultum repræſentare ſtuduit. *a* Nobis, ut & aliis pleriſque, probabile eſſe videtur, à Merodacho Babyloniæ tum regulo, & Aſſyriorum regi ſubjecto, captum eſſe Manaſſem. Nam utriuſque tempora congruunt, ut poſtea videbimus: ac per idem tempus *b* Judithæ & Holophernis hiſtoriam eveniſſe. Siquidem Aſſyriæ rex Nabuchodonoſor, unus ex Aſſarhaddonis poſteris, Medos, & Babylonios, alióſque populos, ac dynaſtas, obnoxios habebat: ita tamen ut per ſeſe res illi ſuas interim agerent, ac privatim & ipſi regnum exercerent. *c* Quare ſub annum ante Chriſtum 688 Judithæ facinus accidiſſe credimus.

A. 3701. P. J. ad 4185.

a Vide 12. de Doct. Temp. c. 26.

Judith.
b Judith.

c Vide 12. de Doct. Temp. c. 26.

d Poſt Amonem Manaſſis filium, qui priorem parentis ſui vitam imitatus, ſceleratiſſimè regnavit ad biennium uſque, *e* Joſias octennis puer ad imperium eſt evectus. Qui ſanctitate & religione jam tum à teneris excelluit: & abolita omni penitus ſimulacrorum, ac gentilium ſacrorum memoria, Deum ſincerè, & ex animo veneratus eſt. Anno 18 regni ſui ex collatitia pecunia templum inſtauravit. Ibi reperto legis volumine, ac coram rege lecto, præ terrore denuntiatæ deſertoribus pœnæ, veſtimenta ille ſua diſcidit. Eodem anno Paſcha celeberrimo apparatu Hieroſolymis indixit. Tandem verò dum Neco, ſive Nechao Ægypti regi adverſus Aſſyrios tendenti inconſultè ſeſe cum copiis objicit, in prælio cæſus eſt anno regni ſui 31.

d 4. Reg. 21, & 2. Par. 33.

e 4. Reg. 22. & ſeq. & 2. Paral. 34. & ſeq.

A. 3702. P.J. ad 4185.

De Joſiæ poſteris, maximè Sedecia, & clade Hieroſolymitana, ac de 70 annorum ſervitute.

CAP. III. Vide Animadv. ad Epiph. pag. 18, & 19, de Doct. Temp. c. 61.

a Paral. 3, 15. *b* Cap. 22, 11. *c* 4. Reg. 23, 30.

JOSIÆ liberi *a* recenſentur quatuor, Johanam, Joakim, Sedecias, & Sellum. Ex quibus poſt patrem regnaſſe Sellum ſcribit *b* Hieremias. Idem igitur eſt cum Joachazo, qui Joſiæ ſucceſſit, menſibúſque ſex regnavit, & à Necao Ægypti rege de ſolio dejectus, & in Ægyptum abreptus eſt: qui regem illius loco conſtituit Eliacim, ſive Joakim illius fratrem. *c* Johanam porro, ſuperſtite adhuc Joſia, deceſſiſſe videtur. Itaque ſublato Joachazo, qui populari factione, uti ſuſpicio eſt, majoribus natu fratribus antepoſitus erat, regnavit Joakim anno Periodi Julianæ 4104. cujus *d* anno tertio ineunte, Nabuchodonoſorus à patre Nabopollaſaro miſſus venit in Syriam, & *e* victo Nechao Ægypti rege, Joakimum, *f* anno ejus ineunte quarto, ſibi ſubjecit. *g* Qui cùm poſt annos tres rebellaſſet, ab ejuſdem Nabuchodonoſoris exercitu captus eſt; próque eo regnare juſſus Joachin, qui & Jechonias, ejus filius. Sed poſt menſes tres, Nabuchodonoſoro rurſus ad obſidendam Hieroſolymam veniente, *h* Jechonias ſponte ſe illi dedidit, atque in Babyloniam cum matre, ac proceribus, aliíſque compluribus eſt abductus. Hic octodecim annos natus rex eſſe factus dicitur in libro 4. Reg. in ſecundo verò Paralipomenon, octennis. quòd ſic interpretari licet, ut à patre in regni conſortium ſit aſſumptus anno circiter regni ſui ſecundo, ac decem cum illo imperarit annos.

Joakim. *d* Dan. 1. *e* 4. Reg. 24, 7. *f* Hier. 25, 1. *g* 4. Reg. 24, 1. *h* 4. Reg. 24, 36, & 2. Par. 6. *Jechonias.*

i Poſtremus in locum Jechoniæ à Nabuchodonoſoro creatus eſt Judæ rex Mathanias, qui & Sedecias, Joſiæ filius, deſertor & ipſe religio-

i 4. Reg. 25. Hier. 52. *Sedecias.*

nis, ac fidei, tam Deo debitæ, quam ei, à quo rex erat factus, Babylonio præſtitæ. Nam ab eo, anno regni ſui nono, deſcivit; eundémque provocavit in ſeſe. Cœpta eſt igitur obſideri Hieruſalem *a* anno Sabbatico ineunte, mundi porrò 3393, ut *b* ex Hieremia colligitur, ac tertio anno capta, Templúmque incendio concrematum: Sedecias è fuga retractus, & oculis, quibus jugulari ante ſe prius liberos ſuos viderat, orbatus, in vinculis Babylonem perducitur.

A. 3701. P. J. ad 4185.

a P. J. 4123. ante Chriſtum 591.
b Cap. 34.

Expugnata urbs eſt anno ante Chriſtum 589, menſe quarto, ac die quinta, *c* ut ſcribit Hieremias. *d* at idem alibi nonam diem præfinit. Nimirum quinta die pars aliqua urbis occupata eſt; nona verò penitus eſt perrupta. quæ dies congruit Junii 16. *e* Sequenti menſe, qui fuit Ab, die 10, quæ incurrit in Julii 20, cum Templo urbs inceditur.

Hieroſolyma capta.
c Hier. 39, 2.
d Cap. 52. 6.
e Hier. 52, 6.

Sedeciâ rege, inſignes extitêre Prophetæ, Hieremias, & Ezechiel. Daniel verò tum adoleſcebat in Babylonia: quò cum reliquis anno quarto Joakimi tranſportatus eſt. Ezechiel verò cum Jechonia, poſt annos octo. *f* Hieremias, qui annis pluribus, ac præſertim obſidionis tempore, crudeliter à ſuis vexatus fuerat, capta urbe, Nabuchodonoſoris mandato, à Nabuzardane honorificè eſt habitus, factâ ubi vellet habitandi copiâ. Cùm à patriæ ruinis digredi noluiſſet, Godoliæ, quem populi reliquiis Chaldæus præfecerat, commendatus, illo paullò pôſt ab Iſmaele occiſo, in Ægyptum ab ſuis popularibus cum Barucho invitus abripitur. Ibi dum Judæorum ſceleribus obſiſtit, multa perpeſſus, *g* demum ab illis interficitur.

f 4. Reg. 25, Hier. 42.

g Epiph. de Vitis Prophet.

A. 3702. P. J. ad 4185.

De Tyriis regibus, Carthaginis conditu, Lycurgo legiſlatore, ac Medorum, & Macedonum initiis.

CAP. IV. Par. 2. l. 2, c. 13.

PER idem tempus, quo ambobus Hebræorum regnis ſuæ gentis principes præerant, ac longo poſt extinctum utrumque ſpatio, regnatum eſt apud Tyrum Sidoniorum coloniam: quam annis ducentis & quadraginta ante fundatum ab Salomone templum, fuiſſe conditam, ex Tyriorum Annalibus *a* Joſephus affirmat. Cadit id tempus in Gedeonis præfecturam, & annum ante Chriſtum 1247, ante Trojanum excidium fere ſeptuageſimum. Sed priorum Tyri regum memoriam vetuſtas obliteravit; nec ullius antiquior eſt, quàm Abibali, & filii ejus Hirami, qui Davidis, & Salomonis ætate vixit; & cum ambobus fœdere, amicitiáque junctus, huic etiam ad templum ædificandum materiam, atque artifices prolixè ſuppeditavit.

a Joſeph. 8. Ant. c 8. anno Per. Jul. 3467, ante Chriſt. 1247.

Hiramus rex Tyri.

Octavus ab Hiramo regnaſſe proditur Ithobalus Aſtartæ ſacerdos; *b* cujus filiam Jezabelem in matrimonium accepit impius Achab Iſraelitarum rex. Undecimus porro ab eodem Hiramo cenſetur Pygmalion: qui ſororis Eliſæ, ſive Didonis conjugem Sichæum, opibus ejus inhians, vita privavit. At Dido gaza omni clam in naves impoſita, nec paucis fugæ comparatis ſociis, navigavit in Africam. *c* ubi ab Hyarba Mauruſiorum regulo agrum mercata, oppidum condidit: quod Byrſam primùm, (arcis id nomen fuit) exinde Carthaginem vocarunt. Ea profectio Pygmalionis anno ſeptimo *d* ab Joſepho tribuitur ex archivis Phœnicum. Carthago verò fundata dicitur anno poſt Templum inchoatum 144, qui eſt annus poſt Trojanum

Ithobaal.

b 3. Reg. 16, 31.

Pygmalion.

Dido & Carthaginis conditus.

c Solin. c. 30.

d Joſeph. 1. contr. Appio pag. 1043. edit. Græcol.

Janam calamitatem 316, ante Chriſtum 868. Minimè itaque conſentanea eſt Virgilii ratio, qui æqualem Æneæ Didonem ſtatuit, quam trecentis ferè annis poſteà vixiſſe conſtat inter Annales. Quamvis enim Carthaginis conditum ante expugnatum Ilium quidam ex antiquis adſcripſerint; non ii tamen auctorem illius fuiſſe Didonem arbitrati ſunt Pygmalionis ſororem.*

A. 3702. P.J. ad 4185.

Eâdem tempeſtate, quâ in Africa novum à Tyriis poſitum eſt, oppidum *a* Lacedæmoniorum in Græcia rempublicam ſaluberrimis fundavit legibus Lycurgus Eunomi filius, ex Proclidarum, ſive Eurypontidarum ſtirpe. cujus fratre mortuo Polydecto rege, cùm ejus uxor filii nece, quem in utero gerebat, paciſci cum illo nuptias vellet, prudenter eluſa feminæ cupiditate, recentem à partu adhuc infantem in throno collocatum regio, deſtinavit principem; ac regno ſe abdicans, pro tutore deinceps procuravit rempublicam. Charilao (nomen id fuit pueri) jam adulto, ut affectati principatus purgaret invidiam, peregrè profectus, variorum ex uſu populorum confectam legum ac civilis diſciplinæ formam reportavit in patriam. Imprimis agrum Spartanum inter omnes ex æquo partitus eſt: auri, & argenti uſum, tanquam litium, ac ſcelerum omnium cauſſam, funditus ſuſtulit, nummis è ferro gravibus inductis. Ac ne cuiquam parandarum opum luxus occaſionem daret, cùm epulari publicè juſſit omnes, tum frugali ac duro victu conſueſcere. Hæc aliáque civibus ſuis inſtituta mandanti gravis orta ſeditio pænè interitum attulit. quam dum fugâ declinare ſtudet, Alcander, converſo capite

Licurgus.

a Plut. Lyc. Juſt. lib. 3.

Vide par. 2. l. 2, c. 14.

* *Didonis ætatem apprimè ſtabiliit Samuel Bochart Epiſtolâ datâ D. de Segrais, quæ adjecta eſt Geographiæ ſacræ D. Bochart Editionis Lipſienſis.*

A. 3701. P.J. ad 4185. forté reſpectanti, ſuffodit oculum. Hoc ſpectaculo repente flexis ad miſericordiam animis, auctor illi facinoris ad ſupplicium deditur: quem ille in domum acceptum, lenitate & obſequio ita ſibi devinxit, nemo ut deinceps amicior fuerit. Ad eum modum publicè receptis legibus, ut iis æternitatem daret, Delphos ſe ad oraculum proficiſci velle denunciat: ac ſacramento cives omnes adigit, nihil eos de legibus ſuis mutaturos, antequam revertiſſet. Sic in Cretam abiens, ibi ad obitum uſque permanſit. vitam ſponte inediâ finiſſe *a* Tertullianus refert, ægrè ferentem leges à ſe latas Lacedæmonios mutaſſe: quin & oſſa ſua moriens in mare projici juſſit, ne iis Spartam relatis, ſolutos ſe ſacramenti religione Lacedæmonii crederent. Harum rerum tempus, ob Scriptorum diſſenſionem, certò conſtitui non poteſt. Nam Lycurgum *b* alii ſub primam Olympiadem floruiſſe volunt: alii annis centum, eóque amplius, anteceſſiſſe.

a Apollog.

b Pauſ. El. 1. p. 150.

c Integro ante primam Olympiadem ſæculo, vetus Aſſyriorum diſiit regnum, Sardanapalo poſtremo rege ob luxum & ſocordiam à præfecto Medorum Arbace contempto, & poſt fuſum illius exercitum mori compulſo. Mos erat Aſſyriorum principum ex antiquo traditus, ut ſe videndos nemini præberent, quòd inter ſcortorum greges pudendam viris, nedum dignam regibus, vitam ducerent. Contra hunc morem admiſſus Arbaces, cùm Sardanapalum muliebri habitu inter pellices penſa trahentem aſpexiſſet, rei indignitate commotus ab eo defecit. Póſtque aliquot eventu vario geſta prælia, poſtremò victum ad regni, vitæque deſperationem impulit. Igitur in regiæ ſe penetrale recipiens, coacervatis in lignorum ſtruem theſauris omnibus, ſeſe ſuperinjecit, vivúmque concremavit;

c Cteſias apud Diod. 1. p 83. & Athen. l. 12. Juſt. 1. Euſeb. Chron.

Medorum initium.

ut hoc ſolo facinore utcumque virum imitaretur. Sic Medorum in Aſia conditum eſt imperium, octavum circiter annum Iſraelitis regnante Jehu, Joaſi verò Ochoſiæ Judæ regis filii, tertio, ante Chriſtum 876. Primus in Medorum ſerie imperavit Arbaces: poſtremus Aſtyages avus Cyri. Novem in totum reges extitêre, qui annis 317 rerum potiti ſunt. A. 3702. P.J. ad 4185. Par. 2. l. 24 c. 14.

At Herodotus de Medis paullo diverſa prodidit. Nam Aſſyrios narrat annis 520 Aſiam obtinuiſſe: ab iis defeciſſe poſtea Medos: qui cùm perdiù ſine legibus & imperio vixiſſent, ad ultimum regem ſibi præfeciſſe Dejocen, cujus in jure dicendo prudentiam experti fuerant: ab hoc conditum eſſe Ecbatanorum oppidum. Herod. l. 1. c. 95.

Annis poſt Medorum initium duobus & ſexaginta, regnante Amaſia in Judæ ſorte, Iſraelitis verò Jeroboamo, *a* Macedonum imperium fundatum eſt à Carano Argivo, Phidonis fratre, ejus *b* qui menſuras & pondera primus inveniſſe dicitur. Horum genus ab Hercule ductum; à quo Caranus undecimus à Dexippo; à Velleio ſextus decimus putatur: qui contracta ex omni Peloponneſo valida manu, in Macedoniam venit: ibique regnum auſpicatus eſt. Hinc ſe Macedoniæ reges, necnon *c* Alexandrini ab Lagida Ptolemæo Macedone oriundi, Heraclidas ferebant. Initium Carani ex Euſebii Chronico competit in annum Abraami 1204. Periodi Julianæ 3901, qui eſt octavus & triceſimus ante primam Olympiadem. Poſtremus Macedonum rex Perſeus, Philippi filius, captus eſt à Romanis anno Urbis conditæ 586, cum jam reges imperaſſent numero 40, annis 647. Ac principiò anguſtis clauſi finibus aſſidua, ſed obſcura, cum Illyriis, & Thracibus bella gesſerunt. *d* Per quæ id, Europo, vel Aë-

Par. 2. l. 2. c. 14. *Macedonum regnum.*
a Dexippus in Exer. Euſeb. Gr. p. 49.
b Euſ. Chron. Sch Tiad. Olymp. 13.
c Theocr. Idyl. 17.
d Juſt. 7.

A.3701. P.J. ad 4185. ropa rege, ſanè memoria dignum accidit. Philippus Argæi filius, ordine regum ſextus, circa annum Periodi Julianæ 4116, tertium Olympiadis 45, moriens, Europum pæne adhuc infantem reliquit heredem. Cujus ætate contempta, Illyrii bellum Macedonibus inferunt. Ii primo prælio victi, mox certamine repetito, regem ſuum in cunis productum ante aciem collocant: atque ex ejus aſpectu tantum ardorem animo conceperunt, ut magna ſtrage fuſis hoſtibus, nobilem de iis victoriam referrent. Cæteri ad Philippum & Alexandrum uſque Magnum nulla re ferè celebres extiterunt.

De Olympicis agonibus,

CAP. V. Par. 2. l. 3. c. 8. CELEBERRIMUM in Græcia certamen inſtitutum eſt Olympicum, anno poſt Trojam deletam 408, ante Romam conditam tertio & viceſimo; cùm Judæis regnaret Ozias annum jam quartum & triceſimum. Hujus inſtaurandi princeps fuit Iphitus Praxonidæ filius, Eleus, qui genus ſuum ad Herculem referebat. Hercules porro complures extitêre. Ex his qui inter Idæos Dactylos cenſetur, ludos primus iſtos edidit: quos ab aliis ſubinde repetitos Pelops Tantali filius; nec non Atreus; ac deinde Alcmenæ filius celebravit Hercules. Ab Iphito demum, & eo, quo dixi, tempore ſtati eſſe cœperunt, ut quinto quoque ineunte anno redirent: ex quo πενταετηρικοί, id eſt, *quinquennales* agones appellati ſunt. quippe quatuor confectis annis in orbem recurrebant. Hoc verò quadriennium eo genere conſtabat anni, quo Græcia vetus utebatur. quod lunare fuiſſe, ſed minùs exactum, a alio loco demonſtravimus. Africanus apud Georgium Monachum referebat, Lunam

a Lib. 1. de Doct. Temp. & 4 Var. Diſſert. ad Vran.

ab Ægyptiis Olympiadem eſſe dictam, quòd ſingulis menſibus Zodiaci dodecatemorion peragrat: qui circulus à veteribus Ὀλυμπὸς nominatur. unde Olympiadas putabat eſſe dictas. Sed id minimè eſt verum. Nam Olympiadum nomen antiquius videtur apud Græcos fuiſſe, quàm Zodiaci partitio in duodecim ſegmenta, *a* ut alibi diſſerimus. Itaque ab loco illis inditum eſt vocabulum. Piſatis in Peloponneſo regio, à primaria urbe Piſa, quæ & Olympia, auctore Stephano, dicta eſt, nomen invenit. *b* Urbem hanc vicini Elidenſes evertêre; cùm ſe ex eorum poteſtate, cui ſubjuncti erant, Piſatæ conati eſſent eripere. *c* Ad eandem vetuſtiſſimum Jovis fanum erat, trecentis ab Elide ſtadiis diſtans, prope Alpheum fluvium, nec longè inde oleaſtris conſitum nemus, è quibus victorum coronæ texebantur: tum curriculum, ſive ſtadium, in quo ludicra ſpectacula præbebantur.

A. 3702. P. J. ad 4185.

a Lib. 2. Vag. Diſſert. ad Uran. c. 1.

b Pauſ. Eliac. 1. p. 200.

c Strabo 8.

Templum ſcribit Pauſanias opere Dorico factum, ab ima area ad ſummum faſtigium octo & ſexaginta pedes habuiſſe, latum nonaginta quinque, longum verò 330. cujus architectus Libo fuit. Hujus tectum pro tegulis, Pentelico ſtratum marmore. *d* Ara in eo Jovis erat Olympii; cujus crepido pedum in circuitu 125, altitudo 22 fuit. Crepidinem appellabant προθυσιν, in qua victimæ mactabantur: earum verò femora in ara ſumma cremabantur. Itaque Pauſanias è cineribus factam hanc aram fuiſſe narrat. Sed & gradus cùm ad προθυσιν uſque lapidei eſſent, inde ad aram cinerei fuerunt. *e* Memorabile ibidem extitit Jovis Olympii ſimulacrum: quod à Phidia elaboratum, Panænus pictor coloribus pinxit.

d Pauſan.

e Strabo 8.

f Jam ludis ipſis Elei præfuêre, ac Piſatas, qui jus illud uſurpare conabantur, funditus deleve-

f Pauſ. Eliac. A. p. 100.

A.3701. P.J. ad 4185. runt. *a* Iidem Jovis, & ludorum religione tuti, vacationem ab armis habebant, ac ruri fermè degebant. Sed ea contempta quiete, cùm ſe poſtea bellis immiſcuiſſent, in magnas calamitates inciderunt.

a Polyb. l. 4, p. 337.

b Igitur ex ea gente certaminum arbitri, quos *agonothetas*, ſive *Hellanodicas* vocabant, primùm extitêre duo: tùm novem, poſteà decem, ac duodecim: inde octo; ac decem denique ſunt facti. *c* Coram his athletæ producti, ad Jovis Fidii ſtatuam, quem Ὅρκιον nominabant, jusjurandum adigebantur, omnes ſe diſciplinæ numeros decem ante diem certaminis menſibus expleſſe. *d* Præcipuum, & antiquiſſimum genus certaminis curſus fuit, quod ſtadium appellabant. reliqua deinceps addidêre. *e* Quinque omninò ludis inſtaurandis attributi ſunt dies ab Luna undecima ad quintamdecimam. Plenilunio quippe agonem obibant, ut ait Pindarus. *f* At paullo ante ludicrum, denunciatis per civitates induciis, ſi quæ bellum invicem gererent, ab armis abſtinere jubebantur.

b Pauſ. Eliac. A. p. 156.

c Pauſ. Eliac. A. p. 173.

d Pauſ. Eliac. A. p. 200.

e Pinda. & ejus Schol. ad Olymp. 5. Tzet. ad Lycoph.

f Thuc. l. 5, p. 380. edit. Vech.

g Jam cùm nudi prorſus athletæ certarent, ab iis ſpectaculis muliebrem ſexum lex, & pudor arcebat. in quo muſcas iis *h* Ælianus anteponit; quæ ſponte avolantes, nuſquam per id tempus apparebant. Victorum oleaginea corona præmium fuit. Tum ad aras ſex, quas ſingulas par Deorum obtinebat, ſacra faciebant. Prima omnium Olympias ſtadionicam habuit Corœbum Elidenſem: quem arte coquum fuiſſe prodit *i* Athenæus. Ea porro Olympias iniit anno Per. Jul. 3938, mundi 3208, qui eſt ante natalem Chriſti 776, actique ſunt ludi à Julii 19 die, ad 23. Quippe legitimum tempus illorum fuit æſtivum, ſub ipſum ſolſtitium.

g Dion. Halic. l. 7. ſub fin.

h Lib. 5. de Anim. c. 17.

i Lib. 9.

A. 3702. P. J. ad 4185.

De poſteriore ac redivivo Aſſyriorum imperio, ejuſque principibus, déque Juditha, & Holopherne, ac de Sargon, & Tharthan. tum de Babylonici regni primordio.

CAP. VI. Vide lib. 9, de Doct. Temp. c. 25.

FIT in ſacris libris Aſſyriorum regum non infrequens mentio, etiam poſt illud tempus, quo, Sardanapalo mortuo, prius illud imperium à Belo, vel Nino cœptum, occidiſſe conſtat. Id enim anno illo contigiſſe inter omnes convenit, quo Medorum imperii jacta ſunt fundamenta, quod quidem centum annis ante primam Olympiadem, hoc eſt trecentis ac ſeptemdecim ante Cyri primordium eveniſſe, ſuprà cap. 4. demonſtravimus. Atqui longè poſt illud tempus alii recenſentur Aſſyriorum principes, qui & Ninive ſedem regni ſui collocarunt. Sic Azaria regnante, ſub ejus nonum & triceſimum annum, Phul Rex Aſſyriorum Iſraelitas vexaſſe *a* dicitur. Qui annus ante Chriſtum numeratur 771, & eſt centeſimus ſextus ab nece Sardanapali, excidióque Ninives.

a Lib. 4 Reg. c. 15, 19.

Per. Jul. 3943.

Ne te longiùs morer: exiſtimo poſt antiquum illud Aſſyriorum extinctum, vel in Medos translatum imperium, paullatim exoleſcentibus Medis, & propter ignaviam ac mollitiem eorum labefactatis viribus, nonnullos defeciſſe; primum Aſſyrios; deinde Babylonios. Nam quòd Medi ab Arbace ad Dejocem non eundem fortunæ curſum tenuerint, ex eo veriſimile fit, quod Herodotus interjecto illo ſpatio Medos ait liberos, ac ſine rege vixiſſe. Quocirca Ninive ſubverſâ, & prioribus ſublatis Aſſyriis, novi poſtea reges extiterunt, qui urbem illam inſtaurarunt, latéque dominati ſunt, donec à Babyloniis regibus bello ſuperati fuerunt. Horum

A. 3702. P. J. ad 4185. nomina, & quibus in Judæa regnantibus extiterint, qui quidem in Scriptura memorantur, adſcribam.

Laterculum Regum Aſſyriorum.

	Reges Aſſyrii.	Regnantibus in Judæa.		An. I. Per. in quos incidit eorum mentio.
1	Phul	Ozia	4. Re. 15, 19	3943
2	Teglath Phalaſar	Joathan & Phacee	Ib. verſ. 29	3955
3	Salmanaſar	Ezechia	4. Reg. 17, 3	3993
4	Sennacherib ejus F.	Ezechia	Ib. 18. 13. & 1. Tob. 1, 18	4000
5	Aſſarhaddon Sennacheribi F.	Ezechia	4. Re. 19. 37	4001
6	Nabuchodonoſor diverſus à Babylonio.	Manaſſe	Judith 1, 5	4025

Hi ſunt Aſſyriorum reges, quorum Scriptura meminit: quos initiò Babyloniâ potitos eſſe liquet *a* ex ſacra Regum hiſtoria. Ubi Salmanaſar è Babylone, aliiſque regionibus colonos in Samariam miſiſſe dicitur. Sed & Medis imperaſſe ex eodem *b* libro colligitur.

c Salmanaſar Iſraeliticum regnum invaſit, & Iſraelitas, quo nomine 10 ferè tribus continebantur, in Mediam, & Babyloniam, ac reliquas

a 4. Reg. c. 17, 24.
b Ibid. c. 18, 2. Vide Iſa. 23, 13, ex Hebræorum interpretatione.
c 4. Reg. 17, & ſeq.

Orientis provincias relegavit. pro iis colonos in illorum vacuas ſedes variis ex gentibus infudit: quibus cùm infeſti leones eſſent, Aſſyriorum rex unum è captivis Judæorum ſacerdotibus ad eos mittit: à quo Hebræorum numinis religiones edocti, has ipſas cum prophanis ſuperſtitionibus ſuæ quiſque patriæ complexi ſunt. Hinc Samaritanorum fœda colluvio, & in longum propagata tempus, ortum accepit. A.3701. P.J. ad 4185. *Samaritani ex variis gentibus collecti.*

a Poſt Iſraeliticam vaſtitatem, quæ ſub annum Ezechiæ ſextum incidit, non ultrà regnare Sálmanaſar annum Ezechiæ 14 potuit. Siquidem Sennacheribus circa annum iſtum illi ſucceſſit. quo anno in Judæam duxit exercitum: ac pluribus expugnatis oppidis, dum Hieroſolymam aggreditur, & per legatos Ezechiæ regi, & Iſraelitarum Deo contumelioſis vocibus inſultat, una nocte deletis ab Angelo 185000, trepidus domum rediit: ubi filiorum parricidio inter ſacra, & in ipſo Dei ſui conſpectu miſerrimè periit: *b* cùm priùs Judæorum exulum nece, quos in regnum ſuum deportatos habebat, acceptam in illorum patria cladem eſſet ultus. *a* 4. Reg. 18. & ſeq. *b* Tobiæ 1.

Nabuchodonoſor verò, quem poſtremum in ſerie numeramus, is ille eſt, qui in hiſtoria *c* Judith, contra Arphaxadum Medorum regem, à quo Ecbatana condita erant, inito prælio viciſſe dicitur, anno regni ſui duodecimo. Non alius eſt Arphaxad, quàm Dejoces Herodoti, atque Cteſiæ, qui Medorum primus ab Herodoto rex ponitur. Nam tempora mirificè congruunt. Hinc Juditham ad Manaſſis tempora pertinere cum pleriſque credimus. Regnare porro cœpit Manaſſe anno Per. Jul. 4016. Dejoces autem 4018. Babylone interim reguli quidam ab Nabonaſſaro deinceps regnum ſtatuerant. quod initio modicum, & Aſſyriorum do- Vide l. 12. de Doct. Temp. c. 26. *Juditha tempus.*

D v

A. 3701. P. J. ad 418. minatui ſubjectum fuit. unde *a* Merodach, qui per illud tempus Babylonem tenebat, unus è Nabuchodonoſori principibus appellatur, à quo captus eſt, & in Babyloniam perductus Manaſſes. Quo abſente Nabuchodonoſorus Holophernem miſit in Judæam, qui ab Juditha laudatiſſima femina prudenter illuſus & occiſus eſt.*

a Paral. 33. 11.

b C. 20. 1. Præter hos Aſſyriorum reges, meminit *b* Iſaias Sargon regis Aſſyriorum, qui Thartan miſit. quem cum Sennacheribo plerique confundunt: *c* quod hic Thartan miſiſſe fertur. Non deſunt tamen, qui diverſum utrumque faciunt. quibus ſi auſcultemus, inter Salmanaſarum, & Sennacheribum inculcandus erit; & hujus aut pater, aut certè frater fuiſſe putandus. Etſi probabilius eſt eundem eſſe cum Sennacheribo. Siquidem *d* mortuo Salmanaſare, regnaſſe pro illo dicitur Sennacherib filius ejus. Itaque nullus ambos inter collocandus videtur.

c 4. Reg. 18. 17.

d Tob. 1. 18.

Cæterùm quæ de regni Babylonici primordio paullo antè obiter injecimus, Ptolemæi, ac veterum aſtronomorum teſtimonio nituntur, qui ab initio Nabonaſſari Babyloniæ regis tempora ſua computant quod initium annis *e* 747 Chriſti æram antecedit. Hinc vetus Chaldæorum regnum cœpiſſe videtur. Eſt in ſacris Libris prima regum Babyloniorum mentio, ſub Ezechiæ regno, circa annum ejus 14, *f* quo Merodach filius Baladan rex Babyloniorum legatos miſiſſe fertur ad Ezechiam, *ut interrogarent de portento, quod acciderat ſuper terram*; tum quòd illum ægrotaſſè didicerat. Annus 14 Ezechiæ ex his quæ ſuperiùs expoſita ſunt, incurrit in *g* annum ante Chriſt. 714, qui eſt à Nabonaſſari primordio triceſimus quartus.

e P. J. 3967.

f 4. Reg. 20, & 2. Paral. 32, 31.

g Per. Jul. 4000.

* *Juditha tempus demonſtravimus poſt cap. 5. libri 5. Partis ſecundæ.*

a Vetus eſt Canon Babyloniorum regum, quo Ptolemæus, aliique Mathematici ſunt uſi, qui à Nabonaſſaro ad Alexandri M. obitum perducitur. In eo porrò Mardokempadus, qui Merodach in ſacris libris nominatur, regnare cœpit anno ab Nabonaſſaro 27. & fortaſſis Baladan illius pater is eſt, quem Conon Ilulæum vocat.

A. 3701. P. J. ad 4185.

a in fine Partis hujus.

Quocirca probabilis eſt conjectura, poſt Aſſyrios, aliquanto ſpatio defeciſſe ab Medis Babylonios, ac privatum ſibi ſtatuiſſe regnum duce Nabonaſſaro. quod regnum initio tenue, & Aſſyriis obnoxium, ab Nabopolaſſaro, ejúſque filio Nabuchodonoſoro amplificatum eſt, ut & Medos ipſos, Aſſyrióſque ſibi ſubjiceret. de qua re poſtea. Sed obſcuriſſima ſunt illius imperii primordia; de quibus nihil præter conjecturam fere reliquum habet hiſtoria.

De Romulo, ac Romæ conditu, déque geſtis illius, & ſex inſequentium regum.

CAP. VII. Part. 2 l. 3.

DUODECIMUS ab Ænea Latinis regnavit Amulius, *b* Numitore fratre circumvento, ad quem propter ætatem jus regni pertinebat. Numitoris unica erat filia Silvia, quam Amulius, ne qua poſteritatis ſpes eſſet, Veſtalem fecit. At illa, incertum à quo compreſſa, geminos eſt enixa, Romulum, ac Remum; qui juſſu regis expoſiti, & à Fauſtulo paſtore clam educati, poſtquam adoleverunt, occiſo Amulio, avum reſtituerunt in regnum, & anno ipſius ſecundo Romam condiderunt. qui *c* ex Varronis calculo incidit in annum tertium Olympiadis ſextæ.

b Dion. Hal. l. 1, & 2. Lib. 1. Plut. Romul. Victor. de Orig. Romæ.

c Plutarc.

d Lib. 2 p. 119, ed. Vech.

d Dionyſius auctor eſt, natum eſſe Romulum anno 2. exeunte Olympiadis ſecundæ, *e* qui eſt ante Chriſtum 770, & octavo decimo poſt, id eſt *f* ante Chriſtum 753, Urbem auſpicato con-

e Per. Jul. 3944.

f Per. Jul. 3961.

Romulus.

A. 3701. P. J. ad 4185. didiſſe. Hic igitur anno ætatis 18 primus ab convenarum manu rex ſalutatus eſt, cùm jam fratrem novi æmulum regni ſuſtuliſſet. Mox ordinato rerum ſtatu, ac diviſo in partes populo, *a* Sabinorum puellas per ludorum occaſionem rapuit anno regni quarto: ex quo vehemens, ac diuturnum cum Sabinis bellum geſſerunt. Victi Cæninenſes, Antemnates, Cruſtumini. ac demum Sabinis Tatio duce prementibus, interventu raptarum inter ambos convenit, uti Romæ communiter habitarent, ac duo ſimul imperarent, Romulus, & Tatius. Hoc verò poſt ſex annos interfecto, ſolus regnavit utriſque Romulus, & 38 annos explevit, finitimis interim civitatibus bello ſuperatis: Fidenatibus imprimis, ac Vejentibus. *b* Demum ad Capreæ paludem, dum concionem haberet, repente caliginoſa tempeſtate ſuborta, nuſquam comparuit, à Patribus, ut eſt multorum opinio, diſcerptus, quibus propter impotentiam inviſus eſſe cœperat. Mors illius contigit anno 1 exeunte Olympiadis 16, *c* ante Chriſtum 715, Ezechiæ circiter 13, quo anno Maii 26 ſub occaſum Sol defecit.

a Halic. 2. p. 100. Lib. Flor. Plut.

b Dionyſ. Livius. Plut. Flor. Vide 10. de Doct. Temp. c. 21.

c Per. Jul. 3999.

Primus ille civitatem in curias triginta diſtribuit; populum in Tribus tres. Tenes clientelæ potentiorum addixit; quos & Patricios nominavit. Tres de hoſte victo triumphos in urbem invexit: 1 de Cæninenſibus, & Antemnatibus: quando & Acrone rege eorum ſua manu cæſo, prima Jovi Feretrio ſpolia reportavit: 2 de Camerinis: 3 de Fidenatibus, & Vejentibus.

Numa. Poſt interregnum unius anni, rex à Romanis optatus eſt Numa Pompilius genere Sabinus, & Curibus oriundus, *d* anno tertio Olympiad. decimæ ſextæ, ante Chriſtianam æram 714. qui ad pacis ſtudia converſus, Romana ſacra conſti-

d Dion. l. 2. p. 120. Lib. 1. Plut. Nu.

tuit. annum decem hactenus menſibus conſtan- A. 370. P. Ji
tem duobus auxit. Jani templo clauſo perpe- ad 418.
tuum ſuis otium fecit. Regnavit annos 43.

Tertius Romæ regnavit Tullus Hoſtilius
a qui anno 2. Olymp. 27 cœpit, ante Chriſtum a Dion. 3.
671, vir pacis inſolens, & ad bella factus. Hic init. & cæ-
Albanis victis, urbem eorum excidit, cùm opes teri.
ejus omnes ipſúmque populum Romam tranſtuliſſet; ac Metum Suffetium Albanorum Dictatorem, perfidiæ convictum, inter duos currus religatum actis equis in diverſa diſtraxiſſet. Ter ille triumphavit, de Albanis, Fidenatibus, Sabinis. Regnavit annos 32, ac de cœlo tactus, cum uxore, familiáque periit.

Quartus regnavit Ancus Martius Numæ *Ancus.*
Pompilii nepos, anno ante Chriſtum 639 ſecundo, Olymp. 35. à quo Latini ſuperati, ac plerique in Urbem recepti, qui in Aventino collocati ſunt. Janiculum ab eodem munitum, & ſublicio ponte junctus Tiberis, Oſtia condita. Regnavit annos quatuor viginti.

Quintus Romæ rex Tarquinius Priſcus cœ- *Tarquinius*
pit anno ſecundo Olymp. 41, ante Chriſtum *Priſcus.*
615. Hic Demarati Corinthii, ex Bacchiadarum ſtirpe, profugi filius, & Lucumo prius dictus, Romam migravit, & à Tarquiniis Etruſco oppido, ubi cum patre hactenus habitarat, Lucius Tarquinius appellatus eſt. Adeptus imperium, Senatum ampliavit: Tuſciæ populos 12 ſubegit; ab iiſque inſignia ſummæ poteſtatis accepit, faſces, trabeam, curules, prætextam, & id genus alia. Opera præterea in Urbe magnifica condidit: velut cloacas, quibus in Teberim
aqua derivabatur. b Capitolini Jovis ædem in- b Dion. 4.
choavit. Occiſus eſt ab Anci filiis, cùm regnaſ- &c.
ſet annos 38.

Hujus generi ſextus ordine regnavit Servius *Servius Tullus.*

A. 3701. P. J. ad 4185. Tullus anno 4, Olympiadis 50, ante Chriſtum 577. Hic Ocriſia Corniculana captiva matre natus, ac Tarquinio regi virtute commendatus, regii ſtemmatis proceribus antepoſitus eſt. Multa in Repub. præclarè ab eo ſunt ordinata. Primus *a* cenſum inſtituit, ac quinto quoque vertente anno fieri decrevit. Ex cenſu populum in claſſes, & centurias diſtribuit. Urbem ipſam amplificavit. Regno demum ſumma cum laude per annos 44 adminiſtrato, generi ſui Tarquini, ac filiæ exectando parricidio vita illi eſt erepta.

a Vide 2. de Doct. Temp. c. 76.

b Dion. 4, p. 212. Liv. 1, &c. *Tarquinius Superbus.* Anno, *b* ut refert Dionyſius, quarto Olympiadis 61, ante Chriſtum 533, ſeptimus, ac poſtremus regnavit Tarquinius cognomento Superbus, quem Priſci filium plerique Romanorum veterum, & eos ſecutus Livius, aſſeverarunt; nepotem fuiſſe perſuadet Dionyſius. Hic regnum ſcelere partum non meliùs, quàm quæſierat, adminiſtravit. Cædibus, ac direptionibus in Senatores, ac nobiles graſſatus eſt. Latinorum ſociorum commune fanum in Albano conſtituit, Latináſque ferias condidit. Templum Capitolini Jovis ab avo cœptum de manubiis exædificavit. Tandem ob ſtuprum Lucretiæ nobiliſſimæ feminæ ab Arunte filio ejus illatum, abſens, dum Ardeam obſideret, conſenſu populi ſumma illi abrogata dignitas eſt, cúmque eo regium nomen è civitate ſublatum anno Urbis exeunte 244.

De bello Meſſeniaco, ac Rege eorum Ariſtomene, déque Tyrtæo Poëta.

CAP. VIII.

c Pauſ. Meſſen. Juſt. 3 Excerpta Diod. à Valeſ. edita p. 226.

MESSENIA *c* Laconicæ finitima regio eſt, quam poſteri Herculis occuparunt. Hujus incolæ gravi ac diuturno cum Lacedæmo-

niis bello fortiter geſto, tandem victi, ac ſolum vertere coacti ſunt. Cauſſa belli fuiſſe videtur Lacædemoniorum cupiditas, & ambitio, ex quibus invidia in vicinos, ac ſimultas oritur. Occaſionem dedit ſive Lacænis oblatum à Meſſeniis ſtuprum per ſacrorum ſpeciem, ac Teleclo Lacedæmoniorum regi ab iiſdem illata nex: ſive mutuæ privatorum injuriæ. quas dum civitates animoſius perſequuntur, bellum utrimque vehemens exarſit. Initium oppugnandi fecêre Lacedæmonii, qui nequicquam provocantibus ad æquas conditiones Meſſeniis, graviſſimo jurejurando priùs obſtricti, non antè ſe ab armis ceſſaturos, quàm Meſſeniam obtinerent, eorum oppidum in clivo poſitum occuparunt Amphiam. *a* Id accidit anno ſecundo nonæ Olympiadis, hoc eſt Per. Jul. 3971, Euphaë Meſſeniis regnante. Quarto pôſt anno, qui fuit Periodi Julianæ 3975, atrox prælium eſt factum. tum nova Lacedæmoniorum irruptio. ac denique Meſſenii cæteris oppidis relictis, Ithomen muniunt. Mortuo Euphaë Ariſtodemus rex à Meſſeniis eligitur, is qui filiam ex oraculo jugularat. Id evenit anno circiter Julianæ Per. 3984, tertio Olymp. 12. Ab hoc rege magnam cladem acceperunt Lacedæmonii. *b* quibus adeò placuit, ad prolem ſufficiendam, uxores ſuas proſtituere. unde nati quos Parthenios vocarunt, de quibus poſtea. Ea res circa tertium annum Olympiadis 13 accidit, Ariſtodemi quintum. Demum Ariſtodemus deſperata patriæ ſalute, quod Ithomen arctiſſima obſidione premerent Spartani; ſemetipſum ad filiæ ſepulcrum jugulat, poſtquam annos ſex, & majorem ſeptimi partem imperavit. Anno verò primo Olymp. 14. exeunte, Per. Jul. 3991, viceſimo quàm initum erat Meſſeniacum bellum, Ithome à Meſſeniis de-

A. 3701. P. J. ad 4185.

Bellum Meſſeniacum.

a Pauſ. Meſſen. p. 116.

b Juſt. 3.

Parthenii.

A. 3701. P. J. ad 4185. ſerta, & à Lacedæmoniis everſa eſt. Ita bello priori finis imponitur. Ex hoc Meſſeniorum naufragio quidam, Alcidamida duce, Rhegium commigrarunt; quod eſt Italiæ oppidum.

Poſt annos inde 38, hoc eſt Olympiadis 23 anno 4, Per. Jul. 4029. Archonte Athenis Tleſiâ, ut ait Pauſanias, Ariſtomenis hortatu, viri heroica fortitudine præditi, Meſſenii bellum contra Lacedæmonios inſtaurant. quo bello Lacedæmonii, ex oraculo, ducem ab Athenienſibus petunt. Hi Tyrtæum poëtam ludimagiſtrum ad illos deſtinant. quo imperatore victi primùm; poſtea dolo potiùs, quàm virtute ſuperiores facti ſunt. Meſſenii in Iram montem ſe recipiunt anno belli tertio: ubi undecim annos hoſtibus reſtiterunt. *a* Multa per id tempus incredibilia, & ſtupenda Ariſtomenes edidit. Tandem anno Olymp. 27 primo, expugnata eſt Ira, ante Chriſtum 671. ac bellum deſiit, quod ex Pauſaniæ narratione colligitur annos tenuiſſe 14. *b* Juſtinus tamen bellum ſecundum poſt annos à priore octoginta ab Meſſeniis inſtauratum refert; cùm toto hoc ſpatio ſervilem in modum à Lacedæmoniis eſſent habiti. Meſſenii, exciſa patria, vere appetente, in Siciliam navigant, ibíque Zanclen occupant, quam Meſſanam nominant.

Tyrtæus.

a Pauſ. Meſſen. 118, & ſeq.

b Vide Valeſ. ad Exc. Diod. p. 38.

De Cyaxare Medorum rege, & Scytharum irruptione; ac Babyloniorum regibus, præſertim Nabuchodonoſoro, ejúſque poſteris.

CAP. IX.

HERODOTUS *c* in primo libro, Medorum imperium, regnante Phraorte Cyaxaris patre, auctum & amplificatum eſſe ſcribit: ab eóque Perſas, & Aſiaticos bello domitos, ac ſubactos. Qui cùm Aſſyrios oppugnaret, ac Ni-

c Herod. 1, c. 101. Par. 2. l. 3. c. 4.

num obſideret, ibi cùm maxima exercitus parte periit. Cyaxares Phraortis F. ut patrem ulciſceretur, contra Aſſyrios bellum & ipſe ſuſcepit. quibus victis, in ipſa Nini obſidione, ſubita irruptione Scytharum opprimitur. qui Cimmerios inſequentes, Madye duce, in Aſiam, ac Mediam inundaverant. Iidem Aſiæ octo & viginti annis dominati ſunt, continuas ex ea prædas agentes, ac prohibente nullo impunè graſſantes: donec poſt annos 28. Cyaxares convivio illos excepit, ac poculis largioribus invitatos, & temulentos, ad unum occidit omnes, priſtinúmque recuperavit imperium.

A. 3702. P. J. ad 4185.

Scytharum irruptio.

Ad eundem poſteà Cyaxarem Scythici nominis alii cùm ſupplices veniſſent, eos ille benignè habuit: quibus & Medorum pueros Scythico ſermone, ac ſagittandi peritia, quâ illi præ cæteris pollebant, inſtituendos tradidit.

Interim Scythæ quotidie venatum euntes, ferinæ ſemper aliquid offerebant regi. quod cùm aliquando prædæ inopia deſiiſſent facere, malè ab illo ſunt accepti. Quam injuriam barbarica crudelitate ſunt ulti. Unum enim de diſcipulis ſuis mactatum, ac ferinæ in modum paratum ad regem deferunt; & ſubinde ſupplices ad Alyatrem Lydiæ regem ſeſe recipiunt. Cyaxares, comperto flagitio, profugos ad ſupplicium dedi ſibi poſtulat, ac bellum, niſi impetraret, Lydis minatur. Quinquennali igitur bello per eventus varios & ancipites tracto, ſexto demum anno fit inter ipſos prælium: à quo repentina Solis obſcuratione territi, deſtiterunt. Tandem Syenneſis Cilicis, & Labyniti Babylonii opera conciliati ſunt invicem, páxque nuptiali fœdere ſancita. Nam Arienne Alyatris filia Aſtyagi Cyaxaris filio nupſit. Labynitis iſte idem eſſe videtur, qui in ſacris Libris Nabuchodonoſorus.

A.3701. P.J. ad 4185. dicitur, Nabopolaſſari filius; qui tum Babylone regnabat, ac jam Medorum excuſſo dominatu, Babyloniorum res in majus extulerat. de quibus deinceps facienda mentio eſt.

Poſt Nabonaſſarum, quem Babylonici fundatorem imperii jure ſuſpicamur, plures, ſed obſcuri, ad Nabopolaſſarum uſque numerantur in Mathematico canone, cujus ſuprà meminimus. Nabopolaſſarus Babylonicum regnum, quod modicum acceperat, armis propagavit. Quippe *a* Beroſus Chaldaicorum ſcriptor Annalium, & Alexandri M. temporum æqualis prodidit, Nabopolaſſarum Nabuchodonori patrem Ægypto, Cœleſyriæ, ac Phœniciæ dominantem, illis præfeciſſe Satrapam: qui cùm defeciſſet, Nabopolaſſarus ingraveſcente jam ætate, filium ſuum Nabuchodonoſorum adversùs illum cum exercitu miſit. qui perduellibus victis, recuperatóque imperio, cùm inter hæc fato functus eſſet Nabopolaſſarus, raptim Babylonem advolavit, copiis omnibus unà cum præda cuidam amicorum relictis, ut ea deportaret in Babyloniam. Regnavit Nabopolaſſarus annos unum & viginti, ac cœpit anno Per. Jul. 4089. Joſiæ regis 17. Porro expeditio illa prior Nabuchodonoſori, Joakimi Joſiæ regis filii anno tertio, quartóve ineunte, contigit; Per. Jul. 4107, à quo Nabuchodonoſori regis initium auſpicati ſunt Judæi. quamvis biennio poſt hunc annum ſuperſtes fuit Nabopolaſſarus. Nabuchodonoſorus porro patre multo clarior longè bella maxima geſſit, ac gentes plurimas vincendo peragravit; quod non ſolum Literæ ſacræ teſtantur, ſed etiam Megaſthenes in quarto rerum Indicarum *b* apud Joſephum de hoc rege ſcripſit, fortitudine, ac rerum geſtarum magnitudine multum ab eo eſſe ſuperatum Herculem. Nam

a Apud Joſe. l.9, Ant. cap. 11, & 1, con. App. p. 925, edit. Frob. Euſeb. 9. de Præp. p. 267.

Nabopolaſſarus.

Nabuchodonoſorus.

b 10. Antiq. c. 11.

& præcipuam illum Africæ civitatem, & majorem Hiſpaniæ partem armis ſubjugaſſe. Addit Philoſtratus in Phœnicum, & Indorum hiſtoriis, Tyrum ab eodem annis tredecim oppugnatam: quam anno circiter regni ſui aggreſſus videtur decimo ſexto, Periodi Jul. 4122, anno antequam obſideret Hieroſolymam, Sedecia regnante. Tantis elatus ſucceſſibus Nabuchodonoſorus, primum cœli ſe pro Deo voluit; *a* ingentíque ſibi, ut *b* quibuſdam placet, ex auro erecta ſtatua, numinis ritu adorari eam juſſit. quam impietatem liberè detrectantes Hebræos tres, Ananiam, Azariam, Miſaëlem, vivos in ardentem fornacem mandavit abjici. ſed cùm extinctis, qui circùm erant, ſatellitibus, tribus illis flamma pepercisset, & inter eos quartus quidam ignota, ſed auguſtiori, quàm eſt humana ſpecie conſpectus eſſet, in ſtuporem religionémque verſa, rex juvenibus iſtis, & eorum ſocio Danieli, omnem deinceps honorem tribuit; tum quem ſibi uſurparat impiè, cultum ac venerationem Hebræorum in Deum pio edicto tranſtulit. *c* Verùm relapſis in ſuperbiam moribus, poſtquam neque divinis oſtentis, neque Danielis hortatu revocari ſe ad officium paſſus eſt, in amentiam incurrit: ex qua pecudis ritu, ac pabulo victitans, ſeptem totos annos ſub dio tranſegit. donec recepta mente, ac ſceleris exoratâ veniâ, in priſtinum eſt reſtitutus. Moritur deinde anno, poſt parentis obitum, regni tertio & quadrageſimo, *d* ante Chriſtum 563, quo ſecundus iniit Olympiadis 54.

A. 3702. P. Jul. 4185.

Tres pueri in fornacem injecti.

Evilmerodachus.

e Evilmerodachus hunc filius excepit: qui ſtatim ut regnum adiit, Jochinum, ſive Jechoniam Joakimi filium, qui ſe Nabuchodonoſoro dediderat, è carcere liberatum habuit in pretio, & in contubernium accepit. *f* Hujus ſororem

a Dan. 3.
b Hiero.
c Dan 4.
d Per. Jul. 4151.
e 4. Reg. 25, 27. Jerem. 52, 31.
f Beroſ. apud Joſ. 1. contr. App. p. 226. edit. Frob. & Euſeb. 10. de Præp. p. 367.

A.3702. P.J. ad 4185. habebat in matrimonio Neriglosſoorus, ex eâ, que Laboroſſarchodum ſuſceperat. Itaque occiſo Evilmerodacho, poſt expletum regni biennium, quaſi tutorio nomine, pro filio Laboroſſardocho, quem nos Baltaſſarum eſſe credimus,

Baltaſar. imperium geſſit annis quatuor. qui quidem Laboroſſarchodo nonnunquam imputari ſolent.

a Dan. 5. a Hic verò, patre mortuo, cùm ad luxum, & perpotationem ſacrilegium adderet, ac ſacra vaſa, quæ ex Hieroſolymitano templo avus ipſius tranſportarat, profanos ad uſus conviviorum inferri juſſiſſet; vidit ad parietem moventes ſeſe manus humanæ digitos, ac tria verba pingentes. quæ cùm interpretari nemo, præter Danielem, potuiſſet, is ſummum inde honorem eſt adeptus. rex verò eâdem nocte conſpiratione ſuorum, quos ob pravam indolem alienos à ſe fecerat, interfectus eſt, novem poſt parentis obitum menſibus exactis.

Nabonidus. Tum de conſenſu procerum Nabonido cuidam, origine Medo, & conjurationis ſocio, defertur imperium. quod cùm ille ſeptemdecim adminiſtraſſet annis, bello appetitus à Cyro Perſarum rege, & intra Borſippenam incluſus arcem, deditione facta in Carmaniam tranſlatus eſt.

De poſtremis Ægypti regibus ex Herodoto, Sethone, duodecim principibus, Pſammeticho, Necao, Amaſide, & cæteris.

CAP. X. Part. 2, l. 3, cap. 7. ÆGYPTIORUM origines, ac Dynaſtiæ, quas ex Africano, & Euſebio Georgius Monachus collegit, multis fabulis adſperſæ ſunt. Quare iis omiſſis, paucos ex Herodoto reges adducemus in medium; qui ad hanc noſtram, & ſacram illuſtrandam hiſtoriam neceſ-

ſarii videntur. *a* Ergo ille, commemoratis aliquot regibus, regnaſſe ſcribit Vulcani ſacerdotem Sethon; qui cùm militari genere contemptim uteretur, in ejus offenſionem incidit. Itaque cùm Sennacheribus Arabum Aſſyriorúmque rex, magnis viribus oppugnaſſet Ægyptum, ab ſuo exercitu deſtitutus Sethon numinis imploravit fidem, à quo murium agreſtium vis immiſſa noctu, hoſtium pharetras, & arcuum nervos, ac ſcutorum habenas arroſit. Ita poſtero die hoſtes armis exuti fugam fecêre. Non dubium eſt, quin Sennacheribus ille rex Aſſyriorum idem fuerit, qui, Ezechiâ regnante, Judæam populatus eſt. Nam utrobique tempora congruunt. A. 3701. P. J. ad 4185. *a* Herod. 2, c. 141, & ſeq. *Sethon.*

Poſt Sethonem, duodecim ſibi reges Ægyptii præfecerunt, totidem in partes religione diviſâ. Horum unus Pſammetichus fuit; qui à collegis pulſus, & in paluſtria loca relegatus, Ionum, & Carum auxilio ſuperatis undecim reliquis, univerſam occupavit Ægyptum: & cum Græcis amicitiam fecit; primúſque agrum illis in Ægypto ad incolendum dedit. Initium illius cadit in annum ante Chriſtum 670, Olympiadis 26 tertium: ab eóque annos 54 regnavit, ex quibus undetriginta in Azoti Paleſtinæ oppidi obſidione conſumpſit. *Duodecim reguli.*

Poſt hunc Necos ejus filius præfuit. quem Syros ad Magdolum acie viciſſe auctor eſt Herodotus. *b* Hic eſt Necaos Ægypti rex; à quo Joſias interfectus eſt in Mageddo, circa annum ante Chriſtum 611, quo ſextum jam annum regnabat Necos. Qui annis exactis in regno ſedecim, Pſammim ſucceſſorem habuit: hic Apriem; qui *c* Hieremiæ eſt Ephree. *Necos.* *b* 4. Reg. 23. 29, & 2. Par. 35, 20. *c* Jerem. 44, 30.

Ab eo, propter Cyrenaicam expeditionem haudquaquam è ſententia geſtam, defecerunt *Apries.*

A. 3701. P.J. ad 4185. Ægyptii. ad quos placandos miſſum ait Herodotus Amaſim præfectum; qui conciliatis ſibi rebellibus, regnum invaſit ipſe; & Apriem in cuſtodia detentum, poſtulantibus deinde Ægyptiis, neci dedidit. Cœpit Apries, ex Herodoti ratiociniis, anno Periodi Julianæ 4120: & annis 25 regnavit. Ita Amaſis anno Periodi Jul. 4145 iniit. Quem primùm, ſuperſtite adhuc Necao, præpoſitum Ægypto fuiſſe à Nabuchodonoſoro crediderim: & poſt occiſum Apriem, Babyloniorum excuſſo dominatu, ſuis auſpiciis regnare cœpiſſe. Quippe Nabopolaſſarus, ut ſuprà demonſtravi, jamdudum Ægyptum ſubegerat. qui, ut apparet, propriis permiſſâ regibus, iiſque vectigalibus factis, curatorem addidit, qui illam in officio contineret, quod & filius deinceps ejus Nabuchodonoſorus inſtituit.

a Herod. l. 2, c. 172. *Amaſis.* Amaſim refert *a* Herodotus, quòd plebeïo eſſet genere, ab ſuis initiò eſſe contemptum: hos verò conſilio & ſolertia potiùs, quàm vi ac minis, ad cultum ſui in hunc modum adduxiſſe. Pelvim auream, in qua pedes cum convivis lavare ſolitus erat, comminuit, ac ſimulacrum ex ea numinis fecit, idque in propatulo dedicavit. Quod cùm ab Ægyptiis magno haberi in honore didiciſſet, vocata concione dixit, ſtatuam illam, quam adeo venerabantur, ex ea pelvi fabricatam eſſe, quam ad ſordidos uſus adhibere conſueſſet. Sibi verò perinde ut illi contigiſſe: qui cùm plebeius antea fuiſſet: nunc ſe illorum eſſe principem. æquum itaque videri, ſibi ut deinceps ab omnibus honos haberetur. qua oratione ſtatim quod volebat effecit.

b Herod. l. 2, c. 177. *b* Ferunt & ab eodem latam hanc eſſe legem, ut quotannis apud provinciarum præſides profiterentur ſinguli, undenam victum ſibi compararent: qui aut hoc non faceret, aut vivendi

rationem non probaret, morte plecteretur; quam legem imitatus poſtea Solon, Athenienſibus tuliſſe dicitur. Amaſis ſex circiter menſibus deceſſit antè, quàm Cambyſes in Ægyptum irrueret; de quo paullo pòſt dicetur. A.3702. P.J. ad 418 5.

De Aſtyage Medorum rege ultimo, & occaſu Medici regni, atque initio Perſici, Crœſo, ac Cyro, & hujus geſtis rebus, monarchia & obitu, ac Judæorum reditu à Babylonica ſervitute.

CAP. XI.

MEDIS ultimus regnavit Aſtyages, ut *a* Herodotus, & Creſias, ex iiſque cæteri deinceps hiſtorici prodiderunt. Hic cùm virili careret ſobole, quam habebat unicam filiam Mandanem, Cambyſi cuidam Perſæ collocavit, homini quieto, neque novarum rerum cupido: quòd ex ſomnio didicerat, ſe ab nepote imperio eſſe privandum. Eâdem de cauſsâ prægnantem ad ſe filiam evocat, & ex ea natum infantem occidendum Harpago tradit; quem unum familiariſſimum habebat, & arcanorum omnium participem. At ille clam exponendum paſtori regio dedit, à quo educatus, ubi ad ætatem pervenit, ſomniorum implevit fidem. Nam cùm ab Aſtyage agnitus eſſet, & in gratiam receptus, demum hortante Harpago, cujus filium Aſtyages, ob ſervatum nepotem ſuum, interfecerat, epulandúmque patri præbuerat, ab avo defecit. Aſtyages quid in Harpagum admiſiſſet oblitus, ſummam ei belli permiſit. qui exercitum omnem ſtatim Cyro prodidit. Poſt hæc Aſtyages, novis undique contractis copiis, cum Cyro confligit. quo in prælio victus libertatem cum imperio perdidit, in quo *b* quinque & triginta annos expleverat. Sic à Medis ad Perſas poſt annos 317 dominatus tranſiit, ineunte

a Herod. 1. Cteſ. Juſt. 1. Vide part. 2, lib. 3, c. 8.

Cyri incunabula.

b Herod. 1. c. 130.

A. 3701. P. J. ad 4185. Olympiade 55, ut antiquorum omnium conſenſus habet, *a* qui eſt annus ante Chriſtum 559.

a Per. Jul. 4155.

Crœſus.

b Cap. 9.

Aſtyage ſuperato, primùm cum Crœſo, Lydiſque certamen fuit. Crœſus enim affinitate junctus Aſtyagi, ut *b* ſuprà retuli; ſimul incrementa Cyri, ac Perſarum haud æquo ferens animo, bellum iis intulit. In quo victus ipſe, cum omni regno, maritimiſque Græciæ coloniis, in Cyri poteſtatem venit. Scribit *c* Diodorus Eurybatum Epheſium cum magna vi pecuniæ miſſum ab Crœſo, ut in Peloponneſo, reliquáque Græcia militem conſcriberet, ad Cyrum transfugiſſe. Inde nomen Eurybati, probro apud Græcos habitum, ut cujus inſignem perfidiam, & improbitatem notare vellent, eum vocarent Eurybatum. Lydorum illa clades Olympiade circiter 59 ineunte, *d* ante Chriſtum 544 eveniſſe videtur.

c In Excerpt. à Valeſ. editis p. 241.

d Anno Per. Jul. 4170.

Crœſus ab victore Cyro damnatur incendio, cùm Solonis identidem nomen appellaret, ſciſcitanti Cyro quid is tandem hominis eſſet, Athenienſem fuiſſe ſapientem reſpondit, qui ſe olim admonuiſſet: ***Mortalem ante obitum neminem dici beatum oportere:*** quæ vox quàm eſſet vera, nunc ſe demum intelligere. Hoc audito Cyrus non ſolùm homini pepercit; ſed etiam in pretio deinceps habuit. Inde ſubactâ Lydiâ, Aſiam expugnavit: cui Mazarem præfecit. à quo Lydi, cùm iterum rebellaſſent, conſilio Crœſi, armis atque equis ademptis, cauponias, & ludicras artes, ac lenocinia exercere ſunt juſſi. de quibus *ludorum*, & *ludiorum* vocabula ipſa fluxiſſe creduntur. Poſt hunc Harpagus eandem curavit provinciam, *e* & Ioniam, aliáſque propinquas regiones ditionis Perſicæ fecit, orſus à Phocæa civitate: cujus incolæ, barbaricæ metu ſervitutis, rebus omnibus ſuis in naves impoſitis,

e Herod. 1.

tis, ac dira ſibi, ſi unquam redirent, imprecati, ad Corſicam, & Italiam, orámque Gallicam, appulêre, a & in hac nobile condiderunt oppidum, quod Maſſiliam dixerunt. quod circa Olymp. 60 evenit. Quanquam alii haud paullo ante id tempus iiſdem ab Phocæis conſtructam aſſerunt Maſſiliam; in eáque fuiſſe ſententia ſummum virum Ariſtotelem teſtis eſt b Harpocratio; & Euſebius ad 45 Olympiadem conditum illius adnotat. Interim Cyrus in Babyloniam tranſportato exercitu; in qua tùm Nabonidus regnabat; quem Darium Medum appellatum eſſe ſuperiùs oſtendimus, patre Medo Babylonis inquilino genitum, caput gentis Babylonem poſt longam obſidionem cepit, circiter anno 22, quam Medorum opes everterat, c ante Chriſtum 538, quo tertius iniit annus Olympiadis 60, Darium verò Medum in Carmaniam tranſtulit. Ab hoc anno captæ Babylonis, novum imperii primordium Cyrus accepit; indidémque illius anni in ſacris literis putari ſolent.

A 3701. P.J. ad 4185.

a Iſocr. in Archid. Juſtin. 43.

b Harpocr in Μασσαλία Vide Scal. ad Euſeb. 1417.

c Per. Jul. 4176.

Tot elatus victoriis Cyrus, Maſſagetis intulit bellum. quod initio proſperum, in fine Cyro ipſi, Perſíſque calamitoſum accidit. Quippe Tomyris regina, cujus filium Cyrus, cùm fugam ſimulaſſet, vino atque epulis illectum, magna cum Scytharum ſtrage ceciderat, eundem inſidiis exceptum cum toto exercitu profligavit. Cujus caput præſectum Tomyris in utrem humano plenum cruore injeciſſe dicitur, exclamaſſeque, *Satia te ſanguine, cujus inſatiabilis ſemper fuiſti.* Hæc ferè Herodotus, ac Juſtinus. Paullo aliter Cteſias, qui imprimis Aſtyagem negat ullo jure propinquitatis cum Cyro fuiſſe junctum: affinem verò poſteà factum, cùm ejus filiam Amyntam Cyrus uxorem duxiſſet. Exinde Bactrios refert ſponte ſe Cyro ſubjeciſſe.

Cyri mors

Tomyris

A 3702. P.J. ad 4185.

Tum Sacas ab eo victos, eorumque captum regem Amorgem. poſteà Lydos, & Crœſum. ad ultimum contra Derbicas præliantem, accepto vulnere, triduo poſteà deceſſiſſe, diviſo in duos filios imperio. quorum major natu Cambyſes patri ſucceſſit: junior verò Tanaxarces Bactrianorum, Choramniorum, Parthorum, & Carmanorum principatum adeptus eſt. Obiit Cyrus anno regni triceſimo, quarto Olympiadis 62, *a* ante Chriſtum 529.

a Per. Jul. 4185. Par. 2, l. 3, c. 10.
b 2. Par. c. ult. & 1. Eſd. c. 1.
d Lib. 11. Ant. c. 1. Vide Eſd. 1, c. 4, 12, & 12. de Doct. Temp. c. 31.
d 1. Eſd. 2, 64. 1. Eſd. 4.
e 1. Eſd. 3.

b Hic anno primo Babylonici imperii, qui ab exordio Perſici ſecundus ac viceſimus fuit, edicto Judæis redeundi in patriam, & urbis, ac templi pariter inſtaurandi poteſtatem fecit. Nam de urbe nominatim *c* Joſephus docet. Itaque Zorobabele Salathielis filio duce, nec non Joſue filio Joſedec ſummo ſacerdote, Judæi numero *d* 42360 profecti ſunt. qui primùm omnium altari ſtructo, ſeptimo ineunte menſe, juge ſacrificium offerunt. *e* Anno verò ſecundo quàm advenerant, ſecundo menſe, qui in Aprilem cecidit, Templi fundamenta jacta ſunt. Sed adverſariorum calumniis diſturbatum opus eſt, & impeditum ſuperſtite Cyro, deincepſque, donec Darii Hyſtaſpis filii anno ſecundo repetitum eſt.

De his, quæ toto hoc intervallo, quod eſt à Templi conditu ad Cyri mortem, ſparſim hiſtoriis prodita leguntur, ac de viris eruditione præſtantibus ætatis illius.

CAP. XII.

f Diod. in Excerpta Valeſ. p. 229.
g Schol. Pind. in 2. Pyth.

f SUB primum Meſſeniacum bellum, inclytis quibuſdam civitatibus datum eſt initium; imprimis Syracuſis, quarum conditor Archias Corinthius, è ſtirpe Bacchiadarum. qui *g* quatuor expugnatis oppidis, Achradine, Neapoli,

Epipolis, Tyche, unam ex omnibus urbem inſtituit. ad quam & Ortygia, quæ hactenus inſula fuerat, acceſſit. Utrumque & Ortygiæ, & Syracuſarum nomen vel locis illis dederunt, vel ab iis acceperunt filiæ totidem Archiæ, quas illic genitas Ortygiam, & Syracuſam vocavit. Poſtea ab Telepho quodam, qui illi in amoribus fuerat, per dolum occiſus, pœnas veteris in patria commiſſi ſceleris dedit, propter quod Græciâ coactus eſt excedere. Id autem hoc modo ſe habuit. A. 3702. P. J. ad 4185.

a Meliſſus erat Corinthi, Abrone natus eo, qui Phidonis Argivorum regis Corinthiorum imminentis libertati conſilia clam illis aperuerat: ob idque civitate ab iis donatus, eò cum univerſa domo commigrarat. Hujus filium Actæonem, eleganti corporis ſpecie, ſed majore pudicitia præditum, cùm donis, ac variis illecebris fruſtra ſollicitaſſet Archias, vi palam tentavit abripere. Nam magnâ ſervorum & amicorum manu factâ, in Meliſſi ædes irrupit; indéque prehenſum Actæonem cœpit abducere. Sed patre, ac domeſticis reſiſtentibus, utrimque diſtractus puer, inter illorum manus extinctus eſt, *b* & cognominis, ac fabuloſi illius necem haud abſimili repræſentavit exitu, perinde ab ſuis, ut ille, diſcerptus. Meliſſus fruſtra legum ac Magiſtratuum implorata fide, cum indignationem magis, ac dolorem omnium, quàm quod jus erat, exprimeret, per Iſthmiorum ludicrum, ac frequentem illic Græciæ mercatum, in Neptuni templum aſcendit, quod erat in arduo loco poſitum. Ibi poſtquam multa contra Bacchiadas; déque Abronis patris ſui meritis in Corinthios peroraſſet, ad ultimum ultores ſibi precatus Deos, ex alto ſe præcipitem jecit. Paullo pòſt orta ſiccitate, ac peſte, Corinthii

a Plut. in Amat. Narrat. Diodo. in Excerpt. Valeſ p. 229. Maxim. Tyr. Diſſert 8. Apollon. Schol. ad lib. 4.

b Diod. & Schol. Apoll.

A 3701. P.J. ad 4185. interrogandi Apollinis cauſſa Delphos Archiam miſerunt. Huic conſulenti oraculum reſpondit; ita deſiturum hoc malum, ſi de Actæonis morte Corinthii pœnas ſumpſiſſent. Quo audito, Archias Corinthum non auſus regredi, in Siciliam navigavit. Bacchiadæ omnes Corintho ejecti ſolum vertêre. Syracuſarum conditum Euſebius, à Pontaco editus, aſſignat anno quarto nonæ Olympiadis, qui eſt ante Chriſtum 741, editio Scaligeri in quartum annum refert undecimæ.

a Thuc. l. 6. b Thuc. lib. 5. Steph. edit. c Thuc. 5. Natum quoque a anno ante Syracuſas conditam ſcribit Thucydides, auctore b Thucle Chalcidenſi ex Eubœa inſula; qui & c quinto poſt, Syracuſas Catanam, pulſis inde Siculis, frequentavit.

d Apud Schol. Apoll. 4. Ex eadem Bacchiadarum progenie Cherſicrates Corintho & ipſe profugus in Corcyram inſulam colonos duxit; ut d Timæus prodidit. Sed annis poſt excidium Trojæ ſexcentis id factum addidit; quod minimè convenit. fuiſſet enim annus primus Olympiadis nonæ & quadrageſimæ, qui longè abeſt ab Syracuſarum conditu, pulſiſque Corintho Bacchiadis. Euſebius ad Olympiadem octavam-decimam Corcyræ conditum adſcribit.

e Pauſ. Phoc. p. 326. Juſt. 3. Lact. l. 1. c. 20. Partenii. Bello e Meſſenio Lacedæmonii ingenti prælio ab Ariſtodemo ſuperati, ad prolem ſufficiendam, florenti ætate milites domum allegant, iiſque relictarum ibi feminarum copiam faciunt. Unde orti, quos *Parthenios* nominarunt. qui triceſimo pôſt anno, ut ait Juſtinus, ad ſedes novas quærendas ablegati, duce Phalanto, in Italiam navigantes, Tarentum condiderunt. Clades Lacedæmoniorum incidiſſe videtur anno ante Chriſtum 726, Olympiadis 13 anno tertio. Ideò Partheniorum migratio confertur ex Ju-

[...]o in annum ante Chriſtum 696, qui eſt primus Olymp. 21. Quare ſub hoc tempus Tarentum à Lacedæmoniis eſt conditum. *a* Haud multò poſtea Calchedon à Megarenſibus extructa eſt, nempe anno quarto Olympiad. 22. Triennio pòſt, Cyzicus in Azia, & Locri in Italia poſiti ſunt.

A.3701. P.J. ad 4185.
a Euſ. Pont.

Olympiade 39, anno ante Chriſtum 624, *b* Epidamnus à Corcyræis eſt condita. Nec multo pòſt Cyrenen Battus ſtatuit in Libya. quod Olymp. 45, anno poſt Trojam captam 586 accidiſſe Solinus aſſerit. Hic erit ſecundus circiter annus Olympiadis illius. *c* Plinius verò annum Urbis aſſignat 143, qui eſt ſecundus Olympiadis 43, ante Chriſtum 611. quod & *d* Theophraſto conſentaneum eſt, qui trecentis circiter annis ante Simonidem Archontem, conſtructam eſſe Cyrenen adſtruit. qui eſt annus ſecundus Olymp. 117. ante Chriſtum 311. Iidem porro Theophraſtus Silphium ſeptem annis ante Cyrenen conditam exortum eſſe ſcribit, imbre piceo ſubitò madefacta tellure, circa Heſperidum hortos, Sirtimque majorem.

b Thuc. 1. Strabo 7. Euſ. Pont.
Cyrene condita.
c Lib. 19, c. 3.
d Theophr. l. 6, de Cauſ. c. 3.

Athenis *e* ſub Olympiadem 39 Draco leges edidit, quas *f* θεσμοὺς vocarunt, *g* ſanguine potiùs, ut aiebat Demades, quàm atramento ſcriptas. Tanta quippe earum aſperitas fuit, ut parvis juxta, magniſque delictis, capitalis irrogata pœna ſit; ac qui otii damnatus eſſet, non minùs, quàm qui parricidium feciſſet, morte lueret. Eas leges, præterquàm quæ de ſicariis erant, poſtea Solon abrogavit.

e Clem. Alex. 1. Stro. Euſ.
f Ælian. 8. Var. 10.
g Plut. Solo. Par. 2, lib. 3, c. 9.

h In eâdem urbe circa Olymp. 45. memorabile fuit Cylonis facinus, unius ex principibus. Qui ab oraculo monitus arcem ac dominatum occupare, celeberrimo Jovis feſto die, per Olympicum id ludicrum aggreditur, ignarus aliud in

h Thuc. 1. Plut. Sol.
Cylonis facinus.

A. 3702. P. J. ad 4185. patria Jovis eſſe feſtum, quod *Diaſia* vocabant. Itaque conatui non reſpondit exitus. Obſidione vallatus à popularibus ſuis, evaſit ipſe cum fratre ſuo. reliqui fame ac ſiti coacti, ad aram, quæ erat in arce, ſupplices aſſederunt. qui fide data hinc abducti, nihilominus interfecti ſunt. Hujus cædis auctores, & eorum poſteri, pro ſacrilegis & piacularibus habiti fuerunt, ac poſtea ex urbe proſcripti.

Ut iſtorum de occupando patriæ dominatu conſilia fortuna deſtituit: ita complures illa ipſa ætate, quaſi ex compacto idem aggreſſi, quod volebant adepti ſunt. Memorabiles ex eo *Periander.* *a* Herod. l. 1. & 3. Diog. *b* Ariſtot. 5. Polit. c. 12. tyrannorum numero fuere, *a* Periander Corinthius, Cypſeli filius, *b* qui annos quatuor & quadraginta dominatum exercuit, cœpitque Olympiade octava & triceſima, ante Chriſtum 628, ac deceſſit anno quarto Olympiadis 48, hoc eſt uno ante Olympiadem 49, ut Soſicrates apud Diogenem refert ante Chriſtum 585.

c Herod. 3. Diog. *c* Hic Lyſidem, quem Meliſſam ipſe nominavit, uxorem ſuam, Proclis Epidauriorum tyranni filiam interfecit, quod ægrè ferens Lycophron ejus filius, ab illo primùm abdicatus, deinde relegatus in Corcyram, cùm poſtea ad capeſſendam tyrannidem revocaretur à patre, ab Corcyrenſibus occiſus eſt. Ob id principum illius inſulæ liberos trecentos ad Alyatrem Lydiæ regem caſtrandos miſit Periander: quos in Samum delatos eripuêre Samii, & in patriam re-*d* Herod. l. 1. miſere. *d* Coluit hunc Arion Methymnæus fidicen, quem etiam ex Italia redeuntem, & à nautis in mare coactum ſe projicere, ac delphi-*e* Herod. ibid. *Thraſybulus.* no revectum excepit. *e* Fuit & Thraſybulus Mileti tyrannus Periandro junctus amicitiâ.

f Euſeb. Non multò poſt Periandri obitum, *f* hoc eſt Olympiade circiter tertia & quinquageſima,

Phalaris Agrigenti in Sicilia tyrannidem arripuit. *a* Nam cum publicanus eſſet, ac templo Apollinis in arce ſumma ædificando præeſſet, publicis acceptis pecuniis mercenarios magno numero conduxit, & complures captivos emit. tum queſtus furto ſibi materiam ex arce ſurripi, muniendæ arcis poteſtatem accepit: itaque ex improviſo tyrannidem cepit; *b* quam per ſummam deinceps immunitatem annis ſedecim exercuit. A.3702. P.J. ad 4185. *Phalaris.* *a* Polyænus l. 5, c. 1. *b* Euſeb.

Æqualis hujus fuit Piſiſtratus, *c* qui Athenas bis occupavit: primùm circa Olympiadem 55, & initium Cyri. *d* Sed brevi pòſt Megaclis præpotentis civis factione pulſus, cùm eum ſibi nuptiarum pactione reconciliaſſet, ab eodem per ſubornatam Minervæ ſpecie feminam in arcem introductus eſt. Unde Megaclis conſpiratione rurſus ejectus, undecimo demum anno reſtitutus eſt; ſub id tempus, quo Crœſus contra Cyrum bellum agitans, Græcorum circumſpectabat auxilia. Obiit ſucceſſore Hippia relicto filio, circa annum primum Olympiadis 62, cùm ſeptemdecim haud amplius annis tyrannidis potitus eſſet. *Piſiſtratus.* *c* Ariſt. 5. Pol. c. 12. *d* Herod. 1. c. 59, & ſeq.

Porro Megacles iſte Alcmæonem filium habuit, *e* qui ab Crœſo locupletatus eſt, & cognominem patri filium genuit Megaclem; Cliſthenis Sicyoniorum principis generum. *f* Hic enim Agariſtam filiam volens Græciæ totius præſtantiſſimo in matrimonium dare, certam diem edixit, ad quam proci omnes Sicyonem venirent: quorum è numero Megaclem Alcmæonis filium elegit. *g* Affuiſſe tum inter alios Smindyrides Sybarita dicitur, opibus & luxu per id tempus celebris. Atque hoc ſecunda poſt Solonem & Crœſum ætate incidiſſe teſtis eſt Herodotus. *e* Herod 6. *Cliſthenes.* *f* Herod. ibid. *g* Herod ibid. Diod in Excerpt. Valeſ. p. 236.

A. 3702. P. J. ad 4185. Extiterunt illa tempeſtate ingenii, ac ſapientiæ laude inclyti; ex Poëtis quidem, Archilocus *a* Olymp. 23: Steſichorus, qui naſcitur Olymp. 37, & moritur Olymp. 57, ait Suidas.

Archilocus. *a* Tatia. Cyr. 1. cont. Jul. *Stheſichorus.*

Alcman. Alcman Lyricus Poëta floruit *b* circa Olympiadem 42.

b Euſeb. *Alcæus.* Eodem tempore vixit & Alcæus, qui cum Pittaco, aliiſque potentioribus graves inimicitias exercuit. Euſebius in Chron. Alcæum, & Sapphonem adſcribit Olympiadi 42, vel 45.

Sappho.

Theognis. Theognis Olympiade floruit 58, Euſebio teſte. quem Megarenſem è Sicilia fuiſſe perhibent *c* nonnulli. Alii Megaris Iſthmo Corinthiaco vicina urbe oriundum aſſerunt.

c Plato. 1. de Leg Theod. 5. con. Gen.

Hipponax. Hipponax mordacium ſcriptor Iamborum extitit Olympiad. 60, ut ait *d* Plinius.

d Lib. 36, c. 5.

Septem Sapientes. In Philoſophia porro claruerunt imprimis illi ſeptem, qui id vocabulum proprium ſibi fecerunt. Hos in Protagora Plato, ex eóque *e* Pauſanias in Phocicis ita recenſent.

e Pauſ. Phoc. p. 340.

f Diog. Laërt. Cyril. 1. cont. Jul. Primus fuit Thales Mileſius, natus *f* Olympiadis 35 anno 1, Archonte Damaſia: obiit Olympiade 58, poſtquam in expeditione contra Cyrum Crœſo adſuit. Quare non 70, vel 90, ut Diogenes dicit, ſed 96 vixit annos. ſiquidem 24 ſolidas Olympiadas confecit.

g Diog. Laërt. Secundus Pittacus Mitylenæus, qui *g* floruit Olympiade 42, & mortuus eſt anno tertio Olymp. 52, Archonte Ariſtomene.

h Diog. Tertius Bias Priennenſis: *h* qui eadem ætate vixit, ſub Alyatte, Cræſóque Lydiæ regibus.

i In Excerpt. Valeſ. 237. Cujus æterna celebrandum laude facinus *i* à Diodoro proditur in Excerptis nuper editis. Cùm enim Meſſeniæ nobiles virgines à prædonibus captæ eſſent, eos ille ſuapte pecunia redemptas domui aluit, & filiarum habuit loco. Quas cùm deinde propinqui aliquanto poſt re-

peterent, nullo neque redemptionis, neque alimentorum accepto pretio, illis reddidit. Hujus ſingularis beneficii memores puellæ, ubi domum reverterunt, cùm ſub id tempus Meſſenii piſcatores æneum tripodem extruxiſſent, cui inſcriptum erat *Sapientiſſimo;* apud ſuos effecerunt, ut ille Bianti, tamquam omnium digniſſimo mitteretur. A.3702. P.J. ad 4185.

Quartus Solon. qui *a* anno tertio Olympiadis 45 Prætor Athenis fuit, Tarquinio Priſco Romæ regnante: quo & leges Athenienſibus dedit, & eorum rempublicam ordinavit. Mortuus eſt anno natus *b* 80, eodem, ut apparet, anno, quo Cyrus in Perſide imperare cœpit; *c* paullò poſt occupatum Athenis à Piſiſtrato dominatum.

a Diog. Plut.

b Diog.

c Ælian. 8. Var. c. 16.

Quintus Cleobulus Lindius æqualis Solonis.

Sextus Myſon Chenenſis ex Laconicæ oppido, vel Oetæo potiùs, quas Chenas vocat.

Septimus Chilo Lacedæmonius, quem Olympiade 52 ſenem ait fuiſſe Diogenes.

Pro Myſone plerique Periandrum Corinthiorum tyrannum numerant, ait Pauſanias: Alii Anacharſin Scytham, qui eâdem tempeſtate vivebat.

Æſopus quoque fabularum ſcriptor ſæculo illo floruit. quem Olympiade 54 necatum à Delphis refert Euſebius.

Epimenides Cretenſis inter illorum temporum ſapientes adſcribitur. qui *d* Olympiade 46 Athenas veniens, urbem Cylonii piaculi contagione purgavit. *e* Creditus eſt annos 57 in ſpelunca dormiiſſe, vixiſſe 154, vel 157, vel 298. Diogenes præterea ſcribit ipſum ad expiationem Athenarum aras complures excitaſſe, nulli certo Deo dicatas. ad quod Actorum 13 Paulus reſpexiſſe videtur.

d Diog.

e Id.

E 5

A. 3701. P. J. ad 4185. *f* Diog.

a Anaximander Mileſius anno ſecundo Olympiad. 58. annum agebat 64, paullóque poſt obiit.

b Vide l. 13, de Doct. Temp. *c* Diog. Par. 2, l. 3, c. 9.

Anaximenes & ipſe Mileſius natus Olympiade 63, & mortuus circa Sardium ἅλωσιν, ut ait Diogenes: ſed falsò. *b* Sardes enim captæ ſunt à Cyro anno 1 Olympiad. 59.

c Xenophanes claruit Olympiad. 60. quâ eâdem Pherecydes Syrius Philoſophus extitit.

Sunt qui Periandrum, ut dixi, Corinthi, & Piſiſtratum Athenarum tyrannos inter ævi illius ſapientes annumerent.

RATIONARII TEMPORUM, PARTIS PRIMÆ, LIBER TERTIUS.

Tempora continens ab anno Per. Jul. 4186 ad 4430, ſive ab initio Cambyſis ad Ptolomæi Philadelphi primordia.

De iis quæ ſub Cambyſe, ac Dario memoria digna contigerunt, præſertim de Marathonio conflictu.

CAMBYSES an. 4. Olymp. 62, ante Chriſtum 529, ut oſtenſum eſt, regnare orſus in Perſide, 5. anno, ut in Chronico ſcribit Euſeb. invadit Ægyptum. Cauſſam belli hujus ridiculam refert *a* Herodotus; Cambyſen Amaſidis filiam ad conjugem expetiiſſe: pro ea verò Apriæ filiam Niterim ab Amaſide miſſam, quòd ſciret non uxoris legitimæ loco habendam eſſe, ſed pellicis. Id ubi Cambyſes reſcivit, in Ægyptum arma vertiſſe. Sed cùm Apries ante annos 44 obierit, quàm Cambyſes Ægyptum peteret, non eſt veriſimile Aprie genitam pro puella Cambyſæ nuptiis deſtinari po-

CAPUT I. Par 2, l. 3, c. 10.

a Lib. 3, init.

Cambyſis geſta.

A. 4186. P. J. ad 4430. tuiſſe. Quare probabilius eſt, quod & nonnullos aſſerere ſcribit Herodotus; affinitatem illam non à Cambyſe, ſed à Cyro exambitam fuiſſe, quod & *a* Polyænus ſecutus eſt. Scribit enim Cyro Amaſidis filiam ad conjugium poſtulanti, miſſam ejus loco ab Amaſide Niterim Apriæ filiam, quæ diſſimulata re, ubi plures è Cyro liberos ſuſcepit, ínque his Cambyſem, Cyro fraudem confeſſa, eum perpulit, ut quoniam Amaſis obierat, in filium ejus Pſammetichum vindicaret. Sed in apparatu mortuo Cyro, Cambyſes hortatu matris, Ægypti regnum in Apriæ poſteros tranſtulit.

a Polyæn. l. 8. p. 601.

b Antequam in Ægyptum Cambyſes proficiſceretur, Amaſis obierat, eíque Pſammetichus filius ſucceſſerat. Qui à Cambyſe captus, aliquamdiu vixit in Perſide. Cambyſes in ea expeditione Polycratis Samiorum tyranni claſſe eſt adjutus. Ægypto ſubactâ, multa ibi crudeliter & impiè fecit. Contra Æthiopas exercitum ducens, ob commeatus inopiam incœpto diſtitit. Cùm autem ad Ammonii Jovis oraculum incendendum 30 millia circiter miſiſſet, ea tempeſtate, & arenarum ingeſtis molibus obruta ſunt.

b Herod. ib.

Crœſus à nece liberatur. Crœſum porrò amicè quæ officii erant admonentem duci ad necem imperavit. Sed Perſæ clam eum ſubduxerunt. Quo cognito Cambyſes de illius ſalute gaviſus, conſervatores ejus capitali affecit ſupplicio.

c Demum anno octavo ineunte regni ſui, ante Chriſtum 522, Cambyſes in amentiam incidit, ac fratrem ſuum Smerdin mandavit interfici; quòd eum per ſomnium in ſolio ſuo conſidentem vidiſſet. Prexaſpes id mandatum executus eſt. Ita quidem Herodotus. *Cteſias* verò nomen illius Tanyoxarcem fuiſſe ſcribit, paulóque

c Herod. ibid.

Cteſias.

rem aliter exponit. Haud multò pòſt Camby- A. 4186 P.J.
ſes lignum incîdens, femoris muſculum oblæſit, ad 4430.
atque undecimo pòſt die mortuus eſt.

a Ægrotante Cambyſe Polycrates in Samo a Herod. ib.
anno 11. tyrannidis ſuæ ab Orœte Sardium præfecto per fraudem evocatus interficitur, ejúſque cadaver in cruce ſuſpenditur.

Per idem tempus, ante Cambyſis obitum, *Magus invaſit imperium.*
Magus quidam Smerdi ſimillimus, ejus ſibi perſonam impoſuit: ac defuncto Cambyſe regnum menſibus ſeptem tenuit.

b Quo à ſeptem principibus occiſo, unus ex b Herod. 3. Valer. Max. 7, cap. 6. Juſt. 1.
horum numero Darius, Oebaris ſtratoris ſui opera, & equi hinnitu, regnum eſt adeptus, annum agens 28. Siquidem Herod. in calce libri *Darius.*
1, ait anno ultimo Cyri Darium annorum fuiſſe circiter 20. Is Orœtem paulò pòſt interfecit. De Dario Par. 2, l. 3, cap. 10.
Intaphernem unum de ſex adjutoribus ſuis, quòd ab admiſſionali, & janitore ad regem adire prohibitus, utrique nares, auréſque præcidiſſet, morti damnavit. Tributa certum ad modum redegit. Horum ſumma ex Aſia, & Ægypto, talentûm Euboïcorum fuit 14560, quæ ad æs noſtrum redacta ſcutatorum noſtrorum efficiunt 10374000.

Syloſonti Polycratis fratri, à quo privatus adhuc veſte donatus in Ægypto fuerat, patriæ ſuæ Sami inſulæ principatum dedit. Quo ferè tempore Babylon defecit, quam 20 menſibus obſeſſam, per Zopyrum egregiæ fidei principem obtinuit. quod ſub annum tertium Olympiadis 67 incidit.

c Duplex ab eo inſignis expeditio facta. Prior c Herod. 4. Juſt. 1. Corn. Nep. in Milt.
contra Scythas: contra Græcos altera. In priori ponte Boſphorum injunxit. tum alterum in Danubio fecit. cui ſervando Ionicarum urbium principes adhibuit. à quibus deliberatum eſt, eo-

A. 4186. P.J. ad 4430. Artapherne Artaphernis fratris Darii filio, primùm ad Eubœam appulſa, Eretriam cepit. Inde in Atticam venit, & ſuas copias in campum Marathonem expoſuit. Athenienſes decem contrà illos Prætores creant, qui exercitui præeſſent: inter quos erat Miltiades: cujus auſpiciis perexigua manu (non enim plures decem millibus habebant, è quibus Athenienſium novem millia; Platæenſium mille fuerunt) fuſi ſunt barbari. Centum millia peditum, cum equitum millibus decem in aciem produxiſſe Datim aſſerit Cornelius Nepos. Cæſa in eo prælio Perſarum 6400, Athenienſes 192, die Boëdromionos 16, ut ait *a* Plut. hoc eſt Septemb. 29. Celebrantur inter alios Callimachus Athenienſium Polemarchus: & Cynægirus: qui hoſtilis navis apluſtria manu prehendens, eâ abſciſsâ cecidit.

a Plut. in Cam.

Poſt hanc cladem Darius majorem contra Græcos apparatum inſtituit *b* triennio toto. Quarto verò anno defecit Ægyptus. Dum igitur ad ulciſcendos utroſque ſe comparat, orta liberos inter diſſenſione, quià patre regem eligi de more poſtulabant, tandem ab eo Xerxes deſignatus eſt, ac majori natu Artabazani antepoſitus, quòd & Cyri filia Atoſſa genitus; & in principatu ſuſceptus eſſet. Sequenti demum anno ab Ægypti defectione moritur Darius. Hæc Herodotus. ex quibus id efficitur, Marathoniam pugnam anno Darii ſecundo & triceſimo contigiſſe, hoc eſt quinto ante illius obitum.

b Herod. 7, init.

De Piſiſtratidarum hiſtoria, & Hipparchi nece, tum de Miltiadis dominatu, & Cornelii Nepotis errore graviſſimo.

CAP. II. *c* Lib 6, Herod. 5, & 6. Vide Par. 2, l. 3, c. 2.

ANNO ante Marathonium prælium viceſimo, ut auctor eſt *c* Thucydides, Piſiſtrati-

darum dominatus Athenis extinctus eſt, Alcmæonidarum operâ, & auxilio Lacedæmoniorum. Pulſus eſt enim Hippias Piſiſtrati F. cùm annos 18 poſt patris obitum præfuiſſet. cujus frater Hipparchus fuit, vir moderatus, & eruditus, ut teſtis eſt *a* Plato. Tametſi Diodorus Hipparchum & Hippiam violentos & impotentes fuiſſe dicit; tertium verò *b* Piſiſtrati filium Theſſalum civilem ac bene moratum, qui ejurata tyrannide civibus percarus fuit: cui rurſus contradicit *c* Heraclides, qui Theſſalum juniorem, & audaciâ præcipitem ait fuiſſe. quem conjurati volentes occidere, pro eo Hipparchum interemerunt, longè commodiorem fratribus duobus. Hic Harmodii, & Ariſtogitonis conſpiratione cæſus eſt Panathenæorum tempore. Qui ambo à ſatellitibus occiſi; plerique alii torti, & ſupplicio affecti. inter quos Leænæ meretricis conſtantia celebratur. *d* Pòſt Hippias Athenis dominatus eſt annos tres; & quarto pulſus ad Darium confugit, anno viceſimo ante Marathoniam pugnam, ut ait Thucydides. Quocircà Hipparchi nex contigit anno 4 Olympiad. 66. quo anno Panathenæa pentaëterica ſacra Athenis indici ſolita indidem colligitur. Fuit autem hic annus ante Chriſtum 513. Hippias verò anno tertio Olymp. 67 eſt ejectus, Per. Julianæ 4204. Statuæ deinde publicè Harmodio, & Ariſtogitoni poſitæ ſunt, ut ſcribit *e* Plinius, qui eodem anno id actum eſſe dicit, quo pulſi ſunt reges. Pulſi ſunt autem tertio anno exeunte Olympiadis ejuſdem, hoc eſt, Per. Jul. 4205.

f Per idem tempus, quo Darius per legatos aquam & ignem à Græcis civitatibus petebat, cùm Æginetæ mandata feciſſent, & ad eorum cauſſam cognoſcendam Lacedæmone Cleome-

A. 4186. P. J. ad 4430.

a Dial. de lucri cupid.

b In Excerpt. Val. p. 250.

c Lib. de Polit.

d Pauſ. Att.

e Lib. 34, c. 4.

f Herod. l. 6.

A 3702. P.J. ad 4185. Tum Sacas ab eo victos, eorumque captum regem Amorgem. poſteà Lydos, & Crœſum. ad ultimum contra Derbicas prælîantem, accepto vulnere, triduo poſteà deceſſiſſe, diviſo in duos filios imperio. quorum major natu Cambyſes patri ſucceſſit: junior verò Tanaxarces Bactrianorum, Choramniorum, Parthorum, & Carmanorum principatum adeptus eſt. Obiit Cyrus anno regni triceſimo, quarto Olympiadis 62, *a* ante Chriſtum 529.

a Per. Jul. 4185. Par. 2, l. 3, c. 10.
b 2. Par. c. ult. & 1. Eſd. c. 1.
d Lib. 11. Ant. c. 1. Vide Eſd. 1, c. 4, 15, & 12. de Doct. Temp. c. 31.
d 1. Eſd. 2, 64. 1. Eſd. 4.
e 1. Eſd. 3.

b Hic anno primo Babylonici imperii, qui ab exordio Perſici ſecundus ac viceſimus fuit, edicto Judæis redeundi in patriam, & urbis, ac templi pariter inſtaurandi poteſtatem fecit. Nam de urbe nominatim *c* Joſephus docet. Itaque Zorobabele Salathielis filio duce, nec non Joſue filio Joſedec ſummo ſacerdote, Judæi numero *d* 42360 profecti ſunt. qui primùm omnium altari ſtructo, ſeptimo ineunte menſe, juge ſacricium offerunt. *e* Anno verò ſecundo quàm advenerant, ſecundo menſe, qui in Aprilem cecidit, Templi fundamenta jacta ſunt. Sed adverſariorum calumniis diſturbatum opus eſt, & impeditum ſuperſtite Cyro, deincepſque, donec Darii Hyſtaſpis filii anno ſecundo repetitum eſt.

De his, quæ toto hoc intervallo, quod eſt à Templi conditu ad Cyri mortem, ſparſim hiſtoriis prodita leguntur, ac de viris eruditione præſtantibus ætatis illius.

CAP. XII. *f* SUB primum Meſſeniacum bellum, inclytis quibuſdam civitatibus datum eſt initium; imprimis Syracuſis, quarum conditor Archias Corinthius, è ſtirpe Bacchiadarum. qui *g* quatuor expugnatis oppidis, Achradine, Neapoli,

f Diod. in Excerpta Valeſ. p. 229.
g Schol. Pind. in 2. Pyth.

Epipolis, Tyche, unam ex omnibus urbem inſtituit. ad quam & Ortygia, quæ hactenus inſula fuerat, acceſſit. Utrumque & Ortygiæ, & Syracuſarum nomen vel locis illis dederunt, vel ab iis acceperunt filiæ totidem Archiæ, quas illic genitas Ortygiam, & Syracuſam vocavit. Poſtea ab Telepho quodam, qui illi in amoribus fuerat, per dolum occiſus, pœnas veteris in patria commiſſi ſceleris dedit, propter quod Græciâ coactus eſt excedere. Id autem hoc modo ſe habuit. A. 3702. P.J. ad 4185.

a Meliſſus erat Corinthi, Abrone natus eo, qui Phidonis Argivorum regis Corinthiorum imminentis libertati conſilia clam illis aperuerat: ob idque civitate ab iis donatus, eò cum univerſa domo commigrarat. Hujus filium Actæonem, eleganti corporis ſpecie, ſed majore pudicitia præditum, cùm donis, ac variis illecebris fruſtra ſollicitaſſet Archias, vi palam tentavit abripere. Nam magnâ ſervorum & amicorum manu factâ, in Meliſſi ædes irrupit; indéque prehenſum Actæonem cœpit abducere. Sed patre, ac domeſticis reſiſtentibus, utrimque diſtractus puer, inter illorum manus extinctus eſt, *b* & cognominis, ac fabuloſi illius necem haud abſimili repræſentavit exitu, perinde ab ſuis, ut ille, diſcerptus. Meliſſus fruſtra legum ac Magiſtratuum implorata fide, cum indignationem magis, ac dolorem omnium, quàm quod jus erat, exprimeret, per Iſthmiorum ludicrum, ac frequentem illic Græciæ mercatum, in Neptuni templum aſcendit, quod erat in arduo loco poſitum. Ibi poſtquam multa contra Bacchiadas; déque Abronis patris ſui meritis in Corinthios peroraſſet, ad ultimum ultores ſibi precatus Deos, ex alto ſe præcipitem jecit. Paullo pòſt orta ſiccitate, ac peſte, Corinthii

a Plut. in Amat. Narrat. Diodo. in Excerpt. Valeſ p. 219. Maxim. Tyr. Diſſert 8. Apollon. Schol. ad lib. 4.

b Diod. & Schol. Apoll.

A 3702. P.J. ad 4185. interrogandi Apollinis cauſſa Delphos Archiam miſerunt. Huic conſulenti oraculum reſpondit; ita deſiturum hoc malum, ſi de Actæonis morte Corinthii pœnas ſumpſiſſent. Quo audito, Archias Corinthum non auſus regredi, in Siciliam navigavit. Bacchiadæ omnes Corintho ejecti ſolum vertêre. Syracuſarum conditum Euſebius, à Pontaco editus, aſſignat anno quarto nonæ Olympiadis, qui eſt ante Chriſtum 741, editio Scaligeri in quartum annum refert undecimæ.

a Thuc. l. 6. *b* Thuc. lib. 5. Steph. edit. *c* Thuc. 5. Naxum quoque *a* anno ante Syracuſas conditam ſcribit Thucydides, auctore *b* Thucle Chalcidenſi ex Eubœa inſula; qui & *c* quinto poſt, Syracuſas Catanam, pulſis inde Siculis, frequentavit.

d Apud Schol. Apoll. 4. Ex eadem Bacchiadarum progenie Cherſicrates Corintho & ipſe profugus in Corcyram inſulam colonos duxit; ut *d* Timæus prodidit. Sed annis poſt excidium Troiæ ſexcentis id factum addidit; quod minimè convenit. fuiſſet enim annus primus Olympiadis nonæ & quadrageſimæ, qui longè abeſt ab Syracuſarum conditu, pulſiſque Corintho Bacchiadis. Euſebius ad Olympiadem octavam-decimam Corcyræ conditum adſcribit.

e Pauſ. Phoc. p. 316. Juſt. 3. Lact. l. 1. c. 20. *Parthenii.* Bello *e* Meſſenio Lacedæmonii ingenti prælio ab Ariſtodemo ſuperati, ad prolem ſufficiendam, florenti ætate milites domum allegant, iiſque relictarum ibi feminarum copiam faciunt. Unde orti, quos *Parthenios* nominarunt. qui triceſimo poſt anno, ut ait Juſtinus, ad ſedes novas quærendas ablegati, duce Phalanto, in Italiam navigantes, Tarentum condiderunt. Clades Lacedæmoniorum incidiſſe videtur anno ante Chriſtum 726, Olympiadis 13 anno tertio. Ideò Partheniorum migratio confertur ex Ju-

[illegible]o in annum ante Chriſtum 696, qui eſt primus Olymp. 21. Quare ſub hoc tempus Tarentum à Lacedæmoniis eſt conditum. *a* Haud multò poſtea Calchedon à Megarenſibus extructa eſt, nempe anno quarto Olympiad. 22. Triennio pòſt, Cyzicus in Azia, & Locri in Italia poſiti ſunt.

A.3701. P.J. ad 4185.

a Euſ. Pont.

Olympiade 39, anno ante Chriſtum 624, *b* Epidamnus à Corcyræis eſt condita. Nec multo pòſt Cyrenen Battus ſtatuit in Libya. quod Olymp. 45, anno poſt Trojam captam 586 accidiſſe Solinus aſſerit. Hic erit ſecundus circiter annus Olympiadis illius. *c* Plinius verò annum Urbis aſſignat 143, qui eſt ſecundus Olympiadis 43, ante Chriſtum 611. quod & *d* Theophraſto conſentaneum eſt, qui trecentis circiter annis ante Simonidem Archontem, conſtructam eſſe Cyrenen adſtruit. qui eſt annus ſecundus Olymp. 117. ante Chriſtum 311. Iidem porro Theophraſtus Silphium ſeptem annis ante Cyrenen conditam exortum eſſe ſcribit, imbre piceo ſubitò madefacta tellure, circa Heſperidum hortos, Sirtímque majorem.

b Thuc. 1. Strabo 7. Euſ. Pont.

Cyrene condita.

c Lib. 19, c. 3.

d Theophr. l. 6, de Cauſ. c. 3.

Athenis *e* ſub Olympiadem 39 Draco leges edidit, quas *f* θεσμοὺς vocarunt, *g* ſanguine potiùs, ut aiebat Demades, quàm atramento ſcriptas. Tanta quippe earum aſperitas fuit, ut parvis juxta, magníſque delictis, capitalis irrogata pœna ſit; ac qui otii damnatus eſſet, non minùs, quàm qui parricidium feciſſet, morte lueret. Eas leges, præterquàm quæ de ſicariis erant, poſtea Solon abrogavit.

e Clem. Alex. 1. Stro. Euſ.

f Ælian. 8. Var. 10.

g Plut. Solo. Par. 2, lib. 3, c. 9.

h In eâdem urbe circa Olymp. 45. memorabile fuit Cylonis facinus, unius ex principibus. Qui ab oraculo monitus arcem ac dominatum occupare, celeberrimo Jovis feſto die, per Olympicum id ludicrum aggreditur, ignarus aliud in

h Thuc. 1. Plut. Sol.

Cylonis facinus.

A. 3702. P. J. ad 4185. patria Jovis eſſe feſtum, quod *Diaſia* vocabant. Itaque conatui non reſpondit exitus. Obſidione vallatus à popularibus ſuis, evaſit ipſe cum fratre ſuo. reliqui fame ac ſiti coacti, ad aram, quæ erat in arce, ſupplices aſſederunt. qui fide data hinc abducti, nihilominus interfecti ſunt. Hujus cædis auctores, & eorum poſteri, pro ſacrilegis & piacularibus habiti fuerunt, ac poſtea ex urbe proſcripti.

Ut iſtorum de occupando patriæ dominatu conſilia fortuna deſtituit: ita complures illa ipſa ætate, quaſi ex compacto idem aggreſſi, quod volebant adepti ſunt. Memorabiles ex eo tyrannorum numero fuere, *a* Periander Corinthius, Cypſeli filius, *b* qui annos quatuor & quadraginta dominatum exercuit, cœpitque Olympiade octava & triceſima, ante Chriſtum 628, ac deceſſit anno quarto Olympiadis 48, hoc eſt uno ante Olympiadem 49, ut Soſicrates apud Diogenem refert ante Chriſtum 585. *c* Hic Lyſidem, quem Meliſſam ipſe nominavit, uxorem ſuam, Proclis Epidauriorum tyranni filiam interfecit, quod ægrè ferens Lycophron ejus filius, ab illo primùm abdicatus, deinde relegatus in Corcyram, cùm poſtea ad capeſſendam tyrannidem revocaretur à patre, ab Corcyrenſibus occiſus eſt. Ob id principum illius inſulæ liberos trecentos ad Alyatrem Lydiæ regem caſtrandos miſit Periander: quos in Samum delatos eripuêre Samii, & in patriam remiſere. *d* Coluit hunc Arion Methymnæus fidicen, quem etiam ex Italia redeuntem, & à nautis in mare coactum ſe projicere, ac delphino revectum excepit. *e* Fuit & Thraſybulus Mileti tyrannus Periandro junctus amicitiâ.

Periander. *a* Herod. l. 1. & 3. Diog. *b* Ariſtot. 5. Polit. c. 12. *c* Herod. 3. Diog. *d* Herod. l. 1. *e* Herod. ibid. *Thraſybulus.* *f* Euſeb.

Non multò poſt Periandri obitum, *f* hoc eſt Olympiade circiter tertia & quinquageſima,

Phalaris Agrigenti in Sicilia tyrannidem arripuit. *a* Nam cum publicanus eſſet, ac templo Apollinis in arce ſumma ædificando præeſſet, publicis acceptis pecuniis mercenarios magno numero conduxit, & complures captivos emit. tum queſtus furto ſibi materiam ex arce ſurripi, muniendæ arcis poteſtatem accepit: itaque ex improviſo tyrannidem cepit; *b* quam per ſummam deinceps immunitatem annis ſedecim exercuit.

A. 3702. P. J. ad 4185.
Phalaris.
a Polyænus l. 5, c. 1.
b Euſeb.

Æqualis hujus fuit Piſiſtratus, *c* qui Athenas bis occupavit: primùm circa Olympiadem 55, & initium Cyri. *d* Sed brevi pòſt Megaclis præpotentis civis factione pulſus, cùm eum ſibi nuptiarum pactione reconciliaſſet, ab eodem per ſubornatam Minervæ ſpecie feminam in arcem introductus eſt. Unde Megaclis conſpiratione rurſus ejectus, undecimo demum anno reſtitutus eſt; ſub id tempus, quo Crœſus contra Cyrum bellum agitans, Græcorum circumſpectabat auxilia. Obiit ſucceſſore Hippia relicto filio, circa annum primum Olympiadis 62, cùm ſeptemdecim haud amplius annis tyrannidis potitus eſſet.

Piſiſtratus.
c Ariſt. 5. Pol. c. 12.
d Herod. 1. c. 59, & ſeq.

Porro Megacles iſte Alcmæonem filium habuit, *e* qui ab Crœſo locupletatus eſt, & cognominem patri filium genuit Megaclem, Cliſthenis Sicyoniorum principis generum. *f* Hic enim Agariſtam filiam volens Græciæ totius præſtantiſſimo in matrimonium dare, certam diem edixit, ad quam proci omnes Sicyonem venirent: quorum è numero Megaclem Alcmæonis filium elegit. *g* Affuiſſe tum inter alios Smindyrides Sybarita dicitur, opibus & luxu per id tempus celebris. Atque hoc ſecunda poſt Solonem & Crœſum ætate incidiſſe teſtis eſt Herodotus.

e Herod 6.
Cliſthenes.
f Herod. ibid.
g Herod ibid. Diod in Excerpt. Valeſ. p. 236.

A. 3702. P. J. ad 4185. Extiterunt illa tempeſtate ingenii, ac ſapientiæ laude inclyti; ex Poëtis quidem, Arichilocus *a* Olymp. 23: Steſichorus, qui naſcitur Olymp. 37, & moritur Olymp. 57, ait Suidas.

Archilocus. *a* Tatia. Cyr. 1. cont. Jul. *Stheſichorus.*

Alcman. Alcman Lyricus Poëta floruit *b* circa Olympiadem 42.

b Euſeb.

Alcæus. Eodem tempore vixit & Alcæus, qui cum Pittaco, aliiſque potentioribus graves inimicitias exercuit. Euſebius in Chron. Alcæum, & Sapphonem adſcribit Olympiadi 42, vel 45.

Sappho.

Theognis. Theognis Olympiade floruit 58, Euſebio teſte. quem Megarenſem è Sicilia fuiſſe perhibent *c* nonnulli. Alii Megaris Iſthmo Corinthiaco vicina urbe oriundum aſſerunt.

c Plato. 1. de Leg. Theod. 5. con. Gen.

Hipponax. Hipponax mordacium ſcriptor Iamborum extitit Olympiad. 60, ut ait *d* Plinius.

d Lib. 36, c. 5.

Septem Sapientes. In Philoſophia porro claruerunt imprimis illi ſeptem, qui id vocabulum proprium ſibi fecerunt. Hos in Protagora Plato, ex eóque *e* Pauſanias in Phocicis ita recenſent.

e Pauſ. Phoc. p. 340.

f Diog. Laërt. Cyril. 1. cont. Jul. Primus fuit Thales Mileſius, natus *f* Olympiadis 35 anno 1, Archonte Damaſia: obiit Olympiade 58, poſtquam in expeditione contra Cyrum Crœſo adfuit. Quare non 70, vel 90, ut Diogenes dicit, ſed 96 vixit annos. ſiquidem 24 ſolidas Olympiadas confecit.

g Diog. Laërt. Secundus Pittacus Mitylenæus, qui *g* floruit Olympiade 42, & mortuus eſt anno tertio Olymp. 52, Archonte Ariſtomene.

h Diog. Tertius Bias Priennenſis: *h* qui eadem ætate vixit, ſub Alyatte, Cræſóque Lydiæ regibus.

i In Excerpt. Valeſ. 237. Cujus æterna celebrandum laude facinus *i* à Diodoro proditur in Excerptis nuper editis. Cùm enim Meſſeniæ nobiles virgines à prædonibus captæ eſſent, eos ille ſuapte pecunia redemptas domui aluit, & filiarum habuit loco. Quas cùm deinde propinqui aliquanto poſt re-

peterent, nullo neque redemptionis, neque alimentorum accepto pretio, illis reddidit. Hujus ſingularis beneficii memores puellæ, ubi domum reverterunt, cùm ſub id tempus Meſſenii piſcatores æneum tripodem extruxiſſent, cui inſcriptum erat *Sapientiſſimo*; apud ſuos effecerunt, ut ille Bianti, tamquam omnium digniſſimo mitteretur. A.3702. P. J. ad 4185.

Quartus Solon. qui *a* anno tertio Olympiadis 45 Prætor Athenis fuit, Tarquinio Priſco Romæ regnante: quo & leges Athenienſibus dedit, & eorum rempublicam ordinavit. Mortuus eſt anno natus *b* 80, eodem, ut apparet, anno, quo Cyrus in Perſide imperare cœpit; *c* paullò poſt occupatum Athenis à Piſiſtrato dominatum.

a Diog. Plut.
b Diog.
c Ælian. 8. Var. c. 16.

Quintus Cleobulus Lindius æqualis Solonis.

Sextus Myſon Chenenſis ex Laconicæ oppido, vel Oetæo potiùs, quas Chenas vocat.

Septimus Chilo Lacedæmonius, quem Olympiade 52 ſenem ait fuiſſe Diogenes.

Pro Myſone plerique Periandrum Corinthiorum tyrannum numerant, ait Pauſanias: Alii Anacharſin Scytham, qui eâdem tempeſtate vivebat.

Æſopus quoque fabularum ſcriptor ſæculo illo floruit. quem Olympiade 54 necatum à Delphis refert Euſebius.

Epimenides Cretenſis inter illorum temporum ſapientes adſcribitur. qui *d* Olympiade 46 Athenas veniens, urbem Cylonii piaculi contagione purgavit. *e* Creditus eſt annos 57 in ſpelunca dormiiſſe, vixiſſe 154, vel 157, vel 298. Diogenes præterea ſcribit ipſum ad expiationem Athenarum aras complures excitaſſe, nulli certo Deo dicatas. ad quod Actorum 13 Paulus reſpexiſſe videtur.

d Diog.
e Id.

A. 3701. P. J. ad 4185.
f Diog.

a Anaximander Mileſius anno ſecundo Olympiad. 58. annum agebat 64, paullóque poſt obiit.

b Vide l. 13, de Doct. Temp.
c Diog. Par. 2, l. 3, c. 9.

Anaximenes & ipſe Mileſius natus Olympiade 63, & mortuus circa Sardium ἅλωσιν, ut ait Diogenes: ſed falsò. *b* Sardes enim captæ ſunt à Cyro anno 1 Olympiad. 59.

c Xenophanes claruit Olympiad. 60. quâ eâdem Pherecydes Syrius Philoſophus extitit.

Sunt qui Periandrum, ut dixi, Corinthi, & Piſiſtratum Athenarum tyrannos inter ævi illius ſapientes annumerent.

RATIONARII
TEMPORUM,
PARTIS PRIMÆ,
LIBER TERTIUS.

Tempora continens ab anno Per. Jul. 4186 ad 4430, ſive ab initio Cambyſis ad Ptolomæi Philadelphi primordia.

De iis quæ ſub Cambyſe, ac Dario memoria digna contigerunt, præſertim de Marathonio conflictu.

CAMBYSES an. 4. Olymp. 62, ante Chriſtum 529, ut oſtenſum eſt, regnare orſus in Perſide, 5. anno, ut in Chronico ſcribit Euſeb. invadit Ægyptum. Cauſſam belli hujus ridiculam refert *a* Herodotus; Cambyſen Amaſidis filiam ad conjugem expetiiſſe: pro ea verò Apriæ filiam Niterim ab Amaſide miſſam, quòd ſciret non uxoris legitimæ loco habendam eſſe, ſed pellicis. Id ubi Cambyſes reſcivit, in Ægyptum arma vertiſſe. Sed cùm Apries ante annos 44 obierit, quàm Cambyſes Ægyptum peteret, non eſt veriſimile Aprie genitam pro puella Cambyſæ nuptiis deſtinari po-

CAPUT I. Par 2, L. 3, c. 10.

a Lib. 3, init.

Cambyſis geſta.

A. 4186. P. J. ad 4430.

fuiſſe. Quare probabilius eſt, quod & nonnullos aſſerere ſcribit Herodotus; affinitatem illam non à Cambyſe, ſed à Cyro exambitam fuiſſe, quod & *a* Polyænus ſecutus eſt. Scribit enim Cyro Amaſidis filiam ad conjugium poſtulanti, miſſam ejus loco ab Amaſide Niterim Apriæ filiam, quæ diſſimulata re, ubi plures è Cyro liberos ſuſcepit, ſnque his Cambyſem, Cyro fraudem confeſſa, eum perpulit, ut quoniam Amaſis obierat, in filium ejus Pſammetichum vindicaret. Sed in apparatu mortuo Cyro, Cambyſes hortatu matris, Ægypti regnum in Apriæ poſteros tranſtulit.

a Polyæn, l. 8. p. 601.

b Antequam in Ægyptum Cambyſes proficiſceretur, Amaſis obierat, eique Pſammetichus filius ſucceſſerat. Qui à Cambyſe captus, aliquamdiu vixit in Perſide. Cambyſes in ea expeditione Polycratis Samiorum tyranni claſſe eſt adjutus. Ægypto ſubactâ, multa ibi crudeliter & impiè fecit. Contra Æthiopas exercitum ducens, ob commeatus inopiam incœpto diſtitit. Cùm autem ad Ammonii Jovis oraculum incendendum 30 millia circiter miſiſſet, ea tempeſtate, & arenarum ingeſtis molibus obruta ſunt.

b Herod. ib.

Crœſus à nece liberatur.

Crœſum porrò amicè quæ officii erant admonentem duci ad necem imperavit. Sed Perſæ clam eum ſubduxerunt. Quo cognito Cambyſes de illius ſalute gaviſus, conſervatores ejus capitali affecit ſupplicio.

c Herod. ibid.

c Demum anno octavo ineunte regni ſui, ante Chriſtum 522, Cambyſes in amentiam incidit, ac fratrem ſuum Smerdin mandavit interfici; quòd eum per ſomnium in ſolio ſuo conſidentem vidiſſet. Prexaſpes id mandatum executus eſt. Ita quidem Herodotus. Cteſias verò nomen illius Tanyoxarem fuiſſe ſcribit, pauloque-

Cteſias.

rem aliter exponit. Haud multò pòſt Cambyſes lignum incîdens, femoris muſculum oblæſit, atque undecimo pòſt die mortuus eſt. A. 4186 P. J. ad 4430.

a Ægrotante Cambyſe Polycrates in Samo anno 11. tyrannidis ſuæ ab Orœte Sardium præfecto per fraudem evocatus interficitur, ejúſque cadaver in cruce ſuſpenditur. *a* Herod. ib.

Per idem tempus, ante Cambyſis obitum, Magus quidam Smerdi ſimillimus, ejus ſibi perſonam impoſuit: ac defuncto Cambyſe regnum menſibus ſeptem tenuit. *Magus invadit imperium.*

b Quo à ſeptem principibus occiſo, unus ex horum numero Darius, Oebaris ſtratoris ſui opera, & equi hinnitu, regnum eſt adeptus, annum agens 28. Siquidem Herod. in calce libri 1, ait anno ultimo Cyri Darium annorum fuiſſe circiter 20. Is Orœtem paulò pòſt interfecit. Intaphernem unum de ſex adjutoribus ſuis, quòd ab admiſſionali, & janitore ad regem adire prohibitus, utrique nares, auréſque præcidiſſet, morti damnavit. Tributa certum ad modum redegit. Horum ſumma ex Aſia, & Ægypto, talentûm Euboïcorum fuit 14560, quæ ad æs noſtrum redacta ſcutatorum noſtrorum efficiunt 10374000. *b* Herod. 3. Valer. Max. 7, cap. 6. Juſt. 1. *Darius.* De Dario Par. 2, l. 3, cap. 10.

Syloſonti Polycratis fratri, à quo privatus adhuc veſte donatus in Ægypto fuerat, patriæ ſuæ Sami inſulæ principatum dedit. Quo ferè tempore Babylon defecit, quam 20 menſibus obſeſſam, per Zopyrum egregiæ fidei principem obtinuit. quod ſub annum tertium Olympiadis 67 incidit.

c Duplex ab eo inſignis expeditio facta. Prior contra Scythas: contra Græcos altera. In priori ponte Boſphorum injunxit. tum alterum in Danubio fecit. cui ſervando Ionicarum urbium principes adhibuit. à quibus deliberatum eſt, eo- *c* Herod. 4. Juſt. 1. Corn. Nep. in Milt.

A.4136. P.J. ad 4130. quid ponte reſciſſo, id quod Scythæ eos adhortabantur, Darium, & Perſarum robur iiſdem internecione delendum traderent. Sed vicit Hiſtiæi Mileſii ſententia, qui ne id fieret, ea ratione perſuaſit, quòd Darii regno ipſorum ſalus niteretur, ac dominatio. Itaque Darius magna exercitûs amiſſa parte, ægrè in Aſiam rediit, Megabazo cum 70. M. in Europa relicto, ut eam armis ſubigeret. Contigit hæc in Scythas expeditio ineunte 68 Olympiade, ante Chriſtianam æram 508.

Darii Scythica expeditio.

a Megabazus Thraciam, & Macedoniam Darii ſubjecit imperio. Quo tempore Alexander Amyntæ Macedonum regis filius Perſarum principes quoſdam petulantius in convivio domi ſuæ laſcivientes occîdit. Darius in Perſidem rediens Hiſtiæum Mileti tyrannum ſecum per honoris ſpeciem abducit invitum. qui Ariſtagoram generum, & conſobrinum ſuum civitati ſuo loco præpoſuit. Quem poſtea, ut ab Rege deficeret, & in belli ſocietatem Ionas ſecum traheret, clam eſt hortatus. Quippe patriæ deſiderio, & aulæ Perſicæ tædio id conſilii ceperat, ut prætextu domeſtici illius incendii reſtinguendi, commeatum impetraret à Dario. Interim Ariſtagoras, Mileſiis reſtituta libertate, ac tyrannis, quoad potuit, ubique ſublatis, ad Græcorum auxilia reſpexit. Itaque Lacedæmoniis fruſtra tentatis, Athenas venit: à quibus claſſe viginti navium adjutus, palam defecit à Perſis. Mox eorundem auxilio captæ ſunt Sardes, & incenſæ. Id evenit Olympiade 69. Perſæ Ionas perſecuti fundunt fugantque. Qui ab Athenienſibus deſtituti, nihilo ſeciùs contra Perſas utcumque bellum ſuſtinent. Byzantium, & alias urbes capiunt. Darius audito ab Athenienſibus inflammatas eſſe Sardes, ulciſcendi cupidus,

a Herod. 5.

Hiſtiaus Mileſius.

quotidie ſe de bello Athenienſibus inferendo jubet admoneri. A. 4186. P. J. ad 4430.

a Ariſtagora deinde in acie cæſo, miſſus ab Dario Hiſtiæus fruſtra contra regem cum Ionibus nititur; qui navali prælio ſuperati, Miletus ſexto ab Ariſtagoræ defectione anno expugnata, & incendio conſumpta; Hiſtiæus ab Harpago Perſarum duce captus in pugna, & ad Artaphernem Darii fratrem perductus, in crucem agitur. *a* Herod. 6.

Darius Mardonium generum adverſus Græcos cum exercitu mittit; qui tyrannis ex urbibus Ioniæ ſublatis, pro iis popularia imperia conſtituit. Thraciam inde, Macedoniam, ac finitimas regiones ſibi ſubjicit. Ad montem Athon gravi tempeſtate jactatus, viginti amiſit hominum millia. Poſt hæc legatos Darius miſit in Græciam, qui aquam & ignem exigerent. quibus Æginetæ paruerunt.

Demum anno tertio Olymp. 72, Periodi Jul. 4224, ad Marathona pugnatum eſt. Par. 2, l. 3, c. 11.

b Cauſſam hujus belli Dario præbuit partim propagandi in Europam, & Græciam imperii, partim ulciſcendorum Athenienſium cupiditas; qui auxilium contra ſe tulerant Ionibus, & Sardes incenderant. Non hoc ſolum poſterius expeditioni prætexuit ſuæ; ſed illud inſuper, ut Hippiam Piſiſtrati filium Athenis ejectum, ac ſupplicem ſibi factum, in tyrannidem reſtitueret. *b* Herod. 6. Corn. Nep. Milt. Pauſ. Att. p. 31. Juſt. c.

His commotus Darius claſſem mittit in Græciam ſexcentarum triremium, ut ait *c* Herodotus: ut autem Cornelius Nepos in Miltiade refert, quingentarum: quibus ducenta peditum millia, decem equitum impoſuit, ſi eidem creditur. At Lyſias in Epitaphio quingenta millia numerat. Et claſſis, ducibus Dati & *c* Lib. 6. pag. 331. edit. Græc.

A. 4186. P.J. ad 4430. Artapherne Artaphernis fratris Darii filio, primùm ad Eubœam appulſa, Eretriam cepit. Inde in Atticam venit, & ſuas copias in campum Marathonem expoſuit. Athenienſes decem contrà illos Prætores creant, qui exercitui præeſſent: inter quos erat Miltiades: cujus auſpiciis perexigua manu (non enim plures decem millibus habebant, è quibus Athenienſium novem millia; Platæenſium mille fuerunt) fuſi ſunt barbari. Centum millia peditum, cum equitum millibus decem in aciem produxiſſe Datim aſſerit Cornelius Nepos. Cæſa in eo prælio Perſarum 6400, Athenienſes 192, die Boëdromionos 16, ut ait *a* Plut. hoc eſt Septemb. 29. Celebrantur inter alios Callimachus Athenienſium Polemarchus: & Cynægirus: qui hoſtilis navis aplustria manu prehendens, eâ abſciſsâ cecidit.

a Plut. in Cam.

Poſt hanc cladem Darius majorem contra Græcos apparatum inſtituit *b* triennio toto. Quarto verò anno defecit Ægyptus. Dum igitur ad ulciſcendos utroſque ſe comparat, orta ſiberos inter diſſenſione, quià patre regem eligi de more poſtulabant, tandem ab eo Xerxes deſignatus eſt, ac majori natu Artabazani antepoſitus, quòd & Cyri filia Atoſſa genitus; & in principatu ſuſceptus eſſet. Sequenti demum anno ab Ægypti defectione moritur Darius. Hæc Herodotus. ex quibus id efficitur, Marathoniam pugnam anno Darii ſecundo & triceſimo contigiſſe, hoc eſt quinto ante illius obitum.

b Herod. 7, init.

De Piſiſtratidarum hiſtoria, & Hipparchi nece, tum de Miltiadis dominatu, & Cornelii Nepotis errore graviſſimo.

CAP. II. *a* Lib 6, Herod. 5, & 6. Vide Par. 2, l. 35, c. 2.

ANNO ante Marathonium prælium viceſſimo, ut auctor eſt *c* Thucydides, Piſiſtrati-

darum dominatus Athenis extinctus eſt, Alcmæonidarum operâ, & auxilio Lacedæmoniorum. Pulſus eſt enim Hippias Piſiſtrati F. cùm annos 18 poſt patris obitum præfuiſſet. cujus frater Hipparchus fuit, vir moderatus, & eruditus, ut teſtis eſt *a* Plato. Tametſi Diodorus Hipparchum & Hippiam violentos & impotentes fuiſſe dicit; tertium verò *b* Piſiſtrati filium Theſſalum civilem ac bene moratum, qui ejurata tyrannide civibus percarus fuit: cui rurſus contradicit *c* Heraclides, qui Theſſalum juniorem, & audaciâ præcipitem ait fuiſſe. quem conjurati volentes occidere, pro eo Hipparchum interemerunt, longè commodiorem fratribus duobus. Hic Harmodii, & Ariſtogitonis conſpiratione cæſus eſt Panathenæorum tempore. Qui ambo à ſatellitibus occiſi; plerique alii torti, & ſupplicio affecti. inter quos Leænæ meretricis conſtantia celebratur. *d* Pòſt Hippias Athenis dominatus eſt annos tres; & quarto pulſus ad Darium confugit, anno viceſimo ante Marathoniam pugnam, ut ait Thucydides. Quocircà Hipparchi nex contigit anno 4 Olympiad. 66. quo anno Panathenæa pentaëterica ſacra Athenis indici ſolita indidem colligitur. Fuit autem hic annus ante Chriſtum 513. Hippias verò anno tertio Olymp. 67 eſt ejectus, Per. Julianæ 4204. Statuæ deinde publicè Harmodio, & Ariſtogitoni poſitæ ſunt, ut ſcribit *e* Plinius, qui eodem anno id actum eſſe dicit, quo pulſi ſunt reges. Pulſi ſunt autem tertio anno exeunte Olympiadis ejuſdem, hoc eſt, Per. Jul. 4205.

A. 4186. P. J. ad 4430.

a Dial. de lucri cupid.

b In Excerpt. Val. p. 250.

c Lib. de Polit.

d Pauſ. Att.

e Lib. 34, c. 4.

f Per idem tempus, quo Darius per legatos aquam & ignem à Græcis civitatibus petebat, cùm Æginetæ mandata feciſſent, & ad eorum cauſſam cognoſcendam Lacedæmone Cleome-

f Herod. l. 6.

A.4186.P.J. ad 4430. nes rex eò veniſſet, à collega ſuo Demarato in crimen adductus, huic ipſi regnum abrogari fecit, ſubornatâ Pythiâ, quæ legitimum Ariſtonis filium negaret eſſe Demaratum. Huic ſubſtitutus eſt Leotychides, à quo ille ludidrio perſtrictus, ad Perſas profugit.

a Herod. 6. c. 34. *Miltiadis hiſtoria.* *a* Memorabilis eâdem tempeſtate fuit Athenis Miltiades Cimonis filius, qui in Cherroneſo Thraciæ dominatum obtinuit. Hujus enim patruus Miltiades. Cypſeli filius, eâdem qua Cimon matre genitus, à Doloncis Thracibus, qui Cherroneſum incolebant, ad principatum, ex oraculo, Athenis expetitus, Crœſo regnante, quo cum & amicitiam coluit, regionem illam tenuit. Is moriens Cimonis fratris filium Steſagoram ſucceſſorem relinquit. Quo ab ſicario interfecto, Piſiſtratidæ, ait Herodotus, Miltiadem Cimonis, quem ipſimet è medio ſuſtulerant, filium eò ſubmittunt; qui rerum ibi potitus eſt. Tertio verò, poſtquam venerat, anno Scythæ, quos Darius expeditione in eos facta provocarat, in Thraciam irrumpunt. quos Miltiades fugiens Cherroneſum reliquit, eodémque poſtmodum à Thracibus eſt reſtitutus. Hæc Herodotus. Quæ ut vera ſint, neceſſe eſt poſt Hipparchi necem ab Hippia ſolo miſſum eſſe Miltiadem; ſiquidem tertio anno pòſt Scythæ impreſſionem fecerunt.

Corneli Nepotis gravis error de Miltiade. In quo, Cornelii Nepotis animadverſione dignus eſt error, qui priorem Miltiadem cum poſteriore confudit, & utriſque geſta adſcripſit uni. Rectè autem *b* Ælianus in Variis, Miltiadas tres diſtinguit identidem, ut nos fecimus.

b Lib 12. Var. c. 35.

c Herod. 6. Corn. Nep. Juſt. 2 *Cimonis geſta.* *c* Cimonis filius Miltiades, cùm totum illud mare Perſica claſſis obtineret, Athenas elapſus eſt. ac poſteà contra Darii exercitum imperator, in campo Marathonio, ſecundiſſimo & glo-

rioſiſſimo exitu certavit. Quam victoriam adeptus, ad ejus perſequendas reliquias cum claſſe mittitur: ac dum per inſulas bella circumfert, Paron aggreſſus; indéque quâ terrore falſo ingruentis Perſarum exercitus, quâ oblæſi corporis ægritudine depulſus, iniquis civium ſuorum ſententiis grandi ære mulctatus eſt; & quia ſolvendo non erat, in vincula conjectus, ubi diem obiit ſupremum. Hæc proximo anno ab Marathonia victoria videntur accidiſſe. A.4186. P.J. ad 4430.

De quibuſdam viris doctis, qui circa illud tempus extiterunt.

HOc temporis ſpatio, quod eſt ab anno tertio Olympiadis 60, ac Cyri primordio Babylonico, ad obitum Darii, & Xerxis initium, fluxit, memorantur inſignes in omni doctrinæ genere viri. Poëtæ quidem, Simonides Ceus Lyricus, quem Euſebius aſcribit Olympiadi 61. unà cum Phocylide. CAP. III. *Simonides.* *Phocylides.*

Tum Anacreon, qui Polycrati Sami tyranno percarus fuit, ut refert *a* Herodotus. At Polycrates Olympiade 64 ab Oroete necatus eſt. *Anacreon.* *a* Lib.3. c.121.

Floruit & *b* Æſchylus Athenis, Cynegiri illius frater, qui in pugna Marathonia fortiſſimè pugnavit: quo cum & Æſchylus in acie ſtetit, ut ſcribit Vitæ illius auctor. At in Sophoclis vita refert alius, hunc Archonte Philippo natum eſſe, anno ſecundo Olympiadis 71, & 17 annis Æſchylo fuiſſe juniorem. Ita natus fuerit Æſchylus anno primo Olympiadis 67, Periodi Julianæ 4201. & Marathonii conflictus tempore annum agebat circiter 22, aut 23: ac mortuus erit anno Periodi Julianæ 4267, Olympiadis 83 anno ſecundo. Nam vixit annos 65. Verum cum Hieronis Siciliæ regis tempore, *b* Schol. Æſch. *Æſchylus.*

A. 4186. P.J. ad 4430. & apud illum mortuus eſſe perhibeatur; & Hiero anno Periodi Julianæ 4247. obierit, non conſonat ratio. Itaque longè ante Olympiadem 67 natus fuerit.

Xenophanes. Inter Philoſophos recenſetur Xenophanes phyſicus, idémque Poëtica laude celebratus. quem Diogenes & Euſebius circa Olympiadem ponunt 60.

Pythagoras. Iambl. in vita Pyth. Diog. Diod. in Excerpt. Valeſ. p. 241. Sed nihil Pythagora nobilius ætas illa peperit, qui ortus inſula Samo, poſt diuturnas peregrinationes, reverſus in patriam, Polycrate adhuc in ea dominante, Crotonam in Italia petiit, ibíque diſcipulos complures habuit, ut refert Diogenes. alii Syloſontem Polycratis fratrem, & ſucceſſorem aiunt non potuiſſe ferre. Floruit is Olympiade 60, ſi Diogeni credimus. Iamblichus circa Olympiadem 62. in Italiam abiiſſe ſcribit, quâ ſanè Polycrates dominari cœpit. Mortuum verò Olympiade 70, ejúſque quarto anno refert Euſebius, cum vixiſſet annos vel 80, vel 90, ut auctor eſt Diogenes. Cum Phalaride tyranno, & Abaride verſatum eſſe prodit Iamblichus idem, qui de ejus vita, & *Abaris.* dogmatibus ſcripſit. Fuit autem Abaris Hyperboreus Apollinis ſacerdos, qui Pythagoram pro Apolline veneratus, mirificam illi ſagittam obtulit, quâ fretus flumina tranſmittebat, urbes peſtilentiâ liberabat, & alia pleraque ſtupenda faciebat. Hæc Iamblicus. *a* Tertullianus verò Pythagoram apud Thurios tyrannidem affectaſſe ſcribit.

a In Apol. c. 46.

Diod. 12. Pythagoræ præceptis Crotoniatæ rempublicam ſuam inſtituerunt: ac non moribus ſolùm, ſed etiam virtute bellica adeo profecerunt, ut centum eorum millia, duce Milone, cum trecentis Sybaritarum millibus ad Sagaram fluvium conflixerint, & cæſis hoſtibus, urbem ipſam funditus everterint.

Heraclitus Epheſius circa Olympiadem 69 floruit, auctore Diogene. nec non Zeno Eleates. *a* Hunc bubulo ſe ſtercore oblitum exuſſiſſe refert Tertullianus.

A 4186. P.J. ad 4430. *Heraclitus.* *a* Tert. ad Mart. c. 4.

De ejectis Roma regibus, ac bellis deinceps à Romanis ſuſceptis.

CAP. IV.

REGNATUM eſt Romæ, ait *b* Livius, ab condita Urbe ad liberatam, annos 244. Itaque *c* anno ineunte 145, pulſis regibus, Conſules primi creati ſunt. Quare cùm Urbs condita ſit, ex Varronis opinione, anno tertio Olympiadis 6, qui incurrit in annum *d* ante Chriſtum 753, Regifugium, ac primus Conſulatus convenit in annum quartum Olympiadis 67, ante Chriſtum 509, quod ſic intelligi volumus, quaſi idem in anno veteri Romano ſitus menſium fuerit, qui hodiéque in Juliano cernitur. Palilia 6. Cal. Maii celebrata ſunt; unde Urbis anni computare ſolent. Olympiadici verò ab ſolſtitio numerantur. Itaque initium annorum Urbis in finem Olympiadicorum congruit. At Romani menſes per illa tempora non eodem loco conſiſtebant. quem tum verò tenerent, nulla poteſt divinatio conſequi. Ideo communi nos, & hodierno ſitu ſæpiùs utemur.

b Lib. 1. in fine. *c* Dion. lib. 4. Plut. in Popl. *d* Per. Jul. 3961.

Tarquinio propter oblatum ab ejus filio Lucretiæ ſtuprum abrogatum eſt regnum 6. Cal. Mart. quo die Regifugium notatur in Calendario Romano.

Vide 10. de Doct. Temp. c. 21.

Pro regibus, Coſſ. duo comitiis centuriatis à Præfecto Urbis ex commentariis Servii Tullii creati ſunt, L. Junius Brutus, & L. Tarquinius Collatinus: quorum hic Tarquiniorum propinquus erat, à Demarato oriundus, ejúſque pronepos. Qui, poſt detectam conſpirationem, in

Conſules creati.

A.4186.P.J. ad 4410. qua filii Bruti,& ipſius Tarquinii ſororum filii deprehenſi fuerant cum ſe molliùs gereret, annitente Bruto, redactus in ordinem exulare coactus eſt,eíque P.Valerius Poplicola ſuffectus. Pòſt Tarquinio rege bellum inferente, in ipſo conflictu Brutus occubuit,ejúſque loco primùm Lucretius Conſul eſt factus; deinde M. Horatius. ac deinceps qúotannis inſtitutum, nova ut Conſulum paria Reip. præeſſent.

a Liv.2.Dion. 5. Plut. in Popl.

Horatius Cocles.

Scævola.

a Anno tertio à parta Romæ libertate Porſenna Cluſinorum regulus, ad reducendos Tarquinios, bellum Romanis intulit. quo bello M. Horatii Coclitis virtus enituit; qui ingruentes per pontem hoſtes ſuſtinuit unus, ac reciſo ponte tranſnatavit. Tum Mucii Scævolæ, qui regem aggreſſus, & conatu ſuo fruſtratus, ardentem in focum injecta manu, illum adeo terruit, ultrò ut pacem à Romanis expeteret. Nec minùs puellarum fortitudo conſpecta eſt: imprimíſque Clœliæ, quæ obſes data regi, eluſa cuſtodia, trans flumen ad ſuos equitavit.

b Liv. 2. Dion. 6.

Primus Dictator.

b Submotis Etruſcis vehemens ab Latinis bellum increbuit, quos Octavius Mamilius Tarquinii gener, Latinus ipſe, concitabat. contra quos Dictator anno Urbis 258 factus Poſtumius, ad Regillum lacum inſigni prælio victis ſocietatem reddidit. Nec primus Dictator fuit. Ante hunc Urbis anno 250 creatus erat. T.Lartius Conſul; cùm plebs ære alieno preſſa, nomen adverſus Latinos dare detrectaret.

c Liv. 2. Plut. Cor.

Bellum Volſcicum.

d Dion.lib.8. Liv. Plut.

Coriolanus.

c Contra Volſcos bellum poſtea ſuſceptum. qui Latinis ſuperiore bello, quæ mitterent, auxilia paraverant. quod bellum ex intervallo ſæpe repetitum ad annos plures propagatum eſt. Cœpit autem anno Urbis 259. *d* Memorabilis eo bello C. Marcii Coriolani fortuna fuit, qui ánno Urbis 263 damnatus abſens, in Volſcos

abiit: iiſque auctor fuit inſtaurandi belli, cui gerendo dux cum Tullio Accio delectus, cùm fuſis ſæpe Romanis, jam mœnibus ipſis immineret, maternis precibus infractus, cœpto deſtitit. quod anno Urbis conditæ 266 evenit. Extincto Coriolano Volſci nihilominus bellum perſeveraverunt facere, qui cum Æquis, & Hernicis inſigniter à Spurio Caſſio ter Conſule victi. Sed ea gloria in auctoris ſui perniciem ceſſit. Hic enim primus Romæ, poſt ejectos Tarquinios, regnum auſus effectare, in ipſo conatu eſt oppreſſus, ac de rupe Tarpeia præcipitatus anno U. C. 269. *a* Hic princeps agrariam Romæ legem tulit anno eo, qui illum, quo necatus eſt, anteceſſit.

A.4196. P.J. ad 4430.

a Dion 8. Liv. 2.

Agraria lex prima.

At anno conditæ Romæ 261, cùm ob creditorum impotentiam, ac fœnebre malum plebs trans Anienem in montem ſacrum ſeceſſiſſet à Patriciis, Menenii Agrippæ conſilio, & oratione reconciliata eſt, impetrato prius magiſtratu, quem ad ſui tutelam violentiæ Patrum objiceret. Ii Tribuni appellati ſunt.

Tribuni creati.

De expeditione Xerxis in Græciam, & Græcorum navali ad Salaminam victoria, & clade Perſarum.

CAP. V.

ANNO poſt Marathoniam pugnam decimo Salaminia contigit, ut auctor eſt Thucydides. *b* Xerxes enim, qui anno 4. Olympiadis 73, & ante Chriſtum 485, poſt parentis obitum imperare cœpit, Piſiſtratidatum, & Alevadarum hortatu; tum horribilibus ſpectris incitatus ad hoc bellum, anno imperii ſui quinto, Periodi Jul. 4233, ſive Olymp. 74 anno quarto, in Aſiam profectus eſt, & hyeme Sardibus exacta, ſequente vere trajecit in Græciam. He-

Vide Par. 2. l. 3. c. 13.

b Herod 7. & 8. Plut. in Them. & Ariſt. Juſt. 2. Cor. Nep in Them. Diod. 11.

A 4186. P. J. ad 4450. rodotus ſcribit in illius exercitu capitum fuiſſe amplius quinquagies & bis centena octoginta tria millia, *a* Plutarchus quinquagies: *b* Theodoretus tricies centena millia. Cornelius Nepos peditum ſeptingenta millia, equitum quadringenta. Claſſis porro navium fuit, ut idem refert, 1200. Lacedæmonii duce Leonidâ, cum trecentis Spartanis, & Græcorum cæterorum millibus quatuor, in Theſſaliæ faucibus, quas Thermopylas vocant, ingruentem illius exercitum aliquandiu repreſſerunt. Dilapſis deinde Græcis aliis, ſoli Lacedæmonii à Perſis circunventi perierunt. Athenienſes ab oraculo moniti, ut ſe muris ligneis tutarentur, auctore Themiſtocle, relictâ patriâ, ſe ſuáque omnia in naves impoſuerunt, quas ducentas numero paratas habebant, ut ait Cornelius Nepos. quibus additæ Græcorum reliquorum centenæ, trecentarum navium claſſem implebant. *c* At Herodotus Atticas naves 127, haud plures memorat: in totum verò 271. Xerxes Atticam ingreſſus, Athenas incendit. Tum navalis ad Salaminam pugna fit: in qua victi ſunt Perſæ, Boëdromionis die 20, qui in Septembris 23 incidit. Fugit Xerxes, & ad Helleſpontum pervenit die poſt pugnam 45, relicto in Græcia Mardonio cum 300000 peditum. Hoc navale prælium contigit ineunte anno primo Olympiadis 75, ante Chriſtum 480. Anno inſequente, Mardonius à Græcis, duce Pauſaniâ Lacedæmonio, & Ariſtide, vincitur ad Platæas, & occiditur, Boëdromionis tertio, Septemb. 25. *d* Quâ eâdem die Græci ad Mycalem navali prælio Perſas ſuperarunt.

a In Paral. *b* Orat. 10. con. Græc.

c Herod. 8. init.

d Herod. l. 9. Diod. 11. Plut. Ariſt.

Per idem tempus, quo cum Perſis maritimo prælio certavêre Græci, Carthaginenſes, quos ad invadendam Siciliam Xerxes incitarat, terra

ra victi ſunt ad Himeram à Gelone, ut ſcribit *a* Diodorus.

A. 4186. P. J. ad 4430.
a Lib. 11.

De rebus memoria dignis, quæ poſt Perſicum bellum in Græcia contigerunt, ac civilibus Græcorum bellis.

Cap. VI.

PERSICI turbinis metu perfuncta Græcia, ab externis bellis ad domeſtica paulatim arma ſua convertit; nobiliſſimis civitatibus de principatu certantibus, Athenis, & Lacedæmone. ad eas cæteræ partitis ſeſe ſtudiis applicarunt.

b Prima, conſtitutis rebus, Athenienſes cura tenuit inſtaurandorum mœnium, quæ Perſæ diruerant. quod Themiſtoclis induſtriâ perfectum eſt, nequicquam Lacedæmoniis obſtantibus; ne extra Peloponneſum paullò aliqua munitior urbs eſſet, quâ barbari occupata, velut arce uterentur ad opprimendam Græciam. etſi non tam boni publici amore, quàm invidia, & metu, ne ſe altius æmula civitas efferret, id illos prohibere conſtabat. Quin ejuſdem conſilio *c* Themiſtoclis, Athenienſes in Piræo portum fecêre, cùm Phalerico hactenus uterentur. *d* Poſteà Græci ad depellenda barbarorum præſidia Pauſaniam cum claſſe miſerunt in Cyprum, & Helleſpontum. *e* Qui capto Byzantio, moras ibi faciens, occulta cum Perſis conſilia de prodendis Græcis iniit. quibus patefactis, domum revocatus, ac denique damnatus periit. Athenienſes interim Græcos populos Pauſaniæ ſuperbia ab Lacedæmoniis alienatos, per Ariſtidem adjunxêre ſibi: quibus commune quoddam ærarium in inſula Delo conſtituere placuit, in quod ſinguli quotannis conferrent aliquid. quod ſibi poſtea Athenienſes uſurparunt.

b Diod. 11. Corn. Nep. Themiſt. Plut. The.
c Thucid. l. 1. p. 62. Corn. Nep.
d Diod. 11. Corn. Nep. in Pauſan.
e Thucid. 1. Diodor. 11. Corn. Nep. Plut. Parall.

A. 4186. P.J. ad 4430. *Themiſtoclis fuga.* Inde Lacedæmoniis poſt necem Pauſaniæ Themiſtoclem proditionis accuſantibus, fugit ille, & ad Perſas abiit. quod anno ſecundo Olympiadis 77, ante Chriſtum 471, Diodorus refert; qui nonus poſt cladem Salaminiam fuit. Itaque ſuperſtite adhuc Xerxe, venit ad eum Themiſtocles, *a* ut alio loco docuimus.

a Par. 2, l. 5. c. 10.

b Diodor 11. Plut. in Cim. Corn. Nep.

b Sequente anno Cimon Miltiadis filius cum claſſe navium 250 invectus, ad Cyprum, Barbarorum 340 naves prælio ſuperavit; eodémque die militibus ſuis Perſicis veſtibus indutis, & in captas naves impoſitis, terreſtres Perſarum copias ex improviſo adortus, ad Eurymedontem fluvium cecîdit.

At in Peloponneſo, vehementi terræ motu concuſſa Lacedæmone, cùm Helotes, & Meſſenii defeciſſent, primùm acciti ſunt à Lacedæmoniis Athenienſes, ut opem ferrent. ſed interim dum in itinere ſunt, hoſtes ab Archidamo compreſſi, & ſuſpecta jam Athenienſium auxilia dimiſſa ſunt. quæ res illorum alienavit animos, & ſimultatis initium dedit. Id anno 4 Olympiad. 77 Diodorus adſcribit.

Ineunte Olympiade 78, Mycenas ab Argivis, quòd iis ſe ſubjicere nollent, everſas eſſe Diodorus idem aſſerit. *c* Pauſanias verò ex æmulatione gloriæ implacabile in eos odium Argivos cepiſſe prodit; quòd Perſico bello, domi quieſcentibus Argivis, Mycenæi 80 milites contra Perſas ad Thermopylas ſubſidio miſiſſent. Anno verò ſequenti mortuum tradit Hieronem Syracuſis regnantem; cùm annis 11 imperaſſet; ac Thraſybulum fratrem ſucceſſorem habuiſſe: qui Syracuſanorum conſenſione depulſus, in Locros abiit. *d* Ita Syracuſani deinceps ad Dionyſium uſque annis 60 in ſumma tranquillitate vixerunt. quod anno 3. Olymp. 78. Diodorus aſſignat.

c Pauſ. Corn. 59.

Hier.

d Diod. 15.

a In Perſide verò Xerxes anno 4. Olympiad. ejuſdem occiſus eſt ab Artabano: necnon Darius illius filius ab Artaxerxe fratre, apud quem parricidii, quod ipſe commiſerat, illum accuſarat Artabanus, qui Artaxerxi meritas pœnas dedit. Sic Artaxerxes ὁ μακρόχειρ eodem anno regnare eſt orſus. Hic anno imperii tertio, Olympiad. 79 ſecundo, Ægyptum, quæ cum Inaco Libyæ rege defecerat, per Achæmenem patruum oppugnat. At Inarus Athenienſium copiis adjutus, Perſis reſtitit. qui & navali prælio victi ab Athenienſibus anno tertio Olympiadis ejuſdem. ſequente verò Memphim confugientes ab iiſdem illic obſidentur. Demum Olympiade 81 b Athenienſes ab Ægyptiis deſtituti, à Megabazo æquis dimiſſi conditionibus diſceſſerunt. Inarus in crucem actus eſt: Ægyptus recuperata.

A. 4186. P.J. ad 4430.

a Diod. 11.

Artaxerxes.

b Thuc. 1.

Interim Lacedæmonios inter & Athenienſes, velitationes aliquot, & atrociſſimorum, quæ deinceps conſecuta ſunt, bellorum orta ſunt initia. Nam Athenienſes, quos opinione comitatis, ac juſtitiæ ſibi conciliarant, ſocios converſis in ſuperbiam moribus offenderunt. Illi ad Lacedæmonios ſeſe receperunt. velut c Thaſii, Ægineæ Olymp. 79. Quin-etiammutuæ hinc inde in agros impreſſiones factæ. Athenienſes, duce Leocrate, Corinthiis & Epidauriis victis, in Peloponneſum graſſati ſunt anno 2. Olympiad. 80. Item Olympiade 81. duce Tolmide, Laconicam populati ſunt, & Æginetas ſibi ſubjecerunt. d Pòſt, Cimonis operâ, quinquennales induciæ factæ, bellíque contra Perſas converſus eſt impetus. Cimon cum claſſe profectus in Cyprum, terra maríque barbaros vicit,& ad pacem faciendam adegit Artaxerxem, quâ nulla Græcis ad hanc diem gloriæ, Perſis ignomi-

c Diod. 11.

d Thucid. 1. d. 71.

A. 4186. P. J. ad 4430. niæ plus attulerat. Iis enim conditionibus eſt accepta, ne ad mare propiùs intervallo, quantum equi-curſus eſt, accederent: intra Cyaneas autem, & Chelidonias longâ navi, vel roſtrata non inveherentur: & ut Aſiæ urbes liberas relinqueret. *a* Ea pax anno 4 Olymp. 82 tribuitur à Diodoro. Eodem anno Cimon in Cypro Citium obſidens ex morbo deceſſit.

a Diod. 11. Thucid. 3. Plut. & Corn. Nep. in Cimone.

b Thuc. 2. Diod. 12.

b Subinde Græcorum inter ſe recrudeſcentibus odiis, repetitum eſt bellum. quod tricennalium induciarum pactione utcunque ſopitum eſt anno 3 Olympiad. 83. Interim Samii ab Athenienſibus deficientes ad Lacedæmonios, à Pericle perdomiti ſunt anno 4 Olymp. 84. & Corinthii contra Corcyræos, & eorum ſocios Athenienſes bellum movent: ac ſub annum 2 Olympiadis 86, navali certamine ſuperantur. Ergo anno 14, quàm factæ erant induciæ, ab Athenienſibus eas eſſe violatas Lacedæmonii, & eorum ſocii pronunciant. Ita bellum de integro conflatum eſt, quod Peloponneſiacum appellant.

Romanorum res geſtæ ab A. V. C. 271 ad 323. & initium belli Peloponneſiaci.

CAP. VII.

c Liv. 2. Dion. 9 Gellius 17. c. 20.

ROMÆ *c* Veiens bellum initum eſt Urbis anno 271. quod cùm privatis opibus gerendum Fabiorum ſibi gens una depopoſciſſet, & ad Cremeram fluvium caſtra muniſſet, circumventi hoſtium inſidiis, eodem die periêre trecenti ſex, anno Urbis 277, quarto anno poſt pugnam Salaminiam, ait Gellius. Sed anno ſequenti cum Veientibus debellatum eſt ab Servilio Coſ.

d Liv. lib. 3. Dion. 10.

d Cum Volſcis quoque bellum perſeveravit, qui victi ſæpiùs, præſertim à T. Quinctio Ca-

pitolino. Is anno Urbis 286. Antium gentis caput expugnavit. Anno verò 296 adverſus Æquos Dictator factus, & ab aratro vocatus, Minucium Coſ. ab illis circumſeſſum eripuit, hoſtéſque ſub jugum miſit. A 4186. P.J. ad 4430.

a Anno poſt U. C. trecenteſimo tertio, ante Chriſtum 451, ut auctor eſt Dionyſius, mutata Romæ eſt reipub. forma. Nam pro Coſſ. duobus creati ſunt Decemviri cum ſumma poteſtate; qui ex legibus, quas hinc inde legati è Græcia ſuperiore anno Romam attulerant, populo Rom. jura conſcriberent. Sed cùm iidem poteſtate ſua ad tyrannidem abuterentur; & corum unus Appius Claudius Virginiam per vim ſibi ad ſtuprum vindicare vellet; eámque ſuapte manu pater occidiſſet, fit altera plebis ſeceſſio, ad quam ſedandam, redacti ſunt in ordinem Decemviri; ac Trib. Pl. & Coſſ. reſtituti. quod anno Urbis trecenteſimo quinto, *b* ſexageſimo poſt partam libertatem incidit, ante Chriſtum 449. Ita tertium annum attigêre Decemviri.

a Dion. 10. & 11. Liv. 3.

Decemviri.

b Cic. 2. de fine.

c Anno U. C. trecenteſimo decimoquinto Sp. Melius per occaſionem prævalidæ famis, in plebem frumento diviſo, aditum ſibi parans ad regnum, juſſu Quinctii Dictatoris à C. Servilio Ahala Mag. Eq. occiſus eſt. Sequenti verò, Fidenates, ad Lartem Tolumnium Veientium regem deficiunt, & legatos pop. Rom. trucidant. His in foro ſtatuæ poſitæ. Veientes anno, qui proximè ſecutus eſt, U. C. 317. à Mamerco Æmilio Dictatore victi: Tolumnius à Corn. Coſſo eſt occiſus; qui & opima ſpolia ſecundus à Romulo Feretrio Jovi conſecravit. etſi Sigonius id in illius conſulatus factum putet, anno 326.

c Liv. 4. Val. l. 5. c. 3.

d Cenſores Romæ conſtituti anno 311. iidémque quinquennales facti. Sed anno 320 à Ma-

d Liv. 4. *Cenſores creati.*

A. 4186. P. J. ad 4430. merco Æmilio Dictatore ad ſeſqui-annum contracti.

Anno verò 323, contra Æquos, & Volſcos Dictator A. Poſtumius proſperè rem geſſit. ſed eam victoriam filii ſui ſanguine cruentavit, quem quòd contra juſſum ſuum pugnaſſet, ſecuri percuſſit.

De viris excellenti doctrina præditis, qui inter tempus expeditionis Perſarum in Græciam, & Peloponneſiacum bellum floruerunt.

CAP. VIII. *Anaxagoras.* EMINENTES ingenio fuêre hoc intervallo Philoſophi, Anaxagoras, qui eo anno, quo Xerxes trajecit in Græciam, annum agebat viceſimum, quo & Philoſophari cœpit, ut refert Diogenes. Natus itaque eſt Olympiade 70, ut ſcripſit Apollodorus. mortuus Olymp. 88. Malè apud Diogenem ἑβδομηκοστῇ pro ὀγδοηκοστῇ. Hujus diſcipulus Pericles fuit.

Socrates. a Natus eſt & Philoſophiæ parens Socrates, a Diog. Laërt. anno quarto Olymp. 77, Thargelionis 6 die. Hic eſt annus Per. Jul. 4246. ante Chriſtum 468. vixit annos 70. mortuus eſt anno primo Olymp. 95.

Democritus. Democritus naſcitur anno tertio Olympiad. 77, anno ante Socratem, ut ait Thraſyllus apud Diogenem: & vixit annos 109. Itaque moritur anno 4 Olympiadis 105. Quod autem librum, qui inſcribebatur μικρὸς διάκοσμος ſe ſcripſiſſe teſtatus eſt anno 730 ab excidio Trojæ, qui annus ex calculo noſtro cadit in annum Per. Jul. 4260. fuit tunc annos natus 15. Sed fieri poteſt ut ἅλωσιν Trojanam annis aliquot anteverterit.

b Apol. 46. Hunc ſe oculis privaſſe propterea, b teſtis eſt Tertullianus, quòd mulieres ſine cupiditate intueri non poſſet.

a Empedocles & Protagoras circa Olympiadem 84 floruerunt. quando & Meliſſus: nec longè pòſt Parmenides, qui 90 Olympiade inſignis eſt habitus. Item, Gorgias, Hippias, Prodicus, Hippocrates Medicus; quos ad Olympiadem 86 adſcribit Euſebius. Claruit & aſtronomus Meto, qui anno ante bellum Peloponneſiacum ſolſtitium obſervavit.

A. 4186. P. J. ad 4430. *Empedo les.* *a* Diog. Laërt. Euſeb. *Hippocrates.* *Meto.*

Poëtæ verò celebres habiti ſunt, Pindarus: *b* qui anno, quo Xerxes tranſitum fecit in Græciam, annos natus erat 40, Olympiade 65 in lucem editus. Item Bacchylides, quem Euſebius ponit Olympiade 82. Vigebant tum & Tragici inſignes, Æſchylus, de quo antè dictum eſt; Sophocles, qui 17. annis junior Æſchylo, natus eſt anno 2 Olympiad. 71, ante Chriſtum 495, & obiit annos natus 90, anno tertio Olympiad. 93, Per. Jul. 4308, ut ſcribit *c* Diodorus, qui & Apollodorum in Chronicis referre ſcribit, Euripidem eodem anno eſſe defunctum. qui quidem natus eſt, ut ait Thomas Magiſter in illius vita, anno ipſo primo Olympiad. 75, quo Xerxes irrupit in Græciam, vixitque annos 75.

Pindarus. *b* Pind. Vita. *Æſchylus.* *Sophocles.* *c* Diod. 13. *Euripides.*

Comici quoque Cratinus, Plato, Ariſtarchus Olympiad. 81 conſignantur ab Euſebio.

De bello Peloponneſiaco, ac cæteris, quæ per illud in Græcia contigerunt.

BELLUM *d* in Græcia longè atrociſſimum, maximéque diuturnum Athenienſes inter & Peloponneſios erupit anno primo exeunte Olymp. 87, Pythodoro Archonte, verno tempore, ante Chriſtum 431. Occaſionem dedit Pericles, qui ſeptem millibus talentûm expenſis, ne rationes cogeretur reddere, permiſcere maluit omnia.

CAP. IX. *d* Tucid. 2. Diod. 12. Plut. Peric. Vide Par. 2, l. 3. c. 11.

A. 4186. P. J. ad 4430
Periclis mors.

Hujus belli multiplex fortuna fuit, ac ſumma rerum varietas. Pericles poſt biennium & ſex menſes, quàm bellum cœperat, peſtilentiâ moritur, quæ ſæviſſima graſſari cœpit anno ſecundo. *a* Leſbii, & præcipuè Mitylenæi ab Athenienſibus defecerunt anno quarto belli. Sed inſequente, à Pachete duce recepti, ægréque ab internecione ſervati ſunt. Anno ejus belli decimo, cùm ad Toronam Cleo dux Athen. & Braſidas Lacedæmoniorum, in acie cecidiſſent, utrinque quinquaginta annorum induciæ factæ ſunt. areæ poſt annos octo diſſolutæ.

a Thuc. 3. Diod. 12.

b Anno verò belli 16, Olympiade 91, induciarum tempore, Siciliam aggreſſi ſunt Athenienſes, ut Ægeſtanis, & Leontinis contra Syracuſanos opem ferrent. Duces ad eam expeditionem miſſi ſunt Alcibiades, Nicias, Lamachus. Sed Alcibiades abſens ſacrilegii poſtulatus, & domum revocatus, aufugit Lacedæmonem, & ad auxilia Syracuſanis importanda Lacedæmonios hortatus eſt. Itaque miſſo Gylippo duce, Athenienſes, quibus hactenus res ex voto fluxerant, terrâ maríque victi, omnes in poteſtatem venerunt hoſtium, à quibus occiſi ſunt Demoſthenes dux fortiſſimus, & Nicias. Id anno belli 19. contigit, ante Chriſtum 413.

b Thuc. 8. Diod. 12.

Sicula clades Athen.

Ex eo tempore, Athenienſium inclinare fortuna cœpit. quam tamen labantem utcunque revocavit *c* Alcibiades, cùm in patriam reſtitutus eſſet, populari imperio ſublato, ac penes quadringentos conſtituta republica, quæ deinde quinque millibus permiſſa.

c Thuc. l. 8. Diod. 13.

d Poſtremo ab Araco, & Lyſandro ducibus victis ad Ægos potamon Athenienſibus, urbéque ipsâ in deditionem acceptâ, finis bello eſt impoſitus, anno viceſimo octavo ineunte, Aprilis circiter 18, hoc eſt Munychionis 16. Tenuit

d Corn. Nep. & Plut. in Lyſan. Diod. 13.

itaque bellum annos ſolidos 27 ad uſque Athenarum ἁλώσει. *a* At Xenophon bellum extendit ad autumnum uſque ſequentem, quo Solem defeciſſe refert. quod anno ante Chriſtum 404, Olympiad. 94. anno primo, Sept. 3. accidit. Siquidem Olympiade nona ineunte id eveniſſe narrat; adeóque proxima ab illa, quam diſertè 93. numeraverat initio libri 1.

A. 4186. P. J. ad 4430
Athenæ captæ.
a Xenoph. 2. Hellen. p. 270. Græc.

Cæterùm Artaxerxis Longimani anno 34 bellum inchoatum eſt. Nam ejus belli anno 7. mortuus eſt, ut ait *b* Thucydides, cum regnaſſet annos 40. Deſiit autem anno Artaxerxis Memorioſi primo deſinente, vel ineunte ſecundo, ut *c* ex Diodoro conſtat.

b Thuc. lib. 3. p. 285.
c Diod. 13.

Per idem belli tempus, ejus, ut auctor eſt Diodorus, anno 22, profligatis in Sicilia Athenienſium opibus, Egeſtani, qui illos ad auxilium exciverant, ad Carthaginenſes confugiunt: qui Hannibalem Amilcaris F. eò cum copiis mittunt. Is Selinuntem diripit; Himeram evertit. contra quem Hermocrates Syracuſanus exul ſtrenuè dimicat. ſed idem anno primo Olympiadis 93 clam Syracuſas irrepens, in foro cum ſuis occiditur: quos inter Dionyſius erat is, qui poſtea tyrannidem occupavit anno belli Peloponneſiaci ultimo. Siquidem *d* Dionyſius Halicarnaſſ. ſcribit, Archonte Callia, anno tertio Olympiade 93 (cœpit is anno Per. Jul. 4309) *e* Dionyſium Syracuſis tyrannidem obtinuiſſe, quod eodem aſtu, ac Piſiſtratum Athenis olim, perfecit.

d Lib. 7. init.
e Diod. 13. Xenoph. 2. Ἑλλην.

De iis, quæ poſt Peloponneſiacum memoratu digna geſta ſunt, uſque ad Philippi Macedonis tempora.

CAP. X.

POST *f* Athenas à Lyſandro captas, cum 30 viris rerum illic ſumma permiſſa foret, ii

f Xenoph. l 2. Ἑλλην. Diod. 13. & 14.

A. 4186. P. J. ad 4430.

crudeliter in cives graſſantes, à Thraſybulo ſunt ejecti, ac libertas Athenis reſtituta anno 4. Olymp. 94. quarto ab eadem urbe capta. Quo ipſo Cyrus junior Darii F. Artaxerxis Mnemonis frater, & à patre Aſiæ præfectus, cùm Græcorum, & imprimis Lacedæmoniorum fretus auxilio contra fratrem arma ſumpſiſſet, in prælio cæſus eſt. Græci auxiliares ad quinque millia ex decem redacti, duce inter alios *a* Xenophonte, per Armeniam, & Paphlagoniam, & infeſtos regis exercitus in Græciam admirabiliter evasêre anno primo Olymp. 95.

a Xenoph. in libris Ἀναβάσ. Chion ad Matridem.

Interim ab Artaxerxe Pharnabazus, & Tiſſaphernes Aſiæ præpoſiti. Lacedæmonii ad Pharnabazum contra Tiſſaphernem adjungunt ſeſe & ab eodem Conon Athenienſis claſſi præficitur.

Ageſilaüs quoque in Aſiam profectus, ibi multa fortiter gerit. *b* Sed pace cum Perſis, occiſo ab Rege Tiſſapherne, factâ, cum Bœoti, Athenienſes, Corinthii, & Argivi contra Lacedæmonios conſpiraſſent, revocatus in patriam adverſos Bœotos ancipiti exitu pugnavit. Hoc anno 2. Olympiad. 96. refert Diodorus.

b Diod. 14. Xenoph 4. Ἑλλην. Plut. in Ageſil. Cor. in Ageſil.

Exinde Lacedæmoniorum vires in deterius verſæ. Quin & ad Gnidum navali certamine vincuntur à Perſis Conone duce. quo tempore Sol defecit, ut Xenophon & Plutarchus in Ageſilao meminerunt. Id autem contigit anno Periodi Jul 4320. Auguſti 14.

Clariſſimi per id tempus Imperatores fuêre: Athenis quidem, Iphicrates, Chabrias, Thraſybulus, Timotheus: apud Thebanos, Pelopidas, & Epaminondas, vir non ſolùm Philoſophiæ doctrinæque laude, ſed etiam militaris rei gloriâ, & integritate vitæ perilluſtris, qui Thebanos ſuos ad capeſſendum Græcæ principatum

Athenienſes illuſtres duces.

erexit. Nam Lacedæmonios priſtinum recuperarare decus perfidia magis, quàm virtute nixos, ſecundis aliquot præliis fregit. Phœbidas dux ab illis contra Corinthios miſſos, Cadmæam Thebarum arcem fraudulenter *a* occupavit, in eâque urbe tyrannos conſtituit anno tertio Olymp. 99, ut putat Diodorus. Sed Pelopidæ conſilio & arte libertatem cum arce recuperarunt poſt annos quatuor. Hinc adverſus Lacedæmonios, junctis in unum viribus, civitates Græciæ conſpirant, ducibus Athenienſibus. Sed Artaxerxes in Ægyptum, quæ defecerat, bellum movens, ne exercitus ſui in Græcia detinerentur, edixit omnibus ut ab armis abſtinerent, ac priſtinam libertatem, ſublatis omnibus præſidiis, reciperent: ſe eos qui detrectarent, pro hoſtibus habiturum. Huic pacis conciliatori cupidè Græci omnes obtemperarunt, præter Thebanos, quos ab ea pace Epaminondas deterruit. Sed non diuturna fuit illa Græcorum concordia. Statim enim recrudeſcente bello acriùs inter ſe dimicarunt. Thebani contra Athenienſes arma ſumpſerunt, ac Platæas vetere inducti odio ſubverterunt. Pòſt adverſus Lacedæmonios converſus eſt impetus. qui ad Leuctra Bœotiæ longè plures, à paucioribus Thebanis, Epaminondâ duce, ſuperati, Cleombroto etiam occiſo. *b* Ea clades anno ſecundo Olympiad. 102. contigit, Diodoro teſte.

A.4186. P.J. ad 4430.

a Xenoph. Hell. 5. Diod. 15. Plut. Pelop. Juſt. 6. Corn. Nep. in Pelop.

Leuctrica pugna.

b Xen. Hell. 6. Corn. Nep. in Epam. Vide l. 10. de Doct. Temp. c. 31.

Deinceps contemptui eſſe cœpêre Lacedæmonii, qui & rurſum ab Arcadibus vincuntur. Thebani porro Epaminondam ſecuti, in Laconicam irrumpunt, ac Spartam obſident. Lacedæmonii opem ab Athenienſibus poſtulant. Sed utriſque fruſtra repugnantibus iterum Lacedæmoniorum agrum populatus eſt Epaminondas. Demum anno tertio Olymp. 103 à Perſarum

A.4186. P.J. ad 4430. rege reconciliati ſunt Thebanis Lacedæmonii. Illi contra Alexandrum Pheræum tyrannum arma convertunt. adverſus quem regnans Pelopidas, & victor occiditur. Rurſus Thebani à Mantineenſibus, qui ab reliquis Arcadibus diſſidebant, ad auxilium vocati, Epaminondâ imperatore, bellum gerunt. *a* Is ad Mantineam cum Lacedæmoniis, & Arcadibus poſtremo prælio conflixit; in quo victor ex vulnere paullo pòſt occubuit anno 2 Olympiad. 105.

a Diodor. 15. Xen. 7. Corn. Nep. in Epamin.

Epaminondæ mors.

Anno ſequente mortuus eſt *b* Ageſilaüs annum agens 84, regni 41, in Cyrenaïca, cùm ex Ægypto, in quam Tachoni regi, qui à Perſis defecerat, opem allaturus venerat, rediret in patriam.

b Diodor. 15. Plut. Ageſil. Corn Nep. in Ageſil. Xen. in Encom. Ageſil.

Dionyſius pater tyrannus.

c Diod. 15.

c At in Siciliâ Dionyſius interim aſſiduè bellabat. Nec minùs cum ſuis, quàm cum externis, hoc eſt Carthaginenſibus, illi negotium fuit. Syracuſanos rebellantes compreſſit ſæpiùs, Lacedæmoniorum etiam opibus adjutus. Contra Carthaginenſes verò perpetuò certavit. Qui, & Imilcone duce, Syracuſas obſidentes, cùm ex ſacris profaníſque prædas agerent, peſtilentiâ pariter, & hoſtili claſſe à Syracuſanis, & Dionyſio, terrâ maríque ſunt oppreſſi anno, ut ait Diodorus, primo Olympiad. 96. Sed iidem rurſus ex integro Siciliam adorti ſunt. Tum pace cum Dionyſio junctâ, cùm idem bellum poſteà facere vellet, in ipſo apparatu *d* obiit ex crapula; poſtquam Lenæis ludis victorem ſe renuntiatum Athenis audiſſet. *e* Regnavit annis 38, cùm 25 natus tyrannidem occupaſſet. mortuus eſt ineunte Olympiade 103, anno ante Chriſtum 368, ac ſucceſſorem habuit cognominem filium.

d Diod. 15.

e Cic. Tuſc. 5.

f Contra quem Dio Hipparini filius, cujus ſororem Ariſtomachen ſuperior Dionyſius habuit in matrimonio, duabus onerariis inſtructus, è

f Diod. ibid. Corn. Nep. & Plut. in Dione.

Dionyſius Junior.

Græcia proficiſcitur, & per abſentiam tyranni Syracuſas occupat. Qui cum arcem præſidio teneret, nec ullas ab Syracuſanis conditiones impetrare poſſet, in Italiam navigavit. Interim Dio à Zacynthiis mercenariis jugulatur *a* anno 3. Olymp. 106. Dionyſius Syracuſas decimo, poſtquam ejectus erat, anno recuperavit, ſecundo Olymp. 108. Poſtremo Timoleon Corinthius à Syracuſanis expetitus Dionyſium exuit regno, & Corinthum mittit, ubi privatus in ludo puerili conſenuit. Factum illud eſt anno 2 Olympiadis 109, ante Chriſtum 343.

A. 4136. P. J. ad 4430. *Dio.*

a Diod. 16. Plut. Corn. Nep. in Dione.

b Secundum hæc Timoleon tyrannidis ſublatis reliquiis, Carthaginenſes memorabili pugnâ ſuperavit, Thargelionis 7, quæ in Maii diem 26 incidit, exeunte quarto Olympiadis 110. atque ita pacatâ Siciliâ, quod reliquum vitæ habuit, ibidem placidiſſimè tranſegit.

Timoleon.

b Plut. Corn. Nep. in Timol. Diod. 16.

De bello Sociali Græcorum, & ſacro, ac Philippi Macedonis rebus geſtis.

CAP. XI.

SOCIALE *c* porro bellum in Græcia concitatur anno tertio Olympiadis 105: in quo adverſus Athenienſes Byzantii, Rhodii, Coi, Chii, cum Mauſolo Cariæ principe conſpirarunt. Chabrias eodem anno cæſus in acie, dux Athenienſium. Sed idem bellum anno quarto terminatum eſt.

c Diod. 16.

d Eodem tempore bellum alterum in Græcia conflatum eſt; quod *ſacrum* nominarunt. Amphictryones (Judices hi ſunt è communi Græciâ delecti) Lacedæmoniis, & Phocenſibus multum dixerant; illis, quòd Cadmeam Thebarum arcem occupaſſent; his, quòd agri ſacri nonnihil tenerent. Philomelus Phocenſibus ſuis auctor eſt, ut Delphicum templum diripiant. Eo

d Diodor. 16. Pauſ. Phoc. p. 318. Juſt. 3. Oroſ. 3. c. 12.

A.4186. P.J. ad 4430.

ſacrilegio contacta civitas aliquanto tempore contra Locros, ac Thebanos ſecundo Marte pugnavit. ad extremum ultimâ gentis clade tantum ſcelus expiatum eſt. Qua in re memoriâ dignum eſt, quod apud Euſebium *a* Philo ſcriptis prodidit. Cùm lex eſſet, ut ſacræ pecuniæ expilatores præcipitio, vel ſuffocatione in aquis, vel incendio perirent, duces tres Phocenſium ſacrilegii participes tribus his pœnarum formis eſſe conſumptos. Primus Philomelus à Thebanis victus ſeſe præcipitavit anno, ut ſcribit Diodor. tertio Olymp. 106. Poſt illum Onomarchus à militibus ſuis in mare demerſus ibidem præfocatus eſt anno 4 ejuſdem Olympiadis. Tertius Phayllus, anno ſequente in templo, quod apud Abas fuit, vivus concrematus eſt; quanquam Diodorus, aliſque tabe periiſſe referunt. Confectum eſt hoc bellum à Philippo Macedoniæ rege, cujus ad auxilium Thebani confugerant. Quippe Phocenſes à Lacedæmoniis & Athenienſibus adjuvabantur. Ergo Phocenſium urbes omnes ſolo æquatæ, præter Abas, quæ ſacrilegii participes non fuerant. Cœptum eſt hoc bellum, ut ait Diodorus, anno 2 Olymp. 106, à conditu Romæ 399. finitum eſt anno decimo quàm initum erat, exeunte ſecundo Olympiadis 108, Per. Jul. 4368. quamvis *b* Pauſanias, Prætore Athenis Agathocle, & anno 4 Olymp. 105, inchoatum eſſe velit, & ineunte 108 Olympiade deſiiſſe. Archonte Theophylo, biennio ante Diodorum. ſed Diodori verior eſt ſententia. Siquidem *c* Demoſthenes Orat. de ementita legat. teſtatur eodem anno, quo Phocenſium urbes everſæ ſunt à Philippo, Pythicos ludos eſſe celebratos, ad quos propter luctum Athenienſes θεωροὺς & θεσμοθέτας *ſacros* videlicet *legatos* non miſerunt. Atqui *d* Pythia, exeunte anno ſe-

Bellum Phocenſe.

a Philo de Provid. apud Euſeb. 8. de Præp. Evang. p. 231.

b Pauſ. Phoc. p. 318.

c Demoſthen. περὶ παραπρεσβ.

d Vide l. 1. de Doct. Temp. c. 33.

cundo tetraëteridos Olympicæ, peragebantur. A.4181. P.J. ad 4430.

Hæc victoria Philippo gratiam & auctoritatem apud Græcos, ac poſtremò dominatum peperit. Hic Amynthâ genitus, Thebis obſes apud Epaminondam aliquandiu vixit, ejúſque diſciplina tantùm profecit, quantùm res ab eo geſtæ poſtea declararunt. *a* Mortuis fratribus tribus, eorúmque noviſſimo Perdicca, anno ſecundo Olympiad. 105 regnum tenuit. Eo anno victis ad Methonem Athenienſibus, pacem deinde, cum Amphipoli, reddidit, ut eò liberiùs finitimos ſubjugare ſibi poſſet. Ergo Pæones, & Illyricos vincit. Inde Amphipolim capit. Superatis regibus tribus, Thraciæ, Pæonum, & Illyriorum, Olynthios deinde, præpotentem in Thracia civitatem, ſuis artibus, hoc eſt dolo ac muneribus, in poteſtatem redigit, ineunte 108. Olympiade. quo eodem, Phocenſibus deletis, ſacro bello, cui adjutor & dux à Thebanis adſcitus erat, finem impoſuit.

a Diodor. 16. Juſt. 8. *Philippus Macedo.*

b Anno tertio Olympiad. 109. mortuo Arymba rege Moloſſorum, Alexandrum uxoris ſuæ Olympiadis fratrem; excluſo Æacida Arymbæ filio, Pyrrhi patre, regem facit.

b Plut. Pyrrh.

Byzantium oppugnans, Athenienſium, aliorúmque Græcorum conſenſu territus, ab incœpto deſtitit, pacémque cum Athenienſibus fecit Olympiade 110. Quâ anno tertio diſſolutâ, cum iiſdem Athenienſibus & Bœotis ad Chæroneam conflixit: ac victoria moderatè uſus, hortatu Demadis, pacem cum Athenienſibus ſocietatémque renovavit. *c* Poſt Chæronenſem victoriam inſigne hoc moderati animi ſpecimen dedit, quod ſe quotidie conditionis admoneri ſuæ juſſit, adhibito puero, qui ei antequam prodiret ter illud acclamaret, *Philippe, homo es.* Denique dux contra Perſas Græci nominis electus

c Ælian. l. 8. Var. c. 15.

A. 4186. P.J. ad 4430. *a* Diod. 16. Juſt. 8. & 9.

ctus, cùm ſe ad bellum compararet, in ipſa celebritate ludorum, quos Ægis in Macedonia peragebat, à Pauſania ſtipatore corporis ſui, incertum an Olympiadis conjugis, & Alexandri filii conſilio, ex improviſo *a* confoditur, ineunte Olympiade 91, ante Chriſtum 336. Regnavit annos 24.

Romanorum res ab initio Peloponneſiaci belli ad obitum Philippi, id eſt ab A. V. 373, ad 418.

CAP. XII.

ROMÆ ab initio Peloponneſiaci belli, ad mortem Philippi, varia bella confecta ſunt.

b Liv. 4. & 5. Flor. l. 1. c. 12. Eutrop. 1.

b Nam præter Æquos, & Volſcos, etiam cum Veientibus negotium fuit. quorum urbs obſeſſa eſt; eáque obſidio annos decem tenuit. ac tum primùm ſub pellibus hyems agi cœpta. Initium obſidendi factum eſt anno U. C. 349. Capta urbs eſt anno 358 à Camillo Dictatore. Idem à Faliſcos, non tam armis, quàm juſtitiæ opinione, ad imperium adjecit anno urbis 360.

c Liv. 5. Flor. 1. c. 13, Plut. Cam. Eutr. 1. Vide Patr. 2. l. 3. c. 12.

c Sed à Gallis victrix ipſa Roma propemodum eſt deleta. Qui cùm anno 363 Cluſium obſediſſent, ac Romani legatos ad ipſos miſiſſent Fabios tres, iíque contra jus gentium prima in acie pugnare conſpecti eſſent, omiſſo Cluſio, ad urbem advolarunt.

Capta Urbs à Gallis.

Primo impetu fuſi fugatíque ad Alliam Romani, qui obviam iverant. Urbs deinde capta, & incenſa; Capitolium, quò ſe flos civitatis receperat, obſeſſum, &, abſque Manlio fuiſſet, clam invadentibus barbaris captum foret. ſed clangore anſeris excitatus Manlius, ac deinde reliqui, ſubeuntes per acclive Gallos egêre præcipites. Interim Camillus, qui Ardeæ exultabat, revocatus, abſénſque Dictator eſt factus. Is collectis copiis Romam adveniens, inde Gallos eje-

cit, & ad octavum lapidem delevit penitus. A.4186. P.J. ad 4430.

Poſt hæc Romanos, relictis Romæ ruinis, Veios migrare cupientes ægrè Camillus Dictator compeſcuit, & ad inſtaurandam patriam adduxit. M. verò Manlius, obſervati Capitolii *M. Manlius.* decus, à quo & Capitolini cognomen acceperat, elatus arrogantiâ, dum per ambitionem, ac popularem gratiam viam ſibi affectat ad regnum, *a* ex illo ipſo, quod erat tutatus, Tarpeio ſaxo dejicitur anno U. C. 370. *a* Liv. l. 6. Plut. Cam.

b Magna deinde patricios inter, & plebeios altercatio fuit. Nam C. Licinius Stolo, & L. Sextius Tribuni & Pl. legem anno U. C. 377 promulgarunt de plebeio altero creando Conſule. Huic patribus acerrimè reſiſtentibus, nullum curulem Magiſtratum paſſi ſunt fieri Tribuni. *c* Ita Romæ quinque annorum ἀναρχία fuit. ac demum pervicit plebs anno 387; & anno ſequenti primus è plebe Conſul factus eſt L. Sextius. *b* Liv. 6. Flor. 1. c. 26. *c* Liv. 7. *Primus è plebe Conſul.*

d Anno U. C. 392, cùm ingens medio in foro terræ hiatus extitiſſet, ac reſponſum foret, id illi dicandum eſſe, quo plurimùm Pop. Rom. poſſet; quid illud eſſet dubitantibus omnibus, M. Curtius juvenis bello egregius, armatus, & equo inſidens in voraginem ſeſe dimiſit, ratus nullum magis Romanorum bonum, quàm arma virtutémque eſſe. *d* Liv. 7. Oroſ. 3. c. 5. *M. Curtius.*

Cum Tiburtibus, Tarquinienſibus, & Faliſcis bellum deinde fuit, præſertim anno U. C. 398, quo, ad torrentem ſacerdotibus cum facibus, & anguibus præmiſſis, Faliſci, & Tarquinienſes acerrimè certantes, à Fabio Coſ. victi ſunt. Utriſque induciæ in annos 40 conceſſæ anno 403.

Cum Gallis quoque non ſemel res fuit. His in acie ſtantibus, M. Valerius Trib. mil. annos

A. 4186. P. J. ad 4430. natus tres & viginti, Gallum quendam Romanos ad certamen provocantem Corvi auxilio ſuperavit anno U. C. 405. unde Corvini cognomen, & anno ſequente Conſulatum meruit.

Samniticum bellum. a Liv. l. 7. Flor. l. 1. c. 16. Eutro. 2. *a* Sed nullum gravius, ac diuturnius, quàm Samniticum bellum, accidit. quod anno Urbis 411 Campanorum rogatu ſuſcepêre Romani. Illi enim à Samnitibus victi, Romanis deditionem fecerunt. Quare pro dedititiis ſumpsêre b Liv. 31. bellum, quod *b* ad annos 70, vel uno amplius extenſum eſt. etſi domiti ſæpiùs identidem in fœc Liv. 8. Flor. lib. 1. c. 14. Oroſ. 3. c. 9. dus reſtituti ſint. velut anno 413, quo *c* Latini novi hoſtes ſucceſsêre. Sed ii ſequente anno à duobus victi Coſſ. Torquato, & Decio. quorum alter filium, quod injuſſu ſuo pugnarat, ſecuri percuſſit; alter ſe pro exercitu devovit: deditionem & ipſi faciunt. Mox rebellantes iterum, anno 416 penitus ſubacti ſunt.

Qui ingenii gloria præſtiterunt circa idem tempus.

CAP. XIII. *Plato.* d Diogen. in Plato. ex Apol. IN *d* Græcia claruerunt ingenii commendatione, ex Philoſophis primum Plato, qui natus Olympiade 88, ejúſque anno primo, Thargelionis ſeptima, Archonte Aminia, qui Epaminon aliàs dicitur, quod anno mundi 3556 incidit. (Hoc enim anno Aminiæ magiſtratus, deſiit, paullo ante initium Olympiadis) mortuus eſt anno primo Olympiad. 108, Archonte Theophilo, Urbis conditæ 406, ante Chriſtum 348, annum agens 81. Hic anno ætatis viceſimo Socratem audire cœpit. Quare non amplius quam octo annos auditor illius eſſe potuit. Mortuus eſt enim Socrates anno primo Olymp. 95, cùm Plato octavum & viceſimum annum ætatis ageret.

e Diogen. *e* Platonis ſcholam excepit ſororis ejus filius

Speuſippus; qui anno ſecundo Olympiadis 110 moritur, Archonte Lyſimacho. Ita octo circiter annos ſcholæ præfuit. Hunc in adulterio deprehenſum obiiſſe auctor eſt a Tertullianus. Speuſippo Xenocrates ſucceſſit annis 25. A.4186. P.J. ad 4430. a In Apol. c. 46.

Ariſtoteles. b Ariſtoteles ſectæ Peripateticæ conditor natus eſt anno, ut putat Apollodorus apud Diogenem, primo Olymp. 99. ante Chriſtum 384. Platone junior annis circiter tribus & quadraginta. cui annos ætatis 17 operam dare cœpit, audiítque annos viginti. ac mortuus eſt anno ætatis 63, Olympiadis 114 anno tertio, quo & obiit Demoſthenes. b Diogen. Laërt.

Eudoxus. c Eudoxus Cnidius floruit Olympiade 103, ut ait Diogenes: qui & aſtronomiæ princeps ætate eſt habitus illâ. c Vide l. 1. de Doct. Temp. c. 6.

Xenophon. d Xenophon Platonicorum columen eodem tempore non ſolùm Philoſophiæ, ſed etiam militaris ſcientiæ gloria celebris extitit. Hic anno 4 Olympiadis 94, Xenæto Archonte, anno ante obitum Socratis, contra Artaxerxem cum Cyro ejus fratre profectus, finito bello, Græcos auxiliares incolumes reduxit in Græciam. Moritur Corinthi anno primo Olympiadis 105, Callidemide Archonte, quo & Philippus Macedoniæ regnare cœpit. qui & Mundi 3625. d Diog.

e Hiſtorici quoque præſtantes hoc ſæculum illuſtrarunt: quorum princeps Thucydides. de quo memorabilis eſt Gellii locus ex Pamphylæ libro 11. *Hellanicus in initio bello Peloponneſiaci fuiſſe quinque & ſexaginta annos natus videtur; Herodotus tres & quinquaginta; Thucidydes quadraginta.* e Gellius l. 15. c. 23.

Philiſtus Syracuſanus Dionyſii utriuſque tyranni familiaris obiit Olympiad. 106, cum pro minore Dionyſio contra Syracuſanos navali prælio certaret, ut ex Diodoro ſuprà retulimus.

A.4186. P.J. ad 4430. Vixit & Theopompus Iſocratis diſcipulus; & Euphorus Cumæus ex Æolide. Cteſias quoque Cnidius medicus, qui Artaxerxis Mnemonis, & Cyri junioris tempore floruit. Iſocrates verò eloquentiæ magiſter natus Olymp. 86. Archonte Lyſimacho, quinque annis ante bellum Peloponneſiacum, mundi 3548, uti Dionyſius, & Plutar. in ejus vita referunt, obiit eo anno, quo ad Chæroneam victi ſunt Athenienſes, Archonte Charonidâ, ſive Charondâ, mundi 3646, undecenteſimo ætatis anno. Inter Poëtas, nobiles fuerunt Ariſtophanes Comicus circa tempus belli Peloponneſiaci; Eupolis, Cratinus, itidem Comici; Philoxenus Cythereius, Timotheus, Teleſtes Dithyrambici, ut refert Diodorus lib. 14. Sed & Dionyſius tyrannus major Tragœdias ſcripſit.

De Alexandro Magno ejúſque tempore, ac rebus ab eo geſtis: morte Darii, & occaſu Perſici imperii; Alexandri obitu.

CAP. XIV. a Diod. Plut. in Alexand. Arria. Curt. Vide l. 10. de Doct. Temp. c. 32. & Paral. p. 856.

a ALEXANDER Philippi filius, ob rerum geſtarum excellentiam, Magni cognomen aſſecutus, naſcitur Olympiade 106, anno Urbis 398, mundi 3628, ante Chriſtianam æram 356. quod Diodorus, Plutarchus, aliíque confirmant. Plutarchus verò ſextum etiam diem Hecatombæonis adſcribit. quo tempore Philippo refert, captâ Potidæâ, tres optatiſſimos nuntios adveniſſe; victoriæ de Illyriis à Parmenione partæ, & alterius Olympicæ: tum nati filii. quæ omnia potuerunt eodem menſe Loo, vel Hecatombæone contingere: non tamen eodem die nuntiata ſunt. Siquidem agones Olympici celebrabantur plenilunio menſis illius, qui Hecatombæoni reſpondebat, niſi fortè

menſis primus Elidenſium anno illo Hecatombæonem Atticum, vel Loum anteveneri. Rupertus lib. 9. de Victoria Verbi Dei, capite 11, neſcio quo ex auctore prodidit, Nectanebum quendam maleficum, præſtigiis ſuis in Ammonis ac cornuti Jovis ſpeciem converſum, cum Olympiade rem habuiſſe, ex eáque Alexandrum genuiſſe. A.4186. P.J. ad 4430.

Conſtat eádem nocte qua in lucem editus eſt Alexander, Dianæ templum Epheſi deflagraſſe: de quo Timæi dictum extat; *minimè id eſſe mirandum, quod Diana, cùm in partu Olympiadis adeſſe voluiſſet, abfuiſſet domo.* Quod ut acutè, concinnéque repertum laudat *a* Cicero. Plutarchus ut ineptum, ac frigidum jure contemnit. *a* 2. de Nat. Deor.

Alexander *b* anno ætatis 15 in diſciplinam traditus eſt Ariſtoteli. Anno porrò viceſimo, Urbis 418, ante Chriſtum 348, occiſo patre Philippo, regnare cœpit, *c* Pythodoro Athenis Archonte, qui & Pythodemus appellatus eſt. *b* Diog. Laërt. in Ariſt. *c* Arianus initio l. 1.

Eodem, quo Alexander, anno Darius Codomanus poſtremus Perſarum regnum auſpicatus eſt. Contra quem communibus Græciæ ſuffragiis, præter Lacedæmonios, imperator Alexander eligitur. Sed, ut erant mobilia Græcorum ingenia, dum in Thracia bellum gerit *d* Alexander, ab eo deficiunt. Eò cùm opinione celeriùs ille cum exercitu veniſſet, ab Athenienſibus, cæteríſque placatus, contra Thebanos, qui pertinaciùs in ſententia manebant, arma tranſtulit, & urbem illorum vi expugnatam funditus diruit Boëdromionis die 15, qui in Octobris quartum diem incurriſſe videtur, ſecundo anno Olympiad. 111. *e* Cæſa Thebanorum ad 90000, in ſervitutem abducta 30000. liberi omnes ſub corona vænierunt, Philippi exceptis hoſpitibus, qui puer in ea urbe obſes fuerat; nec non *d* Diodor. 17. Arian. 1. Plut. Juſt. 11. *e* Ælian. 13. Var. c. 7.

A. 4186. P.J. ad 4430. Pindari poſteris, cujus domum ſolam intactam reliquit Alexander.

a Zoſ. 1. Hinc Helleſponto trajecto, in Aſiam venit anno mundi 3650, regni ſui, ut ait *a* Zoſimus, tertio. Habuit autem in exercitu peditum 30000, equitum 4500. Tam exiguis copiis, ſed fortiſſimorum ac veteranorum, militum Perſarum evertit imperium. Primus ad Granicum amnem Phrygiæ conflictus factus eſt, quo Perſæ ſuperati victoriæ præmium fuit Aſia penè omnis Græcorum frequentata coloniis: Memnone interim Græco Darii duce præſtantiſſimo inſulas populante.

b Curtius l. 3. *b* Secunda ad Iſſum Ciliciæ pugna fuit, ante quam Alexander periculoſum in morbum incidit. Sed Philippi medici ope citò convaluit. Victi denuò Perſæ, quorum in acie peditum quadringenta, equitum centena millia fuerunt, Caſtra Darii, cum ejus matre, uxore, ac liberis in poteſtatem Alexandri venerunt; qui ſummâ humanitate, & abſtinentiâ in captivos uſus eſt. Id evenit anno ante Chriſtum 313, mundi 3151. Sequente verò, qui Olympiadi 112 initium dedit, Alexander in Phœniciam venit. *c* quâ univerſâ, præter Tyrum potitus, cùm ad hanc urbem caduceatores miſiſſet, qui ad pacem hortarentur, eos Tyrii contra jus gentium interfectos in mare projecerunt. Hâc ille exacerbatus injuriâ urbem obſedit; & jactis in altum molibus, omníque machinarum genere aggreſſus, cùm illi, quâ veniæ deſperatione, quâ ſpe ab Carthaginenſium legatis, qui tum fortè aderant, auxilii factâ, pertinaciùs reſiſterent, vi tandem expugnavit menſe ſeptimo. Tum exceptis, qui ad templa confugerant, trucidari omnes, ac domos incendi jubet: quintodecim tamen millia ab Sidoniis, qui Alexandro militabant, occul-

c Diod. Curt. 4. Arianus. Plut. Juſt.

Tyrus capta.

tata, & Sidona pervecta ſunt. Armatorum in urbe cæſa milia ſex: duo, quæ cædi ſuperfuerant, crucibus affixa per totum litus pependerunt. Capta eſt urbs, ait *a* Arianus, Aniceto Athenis magiſtratum obtinente (qui Niceratus à Diodoro dicitur) anno ante Chriſtum 332, menſe Hecatombæone, qui circa Solſtitium incidit. Huic urbi datum ab Hephæſtione regem Balonymum ſcripſit Diodorus, regiâ oriundum ſtirpe, ſed propter inopiam ſuburbanum hortum colentem. Verùm ante captam Tyrum, non hujus urbis, ſed Sidonis, Abdolominum regem eſſe factum *b* Curtius refert. Gazam exinde vi Alexander expugnat. A.4186 P.J. ad 4430. *a* Lib. 2. *b* Curt. l. 4.

Per idem tempus *c* Hieroſolymam veniens à Jadduâ Pontifice eſt exceptus; & in templo ſacrificavit, ac Judæis quamplurima largitus eſt, profeſſus ſe Dii in Macedonia eâdem, quâ ſummus Pontifex ſibi in occurſum venerat, ſpecie Deum vidiſſe, qui ad Perſicam expeditionem hortans victoriam polliceretur. *c* Joſeph. lib. 11. c. 8.

d Pòſt Ægyptum ingreſſus, Ammonis Jovis oraculum adiit, & inde revertens, Alexandriam condidit. *e* Demum ultimo prælio ad Arbella cum Dario debellavit anno ſecundo Olympiadis 112, ante Chriſtum 331, Urbis conditæ 423. Darium porrò in exercitu decies centena militum habuiſſe millia, idem refert Plutarchus. Qui cum Arriano conditum Alexandriæ ante profectionem ad Hammonis ſacrarium collocat. Curtius verò, Diodorus, & Juſtinus poſteriorem faciunt. *d* Diod. l. 17. Curt. 4. Plutarch. Alex. Juſt. 11. *e* Par. 2. l. 3. c. 11. & 10. de Doct. Temp. c. 31. Plin. 2. c. 70.

Quocirca annus idem ab orbe condito 3653, ante Chriſtianam æram 331, Alexandrinæ urbis initium; cladem Perſarum ad Arbella ſive Gaugamela; tùm Perſici finem imperii; & Macedonici, ſive Græci in oriente primordium attu- *Clades ultima Darii, & Perſici imperii.*

A.4186. P.J. ad 4430. lit; qui & ſextus putatur Alexandri ab Philippi patris obitu.

Darius ægrè dilapſus è pugna, perſequentem Alexandrum equorum celeritate fruſtratus eſt, ac dum novis coactis copiis bellum rurſus aggreditur, à Beſſo Bactrianorum præfecto indignè perimitur anno altero poſt Arbellicam cladem. Interim Alexander Suſianâ potitus, & Perſide, caput gentis Perſepolim diripit: regia quoque Perſarum inibi ſuccenſa.

Nec minùs in Græcia ſecundo Marte contra Lacedæmonios pugnavit Antipater præfectus Alexandri, quo in certamine rex Agis occubuit.

At in Oriente victoriis magis quàm paſſibus omnia peragrans Alexander, Hyrcaniam, Paropamiſadas in Caucaſi incolas, Indos, victo priùs, & capto illorum rege Poro, ſubjugavit. tum varias latè nationes, & provincias. Beſſum anno primo Olympiadis 113 deditum ſibi juſto ſupplicio punivit. Tot igitur proſperarum rerum ſucceſſibus elatus, ad poſtremum fortunæ magnitudinem non cepit. ac primùm humanæ ſortis oblitus, Deo ſe genitum haberi voluit. cum adulatione, luxu, & crapulâ in crudelitatem converſis moribus, complures, amicos, optiméque de patre, ac de ſe meritos, occidit. In his Parmenionem ducem fortiſſimum, ac Philotam ejus filium in ſuſpicionem temerè vocatos: Clitum in convivio per vinolentiam ſuapte manu confodit. Biennio ferè antequam vita excederet, Hephæſtionem amiſit amicorum ſummum, cujùs obitum infracto ac muliebri animo tulit: cujus corpus Babylonem deportari, ibíque magnificentiſſimè ſepeliri juſſit. Quinetiam pro Deo haberi voluit. Auctor Lucianus in libro de Calumnia.

Tandem

a Tandem anno regni ſui decimo-tertio; hoc eſt duodecim integris annis, ac menſibus ſeptem exactis, Babylone ex morbo, quem ebrietate contraxerat, ſeu veneno, ut creditum eſt, obiit, b ætatis annum iniens triceſimum tertium. A.4186. P.J. ad 4430. a Diod. l. 18. Arian.7. Plut. Alex. ruſt. 12. Curt. 10. b Part 2. l. 3. c. 12.

Quæ in Oriente, ac Græcia memoria digna geſta ſunt poſt mortem Alexandri ad Pyrrhum uſque.

Alexandro mortuo, quòd is ſucceſſorem deſignare noluiſſet, totidem pene reges emerſêre, quot erant præfecti, ac duces. Summa tamen initiò penes Perdiccam potentiæ fuit, cui moriens Alexander annulum tradiderat. Alternantibus deinde ſententiis, Aridæus ex Philinnâ Theſſalâ Philippi ſcorto genitus, rex nomine ac ſpecie tenus factus eſt, eique Philippi nomen attributum; ac Perdiccas curator appoſitus; tùm ſatrapiæ, præfecturæque omnes in principes diſtributæ. Ptolemeo Lagi filio Ægyptus; Laomedonti Mitylenæo Syria; Philotæ Cilicia, Pito Media, Eumeni Paphlagonia & Cappadocia, cum finitimis provinciis; Antigono Pamphylia, Lycia, & Phrygia major: Caſſandro Caria; Meleagro Lydia; Leonnato Phrygia minor; Lyſimacho Thracia; Antipatro Macedonia; Aſiæ ſuperioris provinciæ iis, qui tum præerant, permiſſæ; Seleucus ſociorum equitibus præfectus. Craterus ab Alexandro miſſus jam erat in Ciliciam cum 10000 emeritorum. cui quidem unà cum Antipatro Græcia conceſſa.

Cap. XV. c Diod. l. 18. Dexippus apud Phot. cod. 82. Cur. l. 10. Arria. de rebus poſt Alex. obitum geſtis apud Phot. Cod. 82. *Succeſſores Alexandri.*

Interim Græci, nuntiato Alexandri obitu, ubique tumultuati ſunt; imprimis Athenienſes; qui Leoſthene duce Græcos ad libertatem vocarunt, Antipatrum victum Lamiæ, quod Theſ-

A 4186. P.J. ad 4430. *Lamiacum bellum.* *a* Auct. cit. & Plut. in Demoſth.

ſaliæ oppidum eſt, obſederunt. Unde Lamiaco bello nomen impoſitum eſt, quod anno proximo ab Alexandri obitu cœptum. *a* Sed inſequente, cùm ſe ad Antipatrum Craterus adjunxiſſet, victi ſunt ad Cranonem Athenienſes, Metagitnione menſe, qui in Auguſtum incidit: ac Boëdromione, hoc eſt Septembri, Macedonum præſidium in Munychiam acceperunt.

b Diod. Dex. Corn. Nep. ac Plut. in Eum.

b At in oriente Perdiccas in ſeſe transferre omnia cupiens, opprimendorum ducum initium à Ptolemæo inſtituit facere: contra quem validum ducens exercitum, in ipſo Nili tranſitu conſpiratione ſuorum, quibus ob ſuperbiam inviſus erat, occiditur anno ante Chriſtum 321. Eumenes verò, qui Perdiccæ favebat, paulò antè cum Cratero & Neoptolemo facto prælio, utrumque vicit, ambobus cæſis; hoc etiam manu ſua perempto. Itaque tam iſte, quàm Alcetas Perdiccæ frater, hoſtes judicati, reliqua ex Ptolemæi & Antipatri voluntate compoſita: penes quos, & Antigonum, principatus tunc erat. Antigonus contra Eumenem & Alcetam profectus, utrumque in Piſidia ſuperavit. Antipater, Polyſperchonte regis Aridæi & Eurydices ejus conjugis tutore facto, Caſſandro verò filio Chiliarcho, moritur. quâ ſorte non contentus iſte, ad Ptolemæi ſocietatem tranſiit. Polyſperchon Olympiadem Alexandri matrem, quæ Antipatri metu in Epirum fugerat, in Macedoniam revocat. Ea poſtquam reſtituta eſt, Philippum Aridæum, ejuſque conjugem Eurydicem, ac pleroſque principes Caſſandri amicos interficit. Id anno ante Chriſtum 318 accidiſſe *c* Diodorus indicat: qui ſex annis, ac menſibus quatuor Aridæum regnaſſe perhibet.

Eumenes.

c Diod. 19.

Caſſander cum Polyſperchonte in Græcia, Eumenes Polyſperchontis & Olympiadis fau-

tor in Aſia cum Antigono eodem tempore bella geſſerunt. Athenæ in Caſſandri poteſtatem veniunt. quibus, populari ſublato dominatu curator adhibitus eſt Demetrius Phalereus, Theophraſti diſcipulus, vir facundiâ, & Philoſophiæ ſtudio ætate illâ longè præſtantiſſimus. Ea mutatio reipublicæ incidit *a* Archippo Prætore, anno tertio Olymp. 115. cum paulo antè, Phocionem capitis damnatum, & à Polyſperchonte comprehenſum, Athenáſque miſſum, *b* cives ſui cicutæ hauſtu necaſſent. Caſſander anno 1 Olymp. 116 Macedonia potitus, Olympiadem occidit, Theſſalonicen Alexandri M. ſororem conjugem ducit.

A.4186. P.J. ad 4430.

Demetrius Phalereus.

a Diod. 19.

Phocion.

b Plut. Phoc. Corn. Nep.

c In Aſia verò Eumenes, fatigato perdiu Antigono, tandem veteranorum militum Argyraſpidum perfidiâ proditus, ab eóque ſublatus eſt, anno decimo ab Alexandri M. obitu. Ex eo tempore opibus ac potentiâ auctus Antigonus, contra Caſſandrum, & Ptolemæum bellum inſtauravit unà cum Demetrio filio, qui Poliorcetæ cognomen adeptus eſt: utroque profitente, ſe Græciæ civitates, quarum libertatem Caſſander oppreſſerat, recuperare velle. *d* Harum pleraſque per Demetrium filium legibus ſuis reſtituit. imprimis Athenas quintodecimo anno poſtquam Lamiaco bello in ſervitutem venerant, detracto præſidio, priſtinæ libertati reddidit anno ante Chriſtum 307. quo eodem anno tam illi duo, quàm cæteri ſucceſſores Alexandri, regium ſibi nomen, & inſignia ſumpsêre. Sub hæc, anno poſt Alexandri mortem quarto & viceſimo, ante Chriſtum 301, ultimo Olympiadis 119, cùm Antigonius & Demetrius nimiam ob potentiam formidoloſi reliquis eſſent; Lyſimachus, Caſſander & Seleucus conjunctis copiis, in quibus peditum erant 74000, equi-

c Corn. Nep. & Plut. in Eum. Diod. 19.

d Diod Plut. *Alexandri ſucceſſores reges ſalutati.*

A. 4186. P. J. ad 4430.

tum dena & quingenti, currus 120, adverſus ambos illos, quibus peditum erant 70000, equitum decem cum elephantis 75, pugnam fecerunt ad ipſum Phrygiæ oppidum. Victus Antigonus in acie cecidit. Demetrius in Græciam fugiens ab Athenienſibus excluſus eſt. *a* Verùm paulò pòſt viribus & copiis refectus, Athenienſes oppugnat, urbémque annuâ obſidione vallatum obtinet, pulſo Lachare, qui pro tyranno ſe in illâ geſſerat; anno 1 Olymp. 121. Summa tum in victos, & extrema omnia uti meritos, ſic pati formidantes, regis humanitas extitit. Leni verborum caſtigatione contentus, priſtina illis, præter libertatem, reſtituit omnia; & impoſito præſidio, contra Lacedæmonios tetendit: quibus cum rege Archidamo ſuperatis, dum ſe ad Spartam obſidendam accingeret, nova eum ſpes in Macedoniam avertit. *b* Mortuus ibi paulò antè Caſſander, (tertio videlicet Olympiad. 120) filios è Theſſalonicâ tres reliquerat. quorum maximus Philippus uno anno regnavit. reliqui duo, Antipater & Alexander de imperio certabant. Antipater Lyſimachi regis Thraciæ gener, matrem, quòd in Alexandrum videretur propenſior, vitam etiam per ubera materna deprecantem, occidit. Alexander itaque Pyrrhum in auxilium vocat; qui partem Macedoniæ in auctoramentum accepit. Eò verò Demetrius adveniens, quem eodem quoque tempore Alexander acciverat, Pyrrho & Antipatro pulſis, Alexandro interfecto, Macedonia potitus eſt anno tertio Olymp. 121.

c Sed cùm ad Aſiam recuperandam ingentem appararet exercitum duodecentenorum M. peditum, equitum 12000, cum claſſe quingentarum navium, Seleuchus, Lyſimachus, Ptolemæus, & Pyrrhus communibus cum conſiliis

a Plut. in Demetr.

b Juſt. 16. *Caſſandri mors.*

c Plut. in Pyrrh. & Demetr.

oppugnant. Ejectus Macedonia, ac civitatum reliquarum defectione territus, Seleuco ſe tradere cogitur. qui Stratonicen ejus filiam in matrimonio habitam, Antiocho filio, quòd eam ad uſque vitæ periculum perditè adamaſſet, ſponte ceſſerat. Apud hunc inter luxum ac delicias vitam inglorius anno pòſt tertio finiit, anno itidem tertio 123 Olympiadis. A. 4186. P. J. ad 4430. *Demetrii exitus.*

a Nec multò poſtea victores primi tres extincti ſunt. Ptolemæus Lagi filius, tranſlato in Philadelphum filium regno, moritur anno primo Olympiad. 124. Lyſimachus anno tertio Olymp. ejuſdem, ante Chriſtum 282, in Aſiam contra Seleucum trajecit, ibique pugnans occubuit annos natus 74. Seleucus verò annum agens 77, & Alexandri commilitonum ultimus, poſt menſes admodum ſeptem, Ptolemæi Cerauni Philadelphi fratris inſidiis oppreſſus, regnum Macedoniæ, quod Lyſimacho eripuerat, cum vita pariter amittit. *a* Juſt. 17. Pauſ. Pho. 335. Dexip. apud Euſ. in Collec. Gr. p. 49.

Mortuo Demetrio, ejus poſteri in Macedonia regnarunt, uſque ad Perſen Philippi F. de quo poſteà dicetur.

Atque hæc ſunt præcipua regna, quæ poſt Alexandri obitum ex ejus cineribus enata ſunt; quæ numero quatuor à Daniele *b* Prophetâ obſcuris ſignificationibus adumbrata ſunt. Horum principes fuêre Ptolemæus Lagi F. in Ægypto: Seleucus Babylone, & in Syria: Caſſander in Macedonia & Græcia: Antigonus in Aſiâ. Qui omnes, ut & Lyſimachus in Thraciâ, regium ſibi nomen, & inſignia ſumpſerunt anno, ut ſcribit *c* Diodorus, Olympiadis 118 ſecundo, ante Chriſtum 307. quorum æmulatione tyrannus Agathocles, qui tum fortè in Africa cum Pœnis bellum gerebat, regium & ipſe decus aſſumpſit. Porro Antigono victo, ad re- *Regna Græcorum quatuor.* *b* Dan. 7. 6. *c* Diod. 20.

A. 4186. P.J. ad 4430. gna tria rerum ſumma pervenit, Ægyptiacum, Syriacum, Macedonicum. quibus & Pergamenum ſuccrevit, cujus Lyſimacho rege jacta ſunt primordia.

Ptolemæi Reges Ægypti. Ptolemæorum Alexandriæ, & in Ægypto regnum, noménque pervaſit ad poſteros ab ejus conditione Lagi filio Ptolemæo, ſive, ut Pauſanias in Atticis refert, Philippi patris Alexandri Magni. Qui tametſi anno demum poſt obitum Alexandri octavo decimo titulum regis uſurpaverit; ejus tamen initium regni ab illo ipſo ſumitur, quo mortuus eſt Alexander. Hinc ergo Ptolemæi regnare orſi ſunt in Ægypto. Nam quadraginta illi tribuuntur anni ab Euſebio, & cæteris, qui ab anno mundi 3660, quo Alexander exceſſit, ad 3699 uſque perveniunt. Hoc enim anno Ptolemæum filium cognomento Philadelphum ex Berenice genitum vivus adhuc ſibi regem ſubſtituit.

De Agathocle, Pyrrho, & Gallorum in Græciam expeditionibus variis.

CAP. XVI. *Agathocles.* *a* Diod. l. 19. PER idem tempus *a* Agathocles in Sicilia regnavit, obſcuro loco natus, Carcini Rheginenſis adſcriptitii civis filius; à quo figlinam edoctus, tyrannidem Syracuſis occupat anno quarto Olympiadis 115, mundi 3667. quam ad annos circiter octo & viginti admirabili fortunæ varietate pertulit. *b* Domitis non ſemel Siculis, cum Carthaginenſibus conflixit. à quibus ingenti ad Himeram fluvium victus prælio, tertio anno Olympiadis 117, nec opinato tranſvectis in Africam copiis, acceptam ibi victoribus cladem repoſuit. Curtius hanc Syracuſanorum expeditionem in Africam, & obſidionem Carthaginis in idem tempus conjicit, quo ab Ale-

b Diod. l. 20. Juſt. 20. & ſeq.

xandro Tyrus obſidebatur; in quo duobus & viginti annis aberrat. Annus quo in Africam trajecit Agathocles, inſignis Solis defectione notatus eſt ab Diodoro, & Juſtino, quæ Auguſti 15, hora octava matutina Syracuſis accidit anno Per. Jul. 4404. ante Chriſtum 310. Carthaginenſes propè ad deſperationem adducti Saturno liberos ſuos immolant, & Amilcarem ducem è Sicilia revocant. At is Syracuſas obſidens, ab obſeſſis ipſis captus interficitur. *a* Demum Agathocles anno 4 Olympiadis 122, ante Chriſtum 289, cùm in Bruttios transfretaſſet, veneno ſublatus eſt ab Archagatho nepote, quem *b* Diodorus in Excerptis nuper editis Agatharchum nominat.

A. 4186. P. J. ad 4430.

a Diod. 20. & in Eccl. l. 21. Juſt. 23.

b Excerpt. Valeſ. p. 250.

c Non minùs ſtupenda fortunæ varietas in Pyrro, ſed major, ut in legitimo principe, virtus enituit. Qui Æacidâ patre, Arybæ filio, rege Moloſſorum natus, ac regno pulſus, ſub Demetrio Poliorceta, cui ſoror ejus Deidamia nupſerat, prima tyrocinia rei militaris habuit. Nam in illâ celebri pugnâ, quâ ad Ipſum victus eſt cum Antigono patre Demetrius, in hujus caſtris militabat adhuc adoleſcens. Poſtea Ptolemæi Lagidæ, & uxoris ejus Berenices affinitate & opibus adjutus, regnum recuperavit. cujus initium Velleius *d* attribuit anno illi, quo Conſules erant Q. Fabius quintùm, & P. Decius Mus. qui eſt Urbis 459, mundi 3689. Quo eodem anno ab Alexandro Caſſandri filio vocatus in Macedoniam, partem ejus ſibi vendicavit. unde pulſus à Demetrio Poliocerta, aliquot annis partim per ſeſe, partim junctis cum Lyſimacho, Ptolemæo, & Seleuco viribus, bellum geſſit; cujus præmium occupata ſeptem haud amplius menſibus Macedonia fuit. Mox à Tarentinis excitus in Italiam, contra Roma-

c Plut. in Pyrro, Diodori Eclogæ. Juſtinus lib. 16. & ſeq

Pyrrhus.

d Vell. l. 1.

A. 4186. P. J. ad 4410.

nos iterato bellavit. Nec minùs Siciliam interim aggreſſus, ac deinde tam hâc, quam Italiâ, coactus excedere, in regnum revertit. Hinc Macedoniâ rurſum potitus eſt, ejecto Antigono Demetrii filio. Poſtremò à Cleonymo Spartano Arei filio, evocatus in Peloponneſum adverſus Antigonum, apud Argos oppetiit primo Olympiadis 127, ante Chriſtum 271, regni, ut apparet, tertio & viceſimo: ſiquidem anno Urbis 459, ante Chriſtum 295 regnare cœpit. Triſte illâ nocte, quâ Argos eſt ingreſſus, auſpicium ei nactus fecit, ſummæ ipſius haſtæ inſidens, ut ſcribit *a* Ælianus.

a Lib. 10. Hiſt. An. cap. 37.

Gallorum irruptio in Thraciam, & Græciam.

b Pauſ. Phoc. p. 335. Juſt. lib. 34. Dexipp in Coll. Scal.

b Gallorum quoque in Thraciam, & Græciam expeditio in idem intervallum incidit. Ea triplex à Pauſania deſcribitur. Primò Cambaule duce in Thraciam uſque penetrarunt: cujus populatione contenti, domum redierunt. Secundò diviſis trifariam copiis, alii Thraciam duce Cerethrio; Pannoniam alii, Brenno, & Acichorio ducentibus, adierunt. reliquos in Macedoniam & Illyricum egit Bolgius. Huic reſiſtere auſi Macedones ingentem cladem accipiunt, occiſo Ptolemæo Ceranno. Deſperatas Macedoniæ unius principis virtus Soſthenii erexit; qui barbaros exultantes victoriâ repreſſit, ac Macedoniæ finibus expulit: eóque merito regnum eſt conſecutus. *c* Scribit Polybius reges quatuor, Ptolemæum Lagidam, Lyſimachum, Seleucum, & Ptolemæum Ceraunum, intra 124 Olympiadem extinctos eſſe. Quare Ceranni cædes rectè anno quarto exeunti Olympiadis iſtius imputabitur, mundi 3704.

c Polyb. 2. p. 128. & 155.

Sequens annus tertiam Gallorum irruptionem attulit in Græciam, Imperatoribus Brenno & Acichorio. quorum exercitus conſtabat peditum millibus 152, equitum viginti millibus,

& quadringentis, quorum ſingulis equites erant adjuncti famuli duo, qui mortuis heris ſuccederent. quod σωύταγμα vocabant τριμαρκισίαν. Nam μάρκαν Galli nominabant equum, ait *a* Pauſanias. Sic equitum millia unum & ſexaginta & ducenti amplius fuerunt. Victi primum ad Thermopylas, tum ad Parnaſſum, quò potiundi Delphici templi, ac ſpoliandi gratiâ perruperant. Brennus ipſe multis acceptis vulneribus, largius hauſto mero vitam ſponte finiit. Ea Gallorum calamitas notatur à Pauſania Archonte Anaxicrate, hyemis tempore, hoc eſt anno ſecundo Olympiadis 125, ante Chriſtum 279. A. 4185. P.J. ad 4430.

a Pauſ. Phoc. Po. 335.

Inſequente rurſus anno, Democle Athenis Prætore, in Aſiam infudêre ſe Galli, ut idem Pauſanias refert. *b* Polybius verò ſcribit eodem anno Gallorum reliquias Comontorio duce Thraciam invaſiſſe, ac tributum à Byzantinis exegiſſe.

b Polyb. 4. p. 313.

Res ab Romanis ab anno U. C. 419 ad 472 geſta.

Cap. XVII.

DUM in Oriente, atque Græciâ ab Alexandro M. ejúſque ſucceſſoribus, bellis ac tumultibus omnia miſcentur, non minores Italia procellas armorum tulit; quibus ſe Romana virtus ad orbis terrarum dominatum exercuit.

c Diuturnum præ cæteris, maximéque formidoloſum Samniticum bellum fuit, de quo *d* ſuprà memini. quod hoc intervallo acerrimè geſtum eſt; nonnullâ interim clade Romanorum, & ignominiâ: ſed majore, &, quod caput eſt, ultimâ Samnitium. qui poſtremò domiti anno Urbis conditæ 482 finem belli fecerunt, anno, ut jam diximus, uno & ſeptuageſimo. nempe ab.

c Liv. 9. Eutr. *Samniticum bellum.*
d Cap. 12.

A.4386.P.J. ad 4430. anno Urbis 411, ad 481. *a* Quo ſpatio Caudinæ furcæ Romanorum dedecore nobiles factæ

a Liv. 9. Flor. 1. c. 16. *Caudina furca.* ſunt anno Urbis conditæ 433, quarto poſt Alexandri M. obitum; quando deditionem hoſtibus fecit Romanus exercitus, & ſub jugum miſſus eſt cum utroque Conſule. Sed eam infamiam ſequente anno majori Samnitium clade, ac pari ignominiâ rependit Papyrius, Imperator illâ ætate fortiſſimus. præter quem & com-

b Liv. 9. plures alii percenſentur ab Livio, *b* qui Alexandro, ſi in Italiam, ut erat fama, veniſſet, pares eſſe potuerunt.

c Liv. 9. Juſt. 12. Oroſ. 3. c. 11. *c* Alexander alius Epiri rex, avunculus Magni, ab Tarentinis accitus in Italiam, cum adverſus Samnites, Bruttios, ac Lucanos ſæpè fortiter pugnaſſet, pace cum Romanis factâ anno U. C. 422, ab Lucanis tandem occiſus eſt ad Acheruntem fluvium, anno U. C. 428, tertio Olympiadis 113, ſuperſtite Alexandro M.

d Polyb. 2. p. 106. Liv. 7. *Bella cum Gallis inita.* *d* Cum Gallis quoque repetitum identidem in Italiâ certamen. quorum varias irruptiones ex Polybio, ac Romanis annalibus hîc breviter attingam. Triceſimo anno, poſtquam Româ potiti ſunt, haud procul Collinâ portâ, magnâ utrinque editâ cæde, vix averſi ſunt, Dictatore tumultus iſtius cauſſâ creato Servilio Ahala, anno urbis conditæ 394. Duodecimo pòſt anno, qui fuit Urbis 405, rurſus à Camillo cæſi.

Corvinus. quo tempore Valerius Corvinus Gallum provocantem auxilio corvi ſuperavit. Poſt annos tredecim pacem cum Romanis, ac fœdus faciunt. in quo annos triginta perſeverarunt. Itaque ſub annum Urbis conditæ 450, Ciſalpini Galli cum Tranſalpinis & Etruſcis Romanorum agros populati ſunt. Inde cum ingenti prædâ reverſi domum Ciſalpini, de hâc ipſâ inter ſe digladiati ſunt. Anno poſtea quarto cum

Samnitibus Etruſcíſque conjuncti, commiſſo prælio legionem Romanam ceciderunt, cui præerat L. Scipio Proprætor. Quo tempore flagrante alterâ pugnâ, & ſiniſtro jam inclinante cornu, P. Decius Coſ. caput devovit, ac victoriam morte ſuâ peperit, anno U. C. 459. A.4186. P.J. ad 4430. *Decius.*

a Decem poſt hæc elapſis annis, iterum Galli Senones, à Lucanis, Bruttiis, Samnitibus, & Etruſcis exciti, Aretium obſederunt: ac L. Cæcilio Prætore victo, Romanorum millia tredecim occiderunt. Quam cladem Conſul Dolabella mox ultus eſt, Gallíſque profligatis, Senâ eorum urbe captâ, coloniam eò deduxit. Boii Senonum calamitate commoti, & cum Etruſcis conſpirantes ad Vadimonis lacum pugnam faciunt: in quâ cæſi plerique omnes Etruſci, Boiorum pauci admodum evaſerunt. Id accidit anno Urbis 471. Sequente verò Boii rurſus à Romanis funditus deleti, pacem ac fœdus impetrarunt, tertio anno antequam Pyrrhus in Italiam veniret. a Polyb. pag. 107. & 108. Eutrop. Epit. Liv. 3.

b Palæpolitani præterea, ubi nunc Neapolis eſt, auſi Romanis inferre bellum, tertio anno, qui fuit U. C. 428, à Publilio Procoſ. domiti ſunt. b Liv. 8.

Sic Etruſcorum duodecim populi, in excidium Romani nominis incitati, anno U. C. 442, c à Conſule Fabio anno 444 ingenti prælio devicti ſunt, in quo cæſa, aut capta hoſtium millia ad ſexaginta. c Liv. 9. Flo. 1. c. 17. Oroſ. 3. c. 21.

De viris doctrina præſtantibus.

ATHENIS poſt d Ariſtotelis obitum, qui tertio Olympiad. 114 anno mortuus eſt, Peripateticam Scholam rexit Theophraſtus Ereſius: cum biennio antè Diogenes Cynicus CAP. XVIII. d Diogen. in Ariſt. *Theophraſtus.*

A. 4186. P. J. ad 4430. exceſſiſſet è vitâ, *a* eodem ſcilicet, quo & Alexander M. natus annos ferè nonaginta.

a Idem in Diog. Cyn. *b* Diogen. in Xenocr. *Xenocrates.* *b* Xenocrates Platonicæ ſectæ magiſter, cùm ei quinque & viginti præfuiſſet annis, nimirum ab ſecundo 110 Olympiadis, & Archonte Lyſimacho, moritur anno tertio Olymp. 116.

c Idem. *c* Floruerunt & Polemo Xenocratis auditor: Crates Polemonis: & illius Crantor Solenſis: Crantoris item Arceſilaus, mediæ auctor Academiæ, ex Pitanâ Æolidis oppido: qui Olympiade 120 celebris eſt habitus.

Epicurus. Diog. in Epic. *Zeno Stoïcus.* Epicurus anno tertio Olympiad. 109. editus in lucem, obiit anno ſecundo Olympiad. 127, natus annos 92. Zeno Stoïcæ conditor ſectæ, Crateris antè diſcipulus, idem ſæculum ornavit: quem Olympiade 129 obiiſſe perhibet Euſebius. Demetrius item Phalereus Theophraſti diſcipulus, non minùs adminiſtrandæ reipublicæ, quàm philoſophiæ & eloquentiæ facultate nobilis, Athenis præfuit annos decem, ut ait

d Diog. 18. Plut. Phoc. Diogenes Laërtius. *d* Cœpit autem anno tertio Olympiad. 115. quo Caſſander Athenis potitus eſt. At anno ſecundo Olympiad. 118, Demetrio Poliorcetâ Athenas obtinente, fugit in

e Diog. in Demetr. Ægyptum ad Ptolomæum Lagi F. *e* Quo mortuo, ab ejus filio Ptolomæo Philadelpho relegatus, ac dolore contabeſcens, aſpidis morſu

f Ptolom. 7. c. 3. periit anno circiter primo Olymp. 124. *f* Aſtronomiæ ſcientiâ clarus Timocharis fuit circa Olympiad. 121.

Demoſthenes. *g* Plut. Demoſth. Sed nominis celebritate vicit cæteros Demoſthenes: *g* qui anno tertio ab Alexandri obitu, eodem, quo Ariſtoteles, fato conceſſit in Galauriâ inſula, quò ſe metu Macedonum receperat.

Menander. Menander Comicus poëta, Archonte Philippo, mortuus perhibetur, ut eſt in veteri

inſcriptione; cùm natus eſſet tertio Olympiad. 109. Archonte Soſigene. Ita quinquagenarius obierit. A. 4186. P. J. ad 4430.

a Hiſtoriam ſcripſit Timæus Siculus Tauromenita Agathoclis tempore, à quo Siciliâ pulſus, ſtilo ſeſe vindicavit, quo in illum intemperantiore uſus dicitur. *b* At è contrario Callias Syracuſanus, quòd magnis ab eodem tyranno beneficiis affectus eſſet, in hiſtoriâ ſuâ turpiter ei aſſentatus eſt.

a Diod. in Excerpt. Valeſ. p. 258.

b Idem.

At Alexandro M. regnante *c* Beroſus Ægyptius: ſub ejus verò ſucceſſoribus Ptolomæis Lagidâ, & Philadelpho *d* Mânethon Dioſpolitanus, hiſtorici memorantur.

c Tatian. apud Euſ. de Præp. 28 1.

d Joſeph. 1. Antiq. cap. 3. Theophil. ad Autol. 3.

RATIONARII
TEMPORUM,
PARTIS PRIMÆ,
LIBER QUARTUS.

Rerum hiſtoriam continens ab A. Per. Jul. 4431 ad 4713.

Romanorum res ab anno V. C. 472. ad 536. ac potiſſimum de bello Epirotico, Punico primo, & Gallico.

CAPUT I.

FATISCENTIBUS, oppreſsâ jam libertate, Græcorum animis ac viribus, efferre ſe Romana res cœpit. Itaque major deinceps in Italiâ, & Africâ, quàm in Oriente, ſeges hiſtoriæ naſcitur. Ideò Romana bella primo loco memorabimus.

a Epit. Liv. 13. Plut. in Pyr. Eutrop. 2. Flor. l. 1. c. 18. Oroſ. l. 4. c. 4. Juſt. 24. Diodor. in Eclog.

a Tarentini Græca levitate majus, quàm pro viribus ſuis, bellum contra ſe provocarant, Romanorum claſſe direptâ, & eorum legatis, qui de injuriâ queſtum venerant, temerè pulſatis, anno Urbis conditæ 472. Ob id Tarentinis indicto bello, L. Aimilius Barbula Tarentinos, Samnites, & Salentinos acie devicit. Ea clade

permoti, Pyrrhum ad auxilium evocant. qui anno Urbis 474. in Italiam trajecto exercitu, cum Romanis bellum gerit, quod ſex annos tenuit. Primò congreſſu Romani, Lævino duce, non tam viribus, quàm elephantorum inuſitatâ victi ſpecie ceſſerunt. Captivos repoſcente C. Fabricio, ſine pretio Pyrrhus remiſit omnes. Mox per Cineam legatum fruſtra pace tentatâ; (hanc enim Appius cæcus fieri prohibuit) bis ancipiti Marte cum Romanis congreſſus eſt. Tum à Syracuſanis contra Pœnos accitus in Siciliam, ibi rebus ex voto minimè fluentibus, in Italiam revertit anno Urbis 479. ac victus, & caſtris exutus, Tarentóque pulſus, in Epirum rediit: cùm ſex annos in Italico, ac Siculo bello poſuiſſet.

A. 4431. P. J. ad 4713.

Bellum cum Pyrrho.

a Pyrrho fugato, Tarentini cum Samnitibus, Bruttiis, & Carthaginenſibus, qui iſti bello contra fœdus intervenerant, acie victi, in Romanam venêre ditionem; ac pacem & libertatem acceperunt anno U. C. 482. cum eo, qui anteceſſit, *b* à Ptolemæo Philadelpho ſocietas cum Romanis eſſet inita.

a Epit. Liv. 14. Oroſ. 4. c. 3.

b Eutr. 2.

c Secutum eſt Picens bellum, ac Salentinium, & omnium denique graviſſimum, ac longiſſimum, *d* Punicum: quod primum anno U. C. 490 cœptum eſt, undecimo poſtquam Pyrrhus in Epirum rediit.

c Flor. 1. c. 19. Eutr. 2.

d Polyb. 1. Epit. Liv.

e Primi ergo Punici belli cauſſa fuit, utriuſque civitatis ambitio, ac mutuò ſuſpecta, & formidoloſa potentia. Occaſionem dedêre Mamertini, & Hiero Syracuſarum rex, ac Carthaginenſium ſocius. *f* Hic anno Olympiad. 126. ſecundo à Syracuſanis primùm factus imperator, rex deinde ſalutatus quarto Olymp. 127, Mamertinos, qui Meſſanam occuparant, armis aggreditur. Hi Romanorum implorant

e Polyb. 1. p. 12. & ſeq. Epit. Liv. Flor. 2. c. 2. Eutrop. 2. Appian. Oroſ. l. 4. c. 7.

f Polyb. 1. p. 8. Pauſ. Eliac. 2. p. 169.

Bellum Punicum.

A. 4431. P.J. ad 4713. opem: qui inſulam trajectis copiis, cum Hierone, Pœniſque bellandi fecerunt initium. Ejus belli anceps diu fortuna fuit: Pœnis mari, Romanis terrâ vincentibus. Qui anno demum belli quarto, U.C. 493, rem nauticam attigerunt. Sed ea indentidem omiſsâ, repetitâque, ad extremum ſuperiores fuerunt. Memorandus eo bello cum primis venit Attilius Regulus, qui maritimo ac terreſtri prælio fractis Cartaginenſium viribus, cùm pacem petentibus niſi iniquis conditionibus dare nollet, Xanthippo Lacedæmonio duce victus, & in acie captus eſt cum millibus 15.: occiſis 30 M. anno Urbis duodequingenteſimo. Poſt à Carthaginenſibus Romam miſſus, ut de permutandis captivis cum Senatu ageret, id ne fieret interceſſit; & Carthaginem ad certiſſimam carnificinam ſponte rediit. Primus navalem victoriam Romanorum adeptus eſt C. Duilius, belli anno quinto. poſteriorem C. Lutatius anno 23 & ultimo; quâ ad Ægatem inſulam cum Pœnis debellavit, quibus pax his legibus conceſſa eſt, ut inſulis omnibus cederent, quæ Italiam inter, & Africam interjacent, ac bis mille & ducenta in annos 20 talenta penderent. Id âctum eſt anno U. C. 513, ante Chriſtum 241.

Attilius Regulus.

a Persunctos externo bello Carthaginenſes majus domi periculum excepit. Nam mercenarii milites, quò genere plurimùm uſi ſunt Pœni, ſtipendia ſua, & militiæ præmia poſtulabant: quod exhauſto ærario præſtari non poterat. Ideo graſſantibus per Africam, & latè omnia vaſtantibus ægrè obſiſti potuit. *b* Tandem poſt annos tres, & menſes quatuor, bello iſti finem impoſuerunt.

a Polyb. 2. p. 65. Appian. in Pun. Diod. in Excerpt. pag. 275.

b Polyb. 1. p. 88.

c Anno Urbis 519, quod Romæ perrarò accidit, templum Jani clauſum eſt; bellis ubique

c Eutr. 3. Plut. Numa. Oroſ. 4. c. 12.

pacatis. Sed ſubinde novis coortis moribus apertum eſt. Ligures, Sardi, Corſi ſubacti. Cum Illyriis deinde, ac Teutâ reginâ anno Urbis 524 initum bellum, tertio poſt anno confectum eſt, ac tum primùm legati victoriæ nuntii per Græciam miſſi. *a* Corinthii Romanos in ſocietatem Iſthmiorum acceperunt. A. 443 1. P. J. ad 4713.

a Polyb. 2. p. 101.

b Gallorum præterea formidoloſa fuit irruptio. Inſubres & Boii, ob ereptum Senonibus Gallis, & agrariâ lege diviſum *c* à Flaminio Trib. Pl. agrum Picenum (quæ lex anno Urbis conditæ 522 lata eſt,) accitis Tranſalpinis Gallis *Gæſatis*; ita mercenarios vocabant; Romanos oppugnarunt. contra quos peditum, quod vix credile ſit, *d* millia ſeptingenta; equitum ſeptuaginta conſcripſêre Romani. Victi ſæpius Galli, ac trans Padum anno primùm, Urbis conditæ 520 copiæ ductæ: Inſubréſque domiti: *e* ac Gæſatarum rex Virdumarum à C. Marcello Conſule trucidatus opima de ſe ſpolia dedit. *f* Ad hoc bellum Siciliæ rex Hiero, qui ſub initium Punici belli victus à Romanis, victorum in partes, amicitiámque tranſierat, frumenti vim maximam miſit; cujus pretium confecto bello recepit.

b Polyb. 2. p. 109. Flor. 2. c. 4. Oroſ. 4. c. 33.

c Cic. 2. Acad. quæſt.

d Polyb. 2. p. 113. Eutr. 2.

e Eutr. 2.

f Diod. Ecl. 25.

Bellum Punicum ſecundum.

CAP. II.

PUNICUM inde bellum alterum ſecutum eſt *g* anno à prioris fine quarto & viceſimo: quod ſpatio quidem minus temporis fuit, ſed adeo cladium atrocitate terribilius, ait Florus, ut ſi quis conferat damna utriuſque populi, ſimilior victo ſit populus qui vicit. Belli cauſſa eadem, quæ ſuperioris, dominandi cupiditas: & in Pœnis, impatientia ſervitutis: quòd annum jam, ut dixi, quartum & viceſimum Ro-

g Polyb. 2. Liv. 1. Dec. 3. Flor. 2. c. 6. Plut. Fab. & Marc. App. Oroſ. c. 14.

A. 4431. P.J. ad 4713. manorum victi armis ceſſerant. Præcipuam huic incendio facem ſubjecit Hannibal Hamilcaris filius, ejus qui bello priore Carthaginenſium imperator pacis leges mœrens acceperat; quique compoſitis in Africa rebus, anno Urbis, ut ex Polybio *a* colligitur, 517. miſſus in Hiſpaniam, Hannibalem novem annos natum ſecum duxerat; cùm eum prius ad aram adductum jurare juſſiſſet, numquam ſe in amicitia cum Romanis fore. Hamilcare poſt annos circiter novem occiſo, ſuffectus eſt Haſdrubal illius gener, qui Hannibalem accivit, eúmque poſt octo annos interfectus, ſucceſſorem habuit, Urbis 534, cùm ætatis circiter ſeptimum ac viceſimum inchoaſſet. qua ratione natus videtur anno Urbis conditæ 507, ante Chriſtum 247. Igitur ſtatim atque Imperator eſt factus, totam intra flumen Iberum Hiſpaniam ſibi ſubjicit.

a Polyb. init. l. 1. Liv. l. 21. Corn. Nep. in Hannib. Plut. de Vir. Ill.

b Hinc Saguntum Romanorum ſociam magnis adortus viribus, poſt ſeptem menſes capit. Saguntini omnes, fruſtra expectato Romanorum auxilio, partim hoſtili gladio, partim ſuapte manu ceciderunt. Ita bellum conflatum Punicum ſecundum: quod initium anno Urbis conditæ 536 *c* P. Cornelio Scipione, T. Sempronio Longo Coſſ. decimo ſeptimo exitum habuit, Coſſ. M. Servilio Gemino, T. Claudio Nerone, U. C. anno 552.

b Liv. 21. Polyb. 3.

c Liv. 30.

d Habebat Hannibal in exercitu peditum, ut ſcribit Polybius, millia 90, equitum duodecim. variè de numero prodit Livius. Primo impetu uterque Conſulum victus, P. Cornelius ad Ticinum, Sempronius ad Trebiam. Sequente anno U. C. 537, major ad Thraſumentum lacum clades accepta; cùm interim Q. Fabius Maximus Prodictator à populo factus cunctando rem utcunque ſuſtentavit. *e* Sed omnium atrociſſi-

d Polyb. 3. p. 189. Liv. 21.

e Polyb. 3. p. 264. Liv. 2. Appian. Flor. & alii cit.

ma plaga Cannenſis anno U. C. 538, alterius temeritate Conſulis Terentii Varronis accidit. In eâ pugnâ cæſa Romanorum 40 M. Neque tamen infractis ob eam calamitatem animis, Cannenſi prælio captos redimere noluerunt. Tum Syracuſas, quæ urbs poſt Hieronis obitum, qui anno U. C. 539 contigit, ab ſocietate defecerat, Marcellus *a* Conſul obſedit anno Urbis 540. Quam ab vehementi illius oppugnatione unius hominis induſtria tutata eſt. Archimedes is fuit: qui cœli ſiderúmque contemplator eâ ætate præſtans, ſed machinarum, operúmque bellicorum inventis multò clarior, Romanorum apparatus omnes perlevi negotio ludificatus eſt. Itaque vix anno demum tertio, Urbis 542, capi Syracuſæ potuerunt. *b* Quo tempore proditum eſt Archimedem, intento in ea ſtudia, quibus deditus erat, animo; ac nihil eorum ſentiente, quæ per hunc tumultum gerebantur, ab ignoto milite, fruſtráque ſciſcitato quis eſſet, interfectum, ejus ex morte magnum dolorem cepiſſe Marcellum; qui ut vitam illi conſervarent, irrumpentibus in urbem militibus edixerat: ac ſepulturæ curam habuiſſe.

A. 4431. P.J. ad 4713.

a Polyb. 8. p. 515. & ſeq. Liv. 3. Dec. 4. Plut. Marc.

b Liv. Dec. 3. lib. 5. *Archimedes.*

Hæc Syracuſarum calamitas finem *c* attulit regii in Sicilia dominatus, quem is, cujus paullo antè meminimus, inſtauraret Hiero; ac legitimum ex tyrannico, & acceptum etiam vulgo fecerat comitate ac clementiâ; cùm nihil ex tantâ dignitate præcipuum ſibi præter curam ac liberalitatem aſſumeret. Regnavit autem annos quatuor & quinquaginta, exorſus ab anno Urbis conditæ 485, ſexto ante bellum primum Punicum. quo ineunte victus ab Appio Conſule, ab Carthaginenſium ſocietate ad Romanos deſcivit; & in eorum amicitiâ *d* propè quinquaginta perſeveravit annos. *e* Iiſdem moribus

c Polyb. in Excerpt. Valeſ. 10. & l. 1. Hiſt. p. 16.

d Liv. l. 4. Dec. 3.

e Polyb. in Excerpt. Valeſ p. 13 Liv. l. 4. Dec. 3. Pauſ. El. 2. Juſtin. 28.

A. 4431. P. J. ad 4713. filium habuit Gelonem: qui ante patrem obiit quinquageſimo ætatis anno; & Hieronymum ex Nereide Pyrrhi Epirotarum regis filiâ ſuſceptum reliquit aviti heredem regni; quod anno Urbis 539 adiit, Hierone mortuo, annum agens quintum decimum. Sed ut peſſimâ erat indole, effuſus in omne flagitii ac crudelitatis genus, conjuratione ſuorum eodem anno perimitur.

a Liv. 3. Dec. 4. *a* Interim Philippum Macedoniæ regem, pactâ cum Hannibale ſocietate, imminentem Italiæ Lævinus Prætor compreſſit, & in Macedoniam ſe ſuam incensâ ultrò claſſe coëgit recipere anno Urbis conditæ 542. At in Hiſpaniâ P. & Cn. Scipiones fratres, qui Haſdrubali tranſitum in Italiam ad Hannibalem fratrem hactenus intercluſerant, multáque ibi fortiter geſſerant; deleto exercitu ambo ciderunt. *b* L. Marcius eques Romanus, in trepidatione dux militari ſuffragio creatus, labantem rem ſuſtinuit. cujus ductu unâ nocte ac die bina hoſtium expugnata ſunt caſtra; & ad triginta ſeptem millia hoſtium interfecta. quod anno illo Urbis 542 contigit. *c* Eodémque Tarentum, præter arcem, captum ab Hannibale: & Capua ab Romanis obſeſſa; *d* à qua ut eos averteret, Romam contendit Hannibal. Sed coorta ſubitò tempeſtas hunc ab ejus mœnibus, conſpectúque repulit. Capua deinde Romanis tradita; cujus principes veneno ſibi vitam eripuerunt: Senatores ſecuri percuſſi; urbs in Præfecturam redacta.

b Liv. 3. Dec. 5.

c Liv.

d Liv. 3. Dec. 6.

e Liv. ibid. Val. 3. c. 7. Plut. de Vir. Ill. P. Scipionis ejus, quem in Hiſpania *e* cæſum eſſe meminimus, filius erat P. Scipio: qui poſt Hiſpanienſem illam cladem tertius omnibus, quatuor & viginti natus annos imperium in Hiſpaniam petere ſe profeſſus eſt, eóque pro-

Conſule eſt miſſus anno Urbis 543. *a* Ibi rebus geſtis maximis, & Haſdrubale Giſconis F. ac Magone ſuperatis, anno quinto quàm venerat, Carthaginenſes totâ ejecit Hiſpaniâ. Inde in Africam profectus, amicitiam junxit cum Syphace Maſylorum: deinde cum Maſaniſſa Maſæſulorum regibus. Geſta hæc ſunt anno Urbis 548, tertio ab Marcelli clade Conſulis; *b* qui anno 546 ſecundis cum Hannibale præliis aliquot factis, ejuſdem circumventus inſidiis opprimitur. *c* Sequente verò, à duobus Conſulibus Claudio Nerone, & Livio Salinatore Haſdrubal Hannibalis frater, qui cum novo exercitu in Italiam pervenerat, antequàm ſe cum fratre conjungeret, cum ſuis copiis deletus eſt. Erat tum in Apuliâ Hannibal: cui ſe Nero Conſul oppoſuerat. Livius in Ciſalpinâ Galliâ caſtra contra Haſdrubalem habebat. Interceptis Haſdrubalis literis, Nero clam, inſcio Hannibale, ſex dierum ſpatio totam emenſus Italiam, ad collegæ caſtra cum copiarum parte pervenit, ac victis, uti memoratum eſt, hoſtibus, ante ad ſtativa ſua rediit, quàm eum diſceſſiſſe Hannibal ſentiret. Cæſa feruntur eo prælio quinquaginta ſex hoſtium millia, capta quinque millia, & quadringenti. Caput Haſdrubalis ante ſtationes Pœnorum ab Nerone projectum triſte acceptæ cladis indicium Hannibali fuit.

A. 4431. P. J. ad 4713.

a Liv. 3. Dec. lib. 6. Polyb. 11. P. 638.

b Liv. 3. Dec. 7. Plut. Marcell.

c Liv. ibid. Polyb. init. lib. 11.

d At P. Scipio, ut ab Italiâ revocaret Hannibalem, tranſportare bellum in Africam ſtatuit. quo anno demum Urbis 549, quo Conſulatum ipſe geſſit, aggreſſus eſt. Sed initiò, cùm id temerarium conſilium haberetur, nihil neque pecuniæ, neque militum publicè ſuppeditatum eſt. Ita nemine, niſi voluntario milite conſcripto, & acceptâ mutuò, corrogatâque pecuniâ, pri-

d Liv. 28. Appian.

A.4431. P.J. ad 4731. annum ad Siciliam Conſul : inde in Africam anno Urbis 550, belli quintodecimo, cum claſſe Proconſul appulit. *a* Quo anno Peſſinunte in Phrygiâ ſimulacrum Ideæ matris Romam ex oraculo devectum, à P. Scipione Naſicâ Cn. F. quem adoleſcentem Senatus virum optimum judicarat, exceptum eſt.

a Liv. Plut. de Vir. Ill. Herodia. lib. 1.

Liv. Appian. Flor. &c.

Scipioni dux ab Carthaginenſibus objectus eſt Haſdrubal Giſconis filius; qui Maſaniſſæ filiam Sophoniſbam deſponderat. Sed eam abſente patre, ac ſponſo, Carthaginenſium populus Syphaci, qui amore puellæ captus agros eorum vaſtabat, publicè collocavit, ut eum ab Romanorum amicitiâ ad ſuam transferret. Quâ commotus injuriâ Maſaniſsâ, totum ſe Romanis addixit: magnúmque deinceps ad Pœnos debellandos momentum attulit.

Scipioni Uticam oppugnanti anno eodem Urbis 550, Syphax & Haſdrubal cum centum armatorum ſupervenêre millibus. Quorum caſtra eâdem die deleta ſunt; millibus occiſis quadraginta, captis ſex: ambóque rurſus redintegratis copiis altero prælio ſuperati. Syphax à Lælio & Maſaniſsâ rege vivus eſt captus.

Ejus uxorem Sophoniſbam cùm Maſaniſſa duxiſſet, increpatus ab Scipione venenum ad eam miſit, quo ſibi mortem illa conſcivit.

b Hannibal à Carthaginenſibus revocatus, Italiâ relictâ, decimo ſexto belli anno, Urbis 551, rediit in Africam: *c* ſociis, qui ſequi nollent, quâ occiſis, quâ in ſervitutem redactis: ac tentatâ fruſtrà per colloquium pace, congreſſus acie, ab Scipione vincitur. poſt eum Vermina Syphacis filius, qui auxilio Pœnis venerat. Scipio pacis leges Carthaginenſibus dixit, auctore Senatu populóque Romano. Hannibal ad Antiochum perfugit.

b Liv. 3. Dec. 10. App. &c. Polyb. 15. *c* Diod. in Excerpt. Valeſ. p. 290.

a Finitum eſt bellum anno ſeptimodecimo, Urbis 552, Coſſ. M. Servilio Gemino, T. Claudio Nerone. ac ſequente pax Carthaginenſibus ab Senatu data. & triumphans in Urbem invectus eſt Scipio: *b* in eóque triumpho ductus Syphax, paullò pòſt Tibure in cuſtodiâ mortuus eſt. *c* At Livius ante triumphum obiiſſe narrat: *d* ac publico elatum funere. ubi & Polybium id quod dixi, ſentire aſſerit. *Hunc regem* (ait) *in triumpho ductum Polybius haudquaquam ſpernendum auctor tradit:* quæ hiſtorici præſtantiſſimi commemoratio nimis angûſta ac jejuna mihi videtur.

A. 4431. P. J. ad 4713.
a Liv. 3. Polyb. 15.
b Polyb. 16. p. 733:
c Liv. l. 10. Dec. 3.
d Valer. Max. l. 5. c. 1.

De Achæorum initiis: Pyrrhi rebus geſtis, & obitu: ac Pergami regum, & Parthorum origine.

CAP. III.

IN Græciâ porro, & Oriente ad hiſtoriam hæc præcipua contigerunt. Achæorum reſpublica paullatim in Peloponneſo coaluit. *e* cujus fundamenta jacta ſunt Olympiade 124, ſub Pyrrhi tranſitum in Italiam; quando Dymæi, Patrenſes, Tritæenſes, & Pharæenſes concordiam inierunt: ad quos ſe reliqui deinceps applicarunt. Hi principio ſcribam unum, & Prætores duos in orbem conſtituerunt. Poſt annos quinque & viginti unicum Prætorem placuit eligere. Is circa Pleiadis exortum creari ſolitus: *f* ut auctor eſt Polybius, ac primus ſingularium Prætorum Marcus Carynenſis ab eodem proditur, cujus anno quarto Aratus Sicyonius, viceſimum agens annum, rebus geſtis cœpit inclareſcere. Quocirca anno ultimo Olympiadis iſtius orta eſt illa reſpublica, anno ante Chriſtum 281, Urbis 473. Siquidem anno ſequente Pyrrhus in Italiam transfretavit. Lacedæmo-

e Polyb. 2. p. 129.
f Polyb. init. 5. p. 350.

A. 4431. P.J. ad 4713. nii domeſticâ vexati ſeditione prope ſub Pyrrhi venêre dominatum. Cleomenes annis in regno ſexaginta, & decem exactis menſibus obiit, Diodoro teſte, Prætore Athenis Demetrio Phalereo. Is eſt quartus Olympiadis 117.*a* Hic filios genuit duos, Acroatum, qui ſuperſtite patre mortuus filium reliquit Areum; & juniorem Cleonymum. Natâ de ſucceſſione controverſiâ, Senatus Areum antepoſuit Cleonymo. Hunc verò, ne quid contra rempublicam conſilii caperet, honoribus ac præfecturis delinire conati ſunt. Nam inter alia Tarentinis contra Lucanos & Romanos miſſus auxilio, Lucanos vicit, Tarentum, quod defecerat, expugnavit, anno Urbis conditæ 451, Olympiadis 119 ſecundo, ut auctor eſt *b* Diodorus. Pòſt urbe Salentinorum captâ, ab Romanis, duce Aimilio Conſule, anno 452 fugatus cum claſſe ſuâ, ad Patavina litora prædabundus pervenit: ubi peſſimè accepta claſſis, vix quinta parte incolumis domum rediit; ut ſcribit Livius, *c* qui hunc regem Lacedæmoniorum haud rectè nominat. Verùm ille poſt annos plures, cùm repulſæ memor, tum novâ provocatus injuriâ, quòd Acrotatus Arei filius Chelidonem conjugem ſuam corrupiſſet, Pyrrhum excivit in Laconicam, *d* anno eodem, quo ex Italiâ reverſus Macedoniam occupavit, Antigono pulſo: qui eſt Urbis conditæ 481. Sequente igitur anno Pyrrhus in Laconicam impreſſione factâ, pænè urbem defenſoribus vacuam cepit. Sed oppidanorum virtute pulſus contendit Argos. quam urbem ingreſſus, contráque Antigonum pugnans, illiſâ capiti tegulâ ab muliere peremptus eſt ineunte Olymp. 127. Is eſt annus ante Chriſtum 272, ad quem ab eo anno, quo Cleonymus à regno eſt rejectus, qui fuit ante Chriſtum 309, intercedunt

a Diod. 20. pauſ. in Lacon. pag. 87. plut. in Ag. & Cleo. Vide l. 10. de Doct. Temp. c. 5.

b Diod. 26.

c Liv. 10.

d plut. in pyrrho. Juſt. 25.

Pyrrhi mors.

ſunt anni circiter ſeptem & triginta.

A. 4431. P. J. ad 4713.

a Per idem tempus, quo Achæorum civitates in unum corpus redigi ſunt cœptæ, Pergami, Phrygiæ majoris oppidi ad Caycum amnem, novi regni fundamenta jacta ſunt. Circa Olympiadem 124, ultimo anno Ptolemæi Lagidæ, Philæterus ſpado ærario præfectus ab Lyſimachis, Agathoclis ejus filii necem ægrè ferens, quem pater ab Arſinoë conjuge falſis criminibus accuſatum veneno ſuſtulerat, ab illo defecit, ac novi apud Pergamum imperii princeps extitit. Hic fratres habuit duos, Eumenem & Attalum: qui & in regnum ſucceſſerunt. primus autem regium nomen uſurpavit Attalus, ut ait Strabo. Poſtremus fuit Attalus prioris Attali nepos, qui moriens populum Romanum heredem inſtituit anno U. C. 621. Ita annis circiter 152 Pergami regnarunt.

a Strabo l. 11. Paul. Att. p. 7. *Pergami regnum.*

Parthorum in Oriente regnum Romani quondam æmulum futurum, Arſace conditore, cœpit eodem tempore, quo Punicum bellum primum in Occidente flagrabat. Sed in incerto eſt propter antiquorum de illius origine diſſidium.

Parthorum initium.

b Juſtinus quidem primam defectionem Parthorum primo Punico bello accidiſſe memorat, L. Manlio Vulſone, Attilio Regulo Coſſ. regnante Seleuco; cujus cum Antiocho fratre diſcordia impunitatem illis defectionis dedit. Conſules iſti annum occupant Urbis conditæ 504, ante Chriſtum 250, quo regnabat in Syriâ Antiochus ὁ Θεὸς Seleucidarum tertius, Seleuci Callinici pater. Seleuco geniti ſunt Seleucus Ceraunus, qui poſt patrem Callinicum anno regni viceſimo mortuum, tribus annis imperavit: & Antiochus magnus, qui Callinico fratri ſucceſſit. Juſtinus, qui ab Seleucho Antiochi

b Juſt. 41.

A 4431. P.J. ad 4713. Soteris pronepote defeciſſe Parthos ait, non Callinicum, ſed ejus filium Ceraunum intellexit; cujus frater Antiochus fuit. In quo mirificè fallitur. Seleucus Ceraunus regnum iniit anno ſecundo Olympiad. 138, primo ſequentis obiit, triennio quippe regnavit. Initium itaque illius convenit in annum Urbis 527, qui eſt quintus decimus à pace Pœnis datâ; & à Conſulatu Vulſonis & Atilii quartus & viceſimus. Euſebius porro ſub Antiocho Θεῷ ad Olympiadem 133 adſcribit, biennio poſt memoratos à Juſtino Conſules.

Error Juſtini.

a Strabo 13. Appian. in fine Syc.

a At Strabo regnante Callinico fugiſſe ſcribit Arſacem, quod ſatis cum Euſebio congruit. Appianus eo tempore defeciſſe Perſas ait, quo Antiocho Deo mortuo Laodice Berenicem alteram illius conjugem occidit. ejus necem frater ejus Ptolemæus Evergetes ulciſci cupiens, in Syriam, ac Babylonem uſque profectus eſt. Hæc geſta ſunt anno ipſo primo Seleuci Callinici, paullo poſt Antiochi Dei mortem. Quamobrem ſub Callinico Parthorum exordia poſita credimus, eóque primitus imperante circa annum ante Chriſtum 246. Siquidem b Arrianus apud Photium auctor eſt Arſacem cum Teridate fratre Phereclem ab Antiocho Deo regioni ſuæ præfectum ob tentatam ab eo pudicitiam alterutrius occidiſſe. Unde vel ſuperſtite adhuc Antiocho Θεῷ, vel paullo poſt ejus obitum, veriſimile eſt id eveniſſe.

b Arian. in Parth. Phot. cod. 58.

Ab Arſace deinceps Parthorum principes nomen acceperunt: velut ab Cæſare, Auguſtóque Romani Imperatores Auguſti, ac Cæſares appellati ſunt. Horum imperium ad annos circiter 472 perſtitit, ab anno ante Chriſtum 246, ad 220 poſt Chriſtum, & quintum uſque Alexandri Mammeæ filii; b quo Artaxerxes genere

Vide part. 2. lib. 4. c. 7.

a Herodia. 6.

Perſa, Artabano Parthorum rege occiſo, rerum ſummam in Perſam tranſtulit. A. 4311. P.J. ad 4713.

a Theodorus quoque Bactrianorum præfectus eodem, quo Arſaces, tempore novi factus eſt regni conditor, quod ipſum minimè diuturnum fuit, atque in Parthorum ditionem conceſſit. Juſtin. 41.

Quænam in Græcia, perque Orientem geſta ſunt ab anno ante Chriſtum 252 ad 219, & initium belli ſecundi Punici.

CAP. IV.

ACHÆORUM *b* in Peloponneſo reſpublica Arati Sicyonii virtute magnis auctibus excrevit. Hic ætatis anno viceſimo (qui & Punici belli prioris undecimus, & ab Achæorum fundatâ republicâ undetriceſimus putatur, *c* hoc eſt quartus Præfecturæ Marci Carynenſis) Græcas urbes, quæ ab tyrannis pleræque per id tempus obtinebantur, ab eorum, nec non Macedonum jugo extricare eſt aggreſſus. Cujus rei à patriâ fecit initium, quam, expulſo Nicocle tyranno, libertate donatam ad Achæorum concilium adjunxit anno ante Chriſtum 253, Urbis conditæ 501. Cùm autem exules amplius quingenti Sicyonem reverſi bona ſua repeterent; Aratus in Ægyptum profectus, à Ptolemæo Philadelpho 150 talenta, quibus illis ſatisfaceret, expreſſit. Octavo pòſt anno Prætor primùm factus eſt, & *d* anno interjecto iterum eundem magiſtratum cepit. per quem *e* dejecto ex arce Macedonum præſidio, cui Perſæus Stoïcus præerat, Corinthum liberavit. quod exemplum in oppidis pleriſque valuit, quæ eandem ſocietatem ſecutæ ſunt. Id verò anno ante Romanorum ultimam de Pœnis victoriam contigit, ut refert Polybius, Punici belli prio-

b Polyb. 2. p. 130. Plut. in Arato, Pauſ. Cor. 51. *Aratus.*
c Polyb. 2. p. 130.
d Plut. Arato.
e Polyb. Plut. Pauſan.

A. 4431. P.J. ad 4713. ris ſecundo & viceſimo, Urbis 511.

a Plut. Ag & Cleom.

a Sub idem tempus, Lacedæmone tumultus extitit, Agide ac Leonidâ regnantibus: quorum illi ex Eurytionidarum, ſive Eurypontidarum erat familiâ, ſextus à magno Ageſilao, qui in Aſiâ contra barbaros præclaras res olim geſſerat. Leonidas ex Agidarum, ſive Euryſthenidarum ſtirpe oriundus fuit; quæ dignatione anteibat alteri: patre natus Cleonymo; quem Cleomenis ſuperioris filium, Acrotati fratris Areo filio poſthabitum, Pyrrhum in Laconicam adduxiſſe ſupra *b* ſignificavi. Agis nondum viceſimo ætatis anno, collapſam Lycurgi diſciplinam inſtaurare cupiens, ab novis tabulis, & agrorum diviſione id aggreſſus eſt facere. Cui cùm civitatis principes, & inter eos Leonidas rex alter, intercederent; nihilominus in incœpto perſtitit, adjutorem nactus conſiliorum Lyſandrum Ephorum. à quo Leonidas judicio poſtulatus, abrogato regno, & in Cleombrotum ejus generum tranſlato, ſupplex in Chalchiœcæ templo conſedit. Poſtea, novis ſuccedentibus Ephoris, ac Lyſandrum, alióſque fautores Agidis ad cauſſam dicendam citantibus; reges ambo magno cum amicorum ſtipatu in forum veniunt, Ephoros in ordinem redigunt: pro his cùm alios ſuarum partium ſubſtituunt; tum Ageſilaum, latiſſimè arantem hominem, ſed ære obrutum alieno. qui propterea auctor Agidi fuit, ut ante legem agrariam novas ad deliniendam plebem tabulas proponeret. Ejus cùm Agis conſilio paruiſſet, ubi ventum eſt ad agrorum partitionem, miris artibus ludificari, ac tergiverſari Ageſilaus inſtitit. Quæ res ab Agide civium alienavit animos. Igitur conſpiratione inimicorum illius revocatur ab exilio Leonidas, ac regno reſtituitur, Agis & Cleombrotus

b Cap. 4.
Agidis hiſtoria.

ſupplices ad delubrum Minervæ Chalciœcæ confugiunt. Cleombrotus per Chelonidem uxorem, Leonidæ filiam, vitâ impetratâ ſolum vertit, eóque virum, nequicquam patre renitente, Chelonis eſt ſecuta. Agis ab Ephoris comprehenſus, capitíſque damnatus laqueo vitam finiit: eodémque ſupplicio mater ejus Ageſiſtrata, & Archidamia avia ſunt extinctæ. *a* Archidamus frater fugâ necem evaſit. quem ab Leonidâ paullò pòſt revocatum, & in regni collegium aſſumptum, eo mortuo, Cleomenis metu fugiſſe denuò, ab eóque demum occiſum *b* Polybius demonſtrat. Agiatis uxor Leonidæ filio Cleomeni adhuc puero coacta nubere: quem prioris exemplo viri ad eadem perſequenda cœpta ſuapte concitatum ſponte vehementiùs accendit. Agidis iſta calamitas ſub Punici prioris belli exitum incidit, & occupatam ab Arato Corinthi arcem. A. 443. P.J. ad 4713. *a* Plut. *b* Lib. 5. p. 383.

Leonidâ aliquantò pòſt vitâ perfuncto, Cleomenes regnavit, ſub annum, uti ſuſpicamur, ante Chriſtum 235. Urbis conditæ 519, ingentis animi, ſed fervidi ac ferocis adoleſcens, & imprimis bello ſtrenuus. qui Achæos viribus & imperio florentes, ac totâ Peloponneſo, Arato duce, volitantes haud ſemel acie profligavit: cùm ab eorum fœdere, quod publicè hactenus coluerant, ad Ætolorum, quibus cum bellum iis erat, ſocietatem Lacedæmonii tranſiſſent. *Cleomenis geſta.*

Etenim Achæi, quod perpetuò concupiverant, multò id magis per hoc tempus auctore Arato perſeverabant, uti ex omnibus Peloponneſi civitatibus rempublicam unam facerent. quod metuentes Macedonum reges in illarum pleriſque tyrannos aut ipſi collocaverant; aut jam per ſeſe conſtitutos ſuo præſidio firmabant. In his quâ vi dejiciendis, quâ ſponte in com- Polyb. 2. & Plut. Arato. *Arati res geſta.*

A. 4431. P.J. ad 4713. mune fœdus adducendis ſedulam operam præſtitit Aratus; ad idque perficiendum, multùm induſtriâ conſilióque valuit. Itaque ſuperſtite adhuc Antigono Gonatâ Demetrii Poliorcetæ filio, præter alia oppida, Sicyonem, & Corinthum, ejecto illinc tyranno, hinc Macedonum præſidio, ad ſuorum fœdus adjunxit. Tum verò Gonatâ mortuo, anno tertio Olympiadis 134, Urbis conditæ 512, ac Demetrio filio, qui decem exactis annis obiit anno Urbis 522, ante Chriſtum 231, in liberandam Græciam ſtudium omne ſuum contulit. Quo tempore Atticam primùm jugo Macedonum exſolvit; Diogene, qui illi præerat, ad eam prodendam magnis præmiis illecto. Dehinc Argivos, Hermionenſes, Philiaſios, alióſque, ſponte ſe dedentibus proditionis metu tyrannis, & ad commune Archivorum applicantibus. Quorum tam ſecundis Ætoli, & rex Lacedæmoniorum Cleomenes moras objecêre: illi invidiâ & calliditate; aperta iſte vi & armis; quibus Aratum, & alios Achæorum imperatores haud ſemel, ut jam diximus, vicit ac fugavit. Quod bellum ſuis ut auſpiciis, non ad al orum nutum adminiſtraret, fecit quod jamdudum cogitabat, ut, ſublatis Ephoris, jus & imperium ſibi omne vindicaret; veterémque diſciplinam domi repræſentavit, anno regni decimo, Urbis Romæ 528, aut ſequenti. Exinde domeſtico metu ſolutus ac liber, in Achaïcum bellum totus incubuit. Huic ſuſtentando cùm Achæi impares ſe viderent; fatiſcente, ac languente jam Arato, magníſque à Cleomene cladibus acceptis, auctore eodem illo, ad Macedonum auxilia reſpexerunt. Macedoniæ tum regnabat Antigonus cognomento Δώσων, hoc eſt *profuturus*. quod nomen ex eo ſortitus eſt, quia ſe daturum quod petebatur identidem aiebat.

Hic pro Philippo Demetrii filio regnum cura- A. 4431. P.J.
bat ex anno ante Chriſtum 232, Urbis 522, in- ad 4713.
eunte Olympiade 137, nempe paullò antequàm
Romani in Illyricum trajicerent, *a* ut ait Poly- *a* Lib. 1.
bius. Igitur Antigoni ſocietatem Aratus cum p. 131.
Achæis ſuis expetit; cùm hactenus Ptolemæi
amicitiâ uſi eſſent. quod novum fœdus magno
auctoramento pacti ſunt arcis Corinthiæ, qua
Macedoni ceſſerunt. & eundem mox Græci du-
cem nominis terrâ maríque renuntiarunt. *b* Ve- *b* Polybius
nêre in communionem illius fœderis Macedo- p. 179.
nes, Achæi, Epirotæ, Phocenſes, Bœoti, Arca-
des, Theſſali. Cleomenes irrumpenti cum in-
gentibus copiis Antigono cùm ad Iſthmum oc-
curriſſet, Argivorum defectione territus ad de-
fendendam patriam retrò pedem retulit. Ita
Macedones, prohibente nemine, Peloponneſum
adiêre anno mundi 3761, Urbis 531, quo ſecun-
dus iniit Olympiadis 139. ac ſequente multis
oppidis potiti ſunt: haud interim ceſſante Cleo-
mene: qui Megalopolim ex improviſo cepit,
evertítque funditùs; quòd ſocietatem inire ſe-
cum cives, patriâ licet profugi, renuiſſent, ita
ſuadente Philopœmene, *c* qui tum triginta erat *c* Plut. in Phi-
annorum. Poſtremò anno Urbis 533, ante Chri- lop.
ſtum 221, quo quartus incœpit Olympiadis
ejuſdem, *d* commiſſo prælio ad Selaſiam Laco- *d* Polyb. 5.
nicæ oppidum, ab Antigono victus eſt Cleome- Plut. in Ag.
nes; cùm hic viginti, ille triginta millia, in & Cleom.
aciem eduxiſſet, elapſus è pugnâ Cleomenes ad
Ptolemæum Evergetem transfretavit in Ægy-
ptum, vacuam propugnatoribus Antigono re-
linquens Lacedæmonem, quam ille adiens, li-
bertatem ei, ac priſtina omnia jura reſtituit.
Poſtridie certior factus incurſari ab finitimis
barbaris Macedoniæ fines, eò quàm celerrimè
contendit. In tranſitu Nemeis ludis interfuit:

A. 4431. P.J. ad 4713. per quos magnis Græcorum acclamationibus, atque omni genere honoris eſt acceptus. Ut autem Macedoniam attigit, profligatis Illyriis, aliiſque barbaris, confecto jampridem tabe corpuſculo deceſſit, & Philippo reliquit imperium, qui adverſus Romanos poſtea bellavit. Anno id Urbis eveniſſe 533, mundi 3763, quo quartus numeratus eſt annus Olympiadis 139, ſuadet Nemei ludicri mentio, quod ſub finem anni tertii Olympici, ac prope Solſtitium committi ſolebat; *a* ut aliàs oſtendimus.

a Not. ad Jul. p. 323. & ſeq. Polyb. 2. p. 155.

Cleomenes à Ptolemæo Evergete perhonorificè & amanter exceptus, eo poſt paullo mortuo, in ſuſpicionem venit apud Evergetis ſucceſſorem Philopatorem. qui illum redire properantem in Græciam, de Soſibii conſilio, cujus auctoritate regnum adminiſtrabatur, cuſtodia ſepſit. è qua tandem erumpens cum paucis, ac diſtrictis gladiis, totâ urbe diſcurſans, Alexandrinóſque nequicquam ad libertatem vocans, ſibiipſi manus attulit *b* tertio quàm Ægyptum adierat anno, *c* regni confecto decimo ſexto. Quippe ſtatim poſt Cleomenis necem, Cœlen-Syriam ab Theodoto proditam eſſe Antiocho, teſtis eſt *d* Polybius. quod anno conditæ Urbis 535, ſecundo Olympiadis 140 contigit. Ad hunc modum affirmatur Cleomenis initium, quod ſecundo anno Olympiadis 136, Urbis 519 aſcripſimus. Nam ab eo ad Urbis annum 535 pleni ſedecim intercurrunt.

b Polyb. 4. p. 304.
c Plut. Ag. & Cleom.
d Lib. 5. p. 385.

De bellis Antiochi M. & Ptolemæi Philopatoris pugna ad Raphiam, Achæi rebus geſtis.

CAP. V. IN Syriâ principum luxus & crudelitas calamitoſos habuit exitus. Antiochus Seleuci Nicanoris nepos, ab eóque tertius, uxorem habe-

bat Laodicen Ptolemæi Philadelphi filiam, ut narrat *a* Appianus; ex eáque liberos duos Seleucum Callinicum, & Antiochum Hieracem. Cúmque reges ambo maxima inter ſe bella geſſiſſent, in eas tandem convenêre pacis conditiones, uti Berenice, altera Philadelphi filia, Antiocho nuberet, Laodice aut repudiatâ, aut concubinæ loco habitâ. Mortuo deinde Philadelpho, anno Urbis 507, ante Chriſtum 247, Antiochus amore victus Laodicen revocavit, quæ viri levitatem verita, veneno ei vitam eripuit. tum Berenice, ejúſque filio adhuc infante cæſis, Seleucum filium ad regnum evehit. Hæc Berenice amita fuit illius, quam à Ptolemæo Philopatore cæſam indicat *b* Polybius.

A. 4431. P. J. ad 4713.
a App. in fine Syr. Hieron. ad c. 11. Dan.
b Lib. 5. p. 382

c Ptolemæus Evergetes, qui Philadelpho ſucceſſerat, in Syriam invectus, ſororis necem cæde alterius eſt ultus. Nec eo victoriæ fructu contentus, magnam incurſavit Aſiæ partem; ac domeſtico tumultu revocatus; Syriam, quam fuiſſe Cœlen arbitror, per ſuos obtinuit. *d* Ciliciam verò Antiocho Hieraci permiſit. Moritur anno regni 26, mundi 3763. quo tertius deſiit Olympiadis 39. Ea verò Olympiade deceſſiſſe auctor eſt *e* Polybius, qui & morbo ait extinctum; *f* Juſtinus verò, filii parricidio ſublatum aſſerit; cui propterea per ludibrium Philopatoris cognomen impoſitum eſſe ſcribit.

c Hieron. Polyb. 5 p. 403.
d Hieron.
e Lib. 2. p. 5.
f Lib. 30.

Igitur anno illo, quem poſui, Ptolemæus Philopator in Ægypto ſceptrum tenere cœpit. *g* qui ſtatim Magam fratrem interfecit, & Berenicen, ut narrat Polybius: *h* ac ſe totum ludis, comeſſationibus, luxuriæque tradidit. Quod eò licentiùs faciebat, quòd ſibi domi foríſque in longum tempus ſecuritatem partam arbitrabatur. Nam & occiſo fratre, aliiſque propinquis, terrorem ſuis objecerat; & Antigono Ma-

g Polyb. 5. p. 380. Juſt. 30.
h Polyb. 5. p. 380. Plut. Ag. & Cleom. Juſt. 30.

A. 4431. P. J. ad 4713. cedoniæ, ac Seleuco Syriæ regibus extinctis, in eorum locum pene adhuc pueri venerant Antiochus & Philippus, ab quibus nihil tum ſibi metuebat.

a App. Syr. *a* Commodum enim mortuo Seleuco Callinico, qui viginti regnavit annis; ejúſque ſucceſſore filio Seleuco, poſt infelicem cum Ptolemæo Evergete pugnam amicorum inſidiis extincto, *Antiochi M. exordium.* Antiochus Seleuci frater, Callinici filius, Babylone accitus eſt ad regnum capeſſendum, propemodum puer, ineunte Olympiade 139., conditæ Urbis 530. qui ob res geſtas, & recuperatam imperii partem haud modicam, Magni cognomen meruit. Nam hújus exordium tumultuoſum, & exercitum fuit; præfectis provinciarum per contemptum ætatis ab eo deficientibus. *b* Polyb. lib. 5. p. 386. *b* Primus Molo Mediæ rector, & Alexander Perſidis, illius frater, jugum excutiunt. ad quod conſilium Hermiæ Caris hominis nequiſſimi, qui apud regem poterat omnia, metus illos potiſſimum impulit. Hi paucis annis, hoc eſt non integris tribus, quantùm ex Polybio conjicimus, vexato Antiocho, & ejus victo occiſóque duce Xenœta, multis expugnatis urbibus, ab ipſo tandem rege ſuperati, voluntariâ morte meritas pœnas anteverterunt. eodémque anno Hermias in regis caput nefaria molitus, eo jubente per inſidias opprimitur, qui fuit annus Urbis Romæ 533, idem prorſus, quo & Cleomenem Spartæ regem ab Antigono ſuperatum eſſe capite ſuperiori retulimus.

Achiſus regnum uſurpat. *c* Polyb. l. 4. p. 271. & 314. *c* Occiſo, uti dictum eſt, Seleuco Cerauno, Achæus ejus propinquus, vindicatâ ipſius nece, quidquid circa Taurum erat, armis recuperavit: & Antiocho ſpreto, regnum ſibi ſumpſit. *d* Polyb. 4. p. 3. *d* quo tempore Molone debellato, contra Artabazanem Satrapam ducebat Antiochus, ipſo

quem memoravimus, anno Urbis 533, quarto Olymp. 139. *a* ac poſt annos duos ab nece junioris Seleuci fratris Antiochi. Sed antequam in Achæum moveret Antiochus, prius Cœlen-Syriam decrevit aggredi: *b* quam provinciam ex antiquo Ægypti reges obtinebant, ejúſque poſſeſſionem pluris etiam, atque Ægyptum ipſam facere conſueverant: quòd adverſus Syriæ regnum peropportunus illius ſitus eſſet. Igitur anno mundi 3765, Urbis 535, tertio ante Rhaphienſem pugnam, quod *c* Polybius indicat; *d* in Cœlen-Syriam duxit Antiochus, ac prius Seleuciam expugnavit. Secundum quæ Theodotus, Ætolus genere, Cœlæ-Syriæ à Ptolemæo præfectus, partim hujus contemptu, partim quòd ejus erga ſe procerum ſuſpectam haberet voluntatem, ad Antiochum defecit, eíque provinciam illam prodidit. Ptolemæus *e* magno apparatu belli clam inſtructo, contra Antiochum pergit: *f* quem collatis ſignis ad Rhaphiam oppidum Phœniciæ ſuperavit. *g* Fuiſſe produntur in exercitu Ptolemæi millia peditum ſeptuaginta, equitum quinque, cum elephantis tribus & ſeptuaginta. Antiochus peditum numerabat ſexaginta duo, equitum ſex millia, elephantes duos ſupra centum. *h* Lævum Ptolemæi cornu ab dextro Antiochi; hujus ſiniſtrum ab illius dextro fuſum eſt: pugnam utrinque phalanges reſtituêre. in qua Antiocheni poſtremo campo ceſſerunt. Horum deſiderata ad decem ferè millia cum equitibus trecentis. E Ptolemaicis peditum mille quingenti, equites ſeptingenti. Hic ille conflictus eſt, cujus liber tertius Machabæorum apocryphus initio meminit: qui inſuper Theodoti Syriæ proditoris audax factum refert; cùm in Ptolemæi tentorium ante pugnam cum duobus irrumpens, eo fortè

A. 4431. P. J. ad 4713.

a Polyb. 4. p. 315.

b Polyb. 5. p. 380 C. & 428. A. Juſt 30.

c Lib. 5. pag. 409. D. & 385. C.

d Polyb. 5. p. 402. & 405.

e Polyb. 5. p. 407. & 7. & ſeq.

f Polyb 5. p. 422

g Polyb. 5. p. 421. C.

h Polyb 5. p. 426. & ſeq.

A.4431. P.J. ad 4713.

a Lib. 5. pag. 425.

non reperto, alium pro illo trucidavit: *a* quòd & Polybius memoriæ prodidit. Addit Machabæorum tertius, Arſinoën Philopatoris ſororem illi pugnæ interfuiſſe; ac fortiter ex adverſo repugnantibus Antiochenis, ſuos ad prælium acuiſſe, cùm per ordines paſſis crinibus lacrymabunda diſcurreret, ac ſingulis binas auri minas polliceretur. eo factum ut ſuperiores acie fuerint Ægyptii. Eodem anno pugnatum ad Rhaphiam eſſe auctor eſt *b* Polybius, quo Romani ad Thraſumenum in Etruria victi ſunt ab Hannibale, Olympiadis centeſimæ quadrageſimæque tertio. *c* idémque verno id tempore contigiſſe ſignificat, quo & ad Thraſumenum certavêre Romani. Quin eandem pugnam Lunæ defectio anteceſſit, *d* ut ſcribit Polybius; quæ autumno ſuperiore incidit anni Urbis 536, ante Chriſtum 218, Calendis Septembris.

b Lib. 5. pag. 422. F.

c P. 421. C. & 431. A.

d Lib. 5. pag 420.

e Polyb. pag. 428. Juſt. 30.

e Tantâ præter ſpem ac meritum adeptâ victoriâ uti Philopator neſciit. qui ſi ad fortunam animum & induſtriam adjunxiſſet, ſpoliare Antiochum regno poterat. Nunc quæ amiſerat recuperare contentus, parenti pacem Antiocho dedit. tum in Syriâ, & Phœniciâ menſes tres moratus eſt. *f* quo tempore cùm ad eum gratulatum Judæi miſiſſent, Hieroſolymam adiit; ibique celebratis ritè ſacrificiis, in ipſum Templi penetrale ſanctius tentavit ingredi. Quod dum illis fruſtra renitentibus aggredi cupit, occultâ vi abjectus in terram, diſſoluto corpore, interceptâque voce, ab ſtipatoribus ſuis metu & horrore perfuſis abducitur; atque è veſtigio furens inde, minitánſque diſceſſit. Reverſus Alexandriam quidquid Judaici per Ægyptum nominis fuit, decuriari, & compedibus vinctum Alexandriam abripi, atque in circum includi jubet: tum eodem elephantos induci, ut

f 2. Mach. 1. *Ptolemaus Philopator in templi ſecretiora loca ingredi prohibetur.*

eorum pedibus obterendos in conſpectu populi totius objiceret. Ad hoc ſpectaculum cùm certam ſæpe condixiſſet diem, ea quoties venit, omni ejus, qui decreverat, divinitus illi erepta memoria eſt: nec unquam deſtinata potuit exequi. Ergo in miſericordiam, & amorem deinde gentis repente mutato illius odio, dimiſit omnes; ac deinceps multò, quàm quiſquam antea regum, liberaliùs, & honeſtiùs habuit. quin etiam permiſit, ut in patriæ deſertores religionis ſui generis animadverterent. *a* Perſunctus his curis Philopator, confeſtim priſtinos ad mores rediit; ac regiæ majeſtatis, & pudoris omnis oblitus, dies & noctes in ſtupris flagitiiſque conſumpſit. Nam Eurydice occisâ ſorore, eâdémque conjuge, Agathocleæ meretricis blanditiis irretitur: eíque ſe totum, adjuncto fratre illius Agathocle, & Oenanthe matre permittit. quorum ex arbitrio maxima, minimáque omnia tractabantur.

A. 4431 P.J. ad 4713.

a Juſt. 30. Hieron.

b At in Aſiâ, quæ cis Taurum eſt, Achæus interim, dum de Cœleſyriâ cum Ptolemæo contendit Antiochus, regnum ſuum firmare, & quàm latiſſimè proferre ſtudebat: continua finitimis regibus, ac civitatibus inferens bella. *c* Cui Pergami rex Attalus haud ſegniter reſiſtebat, conductis è Thraciâ uſque auxiliaribus Gallis Tectoſagis. Quibus deinde militiam detrectantibus, & quòd ſuper Magiſtrum Myſiæ amnem poſitis caſtris Luna defeciſſet, in religionem trahentibus, miſſionem dedit, anno tertio Olympiadis 140, Urbis 536. Nam eo anno Luna Calendis Septemb. obſcurata eſt. Eoſdem poſtea Gallos effusè omnia populantes *d* Pruſias Bythiniæ rex haud procul Helleſponto ad unum concidit anno Urbis 538.

b Polyb. 5. p. 415. & ſeq.

c Polyb. pag. 420.

d Polyb. fine l. 5. p. 447.

e Polyb. l. 3. p. 444. lib. 7. p. 506. & lib. 8. p. 522.

e Antiochus, compoſitis cum Ptolemæo re-

A. 4431. P. J. ad 4713. bus, amiſsáque Cœleſyriâ, belli molem in Achæum vertit. Quem & Sardibus obſeſſum, Cretenſium duorum proditione in poteſtatem redegit, ac vitâ per ſummos cruciatus exuit circa annum Urbis 539.

a Polyb. lib. 5. p. 428. *a* Per idem tempus, quo victus ad Raphiam Antiochus in Achæum parabat bellum, Rhodiorum urbs ingenti terræ motu concuſſa eſt, quo mœnium, ac navalium magnâ parte disjectâ, ingens quoque coloſſos corruit. Quam jacturam regum ac civitatum profuſa in illos liberalitas poſt paullo ſarcivit. Coloſſus annos complures in ſolo jacuit, *b* donec eum Saracenorum rex Mauvia, captâ Rhodo, mercatori cuidam vendidit ſub annum Chriſti 653. Hunc 70 cubitorum altitudinis fuiſſe, & poſt quinquageſimum ſextum annum, quàm à Charete Lyſippi diſcipulo factus eſt, terræ motu proſtratum ſcribit *c* Plinius; paucos pollicem ejus amplexos: majores fuiſſe digitos quam pleraſque ſtatuas: duodecim annis effectum, talentis 300. Hanc ruinam Euſebius confert in annum ſecundum Olympiadis 139.: in ſeptimum ab eo, uti dixi, Polybius.

b Cedre. *Coloſſus Rhodeus.*

c Lib. 34. c. 6.

De Sociali contra Ætolos bello, Philippo rege Macedoniæ duce facto; déque Philippi ejuſdem rebus geſtis.

CAP. VI. ANTIGONUS qui ab liberalibus promiſſis Δώσων cognominatus eſt, ab Achæis contra Cleomenem vocatus in auxilium, eo victo *d* pacem totâ Græciâ conſtituerat, cujus inter alias conditiones ea fuit, ut ne Ætoli cum exercitu Achaïam intrarent. Huic paullo poſt vita functo Philippus ſucceſſit pæne puer: *e* nondum enim ſeptimumdecimum annum exceſſe-

d Polyb. 4. p. 272. & 276.

e Polyb. id. p. 274. & 2, 4.

rat: *a* egregiæ indolis, & ad virtutes magnáſque res capeſſendas factæ ſpecimen ætate illa præferens: quam & oris dignitas, ac totius corporis ſpecies quædam regia commendabat. Sed ſubinde improborum uſu, *b* præſertim Tarentini Heraclidæ, & flagitiorum licentiâ, tot illa naturæ bona, ſpéſque de ſe hominum evertit. *c* Ætoli hujus ætate ſpretâ, cùm jam pridem eos quietis publicæ pigeret, quòd alioqui rapto vivere, ac prædas undecumque agere conſueſſent, turbandæ pacis initium fecerunt à Meſſeniæ populatione, quæ in eorum ſocietate tunc erat. Præerant Ætolis *d* Dorimachus & Scopas; quibus cùm Aratus & Achæi fruſtra denuntiaſſent, ut à Peloponneſiorum finibus arma ſua, & injurias abſtinerent, res ad bellum deducitur exeunte Olympiade 139, qui fuit annus ante Chriſtum 220, Urbis conditæ 534. *e* Primum inter illos prælium ad Caphyas oppidum Arcadiæ geſtum eſt, in quo Achæi ſuperati ſunt. Ætoli ex eo fiduciâ majore ſumptâ Peloponneſo totâ graſſati ſunt. Contra quos evocatus Philippus, de communi Sociorum ſententiâ, quorum in numerum Meſſenii recepti ſunt, bellum iis indicit, quod *Sociale* vocatum eſt, *f* ex anno primo cœptum Olympiadis 140, ante Chriſtum 220, U. C. 534, cùm Aratus Prætor eſſet Achæorum. Eodem anno primo *g* Olympiadis, ſed ante Chriſtum 219, vere jam adulto, hoc eſt ſub Vergiliarum ortum, quo tempore Achæorum Prætores magiſtratum inibant, Arato juniore Arati F. in patris locum ſubrogato, oppugnare Ætolos aggreſſus eſt Philippus: dum eodem tempore Hannibal ad obſidionem Saguntinorum ſeſe comparat: Romani contra Demetrium Pharium Illyriorum principem, Æmilio Conſule imperatore bellum

A. 4431. P. J. ad 4713.

a Polyb. l. 4. p. 339.

b Diod. in Excerpt. Val. p. 293.

c Polyb. 4 p. 272. & p. 285. B.

d De hoc vide Diodor. Excerpt. Valeſ. p. 278.

e Polyb. 4. p. 281. & 293.

Bellum Sociale.

f Polyb. 4. p. 295 D. & 298.

g Polyb. 4 p. 305.

Magni motus ubique Olymp. 140. ineunte.

A. 4431. P.J. ad 4713. movent. qui ſubinde victus ad Philippum ſe recepit. tum Lycurgus rex Lacedæmonis ſtatim poſt obitum Cleomenis creatus, facto cum Ætolis fœdere, Achæos infeſtat. Rhodii adjuncto Pruſiâ Bithyniæ rege, contra Byzantios certant; quod Gallis tributa coacti perſolvere, portoria quædam negotiatoribus imponerent: Sinopenſes adverſus Mithridatem Ponti regem imminentem civitati ſuæ Rhodiorum ſe præſidio defendunt. Tot illa bellorum initia anno eodem primo Olympiadis 140 contigiſſe *a* Polybius obſervat; eorúmque cauſſam eò rejicit, quòd tunc orbis ferè totius cogniti regna & imperia novi principes adirent.

Bellum Sociale Philippus ad annum tertium adminiſtravit, *b* Arato úſus plurimum, quem cùm procerum ſuorum calumniis permotus à ſe nonnihil alienaſſet, mox ut, quantus vir eſſet, reipsâ cognovit, majore habuit in pretio. *c* Sed eundem denique rurſus in invidiam adductum veneno interficiendum curavit circa annum Urbis 541, quartum Olympiadis 141, *d* paullo poſt naves ab Romanis incenſas Philippi; ac *e* circa Syracuſarum obſidionem à Marcello cœptam Urbis anno 542. Quare ſexageſimo ſecundo ineunte anno ætatis Aratus obiit, qui quintus fuit ab Socialis fine belli. *f* Hoc enim anno Urbis 537, tertio deſinente Olympiadis 140, finitum eſt, pace cum Ætolis factâ: cùm auditâ clade Romanorum ad Transſumenum lacum Philippus in Italiam navigare cuperet, ac cum Pœnis in partem venire victoriæ. *g* Claſſe igitur Illyricum verſus invectus, Romanorum metu ſubitò repreſſus ab incœpto deſtitit. Pòſt anno Urbis 539 cum *h* Hannibale fœdus iniit. Ex quo in apertum cum Romanis bellum erupit anno U. C. 540, quo Illyrici ora tentata, *i* à M. Valerio

a Lib. 2. fine, & 4. p. 271.
b Polyb. l. 4. p. 338. & ſeq. Plut. Ara.
c Polyb. 8. p. 5 ?. Plut.
d Plut. in Arato.
e Polyb. 8. p. 519. Arati mors.
f Polyb. l. 4. p. 297. & l. 4. p. 442.
g Polyb. id. p. 446.
h Id. l. 7. Liv. l. 23.
i Liv. l. 24.

Lævino perterrefactus, ſubductis, aut incenſis navibus, terrâ Macedoniam petiit. Lævinus cum Ætolis ſocietatem contra Philippum facit *a* Urbis anno 542. Cum his & Attalo rege Romani Macedonas oppugnant, eorúmque ſocios: quorum primarii erant Achæi. *b* Horum princeps Philopœmen ætate illâ inſignis extitit. à quo Lacedæmoniorum tyrannus Machanidas ad Mantinæam oppreſſus eſt, circa annum Urbis 548. *c* quem Nabis longè iſto crudelior excepit. Cùm autem neglectæ ab Romanis in Græciâ res forent: quòd domeſtico cum Pœnis bello eſſent occupati; tandem Epirotis intervenientibus, pax inter ipſos & Philippum, amborúmque ſocios, convenit anno Urbis 549.

A.4431. P.J. ad 4713.

a Liv. 26.

b Polyb. l. 11. p. 629. Liv. Dec. 4. lib. 4. & 5.

c Polyb. l. 13. pag. 674 & Diod. in Excerpt. Val. p. 285.

d Pacatis in Europâ rebus, ad Ægyptum occupandam Philippus intendit animum. Commodùm è vivis exceſſerat Ptolemæus Philopator anno ante Chriſtum 204. Urbis 550, relicto quadrimo filio Ptolemæo Epiphane. Itaque cum Antiocho Philippus de invadendo illius regio conſilium iniit. Sed Alexandrini, Agathocle tutore, ejúſque ſorore Agathocleâ ſublatis, legatos miſêre Romam, qui tutelam iis permitterent. Antiochus interim Cœleſyriam & Phœnicen recuperat. Ac tum Onias ſacerdos cum Judæis pluris in Ægyptum profugit: ubi ſub Philometore, Heliopoli poſtea templum extruxit.

d Polyb. l. 15. Hier. in cap. 11. Dan. Juſt. lib. 30.

De præſtantibus ingenio viris, qui ab Olympiade 125 ad 145, ſive ab anno Urbis condita 474 ad 554 extiterunt.

Cap. VII. *Chryſippus.*

Chryſippus Stoïcus, Cleanthis diſcipulus. hoc tempore celebris fuit. Eum mortuum eſſe ſcribit Diogenes Olympiade 143. na-

A. 4431. P. J. ad 4713. *Strato.* tum annos 73. Ita ſub initium Olympiadis 125 in lucem prodiit. Strabo Lampſacenus Peripateticæ ſcholæ poſt Theophraſtum præfuit annis 18. Diogene teſte. Quare cùm docere orſus ſit Olympiade 123. ſub finem obiit Olympiadis 127. ut idem *a* Diogenes indicat. Lyco Stratonem excepit, *b* & annis 40 ſcholam duxit; vixit autem annos 74. Lacydes Cyrenæus novæ auctor Academiæ, docere cœpit *c* anno quarto Olympiadis 134, ac 26 annis ludum tenuit.

a Laërt. in Lycone. *b* Diog. Laërt. *c* Diog.

Eratoſthenes. Eratoſthenes variâ vir eruditione præditus, ac Beta cognominatus, quòd in unoquoque genere ſcientiæ ſecundas teneret, natus eſt Olympiade 126, & annos natus 80 inediâ vitam finit, ait Suidas.

d Suidas. *Callimachus.* *d* Inter Poëtas celebratus eſt in Græcia Callimachus Cyrenæus, Ptolemæo Philadelpho regnante.

Aratus. *e* Arati vita. *e* Tum Aratus, qui ſub Antigono Gonata floruit.

Livius Poëta. Romæ verò Livius Poëta anno U. C. 514 primùm fabulam docuit. *Nævius.* Nævius Olympiade 144 deceſſit, ut in Euſebii Chronico ponit Hieronymus.

Plautus. Sequenti verò Olympiade Plautus obiit, Urbis anno 554, auctore eodem.

Ennius. Q. Ennius natus anno U. C. 515, ſæculum idem nobilitavit.

Romanorum res geſtæ contra Philippum Macedonum regem, Antiochum Syriæ, & Perſeum Macedonum itidem reges.

CAP. VIII. *f* Livius l. 31. Flor. 2. c. 7. Plut. in Flamin. Juſt. 30. Eut. 4.

BELLO *f* ſecundo Punico confecto, Macedonicum ſucceſſit cum Philippo rege, quod decem fermè annis antè cœptum (ait Livius) triennio priùs depoſitum erat. Nimirum antè

annos ferè tredecim, Urbis 540, à Lævino Prætore vexari Philippus cœperat. anno verò U.C. 549. in concordiam redierunt. Pace Carthaginenſibus datâ, bellum de integro cum Macedone ſumptum, quod anno Urbis 554 indictum eſt. Ad id Romanos perpulêre cùm veteres injuriæ Philippi, tum recens ſociorum infeſtatio; præſertim Athenienſium, qui ab rege pervaſtati, ad Romanos confugerant. A.4431. P. J. ad 4713. *Macedonicum 1. bellum.*

a Initium belli gerendi ab oppugnatione fecit Abydenorum Philippus; quos in eam deſperationem conjecit, ut Saguntinorum exemplo univerſi in mortem ruerent. Tandem quarto anno, poſtquam inſtauratum fuerat, Urbis 557, à T. Quinctio Flaminio finitum eſt, victo ad Cynoſcephalas in Theſſaliâ Philippo. *b* Cæſa refert Polybius, ex eóque Plutarchus, Macedonum octo millia, capta quinque. Pretium victoriæ libertas Græciæ fuit, quam per ſolemne *c* Iſthmiorum ludicrum præconis voce pronuntiatam tantus cum applauſu clamor excepit, ut ſupra ſtadium volantes corvi in terram deciderint. Florus id per Nemea factum aſſeverat ludis quinquennalibus: errore non levi. Nam nec quinquennalis agon Nemeorum fuit, & Iſthmiis hoc eveniſſe Polybius & Plutarchus aſſerunt. *d* Nemeis porro ſolis Argivis pronuntiata libertas eſt.

a Polyb. l. 16. p. 755. Plut. in Flamino. *b* Polyb. l. 17. p. 762. *c* Polyb Ecl. 9. Plut. in Flamino. *Flori error.* *d* Liv. l. 34.

e Titi frater Lucius eodem tempore fractos Arcanas in deditionem accepit. *e* Liv. l. 33.

f Exinde Nabidi Lacedæmoniorum tyranno bellum movit T. Quinctius: ſed Argivis liberatis pacem eidem dedit. Ita Græcis ex urbibus Sparta ſola in ſervitute relicta; quam anno U. C. 562 Philopœmen, Nabide ab Ætolis occiſo, ad Achæorum ſocietatem adjunxit. *f* Liv. 35. Polyb. Ecl. 22. Plutarch. in Philop. *Antiochicum bellum.*

Paucis poſt Macedonicum annis, bellum cum

A. 4431. P. J. ad 4713. Antiocho rege geſtum eſt. *a* qui recuperatâ Syriâ, ac Ptolemæi Epiphanis duce Scopâ devicto, Romanis jam formidoloſus eſſe cœperat. Contra quos illum præcipuè incitavit Hannibal, *b* qui eoſdem metuens hoſtes, ad eum confugerat anno Urbis conditæ 559. Ætolorum quoque legati, qui à Romanâ ſocietate alienati jam erant, haud parvum momentum attulêre.

a Polyb. l. 16.

b Liv. lib. 33. ſine. Cornel. Nep. in Hannibal.

c His impulſus Antiochus, compoſitâ cum Ptolemæo pace, cui Cleopatram filiam in matrimonium dedit, ac dotis nomine Cœlen-Syriam, & Judæam conceſſit; Romanis intulit bellum: quod anno Urbis conditæ 562 ſuſceptum, triennium omninò tenuit. Siquidem anno Urbis 564 L. Cornelius Scipio Conſul cum P. Cornelio Africano fratre legato profectus in Aſiam, hujus potiſſimum conſilio ſuperavit Antiochum. Ad quinquaginta millia peditum cæſa uno prælio *d* Livius refert; equitum quatuor millia. Antiocho data pax cum aliis conditionibus, tum illâ, uti regionibus omnibus, quæ erant cis Taurum montem, cederet.

c Liv. 34. & ſeq. Flor. 2. c. 8. App. Syr. Juſt. 31 Eutr. 4: Oroſ. 4 c. 20.

d Liv. l. 37.

e Victo Antiocho mox Ætoli perdomiti ſunt à Fulvio Conſule anno Urbis conditæ 565. eodémque Gallogræci à Cn. Manlio altero Conſule ſubacti.

e Liv. lib. 38. Flor. 2. c. 9.

P. Scipionis, Hannibalis, & Philopœmenis obitus.

Olympiade 149 tres eximii imperatores obierunt, P. Scipio, Hannibal, & Philopœmen. Publius, à Petilliis *f* Tribunis dictâ die de captâ ab Antiocho ob dandam pacem pecuniâ, Liternum in Campaniam ſeceſſit. Lucius frater ejus peculatus damnatus eſt. *g* At Publius anno illo Juliano mortuus eſt, qui Urbis 570 cœpit, quo Coſſ. fuêre P. Claudius, L. Porcius, ante M. Catonis Cenſuram, quam iiſdem Coſſ. geſſit. Hannibal anno, vel biennio pòſt; *h* nam variant Scriptores, apud Pruſiam Bithyniæ re-

f Liv. ibid.

g Liv. ſub fine lib. 39.

h Liv. ib. Cornel. Nep. in Hann.

gem à Romanorum legatis quæſitus ad necem, veneno vitam finiit. *a* Anno Urbis 571 Philopœmen Achæorum dux à Meſſeniis captus, & interfectus eſt, cùm quidem Lacedæmonios ab Achæorum ſocietate deſciſcentes, muris legibúſque nudatos ſuis jugum pati coëgiſſet. A. 4481. P.J. ad 4713. *a* Liv ibid. Plut.

b Hujus necem Lycortas Achæorum Prætor ultus eſt, ac Meſſenios, Lacedæmonióſque in concilium Achæorum reſtituit. Nam utrique, ſed hi præſertim, ægrè obtemperabant, Romanorum freti potentiâ, qui Achæorum ſocietatem coaleſcere inviti patiebantur. *b* Polyb. Excerpt. Legat. 51. & 53.

Interim Philippus à Romanis repreſſus magis ſuperiori certamine, quàm victus, in apparatum novi belli totus incubuit. *c* Qui cùm filios haberet duos, Perſeum natu majorem, ac Demetrium, & hunc Romanis, apud quos obſes aliquot annos vixerat, longè gratiſſimum, ortâ inter ambos ſimultate, Demetrium & Romanorum amicitiâ, & fratris calumniis ſuſpectum, morte affecit, Olympiade ineunte 150, Urbis conditæ anno 574. *c* Liv.l ib 40. Polyb. Ecl. 50.

d Sequente igitur anno, qui 150 Olympiadis ſecundus putatur, mundi 3805, U. C. 575. Macedonum poſtremus rex iniit Perſeus, à Carano, qui primus inibi regnavit, undequadrageſimus. Hic paterni in Romanos heres odii atque conſilii, bellum in eos geſſit. quod quarto anno tam illius, quàm totius Macedonici imperii clade ac ſervitute finitum eſt, anno primo Olympiadis 153, Urbis conditæ 586. *e* Romanorum imperator eo prælio fuit Conſul Aimilius Paulus, quo Macedonum cæſa ſunt in acie ad viginti millia, capta undecim. Romanorum non plus centum cecidêre. Inſignis ea victoria, regníque Macedonici occaſus fuit lunari defectione, quæ pridie ejus diei, quo certatum eſt, *d* Liv. l. 45. *Perſeus ultimus rex Maced.* *e* Livius l. 44. Vell. 1. Plut. in Aimilio. Juſt. lib. 33. Flor. 2. c. 12. Eutr. l. 4.

A. 4431. P.J. ad 4713. accidit eâ nocte, quæ inter 4, & 5 Romani Septembris interceſſit. quæ in Juliano Calendario inter Junii 21 & 22 media fuit. Ea non alterum in annum congruere poteſt, quàm qui *a* ante Chriſtianam æram 168 fuit, mundi 3816. Hoc igitur ipſo Macedonum imperium à Romanis extinctum eſt, undecimo Perſei regis anno. Nam totidem ei Livius aſſignat. uno minus Euſebius; quem & anteà ſecuti ſumus. nunc Livium anteponimus.

a Per. Jul. 4646.

b Ibidem.

b Belli Macedonici ac victoriæ Romanis acceſſio fuit Illyriorum rex Gentius: qui à Perſeo per fraudem inductus in periculi ſocietatem, L. Anicio Prætori Illyrici triumphi materiam dedit. quem eodem anno deportavit, quo de Perſeo & Macedonibus Aimilius; utroque rege victoris ſui antecedente currum, anno Urbis 587. Macedonia & Illyricum in provinciæ ceſſêre formam.

De Judaïcis rebus, & calamitatibus, quas ſub Antiocho Epiphane paſſi ſunt, ac de Epiphanis expeditionibus in Ægyptum, & de Templo Hieroſolymitano ab eo rege polluto.

CAP. IX.

DUM Europa, & Aſia, Romanis armis quatitur, Judæam quoque externi pariter, ac domeſtici turbines infeſtam habuerunt. *c* Antiochus magnus apud Elymæos in Suſianâ, cùm Beli Jovis templum deprædari vellet, à barbaris occiſus eſt, ut refert Strabo, anno ſecundo Olympiadis 148. Græcorum 128. Succeſſit illi Seleucus Philopator ejus filius, quo regnante Pontificatum tenebat Onias ejus nominis tertius, vir ſanctus, *d* qui Heliodorum, unum è Seleuci purpuratis, ad ærarium templi diripiendum Hieroſolymam miſſum, & ab Angelis fla-

c Strabo l. 16. Juſt. l. 32. Vide 10. l. de Doct. Temp. c. 45.

d 2. Machab. c. 3. *Heliodorus flagellatus.*

gellatum ac ſeminecem liberavit precibus ſuis. A.4431. P. J. ad 4713.

a Seleuco annis regni duodecim perfuncto, & Heliodori inſidiis interfecto, ut ſcribit Appianus, ſuffectus eſt Antiochus Epiphanes *b* anno Græcorum 137, qui eſt annus primus Olympiadis 151, Urbis Romæ 578, ante Chriſtum 176, ut *c* ex annorum Græcorum certâ ratione colligitur.

a App. in Syr.

b 1. Mach. 10. 1.

c Vide l. 3. c. 11. Par. 2. Excerpt. Diod. Valeſ. p. 306.

Ab illo rege ſacra omnia profanáque Hieroſolymis, ac per totam Judæam peſſundata proculcatáque ſunt. Primus in ſacerdotium gentis illius graſſatus eſt furor. Erat Pontifex tum Onias, ut jam dixi, vir laudatiſſimus. *d* Hujus Pontificatum ab Antiocho ſub ipſum regni, ut apparet, initium, grandi pecuniâ mercatus eſt Jaſon illius frater, homo perditus ac nefarius, qui gentiles ritus Hieroſolymam invexit. Onias Antiochiam ſeceſſit.

d Lib. 1. Machab. cap. 4.

Per idem tempus Ptolemæus Philometor, Ptolemæi Philopatoris & Cleopatræ Antiochi ſororis filius, Alexandriæ regnabat. Cujus exordium incidit in annum ante Chriſtum 181, U. C. 573, quartum Olymp. 150.

e Erat huic frater Ptolemæus Evergetes, ſoror Cleopatra, ætate omnes infirmâ. Ob id per tutores Eulaium ſpadonem nutricium, & Lenæum, res adminiſtrabantur. Qui Cœlen-Syriam, quam Antiochus à patre recuperatam obtinebat, auſi repoſcere, illum in ſe concitarunt, Ægypto aliàs imminentem, cujus regni procurationem tutorio ſibi jure, propinquitatis nomine vendicabat. Nam & Apollonium ducem ejus rei gratiâ miſit in Ægyptum, & à regni primatibus, ut *f* ait Scriptura, voto ſuo fruſtratus eſt. Tum verò Hieroſolymam adiens, ab Jaſone ſummo cum honore eſt exceptus: indéque claſſis exædificandæ cauſâ in Phœni-

e Hier. in Dan. 11. Luc. 42.

Antiochi bellum cum Philometore.

f 1. Mach. 4. 21.

A. 4431. P.J. ad 4713. cen abiit. quod anno Græcorum 139 eveniſſe videtur, Urbis 580. Dum igitur magno utrimque apparatu bellum reges ambo moliuntur, *a* legatos miſêre Romam, per quos ſeſe invicem accuſabant. nec ſegniter interim Antiochus, cunctantibus Ægyptiis, *b* in Ægyptum tetendit. Ibi Peluſium inter, & montem Caſium, pugna committitur; *c* quâ Ægyptii ſuperati; & occidione deleri poterant, niſi Antiochus ipſe inter ſuorum ordines adequitans, parcere cædi juſſiſſet, ac vivos tantùm capere. quâ humanitate plus quàm armis profecit. Nam ſtatim Peluſio, ac totâ deinceps Ægypto potitus eſt.

a Polyb. in Legat. 71. & 72.
b Hieron. in Dan.
c Diod. in Excerpt. Valeſ. p. 310.

d Philometor, clade hac acceptâ, contemptus à ſuis, & ab minore fratre Evergete pulſus Alexandriâ, ab Antiocho eſt exceptus. qui per honeſtam ſpeciem illius reducendi in regnum, Alexandrinis intulit bellum: à quibus Evergetes, qui & Phyſcon dictus eſt, renuntiatus rex erat. *e* Excerpta Græca Georgii Monachi, quæ Euſebio Scaliger inſcribit, Ptolemæum Philometorem aiunt ſolum regnaſſe annos undecim; dehinc ab Antiocho victum, regnóque pulſum. Verùm *f* Livius, cui potiùs accredimus, non ab Antiocho ejectum, ſed à fratre minore, Philometorem refert: Antiochum verò, quod jam dixi, per ſpeciem reducendi majoris, bellum cum minore fratre feciſſe; & ad Peluſium navali prælio victorem, Alexandriam obſediſſe. Ideo Ptolemæum & Cleopatram, legatos ad Senatum miſiſſe. quo commoti Patres, ex templo C. Popilium cum duobus aliis, Alexandriam ad conciliandos inter ſe reges ire juſſerunt. *g* Antiochus ergo fruſtra tentatis mœnibus Alexandriæ, relicto Memphi Philometore, & Ægypto cæterâ ei traditâ, validum Peluſii præſidium reliquit; indéque abiit in Syriam & Hieroſolymam

d Liv. 44.
e Euſ. Chron. priore p. 54.
f Liv. 44.
g Liv. 45.

Hieroſolymam venit. Ibi templum diripuit, cædem fecit, ingentémque luctum Judæis attulit. Hoc, anno Græcorum 143, incidiſſe *a* Scriptura teſtatur his verbis : *Et convertit Antiohus, poſt quam percuſſit Ægyptum in centeſimo & quadrageſimo tertio anno, & aſcendit ad Iſrael.* Qui Græcorum annus incurrit in Urbis conditæ quingenteſimum octogeſimum quartum, Olympiadis centeſimæ quinquageſimæ ſecundæ, tertium, *b* & Conſules habuit A. Hoſtilium Mancinum, & A. Attilium Serranum. Sequens verò annus, Urbis 585 Coſſ. notatur Q. Marcio Philippo II, & Cn. Servilio Cæpione, qui Græcorum annus erat 144. Ut manifeſtus ſit eorum error, qui pugnam illam Antiochi cum Ægyptiis Caſium inter & Peluſium Philippo II, & Cæpioni Coſſ. adſcribunt, contra Scripturæ fidem. Porro initium belli hujus, quod ad Cœleſyriam commotum eſt ab Ægyptiis, capit annus Urbis 582, C. Popilio, & P. Ælio Coſſ. ut *c* Livius indicat ; qui ſequenti anno, Coſſ. P. Licinio. Craſſo, & C. Caſſio, jam impulſum hoc fuiſſe bellum demonſtrat.

A. 4451. P J. ad 4713.

a Machab. I. 1. cap. 17.

b Faſti Capit.

c Lib. 42.

d Paullò antequam Ægyptum peteret Antiochus, hoc eſt poſt triennium ab incepto Pontificatu, adeóque anno Græcorum 142, Jaſon Pontifex Menelaüm ad Antiochum miſit cum pecuniis. at is trecentorum amplius, quàm Jaſon pendebat, talentorum pactione ſummum ab rege ſacerdotium mercatus eſt. Sed cùm fidem non exſolveret, à ſacerdotio remotus eſt, ſucceſſore, ſeu vicario potiùs dato ei fratre Lyſimacho. Nam Græca Menelaum reliquiſſe ſacerdotii ſucceſſorem fratrem Lyſimachum ferunt. *e* Latina verò amotum à ſacerdotio Menelaum. Nec invito ipſo id eſſe factum inſequens hiſtoria demonſtrat. Nam ſubinde Antiochiam ve-

d 2. Mach. 4. 23.

Pontifices Judæorum impii.

e Ibid. verſ. 9.

A.4431. P.J. ad 4713.

non reperto, alium pro illo trucidavit: *a* quòd & Polybius memoriæ prodidit. Addit Machabæorum tertius, Arſinoën Philopatoris ſororem illi pugnæ interfuiſſe; ac fortiter ex adverſo repugnantibus Antiochenis, ſuos ad prælium acuiſſe, cùm per ordines paſſis crinibus lacrymabunda diſcurreret, ac ſingulis binas auri minas polliceretur. eo factum ut ſuperiores acie fuerint Ægyptii. Eodem anno pugnatum ad Rhaphiam eſſe auctor eſt *b* Polybius, quo Romani ad Thraſumenum in Etruria victi ſunt ab Hannibale, Olympiadis centeſimæ quadrageſimæque tertio. *c* idémque verno id tempore contigiſſe ſignificat, quo & ad Thraſumenum certavêre Romani. Quin eandem pugnam Lunæ defectio anteceſſit, *d* ut ſcribit Polybius; quæ autumno ſuperiore incidit anni Urbis 536, ante Chriſtum 218, Calendis Septembris.

a Lib. 5. pag. 425.

b Lib. 5. pag. 422. F.

c P. 421. C. & 431. A.

d Lib. 5. pag 420.

e Tantâ præter ſpem ac meritum adeptâ victoriâ uti Philopator neſciit. qui ſi ad fortunam animum & induſtriam adjunxiſſet, ſpoliare Antiochum regno poterat. Nunc quæ amiſerat recuperare contentus, parenti pacem Antiocho dedit. tum in Syriâ, & Phœniciâ menſes tres moratus eſt. *f* quo tempore cùm ad eum gratulatum Judæi miſiſſent, Hieroſolymam adiit; ibique celebratis ritè ſacrificiis, in ipſum Templi penetrale ſanctius tentavit ingredi. Quod dum illis fruſtra renitentibus aggredi cupit, occultâ vi abjectus in terram, diſſoluto corpore, interceptâque voce, ab ſtipatoribus ſuis metu & horrore perfuſis abducitur; atque è veſtigio furens inde, minitánſque diſceſſit. Reverſus Alexandriam quidquid Judaici per Ægyptum nominis fuit, decuriari, & compedibus vinctum Alexandriam abripi, atque in circum includi jubet: tum eodem elephantos induci, ut

e Polyb. pag. 428. Juſt. 30.

f 2. Mach. 1. *Ptolemaus Philopator in templi ſecretiora loca ingredi prohibetur.*

eorum pedibus obterendos in conſpectu populi totius objiceret. Ad hoc ſpectaculum cùm certam ſæpe condixiſſet diem, ea quoties venit, omni ejus, qui decreverat, divinitus illi erepta memoria eſt: nec unquam deſtinata potuit exequi. Ergo in miſericordiam, & amorem deinde gentis repente mutato illius odio, dimiſit omnes; ac deinceps multò, quàm quiſquam antea regum, liberaliùs, & honeſtiùs habuit. quin etiam permiſit, ut in patriæ deſertores religionis ſui generis animadverterent. *a* Perſunctus his curis Philopator, confeſtim priſtinos ad mores rediit; ac regiæ majeſtatis, & pudoris omnis oblitus, dies & noctes in ſtupris flagitiiſque conſumpſit. Nam Eurydice occisâ ſorore, eàdemque conjuge, Agathocleæ meretricis blanditiis irretitur: eíque ſe totum, adjuncto fratre illius Agathocle, & Oenanthe matre permittit. quorum ex arbitrio maxima, minimáque omnia tractabantur. A. 4431 P.J. ad 4713. *a* Juſt. 30. Hieron.

b At in Aſiâ, quæ cis Taurum eſt, Achæus interim, dum de Cœleſyriâ cum Ptolemæo contendit Antiochus, regnum ſuum firmare, & quàm latiſſimè proferre ſtudebat: continua finitimis regibus, ac civitatibus inferens bella. *c* Cui Pergami rex Attalus haud ſegniter reſiſtebat, conductis è Thraciâ uſque auxiliaribus Gallis Tectoſagis. Quibus deinde militiam detrectantibus, & quòd ſuper Magiſtrum Myſiæ amnem poſitis caſtris Luna defeciſſet, in religionem trahentibus, miſſionem dedit, anno tertio Olympiadis 140, Urbis 536. Nam eo anno Luna Calendis Septemb. obſcurata eſt. Eoſdem poſtea Gallos effusè omnia populantes *d* Pruſias Bythiniæ rex haud procul Helleſponto ad unum concidit anno Urbis 538. *b* Polyb. 5. p. 415. & ſeq. *c* Polyb. pag. 420. *d* Polyb. fine l. 5. p. 447.

e Antiochus, compoſitis cum Ptolemæo re- *e* Polyb. l. 3. p. 444. lib. 7. p. 506. & lib. 8. p. 5-2.

A. 4431. P.J. ad 4713. bus, amiſsáque Cœleſyriâ, belli molem in Achæum vertit. Quem & Sardibus obſeſſum, Cretenſium duorum proditione in poteſtatem redegit, ac vitâ per ſummos cruciatus exuit circa annum Urbis 539.

a Polyb. lib. 5. p. 428. *a* Per idem tempus, quo victus ad Raphiam Antiochus in Achæum parabat bellum, Rhodiorum urbs ingenti terræ motu concuſſa eſt, quo mœnium, ac navalium magnâ parte disjectâ, ingens quoque coloſſos corruit. Quam jacturam regum ac civitatum profuſa in illos liberalitas poſt paullo ſarcivit. Coloſſus annos complures in ſolo jacuit, *b* donec eum Saracenorum rex Mauvia, captâ Rhodo, mercatori cuidam vendidit ſub annum Chriſti 653. Hunc 70 cubitorum altitudinis fuiſſe, & poſt quinquageſimum ſextum annum, quàm à Charete Lyſippi diſcipulo factus eſt, terræ motu proſtratum ſcribit *c* Plinius; paucos pollicem ejus amplexos: majores fuiſſe digitos quam pleraſque ſtatuas: duodecim annis effectum, talentis 300. Hanc ruinam Euſebius confert in annum ſecundum Olympiadis 139.: in ſeptimum ab eo, uti dixi, Polybius.

b Cedre. *Coloſſus Rhodeus.*

c Lib. 34. c. 6.

De Sociali contra Ætolos bello, Philippo rege Macedoniæ duce facto; déque Philippi ejuſdem rebus geſtis.

CAP. VI. ANTIGONUS qui ab liberalibus promiſſis Δώσων cognominatus eſt, ab Achæis contra Cleomenem vocatus in auxilium, eo victo *d* pacem totâ Græciâ conſtituerat, cujus inter alias conditiones ea fuit, ut ne Ætoli cum exercitu Achaïam intrarent. Huic paullo pòſt vita functo Philippus ſucceſſit pænè puer: *e* nondum enim ſeptimumdecimum annum exceſſe-

d Polyb. 4. p. 272. & 276.

e Polyb. id p. 274. & 2,4.

rat: *a* egregiæ indolis, & ad virtutes magnáſque res capeſſendas factæ ſpecimen ætate illa præferens: quam & oris dignitas, ac totius corporis ſpecies quædam regia commendabat. Sed ſubinde improborum uſu, *b* præſertim Tarentini Heraclidæ, & flagitiorum licentiâ, tot illa naturæ bona, ſpéſque de ſe hominum evertit. *c* Ætoli hujus ætate ſpretâ, cùm jam pridem eos quietis publicæ pigeret, quòd alioqui rapto vivere, ac prædas undecumque agere conſueſſent, turbandæ pacis initium fecerunt à Meſſeniæ populatione, quæ in eorum ſocietate tunc erat. Præerant Ætolis *d* Dorimachus & Scopas; quibus cùm Aratus & Achæi fruſtra denuntiaſſent, ut à Peloponneſiorum finibus arma ſua, & injurias abſtinerent, res ad bellum deducitur exeunte Olympiade 139, qui fuit annus ante Chriſtum 220, Urbis conditæ 534. *e* Primum inter illos prælium ad Caphyas oppidum Arcadiæ geſtum eſt, in quo Achæi ſuperati ſunt. Ætoli ex eo fiduciâ majore ſumptâ Peloponneſo totâ graſſati ſunt. Contra quos evocatus Philippus, de communi Sociorum ſententiâ, quorum in numerum Meſſenii recepti ſunt, bellum iis indicit, quod *Sociale* vocatum eſt, *f* ex anno primo cœptum Olympiadis 140, ante Chriſtum 220, U. C. 534, cùm Aratus Prætor eſſet Achæorum. Eodem anno primo *g* Olympiadis, ſed ante Chriſtum 219, vere jam adúlto, hoc eſt ſub Vergiliarum ortum, quo tempore Achæorum Prætores magiſtratum inibant, Arato juniore Arati F. in patris locum ſubrogato, oppugnare Ætolos aggreſſus eſt Philippus: dum eodem tempore Hannibal ad obſidionem Saguntinorum ſeſe comparat: Romani contra Demetrium Pharium Illyriorum principem, Æmilio Conſule imperatore bellum

A. 4431. P. J. ad 4713.

a Polyb. l. 4. p. 339.

b Diod. in Excerpt. Val. p. 293.

c Polyb. 4 p. 272. & p. 285. B.

d De hoc vide Diodor. Excerpt. Valeſ. p. 278.

e Polyb. 4. p. 281. & 293. *Bellum Sociale.*

f Polyb. 4. p. 295 D. & 298.

g Polyb. 4 p. 305. *Magni metus ubique Olymp. 140. ineunte.*

A. 4431. P. J. ad 4713. movent. qui ſubinde victus ad Philippum ſe recepit. tum Lycurgus rex Lacedæmonis ſtatim poſt obitum Cleomenis creatus, facto cum Ætolis fœdere, Achæos infeſtat. Rhodii adjuncto Pruſiâ Bithyniæ rege, contra Byzantios certant; quod Gallis tributa coacti perſolvere, portoria quædam negotiatoribus imponerent: Sinopenſes adverſus Mithridatem Ponti regem imminentem civitati ſuæ Rhodiorum ſe præſidio defendunt. Tot illa bellorum initia anno eodem primo Olympiadis 140 contigiſſe *a* Polybius obſervat; eorúmque cauſſam eò rejicit, quòd tunc orbis ferè totius cogniti regna & imperia novi principes adirent.

a Lib. 2. fine, & 4. p. 271.

Bellum Sociale Philippus ad annum tertium adminiſtravit, *b* Arato uſus plurimum, quem cùm procerum ſuorum calumniis permotus à ſe nonnihil alienaſſet, mox ut, quantus vir eſſet, reipsâ cognovit, majore habuit in pretio. *c* Sed eundem denique rurſus in invidiam adductum veneno interficiendum curavit circa annum Urbis 541, quartum Olympiadis 141, *d* paullo poſt naves ab Romanis incenſas Philippi; ac *e* circa Syracuſarum obſidionem à Marcello cœptam Urbis anno 542. Quare ſexageſimo ſecundo ineunte anno ætatis Aratus obiit, qui quintus fuit ab Socialis fine belli. *f* Hoc enim anno Urbis 537, tertio deſinente Olympiadis 140, finitum eſt, pace cum Ætolis factâ: cùm auditâ clade Romanorum ad Traſumenum lacum Philippus in Italiam navigare cuperet, ac cum Pœnis in partem venire victoriæ. *g* Claſſe igitur Illyricum verſus invectus, Romanorum metu ſubitò repreſſus ab incœpto deſtitit. Pòſt anno Urbis 539 cum *h* Hannibale fœdus iniit. Ex quo in apertum cum Romanis bellum erupit anno U. C. 540, quo Illyrici ora tentata, *i* à M. Valeria

b Polyb. l. 4. p. 338. & ſeq. Plut. Ara.

c Polyb. 8. p. 5 9. Plut.

d Plut. in Arato.

e Polyb. 8. p. 519.

Arati mors.

f Polyb. l. 4. p. 297. & l. 4. p. 442.

g Polyb. id. p. 446.

h Id. l. 7. Liv. 1. 23.

i Liv. l. 24.

Lævino perterrefactus, ſubductis, aut incenſis navibus, terrâ Macedoniam petiit. Lævinus cum Ætolis ſocietatem contra Philippum facit *a* Urbis anno 542. Cum his & Attalo rege Romani Macedonas oppugnant, eorúmque ſocios: quorum primarii erant Achæi. *b* Horum princeps Philopœmen ætate illâ inſignis extitit. à quo Lacedæmoniorum tyrannus Machanidas ad Mantinæam oppreſſus eſt, circa annum Urbis 548. *c* quem Nabis longè iſto crudelior excepit. Cùm autem neglectæ ab Romanis in Græciâ res forent: quòd domeſtico cum Pœnis bello eſſent occupati; tandem Epirotis intervenientibus, pax inter ipſos & Philippum, amborúmque ſocios, convenit anno Urbis 549.

A. 4431. P. J. ad 4713.

a Liv. 26.

b Polyb. l. 11. p. 629. Liv. Dec. 4. lib. 4. & 5.

c Polyb. l. 13. pag. 674 & Diod. in Excerpt. Val. p. 285.

d Pacatis in Europâ rebus, ad Ægyptum occupandam Philippus intendit animum. Commodùm è vivis exceſſerat Ptolemæus Philopator anno ante Chriſtum 204. Urbis 550, relicto quadrimo filio Ptolemæo Epiphane. Itaque cum Antiocho Philippus de invadendo illius regio conſilium iniit. Sed Alexandrini, Agathocle tutore, ejúſque ſorore Agathocleâ ſublatis, legatos misêre Romam, qui tutelam iis permitterent. Antiochus interim Cœleſyriam & Phœnicen recuperat. Ac tum Onias ſacerdos cum Judæis pluris in Ægyptum profugit: ubi ſub Philometore, Heliopoli poſtea templum extruxit.

d Polyb. l. 15. Hier. in cap. 11. Dan. Juſt. lib. 30.

De præſtantibus ingenio viris, qui ab Olympiade 125 ad 145, ſive ab anno Urbis condita 474 ad 554 extiterunt.

Cap. VII. *Chryſippus.*

CHRYSIPPUS Stoïcus, Cleanthis diſcipulus, hoc tempore celebris fuit. Eum mortuum eſſe ſcribit Diogenes Olympiade 143. na-

A. 4431. P. J. ad 4713. *Strato.* tum annos 73. Ita ſub initium Olympiadis 125 in lucem prodiit. Strabo Lampſacenus Peripatetiçæ ſcholæ poſt Theophraſtum præfuit annis 18. Diogene teſte. Quare cùm docere orſus ſit Olympiade 123. ſub finem obiit Olympiadis

a Laërt. in Lycone. *b* Diog. Laërt. 127. ut idem *a* Diogenes indicat. Lyco Stratonem excepit, *b* & annis 40 ſcholam duxit; vixit autem annos 74. Lacydes Cyrenæus novæ

c Diog. auctor Academiæ, docere cœpit *c* anno quarto Olympiadis 134, ac 26 annis ludum tenuit.

Eratoſthenes. Eratoſthenes variâ vir eruditione præditus, ac Beta cognominatus, quòd in unoquoque genere ſcientiæ ſecundas teneret, natus eſt Olympiade 126, & annos natus 80 inediâ vitam finit, ait Suidas.

d Suidas. *Callimachus.* *d* Inter Poëtas celebratus eſt in Græcia Callimachus Cyrenæus, Ptolemæo Philadelpho regnante.

Aratus. *e* Arati vita. *e* Tum Aratus, qui ſub Antigono Gonata floruit.

Livius Poëta. Romæ verò Livius Poëta anno U. C. 514

Nævius. primùm fabulam docuit. Nævius Olympiade 144 deceſſit, ut in Euſebii Chronico ponit Hieronymus.

Plautus. Sequenti verò Olympiade Plautus obiit, Urbis anno 554, auctore eodem.

Ennius. Q. Ennius natus anno U. C. 515, ſæculum idem nobilitavit.

Romanorum res geſtæ contra Philippum Macedonum regem, Antiochum Syriæ, & Perſeum Macedonum itidem reges.

CAP. VIII. *f* Livius l. 31. Flor. 2. c. 7. Plut. in Flamin. Juſt. 30. Eut. 4. BELLO *f* ſecundo Punico confecto, Macedonicum ſucceſſit cum Philippo rege, quod decem fermè annis antè cœptum (ait Livius) trienniò priùs depoſitum erat. Nimirum ante

annos ferè tredecim, Urbis 540, à Lævino Prætore vexari Philippus cœperat. anno verò U.C. 549. in concordiam redierunt. Pace Carthaginenſibus datâ, bellum de integro cum Macedone ſumptum, quod anno Urbis 554 indictum eſt. Ad id Romanos perpulêre cùm veteres injuriæ Philippi, tum recens ſociorum infeſtatio; præſertim Athenienſium, qui ab rege pervaſtati, ad Romanos confugerant. A.4431. P. J. ad 4713. *Macedonicum 1. bellum.*

a Initium belli gerendi ab oppugnatione fecit Abydenorum Philippus; quos in eam deſperationem conjecit, ut Saguntinorum exemplo univerſi in mortem ruerent. Tandem quarto anno, poſtquam inſtauratum fuerat, Urbis 557, à T. Quinctio Flaminio finitum eſt, victo ad Cynoſcephalas in Theſſaliâ Philippo. *b* Cæſa refert Polybius, ex eóque Plutarchus, Macedonum octo millia, capta quinque. Pretium victoriæ libertas Græciæ fuit, quam per ſolemne *c* Iſthmiorum ludicrum præconis voce pronuntiatam tantus cum applauſu clamor excepit, ut ſupra ſtadium volantes corvi in terram deciderint. Florus id per Nemea factum aſſeverat ludis quinquennalibus: errore non levi. Nam nec quinquennalis agon Nemeorum fuit, & Iſthmiis hoc eveniſſe Polybius & Plutarchus aſſerunt. *d* Nemeis porro ſolis Argivis pronuntiata libertas eſt. *a* Polyb. l. 16. p. 755. Plut. in Flamino. *b* Polyb. l. 17. p. 762. *c* Polyb. Ecl. 9. Plut. in Flamino. *Flori error.* *d* Liv. l. 34.

e Titi frater Lucius eodem tempore fractos Arcanas in deditionem accepit. *e* Liv. l. 33.

f Exinde Nabidi Lacedæmoniorum tyranno bellum movit T. Quinctius: ſed Argivis liberatis pacem eidem dedit. Ita Græcis ex urbibus Sparta ſola in ſervitute relicta; quam anno U. C. 562 Philopœmen, Nabide ab Ætolis occiſo, ad Achæorum ſocietatem adjunxit. *f* Liv. 35. Polyb. Ecl. 22. Plutarch. in Philop. *Antiochicum bellum.*

Paucis poſt Macedonicum annis, bellum cum

A. 4431. P. J. ad 4713. Antiocho rege geſtum eſt. *a* qui recuperatâ Syriâ, ac Ptolemæi Epiphanis duce Scopâ devicto, Romanis jam formidoloſus eſſe cœperat. Contra quos illum præcipuè incitavit Hannibal, *b* qui eoſdem metuens hoſtes, ad eum confugerat anno Urbis conditæ 559. Ætolorum quoque legati, qui à Romanâ ſocietate alienati jam erant, haud parvum momentum attulêre. *c* His impulſus Antiochus, compoſitâ cum Ptolemæo pace, cui Cleopatram filiam in matrimonium dedit, ac dotis nomine Cœlen-Syriam, & Judæam conceſſit; Romanis intulit bellum: quod anno Urbis conditæ 562 ſuſceptum, triennium omninò tenuit. Siquidem anno Urbis 564 L. Cornelius Scipio Conſul cum P. Cornelio Africano fratre legato profectus in Aſiam, hujus potiſſimum conſilio ſuperavit Antiochum. Ad quinquaginta millia peditum cæſa uno prælio *d* Livius refert; equitum quatuor millia. Antiocho data pax cum aliis conditionibus, tum illâ, uti regionibus omnibus, quæ erant cis Taurum montem, cederet.

a Polyb. l. 16.
b Liv. lib. 33. fine. Cornel. Nep. in Hannibal.
c Liv. 34. & ſeq. Flor. 2. c. 8. App. Syr. Juſt. 31. Eutr. 4. Oroſ. 4 c. 20.
d Liv. l. 37.

e Victo Antiocho mox Ætoli perdomiti ſunt à Fulvio Conſule anno Urbis conditæ 565. eodémque Gallogræci à Cn. Manlio altero Conſule ſubacti.

e Liv. lib. 38. Flor. 2. c. 9.

P. Scipionis, Hannibalis, & Philopœmenis obitus.

Olympiade 149 tres eximii imperatores obierunt, P. Scipio, Hannibal, & Philopœmen. Publius, à Petilliis *f* Tribunis dictâ die de captâ ab Antiocho ob dandam pacem pecuniâ, Liternum in Campaniam ſeceſſit. Lucius frater ejus peculatus damnatus eſt. *g* At Publius anno illo Juliano mortuus eſt, qui Urbis 570 cœpit, quo Coſſ. fuêre P. Claudius, L. Porcius, ante M. Catonis Cenſuram, quam iiſdem Coſſ. geſſit. Hannibal anno, vel biennio pòſt; *h* nam variant Scriptores, apud Pruſiam Bithyniæ re-

f Liv. ibid.
g Liv. ſub fine lib. 39.
h Liv. ib. Cornel. Nep. in Hann.

gem à Romanorum legatis quæſitus ad necem, veneno vitam finiit. *a* Anno Urbis 571 Philopœmen Achæorum dux à Meſſeniis captus, & interfectus eſt, cùm quidem Lacedæmonios ab Achæorum ſocietate deſciſcentes, muris legibúſque nudatos ſuis jugum pati coëgiſſet. A. 4411. P.J. ad 4713. *a* Liv ibid. Plut.

b Hujus necem Lycortas Achæorum Prætor ultus eſt, ac Meſſenios, Lacedæmonióſque in concilium Achæorum reſtituit. Nam utrique, ſed hi præſertim, ægrè obtemperabant, Romanorum freti potentiâ, qui Achæorum ſocietatem coaleſcere inviti patiebantur. *b* Polyb. Excerpt. Legat. 51. & 53.

Interim Philippus à Romanis repreſſus magis ſuperiori certamine, quàm victus, in apparatum novi belli totus incubuit. *c* Qui cùm filios haberet duos, Perſeum natu majorem, ac Demetrium, & hunc Romanis, apud quos obſes aliquot annos vixerat, longè gratiſſimum, ortâ inter ambos ſimultate, Demetrium & Romanorum amicitiâ, & fratris calumniis ſuſpectum, morte affecit, Olympiade ineunte 150, Urbis conditæ anno 574. *c* Liv.l Ib 40. Polyb. Ecl. 50.

d Sequente igitur anno, qui 150 Olympiadis ſecundus putatur, mundi 3805, U. C. 575. Macedonum poſtremus rex iniit Perſeus, à Carano, qui primus inibi regnavit, undequadrageſimus. Hic paterni in Romanos heres odii atque conſilii, bellum in eos geſſit. quod quarto anno tam illius, quàm totius Macedonici imperii clade ac ſervitute finitum eſt, anno primo Olympiadis 153, Urbis conditæ 586. *e* Romanorum imperator eo prælio fuit Conſul Aimilius Paulus, quo Macedonum cæſa ſunt in acie ad viginti millia, capta undecim. Romanorum non plus centum cecidêre. Inſignis ea victoria, regníque Macedonici occaſus fuit lunari defectione, quæ pridie ejus diei, quo certatum eſt, *d* Liv. l. 45. *Perſeus ultimus rex Maced.* *e* Livius l. 44. Vell. 1. Plut. in Aimilio. Juſt. lib. 33. Flor. 2. c. 12. Eutr. l. 4.

A. 4431. P.J. ad 4713. accidit eâ nocte, quæ inter 4, & 5 Romani Septembris interceſſit. quæ in Juliano Calendario inter Junii 21 & 22 media fuit. Ea non alterum in annum congruere poteſt, quàm qui *a* ante Chriſtianam æram 168 fuit, mundi 3816. Hoc igitur ipſo Macedonum imperium à Romanis extinctum eſt, undecimo Perſei regis anno. Nam totidem ei Livius aſſignat. uno minus Euſebius; quem & anteà ſecuti ſumus. nunc Livium anteponimus.

a Per. Jul. 4646.

b Ibidem.

b Belli Macedonici ac victoriæ Romanis acceſſio fuit Illyriorum rex Gentius: qui à Perſeo per fraudem inductus in periculi ſocietatem, L. Anicio Prætori Illyrici triumphi materiam dedit. quem eodem anno deportavit, quo de Perſeo & Macedonibus Aimilius; utroque rege victoris ſui antecedente currum, anno Urbis 587. Macedonia & Illyricum in provinciæ ceſsêre formam.

De Judaïcis rebus, & calamitatibus, quas ſub Antiocho Epiphane paſſi ſunt, ac de Epiphanis expeditionibus in Ægyptum, & de Templo Hieroſolymitano ab eo rege polluto.

CAP. IX. DUM Europa, & Aſia, Romanis armis quatitur, Judæam quoque externi pariter, ac domeſtici turbines infeſtam habuerunt. *c* Antiochus magnus apud Elymæos in Suſianâ, cùm Beli Jovis templum deprædari vellet, à barbaris occiſus eſt, ut refert Strabo, anno ſecundo Olympiadis 148. Græcorum 128. Succeſſit illi Seleucus Philopator ejus filius, quo regnante Pontificatum tenebat Onias ejus nominis tertius, vir ſanctus, *d* qui Heliodorum, unum è Seleuci purpuratis, ad ærarium templi diripiendum Hieroſolymam miſſum, & ab Angelis fla-

c Strabo l. 16. Juſt. l. 32. Vide 10. l. de Doct. Temp. c. 45.

d 2. Machab. c. 3. *Heliodorus flagellatus.*

gellatum ac feminecem liberavit precibus ſuis. A.4431. P. J. ad 4713.

a Seleuco annis regni duodecim perfuncto, & Heliodori inſidiis interfecto, ut ſcribit Appianus, ſuffectus eſt Antiochus Epiphanes *b* anno Græcorum 137, qui eſt annus primus Olympiadis 151, Urbis Romæ 578, ante Chriſtum 176, ut *c* ex annorum Græcorum certâ ratione colligitur.

a App. in Syr.
b 1. Mach. 10. 1. P.
c Vide l. 3. c. 11. Par. 2. Excerpt. Diod. Valeſ. p. 306.

Ab illo rege ſacra omnia profanáque Hieroſolymis, ac per totam Judæam peſſundata proculcatáque ſunt. Primus in ſacerdotium gentis illius graſſatus eſt furor. Erat Pontifex tum Onias, ut jam dixi, vir laudatiſſimus. *d* Hujus Pontificatum ab Antiocho ſub ipſum regni, ut apparet, initium, grandi pecuniâ mercatus eſt Jaſon illius frater, homo perditus ac nefarius, qui gentiles ritus Hieroſolymam invexit. Onias Antiochiam ſeceſſit.

d Lib. 2. Machab. cap. 4.

Per idem tempus Ptolemæus Philometor, Ptolemæi Philopatoris & Cleopatræ Antiochi ſororis filius, Alexandriæ regnabat. Cujus exordium incidit in annum ante Chriſtum 181, U. C. 573, quartum Olymp. 150.

e Erat huic frater Ptolemæus Evergetes, ſoror Cleopatra, ætate omnes infirmâ. Ob id per tutores Eulaium ſpadonem nutricium, & Lenæum, res adminiſtrabantur. Qui Cœlen-Syriam, quam Antiochus à patre recuperatam obtinebat, auſi repoſcere, illum in ſe concitarunt, Ægypto aliàs imminentem, cujus regni procurationem tutorio ſibi jure, propinquitatis nomine vendicabat. Nam & Apollonium ducem ejus rei gratiâ miſit in Ægyptum, & à regni primatibus, ut *f* ait Scriptura, voto ſuo fruſtratus eſt. Tum verò Hieroſolymam adiens, ab Jaſone ſummo cum honore eſt exceptus: indéque claſſis exædificandæ cauſsâ in Phœni-

e Hier. in Dan. 11. Luc. 42.
Antiochi bellum cum Philometore.
f 2. Mach. 4. 21.

Hieroſolymam venit. Ibi templum diripuit, cædem fecit, ingentémque luctum Judæis attulit. Hoc, anno Græcorum 143, incidiſſe *a* Scriptura teſtatur his verbis : *Et convertit Antiohus, poſt quam percuſſit Ægyptum in centeſimo & quadrageſimo tertio anno, & aſcendit ad Iſrael.* Qui Græcorum annus incurrit in Urbis conditæ quingenteſimum octogeſimum quartum, Olympiadis centeſimæ quinquageſimæ ſecundæ, tertium, *b* & Conſules habuit A. Hoſtilium Mancinum, & A. Attilium Serranum. Sequens verò annus, Urbis 585 Coſſ. notatur Q. Marcio Philippo II, & Cn. Servilio Cæpione, qui Græcorum annus erat 144. Ut manifeſtus ſit eorum error, qui pugnam illam Antiochi cum Ægyptiis Caſium inter & Peluſium Philippo II, & Cæpioni Coſſ. adſcribunt, contra Scripturæ fidem. Porro initium belli hujus, quod ad Cœlèſyriam commotum eſt ab Ægyptiis, capit annus Urbis 582, C. Popilio, & P. Ælio Coſſ. ut *c* Livius indicat ; qui ſequenti anno, Coſſ. P. Licinio. Craſſo, & C. Caſſio, jam impulſum hoc fuiſſe bellum demonſtrat.

A. 4431. P. J. ad 4713.

a Machab. I. 1. cap. 17.

b Faſti Capit.

c Lib. 42.

d Paullò antequam Ægyptum peteret Antiochus, hoc eſt poſt triennium ab incèpto Pontificatu, adeóque anno Græcorum 142, Jaſon Pontifex Menelaüm ad Antiochum miſit cum pecuniis. at is trecentorum amplius, quàm Jaſon pendebat, talentorum pactione ſummum ab rege ſacerdotium mercatus eſt. Sed cùm fidem non exſolveret, à ſacerdotio remotus eſt, ſucceſſore, ſeu vicario potiùs dato ei fratre Lyſimacho. Nam Græca Menelaum reliquiſſe ſacerdotii ſucceſſorem fratrem Lyſimachum ferunt. *e* Latina verò amotum à ſacerdotio Menelaum. Nec invito ipſo id eſſe factum inſequens hiſtoria demonſtrat. Nam ſubinde Antiochiam ve-

d 2. Mach. 4. 23.

Pontifices Judæorum impii.

e Ibid. verſ. 9.

A. 4431. P.J. ad 4713. *Onias ſanctus occiditur.* niens Oniam ſanctiſſimum ac legitimum Pontificem, qui ſe apud Daphnem aſylo concluſerat, per fraudem extractum, Andronici operâ necavit. Cujus morti Antiochus illacrymans, Andronicum capitis damnavit. Menelaus deinde Hieroſolymam rediens, Lyſimachum ad ſacrum ærarium expilandum impulit. Sed in ipſo ſcelere oppreſſus Lyſimachus; Menelaus apud regem poſtulatus, gratiâ & corruptelâ ſuperior fuit, occiſis accuſatoribus.

De duobus iſtis fratribus haud vana quæſtio eſt, fuerint ne ex Aaronis ſtirpe, penes quam ſolam ſacerdotii jus eſſet, an ex alienâ tribu, maximè Benjaminicâ: quod Menelaum Simonis fratrem *a* Scriptura nominat; Simonem porrò de tribu Benjamin eadem fuiſſe *b* teſtis eſt. Joſephus ambos Jaſonis & Oniæ fratres, & ſacerdotalis originis facit. quod & nos amplectimur. fratris autem vocabulum ad affinitatem aliquam poteſt referri.

a 2. Mach. 4. 23. *b* 2. Mach. 3. 4. Joſeph. l. 11. c. 8. Vide 10. de Doct. Temp. c. 50.

c Interim Philometor Antiochi veritus inſidias, cum fratre & ſorore pacem confirmat. quâ illorum concordiâ offenſus Antiochus bellum adverſus ambos comparat anno Græcorum 144. Ptolemæi legatos Romam impetrandi auxilii gratiâ mittunt. Profecti Româ tres menſe Martio, ut ex *d* Livio colligas (qui tum in Decembrem circiter noſtrum cadebat; quod Lunæ illa defectio demonſtrat, quæ ante Macedonicum prælium accidit Septembri menſe, qui tum Junium occupabat, ut cap. 8. meminimus) nonniſi poſt Romanorum victoriam de Perſeo rege Alexandriam pervenerunt: hoc eſt poſt æſtatem anni ante Chriſtum 168, Urbis 586, Græcorum 145. Ibi verò incumbentem in obſidionem urbis Antiochum, & navali ad Cyprum partâ victoriâ tumidum, ſolâ auctoritate repreſſerunt.

c Liv. 45. *d* Lib. 45.

a Nam Popilius unus legatorum dextram porrigenti, tabellam Senatuſconſultum continentem viciſſim tradidit: quo perlecto, cùm ſe conſideraturum, adhibitis amicis, quid ſibi faciendum eſſet, Antiochus dixiſſet; eum legatus virgâ, quam tenebat, circumſcripſit, ac priuſquam circulo hoc excederet, reſponſum dare juſſit, quod Senatui referret. Quâ libertate territus rex, in Senatus ſe poteſtate reſpondit fore. Sic legati unius voce & auctoritate, terreſtres & maritimæ Antiochi copiæ ab Ægypto depulſæ ſunt.

A. 4431. P. J. ad 47 : 3.
a Polyb. Ecl. 92. Liv. 45. Valer. Max. l. 6. c. 4. Juſt. lib. 35. Veil. 1.
Popilius legatus Antiochum deterret.

Hac ſpe alienæ ditionis occupandæ falſus Antiochus, ac furore amens, Hieroſolymam venit, audito præſertim Jaſonem, *b* falſo de morte ſuâ rumore ſparſo, contra Menelaum arma moviſſe, atque urbem cepiſſe. Ob id Judæis iratus, *c* promiſcuâ cæde atque incendio vaſtatis Hieroſolymis, templum polluit; ac cum idolis, & abominandis ſacris omnia replevit poſt duos annos ab adventu priore, die quintâdecimâ Caſleu, qui in Novembrem incidit. Ad hæc cives pleroſque ad ejurandam patriam religionem diris ſuppliciis compulit. Reverſus Antiochiam, Eleazarum, *d* ac ſeptem fratres cum eorum matre, quòd contra divinum interdictum ſuillâ veſci renuerent, excarnificatos neci tradidit.

b 2. Mach. 5.
c 1. Mach. 1.
Templi profanatio.
1. Mach. 1. 30. & 57.
Joſeph. l. 12. c. 1.
d 2. Mach. c. cap. 6. & 7.

De Judæorum rebus à Temali profanatione ad Simonis mortem: ubi de Juda Machabæo, & Syriæ regibus.

CAP. X.

ANTIOCHO in Judaïci nominis & ſacrorum perniciem impiè graſſante, *e* Mathathias de ſtirpe Joarib ſacerdos, occiſo regio ſatellite, qui ad profanos ritus populum adigebat,

e 1. Mach. 12.
Vide lib. 10. de Doct. Temp. 50.

A.4431. P.J. ad 4713. ex Modin oppido profugit, & collectâ Judæorum manu, regis minas contempſit. Moriens anno Græcorum 146, Urbis conditæ 587, filios quos habebat quinque fortiſſimos viros, ad tuendam libertatem animavit. Horum principes erant Judas cognomento Machabæus, Jonathas, & Simon: qui ſingillatim populo præfuerunt.

Judas Machabæus.

a 1 Mach. 3. & 4. *a* Primus Judas Machabæus, ſecundis aliquot præliis factis cum Antiochi ducibus, eo in Perſidem profecto, templum repurgavit, ac divinum cultum reſtituit, qui annis tribus intermiſſus erat. Id accidit anno Græcorum 148, Caſleû 25, qui in Novembrem incurrit.

b 1. Mach. 6. & l. 3. c. 9. *Mors Antiochi.* *b* Interim Antiochus, dum in Dianæ templo, quod in Elymaïde erat, expilando, paterni ſacrilegii imitatur exemplum, concurſu oppidanorum ejectus, in Babylonem abiit. Sed in itinere, auditâ Judæorum defectione, mœrore amens & iracundiâ, gravem in morbum incidit; horrendiſque viſcerum doloribus ac vermibus conſumpto corpore, fruſtra ſceleris veniam à Deo poſtulans, miſerandam mortem obiit *c* anno Græcorum 149, Urbis conditæ 590, cùm regnaſſet annos ſolidos undecim.

c Ibid. verſ. 16.

Antiochus Eupator. Succeſſit ei filius Antiochus Eupator, curante Lyſiâ. Qui ad opem ſuis ferendam, qui in arce obſidebantur à Judâ, Hieroſolymam adduxit exercitum, & eam oppugnavit anno currente Sabbatico, *d* Græcorum 150, ante Chriſtum 163. Denique pace cum Judæis conſtitutâ, intra urbem admiſſus, contra fidem muris everſis, Antiocham profectus eſt: cùm jam ad Pontificatum conſenſu populi Judas eſſet evectus.

d 1. Mach. 6. verſ. 20. & 51. Vide Par. 2. l. 3. c. 7.

Joſeph. l. 12. c. 17. *e* Quippe triennio ipſum in eo magiſtratu fuiſſe Joſephus & Euſebius referunt. Hac ratione anno circiter Græcorum 149, quo Antio-

chus obiit, ex duce populi ſummus eſt factus ſacerdos. A. 4431. P.J. ad 4713.

a Biennio pôſt, Græcorum 151, Demetrius Soter, Seleuci, qui frater fuit Epiphanis Antiochi, filius, olim obſes à patre pro Antiocho Romanis datus, cùm ab iis, Epiphane mortuo, dimitti ſe fruſtrà poſtulaſſet, clam ex Urbe profugit in Syriam, & Antiocho Eupatore ac Lyſiâ juſſu ejus occiſis, regnare cœpit annos natus tres & viginti, ut ſcribit *b* Polybius, & Appianus. Ad hunc *c* Alcimus, è ſacerdotali ſtirpe veniens, homo perditus, ſacerdotium obtinuit. Sed Judas ei acerrimè reſtitit: *d* qui & fuſo regis exercitu, ejus ducem occidit Nicanorem anno Græcorum 151 exeunte, menſis Adar die 13, qui incidit in annum ante Chriſtum 161. *e* Sub hæc miſſis Romam legatis, fœdus cum Romanis, ac ſocietatem iniit. Demum anno Græcorum 152, cùm Demetrius Bacchidem & Alcimum cum 20000 peditum, & 2000 equitum contra Judæos miſiſſet; *f* Judas à ſuis deſertus, octingentiſque non amplius ſtipatus, prælium auſus eſt committere. quod cùm totâ die ſuſtinuiſſet, glorioſam mortem oppetiit, vir pietate ac fortitudine bellicâ nemini ſecundus. *g* Succeſſit ei Jonathas frater, qui octodecim annis circiter præfuit. Alcimus verò dum templi opera demolitur, inflicto divinitùs morbo periit, anno Græcorum 153.

Demetrius Soter.
a 1. Mach. c. 7. Polyb Ecl. 114.
b Polyb. Ecl. 107. Appian. Syr.
c Lib. 1. Mach. c. 7.
d 1. Mach. c. 7. verſ. 49 & 2. Mach. 14.
e 1. Mach. [illegible]
Judæ mors.
f 1. Mach. 9.
g Lib. 10. Doct. Temp. c. 50.

Demetrius porro, ut Romanos ſibi conciliaret, Leptinen, & Iſocratem Grammaticum, quorum ille Cn. Octavium legatum ad Antiochum Eupatorem Româ profectum occiderat anno Græcorum 150, iſte factum probaverat, vinctos miſit anno Græcorum 152, ut ex Appiano, & *h* Polybio colligitur. Ariarathen Cappadociæ regem mille talentûm pactione ab Ho-

h Polyb. Ecl. 110. & ſeq.

A. 4431. P. J. ad 4713. lopherne fratre illius adductus regno expulit. quo Romam profecto *a* Senatus decrevit, ut ambo fratres ſimul regnarent. Porro tribus in ſe concitatis regibus, Ptolemæo Ægypti, Attalo Aſiæ, & quem nominavi, Ariarathe Cappadociæ, ab iiſdem ſubornato Prompalo quodam ſortis extremæ juvene, qui ſe Antiocho genitum ferret, regno detruditur. *b* Nam ille Alexandrum ſe nominans cognomento Balam, anno Græcorum 160 contra Demetrium arma commovit, eíque poſt biennium regnum ac vitam eripuit, conciliato ſibi Jonathâ Judæorum Pontifice. Mox Cleopatram Ptolemæi Philometoris filiam duxit, natam exitio Syriæ, ac Seleucidarum fœminam. Ita præter ſpem ac meritum ad ſummam evectus potentiam, dum vitam in regiâ luxu & inertiâ perditam degit, *c* Demetrius Nicator Demetrii Soteris filius, è Cretâ veniens, illum aggreditur anno Græcorum 165. Ptolemæus quoque Philometor in Syriam navigans, & à genero magnificè exceptus, inſigni perfidiâ regnum illi abſtulit cum Cleopatrâ filiâ, quam Demetrio collocavit. Inde cum Alexandro acie congreſſus, eum fugere compulit in Arabiam; ubi *d* capite truncato, veteris & ipſe in Demetrium Soterem injuriæ pœnas luit, anno Græcorum 167, Urbis Romæ 608. Triduo pòſt obiit Philometor ex vulnere, relicto ſucceſſore fratre Evergeta Phyſcone, quo cum ſimultatem habuerat. *f* Etenim cum ambo Alexandriæ vixiſſent annis ſex, à 12 Philometoris ad 17, poſtea diviſo regno, Philometoris anno 18, Græcorum 150, Evergetæ Libye & Cyrenaïca obtigit. quâ ille minimè contentus, Romæ apud Senatum querelas ſuas expoſuit. qui Cyprum illi decrevit dari, ut auctor eſt Polybius, & Euſebius in Chron. Mortuo

a Polyb. Ecl. 125. App. Syr.

b 1. Mach. c. 10. Juſt. 35. Joſeph.

Jonathas Pont.

c 1. Mach. 10. 67. & c. 11. *Demetrius Nicator. Ptolemæi reges.*

d Ib. verſ. 19. Epit. Liv. 52.

f Excerpt. Euſeb. 62 p 54. Polyb. Eclog. 113. 117.

Philometore accitus Cyrenis *a* Evergetes Alexandriæ regnavit, vultu deformis, & ſaginâ ventris belluæ ſimilior, quàm homini, qui ipſo die nuptiarum, quas cum ſorore, ac fratris olim conjuge Cleopatrâ junxerat, parvulum utriuſq; filium in ipſo complexu matris peremit. Nec minori crudelitate deinceps regnum tenuit: adeò ut exacerbatis civibus in Cyprum fugere ſit coactus cum uxoris, ejuſdémque ſororis ex Philometore filiâ, quam, repudiatâ matre, prius ſtupratam conjugio ſibi ſociarat. Ibi audito ſtatuas ſuas ab Alexandrinis eſſe disjectas, filium, quem ex Cleopatrâ ſuſceperat, membratim diſſectum ad eam miſit in ciſtâ.

A.4451. P.J. ad 4713.

a Juſt. 38.

b Demetrius interim ab Antiochenſibus ſeditione vexatus, præſidio Judæorum militum eos compeſcuit. Sed cùm omnibus inviſus eſſet, Diodorus, cognomento Tryphon, qui Alexandri Baleæ ſatelles fuerat, Antiochum ejus filium, qui apud Emalchuelem, ſive Malchum regem Arabum educabatur, regem conſtituit, ac Jonatham ſibi demereri ſtuduit anno Græcorum 168: quo & ſocietatem cum Romanis, & Spartanis Jonathas inſtauravit. Inſequente anno *c* Tryphon tyrannidem affectans, ne qua per Jonatham mora ſuis conſiliis eſſet, exceptum illum inſidiis occidit. Cujus loco Simon ejus frater, populi dux, & Pontifex factus eſt. Qui cum Demetrio inito fœdere, immunitatem ab eo nactus eſt, *d* anno Græcorum 170, Urbis 611, quo ex tempore Simonis Pontificatus anni putari cœpti ſunt. Idem & Gazam expugnavit & Hieroſolymitanam arcem, quam & muniit, & deinceps habitavit.

b 1. Mach. 1. Joſeph. lib. 13. cap. 9.

Tryphon.

c 1. Mach. c. 12.

Simon Pont.

d 1. Mach 13. 41. Vide lib. 10. de Doct. Temp. cap. 13.

Demetrius, ut adverſus Tryphonem auxilia compararet, in Mediam profectus eſt, ut ait Scriptura. *e* Juſtinus verò ad Parthos oppu-

e Juſt. l. 36. & 38. App. Syr.

A.4431. P.J. ad 4713. gnandos illò veniſſe teſtatur : à quibus captus, & benignè eſt habitus : adeò ut Rhodogunen filiam rex Phraates illi in matrimonium daret.

Demetrius captus à Parthis. Capto Demetrio, Tryphon Antiochum pupillum interfecit, ac diadema ſumpſit, quod ad tertium circiter annum tenuit, *a* auctore Joſepho, licet Appianus uno regnaſſe dicat. Unde conjectura eſt, quod in 1. Machab. cap. 14. Demetrii expeditio poſt Antiochi Alexandri F. necem exponitur, in eo non temporis, ſed narrationis ordinem obſervaſſe Scriptorem.

a Joſeph. lib. 12. cap. 13.

Dum hæc aguntur, *b* Antiochus Sidetes Demetrii Soteris filius, Nicanoris frater, in Syriam venit, atque à Cleopatra uxore fratris accitus, eam duxit, ac Tryphonem occidit anno Græcorum 174. *c* Simoni poſtea per Cendebæum ducem bellum intulit, qui à Joanne Simonis filio ſuperatus eſt.

b Juſt. 56. Joſeph. ib.

c 1. Mach. 16.

Simon Pont. occiſus. Proſpera Judæorum res Ptolemæi (Simeonis gener is fuit) perfidia conturbavit. Qui convivio exceptum ſocerum cum duobus filiis interfecit. Joannes verò cognomento Hyrcanus evaſit, ejuſdem Simonis filius; qui annis 31. Judæis præfuit. *d* Ea clades incidit in finem anni Græcorum 177, menſe undecimo Schebat: qui annus Sabbaticus fuit, inchoatus anno mundi 3848, Urbis 618 ab autumno, *e* uti Seleucidæ putare conſueverant. Judæi verò ab menſe Niſan, à quo Schebat undecimus numeratur. Et hactenus ſacra Hiſtoria progreditur.

d 1. Mach. 16. 14. Ioſeph l. 13. c. 15. in Euſeb. 8. de Præp.

e Vide 2. Part. lib. 3. c. 13.

Antiochus Sidetes anno quarto regni ſui (ait *f* Joſephus) Hyrcani primo, Hieroſolymam arctiſſimâ obſidione vallavit, anno ſcilicet Græcorum 178, ante Chriſtum 135. ac per feſtum Scenopegiæ ſeptem dierum conceſſis induciis, Hyrcanum adeo permovit, ut æquis conditionibus ab eo pacem impetraverit.

f Ioſeph. l. 12. c. 16.

A. 4431. P.J. ad 4713.

Romanorum res geſtæ, belláque varia, Achaïcum, Punicum 3, Macedonicum 3, Numantinum, Servile.

CAP. XI.

MACEDONIBUS poſt Antiochum Magnum altero bello domitis, eorúmque regno in formam provinciæ redacto, ſervire deinceps Romanis neminem puduit. Horum igitur obſequio certatim ſeſe populi ac reges addixerunt, ab iiſque pacis inter ſe, ac belli arbitria ſumpſerunt. *a* Ex regibus duo præ cæteris illorum gratiam allicere conati ſunt, Eumenes Aſiæ, & Pruſias Bithyniæ, qui *b* Venator cognominatus eſt: quorum ille occulti in Perſeum favoris ſuſpectus, purgandi ſui gratiâ Attalum fratrem Romam miſit, Senatui, quòd nutante fratre manſiſſet in fide, gratiſſimum. qui ne regnum ſibi privatim peteret, à Stratio medico deterritus eſt, quem eo conſilio comitem illi dederat Eumenes. Id anno Urbis factum eſſe Livius oſtendit 587.

a Polyb. Ecl. 93. Liv. l. 45. Epit.
b App Mith.

c Pruſias, qui cum Perſeo affinitate junctus neutras partes foverat, cum Nicomede filio Romam profectus, ſervilem in modum Patribus adulatus eſt, adeo ut ſoſpitatores Deos ſalutando illos appellaret, ſéque eorum libertum nominaret. Idem Nicomedem filium, diſcedens, Romæ alendum reliquit anno Urbis eodem.

c Polyb. Ecl. 97. Liv. 45. App. in Mith.

Eumene verò Pergami rege mortuo circa annum Urbis 596. (regnavit enim annos ſolidos 40.) cùm filium imbecillâ adhuc ætate reliquiſſet Eumenem, pro eo tutor regnum procuravit Attalus illius frater annos 21. *d* quo cum anno ſequente Pruſias bellum geſſit: quod anno Urbis conditæ 601 Romanorum juſſu pacatum eſt.

d Polyb. Ecl. 128. 135. & 136. Appian. Mith. Epit. Liv. 50.

A. 4431. P. J. ad 4713.

Liberorum populorum Rhodii iram, maximè Romanorum, veriti, & verò commeriti fuerant. *a* Nam & Perſeo ſtuduerant, & ſuperbè pacem illis non tam ſuadere, quàm imperare auſi, minas etiam adjecerant, eos ſe pro hoſtibus habituros, per quos ne pax fieret, ſtetiſſet. Itaque victo Perſeo, parum abſuit quin contra eos bellum decerneretur. Quod cùm infimis precibus avertiſſent, Lycia & Caria iis ademptà.

a Liv. 44. Polyb. Ecl. 80. & 99.

At non ſimplici rerum ſuarum damno, ſed civitatum exitio, populi duo Romanorum expiarunt odia, Achæi, & Carthaginenſes. Priores, multis in unum reipublicæ corpus partim allectis, partim vi coactis urbibus, Græciæ totius erant potentiſſimi. Iidem invitos Lacedæmonios, mœnibus ac priſtinis ademptis legibus, in eandem ſocietatem compulerant, ut jam ſuprà meminimus. Quorum querelâ permotus Senatus, cùm haud ſemel Achæorum conatibus interceſſiſſet, ac, ne nimiæ forent eorum opes, diſtrahere ſtuderet, ſingulâſque urbes juris proprii facere, *b* tandem Urbis conditæ anno 606, mundi 3836 legatos miſit in Græciam: qui non ſolum Lacedæmonem, ſed etiam Corinthum, Argos, Heracleam, & Orchomenios Arcadas ab ſuo corpore juberent divellere. Hæc illis edicentibus, Critolao potiſſimum inſtigante, tanta repente orta ſeditio eſt, ut peregrinos omnes, maximè Lacedæmonios trucidarent; ac ne legatis quidem ipſis pepercïſſent, niſi fugâ eorum antevertiſſent impetum. Quibus de cauſſis bellum iis denuntiatum anno Urbis 607. ac primùm à Prætore Metello duobus præliis ad Thermopylas, & in Phocide ſuperàti; quorum altero dux erat Critolaus, altero Diæus, demum eodem anno, qui fuit Urbis 608, à

Achaïcum bellum.

b Polyb. Ecl. 142. Pauſan. Ach. Iuſt. 34. Oroſ. l 5. c. 3. Flor. l. 2. c. 16. Vell. 1. Epit. Liv. 52.

L. Mummio Conſule omnis Achaïa in deditionem accepta Corinthus ipſa caput gentis incenſa eſt. Tum de legatorum decem ſententiâ, ſublato Græciæ concilio, ac tributi formâ deſcriptâ, conſtitutum eſt, ut quotannis Prætor juris dicundi cauſsâ mitteretur. *a* quo ex tempore Græcia omnis Achaïæ nomen accepit, ut teſtis eſt Pauſanias.

A.4431. P.J. ad 47 3. *Corinthus everſa.*

a Vide Plin. l. 8. Ep. ult. & Notas noſtras ad Ep. 35. lul.

Flagrante Corintho, ex auro, argento, atque ære liquefactis, invicémque confuſis, genus illud æris pretioſiſſimi caſus invenit, quod Corinthium dixêre; mirè apud antiquos laudatum. *b* Clades urbis nobiliſſimæ Plinio id disertè teſtificante, contigit anno tertio Olympiadis 158, Urbis 608, ante Chriſtum 146.

Æs Corinthum.

b Plin. l. 33. c. 2.

c Idem etiam annus tertio in Africâ Punico bello, cum occaſu Carthaginis, exitum dedit. Huic bello ex Maſaniſſa rege quæſitus color, quem Pœni fines ſuos invadentem armis propulſaverant: cauſſâque ad Romanos delatâ, eorum judicio, agro, inſuper ac pecuniâ multati fuerant. Sed Carthaginem funditùs delere quâcumque ſpecie Romani decreverant, inſtante præſertim Marco Catone Cenſorio, qui hoc in Senatu ſententiis ſuis omnibus ſolebat adjicere. Igitur anno Urbis 605, à duobus Coſſ. Manilio & Cenſorino oppugnari cœpti ſunt Carthaginenſes, cùm fruſtrà, idem quod Uticenſes fecerant, Romanis ſeſe dedidiſſent. Juſſi extemplo, Urbe ſuâ dirutâ, decem ab mari paſſuum millibus ſedes ponere, in rabiem deſperationémque verſi, ſupra vires reſtiterunt: donec anno quarto, eodem, ut dixi, quo Corinthus exciſa eſt, à P. Cornelio Scipione Proconſule, qui Paulo Æmilio genitus, à Scipione Africani filio adoptatus erat, capta & incenſa Carthago eſt, penitúſque ſubverſa. Sub initium belli Maſaniſſa

c Flor. l. 2. c. 45. Epit. Livii 52. App. Libyca. Eutr. 4. Oroſ. 4. c. 23.

Bellum Punicum 3. & Carthago exciſa.

A.4431. P.J. ad 4713.
a Eutrop. 4.

rex Numidarum per annos ſexaginta ferè (*verba ſunt a Eutropii*) amicus populi Romani, anno vitæ ſuæ 97 mortuus eſt, 44 filiis relictis. cujus rogatu Scipio miſſus à Manilio Conſule extremum morientis ſpiritum excepit, ac regnum in ejus filios diviſit.

b Vell. init. 2. Florus l. 2. c. 17. Appian. iber. Oroſ. l. 5 c. 4. Epit. Liv. 52.
Bellum Viriathicum.
c Vide Sigon. Faſ.
d Cic. in Læl.

b Per idem tempus in Hiſpania Luſitani fœdâ clade Romanos afficiunt, Viriatho duce; qui ex venatore latro, ex latrone ſubitò dux atque Imperator, Romanorum exercitus non ſemel cecîdit. Memorabilis inter cæteras clades illa fuit, qua anno U. C. 608. Vetilium Prætorem, fuſis ejus copiis, captum trucidavit, ut ſcribit Appianus. Oroſius de anno teſtatur: ſed evaſiſſe fugientem Vetilium refert. Nec ſolus ille à Viriatho victus eſt: ſed alii præterea, de quibus *c* Annales meminerunt. Contra quem primùm C. Lælius *d* Prætor anno 609 egregiè pugnavit. Pòſt Q. Fabius Maximus Æmilianus Proconſul, reſtitutâ militari diſciplinâ, eundem devicit. Tum Q. Fabius Maximus Servilianus Conſul, alterius frater, fuſum fugatúmque in Luſitaniam compulit anno 612. Sequente verò, cùm à Viriatho circumventus opprimi poſſet, pacem præoptanti æquis conditionibus dedit. Sed eâ neglectâ Q. Servilius Cæpio anno 614, repente Viriathum adortus, corruptis ejus legatis, dolo illum interemit, majore populi Romani dedecore, quàm operæ pretio.

Numantinum bellum.
e App. Iber. Epit. 55. & ſeq. Flor. 2. c. 18.
f Epit. 55. Front. l. 3. App. Eutr. 4. Plut. de Vir. Ill.

Nam atrocius multò coortum eſt in Celtiberia bellum. *e* Quippe Segidenſes ſocios ſuos è Romanorum manibus elapſos Numantini cùm recepiſſent, à Metello Proconſ. juſſi, ſupplices dedêre, arma ipſi deponere; utrúmque detrectarunt. Exinde numero licèt, opibúſque tantò impares, annos aliquot Romanis fortiter repugnarunt. *f* Cæſus ab iis anno Urbis 616 M. Po-

pilii Procoſ. exercitus. nec non ſequente, triginta Romanorum millia duce Mancino Conſule fuſa ſunt à Numantinorum millibus quatuor. quam ignominiam turpior conſecuta pax eſt. Eam verò Senatus ratam habere noluit. Itaque anno Urbis conditæ 618 Mancinus Numantinis deditus eſt eâ lege, quam ſuaſit ipſe. Sed eum Numantini non acceperunt. *a* Tandem duce Scipione, qui Carthaginem exciderat, victi ac fugati ſunt Numantini, & intra urbem ſuam obſeſſi, extremâ deſperatione mori coacti ſunt. Ita nullo ſuperſtite (nam ſibi omnes necem conſcivêre) ſolo æquata Numantia eſt, nono anno poſtquam ab Romanis defecerat; qui idem decimus quartus *b* ab Eutropio numeratur ab everſa Carthagine, Urbis verò conditæ 621. Sic eſt *c* Florus interpretandus, qui Numantiam ait ſine muro, ſine turribus, modicè edito in tumulo, apud flumen Darium, ſitam, quatuor millibus Celtiberorum 40 millium exercitum per annos 14 ſolam ſuſtinuiſſe. quod de ſola Numantia intelligi non poteſt: ſed ita, ut Viriathi cum Romanis bellum unà comprehendatur.

A. 4431. P.J. ad 4713.

a Epit. 59. Appian. &c.

Numantia everſa.

b Eutr. 4.

c Florus l. 2. c. 18.

Nondum Achæi, Carthaginenſéſque, Romanis Imperatoribus ceſſerant, cùm *d* Macedonia tertiò ab illis domita eſt; quam Andriſcus quidam infimæ ſortis homo, pro Philippo Perſei filio ſe gerens, occupaverat anno Urbis 605. Qui anno 606 à Q. Cæcilio Metello Prætore devictus eſt, occiſis ex ejus copiis viginti quinque millibus. Inde Metello Macedonici cognomen inditum.

d Flor. l. 2. c. 14. Eutr. 4. Epit. 49.

Macedonicum bellum 3.

Dum in Hiſpania, Celtiberico, & Numantino bello Romani detinentur, ſervilis in Sicilia tumultus exortus eſt anno, *e* ut putat Oroſius, Urbis 619. nempe Ser. Fulvio Flacco, & Cal-

Servile bellum.

e Oroſ. l. 6. c. 6.

A. 4431. P.J. ad 4713. purnio Piſone Coſſ. Syrus quidam nomine Eunus, fanatico furore ſimulato, dum Syriæ Deæ ceremonias jactat, ad libertatem & arma ſervos, quaſi numinum imperio, concitavit, ut ait Florus. Hic magnis collectis copiis, aduſque ſeptuaginta millia, ac Romanis Prætoribus victis quatuor; anno denique quarto, Urbis 622, à P. Rupilio Conſule profligatus eſt.

Flor. l.3.c.19. Ep.59. Valer. Max. l. 2.

Qui ingenii laude celebres habiti ab Olympiade 145 ad 162, ſive ab anno Urbis 564 ad 622.

CAP. XII. CÆCILIUS Comicus Inſuber Gallus, & Ennii contubernalis, clarus habitus eſt Olympiade 150, Urbis 574, ut Hieronymus ſcribit in Chronico.

Ennius annos ſeptuaginta natus obiit Coſſ. Cæpione, & Philippo iterum, Urbis 585, auctore Cicerone libro de Senectute.

Terentius. Decem poſt annis, hoc eſt Urbis 595, fato functum eſſe Terentium Comicum ejus vita teſtatur.

Celebrati ſunt & Pacuvius, & Accius; quorum ille ab Hieronymo floruiſſe dicitur circa annum Urbis 600. hic 614.

Carneades. Ex Philoſophis, tres imprimis ætatem illam exornarunt, Diogenes Stoicus, Carneades Academicus, & Critolaus Peripateticus. qui legati Romam Athenis miſſi ſunt, uti multam remitti civitati peterent quingentorum talentûm, quam fecerat, propter *a* Oropi vaſtationem, Sicyoniis damnantibus, quibus illius cauſſæ judicium à Senatu permiſſum fuerat. Legationis iſtius tempus mirâ auctorum diſſenſione traditur. Gellius lib. 17 ſub bellum Punicum alterum illos adveniſſe refert; ac poſteriorem eorum adventu facit Ennium. quod ego falſum

a Pauſ. Acha. p.216. Cicero. 2. Acad. Gell. l.7. c.14. & l. 17. c. ult.

arbitror; ſiquidem obiit Ennius anno, ut dictum eſt, Urbis Romæ 585. At Cicero Academ. 2. legationem iſtam aſſignat P. Scipioni, & M. Marcello Coſſ. qui eſt annus 599. Verùm Pauſanias in Achaïcis ſub annum Urbis *a* 603 illos advenisse ſignificat. Nam Menalcidâ præfecturam Achæorum gerente, paullo poſt illam legationem, Oropum ab Athenienſibus direptam eſſe ſcribit: ac non longè poſtea, Metellum contra Andriſcum exercitum duxiſſe.

A.4431.P.J. ad 4713.

a Eodem anno Caſaub. id eveniſſe putat in Synopſi ad Polyb.

Eodem intervallo Aſtronomiæ princeps extitit Hipparchus, cujus obſervatio prima Æquinoctii autumnalis congruit anno mundi 3822, Urbis 592, ut *b* auctor eſt Ptolemæus: verni autem æquinoctii ultima cadit in annum Mundi 3856, Urbis 626. Quocirca Lunares Eclipſes, quas ex Hipparcho Ptolemæus refert in fine quarti; quarum prima incurrit in annum Mundi 3783, Urbis 553, non videntur Hipparchi ipſius oculis notatæ, ſed ab aliis acceptæ. Nam intervallum ab hac eclipſi, ad ultimum æquinoctium ab Hipparcho deprehenſum, annorum eſt 74.

Hipparchus.

b Ptol. 2. Vide l. 4. de Doct. Temp. c. 26.

Vixit & Attalus eadem ætate non ignobilis Grammaticus, nec aſtronomiæ rudis, *c* qui Aratum commentariis illuſtravit.

c Hippar. lib. 1. ad Arati Phæn.

Seleucidarum, & Ægyptiorum regum bella, nec non Judæorum, ab anno M. 3854, qui fuit Urbis 624, ad Mundi 3865, Urbis 635.

ANTIOCHUS Sidetes anno regni ſui nono, & ultimo, (totidem enim regnavit, ut teſtis eſt Euſebius in Chron.) contra Parthos exercitum duxit, per ſpeciem recuperandi fratris Demetrii, ut indicat *d* Appianus. Juſtinus verò longè cauſſam aliam refert. Profectus eſt

CAP. XIII.

d App. Syr. Juſt.

A. 4431. P. J. ad 4713. unà cum Judæorum auxiliis Joannes Hyrcanus. Phraates Parthorum rex Demetrium in Syriam ad occupandum regnum cum Parthico præſidio mittit : & Antiochum interim ex improviſo aggreditur, qui deſertus à ſuis occiditur, ait Juſtinus. Appianus ſua manu interemptum aſſerit. Plerique verò Antiochum illum eſſe ſentiunt, cujus mentio fit in *a* epiſtola Judæorum Hieroſolymitanorum ad Ægyptios. ubi occiſus dicitur Antiochus in Templo Naneæ, cùm ejus pecunias diripere vellet. Fieri poteſt, ut amiſsâ victoriâ cum reliquis exercitus ſui in illam prædam involare cupiens, & incluſus, ſibi necem intulerit. Contigit hoc, ut ex illius initio, ac regni ſpatio colligitur, anno Græcorum 183, mundi 3854, circa hyemem, ut Juſtinus oſtendit.

a Lib. 2. Machab. c. 1.

Hyrcanus Pontifex.

b Hyrcanus paullo antè dimiſſus, ut apparet, ab Antiocho, ejus auditâ nece, oppida quædam expuguat, ínque his Garizim Samaritanorum, ubi templum eorum conditum ante annos ducentos Alexandri tempore, ſubvertit.

b Joſeph. l. 13. c. 17.

Demetrius ſecundò regno Syriæ potitus, quatuor id annis tenuit; donec inviſus omnibus, & ab Alexandro Zebinâ victus, quem Ptolemæus regem Syris poſtulantibus miſerat, ab uxore Cleopatrâ interfectus eſt, indignè ferente, quòd Rhodogunem duxiſſet, ut auctor eſt *c* Appianus. Juſtinus, cùm Tyrum peteret, navi egredientem præfecti juſſu interfectum, aſſerit : quod anno mundi 3859 accidit.

c Appian. Syr. Juſt. 39. Vide l. 10. de Doct. Temp. c. 45.

Demetrio ex Cleopatrâ filii nati ſunt duo, Seleucus & Antiochus Grypus. Antiocho Sidetæ ex eâdem Antiochus Cyzicenus. Seleucus, quòd injuſſu matris diadema ſumpſiſſet, ab ea ſagittâ confoſſus eſt, ait *d* Appianus. Grypus Ptolemæi filiam Gryphinam, Tryphænam alii

d App. Syr. Juſt. 39.

vocant, duxit; Alexandrum occidit; matrem venenum ſibi propinantem bibere ipſam coëgit anno regni quarto. Siquidem duodecim regnavit annis, ut in Chronico ſcribit Euſebius. Juſtinus verò poſt matris necem octo ipſum annis pacificè imperaſſe narrat. & videlicet alios 17 adjecit, quibus cum fratre perpetuis certavit odiis, ut *a* Joſephus indicat, qui 29 annis illum regnaſſe ſcribit.

A.4431. P.J. ad 4713.

a Ioſeph l.13. c. 21.

Ptolemæus porro Grypi ſocer Evergetes fuit; cujus ſcelera, vitámque perditam antea perſtrinximus. atque is *b* reconciliatâ ſibi, quod valdè mirum ſit, ſorore Cleopatrâ, quo tempore contra Alexandrum Zebinam Antiocho Grypho favebat; moriens ſub annum mundi 3867, Urbis conditæ 637, *c* ut Ægyptiorum regum ſeries oſtendit, regnum Cleopatræ conjugi reliquit, ſororis, & olim conjugis Cleopatræ filiæ; & ei ex liberis, quem illa legiſſet. Erant ii duo, Ptolemæus Lathurus, & Ptolemæus-Alexander: ac præter hos tertius ex pellice natus Ptolemæus Appio, cui pater Cyrenarum regnum teſtamento conceſſit, auctore *d* Juſtino, qui ſub annum U. C. 657 vita excedant Pop. Rom. fecit heredem.

b Iuſt. 39.

c Vide l.10. de Doct. Temp. c. 46.

Ptolemaus rex Cyrenarum.

d Iuſt. 39. Epiſt. 70. Iul. Obſe.

Pronior in minorem filium Alexandrum erat Cleopatra; ſed à populo majorem eligere coacta Lathurum, priuſquam ei regnum daret, cariſſimam ei conjugem ac ſororem Cleopatram ademit; pro quâ minorem Seleucen ducere juſſit. Cleopatra Antiocho Cyziceno nupſit, quæ, Antiochiâ à Grypo captâ, juſſu ſororis ſuæ Gryphinæ Grypi uxoris occiditur in templo. Nec multo pòſt Cyzicenus, Gryphinâ viciſſim interfectâ, conjugi parentavit. Cleopatræ nex anno Grypi tertiodecimo videtur eveniſſe, Urbis 641, poſt octo nimirum illos pacificos, quos

A.4431. P.J. ad 4713. ex Juſtino ſuprà memoravi. Gryphinæ verò, inſequenti anno.

a Iuſt 39 Euſeb. Chron. Pauſ. Attic. p. 7. a In Ægypto Ptolemæum Lathurum, cùm annos regnaſſet 17, Cleopatra mater expulit, próque eo Alexandrum regem conſtituit anno Urbis 654, Olympiade ineunte 170, ut ex Chronico Euſebii, & Ægyptiorum regum ſerie colligitur. Pulſus iſte Cyprum obtinuit, & cum Alexandro Judæorum rege bellavit. Sed eum Cleopatra implacabili odio perſecuta, Judæa fugavit, ac tandem ab Alexandro filio necata eſt, anno Urbis 664. Ideo ab Alexandrinis hic ejectus, poſtquam annos regnavit decem, & ipſe Urbis anno 665 à Chæreâ navarcho trudicatur. Tùm verò revocatus Lathurus, octo deinceps exegit annos. Hic eſt ille Ptolemæus octavus à Lagi filio, quem Pauſanias Philometorem appellat, per ludibrium ita dictum aſſerens, quòd mater ipſum pluſquam novercalibus odiis exagitarit, quæ res Annalium ſcriptoribus quibuſdam impoſuit, qui Pauſaniæ narrationem iſtam ad ſextum Ptolemæum Philometorem falsò tranſtulerunt.

b Ioſeph. l. 13. c. 17. b Judæorum interea res ſub Hyrcano primùm Pontifice floruerunt; cùm Seleucidarum potentia parricidialibus odiis, ac mutuis cædibus conſumpta paulatim exoleſceret. Hyrcanus itaque longè latéque ditionis ſuæ fines protulit. Idumæos imprimis, bello ſubactos, Judaïcos ritus cum circumciſione coëgit accipere,

Hyrcanus.

c Ioſeph. 13. c. 19. teſte c Joſepho. neque tamen diademate, aut

d Ioſeph. ib. regio nomine eſt uſus. d quod primus ejus filius

Primus Judæorum rex poſt Machabæorum tempora. Ariſtobulus inſtituit; qui annis uno & triginta Pontificatu functo patri ſucceſſit, homo execrandus, & impius. Nam & matrem, & Antigonum minimum fratrem ſuſtulit; reliquos tres in vinculis habuit, anno Urbis 651. Ejus

uxor Salome, ſive Saalina, Alexandrum unum ex tribus viri fratribus, regni ac conjugii ſui compotem fecit. Qui fratrum alterum rebus incumbentem novis, occidit: alterum privatâ vitâ, otióque contentum retinuit. Inviſus idem Judæis, & eorum odiis ac factionibus exagitatus; quos viciſſim crudeliter eſt ultus. Nam non minùs illorum quinquaginta millia, ſex annis interfecit. *a* Crebra ſuper hæc bella cum Ptolemæo Lathuro, & Demetrio Eucæro, aliiſque geſſit. ac per ſummam fortunæ viciſſitudinem amplificatum nihilominus imperium, ad annos ſeptem ac viginti perduxit, ut ſcribit Joſephus. A.4131. P.J. ad 4713.

a Joſeph. l. 1. de Excerpt. c. 3. & 4.

Romana res ab anno Urbis conditæ 621 ad 622: imprimis Gracchorum ſeditiones: Marii cum Cimbris & Teutonibus bella. nec non Jugurthinum.

UT Romanas res, quæ in illud tempus incidunt, attingam: Attalus Eumenis filius, Attalo patruo, qui poſt Eumenis obitum regnum pro tutore curaverat, vitâ functo, quinque regnavit annis, ac moriens ſub annum U. C. 621, *b* ut ex Strabone colligitur, Pop. Rom. inſtituit heredem. quod ægrè ferens Ariſtonicus Eumenis ex pellice filius, invadit Aſiam, & Craſſi Prætoris exercitum delet. Pôſt à Conſule Pepernâ profligatus eſt anno 624, cujus belli reliquias M. Aquilius Conſul ſequente anno confecit. qui annus, Scipionis Africani, ac Numantini morte funeſtus extitit: qui non ſine veneni ab uxore dati ſuſpicione in lecto mortuus eſt repertus, ut ſcribit Velleius, *Aſia facta Romanorum*, ait *c* Juſtinus, *cum opibus ſuis vitia quoque Romam tranſmiſit.* CAP. XIV.

b Strabo l. 13. Vell. l. 2. Flor. l. 2. c. 10 Eutr. 4. Oroſ. 5. c. 10.

c Juſt. ſine l. 36.

A. 4431. P.J. ad 4713. *Gracchorum ſeditio.* Quo Attalus anno populum Rom. fecit heredem, Romæ atrox eſt orta ſeditio. *a* Nam Tib. Gracchus Trib. Pl. lege latâ agrariâ, ne quis amplius quingenta poſſideret agri jugera, cùm intercedenti collegæ Octavio magiſtratum abrogaſſet, ac præterea Attali regis pecuniam in populum dividi vellet; nec non Tribunatum in ſequentem ambiret annum; commotis eâ re Patribus, P. Corn. Naſicâ auctore, in Capitolio, quò ſe receperat, interfectus eſt.

a Livii Ep. 58. Vell. 2. Flor. l. 3. c. 13. App. 1. Civil. Plut. in Grac.

Poſt Tiberii mortem, *b* Caïus ejus frater eandem ſectam perſequens, ab Opimio Conſule anno U. C. 633 eſt oppreſſus, cum eóque Fulvius Flaccus Conſularis. Mox Opimius ſæviſſimam quæſtionem exercuit, in qua tria millia hominum occiſa ſunt, ut refert *c* Auguſtinus.

b Idem Flor. 3. c. 15.

c Aug. 3. Civ. c. 24.

In Galliis cum Tranſalpinis populis primùm dimicavêre Romani anno U. C. 629. *d* Initium à Salyis & Allobrogibus eſt factum, quos Fulvius Flaccus, idem qui poſt annos, ut dixi, quatuor cum C. Graccho interemptus eſt, bello perdomuit. Anno verò 633 Allobrogicum bellum confecit Fabius Coſ. qui Bituitum Arvernorum regem acie vicit, cæſis ad Iſaram ex ejus exercitu 120 M. Rex ipſe Romam veniens ad ſatisfaciendum Senatui, Albæ in cuſtodiam datus eſt. Tum & Narbonenſis Gallia provincia facta; ac Narbonem deducta colonia eſt anno, ut docet *e* Velleius, U. C. 636.

d Epit. 6. Flor. 3. c. 2. Eutr. 4.

Allobrogicum bellum.

Narbo colonia.

e Vell. 1.

Continuum ferè deinceps cum Gallis certamen habuêre Români, à quibus multas, maximáſque clades acceperunt. Cimbri, Teutonéſque præ cæteris terrori fuerunt, qui interclusâ Galliâ & Hiſpaniâ, cùm Italiam petiſſent, nec ab Senatu agrum impetraſſent, M. Silanum Conſulem fuderunt anno, ut ex *f* Aſconio liquet, Urbis 645. Sequente itidem anno Conſul

f Aſcon. in Corn.

alter Scaurus à Cimbris vincitur, auctore *a* Tacito. à Tigurinis Helvetiis *b* L. Caſſius Coſ. anno 647 in Allobrogum finibus; quod ex Cæſare conſtat. Sed memorabilior cæteris Q. Cæpionis calamitas fuit, ejus qui Conſul Toloſâ direptâ in Tectoſagis 110 M. auri pondo, argenti pondo quinquies decies centena millia abſtulit, ut ſcribit Juſtinus. quod anno U.C. 648. factum eſt. *c* Inſequente verò, Proconſul cùm C. Manilio Coſ. internecione Romani exercitus ſacrilegium luit. Cæſa conſtat eo certamine fuiſſe Romanorum, & ſociorum millia 80, calonum lixarúmque ſexaginta. Cæpioni Romæ imperium abrogatum eſt.

A. 4431. P. J. ad 4713.

a Tacit. de mor. Ger.

b Cæſar. 1. Comm. Epit. Liv. 75. Flor. 3. c. 3. Juſt 32.

c Epit 63. Oroſ. l. 5. c. 19.

d Demum à Mario IV. Conſule Teutoni & Ambrones penè omnes trucidati, interfectis millibus ducentis, captis ſeptuaginta M. Urbis anno 652. Idem Conſul anno 653 cum Catulo Procoſ. Cimbros per Noricum irrumpentes cecîdit, *e* interemptis millibus 120, captis 60 M.

d Plut. Mar. Epit. 68 Oroſ. 5. c 16. Flor. loco cit. Eutr. 5.

Marii victoria de Cimbris.

e Plut. Mar.

f Tot victoriis partam Jugurthino bello gloriam cumulavit Marius. Etenim anno Urbis 643, ut ex Salluſtio colligitur, bellum cum Jugurtha rege Numidiæ ſumptum eſt; quod Hiempſalem & Adherbalem Micipſæ filios, Maſaniſſæ nepotes, ac patrueles ſuos, regno ac vitâ ſpoliarat. Sed cùm auro potiùs, quàm armis, Romanos aliquot expugnaſſet annis, à Metello primùm Coſ. antiquæ ſeveritatis Imperatore fractus: poſtremò à Mario Conſule anno U. C. 647, ac ſequenti anno Proconſule debellatus, proditione Bocchi Mauritaniæ regis, ad quem confugerat, in victoris poteſtatem venit. cujus cohoneſtato triumpho, in carcere necatus eſt.

f Saluſt. de bello Jugurth. Plut. Mar. & Sulla. Epiſt. 62. Eutr. 4. Oroſ. 5. c. 15.

Jugurthinum bellum.

Proſperum foris Romani curſum imperii crebræ deinceps, ac fœdiſſimæ domi tempeſta-

A.4431. P.J. ad 4713. tes interpellarunt. quarum ab Tribunis nata ſunt initia. *a* Saturninus agrariâ lege latâ, ut quem agrum C. Marius, pulſis è Galliâ Cimbris, peperiſſet, populo divideretur, Metellum Numidicum reſiſtentem ſibi, mulctavit exilio, ac tandem à C. Mario ſextùm Conſule, anno ab Romæ conditu 554, peremptus eſt. Metellus ſequenti anno ab exilio revocatus.

a Epit. 69. App. 1. Civ. Plut. in Mario Oroſ. 5. c. 17.

b Poſt hunc Livius Druſus Tribunus Pleb. ſed Patribus favens, cùm Senatui priſtinum recuperare ſplendorem, ad eóſque judicia transferre vellet, quæ C. Gracchus cum equitibus communicarat, leges eaſdem agrarias tulit, ac ſpem ſociis fecit civitatis obtinendæ. quod cùm præſtare non poſſet, in omnium incurrit odium, & clam gladio confoſſus eſt anno Urbis 663.

b Epit. Liv. 71. Flor. 3. c. 17. App. 1. Civ. Oroſ. l. 5. c. 18.

Seleucidarum in Syria poſtrema res, & eorum occaſus: tum Ptolemæorum in Ægypto.

CAP. XV. SELEUCIDARUM in Oriente regnum luxu regum, & diſcordiâ paullatim concidit. Antiochus Grypus inſidiis Heracleonis occiditur anno ætatis 45, regni 29, ait *c* Joſephus, qui regno ejus imputat illud omne tempus, quo aliis regnantibus ſuperſtes fuit; quòd interim aliquâ in Syriæ parte dominaretur. Nam duodecim ſolos annos regno illius Euſebii Chronicon aſſignat. Ille igitur circa annum Urbis 658 moritur, relictis liberis *d* quatuor, Seleuco, Antiocho, Philippo, Demetrio Eucæro, ut eſt auctor Joſephus. Succeſſit patri Seleucus; qui Antiochum Cyzicenum patruum occidit anno 659. ipſe *e* anno ſequente ab Antiocho Pio Cyziceni filio pulſus, apud Mopſveſtiam civili ſeditione vivus exuſtus eſt.

c Ioſeph. 13. c. 21.

d Lib. 10. de Doct. Temp. c. 45.

e Ioſeph & App. Syr.

Antiochus Pius Selenen, quæ priùs patri Cy-

ziceno, & patruo Grypo nupſerat, uxorem duxit, ex eáque Antiochum ſuſcepit, cognomento Aſiaticum. Idem Antiochum Grypi filium exercitu ac vitâ privavit. At Ptolemæus Lathurus Demetrium Eucærum provexit ad regnum. Sic eodem tempore plures in Syria reges extiterunt; donec Syri, tot civilium bellorum ac parricidiorum tædio, Tigranem Armeniæ regem, illâ tempeſtate præpotentem, advocarunt: qui annos, ut ſcribit *a* Juſtinus, 18; ut autem Appianus, 14, Syriam tranquillè tenuit. *b* Eo victo Lucullus anno U. C. 686. Antiochum Aſiaticum regem Syriæ ſalutavit. Quare detractis annis 18 ab 686 colligitur annus Urbis 669, quo Tigranes regnare cœpit in Syriâ. adéoque Antiochus Euſebes novem circiter imperavit annis.

A. 4431. P. J. ad 4713.

Tigranes.

a Iuſt. 40.

b Appian.

Pompeius anno Urbis 688, Tigrane in deditionem accepto, Antiocho Aſiatico Syriam ademit. Regnatum igitur eſt in Syriâ ab initio Seleuci primi, ad Tigranis exordium, annis 228. ad ultimum Aſiatici, annis 245.

In Ægypto Ptolemæus Lathurus obit anno U. C. 623. quo L. Suella *c* Alexandrum Alexandri Lathuri fratris filium regem fecit Ægypti. Sed eo poſt dies 19 ab Alexandrinis occiſo, ejuſdem nominis alter, illiúſque germanus regnum obtinuit, quod *d* alio in opere demonſtramus. Atque hîc ſub annum 689 à ſuis pulſus Tyrum ſucceſſit: ubi & moriens Pop. Rom. heredem eſſe juſſit. Itaque annis 16, vel 17 regnavit.

c Cic. de Lege Agr. 1. & 2. Trog. Pomp. 39. App. l. 1. Civil.

d Lib. 10. de Doct. Temp. c. 46.

Ptolemæus Auletes.

Poſt *e* hunc Ptolemæus, Auletes dictus, ab tibiarum ſtudio, ſecutus eſt, Ptolemæorum alienus ſtemmate; qui & generis ſui, & teſtamenti Alexandri ſibi conſcius, Pop. Rom. ſocietatem & amicitiam infinitâ pecuniâ mercatus eſt: ob

e Strabo 17. Clem. Alex. 1. Strom. Euſeb. Chro. Epiph. de menſ. Clem. Alex.

A. 4431. P. J. ad 4713. quam tributis immanibus Ægyptios onerans, eorum conſenſu pellitur anno regni ſui octavo, Urbis 697. Itaque cœpit anno circiter 690. Eo abſente, Alexandrini ſceptrum ejus filiæ natu majori deferunt, eámque nubere cogunt Cybioſactæ cuidam, è Syriâ homini fœdo & obſcuro, quem regina paucis pòſt diebus interfecit: Inde Archelao Comanorum in Ponto ſacerdoti nupſit. Auletes biennio poſtea, U. C. 699, à Gabinio, juſſu Pompei, reſtitutus, filiam cum ejus conjuge ſuſtulit, quæ omnia *a* Strabo memoriæ prodidit. Videtur hic anno U. C. 703 fato eſſe functus, quod indicat *b* Cœlius ad Ciceronem ſcribens. Itaque annos 13. regnavit.

a Lib. 17.

b Lib. x. Epiſt. fa. Epiſt. 5.

c Hujus filius Ptolemæus cognomento Διόνυσος id eſt Bacchus, cum ſorore primùm Cleopatrâ; mox eâ anno, ut videtur, Urbis 706, pulsâ, ſolus regnum tenuit. *d* Quo enim tempore Cæſar in Ægyptum venit, Ptolemæus, ejectâ ſorore, ut eam regni arceret aditu, cum copiis aderat: quem ex Dione conſtat annum fuiſſe 706. *e* Sequente porro contra Cæſarem pugnans cecidit; ac ſorori Cleopatræ reliquit imperium.

c Vide 10 de Doct. Temp. c. 45.

d App. 2. Civ. Dio. 42.

e Hyrc. de bello Alex.

De bello Sociali, Mithridatico, Sullæ & Marii, Sertoriano, Servili, conjuratione Catilinaria.

CAP. XVI. ROMANI *f* eodem pænè tempore duo difficillima ac formidoloſiſſima bella geſſerunt; quorum alterum in Italia, alterum extra Italiam contigit. Illud Sociale, vel Marſicum appellatum eſt, quòd à Marſis primùm concitatum fuerit. Etenim Latini omnes, ac plerique Italiæ populi, indignè ferentes ſe laborum omnium ac periculorum participes, ab communione imperii & honoris excludi, fruſtrà per Druſum

f App. 1. Civ. Epit. 71. Flor. 3. c. 18. Plut. Sul. Eutr. 5. Oroſ. 5. c. 18.

ſum ſperatâ civitate, quod jure non poterant, A. 4431. P.J. ad 4713.
armis conſequi ſtuduerunt: ac primùm per Latinas ferias Coſſ. ambos Philippum, & Cæſarem anno U. C. 663 interficere conati ſunt. re detectâ, palam defecerunt. Q. Servilium Proconſ. Fonteium legatum, ac Romanos omnes Aſculi peremerunt. Poſt hæc vario eventu cum illis dimicatum eſt. Præcipuum adversùs eos victoriæ decus Cn. Pompeius Strabo, Magni pater meruit, primùm legatus P. Rutilii Coſ. anno Urbis 664; quo eruptione factâ ex oppido Firmo obſidentes Latinos repulit: & Aſculum fugavit. deinde Conſul anno 665, quo Aſculum cepit, Veſtinos & Pelignos ad deditionem redegit, déque iis triumphavit. Lucius quoque Sulla Lucii Cæſaris Coſ. legatus, anno 664 multis maximíſque præliis egregiâ cum laude confectis, Conſulatum adeptus eſt anno 666, eóque belli Socialis reliquias eſt perſecutus. Scribit *a* Appianus, iſto bello primum libertinos ad ſacramentum vocatos fuiſſe.

a App. 1. Civ. Macrob. 1. Sat. c. 11.

b Bellum alterum contra Mithridatem in Aſia ſuſceptum eſt, qui à Perſarum regibus originem traxit, & ſextus decimus à Dario Hyſtaſpis filio numeratur (ſic enim apud *c* Appianum legi neceſſe eſt, ἑκκαιδέκατος ὢν ἐκ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπου, non ut vulgò Οὐστάσπου,) octavus ab illo Mithridate, qui paullo poſt obitum Alexandri à Macedonibus defecit: etſi *d* ſextum Appianus antea putaverat. Ortum inde bellum eſt, quòd Mithridates, Ariarathe Cappadociæ rege ſororis ſuæ marito per inſidias occiſo, tum ejus cognominè filio, regnum illius occuparat; ac poſtea iniquâ poſſeſſione pulſus, *e* Ariobarzanem regem à Senatu Cappadocibus datum expulerat. quem quidem L. Sulla Proprætor reſtituit anno U. C. 660.

b Vell. 2. App. Mithr Ep. 76. & ſeq. Flor. 3. c. 5. Eutr. 5. Oroſ. 5. c. 19. *Mithridaticum bellum.*

c Appian. in Mithr. p. 148. Græcol.

d Pag. 176.

e Epit. 74. Vide Sigo.

A. 4431. P. J. ad 4713.

a Ep. 74. App. Mithr. Plut. Sul. & Pomp. Flor. 3. c. 5. Eutr. 5. Oroſ. 6. c. 2.

a Poſt hæc iterum Ariobarzanes Cappadociâ, Nicomedes Bithyniâ, operâ Mithridatis expulſi, ex Senatuſconſulto regna ſua recuperarunt. Quod ægrè ferens Mithridates, & à Nicomede, ac Romanis inſuper armis laceſſitus, Cappadociam, & Bithyniam invadit; Romanos exercitus profligat; Italos omnes ad condictum diem per totam Aſiam interfecit; Macedoniam, Thraciam, Græciam, & Athenas in ditionem ſuam redigit. Contra hunc Sulla Conſul profectus anno U. C. 668 Athenas capit. Mithridatis ducibus victis, ipſum ad pacis conditiones adigit; uti Aſiâ, Bithyniâ, & Cappadociâ cederet.

b Vell. 2. App. 1. Civil. Plut. Sul. & Mar. Flor. 3. c. 21. Eutr. 5.

Sulpitii Trib. Pl. factiones. Mariana proſcriptio.

b Inſtabat enim civile bellum, quod etiam proficiſcenti Sullæ Conſuli moras injecerat. Quippe ante hoc tempus, anno U. C. 666 Marius, licèt ſenio confectus, Mithridatici belli gerendi cupiditate flagrans, per C. Sulpicium Trib. Pleb. eam Sullæ provinciam eripuerat, & in ſe transtulerat. Quâ re Sulla commotus Urbem occupat, occiſóque Sulpicio, Marium fugat. Eo verò abſente, Cinna Conſul anno 667 rempublicam perturbans, ab Octavio collega pulſus Urbe, adjunctis ſibi Mario, Carbone, & Sertorio, quadrifariam partitis copiis patriam oppugnat. Eâ captâ, multi cives interfecti. Marius anno ſequente morbo eſt extinctus.

Sulla.

Pace cum Mithridate factâ, Sulla in Italiam reverſus anno 671, civile bellum, Carbone, Norbano, juniore Mario, aliiſque profligatis, biennio confecit: ac Dictator anno 672 renuntiatus eſt, plurimóſque viciſſim Marianarum partium proſcriptione ſuſtulit.

Sertorius.

c Vell. 2. Plut. in Sert. Ep. 56. Oroſ. 5. c. 23.

c Quo Sertorius anno 671. deſperatis partibus in ulteriorem Hiſpaniam receſſit. ubi bellum annos aliquot pari virtute atque induſtriâ ſuſtinuit.

a Sulla Dictaturâ cùm ſe abdicaſſet anno 675, ſequenti obiit pediculari morbo, annos natus 60. Poſt cujus mortem Lepidus Conſul de actis illius reſcindendis pernicioſa conſilia molitus, à collegâ Catulo fugatur, anno U. C. 676. Eo verò, qui ſecutus eſt, anno, ad Urbem cum exercitu veniens, ab eodem Catulo, & Cn. Pompeio victus, in Sardiniam fugit, ubi ex morbo interiit. Idem Pompeius in Hiſpaniam adverſus Sertorium miſſus, ut Metello ſuccurreret, nihil admodum promovit. Verùm perfidiâ ſuorum oppreſſo illo, provinciam facilè recepit anno U. C. 681. A.4431.P.J. ad 4713. *a* Plut. Sulla. App. 1. Civil. Vell. 2. Flo. 3. c 22. Oroſ. 5. *Lepidi civile bellum.*

Interim Mithridaticum bellum, vivo adhuc Sullâ recrudeſcit, quod à L. Muraenâ anno U. C. 672 geſtum eſt, ut *b* Epitome Liviana docet. Poſt Sullæ mortem, cum rex fœdus etiam cum Sertorio pepigiſſet, ac Bithyniam, quam Nicomedes moriens anno 679. Populo Rom. reliquerat, armis occupaſſet, L. Lucullus anno 680 Coſ. eò profectus, ſecundiſſimis prælíis terrâ maríque factis, Mithridatem in Pontum primò, indéque mox in Armeniam ad Tigranem fugere compulit anno Urbis conditæ 683. Ita Ponto ſubacto, ambos reges cum ducentis peditum millibus, equitum ſexaginta, congreſſos acie devicit anno 685. quod *c* & Phlegon teſtatur, quarto Olymp. 177 id aſſignans. Sub hæc capta Tigranocerta Armeniæ caput: tùm Niſibis, urbes maximæ. Sed à militibus ſuis poſtremò deſtitutus Lucullus tot laborum victoriarúmque fructu Cn. Pompeio cedere coactus eſt anno 688. Pompeius lege à C. Manilio Trib. Pl. latâ anno, quem dixi, cum utroque rege bellum ſuſcepit. Tigranem ad deditionem adactum ſolâ contentum Armeniâ eſſe juſſit. liberos, & Albanos, dum Mithridatem perſequitur, Ro- *Mithridaticum bellum confectum.* *b* Vell. 2. Epit. 72. Plut. Luc. App. 1. Civil. Dio. 35. Eutr. 6. *c* Apud Phot. Cod. 97. *Lex Manilia.*

A. 4431. P.J ad 4715. mano adjecit imperio Urbis anno 689. Mithridates denique anno 691 undique pulſus, deſperatis domi rebus, fugam in Gallias meditans, Pharnacis filii, & exercitus defectione perterrefactus, ſibi ipſi vitam eripuit. Quæ ratio temporum ex *a* veteribus Hiſtoricis, Faſtiſque conſtat.

a Dio. 36. Plut. Pomp. App. Mithr.

Ita Mithridaticum bellum eo anno, quo Conſul fuit Cicero, Urbis 691, terminatum eſt. quod annos 40 duraſſe *b* Florus aſſerit: duos amplius Appianus initio Mithrid. in fine verò, 40. totidem Eutropius, Oroſius verò nonniſi 30 tribuit ab anno 662 ad 691, quo Conſul fuit Cicero. Verùm anno, ut ſupra memoravi, 660, Sulla contra Mithridatem Proprætor, Ariobarzanem reſtituit. Inde ad Conſulatum Ciceronis anni ſunt pleni 32. Appianus Mithridaticum motum ab Olympiade 173 repetit, quæ cœpit anno U. C. 666, quo in apertum bellum res eſt deducta, & in Græciam Sulla navigavit. Hac ratione ſex & viginti anni, non 40 imputandi erunt. Vixit, ut idem ſcribit Appianus, annos 68, vel 69, regnavit 57. Eutropius 40 regnaſſe putat.

b Flor. 3. c. 5. App. init. Mithrid. Eutr. 6. Oroſ. 6.

c Flagrante Mithridatico bello, Servile conflatum eſt. Anno Urbis 681 Spartacus, Oenomaus, & Crixus gladiatores, effracto Capuæ ludo Lentuli, ac perditorum haud exiguâ collectâ manu, Romanos non ſemel fuderunt exercitus, ac tandem à Craſſo Prætore, & Pompeio profligati ſunt anno 683.

c Vell. 1. Epit. 96. Plut. Craſ. Flor. 3. c. 20. Eutr. 6. Oroſ. 5. c. 24. *Spartaci bellum.*

d Piratas quoque, qui à Mithridate ſollicitati maria omnia & oras infeſtabant, Pompeius anno 687 breviſſimo tempore perdomuit, extraordinarium nactus imperium lege Gabiniâ.

d Plut. Pomp. Ep. 99. *Piraticum bellum.*

e Dum foris à Pompeio Romanum amplificatur imperium, penè ipſum caput imperii ne-

e Sull. in bell. Catil. Cic. Orat. Catil. Dio. 36. Joſe. 14. c. 8. Plut. Cic. Ep. 102. Flor. 4. c. 1.

ſariorum civium conjuratione deletum eſt ; qui Catilina duce, Lentulo Prætore, Cethego, aliiſque Senatoribus adjunctis, de Ciceronis Conſulis nece, déque inflammandâ, ac diripiendâ Urbe conſpirarant. Sed horum conatus vigilantia Conſulis eluſit. Ejectus mœnibus Catilina ad paratum exercitum profugit : de Lentulo, cæteriſque conjuratorum principibus ſupplicium ſumptum, ipſo exeunte Conſulatu Ciceronis, anno 691. Sequente à Petreio Antonii Procoſ. legato victus Catilina in pugnâ cecidit.

A. 4451. P. J. ad 4713. *Catilina.*

Quæ in Judæa contigerunt ſub Hyrcano, & Ariſtobulo, utque libertate amiſſâ in Romanorum poteſtatem redacti ſunt.

JUDÆORUM reſpublica ambitione principum, ac civilibus diſcordiis in extremam eſt adducta perniciem. Primus, uti dictum eſt, in eâ gente regnum ex Haſamonæis uſurpat Ariſtobulus Joannis Hyrcani Pontificis filius, Simonis Machabæi nepos. qui uno cùm regnaſſet anno, regni heredem, & ſacerdotii habuit *a* Alexandrum Jannæum fratrem anno Urbis conditæ 650, Olympiadis 169 primo. qui ex Salome, ſive Alexandra, aut Saalina, Ariſtobuli antea conjuge, filios ſuſcepit duos, Hyrcanum pacis & otii, quàm belli ac regni cupidiorem ; & Ariſtobulum, feroci hominem ingenio, & dominationis avido. atque anno U. C. 676 mortuus regni annum 27 attigit, ut Joſepho auctore conſtat. *b* Salome poſt viri obitum annis novem regnum adminiſtravit, & Hyrcano Pontificatum permiſit, ac 73 vixit annos. Ariſtobulus anno ineunte nono ab Alexandri morte, à matre deficiens occupare per vim urbes aggre-

CAP. XVII. Vide 10 de Doct. Temp. c. 54.

a Joſeph. 13. Antiq. c. 24. Hegeſ. 1.

Hyrcanus & Ariſtobulus.

b Joſeph. ib. 13. c. 23.

A.4431. P.J. ad 4713. ditur. Eâ defunctâ anno tertio (ait *a* Joſephus) Olymp. 177, Coſſ. Hortenſio, & Metello Cre-

a Joſeph. lib. 14. c. 1. tico, (eſt hic annus Urbis Varronianus 685, quo deſiit tertius Olympiadis, & quartus iniit;) bellum Hyrcano Pontifici movit Ariſtobulus. Sed mox pace compoſitâ, Hyrcano ſacerdotium ceſſit, regnum Ariſtobulo. Paullo poſt,

b Joſeph. c. 2. Hegeſ. 1. c. 14. Hyrcanum ab ea concordia divellit *b* Antipater Idumæus homo pecunioſus, & novarum rerum appetens, cujus hortatu clam ad Aretam regem Arabum confugit Hyrcanus, donec à Pompeio captis Hieroſolymis Olympiade 179, Coſſ. Cicerone & Antonio, qui eſt urbis annus 691, Hyrcanus Pontificatum recepit. Ex eo verò tempore Hieroſolyma tributum Romanis

Judæorum ſervitus. cœpit pendere; ac pleriſque urbibus, quæ Judæis hactenus contributæ fuerant, proprio Præſidi permiſſis, gens ipſa intra veteres terminos

c Ioſeph. l. 14. c. 8. redacta. *c* Hæc Joſephus.

Quæ rerum mutatio velut cardo quidam Judaïcæ, quæ deinceps naſcitur, hiſtoriæ, præ oculis eſt habenda. Igitur Hyrcanus ab anno U. C. 676, quo mortuus eſt pater ejus Alexander, uſque ad annum 688 Pontificatum geſſit,

d Lib. 20. c. 8. annis duodecim. Hoc enim anno ad Arabum regem profugiſſe videtur. quandoquidem *d* Joſephus ait Ariſtobulum poſt Hyrcanum annis tribus, totidémque menſibus geſſiſſe Pontificatum, donec à Pompeio Hieroſolyma caperentur. quæ anno U. C. 691, menſe tertio capta

e Lib. 14. c. 8. eodem *e* auctore produntur.

Pompeius Ariſtobulum cum Alexandro filio, & Antigono, ac filiabus totidem, Romam abduxit. Alexander clam dilapſus, contra Hyrcanum in Judæâ tumultuari non deſtitit, donec

f Ioſeph. l. 14. c. 10. eum expelleret, *f* quem Gabinius anno U. C. 698 reſtituit; qui & juridicos conventus quin-

que in Judæâ conſtituit. *a* Gabinius Ariſtobulum è vinculis elapſum, & in Judæâ turbantem, Romam remiſit. Qui à Julio Cæſare anno U. C. 705 ſolutus carcere, veneno ſublatus eſt; Alexander verò Pompeii juſſu à Scipione ſecuri percuſſus. Demum *b* Antigonus Aſinio ac Domitio Coſſ. qui eſt annus Urbis conditæ 714, Parthorum auxilio patruum Hyrcanum auribus mutilatum, abducendum iiſdem barbaris dedidit. Hanc Parthorum irruptionem Dio confert in annum, quem dixi. ut propterea rectè Joſephus poſt capta à Pompeio Jeroſolyma 24 annos imputet Hyrcano Pontifici. At anno 717, operâ Soſii Herodes expugnatâ Urbe Antigonum expreſſit, de quâ re paullo pòſt. Ex iis aliquot incredibiliter à Pompeio Romanum eſſe amplificatum imperium, infinitis additis populis: *c* adeò ut in concione gloriatus ſit, *ſe Aſiam* (minorem intellige) *ultimam provinciarum accepiſſe, eandémque mediam patriæ reddidiſſe.*

A. 4431. P. J. al. 4713.
a Joſeph ib. c. 11.
b Joſ. ib. c. 19.
Pompeii laus.
c Plin. 7. c. 26.

De Civili bello Pompeii, ac Cæſaris.

JAM toto ferè terrarum orbe domito, ad eum ſtatum Romani imperii fortuna pervenerat, ut nec ulterius efferre ſeſe, nec in eo, quem tenebat, gradu poſſet conſiſtere. Ergo huic evertendæ cùm par externa nulla vis eſſet, ſuis ſe demum opibus ipſa conſumpſit. Quam ei calamitatem principum ambitio, ex eáque conflata diſcordia civilis attulit. CAP. XVIII.

d C. Cæſar ex Urbanâ Præturâ Luſitaniam nactus provinciam, Urbis anno 693, ac rebus ibidem præclarè geſtis, triumphum meruerat. Sed hujus certam ſpem Conſulatus ho-

d Plutar. Cæſ. Dio. 37. App. 2. Civ. Vell. 2. Sueton. Cæſ. Flor. 4. c. 2. Ep. 109. Eutr. 6. Oroſ. c. 15. & ſeq.

A. 4431, P. J. ad 4713. nori poſthabuit. quem dum enixè anno Urbis 694 peteret, eodem tempore Pompeius actis ſuis, quæ ab Senatu rata fieri vellet, obſtrepente Lucullo, aliiſque primoribus, ſe cum Cæſare Craſſóque conjunxit. Ita Cæſar Conſulatum eſt adeptus anno 695: quo & Pompeii acta per Senatum approbavit, & agrum Campanum in cives pleroſque diviſit; & publicanos ex equeſtri ordine remiſſionem petentes tertiâ mercedum parte relevavit. Juliâ filiâ Pompeio collocatâ, Calpurniam Piſonis ipſe duxit. His artibus, & infinitâ largitione cùm ſibi ordinum omnium gratiam paraſſet, Galliam provinciam obtinuit, quam ab anno Urbis 696 adminiſtrare cœpit, ac novem annis rexit ut auctor eſt *a* Suetonius. Quo intervallo Galliam omnem, quæ à ſaltu Pyrenæo, Alpibúſque, Rheno, Rhodanóque fluminibus continetur, in provinciæ formam redegit, eíque in annos ſingulos ſtipendii nomen impoſuit. primus etiam Romanorum Germanos trans-rhenanos, ponte ſuper Rhenum impoſito, laceſſivit. Britannos quoque adiit, quò nullus anteà penetrarat. Inter hæc anno Urbis conditæ 698, cum Pompeio Craſſóque ita pactus eſt, ut ſibi provincia Gallia prorogaretur, Pompeius Hiſpaniam, Craſſus Syriam ſortiretur, Parthicúmque bellum, ad *b* quod iſte profectus anno 699, tertio inde miſerrimè cum majori exercitus parte periit. Poſt eam cladem irruentes in Syriam Parthos Caſſius egregiè propulſavit.

Cæſaris geſta.

c Mortuo Craſſo, cùm neque parem Pompeius, neque ſuperiorem ferre Cæſar ampliùs poſſet, civile bellum eſt exortum. Pompeianis id agentibus, ut expleto tempore, provincia Cæſar, exercitúque cederet; Cæſarianis

a Suet. in Jul. c. 25. Vide Cæſarem.

b Plut. Cra. Dio. App. Parth.

c Suet. in Jul. Plutarch. in Pomp. & Cæſ. Flor. 4. c. 2. Dio. 46. & ſeq. App. 2. Civil. Eutr. l. 6. Oroſ. 6.

porro viciſſim, idem ut Pompeius faceret annitentibus; anno denique 705. C. Claudio Marcello, & L. Cornelio Lentulo Coſſ. *a* Senatus decrevit, ut ante certam diem Cæſar exercitum dimitteret. Tribb. Pl. Antonius & Caſſius, nequicquam intercedentes, fugere coguntur ad Cæſarem. qui cùm copiis ad Urbem properans, ita Pompeium, aliósque perterruit, ut ſine morâ Urbe, ac deinde totâ Italiâ relictâ, in Græciam navigarint. Cæſar in Hiſpaniam profectus, Afranium, Petreiúmque ſuperavit, & eorum exercitus in deditionem accepit. In reditu Maſſiliam expugnavit, ac Dictaturam primam iniit. *b* quam quidem quater, ac poſtremò perpetuam obtinuit.

A.4431. P.J. ad 4713.

a Cæſ. 1. Civ.

Bellum civile Cæſaris, & Pompeii.

b Lib. 10. de Doct. Temp. c. 57.

Anno 706 in Pharſalicis campis victus à Cæſare Pompeius in Ægyptum abiit, ibíque Ptolemæi juſſu trucidatur, ætatis anno 59, Eódem cùm Cæſar anno ſequente veniſſet, Alexandriæ periculoſiſſimo prælio confecto, Ægypti regnum Cleopatræ, ejúſque fratri permiſit. Inſequenti anno Scipionem & Catonem in Africâ cum Jubâ rege devicit. Cato apud Uticam voluntariam ſibi necem attulit. *c* Qui hunc conſecutus eſt annus, Urbis conditæ 708, pulcherrimæ rei dedit initium, Faſtorum, annique caſtigationi: quam hoc anno Cæſar auſpicatus eſt: unde Juliani anni profecti ſunt. quorum exordium ex Cal. Jan. anni Urbis 709 duci conſuevit. quo etiam anno 709 Pompeii liberos maximo difficillimóque bello cùm viciſſet, ſequente, qui Urbis conditæ 710, Julianæ editionis ſecundus numeratur, Bruti, & Caſſii, aliorúmque conſpiratione in Senatu ipſo confoſſus eſt anno æta-

c Vide 2. Par. l. 3. c. 14.

A. 4431. P.J ad 4715. tis quinquageſimo ſexto, ut ait Plutar. quare natus eſt anno Urbis conditæ 654, C. Mario VI. & Flacco Coſſ.

Civile bellum Cæſaris, ac Pompeii cum portenta alia ſignificant, *a* tum horrenda Solis defectio, quæ anno mundi 3933 incidit, qui illum annum Julianum proximè præceſſit, quo civile bellum inchoatum eſt. Contigit autem Martii, hodierni ſeptima die, dodrante poſt meridiem, de quo prodigio intelligendi Dio, Lucanus, & Petronius.

a Lib. 10. de Doct. Temp. c 18. *Solis defectio.*

Præter hos armorum motus, quibus totus orbis terrarum concuſſus eſt, minores alii Romæ interim coorti ſunt. *b* Clodius Pulcher à patriciis tranſlatus ad plebeios, & factus Tribunus Plebis, Ciceronem, quòd indictâ cauſsâ nobiles cives Catilinæ ſocios morte damnaſſet, mulctavit exilio anno Urbis conditæ 696. quam ille calamitatem, mollius, quàm pro reliquâ vitæ dignitate, pertulit. Sed anno ſequente, Pompeii, & Lentuli Conſulis operâ revocatus, ac ſummo honore eſt exceptus. Idem Clodius Cyprum adjudicavit Pop. Rom. ad quam poſſidendam miſſo Catone, Ptolemæus ejus inſulæ rex, pecuniis in mare projectis, voluntariâ morte, ignominiam antevertit anno U. C. 698. *c* Romam reverſo Catoni Præturam Senatus citrà comitia decrevit. quo is honore uti noluit; magis illam legitimis populi ſuffragiis impetrare cupiens; ſed eum ſpes fefellit. Nam Pompeii & Craſſi factione eo, quem petebat, magiſtratu excidit, eique Vatinius antelatus eſt. Exinde Trib. Pl. agente Trebonio, Craſſus Syriam, Pompeius Hiſpaniam in annos quinque obtinent. Cæſari Gallia in triennium prorogata, Craſſus in Conſulatu profectus,

b Dio 39. App. 2. Civ. Plut. in Cicer. *Clodius Ciceronem ejicit.*

c Plut. in Caton. & Craſſo. Dio. 39.

eſt in Orientem anno Urbis 699. A. 4431. P.J.

a Fervente porro in comitiis ambitu, ac ad 4713. fœdè miſcentibus omnia candidatis, cùm diu interregnum Romæ fuiſſet, Cn. Pompeius novo more, nec hactenus audito, Conſul ſine collega creatus eſt anno 702. quo in magiſtratu, cùm de aliis criminibus ſeveriſſimè quæſtionem inſtituit, tum de nece Clodii, quem Milo anno eodem interfecit, idcóque in exilium abiit.

a Plut. Pomp. Dio. 40 Vell. l. 2.

De viris eruditione præſtantibus, quos ætas illa peperit, ab anno circiter Urbis 622, ad 710.

CAP. XIX.

MAGNA præ cæteris commendatione ſapientiæ *b* Carneades in Græciâ floruit, patriâ Cyrenæus, Academicorum anteſignanus. de cujus obitu mirum eſt tam incerta, immo falſa prodidiſſe veteres Chronologos. Nam apud Diogenem Apollodorus in Chronicis obiiſſe illum aſſerebat anno 4. Olymp. 162, in quem cadit annus Urbis 616. *c* quo tempore defeciſſe lunam proditum eſt memoriæ. Verùm longè poſt id tempus deceſſiſſe, poteſt ex Cicerone colligi: apud quem in primo de Oratore dicit Antonius ſe, cùm in Aſiam pro Conſule proficiſceretur, Athenis conveniſſe Carneadem Academicum, qui patrio ſecta more omnibus adverſabatur in diſputando. Annus iſte Proconſulatus Antonii fuit ab Urbis conditu 652, Mario 4, & Catulo Coſſ. Ergo adhuc ſuperſtes erat tempore illo Carneades. *d* Quem ad 90 annos ætatem propagaſſe legimus.

Carneadis obitus.

b Vide Miſcell. Exercit. noſtras ad Julian. c. 8.

c Diog. Carn. Heſych.

d Cic. 4. Academ. Valer. Max. 8. c. 7.

e Metrodorus quoque Sceptius philoſophus,

e Strabo 13. Cic. 2. de Orat.

A. 4431. P.J. ad 4713. & orator inſignis; ac memoriâ, ut & Carneades, præſtante præditus, Mithridatis & Tigranis regum ætate vixit: apud quos in amicitiâ fuit.

Geminus.

a Lib. 2. de Doct. Temp. c.6 & in Notis ad Gem. p. 411.

a Geminus item Mathematicus circa annum Urbis 677 extitit, ut ex Gemino ipſo demonſtravimus.

Sed Romæ, & in Italiâ, velut tranſlatâ cum imperio literarum gloriâ, multò plures eo ſæculo doctrinâ præſtiterunt. Oratores quidem etiam vetere Græciâ nihilo inferiores multi: ut M. Antonius, ut L. Craſſus, ut alii plerique, quos *b* Cicero percenſet: interque cæteros Hortenſius. Verum unus Græcorum, & Latinorum omnium ſplendorem obſcuravit eloquentiæ laude Cicero; ad quam etiam Philoſophiæ decus adjunxit. Hic anno natus Urbis 648 tertio Non. Jan. ut ait *c* Gellius, (quo novem pôſt menſibus ortus eſt Pompeius, *d* quem prid. Kalend. Octob. natum teſtis eſt Plinius) ampliſſimis in republ. geſtis honoribus, cujus, oppreſſo Catilinâ, parens, ac conditor appellari meruit; anno ætatis obiit ſexageſimo quarto, Triumvirali proſcriptione, Urbis conditæ 711.

b Lib. de Clar. Orat.

Cicero.

c Gell. l. 15. c. 28.

d Plin. l. 37. c. 2. Vell. lib. 2. Plut. Cic.

Cæſar.

Ut de Cæſare taceam, qui inter doctiſſimos ac diſertiſſimos annumerari potuit, niſi imperii ac triumphi lauream, quam ingenii, ferere maluiſſet: eruditionis primas ſæculo iſto eſt adeptus M. Terentius Varro. Fuit & alius ejuſdem nominis Poëta P. Terentius Varro, vico Atace in Narbonenſi natus *e* anno Urbis conditæ 672.

Varrones duo.

e Hieron. Chron.

Celebratus eſt & L. Cælius Antipater hiſtoriæ ſcriptor ſub annum Urbis conditæ 630, *f* Gracchorum ſcilicet ætate. Item C. Criſpus Salluſtius. E Græcis Diodorus Siculus, ut

f Valer. Max. l. c. 7.

Salluſtius.

Diodorus.

ex libro primo ejus apparet. Vixit & Didymus Grammaticus Alexandrinus cognomento *a* Chalcenterus. Poëtæ verò in famâ fuerunt Turpilius Comicus, & Lucilius Satyricus; quos Hieronymus ait obiiſſe ſub annum Urbis conditæ 651. Nec non T. Quintius Atta Togatarum ſcriptor, mortuus anno Urbis conditæ 676, ut idem perhibet. Lucretius præterea, *b* qui ſub annum Urbis conditæ 700 ſibi necem conſcivit, annos natus 44. Catullum Hieronymus aſſerit natum Urbis anno 668. *c* Decimoſeptimo pòſt anno, Urbis 684, natus eſt Poëtarum princeps Virgilius, Eidibus Octob.

A.4431. P.J. ad 4713. *Didymus.* *a* Suid. *Lucretius.* *b* Hier. Chron. *Catullus.* *c* Phleg. apud Phot. Cod. 97. Don. in vita Virg.

Vitruvius quoque ſub Julio Cæſare architecturæ ſcientiâ clarus extitit: quod ex ejus ſcriptis apparet.

Vitruvius.

Quæ ab Cæſaris obitu ad Actiacam victoriam Romanis rebus acciderunt.

OBIIT Cæſar, ut ſuprà memoravi, anno Urbis conditæ 710, Juliano 2, Eidibus Martiis. qui quidem annus inuſitato pallore Solis teter fuit ac luridus, ut ſcribit *d* Plinius, & Virgilius. non ulla tamen Solis defectio anno iſto contigit, ut *e* ſuo loco docuimus. *f* Occiſo Cæſare, Antonius Conſul ſeditioſâ concione populum commovit, ut illius corpus publicè concremaret, & civium ædibus ferrum ac faces intentaret. Pòſt ſedatis tumultibus Dictaturam abrogat: Cæſaris teſtamento corrupto per vim ac tyrannidem multa molitur. Octavius Cæſar Acciâ ſororis Julii filiâ genitus, & teſtamento Julii Cæſaris adoptatus, cùm ab Antonio deſpiceretur, veteranorum cogit exercitum, ſe-

CAP. XX. *d* Plin. l. 2. c. 30. Virg. 1. Georg. *e* Lib. 10. de Doct. Temp. c. 63. *f* Plut. Anton. Dio 44. & ſeq. App. 2. & ſeq. Epit. 117. & ſeq. Vell 2. Cic. Phil. 1.

A 4431. P.J. ad 4713. que tyrannidi illius opponit. Antonius provinciam Galliam à populo per vim impetrat. cujus ei aditum, occupatâ Mutinâ, Decimus Brutus intercludit. ideo ab Antonio ibidem obſidetur.

a Plut. in Ant. & Bruto, ac Cic. Dio 45. & ſeq. App. 3. Civit. Epit. 117. & Flor. 4. c. 5. b V ll. 2. c App. 3. Civ.

a Conſulibus Hirtio atque Panſâ, Urbis anno 711, Cicerone claſſicum canente, adversùs Antonium hoſtem judicatum, bellum ſuſcipitur, & utrique Conſuli Octavius adjungitur, cum Proconſulari poteſtate, b viceſimum circiter agens ætatis annum. Fit ad Mutinam vehemens & cruentum prælium, c in quo Prætoriani Cæſaris milites ad unum omnes occubuêre. Sed victus eſt Antonius, & ſolutus obſidione Brutus: Conſules tamen ambo trucidati.

d Dio. 47. App. 3. Civ. Cic. l h l. 11. e App. 4. Civ.

d Quæ dum in Italiâ geruntur, anno ipſo conditæ Romæ 711, Dolabella ubi in Aſiam pervenit, Trebonium Smyrnæ comprehenſum, verberibus ac tormentis, per biduum quæſtione priùs habita, capite multavit. e Craſſus in Syriâ magnis confectis copiis ad legiones duodecim, obſeſſum Laodiceæ Dolabellam viciſſim adegit ad necem.

f App. &c. g Plut. Cicer. App. Dio. Vel lei. &c. *Triumviri.*

f In Macedoniâ Brutus Caium Antonium Marci fratrem inſidias ſibi ſtruentem interemit: ac firmum & ipſe comparavit exercitum. g Exinde Senatus Octavium, ne altiùs aſcenderet, in ordinem cogere paullatim inſtituit. quod ille metuens, cum Antonio ac Lepido conſpirat. Ita Triumviri reipublicæ conſtituendæ Novembris 27 facti ſunt. qui trifariam Romano diſtributo imperio, cives quamplurimos proſcripſerunt. in his M. Tullium Ciceronem, qui in Græciam molitus fugam, dum paullulùm ſubſiſtit, à Popilio

Ciceronis Nex.

centurione, quem in cauſsâ capitis defenderat, capite abſciſſo moritur Decembris 7, ætatis quarto & ſexageſimo. *a* In illa proſcriptione multa & in utramque partem memorabilia exempla ſunt edita. ac *ſummam in proſcriptos uxorum fidem* extitiſſe, *libertorum mediam; ſervorum aliquam; filiorum nullam*, ſcribit *b* Velleius. Epitome Livii Senatorum 130 nomina fuiſſe refert. *c* Idem annis Urbis conditæ 711, nobiliſſimo in Galliis oppido Lugduno dedit initium, auctore Munario Planco Procoſ. ad confluentes Araris & Rhodani.

A. 4431. P. J. ad 4713.

a Vide App. 4. Civ.

b Lib. 2.

c Dio Strabo 4. Hier. Chron.

Sequente verò anno cum M. Bruto, & conjuratorum principibus, Octavius & Antonius acie decertarunt in Theſſalia ad urbem Philippos eventu vario. *d* Siquidem utrinque dextra cornua vicerunt, & utrinque caſtra direpta ſunt. Sed Caſſius, qui in eo cornu erat, quod pulſum eſt, ratus totum eſſe fuſum exercitum, mortem ultrò ſibi conſcivit. Brutus altero prælio victus, vitam & ipſe manu ſua finiit annum agens ſeptimum & triceſimum, ait Velleius. Percuſſorum porro Cæſaris nullus triennio amplius ſuperſtes fuit, & omnes violenta morte ſublati ſunt, ut ait Suetonius: quidam eodem pugione, quo Cæſarem confoderant, ſeipſos interfecerunt.

Bruti & Caſſii bellum.

d Epit. 123. Dio 47. Flor. Brut. App. 4. Civ. Flor. 4. c. 6.

e Poſt victoriam Antonius in Aſiam, Octavius Cæſar in Italiam profectus eſt. Hîc adverſus L. Antonium Triumviri fratrem, & hujus conjugem Fulviam virilis animi feminam bellum habuit Cæſar, ac pulſum Urbe Lucium, & hoſtem judicatum, incluſùmque Peruſia ad deditionem compulit. *f* Interim Parthi ab Labieno Pompeianarum partium exciti in Syriam irrumpunt anno Urbis conditæ 714.

e Dio 48. Epit. 127. & ſeq. Flor. 4.

f App. Parth. Flor. l. 4. c. 9.

A. 4431. P.J. ad 4713. quos ſequente Ventidius maximâ clade affectos, occiſo rege eorum, expulit, Syriámque recuperavit.

a App. 5. Civ. Dio 49. Epit. 128. & ſeq. Flor. 4. c. 8. *a* Sed Pompeius Cn. F. claſſi imperans, mare latrociniis infeſtum habebat. quo cùm pace priùs factâ, móxque reſciſsâ, Cæſar navali prælio congreſſus, victum egit in fugam anno Urbis conditæ 718. Eodem Lepidum, qui ex Africâ in Siciliam trajecerat, exutum imperio, privatum permiſit vivere. *b* Sextus verò Pompeius ad Antonium ſeſe recipiens, juſſu ejus interfectus eſt, annos natus 40. cùm idem paulò antè adversùs Parthos ſuſceptâ expeditione magnam cladem accepiſſet Antonius.

b App. in fine Civ. Flor. 4. c. 10.

c Epi. 132. & 133. Dio 50. Plutar Ant. Flor. 4. c. 11. *c* Ad extremum Antonius, cùm ſe totum Cleopatræ dedidiſſet, repudiatâ Octaviâ ſorore Cæſaris, ei bellum indixit, ac tandem claſſe victus eſt ad Actium Epiri promontorium. Cæſar 400 amplius naves, Antonius 200 circiter habebat, ſed ingenti mole, ut caſtellorum urbiúmque per mare ambulantium præberent ſpeciem. Anceps alioqui certamen Cleopatræ conſternatio in Antonii vertit exitium. qui fugientem proſecutus eſt in Ægyptum, & Alexandriæ circumſeſſus ab Octavio, ſeipſum interemit. quem mox conſecuta Cleopatra, ne ad victoris arbitrium viveret, admotâ ſibi aſpide periit.

Actiacum certamen.

De Romanis rebus ab Actiaca victoria ad ortum Chriſti. Tum de eruditis viris, qui Auguſto rerum potiente vixerunt.

CAP. XXI. MORTUIS Antonio, & Cleopatrâ, Ægyptus in provinciæ redacta formam, anno 294 quàm in ea Lagidæ domi-

nati ſunt. *a* Cæſar anno Urbis conditæ 725 tres egit triumphos, Dalmaticum, Actiacum, & Ægyptiacum eodem menſe *b* Sextili. Secundum quos de imperio deponendo, ſeriò an ſimulatè, cum Agrippâ, & Mæcenate deliberavit. Illo ſuadente, hoc verò deterrente. cùm hujus ſequi conſilium ſtatuiſſet, ad Senatum nihilominus de imperio abdicando retulit. *c* atque hac arte perfecit, ut ſibi à Senatu, populóque firmaretur anno Urbis conditæ 726.

A. 4431. P. J. ad 4713.
a Dio. 51.
b Macrob. Saturn. 1. c. 12.
c Dio. 53. & 53. Suetôn.

d Cornelius Gallus eques Romani Ægypto præfectus, ob inſolentiam damnatus exilio, ſeipſum occidit anno 728. Cum Cantabris & Aſturibus Auguſtus annis aliquot per duces ſuos bellum geſſit, ab anno 729 ad 735, quo ab Agrippâ perdomiti ſunt: *e* qui quidem reverſus oblatum ſibi triumphum detrectavit. Phraates Parthorum rex anno 734 Romana ſigna Craſſo erepta reſtituit.

d Dio. Ibid.
Cornelius Gallus.
e Dio. 54.

f Duos autem præ cæteris amicos coluit, Mæcenatem, & M. Vipſanium Agrippam. Ille equeſtri gradu contentus obiit anno Juliano 38, literarum & literatorum omnium ſingulare præſidium. Agrippam Auguſtus generum fecit, datâ in matrimonium Juliâ filiâ, quam è Scriboniâ ſuſceperat, è quâ nati C. & L. Cæſares, Agrippa poſtumus, Agrippina nupta Germanico Druſi filio, Liviæ nepoti; & Julia, quam L. Æmilius duxit. *g* Liviam porrò prægnantem à priore marito Tiberio Nerone abduxit Auguſtus; ex quâ prolem nullam habuit, cùm ea ex Nerone Tiberium, qui poſtea imperavit, & Druſum peperiſſet, qui in Germaniâ periit *h* anno Juliano 37, mortuo jam *i* Agrippâ anno Juliano

Mæcenas, & Agrippa.
f Dio. 55.
g Dio. Sueton.
h Dio. 55.
i Dio. 54.

A. 4431. P.J. ad 4715. 34. Porro C. Cæſar Agrippa ex Juliâ natus eſt anno Juliano 26. Lucius verò an. 29.

Tiberius Tribunitia poteſtate preditur. a Suet. Vell. 2. Dio. 55. *Viri doctrina præſtantes.*

a Tiberius anno Juliano 40 Tribunitiam poteſtatem in quinquennium adeptus, mandatâ ſibi Armeniâ, in inſulam Rhodum ſeceſſit anno ſequenti; ubi privignorum veritus offenſionem, ſeptem conſedit annis. Præcipua ſecedendi cauſſa fuit Juliæ uxoris odium, quæ per omnia flagitiorum genera ætatem trahebat. quam anno Juliano 44 hujus infamiæ compertam relegavit Auguſtus.

Hujus Imperatoris ætas magnorum ingeniorum fœcunda fuit. Inter Græcos hiſtoriam inſigniter attigêre Dionyſius Halicarnaſſenſis, qui ſe Auguſto imperante vixiſſe prodit: & Nicolaus Damaſcenus, qui Auguſto pariter, atque Herodi carus in paucis fuit. Ex Latinis Cornelius Nepos Attici gener. b Salluſtius, qui quadriennio ante Actiacum prælium obiit. M. Porcius Latro oratoriâ facultate celebris, tædio quartanæ duplicis ſibi vim attulit c Auguſtiniano 40. d In Aſiâ Hybreas orator ſub Antonio & Cleopatrâ floruit. e Romæ Hyginus Grammaticus cognomento Polyhiſtor. Poëtæ quoque totius ævi clariſſimi magno numero vixêre: f Virgilius Sentio Saturnino, & Lucretio Cinnâ Coſſ. anno mundi 3965, ante Chriſtum 19. Brundiſii moritur, annum agens 52. g Natus eſt enim anno U. C. 684, Pompeio & Craſſo Coſſ. ante Chriſtum ſeptuageſimo, mundi 3914. h Horatius Cenſorino & Gallo Coſſ. obiit, vertente anno ætatis 57. Siquidem natus eſt Cottâ & Torquato Coſſ. anno U. C. 689, ſexto Id. Decemb. mortuus eſt Cenſorino & Gallo Coſſ. Urbis 746, 5 Calend. Decemb. eodem quo & Mœcenas an-

b Hier. Chron.
c Hier. Chron.
d Ibid.
e Ibid.
f Hier. Chron.
g Dona. in vita Virg.
h Vita Horatii.

no., duodecimo verò quàm Virgilius exceſſerat. Tibullus etiam, ac Propertius elegorum ſcriptores, & æqualis eorum Ovidius; qui natus Hirtio & Pansâ Coſſ. eo ſcilicet anno, *Quo cecidit fato Conſul uterque pari;* ùt ipſe cecinit, *a* vitam in exilio apud Tomos finiit anno Chriſti 17, Urbis 770, ætatis 60. A. 4111. P.J. ad 4713. *a* Ibidem.

Herodis hiſtoria.

AD inveſtigandum Chriſti Salvatoris ortum, neceſſaria prorſus eſt Herodis hiſtoria; cujus initium, annóſque quibus regnavit, hoc capite complectemur. CAP. XXI. Vide l. 10. de Doct. Temp. c. 65. & l. 11. c. 1. & ſeq.

Fuit hic Antipatri Idumæi filius, genere proinde Idumæus & ipſe, non Aſcalonita, quod *b* Africanus apud Euſebium ex quorundam relatione prodidit. Nos Joſepho magis credimus, qui *c* hunc Idumæum facit. Quod ut veriſimilius eſt, ſic illud minimè redarguendum, quòd antiqui ferè Patres Herodem alienigenàm fuiſſe dicunt. Nam Idumæi alienigenæ cenſentur, hoc eſt alieno orti genere, non utique ab Jacobo; quamvis eandem cum Jacobeis religionem ſecuti, Judæi profeſſione, non ſtirpe fuerint. At de ſatu & naturâ, non de fide ac religione agitur, cùm de nativo & alienigenâ quæritur; ut in illâ de Herode controverſiâ. Antipater in illâ fratrum diſſenſione, de quâ *d* anteà diximus, ad Hyrcanum adhæſit; ac *e* Judææ procurator à Julio Cæſare conſtitutus eſt, qui mox Herodem filium Galileæ præfecit natum annos circiter 25, non 15, ut hallucinatur *f* Joſephus. Pòſt à Sex. Cæſare Cœleſyriæ præpoſitus eſt Herodes anno U. C. 707. Hoc enim anno Sex. Cæſar legionibus Syriæ præ-

b Euſ. 1. hiſt. c. 7.
c Joſeph. 14. cap. 2. Vide l. 11. de Doct. Temp. c 5.
d Cap. 17.
e Joſeph. 14. c. 15.
f Lib. 14. c. 17.

A. 4451. P. J. ad 4713.
a Hirt. de bell. Alex.
b Joſeph. 14. c. 23.

ficitur, auctore *a* Hirtio. poſt Philippenſem pugnam *b* Tetrarchiam cum Phaſaëlo fratre ab Antonio meruit anno Juliano 5. Exinde Parthis ab Antigono Ariſtobuli F. mille talentorum pactione in Judæam excitis, Herodes ad Antonium profugit: per quem Judææ rex à Senatu præter ſpem factus eſt, *c* Calvino & Pollione Coſſ. anno Juliano ſexto, ineunte Olympiad. 185. Nam eo conſilio Romam advenerat, uti regnum conjugis ſuæ fratri Alexandro Ariſtobuli nepoti peteret. Reverſus in Judæam cum Antigono Ariſtobuli F. biennio amplius certavit. Demum Soſio Antonii duce opem ferente, Hieroſolymam, quâ ſe Antigonus clauſerat, obſedit, ac cepit menſe tertio, in die jejunii. Dio *d* Sabbatum fuiſſe ſcribit. Joſephus annum Sabbaticum, Coſſ. Agrippâ & Gallo. Hic annus neceſſariò mundi numeratur à nobis 3947, Julianus 9, Urbis 717. Itaque caſtigandus Dio, qui Claudio, & Norbano Coſſ. aſſignat, hoc eſt anno Juliano 8. *e* Sed eum Sabbatici anni character falſitatis arguit. Antigonus ad palum alligatus, ac virgis cæſus, & ſubinde ſecuri percuſſus eſt, ut Dio ac Joſephus referunt.

c Joſeph. l. 14. c. 26.
d Dio 49. Joſeph 14. c. ult.
e Vide Part. 2. l. 2. c. 7.

Sic Haſamonæorum principatus deſiit poſt annum, ait Joſephus, 126. quod eſt veriſſimum. Judas enim primus ex illâ ſtirpe Pontifex creatus eſt anno Mundi 3820, Urbis 591. à quo centeſimus viceſimus ſextus eſt Urbis annus 717.

Duplex initium Herodis.

Hinc apparet duplex initium regni Herodis extitiſſe: alterum anno Juliano 6, alterum à 9. priore, rex ab Senatu renunciatus eſt: poſteriore, ſolus, ac ſublato competitore regnavit. *f* Joſephus porro à priore initio ſcri-

f Joſeph. 17. c. 10.

bit Herodem regno potitum eſſe per annos 37 : à poſteriore, 34 idémque *a* ſex circiter in locis aliquot illius annos commemorans, à poſteriore deducit.

A.4433. P.J. ad 4713.
a Joſeph. l. 15. c. 7. 12. 13. 14. lib. 16. c. 9. l. 17. c. 10. Vide 11. de Doct. Temp. c. 1.

Mariamnem duxit Herodes anno tertio, quàm rex à Romanis declaratus fuerat, hoc eſt illo ipſo, quo capta ſunt Jeroſolyma, *b* Joſepho teſte. cujus *c* fratrem Ariſtobulum Pontificem fecit anno ætatis 18. eundémque mox in piſcinâ præfocavit, quòd cum videret populo eſſe gratiſſimum. Idem bello contra Cæſarem ſecutus Antonii partes, eo victo, occiſo priùs Hyrcano Mariamnes avo, Rhodum *d* ad Cæſarem abiit: à quo benignè eſt habitus; eíque regnum ex illius auctoritate, ac novo Senatus decreto confirmatum eſt. Ubi *e* Jeroſolymam rediit, Mariamnem conjugem, tum ejus matrem Alexandram interficit.

b Lib. 14. c. 27.
c Joſeph. 15. c. 3.
d Ibid. c. 10.
e Joſeph. c. 11.

f Anno regni ſui 18, qui eſt Julianus 28, Templum Hieroſolymis, vel à fundamentis inſtaurare cœpit, ut ſcribit Joſephus, vel reſarcire inſtituit.

f Ibid. c. 14.

g Poſtremò majori in dies efferatur rabie, filios, quo ex Mariamne genuerat, præclaræ indolis adoleſcentes, Alexandrum & Ariſtobulum, falſis ab Antipatro fratre criminibus circumventos occidit, paucis ante obitum annis. qui incidit in annum Julianum 42, ſi Joſepho & Dioni creditur. quorum ille ab anno Juliano 9, quo Antigonus interemptus eſt, regnaſſe ſcribit Herodem annis 34. *h* Dio verò anno Juliano 51, Lepido, & Arruntio Coſſ. Herodem Palæſtinum ait à fratribus accuſatum, trans Alpes ab Auguſto eſſe relegatum, ejúſque tetrarchiam provinciæ contributam. Hic non alius eſſe poteſt, quàm

g Ibid. 16. c. ult.
h Dio 55.

A. 4431. P. J. ad 4713. Archelaus, qui Herode mortuo, Judææ tetrarchiam impetravit ab Auguſto, & anno decimo ab eodem ejectus eſt. Deductus annis novem ſolidis de 51, reliquus eſt annus Julianus 42, quo Herodes obiit: *a* cujus etiam exitum lunaris defectio præceſſit, teſte Joſepho, quæ eodem anno deprehenditur Martii 13, horâ ferè tertiâ ab nocte mediâ.

a Joſeph. lib. 18. c. 15. l. 17. c. 8. & 15.

DIONYSII
PETAVII
E SOCIETATE
JESU
RATIONARII
TEMPORUM
PARTIS PRIMÆ
TOMUS POSTERIOR

Tempora complectens Chriſti ortum deinceps ſecuta.

RATIONARII

RATIONARII TEMPORUM, PARTIS PRIMÆ.

LIBER QUINTUS.

Annos continens à Chriſti 1, ad 304.

De Auguſti Cæſaris obitu, ac Tiberii Neronis Imperio, & morte. Tum de Chriſti ortu, ac nece, & iis quæ primùm illis temporibus Chriſtianis accidere.

ANNO Chriſti 14 Nolæ in Campaniâ mortuus eſt Auguſtus, decimo-quarto Cal. Sept. *a* anno ætatis 76: cùm annos à primo adito Magiſtratu vixiſſet 56: ab Antonii nece, tres & quadraginta ſolidos: princeps longè præſtantiſſimus, ac Romanæ reipublicæ neceſſarius, quam nimia felicitate laborantem, nec fortunæ capacem ſuæ, ſed in præceps incumbentem ſuſtinuit: ac tum optimis legibus, tum opibus, atque omni rerum copiâ ſic excoluit, urbe ipsâ quoque magnificis operibus exornatâ, ut ſecundus illius conditor, Patérque patriæ, & Auguſtus jure diceretur.

CAPUT I. *Auguſtus.*

a Suet. Aug. 100. Dio. 56.

A. 1. Chriſti ad 37. *Tiberius.* Cujus magnum per ſe deſiderium auxit Tiberii, quem ſucceſſorem habuit, immanitas ac turpitudo. Hic Liviâ matre, patre Nerone genitus 16 Cal. Decemb. anno Urbis conditæ 712, *a* Suet. Tib. 5. Juliano 4, *a* poſt bellum Philippenſe, annum ætatis agens 55, illo ipſo, quo mortuus eſt Auguſtus, imperavit anno, mortalium triſtiſſimus, ac ſævitiâ, rapacitate, libidine, arrogantiáque inviſus omnibus. quæ tamen vitia ſub principatus initium mirâ arte diſſimulavit, Germanici metu, quem ille fratris filium juſſu vitrici adoptarat, omni tum virtutum, ac rerum geſtarum laude florentis, &, quòd imperio eſſet aptior, maximè ſuſpecti. Hunc è Germaniâ, ubi *b* Tac. 2. maxima bella feliciter confecerat, tranſtulit in Orientem, ac Parthis oppoſuit *b* anno Urbis conditæ 769, miſſo per idem tempus in Syriam ordinario Præſide Cn. Piſone; quo cum Germanico graves erant inimicitiæ. Ideò non ſine veneni ab illo dati ſuſpicione Germanicus *c* Tac. 16. Dio 17. Sueton. Caio 1. & 2. extinguitur *c* anno Urbis conditæ 772, Tiberii ſexto. Ob id Romæ judicio poſtulatus ab Agrippinâ Germanici conjuge *d* *d* Tac. 5. Piſo voluntariâ morte damnationem antevertit.

Sejanus. *e* Tac. 4. Dio 58. *e* Ælius inde Sejanus equeſtri genere ab Tiberio provectus, poſt multa ſcelera, ſumma quæque jam animo deſtinans, unis Tiberii literis contra ipſum datis ad Senatum, ex illo faſtigio dejicitur, & carnificis manu cum omni ſuâ *f* Sueton. Dio 58. ſtirpe necatus eſt *f* anno Tiberii 18, Juliano 76.

Biennio ante hoc tempus, hoc eſt Tiberii 16, Chriſti 29, mater Tiberii Livia deceſſerat, *g* Tac. 5. Dio 58. *g* ætatis anno 86. Erat tum in inſulâ Capræâ Tiberius, quò *h* *h* Tac. 4. Suet. Dio 58. anno imperii circiter 13, Chriſti 26, ſeceſſerat, numquam deinceps ad Urbem rediturus. ubi remotis arbitris per omnia ſe flagitiorum genera volutavit. Inter hæc dedecora

non magis omnibus aliis, quàm ſibi execratus ipſi, moritur 17 Cal. Apr. Imperii an. 23, Chriſti 37, vitæ agens octavum & ſeptuageſimum.

A. i. Chriſti ad 37. Tiberii mors.

Rerum Auguſto potiente, * JESUS-CHRISTUS, Dei filius, è virgine MARIA naſcitur ſub Olympiadem 194. ac Tiberio imperante, cùm ætatis quartum & triceſimum expleſſet annum, pro recuperanda humani ſalute generis, voluntarias crucis ſupplicio pœnas luit. Tiberio V. & Sejano Coſſ. Martii 23. Tertio exinde conſurgens à mortuis die, quadrageſimo quàm revixerat, ſub Diſcipulorum oculis in cœlum revectus eſt.

Vide lib. 12. de Doct. Temp.

Poſt Chriſti necem, & illapſum in Diſcipulos Spiritum ſanctum, audacter illis quæ viderant, publicéque profitentibus, Judæi in eos acerbè ſævierunt. *a* Stephanus unus è ſeptem, qui ad profana ſacráque miniſteria in cœtu Chriſtianorum obeunda delecti erant, quòd in Chriſti prædicandam gloriam ardentiùs incumberet, ab æmulis comprehenſus, ac ſaxis eſt obrutus.

Quæ ſub paſſionis annum acciderunt.

a Act. 6. & 7.

Ex eo tempore Chriſtianum nomen quibuſcumque poterant modis abolere conati ſunt Judæorum principes, ſed imprimis in illos Saulus *b* exarſit: qui ampliſſimâ ſibi à Pontifice factâ poteſtate, cùm ad illos opprimendos Damaſcum tenderet, Chriſti voce aſpectúque territus, ac proſtratus, totum ſe repente ad illius cultum applicavit. Id evenit anno à Chriſti, Stephaníque morte tertio. Quippe anni illi 35, quibus Paulum Chriſto ſerviiſſe veteres affirmant, *c* ut antè docuimus, ab anno Neronis 13, Chriſti 67 retro numerati, in eum deſinunt, qui eſt ab anno Paſſionis tertius.

b Act. 9.

Pauli converſio.

c Par. 1. l. 4. c. 4.

* *Circa veram Chriſti nati Epocham adjecimus diſſertationem ad cap. 1. lib. 4. Partis 1.*

A. t. Chriſti ad 37.

Hiſtoria Chriſti ab anno 4709, Periodi Julianæ ad ann. 4746. ejuſdem Periodi.

CAPITIS I. PARS ALTERA.

» ANNO igitur Periodi Julianæ 4709 Joſe-
Lucæ 2. » phus & Maria in Bethleem eo temporis
» intervallo profecti ſunt quo filium primogeni-
» tum enixura hæc erat. Ille igitur quemadmo-
» dum à traditione acceptum habemus, 25 De-
» cembris in lucem editus, octavo ætatis die Cir-
» cumciſus, ineunte Period. Julian. 4710 JESUS
» vocatus eſt, quem haud multò poſt Deum ve-
» neraturi ab Oriente Magi convenère. Maria
» vero 40. partus die ad templum Jeroſolymo-
» rum, tum Filium Domino oblatura; tum pari
» turturum aut columbarum pullis duobus ma-
» ctatis, ſacra de more factura, ſe contulit. Joſe-
» phus ſomnio præmonitus, futurum ut Hero-
» des puerum interimendi quæreret oportunita-
» tem (immaniter eo principe in pueros omnes,
» bimulos quique nondum ad eam ætatulam per-
» tigerant in Bethleemo, finitimiſque tractibus
» deſæviente) matris & infantis ſaluti conſultu-
» rus in Ægyptum eos deduxit. Hinc Herodes
Joſeph. l. 18. » morbo labefactatus, atque in Archelaum &
» Philippum germanos fratres, Antipatri filii
» natu majoris infandis calumniis infenſum &
» exulceratum gerens animum, reſciſſo priori te-
» ſtamento, Herodem Antipam filiorum mini-
» mum regni conſtituit hæredem, eo tamen re-
» fecto ſumma rerum Archelao contigit. Ubi Ju-
» das & Matthias, legis peritiſſimi, audivere
» actum eſſe de ſalute regis; juvenes quos eru-
» diebant, inſtigationibus incenderunt, ut aqui-
» læ in majori templi portu ex auro prominen-
» tis effigiem ſubverterent. Herodes, quo juben-
» te ſimulachrum ſteterat, conjurationis aucto-

res vivos combuſſit, & luna eſt ea nocte paſſa deliquium, ſed vix perductâ ad aliquot menſes vitâ infelici, eodem anno menſe Novembri, 34. regni ab occiſo à ſe Antigono, 37. à conceſſa ſibi à Romanis purpura, luctuoſa morte diem obiit ſupremum.

A. 1. Chriſti ad 37. Joſeph l. 17. c. 8. & 15. l. 1. c. 15.

Joſephus, mortuo Herode, Angeli monitis edoctus in Judæam contendit anno 4711. Per. Jul. ſed veritus ne, ab Archelao Judææ imperante, aliquod ſibi diſcrimen impenderet, divinitus præmonitus in Galilææ tractum, in oppido Nazareth vitam traducturus, conceſſit. Antiquioribus benemultis, & recentioribus non paucis placuit natum fuiſſe Chriſtum Corn. Lentulo, & L. Æmilio paulo Coſſ. id eſt anno 4713. Jul. menſe Decembri, verùm ex Herodis obitûs Epochâ, iſta fit opinio erroris manifeſta; anno ſequenti ſeu Period. Jul. 4714. Correctionis inductæ à Julio Cæſare 46. Æræ vulgaris Chriſtianæ initium affigitur. Anno autem vulgari 6, Judæorum magnates Archelaum ſibi infenſum tyrannide apud Cæſarem arceſcunt, ille ut à ſe criminationes depelleret Romam fato infelici profectus, ex ea Viennam in Galliis anno ſequenti, actus eſt in exilium. Quirinus, Archelai tetrarchiâ in provinciam Romanam redactâ, procurator miſſus in Judæam, regiam vendidit, exegitque cenſum à Judæâ & Syriâ anno 37 ab Actiacâ pugnâ, atque Joazaro moto Pontificiâ dignitate, Ananus Sethi filius (is eſt Annas Caïphæ Socer) in ejus locum ab eo ſuffectus eſt; Chriſtus ætatis 12, die feſto Paſchatis, æræ vulgaris 8 anno, ſedens in Doctorum conceſſu nectens quæſtiones & auribus excipiens ſolutas à parentibus in templo repertus eſt. Æræ vulgaris 14. Nolæ mortuus eſt Auguſtus eodem in cubiculo,

Joſeph. l. 2. de B. Jud. c. 11.

An. Chriſti ad 37. Tacitus l. 1. Annal. c. 6.

» quo pater ejus Octavius obierat. Tiberius no-
» vum principatum, ut Tacitus loquitur, ade-
» ptus eſt, & Auguſtalem potentiam ſive αὐτο-
» κρατείαν omni legum auctoritate liberam. Un-
» de ab eo tantum anno exiſtimamus imperii il-
» lius exordium eſſe deducendum. Caïaphas ſive
» Caïphas anni ſeu Annæ gener, elapſis aliquot
» annis quorum intervallo Chriſti geſta altiſſi-
» mo ſilentio involvuntur, ſupremus eſt Judæo-
» rum ſacerdos anno æræ vulgaris 26 renuntia-
» tus, quo tempore Pontius Pilatus Judææ præ-
» poſitus decem annis ei præfuit, cujus nomini
» Philo., dictarum pro pecuniis ſententiarum,
» rapinarum, injuriarum, cladium, tormento-
» rum, cædium frequentiſſimarum indemnatis
» illatarum ſæviſſimæ crudelitatis, ſceleribus reſ-
» perſo, ignominiæ notam inurit. Joannes, Ti-
» berii 15. à morte Auguſti deducto, id eſt anno
» vulgari 28 baptiſmatis aquis luſtrare & pœni-
» tentiam publicare cœpit ad 19 Octobris, quod
non omnino lævi conjecturâ conficitur. Anno
» ſequenti duobus geminis Coſſ. Chriſtus fuiſſe
» baptiſatus vulgo perhibetur, imo huic anno.
» mors ejus à nonnullis Patribus adſcribitur, cum
» tamen annum ſolidum aliquot adjectis menſi-
» bus Joannes ad populum verba fecerit, *& im-*
» *pleret curſum ſuum*, atque omnis ab eo plebs bap-
» tiſma ſuſciperet. Arbitramur Quartino & Lon-
» gino Coſſ. ſeu anno æræ vulgaris 30. 6. die
» Januarii, ut à certa & minime dubiâ traditio-
» ne accipimus Chriſtum à Nazareth ad eum
» fuiſſe profectum & baptiſmatis aquis ab illo
» perfuſum. Hoc eodem anno Chriſtus primum
» miniſterii ſui Paſcha celebravit a quo primus
» annus ſeptuageſimæ & poſtremæ hebdomadis
» Danielis exordium cœpit, in ea porro fœdus
» confirmatum eſt multis. In annum ſequentem,

Joſeph. l. 18. c. 3.

Philo de Legatione ad Caium.

Act. 13. Luc. 3.

Joan. 2. 13.

æræ vulgaris 31, ætatis Chriſti 35, alterum Domini noſtri Paſcha conferendum eſſe duximus; tertium in vulgarem 32. quartum denique quo Chriſtus victima ſalutis immolatus eſt, ineunte quarto ſeu medio poſterioris hebdomadis Danielis, æræ Dionyſianæ ſeu vulgaris 33, ætatis Chriſti 37, feriæ ſextæ, diei 3 Aprilis eſſe adſcribendum ut die Dominicâ ejuſdem menſis redivivus è tumulo prodierit. « « « « « « « « « « A. 1. Chriſti ad 37.

In illis vero de ætatis Chriſti ſubducendis rationibus ita religioſe Petavio non hæſimus ut paululum ab illo non deflexerimus, parcè tamen, neque niſi graviſſimis de cauſis fuſius in animadverſionibus ad cap. 4. lib. 4. partis 2. à nobis evolvendis, ab ejus ſententiâ receſſimus. « « « « « «

De Caio Caligula, Claudio, ac Nerone: quorum geſta perſtringuntur.

A 37. Chriſti ad 68.

CAius Cæſar, Caligula dictus à militari calceamento, quo puer in caſtris uti ſolebat, patre Germanico, matre Agrippinâ M. Agrippæ, ac Juliæ filiâ, Tiberio ſucceſſit, eodem, quo ille obiit, anno Chriſti 37: *a* cui jam animam agenti ſuapte manu fauces eliſiſſe dicitur. Annum tunc ingreſſus erat quintum & viceſimum: quippe natus Antii prid. Cal. Septemb. (ait *b* Suetonius) patre ſuo, & Capitone Coſſ. qui eſt æræ Chriſtianæ duodecimus. Magna, ut primùm imperium attigit, populi lætitia, nec minor ſpes extitit, ſimilem fore Germanici patris augurantium: *c* cui virtutes omnes animi, corporiſque contigiſſe, memoriæ proditum eſt. Et quidem, ut optima pleiumque ſolent eſſe peſſimorum Principum initia, haud pauca tum

CAP. II. Pat. 1. l. 4. c. 5. *Caius Caligula.*

a Sueton. in Caio 12.

b Suet. c. 8.

c Suet. ib. 3.

A. 1. Chriſti ad 57. moderati ac civilis animi ſigna protulit. ſed ſubinde, tanquam hominem exuiſſet, feras ipſas immanitate vicit. Graſſatus per ordinum omnium cædes, *a* Macronem quoque Pretorianis præfectum, cujus operâ factus erat Imperator, occîdit. Conſuetudinem ſtupri etiam cum ſororibus fecit. Exhauſtis infinitis opibus, ac vix anno vertente toto illo conſumpto vicies ac ſepties millies HS, quod Tiberius congeſſerat (quæ ad coronatum 72561500 propemodum attingunt) ad proſcriptiones & rapinas convertit animum. Inter alia crudelitatis indicia, excepta vox ejus eſt: *Utinam populus Romanus unam cervicem haberet!* *b* In extructionibus operum nihil tam efficere cupiebat, quàm quod poſſe effici negaretur. *c* Baiarum medium intervallum, & Puteolanas moles trium millium & ſexcentorum paſſuum ponte conjunxit anno Chriſti 39. *d* Idem pro Deo coli ſe toto orbe terrarum, ac templa ſibi conſtitui juſſit. Ad extremum 9 Kal. Febr. à Chæreâ Caſſio, Tribuno cohortis prætoriæ, & aliis conjuratis interfectus eſt anno Chriſti 41, cùm imperaſſet annis 3, menſibus 10, ac diebus 8. ut ſcribit *e* Suetonius; vixiſſet autem annos 29.

a Dio 59. Sueton. 26.

b Suet. 37.

c Sueton. 19. Dio 59.

d Suet. Philo de Legat. Joſeph. 19. Ant. c. 1. Suet. 58.

e Cap. 59. Dio 59.

Claudius.

f Claudius Nero Caii Caligulæ patruus, Druſi filius, poſt Caium præfuit, homo naturâ minimè malus, ſed vecors, ac ſtolidus. Itaque non tam ſuapte ſponte crudelis fuit, quàm alieno ductu & arbitrio, præſertim liberorum & conjugum: quorum poteſtati ſe, omniáque permiſit. *g* Uxorem primùm habuit Meſſalinam; cujus ſtupra & inaudita flagitia ignota nulli ſolus neſciit, donec palam auſa nubere Silio equiti, juſſu illius cum adultero perimitur, impellente Narciſſo, qui cum Pallante altero liberto apud ipſum omnia poterat. Id evenit anno im-

f Suet. Claud. Dio 59. Fa. 2. l. 4. c. 5.

g Tac. l. 11. Suet. Dio 60.

perii ejus 8, Chriſti 48, Dione, ac Tacito teſtibus. A 37. Chriſti ad 68.

Alterum ſtoliditatis indicium, quòd occiſâ Meſſalinâ, è quâ Britannicum filium, & Octaviam ſuſceperat, Agrippinam Germanici fratris filiam duxit, Neronis ex Domitio matrem, anno imperii nono, Chriſti 49. Idque Pallantis hortatu: cujus, & Agrippinæ precibus, Neronem adoptavit anno imperii 10, præteritóque Britannico ſucceſſorem deſtinavit. Idem Româ Judæos anno Chriſti 49, *a* Mathematicos Italiâ pepulit anno 52. Expeditione in Britanniam inſulam factâ intra dies 16 univerſam domuit, ut ait *b* Dio, anno imperii tertio. Moritur Marcello & Aviola Coſſ. 3. Eid. Octob. anno Chriſti 54; cùm ei venenum in boleto datum eſſet ab Agrippinâ. *c* Imperavit annis 13, menſibus 8, diebus 20, vixit annos 64.

a Tacit 12: Sueton.
b Dio 60.
c Suet. Dio.

d Irato Romanis Deo, poſt vitrici mortem Domitius Nero cepit imperium annos natus *e* ſeptemdecim, quod initio ſic geſſit, ut inter optimos principes haberi potuerit: quamdiu ſcilicet Senecæ præceptoris monitis obtemperavit. Pòſt ætatis licentiâ, & adulatione corruptus, monſtri quàm hominis ſimilior extitit.

d Suet. Dio 62.
Nero.
e Suet. Nero 8.

f Parthos captâ Armeniâ graſſantes, per Corbulonem repreſſit, ſtrenuum & antiquæ virtutis ac ſeveritatis ducem. qui & Armeniam recepit *g* annò Neronis 7, Chriſti 60: & Tridatem Vologeſis Parthorum regis fratrem Romam venire compulit, & ab Nerone diadema petere. quod *h* anno Chriſti 66, Neronis 13 factum. quo & Corbulonem honorificè revocatum mori coëgit. Britannicum, ſtatim ut imperare eſt orſus, veneno ſuſtulit. *i* Agrippinam matrem honore prius omni ſpoliatam; ac palatio pulſam, ad extremum juſſit occidi. quod parricidium, ne

f Tac. 13 Dio 61.
Corbulo dux eximius.
g Tac. 14.
h Tac. 16. Dio 63.
i Sueton. 34. Tac. 14. Dio 61.

A.37 Chriſti ad 68.

quid ad illorum temporum infelicitatem deeſſet, Senatus probavit. Id evenit anno Chriſti 59, Neronis 6. *a* Poſt hæc inductâ Poppæâ, quam ab Othone abſtraxerat, Octaviam relegatam interficit. *b* Conjuratione in ipſum Piſonis aliorúmque detectâ, Lucanum poëtam, Senecam philoſophum, cum aliis quamplurimis anno Chriſti 65 morte multavit. eodémque Poppæam gravidam ictu calcis exanimavit. Adjecit ad hanc immanitatem turpiſſimi dedecoris infamiam, quod in ſcenam prodire, & inter hiſtriones, aut citharœdos operam dare, & Circenſibus equos agitare non eſt veritus. Quinetiam ut ardentis Troiæ ſpeciem, velut per ludicrum, exprimeret, incendit Urbem *c* anno Chriſti 64. Quibus flagitiis cùm in odium ſuorum contemptúmque veniſſet: deſtitutus ab omnibus, & ad ſupplicium quæſitus, carnificis in ſe partes occupavit anno imperii decimo quarto, æræ Chriſti 68, *d* eo die, quo Octaviam interemerat.

a Sueton. Dio 61. Tac. 14.
b Tac. 15. Dio 62. Sueton.
c Tac. 15. Sueton. Dio 63.
d Sueton.

Judaïca res, & Christiana, ſub Caïo, Claudio, & Nerone.

A Chriſti 37 ad 68.

CAP. III. Vide lib. 11. de Doct. Temp. cap 10, & ſeq. *Agrippa rex.*

AGRIPPA Ariſtobuli filius, ſenioris nepos Herodis, à Tiberio vinctus, quòd Caio Caligulæ ſtudens, ei precatus eſſet imperium, mox ut Tiberius obiit, à Caio vinculis ſolutus eſt, ac Philippi & Lyſaniæ tetrarchiis cum regis appellatione donatus, *e* auctore Joſepho, ac ſequente anno, Caii ſecundo, ut idem refert, ad regnum ſuum navigavit. cujus æmulatione ſoror ejus Herodias, quæ Philippo viro ſuo relicto inceſtas cum ejus fratre Herode Antipa Ga-

e Joſeph. 18. Ant. 8.

lææ tetrarchâ nuptias junxerat, hunc ipſum Romam ad regium decus obtinendum adire compulit. Sed ibi Agrippæ literis offenſum ſibi Caium reperit, ac *a* ſperatum regis honorem mutavit exilio, & Lugdunum relegatus eſt, ejúſque Tetrarchiâ auctus eſt Agrippa. quod anno Caii tertio, vel ineunte quarto contigiſſe paulò pòſt conſtabit. Quo tempore Vitellio Syriæ præſidi ſucceſſor datus eſt Petronius, cui mandatum à Caio, ut imaginem ſuam Hieroſolymis in templo collocaret. ſed differente Petronio, *b* mortuus eſt interim Caius. Alexandriæ quoque Judæi à Flacco Avilio præfecto indignè habiti *c* Philonem gentis ſuæ nobilem, ac diſertum virum Romam allegarunt ad Caium, à quo illuſus, & ejectus eſt. Quin eodem anno Pilatum vitæ pertæſum ſibi necem attuliſſe, *d* ex Euſebiò didicimus. A. 37. Christi ad 68. *a* Joſeph. ib. c. 19. *b* Joſeph. c. 11. *c* Philo lib. de Legat. Joſeph. ibid. c. 10. *d* In Chron. & 2. Hiſt. 7.

Caio vivis exempto, qui ſucceſſit ei Claudius anno Chriſti 41, eo ipſo *e* regnum amplificavit Agrippæ, additâ Judæâ, & Samariâ. Sic regnum Herodis poſt ejus mortem in lacinias diviſum, ex aſſe primus Agrippa poſſedit. Qui ſtatim Hieroſolymam abiens, Chriſtianos inſtituit perſequi, quò ſibi Judæos conciliaret. ac primùm *f* Jacobum occidit: deinde Petrum in carcerem conjecit: unde ab Angelo eſt ereptus. Nec diu crudelem ambitioſúmque principem cæleſtis ira diſtulit. Poſt tres annos, quàm Palæſtinæ totius rex erat factus, Cæſareæ cùm eſſet, quæ Stratonis Turris dicitur, *g* próque tribunali verba faceret, tamquam Deo acclamari ſibi paſſus, ſubitâ numinis irâ, ſcatentium è corpore vermium tabe confectus eſt. Paullo ab Lucâ diverſam narrationem apud Joſephum mortis illius invenies. Sed de tempore, quod diximus, affirmat. Nam quatuor annis regnaſſe *e* Joſeph. lib. 19. c. 4. *f* Act. 12. *g* Act. 12. Joſeph. 19. c. 7.

A 37. Chriſti ad 68.

illum imperante Caio; tribus ſub Claudio: in totum ſeptenis annis aſſerit. Eo defuncto, Judæa deinceps contributa eſt Syriæ, ac proprios reges habere deſiit.

Chriſtianæ rei incrementa.

Interea per Judæam, & Syriam, ac longiùs quoque propagari pietas Chriſtiana cœpit, incumbentibus in eam rem naviter diſcipulis, præſertímque Petro, ac Paulo. quorum ille peragratâ Syriâ, Antiochiæ ſedem Pontificiam fixiſſe creditur anno poſt paſſionem Chriſti ſeptimo, æræ communis 37. cui annos ſex integros præfuit. Romam inde *a* circa Claudii ſecundum migravit annum, ut in Chronico ſcribit Euſebius, qui & annis 25 Urbis epiſcopum Petrum fuiſſe refert: * Dionyſius Alexandrinus apud Euſebium auctor eſt, primum omnium Petrum Romæ Chriſti prædicaſſe fidem, ſive Eccleſiam ibi fundaſſe. Hujus ſedis principium cadit in annum Claudii tertium, Chriſti 43, qui eſt ab ejus profectione proximus: cùm Paulus nondum eò perveniſſet; qui in Aſiâ, & Græciâ, Macedoniáque interim procurabat Evangelium: atque anno poſt paſſionem Chriſti 25, Neronis 2, vinctus Romam adductus eſt, *b* ut teſtatur Hieronymus, qui eſt annus Chriſti 56. Itaque diu ante Paulum Romam Petrus adiit.

a Euſ. 2. Hiſt. c. 24.

Petri Cathedra Romana.

b Hier. Script. Eccl.

* *De priorum Romanorum Pontificum ætate nihil certi haberi poteſt uſque ad Victorem. Hac hiſtoria Chriſtianæ capita erudite tractarunt Pearſonius, Papebrochius, Pagi, Tillemonius, ne tamen inter ſe conſentiunt. Euſebius tradit Petrum ſediſſe Romæ 25. an. quod maximas patitur difficultates. Lactantius vero in libro edito à Baluſio tom. 2. Miſcellan. de mortibus perſecutorum aſſerit Petrum per 25. annos multas provincias peragraſſe; poſtea veniſſe Romam initio Neroniani imperii, hoc eſt ann. æræ vulgaris 54. obiit vero ann. 65. undecim igitur tantum annos Romanam ſedem obtinuiſſe Petrum exiſtimant multi.*

Paulus ab Nerone coram auditus, & abſolutus eſt. Sed cùm utriuſque, ut apparet, Apoſtoli ſtudio Romæ Chriſtiana fides adoleſceret, primus eam inſectatus eſt Nero. qui cùm Urbi, ut ſuprà dictum eſt, ſubjeciſſet ignes, anno imperii 11, æræ Chriſtianæ 64, falsò ſceleris hujus in Chriſtianos derivavit invidiam. Ideo comprehenſi pleriſque, & horrendis affecti ſuppliciis *a* adeo ut nonnulli ſebo, adipe, ac pice obliti facium inſtar, in uſum nocturni luminis arſerint. Eodem ferè tempore Simon Magus qui *b* Samariæ Chriſtianam religionem importante Philippo, ei nomen dederat, & ad maleficas artes poſtea redierat, Romam advenit, ac præſtigiis ſuis Romanos illuſit: * *c* quem Petrus à dæmonibus in aëra ſubvectum, ac volitantem, oratione ſuâ dejecit. Ob id Neronis juſſu tam ille, quàm Paulus capitis damnati ſunt 3. Kal. Jul. anno Chriſti 67, Neronis exeunte 13. *d* Petrus inverſis veſtigiis cruci ſuffixus eſt. *e* Paulus eadem die gladio truncatus eſt.

Reliquorum Apoſtolorum acta, nullâ ferè certâ, ac fide dignâ hiſtoriâ comprehenſa in obſcuro latent. De Matthæo ſcribit *f* Irenæus, ſcriptum ab eo tunc Evangelium, cùm Petrus Romanam inſtituit Eccleſiam. Jacobum quoque minorem fratrem Domini, qui primus Hieroſolymorum antiſtes ab Apoſtolis ordinatus eſt, *g* anno ſedis ſuæ 30, Neronis ſeptimo, Judæi peremerunt. quod in annum incipit Chriſti 61. Jacobo ſucceſſit Simon, Petro Linus, qui hactenus Choreпiſcopus fuiſſe putatur.

Utriuſque cathedræ tempus auctoritate aiti-

A. 37. Chriſti ad 68.

Prima perſecutio ſub Nerone.

a Tac. Ann. 15. Suet. 16.

b Act. 8.

c Arno. 2. Cyril. Cat. Chryſol. Ser. 47. 6. Sulp. lib. 2. Chryſoſt. Homil. 18. in Acta. Ephræm. Serm. de Hæret p. 803. & alii.

Petri Paulique mors.

d Ambr in Pſ. 118. Oct. 21. Euſeb. 3. de Dem. p. 75. Aug. ſerm. 28. de Sanct.

e Hieron. de Script. Chryſ. Homil. 2. in Ep. ad Rom.

f Iren. l. 2. c. 1.

Jacobus minor.

g Hieron. de Script. Eccl. Euſ. Chron.

Demonſtratur cathedra Romana tempus.

* *Petri cum Simone Mago certamen dubium valde ac incertum eſt cùm veterum Scriptorum nullus ante Arnobium de illo ſermonem faciat.*

a 37. Chriſti ad 68. tur. Sed Romanæ intervallum plures, quàm Antiochiæ, teſtes habet. Hujus enim ſolus vindex eſt Euſebius in Chronico, qui ad annum ultimum Tiberii initium ejus adſcribit, à quo ſe primo deinceps anno Romam profectum eſſe Petrum adnotat. Sed prior illa de Antiochenſi ſede lacinia germana non eſt; cùm nec in veteribus libris appareat; & abſurdè Petrum Antiochiæ doceat annos 25. manſiſſe. de Romanâ conſtantiùs antiqui loquuntur, cujus finis in Petri nece factus eſt, anno Chriſti 67, Neronis labente adhuc 13, & inſtante 14: ſed is decimus quartus computatur ab Hieronymo, qui Apoſtolos ambos eo ipſo mortem obiiſſe ſcribit, eundémque numerat poſt paſſionem Chriſti 37. a Ad hæc Petrum ait annis 25. Romanam ſedem obtinuiſſe. Unde videri poteſt circa annum Chriſti illius initium feciſſe: Antiochenæ verò ante annos ſex, Chriſti 37.

Vide 11. de Doct. Temp. c. 13.

a Hier. de Vir. Illuſtr. & in Chr.

Neque verò Romanam tantùm Eccleſiam à Petro fundatam eſſe veteres produnt. Sed etiam Innocentius primus in Epiſtola prima, *manifeſtum eſſe*, ait, *in omnem Italiam, Gallias, Hiſpanias, Africam, atque Siciliam, inſulaſque interjacentes nullum inſtituiſſe Eccleſias, niſi eos, quos venerabilis Apoſtolus Petrus, aut ejus ſucceſſores, conſtituerint ſacerdotes. Aut legant*, inquit, *ſi in his provinciis alius Apoſtolorum invenitur, aut legitur docuiſſe.*

De Galba, Othone, Vitellio, Veſpaſiano, Tito, Domitiano: déque Hieroſolymorum excidio.

A 68 Chriſti ad 96.

CAP. IV.

a Suet. Nero c. 40. & 41. Xiph.

PAullò ante Neronis obitum, *a* C. Julius Vindex, qui pro Prætore Galliam regebat,

palam deficiens, Sergium Galbam Hiſpanias adminiſtrantem ad imperium capeſſendum impulit. quod ille, ſubinde interempto manu ſua Vindice, perſeveravit facere. *a* Ita ſublato Nerone, imperavit menſes circiter ſeptem, grandi jam natu: ac ſequente anno, Chriſti 69 ineunte, periit cum eo, quem adoptarat, Piſone: cùm jam M. Silvius Otho imperator acclamatus eſſet. Sed huic perbreve imperandi ſpatium fuit, ac trium circiter menſium.

A. 68. Chriſti ad 96.
Galba.
a Suet. Galba. Xiphil.
Otho.

Interim *b* Vitellius Germanicarum legionum, quibus Conſularis legatus præerat, fiduciâ, Imperatoris nomen uſurpat. & ad Bebriacum, Othonis levi prælio vincit exercitum. qui civilium pertæſus armorum, voluntariam ſibi necem conſcivit Aprili circiter menſe, ætatis anno 37.

b Tac. 1. Hiſt. & 2. Suet. in Othone & Vitell. Plut. in Othone. Xiphil.

c Vitellius poſt Othonem imperium octo admodum menſibus geſſit eodem anno Chriſti 69. quod intervallum haud ſolus implevit. Nam Flavius Veſpaſianus, qui ad comprimendos Judæos à Nerone miſſus fuerat, adjuvantibus Tiberio Alexandro Ægypti præfecto, & Muciano Syriæ præſide, trium cæde principum quaſi fluctuans & incertum ſuſcepit imperium. *d* Primus Tiberius Kalendis Juliis annis Chriſti 69. legiones in illius verba ſacramentum adegit. iſque primus principatûs dies in poſterum celebratus, ait Tacitus. *e* Decem annos imperium rexit ſummâ æquitate ac clementiâ. Obtrectantium libertatem, maximéque philoſophorum, patientiſſimè tulit. Helvidium tamen Priſcum Thraſeæ generum, ſectâ Stoïcum, & Prætorem, nimiâ ejus inſolentiâ coactus relegavit, ac juſſit occidi, tum Philoſophos, uno excepto Muſonio, urbe ſubmovit anno Chriſti 73. Ingenia, doctrinâſque magnâ liberalitate comple-

Vitellius.
c Suet. Tac. Xiphil.
Veſpaſianus.
d Tac. Hiſt. 2.
e Suet. Xiphil.

A.68. Chriſti ad 96. xus eſt. Primus enim Latinis Græciſque rhetoribus è fiſco annua centena conſtituit. Sola in eo culpabatur pecuniæ cupiditas : quam tamen excuſare ſolebat ærarii fiſcique inopiâ ; aſſerens quadringenties millies opus eſſe ut reſpublica ſtare poſſet. Ea ſumma ad noſtram pecuniam redacta coronatorum circiter efficiet 107500000.

Vide Part. 2. l. 4. c. 5. *Hieroſolymitanum excidium.* Bellum eo Imperatore confectum eſt Judaïcum ; ad quod privatus adhuc ab Nerone miſſus erat, ut ſuprà docui. Id à ſeditioſis quibuſdam ortum habuit ; quorum *a* dux Eleazarus Ananiæ Pontificis filius ; qui per ſpeciem religionis adversùs Romanos arma moverunt. Dehinc ſtrage ſuorum, qui à Cæſarienſibus, Scythopolitanis, aliiſque paſſim trucidabantur, efferata gens contra Romanos pertinaciùs contendit. Ceſtius Gallus Syriæ legatus Hieroſolymam obſidens, cum magna copiarum ſuarum cæde in fugam agitur *b* anno Neronis 12, Novembri menſe, Chriſti 65. Victores Hieroſolymam reverſi cùm alios belli duces eligunt, cum Joſephum Matthiæ filium. *c* Anno Chriſti 67 Veſpaſianus per Galilæam ac Judæam arma circumferens, præter oppida pleraque, ducem ipſum belli Joſephum in poteſtatem redigit : à quo & illi prædictum eſt imperium. Poſtremò caput gentis Hieroſolymam aggreſſus ; mox interruptam Neronis, aliorúmque cæde principum obſidionem per Titum filium jam Auguſtus inſtaurat anno imperii ſecundo, Chriſti 70. per Azymorum dies, ac demum *d* Loi decimo, ſive Auguſti 5. die, Templo ſuccenſo, urbs eſt capta penitus, *e* Gorpiæi 8, qui Sept. 1 reſpondet, feria 7 ; ut Xiphilinus ex Dione prodidit.

a Joſeph. 2. de Excid. c. 17. & ſeq.

b Joſeph. l. 2. c. 24.

Joſephus hiſtoricus.

c Joſeph. l. de Exc. 1. c 14. Suet. Xiph.

d Joſeph. 6. de Exc. c. 26.

e Id. lib. 6. 47.

Ea clades Judaïcæ genti, ac nomini exitium attulit, tantâque vis calamitatis, ac tam multi-

plex malorum ſpecies fuit, ut appareret ob unius Filii Dei indigniſſimam necem pœnas iſtas eſſe perſolutas. *a* Nam & horrenda fames incluſos mœnibus in eam rabiem impulit, ut humanis veſcerentur carnibus; ac natorum etiam corpora matres abſumerent: & undecies centena millia, quod fando vix auditum erat, unâ illâ obſidione perierunt. Urbs ipſa denique ſolo æquata; *b* cui & aratrum victor impreſſit. Anno imperii tertio, Chriſti 71, *c* Veſpaſianus cum Tito filio de Judæis triumphavit: ac tum Jani templum occluſit; & Pacis ædificare cœpit. Eodem anno tumultuantibus Alexandriæ Judæis, *d* Lupus præfectus templum ipſorum Onion dictum ab Onia pontifice, qui illud fundarat, obſtruxit. Dehinc Conſulatu ſuo nono, quem cum Tito filio geſſit, *e* deceſſit ex morbo, dum legationibus operam daret, aſſerens Imperatorem ſtantem mori oportere. Fuit hic annus Chriſti 79, dies, VIII. Cal. Jul. cùm annos vixiſſet 69, menſem 1, dies 7; imperaſſet annos decem.

A 68 Chriſti ad 96.

a Joſeph. lib. 7. de Excid. Dio 66.

b Hieron. in 8. Zach.

c Joſeph. 7. c. 24. vel ιθ'.

d Id. cap. 30. vel λζ'.

e Suet. Veſp. c. 24. Dio 66.

f Inter optimos Imperatores jure numeratur qui Veſpaſiano patri ſuffectus eſt Titus. etſi antequam imperaret, crudelitatis, avaritiæ, ac libidinis ſuſpectus fuerit. Sed qualeſcumque mores ſuos in principatu ſic in melius convertit, ut amor ac deliciæ generis humani vocari meruerit. Præcipua in illo manſuetudinis ac facilitatis laus extitit. Nulli negare quicquam ſolitus aiebat, *Neminem à principe triſtem oportere diſcedere.* Cùm ſuper cœnam recordatus eſſet nihil ſe cuiquam eo die præſtitiſſe; *Amici*, inquit, *diem perdidi.* Eo imperante, anno Chriſti 80 ex Veſuvio monte ingens vis flammarum, ac mox cineris erupit. *g* Hæc verò in Africam, Syriam, & Ægyptum uſque pervaſit. Oppida periêre

f Sueton. Xiphil.

g Xiphil. Plin. Jun. l. 6. Ep. 16.

A. 68. Chriſti ad 96.

duo, Pompeii & Herculanum. Amphitheatrum & thermas ſuo nomine dedicavit.

a Sueton.

Moritur anno Chriſti 81, Eid. Sept. poſt annos duos, ac menſes totidem, diéſque 20 quàm ſucceſſerat patri, a altero & quadrageſimo ætatis anno, non ſine dati ab fratre Domitiano veneni ſuſpicione.

Domitianus.
b Suet. Xiph.

Incredibile ſui deſiderium Titus moriens Senatui, populóque reliquerat. Auxit id b Domitianus frater ejus ac ſucceſſor, pæne omnium, qui hactenus fuerunt, ac deinde vixerunt, principum teterrimus. Atqui inter initia principatus clementiæ juſtitiæque nonnullum ſpecimen ediderat. Sed mox indolens prodidit, ac ſævitiâ, rapacitate, luxuriâ æmulum ſe Neronis oſtendit. c In muneribus ac ſpectaculis effuſus, quinquennale inter alia certamen inſtituit. Capitolino Jovi triplex, muſicum, equeſtre, gymnicum anno Chriſti 86. Primus ſe Dominum, ac Deum appellari voluit. Initium imperandi cùm habuiſſet anno Chriſti 81, conſpiratione ſuorum opprimitur anno 96, decimo quarto Kalend. Octob. anno ætatis 45, cùm imperaſſet annos 15, dies 6.

c Suet. 4. Cenſor. c. 18.

De Chriſtiana re ab exitu Neronis ad ultimum annum Domitiani, ſive

A 68 Chriſti ad 96.

CAP. V.

CHRISTIANÆ res illius temporis haud magna in luce verſantur, ſcriptorum magis inopiâ, quàm quia, mandari quod poſſet literis, extaret nihil. Nam neque parva, neque ſcitu indigna credibile eſt Apoſtolos, ac Chriſti diſcipulos toto orbe geſſiſſe. ſed pleraque fabulis, & incertis narrationibus aſperſa ſunt. Tum

nos præcipua tantùm capita rerum, non exactam ſingulorum hiſtoriam mandare huic libro decrevimus. *A. 68. Chriſti ad 96.*

Petro ab Nerone interfecto, Romanam Eccleſiam Linus regendam ſuſcepit, ut *a* antiqui Scriptores aſſerunt. quibus ſuffragatur vetus Indiculus Romanorum Pont. Liberii tempore contextus, quem penes nos habemus. Huic annos 11, menſes 2 cum diebus aliquot aſſignant: ut an. Chriſti 78 deceſſerit: * Cui Cletus deinde ſucceſſit, quem Anacletum vocat Irenæus, ut & Græci complures, ac duodecim annis ſedit, menſibúſque ſeptem; & martyrium fecit anno Chriſti 19., ac ſucceſſorem habuit Clementem. *b* Anno porrò Domitiani 13, vel 14, Chriſtianum in nomen ardere perſecutio cœpit; in qua S. Joannes Apoſtolus in Patmon inſulam relegatus *c* ſcripſit Apocalypſim, *d* ſub exitum Domitiani: cùm anteà Romæ in fervens demerſus oleum illæſus abiiſſet, *e* quod ex Tertulliano Hieronymus approbat. Paſſi ſunt & Flavius Clemens Conſul, Domitiani conſobrinus, & uxor ejus Flavia Domitilla, ejuſdem Imperatoris cognata; quibus ἀθεότητος & Judaiſmi crimen impactum, ut ſcribit *f* Dio; Domitillam, ait Euſebius, ſive Hieronymus in Chronico, Clementis Conſulis ex ſorore fuiſſe neptem: & eandem virginem Romanum Martyrologium nominat.

Romani Pontifices.
a Iren. l. 3. c. 3. Tert. Carm. contr. Mar. l. 3. Euſeb. Chron. Epiph. hær. 28.
b Euſ. Chron.
c Hier. de Script. Eccl.
d Iren. l. 5. c. 30.
e Hier. l. 1. in Jovin.
f Dio l. 67.

Hæretici porrò eodem intervallo complures extiterunt. præcipui verò Simon Magus à Petro Apoſtolo de ſublimi dejectus: Nicolaus, à *Hæretici.*

* *Cletum ab Anacleto ſecernendum non eſſe pereruditè demonſtravit Pearſonius in Diſſertationibus poſthumis, idque non ex Irenæo tantùm, ſed ex omnibus Græcis. Hunc porrò non Anacletum, ſed Anencletum vocari ibidem oſtendit Pearſonius.*

A. 68. Chriſti ad 96.

a 1. Tim. 1. & 2. & 4.

b Epiph. Hær. 30.

quo Nicolaïtarum ſecta profluxit: *a* Hymenæus, Philetus, Phygellus, Alexander, quorum Apoſtolus meminit. *b* Ebion poſt excidium Hieroſolymitanum hæreſis ſuæ venena ſparſit, ut ſcribit Epiphanius. Menander item, ac Cerinthus temporibus iiſdem vixêre.

De viris doctrinâ laude præſtantibus, qui ab ortu Chriſti ad Domitiani obitum ſæculo ferè integro floruerunt.

CAP. VI. *Philo Judæus.* *c* Philo de Lega.

ILLUSTRAVIT hanc ætatem Judæi Philonis eloquentia pariter, ac ſapientia: *c* qui publica pro Judæis Alexandrinis legatione functus eſt apud Caium Imperatorem. Tum *Muſonius.* Muſonius Tyrrhenus Vulſiniis oriundus, ſectâ Stoïcus, qui Neronis tempore vixit, ut ait Suidas. *Tyaneus.* Apollonius Tyaneus Muſonii familiaris. *d Sen. 63. ep.* Demetrius Cynicus multum ab *d* Seneca laudatus. *Seneca.* Longè verò clariſſimus habitus eſt Seneca ipſe Stoïcus, ac Neronis præceptor, & ab eodem mori coactus. *e Strabo 13.* Sub Tiberio floruit *e* Strabo Philoſophus pariter & Geographus ſcriptor. *Poëtæ celebres.* Sub Nerone Poëtæ celebres fuêre Lucanus; Silius Italicus: quo Nero Conſule mortuus eſt; Perſius Satyricus. Paulo pôſt ſub Domitiano, Martialis, Valerius Flaccus, Statius, Juvenalis. Hiſtorici, Suetonius, Tacitus: inter Judæos *f Joſeph. in fine lib. 20.* *f* Joſephus, qui anno Domitiani 13, Chriſti circiter 93, Antiquitates Judaïcas abſolvit, ætatis anno 56, ut ipſe profitetur. Ita natus erit anno Chriſti 37, Caii Caligulæ primo; quod in vitâ ipſe ſuâ teſtatur. Ejus æqualis, & æmulus fuit *g Phot. cod. 33.* Juſtus Tiberiadenſis, de quo *g* Photius. Veſpaſiano quoque principe extitiſſe fertur Q. Curtius politiſſimus hiſtoricus. Eruditionis variæ palmam tulêre, ſub Tiberio, Grammaticus Ap-

pio Alexandriâ oriundus : Plinius ſenior, qui Titi anno 2, dum Veſuvii montis incendium propius, quàm tutum erat, intuetur; *a* extinctus eſt Christi anno 80. Plinius item junior, illius ſorore natus, ſub Domitiano, ac Trajano celebris fuit; eodémque tempore Quintilianus. Aſconius Pedianus Ciceronis interpres longè nobiliſſimus anno Veſpaſiani 7, ut ſcribit Hieronymus in Chronico, natus annos 73, luminibus captus, duodecim poſtea vixit annos.

A.68. Christi ad 96.

Plinius.

a Plin. Jun. l. 6. ep. 16.

Aſconius & Quintilianus.

De Nerva, Trajano, & Hadriano, & quæ ab iis, vel eorum temporibus geſta.

A 96 Christi ad 138.

b Cocceius Nerva, oppido Narnienſi genitus, grandi jam ætate, poſt Domitianum ſuſcepit imperium anno Christi 96, & ad annum integrum, menſes 4, diéſque 11 adjecit; princeps optimus, ſed propter ætatem contemptus. Domitiani acta reſcidit; & quæ per vim & injuſtitiam erant adempta, reſtituit. Ita ſe demum in imperio vixiſſe dicebat, ut quo minus tutò privatus poſſet vivere nihil metueret. Sed ei ad compeſcendum militem auctoritas defuit. Itaque Domitiani interfectores, à quibus imperium acceperat, illo repugnante, à Prætorianis jugulati ſunt. Ideo Trajanum Germaniam adminiſtrantem in filium adoptavit; cum quo *c* tribus vixit menſibus. Obiit 6 Cal. Febr. *d* cùm vixiſſet annos 65, menſes 10, dies 10. Eutropius annos vitæ ejus numerat duos & ſeptuaginta.

Cap. VII.

b Dio 68. Aur. Victor. Eutr. Vide Par. 2. l. 4. c. 6.

c Victor.

d Dio.

Anno ergo duodecenteſimo Christi Ulpius Trajanus cepit imperium apud Agrippinam Coloniam, annum agens 42, ex urbe Tudertinâ

Trajanus.

A. 96. Chriſti ad 138. oriundus, ut ſcribit *a* Victor. Eutropius Italicæ natum in Hiſpania memorat. Bellicæ vir rei peritus imprimis, ac ſtrenuus: prudens idem, moderatus, ac mitis; ut *Optimi* cognomen omnium conſenſu meruerit. Amicis eum culpantibus, ait Eutropius, quòd nimis circa omnes comis eſſet, reſpondit; *Talem ſe Imperatorem eſſe privatis, quales eſſe ſibi Imperatores privatus optaſſet*. Daciam Romanis provinciis addidit, victo rege Decebalo, qui ſuapte manu periit anno Chriſti 102. *b* In Orientem profectus, Armenios, Iberos, Colchos, Sarmatas, Oſrhoënos, Arabas, Boſphoranos perdomuit. In Parthos invectus, Seleuciam, Cteſiphontem, & Babyloniam, aliáſque ſubegit urbes. Sed dum in mare Rubrum navigat, omnes illi ferè populi defecerunt. quos ſtatim per ſeſe, ac per ſuos duces recepit. *c* Ingens illo imperante terræ motus Antiochiam evertit anno Chriſti 115, quo Coſſ. fuêre Meſſala, & Pedo: quorum hic ruinâ ſubitò eſt oppreſſus. Trajanus per feneſtram eductus vix evaſit. Judæi quoque Cyrenſes in Romanos & Græcos omni crudelitatis genere graſſati ſunt per Ægyptum atque Cyprum. quos Trajanus per Martium Turbonem infinitâ ſtrage compeſcuit. Tandem rebellantibus Parthis, qui ab Romano Imperatore datum ſibi regem expulerant, dum in illos arma molitur, in ægritudinem incidit: ob quam Selinuntem in Ciliciam delatus obiit IV Eid. Aug. anno Chriſti 117, ab eóque Trajanapolis urbs ipſa nomen accepit. Vixit, ut ſcribit Victor, annos 64. minus uno habet Eutropius. Imperavit annos 19, menſes 6, dies 15, ait *d* Dio.

a Dio. lib. 68. Victor. Eutr. 6.

Trajani aureum dictum.

b Dio. Euſeb. Chron.

c Dio.

d Dio. 68.

e Spart. Dio. 66. Victor. Eutr. 8. part. 1. l. 4. c. 6.

Hadrianus.

e Ælius Hadrianus Trajani conſobrinus, ejúſque popularis: (nam Italicâ ortum accepit) Plotinæ favore, quæ uxor Trajani fuit, impe-

tare cœpit anno Chriſti 117, vir ingenio varius ac multiplex, & ad virtutes perinde atque vitia factus. Artium in eo ſtudium pene omnium fuit, etiam minutiſſimarum, quarum peritos, tanquam æmulos, obterere conſueverat. Præſtanti idem memoriâ, & in obeundis provinciis aſſiduus ac diligens. Itaque tantùm terrarum nemo peragravit. Mortuo Trajano Parthis Armenia, Aſſyria, Meſopotamia ceſſit; Daciam quoque relicturus, niſi tot Romanorum civium, quæ illic erant, millia perdere eſſet veritus. A. 96. Chriſti ad 138.

a Sub hoc Judæi tumultuantes, primùm à Martio Turbone compreſſi ſunt anno ejus imperii ſecundo. Poſtea Hieroſolymam inſtauravit, quam Æliam Capitolinam vocavit, eóque coloniam deduxit: atque in eodem loco ubi Templum ſteterat, alterum in honorem Jovis conſtituit. Quæ res Judæorum animos ita commovit, ut ad arma converſi atrociùs, quàm unquam aliàs, bellum excitarint, duce Barcocheba, contra quos Hadrianus cùm alios belli peritos Imperatores, tum Julium Severum è Britanniis accivit: à quo paulatim oppreſſi Judæi, & internecione deleti ſunt. Cæſa Judæorum eo bello quingenta octoginta millia ſcribit Dio; præter innumerabilem multitudinem, quam fames, morbus, aut incendium abſumpſit: adeo ut Palæſtina pæne ad ſolitudinem redacta ſit. Ex illo tempore Hieroſolymam adire Judæis ſub pœnâ mortis vetitum fuit; *b* niſi quòd uno quotannis die lugendi gratiâ adire conceſſum eſt. Belli hujus exitus in annum Chriſti 135 incurrit, quo Hadrianus imperii viceſimum iniit.

Hadrianus Hieroſolymam inſtaurat.

a Spart. Diod. 69. Xiphil. Euſeb. Chron. Oroſ. 7. c. 33.

b Greg. Naz. Orat. 12.

c Ad extremum ævo jam ingraveſcente, morbíſque confectus, prole cùm careret, Ceionium Commodum Verum adoptavit quem Ælium Verum nominavit, ac Cæſarem fecit anno

c Spart. Diod. 69. Eutrop. Vict.

A. 95 Chriſti ad 138.

Chriſti 137. At is Cal. Januar. anni ſequentis extinctus eſt, ut ſcribit Spartianus. Hadrianus itaque affectâ valetudine, Arrium Antoninum, qui poſtea Pius eſt dictus, adoptavit, eâ lege, ut ille ſibi duos adoptaret, Annium Verum Ælii Verii filium,& Marcum Aurelium Antoninum. Demum occiſo Serviano ſororis ſuæ viro nonagenario, aliiſque plurimis, cùm vitæ tædio ſibi mortem afferre tentaſſet, apud Baias periit in conſpectu Antonini Pii, vi Id. Jul. anno Chriſti 138, *a* cùm vixiſſet annos 62, menſes 5, dies 7, imperaſſet annos 21, menſes 11.

a Diod. 69. Xiphil. Spart. Vide 11. de Doct. Temp. c. 21.

De Antonino Pio, M. Aurelio, Vero, Commodo.

A 138 Chriſti 192.

CAP. VIII. *Antoninus Pius.* *b* Capitolinus Victor. Eutrop. 8.

b ANTONINUS PIUS adoptatus ab Hadriano, Romanæ rei præfuit anno Chriſti 138, tantâ virtute ac bonitate, ut exempla omnia ſuperarit. Patris enim potiùs affectu, quàm principis, rempublicam tractavit; atque orbem terrarum ſine bello, quamdiu imperavit, ſolâ auctoritate rexit: ideóque cum Numâ comparatus eſt. Hunc exteri, ac longinqui reges, & populi, adeo veriti ſunt, ut controverſiarum ſuarum arbitrium ab eo poſcerent: In eos qui contra ſe conſpiraverant inquiri vetuit. Moritur *c* anno ætatis 70, imperii 24. Victor annos ætati illius aſſignat 72. In 161 porro Chriſti annum mors ejus incidit, Nonáſque Martias, cùm cœpiſſet annos 138, ex ante diem vi. Eid. Jul. Ita viginti duos annos cum octo ferè menſibus geſſit imperium.

c Capitol.

M. Aurelius. Poſt hunc imperavit M. Antoninus Verus, Pii gener. Hujus enim filiam Valeriam Fauſtinam in matrimonium habuit. Is ab ineunte

ætate

ætate cum cæteris artibus, tum ſapientiæ ſtudiis excultus, hanc ipſam non minùs vitâ, moribúſque, quàm ſermone, ac profeſſione præ ſe tulit. Principio L. Ælium Verum, cui Lucillam filiam collocarat, imperii participem fecit. ac tum primùm duo Imperatores Auguſti nomine rempublicam geſſerunt. *tantúmque hujus rei & novitas, & dignitas valuit, ut Faſti Conſulares nonnulli, ab his ſumerent ordinem Conſulum*, ait *a* Spartianus. Ambo igitur ad undecimum annum communiter imperarunt, ut idem teſtatur cum Eutropio, vitæ inſtitutis inter ſe diſſimillimi. Nam Verus iners, luxúque perditus, ac parùm civili ingenio fuit, quod fratris reverentia moderabatur. *b* à quo miſſus adverſus Parthos, quadriennio toto per duces ſuos rem proſperè geſſit. Itaque de Parthis ambo triumpharunt. Marcomanicum poſtea bellum ab iiſdem ſuſcipitur. Sed in ipſa profectione Verus apoplexiâ correptus, inter Concordiam & Altinum periit anno Chriſti 171, ſi undecimum imperii annum attigit: vel 169, ſi nonum haud exceſſit. Nam utrumque refert Euſebii Chronicon. Solus ergo cum Marcomanis, quibus Quadi, Vandali, Sarmatæ, Suevi, ac barbari ſe omnes adjunxerant, M. Aurelius triennio conflixit, ait Eutropius, ac periculoſiſſimo bello perdomuit. *c* In quo ſiti aliquando laborantem exercitum Chriſtiana legio impetratâ de cælo pluviâ recreavit; quod ſub annum Chriſti 174 contigiſſe Euſebius oſtendit. Ad hujus belli ſumptus, exhauſto ærario, ne quem exactionibus oneraret, imperatoriam omnem ſupellectilem, ornatúmque diſtraxit; & poſt victoriam, emptoribus, qui reddere comparata vellent, pretia reſtituit. *d* Avidius Caſſius, falſo mortis illius allato rumore, tyrannidem cepit, ac poſt tres menſes occiſus eſt.

A. 138. Chriſti ad 192.

a Spart. in Vero. Eutrop. 8.

Verus.

b Capitol.

Marci Aurelii virtus.

c Xiphil. Euſ. Chron. & 5. Hiſt. c. 3.

d Volcat. Gallus.

A. 138. Chriſti ad 192.

M. Aurelius annis 19, menſibus undecim in imperio tranſactis, apud Vindobonam, ſive Viennam morbo eſt extinctus anno Chriſti 180, natus annos 59, ait Victor. quippe editus eſt in lucem, avo ſuo Vero & Augure Coſſ. auctore Capitolino, qui in annum competunt Chriſti 121.

a Xiphil. Capitol. Herodia. 1. Victor. Eutrop.

Commodus.

a Optimo patri nequiſſimus filius ſuffectus eſt Aurelius Commodus Antoninus, crudelitate, libidine, avaritiâ, fœdis, & imperatore indignis artibus Neroni ſimillimus. Cum Germanis initiò rebus compoſitis, Romæ triumphavit. Idem Lucillam ſororem, quæ cum aliis pleriſque contra ſe conſpirarat, occidit, Perenni præfecto Prætorio quæſtionem habente. qui & ipſe poſtea ſimili in culpâ deprehenſus, capite pœnas luit. Exinde Prætorio præfecti ſunt duo, Perennis potentiæ ſucceſſit Cleander, populo propter ſævitiam & avaritiam inviſus: qui, exortâ ſeditione, juſſu Commodi interemptus eſt. Denique ſuorum inſidiis, quibus necem deſtinarat, opprimitur anno imperii exacto duodecimo, ſupérque menſibus 9, ac diebus 14, ait Xiphilinus, cùm vixiſſet annos 31, menſes 4.

b Lampr.

c Siquidem natus eſt patre M. Aurelio, L. Vero Coſſ. anno Chriſti 161. mors autem ejus incidit in annum Chriſti 192, pridie Kalendas Januarii.

Chriſtiana res, & à quibus vel ſanguine, vel ſtylo ſub illis Principibus defenſa, tum qui inter Gentiles doctrinâ celebres. item Hæretici.

CAP. IX.

TRAJANO rerum potiente non ſtatim in Chriſtianos nova indicta perſecutio eſt; ſed Domitiani edicto ſemel orta martyres ali-

quot dedit, è quibus inſignis fuit S. * Clemens Rom. Pont. *a* qui anno tertio Trajani mortuus eſt. cùm ſediſſet annos 9, menſéſque ſex. cui ſucceſſit Anacletus.

A. 96. Chriſti ad 192.

S. Clemens.

a Hieron. de Script. Eccl.

b In Bithynia verò C. Plinius Proconſul de Chriſtianis habitâ quæſtione, cùm eos falſis criminibus paſſim accuſari deprehendiſſet, ex Trajani reſcripto inquirere deſiit: ſic ut oblatos tantùm, obſtinatóſque puniret.

b Plin. l. 10. Ep. 98. Euſeb. 3. Hiſt. c. 33. & in Chron. ex Tert. Apol.

Porro anno Trajani circiter decimo, tertia ab eodem *c* mota perſecutio eſt, in qua Simeon Cleophæ filius annos natus 120 cruci ſuffigitur. necnon Ignatius Romam ex Aſiâ perductus in amphitheatro leonibus objicitur anno Chriſti 108. & errat videlicet Maximus martyr, qui quod Dionyſius in cap. 5. de Divinis Nominibus Ignatium citat, ante Domitianum necem ejuſdem Ignatii collocat. Oneſimus item ſancti Pauli diſcipulus Epheſi Epiſcopus pro Chriſto patitur: & Anacletus Papa cùm ſediſſet annos 9, menſes 3. quem Evariſtus excepit.

Perſecutio Trajani.

c Euſ. Chron. & 3. hiſt. c. 32. & ſeq.

Trajani perſecutionem ſucceſſor ejus propagavit Hadrianus, & in martyres plurimos ſævìit. Evariſtus Papa ſub illo cæſus, Alexandro ſedem reliquit: quam hic anno Hadriani 15, martyrio perfunctus Sixto tranſmiſit: *d* cùm jam Fauſtinus, & Jovita, Brixiani, illius juſſu necati eſſent circa annum ejus 4.

d Acta SS. Fauſt. & Jov.

* *S. Clementem Romanam ſedem obtinuiſſe ante everſam Jeruſalem, everſumque Templum, id eſt ante annum æra vulgaris 71 concludunt eruditi quidam ex ejus Epiſtola ad Corinthios in qua loquitur de Templo, de Sacrificiis, de Levitis & Miniſtris velut ſi nondum abolita eſſent Templum & ſacrificia. Ultro ſe Pontificatu abdicaviſſe exiſtimavit Epiphanius in hæreſi Carpocratianorum, eamque abdicationem ſignificari volunt eruditi in Epiſtola 1. ejuſdem Clementis ad Corinthios.*

A.96. Chriſti ad 192.

Juſtinus Martyr.

a Euſeb. l. 4. hiſt. cap. 16. Hieron. de Script.

Imperante Antonino Pio Juſtinus Martyr *a* Apologeticum unum edidit; [a] alterum M. Aurelio, & L. Vero: quorum ſub initium illuſtre martyrium obiit.

b Iren. l. 3. c. 3. Euſ. l. 4. hiſt. c. 14. & ſeq. & in Chron.

Polycarpus.

Romani verò Pontifices pro Chriſto cæſi ſunt, Sixtus anno ſecundo Antonini, cùm annos ſediſſet propemodum decem; [b] Teleſphorus anno ejuſdem 14: Hyginius anno 18. Aurelii vero anno 5 paſſus eſt Pius. *b* Huic ſucceſſit Anicetus, occiſus & ipſe anno illius 13. Eo Eccleſiam adminiſtrante, [c] Polycarpus Smyrnæ Epiſcopus Romam adiit, ac paulò pòſt circa annum ſeptimum M. Aurelii, egregium in Aſia pro Chriſto certamen obiit. In eâdem provinciâ paſſus eſt & Pionius. Soter poſt Anicetum Romæ cùm ſediſſet annos 4, agonem implevit, eique ſubrogatus eſt Eleutherus anno circiter M. Aurelii 17, *c* quando in Galliis ferali Imperatorum edicto Chriſtiani complures occiſi ſunt, inter quos Lugdunenſes martyres excelluerunt; præſertim Photinus Epiſcopus, Attalus, Alexander medicus, Blandina. *Ac tum primùm* (ait *d* Severus) *intra Gallias martyria viſa, feriùs trans Alpes Dei religione ſuſceptâ.* Id anno evenit Chriſti 177. Paſſa eſt Romæ quoque ſub Aurelio *e* S. Felicitas cum filiis ſeptem. Chriſtianam fidem contra gentiles & hæreticos ſtylo propugnarunt eodem ſæculo quàm

c Euſeb. l. 5. Hiſt. c. 1. & ſeq.

Lugdunenſes Martyres.

d Lib. 2.

e Martyrol. Rom.

a *Hanc primam Apologiam quæ in Vulgatis ſecundum obtinet locum ſcriptam fuiſſe an. æræ vulgaris 140. erudite probat R. P. Pagi in Critica ad Annales Baronii.*

b *Poſt Apoſtolum Petrum Teleſphorum primum ex Romanis Pontificibus Martyrium ſubiiſſe putant aliqui ex eo quod Irenæus hunc primum Martyrem nuncupet, non verò alios ante ipſum ſi Petrum excipias.*

c *Polycarpum Romam veniſſe ann. æræ vulgaris 157. exiſtimat & oſtendit Pagi ad Annales Baronii.*

plurimi. Velut *a* Agrippa Caſtor, qui ſub Hadriano contra Baſilidem hæreticum ſcripſit: Quadratus, & Ariſtides Athenienſis, qui pro Chriſtianâ religione apologeticos edidêre eodem imperante. A 96. Chriſti ad 192. *a* Euſeb. 4. Hiſt. Hier. de Script.

Æqualis item fuit illorum Papias Joannis auditor; & Hegeſippus, qui ſub Aniceto & Eleuthero vixiſſe Romæ ſcribitur ab Hieronymo, hoc eſt Imperatoribus M. Aurelio, & Commodo. quando & Melito Sardenſis, & Apollinaris Hierapolitanus, & Dionyſius Corinthius Epiſcopi; nec-non Athenagoras Athenienſis philoſophus, pietatis & doctrinæ famam latè ſparsêre. *Scriptores Eccleſiaſtici, Papias.*

Inter gentiles philoſophus inſignis habitus eſt ſub Trajano Chæronenſis Plutarchus, ac Dio Pruſæus: ſub Hadriano Phavorinus; Euphrates Stoïcus, *b* qui morbi ac ſenectutis tædio cicutæ hauſtu vitam finiit, Hadriano permittente. Sextus item, Agathobulus, & Oenomaüs. *c* Sub Antonino Pio Taurus Berytius Platonicus vixit: tum Arrianus Nicomedienſis philoſophus, & hiſtoricus; Maximus Tyrius; Apollonius Chalcidicus Stoïcus; Baſilides Scythopolitanus, qui omnes M. Aurelii præceptores fuêre. quo imperante Peregrinus philoſophus cognomento Proteus, apud Piſas per Olympicum ludicrum extructo rogo ſeipſum cremavit Olympiade 236, ut ſcribit Euſebius in Chron. meminit & Lucianus peculiari libro, quem de ejus morte confecit. *d* Menelaus Mathematicus Trajani anno primo Lunam in ſpica Virginis notavit anno Chriſti 98. Paulò pòſt, ſub Hadriano & Antonino Ptolemæus aſtronomiæ princeps extitit. *b* Xiphil. & Euſ. Chron. *c* Capitol. Euſ. Chron. *Peregrinus.* *d* Ptol. l. 7. p. 170. Græc.

Eruditi ingenii, ac ſermonis primas tenuêre Trajano Imperatore C. Plinius junior: *e* Dio *e* Philoſtr. Euſ. Chron.

A. 96 Chriſti ad 192.

a Suid.

Pruſæus, quem Trajanus mirificè coluit: *a* Polemo Laodiceâ, quæ eſt ad Lycum, oriundus, Rhetor, & Sophiſta, Ariſtidis magiſter, qui & ipſe ſub Hadriano floruit: Fronto inſignis orator: Philoſtratus Lemnius; Herodes Atticus, *b* qui imperantibus Trajano, Hadriano, & Antonino celebris fuit. Hermogenes Tarſenſis, quem Suidas prodit, ſub Marco anno ætatis 18 rhetoricam magnâ cum admiratione profeſſum, anno 24 omnium prorſus oblitum, nullâ, quod quidem appareret ægritudine, in extremâ inſcitiâ conſenuiſſe: Phlegon Hadriani libertus, *c* qui ad Olympiadem 229, hoc eſt Hadriani obitum, & annum Chriſti 137, opus ſuum produxit. Eâdem tempeſtate Galenus medicinæ princeps habitus eſt.

b Suid.

c Suid.

Hiſtorias edidêre, Pauſanias Herodis æqualis, Appianus, Juſtinus, Ælianus Prænestinus, qui Græcos ipſos ſuâpte elegantiâ ſuperavit. Lucianus item; & qui illum imitatus eſt Apuleius, circa hæc tempora vixiſſe creduntur. Juriſconſulti Trajano & Antonino imperantibus memorantur Neratius Priſcus, Domitius Labeo, Salvius Julianus, Voluſius Mætianus. *d* Grammatici, Aper, Pollio, Eutychius, Proculus Siccenſis, Aulus Gellius.

d Capitol.

e Hæretici ſub Trajano & Hadriano, Elxai, qui ſe ad Oſſenos adjunxit, ut ait Epiphanius, Saturninus Antiochenus, Baſilides, Alexandrinus, Carpocrates; à quibus nefanda Gnoſticorum ſecta profluxit: Prodicus; nec non Marcio Ponticus, quem circa annum Chriſti 134, hoc eſt extrema tempora Hadriani, virus ſparſiſſe ſuum *f* oſtendimus. Sub Antonino fuerunt Ophitæ, Cainani, Sethiani, Apelles, Valentinus, qui circa annum Chriſti 153 Romam advenit; Cerdo; Tatianus Juſtini martyris diſcipulus;

e Euſ. 4. hiſt. Epiph. Hær. 19. 27 & ſeq. *Hæretici.*

f Vide animad. ad Epiphan. p. 83. Iren. l. 3. c. 4. Euſ. 4. hiſt. c. 10.

a Cataphrygum hæreſis, auctore Montano, & Priſcillâ Maximillâque inſanis feminis, M. Aurelio imperante naſcitur, ut annales teſtantur. A. 96 Chriſti ad 192. a Euſeb. Chr. Epiph. Hær. 48.

Sunt & hæreticis annumerandi Bibliorum interpretes, qui illo ſæculo vixêre, duo: Aquila ſemi-Judæus homo, ac ſemi-Chriſtianus: quem ad tempus Hadriani refert b Epiphanius: & Symmachus, qui ſub M. Aurelio ſcripſit. Ab his non longè abfuit Theodotio, c ut olim animadvertimus. *Interpretes Scripturæ Græci.* b Epiph. de Menſ. & Pond. c In Animad. ad Epiph. p. 399.

De Commodo, Pertinace, Juliano, Severo, Caracalla, Geta, Macrino, Alagabalo, Alexandro.

A 193 Chriſti 235.

CAP. X.

d OCciso Commodo, anno ineunte Chriſti 193, P. Helvius Pertinax ab iiſdem, qui Commodum oppreſſerant, Imperator eſt factus. Qui cum rempub. optimis inſtitutis regere, ac militari cupiditati obviam ire vellet, intra octogeſimum octavum diem è medio ſublatus eſt. Cujus obitu fluctuantem, & quaſi caducam imperii poſſeſſionem licitari auſus eſt Didius Julianus. Sed poſt menſes 2, dies quinque, quod integrum donativum repræſentare non poſſet, ab iiſdem deſtitutus, Septimii Severi juſſu necatur. d Herod. 2. Xiphil. Capitol. Eutrop. Victor. *Julianus.* *Severus.*

e Hic enim oriundus Africâ, cùm Pannoniæ præeſſet, per ſpeciem ulciſcendi Pertinacis, imperium arripuit. Ac primum Prætorianos ob indignam illius necem à ſuis circumventos exauctoravit. tum Peſcennium Nigrum Syriæ, Clodium Albinum Britanniæ præfectos, & imperii competitores, ſingillatim aggreſſus eſt. Primus Niger acie ſuperatus, Antiochiâ, quò ſe rece- e Spart. & alii ſuperiores.

A 193 Chriſti ad 235.

perat, captâ, ad Euphratem fugiens interemptus eſt, ut ſcribit Herodianus. Spartianus haud procul Cyzico interfectum refert. Oppreſſo Nigro, Byzantium, quod in ejus fide perſtabat, triennali obſidione Severus expugnavit, ac muris & libertate ſpoliatum Perinthiis contribui juſſit anno circiter imperii quinto.

Byzantium captum.

Rebus in Oriente pacatis, vertit in Occidentem arma contra Clodium Albinum, quem hactenus, Cæſaris oblatâ dignitate, ſibi conciliarat. Cum eo ad Lugdunum in Galliâ congreſſus, cæſis utrimque plurimis, ipſóque inter alios Albino, ſolus rerum potitus eſt. urbs direpta & incenſa, caput Albini Romam miſſum; in ejúſque fautores & amicos acerbiſſimè ſævitum eſt.

Albinum.

Lugdunum everſus.

Hinc denuò profectus in Orientem, Parthos, Adiabenos, Arabáſque devicit: Alexandrinis Buleutarum jus dedit: Plautiano interim Romæ omnia gubernante; cujus filiam Plautillam Antonino filio deſponderat. Nuptiæ deinde anno Severi circiter decimo celebratæ ſunt; a ac tantum dotis numeratum, quantum Reginis quinquaginta ſatis eſſet. Verùm paullò poſteà, anno circiter Chriſti 204, Plautianus idem contra imperatores conſpirans, ab Antonino genero interimitur, & complures póſt eum interfecti qui illi ſtuduerant.

a Spart.

Severus in Britannias abiit anno imperii 15, cum duobus filiis, Baſſiano, quem Antoninum cognominarat, & Auguſtum anno circiter imperii ſeptimo fecerat; ac Getâ Cæſare adhuc, an Auguſto. Ibi quatuor circiter annis proſperè confectâ reſedit; & muro per tranſverſam inſulam ducto, eam munivit. Ibidem denique majoris filii inſidiis haud ſemel appetitus, Eboraci moritur prid. Non. Febr. anni Chriſti 211, b cum imperaſſet annos 17, menſes 8, dies 3.

b Xiph.

Moriens ſeptem annorum canonem reliquit; ſicut quotidiana modiorum quinque & ſeptuaginta millia poſſent expendi: olei verò, quantum Italiæ toti per quinquennium ſufficeret. A 193 Chriſti ad 235.

a Antoninus Caracalla, & Geta, duo Severi filii, pari jure poſt parentis obitum ad imperium evecti ſunt, anno, ut dictum eſt, Chriſti 211. quorum ex indolis morúmque diſſenſione perpetua diſcordia fuit. Miti erat, ac civili, ut ferunt, ingenio Geta; truculentus alter, & furore præceps, à quo anno imperii altero, ut è Xiphilino conſtat, Chriſti 212, in ipſo ſinu matris per colloquii ſpeciem frater eſt occiſus anno ætatis 23. Cæſa poſtea eſt amicorum illius ac fautorum ingens multitudo. In his Papinianus Juriſconſultus, quòd parricidium illius excuſare legibus nollet. Poſt hæc in Orientem abiit Antoninus. Alexandriæ verò ingentem civium ſtragem edidit, quòd in ipſum aliquando dicta jeciſſent. Artabanum Parthorum regem fraudulenter invaſit, ac regnum ejus populatus eſt. Annis demum à patris obitu ſex, menſibus duobus exactis, ab Opilio Macrino Præfecto Prætorio per Martialem centurionem interficitur Edeſſam inter & Carras, VI Eid. Apr. ut ait Xiphilinus, anno Chriſti 217, ætatis illius 29, eodem auctore; Spartianus 43 imputat.

a Spart. Herod 4. Xiphil. Eutr. Victor. *Caracalla & Geta.*

Papinianus.

b Macrino poſt annum, menſéſque duos quàm imperium aſſumpſerat, à militibus occiſo, unà cum Diadumeno filio, imperavit Aurelius Antoninus Alagabalus Varius, ex Jovis, vel Solis ſacerdote, Caracallæ filius vulgò, ſed falsò creditus, anno Chriſti 219. Hic mortalium omnium fœdiſſimus fuit: adeo ut in mulierem, abjectâ virilitate, ſponte ſe deformaret: & quidvis corpore ſuo pateretur. Igitur annis tribus, menſibus novem exactis, conſenſu militum cum

Macrinus. *b* Capitolin. Lamprid. Herodian. Xiph. Victor. Eutr. *Alagabalus.*

A 193 Chriſti ad 235.

matre Semiamira, ſive Julia, cæſus anno Chriſti 222, unco impacto, in cloacam, inde in Tiberim tractus eſt anno ætatis 18, ut narrat Xiphilinus. plerique duos annos & menſes aliquot aſſignant imperii, viræ 16. ſed Xiphilino magis aſſentimur: cujus ratio, cùm de Alexandro dictum eſt, *a* alibi eſt reddita.

a Part 2. l. 4. c. 6. & 7.
Alexander.
b Idem.

b Anno Chriſti 222 M. Aurelius Severus Alexander ad imperium pervenit, cum jam Cæſar eſſet anno ſuperiore factus: princeps longè omnium optimus, ac pace bellóque præſtantiſſimus. Summam vel in dicendo, vel à Judicibus exigendo jure diligentiam adhibuit, in eóſque, qui favore aut corruptelâ juſti fines excederent, ſeverius animadvertit. adulatores, ſcurras, & aulicorum dedecora procul amovit; Magiſtratus venales eſſe prohibuit, aſſerens non poſſe fieri, quin quod emiſſet aliquis, hoc venderet. Itaque provinciarum rectoribus, ne populis oneri eſſent, inſtrumentum ex ærario præbebat.

Idem à Chriſto non abhorruit. cui cum divinos honores habere, ac templum condere per Senatum minimè licuiſſet, eum in larario coluit. Unus eſt in adminiſtrando jure clariſſimorum ejus ſcientiæ virorum induſtriâ, *c* Ulpiani, Pomponii, Celſi, Modeſtini, Pauli, Proculi, Venuleii. Ex his Ulpianus ad Præfecturam Prætorii profectus, militari ſeditione interemptus eſt, ut affirmat Zoſimus. Sed & bellicam laudem pacis artibus adjecit. *d* Eo quintum jam annum imperante, Artaxerxes Perſa cùm Parthos tribus præliis ſuperaſſet, interfecto rege eorum Artabano, Perſarum in Oriente inſtauravit imperium. ex quo Magi in pretio eſſe cœperunt, ut ſcribit Agathias. Hunc Romanos fines incurſantem fruſtrà literis abſterrere conatus Alexander, in eum duxit exercitum, vicit-

c Lamprid. Zoſimus 1.
Ulpianus.

d Herodia. 6. Aga. h. 1. p. 61. Vide par. 2. l. 4 cap 7.
Perſæ imperium recuperant.

que, ut ex Actis Senatus docet Lampridius, ac triumphavit 7. Cal. Oct. etſi longè alia Herodianum ſcripſiſſe idem referat. Hac functus expeditione, novam contra Germanos ſuſcepit: in quâ, conſpiratione paucorum militum, occiditur *a* Moguntiaci cum matre, cui ſe, quamdiu vixit, ad invidiam uſque morigerum præbuit. Ita Lampridius, Herodianus & Zoſimus à Maximino, qui & tyrannidem uſurparat, cum matre juſſum interfici prodit. Id anno Chriſti factum eſt 235. *b* Imperavit annos paullo plus 13. vixit novem & viginti, cum menſibus 3.

A 19: Chriſti ad 235.

a Hieron. in Chron & Euſ. Oroſ. 7. c. 18.

b Lamprid. in Alex. Herod. 6. & c. Zoſim. 1.

De Chriſtianâ re per illorum Imperatorum tempora, & illuſtribus pietate, ac doctrina viris.

CAP. XI.

EODEM, quo Commodus interemptus eſt, anno, Eleutherus Papa moriens, Victorem genere Afrum ſucceſſorem habuit. *c* Qui Theodotum Byzantinum coriarium de Chriſto pravè ſentientem ejecit ab Eccleſiâ: ortámque de Paſchate controverſiam cùm Romæ, tum aliis in locis indictis Synodis compoſuit. *d* Quin etiam Aſianos Judaïco more celebrare perſeverantes, à communione ſegregare voluit. Sed hunc Irenæus ab eo conſilio deduxit. *e* Gravis, eo ſedente, procella perſecutionis in Chriſtianos incubuit, quam anno Severi decimo Euſebii Chronicon aſſignat, Chriſti 202. Per hanc Leonides Origenis pater, Alexandriæ; *f* Irenæus Lugduni cum omni ferè populo ſuo paſſus eſt. cujus perſecutionis quædam in Africâ velitatio fuit, *g* Saturnino primùm, deinde Scapula provinciam illam adminiſtrante.

c Euſ. 5. hiſt. c. 27.

d Euſeb. ibi *Quæſtio de Paſchate.*

e Euſ. 6. hiſt. *Perſecutio Severi.*

f Mart. Rom. Jun. 28.

g Tertull. in Scap.

Alexandro Imperatore pacem habuit Eccleſia. Nam & Chriſtianis ille faviſſe dicitur. Verùm cùm eos in conſilium adhiberet, qui ut jus

A 193 Chriſti ad 235. ri. peritiſſimi, ita Chriſtianis iniquiſſimi erant: nonnullæ martyrum cædes extiterunt. *a* quos inter Cæcilia claruit, cum Tiburtio, & Valeriano. Urbanum quoque, qui Zephyrino ſubrogatus annum ſeptimum agebat in Pontificatu, gladius abſtulit.

a Martyr. *S. Cæcilia.*

Eadem tempora, quâ inſigni ſanctitate, quâ doctrinâ, fecerunt illuſtriora *b* Pantænus è Stoïco Chriſtianus, qui cum Alexandrinæ ſcholæ præfuiſſet, Indias Evangelii proferendi cauſſa petiit, ac ſub Severo & Caracallâ floruit: Rhodon Aſianus Tatiani diſcipulus ſub Commodo, ac Severo: Clemens Alexandrinus auditor Pantæni, & Origenis magiſter: Miltiades, & Apollonius, qui contra Montanum, ac Priſcillam, & Maximillam ſcripsêre: Apollonius Senator, qui pro Chriſtiana religione apologiam in Senatu recitavit, ejúſque decreto capite truncatus eſt, imperante Commodo: Polycrates Epheſiorum Epiſcopus, qui Victori Pontifici pro quartadecimanis vehementius obſtitit. In Africâ Tertullianus, Severo & Caracallâ principibus: Romæ Minucius Felix: Origenes Alexandriæ, qui quidem anno Commodi ſexto, Chriſti 185 circiter, in lucem editus, Severi decimo anno, decimum ſeptimum ætatis agebat annum, quando *c* Leonides ejus pater martyrium obiit, ut narrat Euſebius. Eminebat & Julius Africanus, ad quem Origenes de Suſannâ ſub Alexandro ſcripſit: Gregorius Thaumaturgus; Heracles Alexandrinus Epiſcopus; Ammonius Chriſtianus in eâdem urbe Philoſophiam profeſſus, cujus auditor fuit Plotinus Lycopolitanus, teſte Porphyrio in illius vitâ. De his, ac cæteris, quos omittimus, conſulendus eſt præſertim S. Hieronymus.

b Hieron. de Script.

Tertullianus.

c Euſ. 6. hiſt. c. 3. in Chron. Hieron. de Script. Eccl. *Origenes.*

De Maximino, Gordianis, Philippo, Decio, Gallo, & Voluſiano, Valeriano, Gallieno, Claudio, Aureliano, Tacito, Tyrannis 30, *necnon Odenato & Zenobia.* A 235 Chriſti ad 276.

A. 235 Chriſti ad 276.

MAXIMINUS *a* Gotho patre, Alanâ matre genitus, ſive occiſo, ut Herodiano placet, Alexandro; ſive poſt ejus necem nullâ ſuâ fraude patratam, Imperator factus eſt anno Chriſti 135. qui confecto proſperè bello Germanico, apud Sirmium hyemavit, ac dirè interim Romæ per Præfectos ſuos graſſatus eſt; pluréſque, maximè nobilium, interfecit. Inter hæc Gordiani ambo pater & filius, Carthagine imperium uſurpant. Romani, auctore Senatu, à Maximino deficiunt; & legati ubique mittuntur, qui provincias in Senatus poteſtate continerent. Romæ verò vigintiviri ad tuendam rempublicam delecti ſunt. Gordianis in Africâ poſt annum ac dies aliquot à Maximini duce Capeliano cæſis, Balbinus & Maximus Pupienus ex viginti viris à Senatu ad imperium provecti ſunt anno Chriſti 237: quo Maximinus, dum Aquileiam obſidet, à militibus interfectus eſt cum filio adhuc puero, poſt annos duos, ac menſes aliquot in ſummâ poteſtate tranſactos.

CAP. XII. *a* Lampr. Herodia. 7. Eutr. Victor. *Maximinus.* Vide Par. 2. l. 4. c. 7. *Gordianus.*

b Balbinus, & Pupienus cum Gordiano puero, Gordiani illius, quem in Africâ cum filio periiſſe ſuprà memoravi, nepote, ut Capitolinus ait; ut autem Eutropius, filio; annum ſolidum tenuêre rempublicam. *c* Poſtea Gordianum, & quo favore ſuperabantur, amoliri cupientes, à militibus trucidati ſunt anno Chriſti 238. quo ex tempore Gordianus ſolus impera-

b Capitol. Herod. 8. Eutr. 9. *Balbinus. Pupienus. Gordianus.* *c* Zoſim. 1.

A 235 Christi ad 276. vit magno omnium favore, natus annos vel 12, vel 13, vel 16. (id enim ambiguè proditum eſt) optimâ & ad omnem virtutem factâ puer indole: quam Miſithei doctiſſimi ac diſertiſſimi viri, cujus filiam duxerat, prudentia temperabat: quocum, aperto Jano gemino, magnis copiis contra Perſas tetendit anno imperii quinto, ab iiſque Carras, Niſibin, aliáque oppida recepit, & eoſdem in regionem ſuam compulit. Anno inſequente Philippi Arabis inſidiis ſublato Miſitheo, paulò poſt Gordianus ipſe ſeditione per corruptos milites ab eodem concitatâ Philippo, perimitur, *a* cum ſexennium regnaſſet, anno Christi 244. Cujus in locum ille ipſe parricida ſucceſſit; qui pace cum Sapore conſtitutâ, Romam rediit. Hujus anno quarto labente, quo Conſul ipſe tertium, filius ejus Philippus Cæſar ſecundum fuêre, *b* Romæ ludi ſæculares, anno Urbis vertente 1000, celebrati ſunt, Christi 248. circa meſſis tempus, ut ex *c* Zoſimo colligitur. Quinque demum annis in imperio decurſis, ſextum auſpicatus ſenior Veronæ Philippus, Romæ junior à militibus jugulantur, anno Christi 249; cum jam purpuram ſumpſiſſet.

a Vict. Euſeb. Zoſim. 1.

Philippus.

b Vide lib. 11. de Doct. Temp. c. 25.

c Zoſim. 2.

d Decius ex inferiore ortus Pannoniâ, excellente vir animi virtute, ac bellandi uſu præditus: ut eum Victor prædicat, imperavit, eodem teſte, menſes 30, & contra barbaros pugnans, in promiſcuâ turbâ paludis hauſtus gurgite periit, ſic ut ne cadaver quidem inveniri potuerit. Galli, ut ſcribit Zoſimus, fraude cum barbaris occultè conſpirantis, ea clades eſt accepta. Decii filius eodem bello eſt extinctus anno 251.

d Victor. Zoſim. Eutrop.

Decius.

e Gallus inde Hoſtilius limitanei in Mœſiâ dux exercitus militari ſuffragio creatus imperator, ac Voluſiano filio in conſortium aſſumpto, poſt biennium, ac menſes 4. cum eodem ab-

Gallus. & Voluſianus.

e Victor. Eutr. Zoſim. lib. 1. Oroſ. 7. c. 21.

militibus trudicatur apud Interamnam, dum adverſus Æmilianum res novas in Mœſiâ molientem pergeret. Id anno evenit Chriſti 254. A 235 Chriſti ad 276.

a Eo imperante, peſtilens morbus, quantus nunquam antea, totum penè vaſtavit orbem anno Chriſti 252. in quo Chriſtianorum etiam adversùs perſecutores ſuos caritas enituit. *a* Euſ. 7. Hiſt. c. 17. Cypr. de Mortal.

Perſæ verò Orientalem limitem armis invadentes Antiochiam diripuêre. Scythæ in Aſiam tranſgreſſi latè omnia populati ſunt. Quibus ſtrenuè Æmilianus obſtitit, & iis repreſſis, imperium militaribus ſuffragiis eſt ademptus, occiſo, uti dictum eſt, Gallo. *b* Tertio poſteà menſe, Æmiliano ſublato, rerum potitus eſt Valerianus cum Gallieno filio, quo cum annum ſeptimum libavit imperii. ac multis per id tempus barbarorum incurſionibus res Romana lacerata eſt. Auctor eſt S. Auguſtinus Epiſtola 80, barbarorum impreſſiones Gallieno imperante *tales fuiſſe, ut mundi finem appetere putare poſſent.* Tyranni quoque complures variis in locis exorti; qui triginta numero percenſentur à Trebellio Pollione. Cùm igitur adverſus Scythas, à quibus capta Calchedon, Nicæa ſuccenſa, Epheſinæ Dianæ templum crematum fuerat, Valerianus iiſſet; indéque contra Saporem Orientali limiti infeſtum progreſſus eſſet; ab eo captus, & vilis more mancipii habitus eſt, ut quoties equum conſcenderet, incurvato eo pedem cervicibus ejus imponeret. Demum *c* illum cute nudari, ac ſaliri juſſit, ut teſtatur Euſebius. Ea clades in annum Chriſti incidit 260. Secundùm quam Odenatus Palmyrenorum decurio, cui Zenobia nupſerat, *d* Perſas Romanis finibus ingruentes fortiter compreſſit, ac Romanam rem ſuſtinuit, cùm regium ſibi nomen aſſumpſiſſet.

b Trebell. Eutrop. Victor. Zoſim. 1. Oroſ. 7. c. 22.

c Euſeb. Orat. Conſtant. ad Sanc. c. 24. Agath. l. 4. p. 129.

d Trebell.

A 233 Chriſti ad 276. *Gallienus.* *a* Trebell. Victor. Eutrop. Oroſ. 7. c. 22.

a Interim Gallienus luxu nequitiiſque perditus lacerari undique tam à barbaris, quàm ab tyrannis paſſus eſt imperium. Ad hunc cùm Odenatus, captâ Niſibi, & Carris, vindicatâ Meſopotamiâ, Perſarum rege fugato, cæſiſque quamplurimis, vinctos Satrapas miſiſſet, quaſi viciſſet ipſe, triumphare non erubuit. Ea Odenati victoria Coſſ. Gallieno & Saturnino ab Trebellio notatur; qui eſt annus Chriſti 264.

Odenatus. Paucis pòſt annis Odenatus Imperator à Gallieno renunciatus, inſidiis conſobrini ſui unà cum Herode filio trucidatus eſt, cujus uxor *Zenobia.* Zenobia virilis animi femina ſuſcepit imperium. Gallienus à Martiano & Cecropio ducibus contra Aureolum tyrannum excitus, ad Mediolanum occiditur cum fratre Valeriano. Imperavit annos cum patre ferè ſeptem, ſolus octo.

Claudius. *b* Trebell. Victor. Eutrop. Zoſim. lib. 1. Oroſ. 7. c. 23.

b Anno itaque Chriſti 268 Claudius circiter 9. Cal. Apr. ut ex Trebellio conſtat, imperare cœpit, frugi, ac moderatus, & utilis reipublicæ princeps, qui Aureolo ſublato tyranno, contra Gothos egregiè pugnavit. Horum cæſa conſtat trecenti viginti millia, navium duo millia depreſſa. quod reliquum barbarorum fuit, ad Hæmimontum fames ac peſtis abſumpſit; *c* Trebell. *c* Atticiano, ſive Antiochiano, & Orfito Coſſ. qui in annum congruunt Chriſti 270. Paullò pòſt eâdem peſte contactus moritur Claudius; poſtquam anno 1, menſibus paullò plus 9 imperavit, Euſebio & Caſſiodoro teſtibus. Verùm cùm anno 270 illum deceſſiſſe Trebellius confirmet, videtur biennium ferè clauſiſſe; alioquin fine anni 269 mortuus eſſe.

Quintillus. *Aurelianus.* *d* Vopiſc. Victor. Eutr. Zoſim. Oroſ. 7. c. 23.

Frater illius Quintillus cùm imperium uſurpaſſet, poſt dies 16 à militibus obtruncatus eſt: à quibus jam electus erat *d* Aurelianus obſcuro genere editus, ſed inter laudatiſſimos principes

ab ethnicis numeratus; niſi quod ad crudelitatem fuit propenſior. Ab eo victi ſunt Alemanni, & Marcomani, à quibus maximam cladem Romani priùs acceperant: ob quam Sibyllinos adeundos libros Aurelianus cenſuit; quod tertio Eid. Jan. anno Chriſti 271 contigiſſe ex Vopiſco conſtat. Romam poſt victoriam veniens, plurimos interfecit è Senatoribus. Muros urbis amplificavit. In Orientem profectus Zenobiam vicit, & in triumpho duxit cum Tetrico tyranno; quo apud Catalaunos in deditionem accepto Gallias recuperaverat. Utrumque poſtea vivere paſſus, hunc Lucaniæ Correctorem fecit, illam in Urbe retinuit: à qua Zenobiam familiam propagatam eſſe ſcribit *a* Hieronymus. Auctor eſt Aurelius Victor primum illum è Romanis Imperatoribus innexiſſe diadema capiti ſuo, ac gemmis, & aurata uſum eſſe veſte. Idem porcinam carnem largiri in populum inſtituit. Periit anno imperii vertente quinto, Chriſti ineunte 275, fraude Mneſthei ſecretariorum notarii, ad Cænophrutium, inter Byzantium, & Heracleam. Eo mortuo *b* interregnum fuit menſium circiter ſeptem, quod deligendo Imperatore Senatum inter & milites, amica, & ad hanc diem rara, eſſet orta contentio, eas mutuò ſibi partes utriſque deferentibus, *c* tandem ab Senatu 7. Cal. Octobr. creatus eſt

A 255 Chriſti ad 276.

Zenobia capta cum Tetrico.

a Hieron. Chron.

b Victor.

c Vopiſc. Eutr. Zoſim. Vict.

Tacitus, vir egregiè moratus, & tractandæ reipublicæ imprimis idoneus: qui ad Hiſtoricum Tacitum genus ſuum referebat. At idem *d* ducenteſimo pòſt die apud Tarſum febri mortuus eſt, eique Florianus ejus frater cùm ſucceſſiſſet, ab majori exercitus parte imperator factus eſt Probus: Florianus intra dies 60, inciſis ſponte venis, obiit anno Chriſti 276.

Tacitus.

d Victor.

A 235 Chriſti ad 276.

De Chriſtianis rebus ac perſecutionibus, nec non hæreticis, tum claris pietate, vel ſanctimonia, aut eruditione viris, qui à Maximino ad Aureliani uſque tempus extiterunt.

CAP. XIII. *Maximini perſecutio.* a Euſeb. l. 6. Hiſt. c. 28. & in Chron. Oroſ. 7. c. 19. *Decii perſecutio.*

MAXIMUS *a* ſtatim atque imperio potitus eſt, in Chriſtianos ſæviit, ac ſextam, uti vulgò computant, perſecutionem inſtituit. In ea Pontianus Rom. Pont. martyrium obiit, eíque ſuffectus Anterus paulo plus uno menſe functus, ineunte Chriſti anno 236. eundem martyrii titulum obtinuit.

b Euſ. 6. Hiſt. c. 32. Oroſ. 6. c. *Origen. idolis ſacrificat.* *c* Epiph. Hær. 64. Vide & Animad. noſtras.

b Septimam verò perſecutionem Decius ipſo imperii exordio, Chriſti circiter anno 255 commovit. in qua Fabianus Pont. Romæ cæſus eſt Januarii 20, cùm ſediſſet annos 15. In ea perſecutione comprehenſus *c* Origenes, ne infanda pateretur, thus idolis adolere maluit, ac Tyrum inde ſecedens, anno pòſt quinto moritur ſub Valeriano & Gallieno, ætatis undeſeptuageſimo, ut ex Euſebio *d* colligitur. Tyri porro mortem obiiſſe fidem facit *e* Hieronymus. Anno Decii ultimo, Chriſti 251, cùm Romana ſedes annum amplius vacaſſet, Fabiano ſubrogatus eſt Cornelius: contra quem *f* Novatianus ſchiſma conflavit à pauciſſimis ſuæ partis electus. ad quem ſe Novatus epiſcopus ex Africâ veniens adjunxit; quem plerique cum Novatiano promiſcuè habent.

d Euſeb. Hiſt. 7. c. 1. *e* Epiſt. 15. ad Pammach. *f* Cypr. Ep 55. Epiph. Hær. 59. *Novatiani ſchiſma.*

Sub Decio cùm alii complures paſſi ſunt, tum Agatha in Siciliâ; Alexandriæ Apollonia, quæ ſe ardentem in rogum injecit, ut ſcribit *g* Euſebius.

g Vide Euſeb. 26. Hiſt. c. 41.

Eodem imperante Decio, ejúſque anno 1, vel ſecundo, Chriſti 250: hoc eſt Decio & Grato Coſſ. ait *h* Gregorius Turonenſis S. Saturni-

h Greg. Tur. l. 1. Hiſt. c. 30.

num Toloſæ epiſcopatum iniiſſe, cum eóque miſſos eſſe Gratianum Turonorum, Dionyſium Pariſienſium epiſcopum: & hunc ibidem cum Ruſtico & Eleutherio mortem pro Chriſto ſubiiſſe.

A 235 Chriſti ad 276.

S. Dionyſius Pariſienſis Epiſcopus.

Cui ſuffragatur Auctor vitæ S. Audomari apud Surium die ix. Sept. Qui refert Fuſcianum & Victorinum S. Dionyſii ſocios eodem prædicaſſe tempore Chriſti fidem, quo S. Quintinus apud Ambianenſes idem factitabat. At illi Novembris xj, Maximiano imperatore paſſi ſunt. Non multùm igitur Maximiani tempus Dionyſii anteceſſit obitus; hoc eſt quinquaginta circiter annis.

Eandem Chriſtiani populi carnificinam, qui Decio ſucceſsêre, proſecuti ſunt Gallus, & Voluſianus. Itaque Cornelius Papa poſt annos 2, menſes totidem Romæ paſſus eſt; eíque Lucius eſt ſuffectus; qui ſub Valeriano & Gallieno cæſus, Stephano ſedem reliquit.

Per idem tempus clariſſimum Africanæ lumen Eccleſiæ Cyprianus Carthaginenſis Epiſcopus floruit; qui Philippo Aug. III, & ejus filio Cæſare II Coſſ. hoc eſt anno Chriſti 248, ad Epiſcopatum evectus eſt. *a* Nam ſcribit poſt quatuor, quàm ſedere cœpit, annos, ortum eſſe in Africâ ſchiſma Feliciſſimi, ſub ipſum Cornelii Romani Pontificis exordium, quod anno Chriſti 251 congruit.

S. Cyprianus.

a Cypr. Ep. 55.

b Cypr. Epiſt. 70. & ſeq.

b Stephano ſedente, ſub annum Chriſti 256, Carthagine concilium Epiſcoporum à Cypriano celebratur: in quo baptiſmus hæreticorum pro falſo habitus eſt, repetíque juſſus; quod ipſum & Firmilianus Cæſareæ in Cappadociâ, Dionyſius Alexandriæ decreverunt. Sed iis omnibus Apoſtolicâ auctoritate reſtitit Stephanus. Hanc verò qualemcumque labem pòſt paullò

Aug. de Bapt. contr. Donat. Vincent. Lirin.

Synodus Carthagin. de iterando baptiſmo hæreticorum. Cypriani martyrium.

A 235 Chriſti ad 276. cruore ſuo S. Cyprianus diluit, Valeriano & Gallieno Imperatoribus: à quibus inſtaurata perſecutio eſt anno circiter quarto imperii ſui, Chriſti 257, hoc eſt Valeriano IV, Gallieno III Coſſ. ut *a* Acta paſſionis S. Cypriani teſtantur. Hoc enim anno in exilium pulſus, ſequenti Chriſti 258, pro Chriſto vitam finiit 18 Cal. Octob. Ita decem ſolidos annos, ac menſes aliquot in epiſcopatu tranſegit.

a Acta Paſſ. S. Cypr. Hier. de Script.

Eadem Valeriani perſecutio primùm Stephanum Papam annis 2, mènſibus 3 obito Pontificatu: inde ſucceſſorem ejus Sixtum poſt annum 1, menſes ferè 2 abſtulit anno Chriſti 258, octavo Eid. Aug. quartóque poſt die S. Laurentium, inde Hyppolitum, alióſque non paucos.

S. Laurentius.

Sed hujus crudelitatis meritas ſubinde pœnas Valerianus exſolvit, captus à Perſis, & ad pudenda vel mancipio coactus obſequia, ac demùm cute nudatus, ut antea meminimus, *b* Gallienus, paterno doctus exemplo perſequi ultra Chriſtianos vetuit.

b Euſ. 7. hiſt. c. 13. Oroſ 7. c. 22.

Externo repreſſo domeſticus Eccleſiam turbo jactavit. *c* Paulus Samoſatenus Antiochenus epiſcopus Sabellium æmulatus, qui Ptolemaïde in Lybiâ nefarium adverſus ſanctiſſimam Trinitatem dogma paullò antè vulgaverat, Filii & ipſe divinitatem oppugnare cœpit. *d* Contra quem prima Antiochiæ Synodus eſt habita ſub annum Chriſti 260; cui Firmilianus Cæſarienſis, Gregorius Neocæſarienſis, & ejus frater Athenodorus interfuerunt. Sed tum ſubdolâ tergiverſatione Patrum ſtudia Paulus eluſit. Poſtea verò altero in Concilio Antiochiæ celebrato damnatus, ac ſede ſuâ deturbatus eſt: quâ cùm cedere nollet, interpellato, qui tum imperabat, Aureliano, vi detruſus eſt anno

c Euſ. 7. hiſt. c. 8. Epiph. Hær. 65.
Paulus Samoſatenus, & Sabellius.
d Euſ. 7. hiſt. c. 22. 23. & 24.
Aureliani perſecutio.

Chriſti 270. Tum enim noſtris ab rebus haud alieno erat Aurelianus animo : qui biennio pòſt, Chriſti 272, nonâ, ut plerique computant, perſecutione graſſatus, innumerabiles martyres fecit. cui finem Tacitus impoſuit, ut *a* Charitonis martyris acta teſtantur.

A 235 Chriſti ad 276.

a Surius 28. Sept.

Eidem ſæculo ſplendorem attulit Paulus Eremitarum ſignifer; qui, Decio Chriſtianos inſectante, per occaſionem vitandæ necis *b* ſpeluncam adiit: in quâ ſolitariam vitam amplexus eſt, anno ætatis 23, Chriſti 250, qui annus & Magnum Antonium in lucem edidit, ut ex Hieronymo colligitur. *c* Dionyſius item Alexandrinus *d* obiit anno Gallieni 12, ait Euſebius: nec non Gregorius Thaumaturgus. E gentilibus Plotinus Philoſophus ſub initium Aureliani, hoc eſt anno circiter Chriſti 270 moritur, ut ex Porphyrio in ejus vitâ colligitur.

S. Paulus Eremita.

b Hieron. in Paulo.

c Idem in Chron.

d Euſeb. 7. hiſt. c. 28.

Suidas illum refert ſenem ſub Gallieno admodum vixiſſe, atque hujus auditorem Amelium fuiſſe, Amelii Porphyrium, hujus Iamblichum; Porphyrium verò Aureliano imperante floruiſſe, & ad Diocletiani uſque tempora perveniſſe. Verùm Eunapius Porphyrii condiſcipulum, non magiſtrum, facit Amelium; unà cum Origene, & Aquilino. ac Porphyrii ætatem ad Aurelianum, ac Probum perducit, quâ & Dexippum hiſtoricum vixiſſe memorat. Longinus præterea inter ſæculi iſtius eruditiſſimos cenſetur; à quo Porphyrium inſtitutum, & eo affectum nomine: cùm prius Malchus vocaretur: idem auctor eſt Eunapius. Sed & Zenobia ad Græcas literas magiſtro eodem uſa Longino eſt, quem propterea Aurelianus juſſit occidi, ut ſcribit Vopiſcus.

Longinus.

A 276 Chriſti ad 304.

De Probo, Caro, Numeriano, Carino, Diocletiano, Maximiano, Conſtantio Chloro, & Armentario.

A 276 Chriſti ad 304.

CAP. XIV. *a* Vopiſcus. Victor. Eutr. Idatius in faſtis. Zoſim. 1. *Probus.*

TACITO, *a* ac Floriano ejus fratre mortuis, M. Aurelius Probus militari conſenſu ad principatum extollitur anno Chriſti 276, è Pannoniâ Sirmienſi, vir omni laude cumulatus. Nam & bello præclarus, & incorruptis moribus fuit. Qui ſimul atque renuntiatus eſt Auguſtus, in eos milites animadvertit, qui Aureliano manus attulerant. Hinc Gallias adiens ſexaginta de barbaris oppida recuperavit, & eorum ſeptingenta millia propemodum occidit. Pacatis Galliis recepit Illyricum; ac Getas populos ſubegit omnes. In Orientem vero profectus, Perſas bello laceſſivit; iiſque ſuperatis, & expugnatis aliquot urbibus, dum in Italiam rediens per Illyricum iter faceret, Sirmii à militibus eſt occiſus, quos ob nimiam ſeveritatem infenſos habebat, anno Chriſti 282, imperii ſeptimo, quem menſibus circiter 4 inchoarat.

b Vopiſcus. Victor. Eutr. 9. Zoſim. 2. Oroſ. 7. c. 14. *Carus, Carinus, & Numerianus.*

Suffectus eſt Probo *b* M. Aurelius Carus Narbone ortus in Galliâ: qui ſtatim Carinum & Numerianum filios Cæſares creavit, & Carino ad tuendas Gallias miſſo, cum Numeriano contra Perſas tetendit in Orientem. Ibi ſubactâ Meſopotamiâ, ad Cteſiphontem uſque progreſſus, ictu fulminis exanimatus eſt anno circiter imperii uno vertente, Chriſti 283. Numerianus patris obitum ægrè ferens, nimio fletu oculorem in morbum incidit: ac dum in lectica vehitur, Apri ſoceri inſidiis oppreſſus eſt anno Chriſti 284.

a Carinus patris, fratriſque diſſimilis, ac ſceleribus flagitiiſque contaminatiſſimus vixit. Nam ab eo probrum nullum abſuiſſe; nullum in eo virtutis, ac bonæ mentis veſtigium fuiſſe dicitur. Quamobrem ſummis æquè ac minimis inviſus, aliquanto poſt patris mortem tempore, non magis cum Diocletiano, quàm cum publico in ſe odio luctatus eſt, pervenítque ad annum Chriſti 285, hoc eſt alterum ab eo, quo Diocletianus imperare cœpit. Tum enim apud Margum Mœſiæ oppidum à ſuis proditus, ab exercitu Diocletiani victus interemptúſque eſt.

a Ibid. *Carinus.*

b Anno igitur Chriſti 284. Septembri circiter menſe, Diocletianus, qui antè Diocles vocabatur, poſt extinctum Numerianum, oblatam ab exercitu purpuram accepit, natus in Dalmatiâ obſcuro genere, (fuiſſe quippe libertus Anulini Senatoris traditur) ſed militari fortitudine præſtans. Is primâ ſtatim concione juravit nullâ ſuâ fraude Numerianum occidiſſe, ac ſubinde interfectorem ejus Aprum manu ſuâ peremit: eóque vaticinium illud implevit, quod olim acceperat, tum ſe Imperatorem fore, cum aprum ſuâ manu occidiſſet. ex quo in venatu, quoties in aprum inciderat, eum per ſeſe venabulo conficere ſolebat. Tum verò poſtquam Aprum intervenit, fatalem ſe denique aprum inveniſſe jactavit. Poſtea ruſticos in Galliâ tumultuantes, qui ſe *Bacaudas* nominabant, miſſo Maximiano Herculio, compeſcuit anno 285, quo Cæſar primum hic eſt factus. Nam ſequenti 286 Auguſtum eundem creavit ex Cæſare Diocletianus Cal. April. quod ſcribit Idatius, ut labentem quâ barbarorum, quâ tyrannorum graſſatione rempublicam fulciret. Quippe ſub idem tempus & Carauſius occupatus Britannis; & Achillæus in Ægypto purpuram ſumpſerant;

b Victor. Eutrop. 10. Euſ. Chron. Faſti Siculi. Oroſ. 7. c. 25. *Diocletianus. Maximianus.*

A 176 Chriſti ad 304.

& ab Oriente Narſes imminebat Perſarum rex; & à Quinquegentianis Africa vaſtabatur. quibus undique ſævientibus procellis aliquot annos jactatus eſt Romanus orbis. Ergo *a* anno 7 imperii, Chriſti 291, ut omnibus occurreret, duos Cæſares creavit Conſtantium Chlorum, qui Claudii II nepos per filiam traditur, ait Eutropius; & Galerium Maximianum in Daciâ natum haud procul Sardicâ; qui Armentarius cognominatus eſt, quod armentorum paſtor fuiſſet. Hos ut affinitate ſibi jungerent, Diocletianus Valeriam filiam Armentario; Maximianus Herculius Theodoram privignam Conſtantio collocavit. Inde quadrifriam partito bello, Diocletianus in Ægyptum; Herculius in Africam; Armentarius in Orientem; Conſtantius in Britanniam profecti ſunt. Ab his omnibus, longis & laborioſis expeditionibus Romanus pacatus eſt orbis. Diocletiani anno imperii 12 labente, Chriſti 296, ut in Chronico teſtatur Euſebius, obſeſſa menſibus octo Alexandria, captáque, cum Ægypto rediit ad obſequium.

a Idat.

Cæſares creati à Diocletiano Conſtantius & Galerius Maximianus.

Carauſius ab Alecto ſocio, poſt annos quàm defecerat ſeptem, interemptus eſt; anno Chriſti 293. *b* Ita Britanniæ decimo anno recuperatæ, ait Eutropius. Eodem tempore & Quinquegentiani à Maximiano Herculio perdomiti; & Galerius Armentarius à Narſeo victus, à Diocletiano arroganter exceptus, ſequenti *c* anno Chriſti 297, acceptam ignominiam ultus eſt, fuſis Perſarum copiis, ac Narſei conjugibus, ſororibus, liberiſque captis. *d* Ideo revertentem honorificè Diocletianus in Meſopotamiâ ſuſcepit.

b Eutrop.

c Idat.

d Eutrop. 9.

e Demum poſt magnificum de tot confectis bellis triumphum Romæ ab utroque Auguſto celebratum,

e Idem & Zoſim. Euſeb. 8. hiſt. c. 13. & in Chron. Oroſ. 7. c 25.

celebratum, ambo depoſitâ purpurâ eodem die Calend. April. ut auctor eſt Idatius, privati facti ſunt, Diocletianus Nicomediæ, Mediolani Maximianus. Sed ille ſponte, ſive ingraveſcente jam ætate fatiſcens; ſive Chriſtianæ rei, cui par opprimendæ non erat, tædio fractus, Salonas in hortos ſeceſſit. Maximianus, auctoritate magis collegæ, quàm voluntate, idem ut faceret adductus eſt. Id annô 20 Diocletiani, Chriſti 304 contigit, quo Coſſ. fuêre Diocletianus IX. Maximianus VIII, ut ſcribit Idatius. qui & Auguſtos eâdem horâ renuntiatos ait eſſe Conſtantium Chlorum, & Galerium Maximianum Armentarium: Cæſares verò duos alios Severum, & Galerium Maximinum, ſorore Armentarii genitum, ut ait Victor.

A 276 Chriſti ad 304.

Diocletianus, & Maximianus purpuram ponunt.

Conſtantius ita cum Galerio Maximiano Romanorum orbem partitus eſt, ut huic Illyricum, Aſia, Orienſque cederet, Conſtantio Gallia, Italia, & Africa. qui poſtea Italiam, & Africam collegæ remiſit. Itaque Maximianus Severum Italiæ, Maximinum Orienti præpoſuit. Conſtantinus interim Conſtantii Chlori filius obſes à patre Diocletiano & Galerio Maximiano traditus, cùm ab eodem patre repoſceretur, variis à Galerio periculis objectus, clámque dilapſus, Geſſoriacum ad patrem profugit. Ita ſcriptor quidam Anonymus, quem manuſcriptum penes nos habemus.

A 276 Chriſti ad 304.

De Chriſtianæ religionis ſtatu ab anno Chriſti 276, quo Probus eſt exorſus, ad Conſtantii Chlori obitum, & initium Conſtantini, hoc eſt annum 305 vel 306. Ubi de perſecutione Diocletiani, Donatiſtarum origine, & pleriſque ſanctitate, ac doctrina inclytis.

CAP. XV.

PAUCIS iis annis, quos hoc capite complectimur, maximi in Eccleſiam motus extiterunt. Ipſo Probi Imperatoris exordio, hoc eſt ſecundo ejus anno, Chriſti 277, Manichæorum hæreſis erupit, ut in Euſebiano Chronico legitur. ubi & ærarum aliquot annis tempus idem notatur, Antiochenorum, Laodicenorum, &c. Hunc annum Probo & Paulino Coſſ. inſcriptum * *a* Leo Papa illius præfinit origini. Quo tempore Archelaus Caſcharæ in Meſopotamiâ Epiſcopus, ſanctitate & eruditione florens, Manetis ſe furore ſtrenuè ac conſtanter objecit.

Manichæus.

a Leo Hom. 2. de Pent. Vide Epiph. hæreſ. 66. & Animad. noſtras. Cyr. Cat. 6.

b Sub Diocletiano verò gravis, & quanta hactenus non fuerat, in Chriſtianos exorta perſecutio eſt, ſub extremum illius imperii tempus. Etſi longè eum antè ſævire in illos cœpiſſe ex Actis S. Sebaſtiani colligit Baronius. *c* quem anno 2 Diocletiani paſſum vult cum Tiburtio, Chromatio, aliiſque.

Diocletiani perſecutio.

b Vide Par. 2. l. 4. c. 9.

c Apud Sur. Jan. 20.

Sed vehementius illud exarſit incendium anno ipſo labente Diocletiani 18, ſive ut *d* Euſebius putat, 19, quem à Paſchali menſe numerare incipit. Igitur per eos dies, quibus Paſſionis Dominicæ memoria colitur, Imperatores edicto juſſerunt Eccleſias dirui, & ſacros libros ad incendium tradi: tùm ut Chri-

d Euſeb. in Chronic. & Hiſt. 8. Oroſ. 7. c. 25.

* *Tempus Manetis hæreſeos ſtabilit Queſnellus in Notis ad Opera ſancti Leonis.*

ſtiani honoribus functi gradu ſuo deciderent; cæteri capite minuerentur. Innumerabiles ergo pro Chriſti fide vario cruciatuum genere conſumpti ſunt. quorum Euſebius nonnullos recenſet: ut Procopium apud Cæſaream Palæſtinæ, Alphæum, Zacchæum, &c. paſſim verò Eccleſiaſticis in tabulis illius temporis martyria leguntur: velut Marci, & Marcelliani; Coſmæ, & Damiani fratrum; Vincentii; Agnetis; Luciæ; Mauricii, ac legionis Thebæorum. Marcellinus item Papa an. Chriſti 304, redactis jam in ordinem Imperatoribus, 6 Calend. Maii pro Chriſto mortem pertulit. Anno quippe perſecutionis altero ambo Imperatores imperio ſe abdicarunt, ait Euſebius.

A 276 Chriſti ad 304.

Martyres varii.

Porro qui metu, pœníſve fracti ſacros libros tradiderunt, *Traditores* in Africa vocati ſunt. quod ſemen Donatiſtarum ſchiſmatis poſtmodum fuit. *a* Ac primùm Cyrthæ in Numidiâ Concilium ab infamibus pleriſque iſto crimine celebratum eſt epiſcopis, cui Secundus Tigiſitanus Primas Numidiæ præfuit. In eo vitandi cauſſa ſchiſmatis Traditores recepti ſunt, anno Chriſti 303.

Traditores ſemen Donatiſtarum.

a Optatus l. 1. Aug. 3. contr. Creſc. c. 36.

Neque martyrum cruore tantùm, ſed eruditione quoque nobilitata eſt Eccleſia. *b* Sub Probo enim vixit Anatolius Laodicenus vir doctiſſimus. Sub Caro & Diocletiano Pierius Alexandrinus Preſbyter; Pamphilus, qui ſub Maximino poſtea paſſus; Lucianus eadem perſecutione cæſus; Methodius Olympi Lyciæ, ac deinde Tyri epiſcopus, qui ſub Diocletiano martyrium obiit: alii ſub Decio, & Valeriano putant, ut refert Hieronymus. Sed prius placet: quandoquidem & contra Porphyrium, & contra Origenem ſcripſit, quo-

b Euſ. Chron. Hieron. de Script.

Viri docti, & pii.

A 96. Christi ad 304.

rum ille ad Diocletianum uſque pervenit: hic Decio ſupervixit: Arnobius, qui ſub Diocletiano Siccæ rhetoricam docuit, & Chriſtianus poſtea factus eſt: ejúſque diſcipulus Lactantius. Ex gentilibus Poëtæ ſub Caro & Diocletiano celebrati ſunt Calpurnius Siculus, & Nemeſianus. Hiſtorici Lampridius, Capitolinus.

RATIONARII
TEMPORUM,
PARTIS PRIMÆ,
LIBER SEXTUS.

In quo anni continentur ab 304 Chriſti ad 491.

De Conſtantino Chloro, & ejus filio Conſtantino, Licinio, & horum inter ſe bellis, deque Indictionum origine.

A 304 Chriſti ad 337.

DIOCLETIANO, & Maximiano ſponte privatum ad genus vitæ redactis anno Chriſti 304, eodem anno ac die, hoc eſt Cal. April. ut auctor eſt *a* Idatius, Julius Conſtantius Chlorus, & Galerius Maximianus Armentarius è Cæſaribus *b* Auguſti & Imperatores facti ſunt. quorum ille Galliis, & Britanniis contentus fuit: hic Romanum reliquum poſſedit orbem, cui adminiſtrando cùm ſolus intentus eſſe non poſſet, curam illius cum duobus partitus eſt, Severo, &

CAPUT I. Par. 2. l. 4. c. 10.

a Idatius in faſt.

b Eutr. l. 10. Victor. Schotti, & in Cæſ. Oroſ. 7. c. 25. Zon.

A 304. Chriſti ad 337.

a Vict. Schotti, Anonymus ſcriptus. Victor Schotti.

Galerio Maximino, in Illyrico natis: hoc verò ſororis filio. quos etiam Cæſares creavit *a* eodem, quo Conſtantinus Cæſar eſt appellatus, tempore; hoc eſt anno 305, vel 306. Severo Italia; Oriens Maximino permittitur; Maximianus in Illyrico reſedit.

Conſtantius Chlorus.

b Eutr 10 Victor. Schotti Euſ. 1 de Vita Conſt. & in Chron. Oroſ. 7. c. 15. Zona

c Euſ. 1. de Vita Conſt Sozom. 1. c 7

d Vict. Anonym. Zonar.

Conſtantius Chlorus, vel uno tantùm anno, vel biennio, ut pleriſque placet, Auguſtâ dignitate potitus eſt; *b* atque Eboraci in Britanniâ diem obiit. Miti ac civili fuit ingenio, planéque liberalis; *c* qui neque contra Chriſtianos quæſtionem haberi paſſus eſt; & quos ejus profeſſionis in comitatu ſuo eſſe ſciret, cæteris antetulit. *d* Ad hunc Bononiæ, ſive Geſſoriaci degentem Conſtantinus accurrit, Galerii Maximiani inſidias veritus; in ejúſque complexu paulo pòſt Eboraci moritur Conſtantius, anno, ut vulgò ferunt, Chriſti 306, quo ſextum Conſules erant Chlorus, & Armentarius, *e* Jul. 25. auctore Socrate.

e Socr. 1. c. 1.

f Paneg. Conſtant. & Max. dictus.

g Hier. Chr. Zoſim. lib. 2. Oroſ 7. c. 25. Chron. Alex.

h Ambroſ. de Fun. Theod.

i Zonar. To. 3.

Ex hoc anno, Conſtantini procedit initium, etſi tum Cæſaris contentus appellatione, *f* ſequenti anno Auguſti ab Maximiano ſocero nomen accepit. Natus tunc erat annos 32, vel 33: quod ex mortis illius tempore pòſt intelligetur: Ortus itaque eſt anno circiter 273 ex Helenâ Bithynâ, quam Chlori concubinam *g* pleriquè fuiſſe dicunt: *h* Ambroſius ſtabulariam: alii legitimam, ſed obſcuriore loco natam conjugem: *i* Zonaras in incerto relinquit.

Maxentius.

k Eutr. 10 Victor. Euſeb. 8. hiſt. c. 14. & de Vita Conſt.

l Euſ. 8. hiſt. c. 14. Opt. l. 1.

m Victor. Sch. Eutrop. 10. Anon. Zoſim. 2.

k At Romæ, ubi Conſtantini allatæ ſunt imagines, Maxentius Herculii filius à Prætorianis militibus ſubitò Imperator acclamatus eſt. qui initio, populi demerendi gratiâ, *l* Chriſtianis favere viſus eſt, ac perſecutioni modum adhibuit. at mox in omni ſe crudelitatis, ac flagitii genere volutavit. *m* Contra hunc Galerius Ma-

ximianus Severum Cæſarem miſit : qui deſtitutus à ſuis Ravennam fugit. Galerius Romam cum exercitu petens, fruſtráque Maxentium generum ſuum per legatos hortatus, ut precibus potiùs, quàm armis mereretur imperium, fœdè & ipſe deſertus à ſuis in Illyricum abiit, *a* ubi Licinium Cæſarem conſtituit anno Chriſti 307. *b* Quo Herculius ad ſpem evectus imperii reſumendi, quo invitus ceſſerat, è Lucaniâ Romam revertit, Diocletianúmque Carnuti in Pannoniâ degentem, (non Carnuti in Celticâ, ut malè narrat Zoſimus) vel, ut Victor ſcribit, Silone, idem ut faceret, litteris hortatus eſt, quod ille renuit. *c* Poſtea Severum perjurio deceptum, & Ravennâ retractum captivi habitu in urbem perduxit, & in Appiâ via triceſimo ab Urbe milliario jugulavit, eodem anno 307, ut confirmat Idatius. Herculius Maxentio filio ſuo inſidias ſtruens Româ pellitur, & ad Conſtantinum fugit in Gallias; *d* cui Fauſtam filiam in matrimonium dedit, cum Auguſti appellatione.

A 304. Chriſti ad 337.

a Eutrop. 10. Vict. Schott.
b Eutrop. 10. Victor. Epit. Oroſ. 7.
c Anton. Zoſ. 2. Vict. Sch. Oroſ. Ib.
d Panegyric. Conſt. Max. Eutr. 10. Zoſim. 2. *Auguſti* 4.

Anno deinde 308, quo Herculius X, & Armentarius VII Conſules ponuntur, *e* Licinio Carnuti Imperatore creato, Id. Nov. ut ſcribit Idatius, *f* quatuor ab Auguſtis reſpublica regi cœpit, Conſtantino & Maxentio Auguſtorum filiis; Galerio Maximiano, & Licinio novis hominibus. *g* Herculius anno 310, dum adverſus generum ſuum Conſtantinum nefaria molitur, re per Fauſtam ejus filiam detectâ, Maſſiliam fugiens pœnas ibi perfidiæ luit. De tempore fidem facit Idatius. *h* Galerius Maximianus ſequente anno, fœdo morbo conſumptus eſt *i* octavo ſuo Conſulatu: quem Maxentius gener *k* inter Divos adſcripſit.

e Hier. Chron. Ida. faſt. Vict. Sch.
f Eutr. 10.
g Eutrop. & cæteri. *Maximiani mors.*
h Euſ. 8 hiſt. c. 17.
i Euſ. & Idat. Faſt.
k Vetus Inſcr. Nummi apud Baro. An. 306.

l Anno 312 Conſtantinus cæleſti crucis oſten-

l Vide 2. Par. l. 4. c. 10.

A 304. Chriſti ad 337.

Maxentii clades.

a Euſeb. 1. de Vita Conſt. c. 24. & 9. hiſt. c. 9. Zoſim. 2. Victor. Sch. Eutr 10.

to contra Maxentium animatus, & Alpes tranſgreſſus, victis ad Veronam illius ducibus, eundem non longè ab Urbe ſuperavit. *a* qui per pontem, quem Tiberi impoſuerat, raptim properans, ejus ruinâ oppreſſus, ac demerſus periit. Caput ejus Romæ, ac per Africam circumlatum eſt; quod Nazarius in Panegyrico dixit.

b Zoſim. 2. Eutr. 10.

Ordinatis in Urbe rebus, *b* Conſtantinus in Germaniam profectus, Mediolani ſororem Conſtantiam Licinio collocavit anno 313. & eodem Galerius *c* Maximinus Chriſtianorum carnifex contra ambos Imperatores ſtolidè bello ſuſcepto, in Illyriis ab Licinio victus, in Aſiam aufugit, & apud Tarſum Ciliciæ horrendâ morte conſumptus eſt. Nec diuturna inter ambos principes concordia fuit. *d* His enim quartùm Conſulibus, ut Idatius refert, anno Chriſti 315, rupto fœdere, ad Cibalim primò, quod eſt Pannoniæ oppidum, 8. Id. Octobr. deinde in campo Mardienſi pugna facta eſt. utrobique fuſi, fugatíque Liciniani. Tandem reconciliatâ pace de integro diviſum eſt imperium. Interim Salonæ Diocletianus obiit 3 Non. Dec. ait Idatius.

c Euſ. 8. hiſt. c. 9. & 10 Zoſim. l 2. Eutr. 10. Vict. Sch. Oroſ. 7. c. 28.

d Iidem auct.

e Anonym. Zoſim. 2. Euſeb. 1. de Vita Conſt. &c.

e Anno 324, cùm Licinius adversùs Conſtantinum rurſùs arma cepiſſet, cauſſatus illum ultra limites ſuos in alienam ditionem erupiſſe, (quanquam Gotthos Thraciam, Mœſiámque populantes neceſſariò propulſarat) prope Hadrianopolim maximam cladem accepit Non. Jul. (quod Idatius adnotat) cæſis millibus 35, cùm 150. M. peditum haberet, equitum 15 M. Inde Byzantium ſe proripiens, denuo pugnâ navali vincitur. ac demum noviſſimo ad Calchedonem prælio debellatus, in victoris poteſtatem venit. à quo vitam, interpoſitâ conjuge,

ſorore Conſtantini, pactus, ac Theſſalonicam relegatus, ſequenti *a* anno 325, quòd novas res moliretur, in eâdem urbe peremptus eſt. Hic finis civilium armorum fuit.

A 304. Chriſti ad 337.
a Idat.

Hoſtili perfunctum metu Conſtantinum domeſtici turbines excepêre. *b* Criſpus Cæſar, ex priori conjuge Minervinâ ejus filius, egregiâ juvenis indole, cùm in ſuſpicionem tentati cum novercâ ſtupri veniſſet, Polæ in Iſtriâ, ut ſcribit *c* Ammianus, occiditur. Romæ *d* Zoſimus id factum aſſerit. annum *e* verò Idatius indicat, qui eſt Chriſti 326. Nec diu innocentis ultionem diſtulit Deus. quippe conſequens annus Fauſtæ, quæ privignum accuſarat, necem attulit; quam falſò compertam Conſtantini balnei calore juſſit occidi.

Licinii mors.
Criſpus occiditur.
b Oroſ. 7. c. 28.
c Amm. 14.
d Zoſ. 2.
e Idat. Faſt. Hier. Chron.

f Eo Imperatore Byzantium inſtauratum eſt, ac pene totius orbis locupletatum ſpoliis, ſic ut Romam exæquaret, cùm imperii ſede conditoris nomen accepit. Eam V. Id. Maias anno 330 dedicatam prodit in faſtis Idatius. Lege autem latâ, & in lapideam columnam inciſâ novam Romam appellari juſſiſſe, Socrates refert.

Conſtantinopolis extructa.
f Hieron. Chr. Zoſ. 2. Socr. 1. c. 16. Vide 11. de Doct. Tēp. c. 42.

g Sarmatis poſt hæc ſubactis, ac per varia Romani imperii loca diſtributis, quarto pòſt anno, qui erat Chriſti 337, ipſo Pentecoſtes die moritur Conſtantinus in ſuburbano Nicomediæ; ubi paullo ante mortem baptizatum eſſe *h* plerique veterum affirmant: quibus *i* Card. Perronius nuper adſtipulatus eſt, dum poſt Nicænam Synodum baptizatum ab Euſebio Nicomedienſi Conſtantinum aſſeruit.

g Hier. Chr. Anonym. Idatius.
h Euſeb. 4. de Vita Conſt. Hieron. Chr. Ambr. Orat. in fun. Theodoſ. Socrat. Theod. Soz.
i Perron. in Reſp. p. 239.

k Indictionum originem vulgò Conſtantini ætate prodiiſſe putant, ejúſque anno 6, Chriſti 312. Sed ego qui ſic ſentiunt divinare eos arbitror, non certum dicere. Nam nullum idoneum teſtem citant. Apud *l* Ambroſium ſit ejus men-

k Vide 11. de Doct. Temp. c. 39. & ſeq.
l In Epiſt. ad Epiſt. Æmil.

A 304. Christi ad 337. tio verbis iſtis: *Indictio enim Septembri menſe incipit.* Et in *a* Cod. Theod. *Valentiaca Indictio* nominatur. Antiquiorem his auctorem, qui quidem exploratæ ſit fidei, non facilè reperias. Unde porro *Indictionis* vox manaverit; quæque ſit ei ſubjecta notio, non magis perſpicuum eſt hactenus. Illud inter doctos convenit, *Indictiones* nihil aliud eſſe, quàm præſtationes, & tributa, quorum canon, id eſt modus, quotannis indicebatur. Sed cur ſpatio 15 annorum, quot orbis Indictionum colligit, finiri placuerit, & qua de cauſſa, quóve tempore primùm id uſurpari cœperit, cum multæ multorum conjecturæ ſint, nulla ſatis probabilis affertur. Eſt autem Indictionis uſus triplex. Nam alia Calendis ab Septembribus proficiſcitur, eaque Conſtantinopolitana dicitur. alia ab 8 Cal. Octob. quæ Cæſarea vocatur. Harum utra ſit vetuſtior, nondum mihi conſtat. Tertia Pontificia, ſeu Romana nominatur: quæ in Pontificiis diplomatibus adhibetur, & à Calend. Jan. quæ priores duas illas epochas ſequuntur, ſumit exordium.

a Leg. 2. cod. de Indulg.

De rebus Eccleſiaſticis, quæ Conſtantino Imperatore contigerunt: perſecutione Maximiani; Donatiſtarum ſchiſmate; Arianorum hæreſi; & Nicæna Synodo. Tum de viris pietate ac literarum ſcientiâ claris.

CAP. II. CHRISTIANI nominis vexationem à Diocletiano cœptam, poſt ejus & Herculii ſeceſſum, propagavêre Galerius Maximianus, & alter Galerius Maximinus. Conſtantinus verò, qui Gallias obtinebat, non modò Chriſtianorum abſtinuit ſanguine, ſed illos etiam habuit in pretio. *b* Præ cæteris in Oriente bacchatus

b Euſeb. hiſt.

eſt Maximinus, qui innumerabiles martyres occidit. Eximii fuêre Pamphilus Cæſarienſis presbyter eruditiſſimus: Procopius in eadem urbe paſſus: Petrus Alexandrinus Epiſcopus, qui Arium ob ſchiſma Meletii à communione ſubmovit: *a* S. Pontamiena Alexandrina: Lucianus Nicomediæ, &c. Quinetiam *b* juſſu Maximini deteſtandus quidam liber ſub Actorum Pilati nomine vulgatus eſt, in quo multa de Chriſto nefaria continebantur. Nec minus Romæ graſſabatur Maxentius. Modum crudelitati Conſtantinus victor adhibuit. cujus auſpiciis & favore dilatata Chriſti religio, longiùs ſe Romanis finibus extendit. A 304 Chriſti ad 337. *Martyres ſub Maximino.* *a* Palladius. Lauſ. cap. 1. *b* Euſ. 9. hiſt. cap. 4.

Licinius *c* poſtea hoſtis ex favore factus Chriſtiani nominis, non paucos & ipſe martyres dedit, quos inter egregiâ fortitudine memorantur 40 milites, qui in Cappadociâ frigore enecti ſunt: Baſilius Amaſeæ Epiſcopus, & alii: donec à Conſtantino, Licinio interfecto, pax eſt reddita. *c* Euſ. in Vita Conſt Chron. Socrat. 1. c 8. Oroſ. 7. c. 22.

Dum ferro ac flammis in Eccleſiam tyrannicus exardet furor, domeſtica quoque illam tempeſtas exercuit. Nam duo præſertim ſchiſmata ſub Conſtantini, & Maxentii exordium nata feruntur; Donatiſtarum in Africâ: Meletianum in Ægypto. Prius his de cauſſis conflatum eſt.

d Lucilla fuit Carthagine Hiſpana mulier, præpotens & factioſa, quæ à Cæciliano Archidiacono reprehenſa, ulciſcendi ſui occaſionem captabat. Fortè accidit, ut Menſurius Carthaginenſis Epiſcopus à Maxentio Romam evocatus, ſenioribus quibuſdam Eccleſiæ vaſa commendaret. Quo mortuo Cæcilianus in ejus locum ordinatus eſt à Felice Aptungitano: qui cùm ab iſtis depoſitum repeteret, hi communionem ejus adverſati ſunt; iiſque ſe Lucillæ *d* Opt. 1. Aug. 5. cont. Parm. & in Brevi. & alibi Tomi 7. parte. 1.

A 304. Chriſti ad 337. *Donatiſtarum hiſtoria.*

conjunxit. Hæc origo fuit Donatiſtarum, qui ab Donato à Caſis nigris præcipuo ſchiſmatis auctore, à quo Majorinus ordinatus eſt, nomen adepti ſunt. etſi ab altero cognomine Donato, qui Majorino ſuffectus eſt, appellari ſe poſtea maluerint. *a* Maxentio ſublato, cùm Donatiſtæ Conſtantinum interpellaſſent adverſus Cæcilianum, quem à traditore Felice ordinatum aſſerebant: Imperator Melchiadi Romanò Pontifici, & aliis Epiſcopis, quorum tres erant Gallicani, cauſſam commiſit à quibus anno 313 damnati ſunt ſchiſmatici cum eorum principe Donato. At hi in Africâ denuò tumultuantes. & ab Æliano Procoſ. iterum condemnati, ad Imperatorem provocant. cujus mandato Arelate in Synodo cauſſa illorum denuò diſceptata eſt, & ſecundum Cæcilianum dicta ſententia anno 314, Voluſiano & Aniano Coſſ. Cúmque nihilominus Conſtantinum iterum appellaſſent, Romam primùm, deinde Mediolanum venire juſſi, ibi poſtremò damnati ſunt, additâ exilii pœnâ; quam idem poſtea Conſtantinus remiſit.

a Optat. 1. Aug. Ep. 68. 161. 165. & alibi paſſim. Vide Tom. 1. Conc. Gall. & Euſ. 10. hiſt. cap. 5.

Alterum ſchiſma Meletianorum fuit. *b* Auctor ejus Meletius Lycopolitanus Epiſcopus, qui à Petro Alexandrino Epiſcopo propter varia crimina, tum quòd idolis ſacrificaſſet, exauctoratus, ab eo deſcivit. Natum illud eſt eodem quo Donatiſtæ tempore.

b Athan. Apol. 2. Socr. 1. Sozom. 1. Theod. c. 9.

Ex eâ factione prodiit *c* Arius Alexandrinus presbyter, qui contra Dei filium impiam hæreſim effudit, ob quam ab Alexandro Epiſcopo ejectus Eccleſiâ, patronos ſibi quæſivit Euſebium Nicomedienſem, & alterum Cæſarienſem, Epiſcopos, cum pluribus aliis. quod incendium fruſtrà per literas, pérque legatum Hoſium conatus reſtinguere Conſtantinus, Nicænam de-

c Athan. paſſim. Socr. 1. 28. Soz. 1. 25. Theod. 1. c. 30. Epiph. Hær. 69.

Arius.

nique ſynodum haberi juſſit anno 325. (à die 19 Junii ad 25 Auguſti) cui interfuêre 318. Epiſcopi.

A 304. Chriſti ad 337.

Ab hac, Ariana damnatus hæreſis, & de Paſchate celebrando controverſia dirimitur. *a* Arius, necnon octo partium ejus Epiſcopi, Nicænæ aſſenſi fidei, ſuſcepti ſunt, ut ſcribit *b* Hieronymus: Arius quidem eâ lege, ut ne Alexandriam rediret. *c* Cujus quidem cremari libros, *d* ejus verò fautores dogmatis Porphyrianos dici, Conſtantinus edixit. Quod autem in illâ omni actione præcipuas ſibi partes vendicarat Athanaſius Alexandri Epiſcopi Alexandrini Diaconus, omnium in ſe Arianorum convertit odia: *e* atque, quinto poſt Concilium menſe, mortuo Alexandro, in ejus ſubſtitutus eſt locum: neque ut Arium Alexandriam redire pateretur, precibus ullis ac minis ab eo impetrari potuit. Ob id Meletianorum, & Arianorum calumniis exagitatus, *f* demum in famoſo illo apud Tyrum conventiculo falſis criminibus damnatus eſt anno 335. cúmque ad Imperatorem Conſtantinopolim veniſſet, novis inimicorum fraudibus apud illum in ſuſpicionem adductus, Treverim relegatur anno 336. Arius communionem ab Alexandro Conſtantinopolitano Epiſcopo per vim extorquere conatus, dum ad Eccleſiam properat, infamem vitæ exitum habuit.

g Imperante Conſtantino, Helena ipſius mater crucem Domini Hieroſolymis reperit: *h* ac baſilicas erexit duas: Conſtantinus unam in ipſa urbe magnificentiſſimam.

In Perſide Sapores Chriſtianos vexat, & Acepſimam, *i* Aithalem, alióſque plurimos interficit, quem literis ad eum datis mitigare Imperator ſtuduit. *k* In Indiâ porro Frumentius Ty-

a Athanaſ. Apol. 2.
b Hier. Con. Lucif.
c Gelaſ. l. 2. c. 36.
d Socr. Trip. 2. c. 15.
e Theod. l. 1. c. 26.
f Athanaſ. Apol. 2 Socr. 1. Theodor. Sozom. l. 2. Ruff. 1.
Athanaſii vexatio.
g Ruff. 1. c 8. Socrat. 1. 17. Soz. 2. 1 Ambroſ. de fun. Theod. Paulin. Ep 11. Sever. Sulp. lib. 2.
h Euſeb. 3. de Vita Conſt.
i Iidem & Theophan. Cedrenus
k Ruff. l. 1. c. 9 Socr. 1. c. 19. Theod. 1. c. 23. Soz. 2. c. 23.

A 304. Chriſti ad 337.

rius Philoſophus Chriſti propagavit fidem; & eódem, ab Athanaſio factus Epiſcopus, rediit circa annum 327: quando & Iberos, Chriſtianæ cujuſdam captivæ operâ, Evangelii lux afflavit. Ut autem ſecundo curſu Chriſtiana res procederet, quamplurimis ei legibus pius Imperator conſuluit. *a* quarum una fuit inſignis, ut Epiſcoporum ſententiæ in civilibus etiam cauſſis ratæ eſſent, lata anno 314. Immunitatem quoque Clericis aliâ lege conceſſit. *b* Tum hæreticos conventus habere prohibuit, ædéſque illorum dirui, & Catholicis attribui juſſit.

a L. 1. cod. Th. de Epiſc.

b Euſeb. 3. de Vita, cap 61. Soz. 2. c. 32.

c Synodi præterea variis in locis habitæ Eccleſiaſticam ſanxêre diſciplinam: præſertim Ancyrana, cui Baſilius Amaſeæ Epiſcopus ſubſcriptus legitur, is qui ab Licinio mori juſſus eſt: & Gangrenſis, incertùm quo anno.

c Tom. 1 Concil.

Illuſtres viri.

Nec minus ſanctitatis, & doctrinæ ferax illa ætas fuit. Præter eos, quos ſparſim attigimus, illuſtri pietate commendantur eorum pleríque, qui in Synodo Nicænâ convenerunt: uti Nicolaus Myrenſis Epiſcopus: *d* Spyridio Trimithuntis in Cypro: Euſtathius Antiochenus: Paphnutius Thebarum: innumerabiles alii. Rhæticus item Auguſtodunenſis inter doctos habitus eſt: qui cum Melchiade judex ab Conſtantino Donatiſtis eſt datus. Arnobius ad hæc, ex Siccenſi rhetore ac gentili, Chriſtianus anno 20 Conſtantini factus ſcribitur ab Hieronymo in Chronico, quod ego longiùs infra tempus ſuum ab illo poſitum arbitror. Nam libros adverſus gentes, pignus quoddam ſeriò ſuſceptæ Chriſtianæ pietatis obtuliſſe dicitur. at illos ſævientibus adhuc perſecutoribus ſcripſiſſe, ex iis perſpicuè colligitur. Tum in ſecundo teſtatur, ab Urbis conditæ primordio annum agi 1050: qui ex Varronis calculo incidit in Chriſti 297:

d Socrat. 1. c. 10. & 11.

paulò ante Diocletiani perſecutionem. Omninò ſub Diocletiano ſcripſit Arnobius. Sed & Lactantius Criſpi Cæſaris magiſter ei ſuperſtes vixit, vir omnium, ait Hieron. ſuo tempore eruditiſſimus: *a* ſed adeo pauper, ut plerumque etiam neceſſariis indiguerit. Poëticâ Juvencus excelluit Hiſpanus preſbyter: & Publius Optatianus Porphyrius, qui panegyricum moroſi literarum artificii Conſtantino dicavit. Nazarius in Galliis, & Patera, oratores inſignes extiterunt.

A 304. Chriſti ad 337.

a Hieron. Chron.

De Conſtantini M. filiis, & ſucceſſoribus, maximè Conſtantio, déque Gallo Cæſare, Vetranione, ac Magnentio tyrannis, & de bellis Perſicis.

A 337 Chriſti ad 361.

CAP. III.

CONSTANTINUS ex Fauſtâ Maximiani filiâ liberos tres imperii reliquit heredes; qui & Romanum orbem inter ſe partiti ſunt. *b* Conſtantinus natu maximus, Gallias, & quicquid trans Alpes erat, ſortitus eſt. Conſtans minimus natu, Romam & Italiam, Africam, Siciliam, inſuláſque reliquas, Illyricum, Thraciam, Macedoniam, & Græciam. Conſtantius inter ambos medius, à freto Propontidis Aſiam, & Orientem cum Ægypto.

b Vict. Zoſim. 2. Ruff. 1. c. 15.

c Habuerat Conſtantinus horum pater fratres duos, Conſtantium Juliani patrem, & Dalmatium; alii Anabalium vocant. Hujus filii erant duo, Dalmatius, qui Cæſar anno 335 factus dicitur in faſtis Idatii, ac Cenſor nominatur apud *d* Socratem: & Anabalianus, vel Annibalianus, quem regem regum, & Ponticarum gentium Conſtantinus eſſe juſſerat, ut

c Socr. l. 2. c. 1. Zoſim. 2. Victor. Eutr. Anon.

d Lib. 1. c. 27.

A 337. Chriſti ad 361.
Anonymus refert. unde & ab *a* Ammiano rex appellatur.

a Amm. l. 14. *Conſtantini filiorum initia cruenta.*
Quos omnes ſtatim poſt Conſtantini obitum militaris oppreſſit ſeditio, incitante, vel diſſimulante Conſtantio Imperatore. Cum his etiam Optatus Patricius novo, & ab Conſtantino excogitato titulo, & Ablanius Præfectus Prætorio, trucidati, tum Conſtantii fratris Conſtantini filius, Galli & Juliani frater; quod Julianus ipſe teſtatur ad S. P. Q. Ath. ſcribens. Gallum ægritudo; Julianum tenera ætas (erat enim quinquennis) vix neci ſubtraxit. His parricidialibus auſpiciis imperium iniêre fratres tres, quos inter haud diu concordia tenuit.

b Eutrop. 10. Socrat. 2. c. 5. Zoſim. Vict. Idat. *Conſtantinus juniore ciſus. Tum Conſtans.* *c* Socr. 2. c. 6. Sozom. 4. 1.
b Quarto poſt mortem patris anno, Chriſti 340. Conſtantinus Conſtanti fratri bellum movens, in ejúſque fines irrumpens, interfectus eſt prope Aquileiam. Conſtans ipſe poſt annos decem, Chriſti videlicet anno 350 ineunte, ut ex *c* Idatio colligitur, à Magnentii duce Gaiſone, prope Pyrenæos, in caſtro, cui Helenæ nomen eſt, occiditur, annos natus 30, ut in Chronico ſcribit Hieronymus, etſi Aurelius Victor 27 tribuat.

d Ibidem.
d Cujus morte cognitâ, Vetranio magiſter militum, in Pannonia apud Murſam; Nepotianus Eutropiâ Conſtantii ſorore natus, Romæ imperium arripiunt; ille Kal. Maii, hic 3 Non. Junii.

e Idat. Julian. Orat. 1. & 2.
e Vetranio octavo poſt menſe, nempe 8 Cal. Jan. in ordinem redactus, privatam vitam coluit. Nepotianus viceſimo octavo die ab Magnentii ducibus oppreſſus eſt.

f Vict. Socr. 2. c. 31. 4. c. 7. Oroſ. 7. c. 29.
f Cum Magnentio periculoſius certatum eſt 4 Cal. Oct. auctore Idatio, ad Murſam in Pannonia. Victus primo impetu Conſtantii exercitus, poſtea ſuperior fuit: eóque prælio ingentes Romani imperii conſumptæ ſunt vires. Id anno 351 accidit.

g Idat. Socr. l. 2. c. 32. Zoſ. Vict. 3. Eutr. &c.
g Poſt biennium, Chriſti ſcilicet 353,

deſperatis rebus, apud Lugdunum in Gallia, 3. Id. Aug. Magnentius ſibi mortem attulit: Decentius ejus frater, apud Senonas 15 Cal. Sept. A 337. Chriſti ad 361.

a Gallus Cæſar à Conſtantio creatus anno 351, & Orienti præpoſitus, dum ſummâ poteſtate per vim ac libidinem abutitur, ab Conſtantio accitus, in Illyrico juſſu ejuſdem morte eſt affectus. *b* Julianus ejus frater, interventu Euſebiæ uxoris Conſtantii ſervatus, & Athenas ſtudiorum cauſſa miſſus eſt. *c* Pòſt anno 355 Cæſaris dignitate eſt auctus, datâ in matrimonium Helenâ ſorore Imperatoris, & Gallis præpoſitus. quò cùm perveniſſet, multa contra Germanos, Francos, & Alemannos egregie geſſit. Horum regem Chonodomarum vinctum Romam ad Conſtantium miſit. Cujus ſecundis rebus invidens Conſtantius, milites ab eo abſtrahere, & in Orientem contra Perſas tranſportare ſtuduit. *d* At illi Julianum Lutetiæ Pariſiorum Auguſtum ſalutatum, Conſtantio interim bellum contra Perſas apparante: quo utcumque terminato, vel dilato, cùm adverſus Julianum ulciſcendi cupidus advolaret, 3 Nonas Novemb. prope Tarſum obiit Mopſucrenis. *e* Victor anno ætatis 44 mortuum eſſe Conſtantium ait, imperii 39, Auguſtum fuiſſe 24. Eutropius anno ætatis quinto & quadrageſimo, imperii quinto & triceſimo deceſſiſſe refert. At Ammianus vitæ & imperii ſupra annos 40, paucos dies attribuit. Sub mortem baptizatus eſt ab Euzoio Ariano Epiſcopo, ut ait *f* Socrates. Sane *g* Lucifer Calaritanus Epiſcopus illum admonebat, per Athanaſium ſive coepiſcopos ejus, ſalutarem conſequi baptiſmum.

Gallus Cæſar. *a* Amm. 14. Idat. Socr. 2. c. 34. Victor. Eutr. 10. Zoſim. 2. *b* Julian. Orat. 3. &c. *c* Amm. 15. Zoſ. 3. Vide Ep. Jul. ad S. P. Q. A. *Julianus ſit Imperator.* *d* Amm Hier. Chron. Idat. Zoſ. Socr. l. 3. c. 1. &c. ſup. cit. *Conſtantii mors.* *e* Vict. Eutr. de Conſt. Vide Part. 2. l. 4. c. 11. *f* Socr. l. 2. c. 46. *g* Lucif. l 1. pro S. Athan.

Eo imperante ter à Sapore Niſibis eſt obſeſſa, ut ſcribit Rufus. *h* Primùm ſtatim poſt Conſtantini mortem, anno 338, duobus ferè men- *h* Hier. Chr.

A 337 Chriſti ad 361. ſibus obſidione vallata eſt, cùm Antiochiæ Conſtantius eſſet. *a* ubi & à S. Spiridone Trimithuntis Epiſcopo morbo levatus eſt. Secundò anno 350, cùm adverſus Magnentium ab Oriente profectus eſſet Conſtantius. Eo enim abſente Saporem interim aggreſſum eſſe teſtis eſt *b* Julianus. atque hæc obſidio quadrimeſtris fuit, ac S. Jacobi Epiſcopi precibus ſoluta eſt; & immiſſo culicum agmine fugati ſunt barbari. Tertiò, cùm jam Cæſar eſſet Julianus, ac Francos, Salios, Quadóſque viciſſet, ab eóque Conſtantius legiones duas repeteret. Ita anno 360 obſeſſa videtur Niſibis, quando eam urbem Lucillianus ſtrenuè defendit, ut auctor eſt *c* Zoſimus.

a Metaphr. 12. Sept.

b Julian. Orat 1. Theod. 2. hiſt c. 30. & in Philotheo.

c Zoſ. 3. Notæ noſtræ ad Julian. p. 251.

De Eccleſiaſticis rebus Imperatore Conſtantio, variiſque Conciliabulis; Athanaſii perſecutionibus: déque viris ſanctitatis ingeniique laude praſtantibus.

CAP. IV. GRAVES imperante Conſtantio, & continui tumultus Eccleſiam infectam habuerunt. Nam Ariana perfidia, quæ Conſtantini ſemetu hactenus repreſſerat, caput erexit. Una tanti cauſſa mali femina fuit. Conſtantia, *d* quæ Licinio nupſerat, moriens preſbyterum quendam Conſtantino fratri commendarat Arianâ imbutum hæreſi. quem ille magni deinceps fecit: eique moriens teſtamentum ſuum commiſit. quod ubi Conſtantio in manus tradidit, non minore apud hunc loco eſſe cœpit. Quare ut de Ario revocando Conſtantino perſuaſerat; ſic apud Conſtantium perfecit, ut is hæreſis illius fautorem ſe profiteretur acerrimum, ejúſque dilatandæ ſtudio cuncta miſceret.

d Ruff. l. 1. c. 11. Socr. l. 1. c. 16. Sozom. L 1. c. 34. & l. 2. c. 1. Theod. 2. c. 3.

Conſtantius Arianam hæreſim propagat.

Omnium deinde Arianorum curæ cogitatio-

néſque unius in exitium Athanaſii converſæ ſunt, quo præcipuè per id tempus res catholica nitebatur. *a* Hunc verò Conſtantinus Junior è Galliis, *b* ubi jam annos duos, ac menſes 4 egerat, Alexandriam cum honorificentiſſimis literis remiſit anno Chriſti 338. Sed Euſebio Nicomedienſi, aliíſque turbantibus, Julius Papa Romam ad cauſſam dicendam utroſque citavit. Euſebianis tergiverſantibus, Athanaſius cùm vadimonium obiiſſet, ac Romæ annum unum, menſéſque tres moratus eſſet, anno 341 Alexandriam rediit. *c* Ac eodem anno * Conciliabulum Antiochiæ ad dedicandam Conſtantini baſilicam celebratum eſt: in quo, ejecto Athanaſio, ſubſtitutus eſt ei Gregorius Cappadox, qui ingenti paratâ cæde, ſedem illam occupavit, clam dilapſo Athanaſio, ac Romam profecto, quò & Paulus Conſtantinopolitanus, & alii Catholici Epiſcopi ab Arianis expulſi tanquam ad aſylum ſeſe receperunt. *d* Horum in cauſſa, Conſtantis & Conſtantii juſſu, Sardicæ generalis eſt habita Synodus anno 347. à qua Arianis ſe ſubducentibus, reſtitutus eſt Athanaſius, ac cæteri Epiſcopi; & damnatis hæreticis, Nicæna fides iterum approbata. *e* Eodem tempore Ariani Philippis in Thraciâ conventiculum celebrant; quod & Sardicenſis vocabulo nuncuparunt: in quo *Conſubſtantialis* vocem audiri ultrà vetuerunt, *f* idque decretum ad Africanos miſerunt. Tum verò Con-

A 337. Chriſti ad 361.

a Athanaſ. Apol. 2. Teod. l. 2. c. 1. Socr. l. 2. c. 3.

b Theod. l. 2. c. 1.

Athanaſii res geſta.

*

c Athanaſius Apol. & Ep. ad Orth. Socrat. l. 2. c. 10. Soz l. 3. c 10. Thod. 2. c. 4.

Sardicenſe Concilium.

d Iid. & Sulp. 2.

e Socrat. 2. c. 20. Sozom. 3. c. 10.

f Extat apud Hilar. in frag.

* *Concilium Antiochenum anni 341. Hæreticorum eſſe Conciliabulum exiſtimaverant eruditi, attamen illud vindicavit Emmanuel Schelstratius in Commentario ad ſacrum Antiochenum Concilium, ita tamen ut poſt genuinum Antiochenum Concilium, poſt dimiſſos Epiſcopos Catholicos Ariani Conciliabulum coëgerunt in quo damnatus & ſede pulſus eſt Athanaſius. Gregorius vero Athanaſio ſuffectus.*

A 337. Christi ad 361.

a Sulp. 2. Socrat. 2. c. 21. Theod. 2. c. 5. Soz. 4. c. 2.

ſtantis minacibus literis coactus Conſtantius Athanaſium Alexandriam redire juſſit. *a* Paulus verò Conſtantinopolim regreſſus, paulò pôſt inde ejectus, ac Cucuſum perductus, ab Arianis ſtrangulatus eſt. Brevi poſtea Athanaſius & ipſe pellitur: atque in ejus perniciem Conſtantius totius imperii opibus certans, Epiſcopos partim vi ac verberibus ad illius damnationem adigit; partim ſcelus detrectantes carcere, aut exilio mulcat. Relegantur Euſebius Vercellenſis, Dionyſius Mediolanenſis, Liberius Papa: qui biennio poſteà recuperandæ amore ſedis Athanaſii condemnationi ſubſcripſit. Oſius verò Cordubenſis, cùm initiò conſtanter obſtitiſſet, plagis ac terroribus infractus eidem eſt aſſenſus.

In cauſſa Athanaſii gravis perſecutio.

Inter hæc Athanaſius ad necem anxiè quæſitus, divino tectus præſidio admirabiliter evaſit, *b* Ariani verò novas identidem fidei formulas recudebant: cujuſmodi 11, aut 12 intra annos viginti condiderunt.

b Athan. &c. citati. Vide Animad. noſtras ad Epiphan. Hær. 73.

Nunquam aliàs frequentiores, quàm hoc Imperatore, ſynodi Epiſcoporum fuerunt. quod ab *c* Ammiano ethnico ſcriptore egregiè notatum ejus verbis libet exponere: *Chriſtianam religionem abſolutam & ſimplicem, anili ſuperſtitione confundens: in qua ſcrutanda perplexius, quàm componenda gravius, excitavit diſſidia plurima; quæ progreſſa fuſius aluit concertatione verborum: ut catervis antiſtitum jumentis publicis ultro citroque diſcurrentibus per Synodos, quas appellant, dum ritum omnem ad ſuum trahere conatur arbitrium, rei vehicularia ſucciderit nervos.* *d* Præcipuæ autem ab hæreticis indictæ memorantur, Sirmienſis anno 351, in qua Photinus, Marcelli Ancyrani diſcipulus, *e* ſæpe aliàs poſtulatus judicio, ac damnatus, poſtremò redactus

c Amm. in fine lib. 21.

d Hilar. de Syn. Socr. l. 2. c. 29. Soz. l. 4. c 6. Vide Anim ad Epiph. Hær. 73.

e Vide Append. hujus operis.

eſt in ordinem, Baſilio potiſſimum Ancyrano reum peragente. *a* Item Ariminenſis, & Seleucienſis, eodem habitæ tempore, anno 359: in quibus Arianorum improbitate ac fraude, perfidiæ robur eſt additum.

A 337. Chriſti ad 361.

a Athan. de Syn. Sever. 2. Socr. 2. c. 29. Soz. 2. c. 16. Ruff. l. 1. c. 21. Theod. 2. c. 18.

Hæreſes, præter Arianam, emerſêre, Semiarianorum, qui filium Dei non ejuſdem, ſed ſimilis cum Patre eſſe ſubſtantiæ profitebantur: Marcellianorum, qui *b* Sabellianum inſtaurevêre dogma: Photinianorum, qui Chriſtum merum hominem auſi ſunt aſſerere. Macedonianorum, ſive Pneumatomachorum, qui Spiritum ſanctum in creatarum rerum ordinem relegarunt, *c* Anomæorum item hæreſis, ſive Eunomianorum, ab Aëtio Syro, ejúſque diſcipulo Eunomio: qui Patris diſſimilem eſſe Filium aſſerebant. *d* Tum Audianorum & Aëriorum; de quibus Epiphanius, Theodoretus, & alii.

b Epiph. Theodo. Hær. Aug. de Hær. Sever. 2.

c Epiph. Hær. 76. Socr. l. 2. c. 35.

d Epiph. Hær. 70. & 71.

Sanctitate præſtantes viri deceſſerunt, S. Paulus Eremitarum primicerius: & Antonius Monachici inſtituti propagator eximius. Hieronymus in Chronico ſcribit anno 19 Conſtantii deceſſiſſe Magnum Antonium: quod & *e* Gregorius Turonenſis ſecutus eſt. qui annus in editione Scaligeri adſcribitur anno 4 Olympiadis 283 in Pontacena, anno 1 Olympiad. 284. & Chriſti 359. Verùm annus 19 Conſtantii cœptus eſt anno Chriſti 355, Arbetione & Lolliano Coſſ. Unde mors Antonii contigerit anno ſequente 356, Januarió menſe. *f* Natus erat annos 105.. quare ortus illius congruit anno Chriſti 250, Decio imperante, ac Chriſtianos perſequente; ut idem habet Hieronymi Chronicon.

Paulus Eremitarum princeps, & Antonius.

e Lib. 1. Hiſt. Franc. c. 38.

f Athanaſ. in Vita ejus, Hier. Chron.

Paulus Antonio major natu fuit annis tribus & viginti. Siquidem in Pauli vitâ refert Hieronymus nonagenarium Antonium fuiſſe, quan-

A 337. Christi ad 361. do Paulus obiit vitæ anno 113. Hac ratione Paulus natus eſt anno circiter 227, vel 228. mortuus anno 340, vel 341, & in eremo vixit annos 90.

At Hieronymus in Paulo perplexè loquitur. Nam ait Paulum, quo tempore ad eum venit Antonius, cœleſtem vitam in terris jam annos 113 peregiſſe. tum annos ætatis 15 declinandæ cauſsâ perſecutionis in ſpeluncam ſe abdidiſſe. quæ minimè cohærent. Si anno 113 in ſolitudine degiſſet poſt Decianam perſecutionem, mortuus poneretur anno 363, poſt Conſtantii, & Antonii ipſius obitum, vixiſſétque annos 128, aut certè Antonius, qui ei ſupervixit annos 15, exceſſit anno 378. quod eſt abſurdiſſimum.

Floruêre per idem tempus, S. Jacobus Niſibis Epiſcopus; Euſtathius Antiochenus ob fidem ab Arianis pulſus anno 340: Hilarius Pictavenſis anno 355 relegatus à Conſtantio: *a* Joſephus Comes è Judæo Chriſtianus: Euſebius Vercellenſis: Paulinus Trevirenſis. Doctrinæ laude celebrantur Euſebius Cæſarienſis, qui anno 340 deceſſit: Victorinus Rhetor: Donatus Grammaticus Hieronymi præceptor.

a Epiph. Hær. 30.

De Juliano, ac rebus ab eo geſtis.

A 361 Chriſti ad 363.

Cap. V.

b Julianus, Conſtantio patruele mortuo, ſolus imperavit anno 361, cùm jam *c* Cæſaris titulum ex ante diem 8. Id. No. anni 355 obtinuiſſet à Conſtantio; Auguſtus verò à militibus acclamatus eſſet anno 360 Lutetiæ Pariſiorum. Simul ac rerum potitus eſt, Conſtantii amicos omnes quà nece, quà exilio multa-

b Julia. ad S. P. Q. Athen. Amm. 15. Zoſim. 3. Socr. 3. Theod. 3. Sozom. 4. Sulp. 2. Oro. 7. c. 30.
c Idat. Faſt. Socr. 2. 34.

vit.; *a* Idolorum fana reſervavit: ejuratíſque Chriſtianæ fidei ſacramentis omnibus, in Pontificem maximum profanis ritibus conſecratus eſt. Exinde contra Perſas anno 362 profectus, Antiochiæ cùm eſſet, ab ejus urbis populo deriſus, Satyrico ſe libro ultus eſt, quem Miſopogonem inſcripſit. A 363. Chriſti ad 363. *a* Amm. 21. & 22. Socrat. 3. c. 4.

b Poſt hæc anno 363 tertio Non. Mart. contra Perſas ductis copiis, ſecundo Marte aliquantum progreſſus, oblatas pacis ab illorum rege ſatis honeſtas conditiones ſtolidè rejecit. Demum pari imprudentiâ navigiis, quæ ad ſubſidium exercitus ſecundo fluvio comitabantur, exuſtis, omníque intercluſo commeatu, à barbaris interceptus, & omnium rerum laborans inopiâ, in medio conflictu periit, incertum cujus emiſſo manu jaculo confoſſus, *c* Junii 26, anno 363, ætatis 31, imperii poſt Conſtantii obitum anno uno, & menſibus 7 circiter tranſactis. *d* Moriens exceptum cavâ manu cruorem in cœlum jeciſſe fertur, cum hac voce; *Viciſti Galilæe.* *b* Amm. 24. & 25. Zoſim. 3. *c* Socr. 5. c. 21. *d* Theod. 3. c. 25.

e Blanda ſub hoc Imperatore Chriſtianorum perſecutio fuit, illiciens magis, quàm impellens ad ſacrificandum. Occultis enim artibus Chriſtianam oppugnavit fidem. Magiſtratus ac Præfecturas, niſi gentili, nemini commiſit. Pueris in ſcholis Chriſtianorum gentiles enarrari ſcriptores vetuit. Variarum hæreſeon antiſtites ſuo quemque arbitrio vivere permiſit, eo animo, ut ne inter ſe concordes eſſent. Quidam tamen morte ab illo ſunt affecti; ut inter alios Artemius, Auguſtalis Ægypti præfectus; qui ſub aliorum ſpecie criminum perductus Antiochiam, cùm ad fidei conſtantiam libertatem etiam increpandi Imperatoris adjungeret, gladio animadverſus *f* eſt 20. Septemb. *e* Hier. Chr. Ruff. 2. c. 31. &c. ſup. cit. *f* Mart. Rom.

A 362. Christi ad 363.

a Socr. 3. c 7. 8. 9. Theod. l. 3. c. 4. & 5.

Luciferi ſchiſma.

a Cùm autem exules Julianus edicto revocaſſet, reverſus Alexandriam Athanaſius ſynodum collegit anno 362. In quâ ſtatutum eſt ut Epiſcopi lapſi cum priſtino gradu reciperentur in Eccleſiam. Lucifer Calaritanus Antiochiam paullo pòſt venit, ſciſſam in factiones tres. Nam alii Euſtathiani erant, à magno illo Euſtathio dicti, qui Antiochiâ ab Arianis ejectus eſt. alii Meletiani, à Meletio, quem Arianorum conſortio pollutum, quemlibet Catholicum averſabantur iſti. alii denique Ariani, quibus præerat Euzoius. Eò itaque cùm veniſſet Lucifer, Paulinum Euſtathii Preſbyterum in parte Catholicâ fecit Epiſcopum. Ita tres in eâ urbe fuerunt Epiſcopi. Poſtea Euſebius Vercellenſis eòdem profectus, Luciferi factum improbavit. quâ re offenſus ille; qui & permiſſum alioqui lapſis ad Eccleſiam cum honore priſtino reditum moleſtè ferebat; ſe à Catholicorum communione divulſit. Hinc Luciferianorum ſchiſma initium habuit.

b Ruff. l. 2. c. 34. Socr. l. 3. c 9. Theod. 3. Soz 3.

c Optat. 2.

d Socrat. l. 1. &c.

e Amm. 22. Julia. Ep. 10.

b Arianis autem inſtantibus, Julianus Athanaſium Alexandriâ pelli jubet. qui ad necem quæſitus, aſtuto conſilio perſequentium manus eluſit. c Idem Imperator ab Donatiſtis interpellatus, eos in integrum reſtituit. d Gentiles porro crudelitatis genere omni graſſari Chriſtianum in populum vel juſſit, vel impunè permiſit. e Georgium, inter alios, in Athanaſii locum intruſum cùm Alexandrini laniaſſent, leniter illos objurgare ſatis habuit. cujus obitu vacuam ſedem repetiit Athanaſius; quem denuò Julianus mandavit ejici.

f Hier. Chron. Eunap

Viri inſignes.

Claruerunt hoc Imperatore doctrinæ famâ, f Prohæreſius Sophiſta Chriſtianus: qui ob edictum Juliani, quo Chriſtianos liberalium artium doctores eſſe vetuerat; ſponte ſcholâ

ceſſit:

ceſſit: tametſi Julianus nominatim eum exce- piſſet; natus tum annos 85, ut ex Eunapio col- ligitur: Aimerius & ipſe Sophiſta Prophæreſii æmulus, ut ſcribit Suidas; *a* Themiſtius item Philoſophus; Libanius Sophiſta: Oribaſius Medicus: Maximus Philoſophus: Ecebolius.

A 337 Chriſti ad 362.

a Auct. citati & Suid.

De Joviano, Valentiniano, Valente.

A 363 Chriſti ad 378.

CAP VI.

JOVIANUS *b* Singidone in Pannoniâ natus, anno 363, quinto Kal. Julias, ut ſcribit Idatius, militari ſuffragio Imperator acclamatus eſt, vir excellenti corporis ſpecie, ſed animi pietate præſtantior. qui ſtatim milites ab gentilitio cultu Chriſtianam ad religionem traduxit: atque idolorum delubra claudi, & aboleri ſacrificia penitùs edixit. Cum Sapore neceſſariâ magis, quàm honeſtâ pace in annos 30 facta; quâ Niſibi, & maxima parte Meſopotamiæ ceſſit; Romanam rem erexit. Sed dum Conſtantinopolim revertitur, Dadaſtanæ in confinio Galatiæ, & Bithyniæ moritur ex cruditate, ſive odore prunarum, ac recenti tectorio, XI. Cal. Martii, anno ætatis 33, octavo imperii menſe.

b Amm. 25. Ruff. 2. c. 1. Socr. 3. c. 24. & ſeq Soz. 6. Theod. 4. Victor. Eu r. 10. Zoſim. 3.

c Hic Catholicæ tenax fidei, ejus regulam ab Athanaſio præſcribi ſibi petiit: & Arianos callidè ſibi obrepentes reſpuit. quos quidem Antiochiæ collectos in Nicæni concilii conſpiraſſe formulam, duce Meletio, & Acacianis ſuffragantibus, auctor eſt *d* Socrates, & Sozomenus. At Hieronymus in Chronic. homouſion illos communi decreto ſanxiſſe refert, repudiato homouſio pariter, & anomœo: hoc eſt Macedonianorum, ac Semiarianorum dogma probaſſe.

c Athan. ad Jovia.

d Socr. 2. c. 25. Sozom. 6. c. 4.

e Extincto Joviano, anno eodem Chriſti 364

e Amm. 26. Zoſ. 8 fine 3. & in 4. Vict. Socr. 4. Theodor. 4 c. 6. Ruff. l. 2. c. 6.

A 363. Christi ad 378.

Valentinianus proximo poſt biſextilem die apud Nicæam Imperator electus eſt, cùm biſextilem ipſum quaſi ominoſum declinaſſet, ut ſcribit Ammianus. Hic patre Gratiano apud Cibalim Pannoniæ oppidum ſcholam ſecundam Scutariorum regebat, ſed ab Juliano, propter Chriſtianæ conſtantiam fidei, ordine motus eſt. Qui eodem anno Valentem fratrem ſuum Auguſtum appellavit Conſtantinopoli in milliario ſeptimo (ait Idatius) 2 Kal. April. *a* ac permiſſo illi Oriente, in Occidentem ipſe conceſſit. Multa in eo virtutum egregiarum decora fuêre. Sed juſtitiæ amore imprimis excelluit, ut in puniendis ſceleribus etiam nimius aliquando fuerit. Oris eximia ſpecies; ſolers ingenium, ac variarum artium peritum; temperantia ſingularis; catholicæ verò integritate fidei eò prædicandus magis, quod ab eâ frater ejus, magnâ ſuâ infamiâ, diſceſſit. Bellum contra Alemannos, Saxones, Quados, aliôſque populos geſſit. Qualis demum, ſive Sarmatis incurſantibus, cùm adverſus eos pararet exercitum, atque illi legatos ad eum ſupplices miſiſſent, in eos acriùs invehens, apoplexiâ ſubitò correptus interiit, 15. Cal. Decembr. apud Pannoniam, in caſtello Brigitione, ut ait Idatius, *b* anno ætatis 55, Imperii duodecimo. Succeſſorem reliquit Gratianum filium, jam Auguſtum antea factum. *c* Valentinianus verò alter è Juſtinâ filius, ſexto pôſt die apud Acincum in Pannoniâ ab exercitu idem ad faſtigium eſt evectus.

a Amm. 30. Victor. *Valentiniani decora.*

b Amm. 30.

c Idatius.

Valens.

d Valens, ipſo imperii ſui primordio, Procopium Cilicem, Juliani propinquum, arreptâ Conſtantinopoli tyrannide, infeſtum habuit, quem anno 366 oppreſſit in Phrygiâ, & crudeli affecit ſupplicio 6 Cal. Jun. *e* Inde contra Gothos bellum continuum habuit. quorum regi

d Amm. 26 & ſeq Zoſim. 4. Socr. 4. c. 3. & 5. Soz. 6. c 8. Theod. 4. c. 12. Them. Orat. 9. Oroſ. 7.

e Amm. 27. Vide Jornan.

Athanarico pacem petenti tribuit. anno 369. anno verò 376 eundem, & Fritigernem ab Hunnis expulſos humaniter excepit, *a* & in Thraciâ cum Gotthis ſuis collocavit. Hi poſtmodum Lupicini ducis avaritia commoti, in Romanos inſurrexerunt. *b* Valens ipſe poſtremò contra illos ad Hadrianopolim dimicans, ſagittâ confoſſus, & cum tugurio, quò ſe receperat, vivus à barbaris exuſtus eſt 5. Id. Auguſt. anno 378, ut teſtis eſt Idatius. Obiit anno ætatis ferè 50, imperii anno 14, ſupérque menſibus 4 exactis. Hujus mores, & indolem nonnullis virtutibus, ſed vitiis temperatam pluribus, Ammianus expreſſit, irâ præſertim, crudelitate, & invidiâ: quibus impietas in Deum, & Arianæ contagio perfidiæ faces ſubjecit.

A 365. Chriſti ad 378.
a Amm. 31.
b Hier. Chron. Amm. 31. Zoſ. 4. Socr. 4. c. 38. Socr. 7. c. 4. Ruff. l. 2. c. 13 Oroſ. 7. c. 3. Theod. 4. c. 36.

c Crudelitatis illuſtre ſpecimen dedit annus 370; quo multi juſſu illius occiſi ſunt; eò quòd de ſucceſſore curioſis inquiſitum artibus ferebatur; ac prima nominis illius elementa prodita THEOD. *d* Unde & Theodorius, ſenior Theodoſii pòſt Imperatoris pater in Africâ poſt ſuſceptum baptiſmum interfectus putatur: haud digna mercede tot in rempublicam meritorum ſuorum. Siquidem Firmum tyrannum, qui Maurorum præſidiis armatus Africam pervaſtabat, bello fractum & oppreſſum ad mortem coëgerat.

c Amm. 26. Zoſim. 4. Socrat. 4. c. 19. Soz 6. c. 35.
d Hier. Chr. Oroſ. 7. c. 33.

Eccleſiaſtica res ſub illis Imperatoribus hiſtoria digna: nec non illuſtres pietate, ac ſcientiâ viri.

CAP. VII.

PER id tempus Catholica res in Oriente ſub Ariano principe laboravit. *e* Valens enim Arianorum conſuetudine ad eam hæreſim implicatus, Nicæni fautores dogmatis agitare non deſtitit: maximè ubi ab Eudoxio Conſtantino-

e Theod 4 c. 12. Hieron. Chr. & cæt. citat.
Valens Eccleſiam perſequitur.

A 363. Chriſt ad 378.

politanæ invaſore ſedis in ipſo procinctu expeditionis Gothicæ baptizatus eſt, & illo præeunte juravit, neque ſe ab impio dogmate deſciturum unquam, & contraria profitentes quibus poſſet opibus expugnaturum eſſe. Utrumque ex fide cumulatè præſtitit. Nam atrox ab illo commota perſecutio eſt, in qua plures acti in exilium Epiſcopi, aliorúmque ordinum Catholici; cæteri variis modis vexati; non pauci extrema perpeſſi ſunt. *a* Macedoniani, & Semiariani Lampſaci coitione factâ, legatos Romam ad Pontificem miſerunt, & Nicænâ probatâ fide, plerique in integrum reſtituti ſunt, præcipuè Sebaſtenus Euſtathius ſubdolus Arianus.

a Socr. 4. c. 4. & 11. Baſil. Ep. 54.

b Eam conſenſionem ægrè ferens Imperator; Nicomediæ ſuorum conventum haberi voluit; quo Eunomius Anomæorum princeps Cyzici creatus eſt Epiſcopus, Eleuſio pulſo; ſed paulò pòſt à Cyzicenis exturbatus eſt.

b Baſ Ep. 195. Socr 4. c. 7.

c Poſt Eudoxii obitum, anno 370, cùm Catholici Evagrium, Ariani Demophilum ſubrogaſſent, ambos Valens relegavit. Catholici deinde ab Arianis oppreſſi octoginta Eccleſiaſtici ordinis viros queſtum ad Imperatorem miſerunt. quos Valentis juſſu Modeſtus Præfectus in navem impoſitos medio mari aquis & incendio conſumpſit. Monachis præ cæteris fuit infeſtus; quos in militiam conſcribi edicto compulit. Nec defuit turbulento illo ſtatu rerum Eccleſiæ ſuæ Deus. Nam complures ſanctimoniâ, literarúmque præſtantes ſcientiâ viros hæreticis oppoſuit. *d* Inter cæteros eminebat par illud amicorum, Baſilius & Gregorius, qui ex ſolitudine ad ſubſidium Catholicarum partium accurrerunt. Baſilium Cæſareæ in Cappadociâ creatum Epiſcopum anno 370, fruſtrâ Valens aggreditur: cujus & filius Galates in

c Socr 4 c 13. & ſeq. Soz 6. c. 14. & ſeq.

d Iidem & Naz. in Euc. Baſ... Ep. 10. *Baſilius & Gregorius.*

pœnam paternæ impietatis extinctus eſt. Gregorius Saſimorum ordinatus Epiſcopus; pòſt Nazianzum tranſlatus eſt. Floruit & Gregorius alter Nyſſenus Epiſcopus Baſilii frater, quem Valens relegavit; ut & Meletium Antiochenum, Euſebium Samoſatenum. *a* Athanaſium verò cùm itidem exturbare vellet, Alexandrinorum tumultum veritus, à cœpto deſtitit. at illo vitâ functo, eique ſuffecto ab Catholicis Petro, Lucium Arianum Valens Epiſcopum præcepit fieri, ac Petrum carcere concludi. Miſera exinde facies Alexandrinæ Eccleſiæ fuit; quam cæde Catholicorum, raptatione Virginum, ac Monachorum, aliorum proſcriptione, ac direptione Lucius infeſtam habuit. * Moritur Athanaſius, ut refert *b* Socrates, Coſſ. Gratiano II & Probo; qui eſt annus 371: cùm annos 46 in ſummâ rerum viciſſitudine præfuiſſet. Eodem tempore *c* cùm Mauvia Saracenorum reginâ pacem Romanis oſtendiſſet ea conditione, ut ſuæ genti Moyſes ſanctiſſimus Eremita daretur Epiſcopus, in Alexandriam perductus, nunquam ſibi ab Lucio manus imponi paſſus eſt: pervicitque, ut ab Catholico antiſtite conſecraretur. Orientali quoque Eccleſiæ ſplendorem attulit S. Epiphanius, qui Panarium ſuum inchoavit anno 375: necnon *d* Didymus Alexandrinus, qui ab quinto ætatis anno captus oculis, in omni floruit eruditionis genere.

e Obiit anno Chriſti ineunte 379 Cal. ipſis Januariis magnus ille Baſilius, *f* cujus poſt obitum nono menſe Antiochiæ ab Catholicis Epiſcopis conventus eſt habitus, in quo ad componendum illius Eccleſiæ diſſidium, de Paulini ac

A 365; Chriſti ad 378.

a Socrat. 4. Theodor. 4. Sozom. 6.

b Socr. 4. c. 29. Theod 4. c. 2.

c Socr. 4. c 36. Soz. 6. c. 38. Ruff. 2. c. 6.

d Hier. Chr. Socr. 4. c 2. Ruff. 2. c. 7.

e Vide Par. 2. l. 4. c. 13.

f Socr. l. 5 c. 5. Soz. l. 7. c. 3.

* *Athanaſium obiiſſe ann. 372. non 371 oſtendit Pagi ad Annales Baronii.*

A. 363. Chriſti ad 378.

Meletii conſenſu decretum eſt, ut alterutro vitâ functo ſolus alter eſſet Epiſcopus. *a* Ex eodem concilio Gregorius Nazianzenus Conſtantinopolim ad rem Catholicam ordinandam mittitur.

a Socr. Greg. ipſe de Vita ſua.

In Occidente, quem Valentinianus princeps Catholicus obtinebat, nihil ab hæreticis admodum turbatum eſt: niſi quod *b* Auxentius Mediolanenſis Epiſcopus ex Arianâ parte, ementitâ pietatis ſpecie Imperatorem illuſit: qui S. Hilarium Gallicanæ columen Eccleſiæ cum Auxentio congredi paratum iratus urbe juſſit excedere.

b Hilar. Con. Auxent Sulp. 2.

c At Romæ poſt Liberii Pontificis obitum anno 367 ſchiſma peſtilens erupit. Urciſino contra Damaſcum legitimis electum ſuffragiis ordinato Epiſcopo, ex quo tam atrox orta ſeditio eſt, ut in Baſilica Sicinini uno die 137 cadavera reperta ſint, ut teſtatur Ammianus.

c Amm. 27. Socr 4. c. 29. Ruff. 2. c. 10.

d Mediolani porro cùm diem obiiſſet Auxentius, in cjus locum Epiſcopus creatur Ambroſius vir Conſularis anno 375, octavo poſtquam baptizatus eſt die. Et eodem anno *e* S. Martinus in Galliâ Turonis præficitur. *f* Quinquennio ante hoc tempus, nempe anno 370, vivendi finem fecêre S. Euſebius Vercellenſis; & Lucifer Calaritanus, qui ſui nominis ſchiſma conflavit. Nec longè ab hoc anno ponendus eſt obitus Hilarii * Pictavorum Epiſcopi. In Africâ verò claruit *g* Optatus Milevitanus Epiſcopus, qui

d Paul. in Vita Ambroſ. Hier. Chron. Ruff 2. c 11. Socr. 4. c. 30. *Ambroſius.*

e Greg. Tur. 1. c. 47.

f Hier. Chron.

g Hier. Chr.

* *Hilarium Pictavienſem obiiſſe anno æra vulgaris 367 oſtendit Bollandus ad 13 Januarii. 1. Aſſerit Sulpitius Severus Hilarium obiiſſe ſexto anno poſtquam redierat; rediit vero anno 360, obiit igitur poſt annum 366, id eſt anno 367. Deinde aſſerit Hieronymus, Hilarium obiiſſe anno 4. Valentiniani & Valentis, at annus 4. Valentiniani & Valentis annus eſt 367 æra vulgaris.*

Parmenianum Donati ſucceſſorem luculento opere confutavit. A 363. Chriſti ad 378.

Palæſtinam quoque admirabili ſanctitate decoravit S. Hilario, monaſtici in illâ provinciâ princeps inſtituti; qui anno circiter 372 octogenarius obiit, ut in ejus vita ſcribit Hieronymus, qui tunc in Syriâ degebat. Vixit & ſanctiſſimus Ephrem Edeſſenæ decus Eccleſiæ. *S. Hilario.*

a In eâdem Palæſtinâ Melania ſenior, Marcelli Coſ. filia, Romanarum mulierum nobiliſſima, ſanctitatis celebre nomen habuit. tametſi poſtea Ruffini conſuetudo Origeniani dogmatis illi virus adſperſerit. *Melania.* *a* Hier. Chr. Ruff. 15. c. 7. Pall. Lauſ.

Inter gentiles, doctrinæ præconio cenſentur *b* Themiſtius cognomento Euphrades; qui ab Conſtantii imperio ad Theodoſium, & Arcadii uſque primordia philoſophiæ pariter & facundiæ principatum tenuit. Hiſtorici celebrantur, Ammianus, qui ſub Valente militavit: & Aurelius Victor. *b* Vita Them. ex ejus ſcriptis collecta. 4. c. 32.

Hæreſis hoc intervallo eſt exorta potiſſimùm Apollinariſtarum; quorum auctor *c* Apollinaris Laodicenus, quem cum Vitali ejus diſcipulo Damaſus Papa Romæ in Synodo damnavit anno 373. *c* Sozom. 6. c. 25. Naz. Ep. ad Cledon.

Valentiniani epocha illuſtri charactere notatur anni biſſextilis, qui eſt Chriſti 364, ut ex *d* Ammiano conſtat. atque hic eſſe cardo Chronologiæ debet illorum temporum: qui cum Faſtis Conſulum, & Imperatorum ætatis illius compoſitus, ſingulorum initia, exitúſque, cujuſmodi conſtituimus, affirmat. *Valentiniani epocha comprobatur.* *d* Amm. 23.

A 378. Chriſti ad 395.

Quæ Gratiani, Valentiniani junioris, ac Theodoſii temporibus evenerunt: déque Tyrannis Maximo, & Eugenio.

A 378 Chriſti ad 395.

CAP. VIII.

VALENTINIANO AUGUSTO nati ſunt filii duo, Gratianus anno 359 Chriſti, 14 Cal. Maias, ut eſt in Faſtis Idatii: & Valentinianus Junior ex alterâ conjuge Juſtinâ (quam Magnentio tyranno antè nupſiſſe refert *a* Zoſimus) anno, ut Idatius memorat, 366, Januarii 18. *b* Gratianum Valentinianus Auguſtum renunciavit apud Ambianum in Galliis anno 367, die 9 Cal. Septembr. *c* Valentinianus autem junior anno 375, ſtatim poſt patris obitum militaribus ſuffragiis ad eundem honorem eſt evectus, annum agens decimum.

d Gratianus præclarâ fuit ad omnem virtutem & honeſtatem indole, quam eximia corporis ornabat ſpecies: literis haud mediocriter eruditus. ſed à negotiis publicis abhorrebat animo; barbarum militem Romano ac veteri anteferre ſolitus. *e* Hic Valente mortuo, cùm impune Gotthi Thraciam, aliáſque Romani imperii percurſarent provincias, quòd ſolus oneri ferendo par non erat, Theodoſium Theodoſii ejus, quem in Africâ innocentem occiſum eſſe *f* ſuprà memoravi, filium accitum ex Hiſpaniâ, in communionem aſſumpſit imperii, annum 33 agentem, ut ſcribit Victor. *g* Quod anno 379, die 14 Februar. apud Sirmium contigit.

Theodoſius, victis profligatíſque barbaris, pacem reſtituit: ac paullo pòſt Athanaricum eorum regem à ſuis pulſum, perhonorificè Conſtantinopoli profugam excepit anno 381; & eo-

a Zoſim. 4.
b Idat.
c Amm. 30. Socr. 4. c. 31. Idat.
d Amm. 27. Victor.
e Zoſim. 4. Socr. 5. c. 2. Soz. 7. c. 12. Theod. 5. c. 9. Victor. Oroſ. 7. c. 24.
f Cap. 6.
g Proſper. Chron. Idat. Marcell. Chron Alex.

dem, quo venerat, menſe Januario vitâ functum regio more ſepelivit. Inſequente porro anno Gotthorum gentem omnem cum rege ſuo Romanis ſe tradidiſſe teſtis eſt Idatius, quibus Imperator agrum aſſignavit. quod in Orat. de Regno Syneſius indicat. A 378. Chriſti ad 395.

a Poſt hæc Maximus tyrannidem in Britanniis arripuit anno 382. ac Treviris ſede imperii conſtitutâ, per Andragathium ducem, deſertum à ſuis Gratianum apud Lugdunum dolo peremit 8. Calend. Septemb. anno 383. Periit itaque Gratianus anno ætatis 25. Cujus necem ultus eſt *b* Theodoſius: ſimul pulſum Italia Valentinianum juniorem in imperium reſtituit, *c* & cum Ambroſio Catholicáque reconciliavit Eccleſiâ: cui deinceps utrique, ſpretâ matre, Arianáque perfidiâ, totum ſe conſtanter addixit. Quod evenit anno 388, quo Maximum, ſingulari Dei præſidio fretus, ad Aquileiam ſuperavit, & occidit *d* 5. Calend. Auguſt. Victor ejus filius poſt paucos dies ab Arbogaſte Comite necatus eſt. Andragathius ſe in mare præcipitavit.

a Sever. 2. Vict. Zoſim. 4. Marcell. Socr. 5. c. 11. Soz 7. c. 13.

b Lat. Pac. Paneg. Ida. Marcell. Ruff. 1. c. 32. Socr. &c.

c Ambr. Ep. 57.

d Idat.

e Erat Theodoſius omnibus Imperatore Chriſtiano dignis ornatus virtutibus; ac nulli priorum poſteriorúmve principum ſecundus. Militiâ præclarus, nulla, niſi neceſſaria, bella ſuſcepit. Clementiâ verò, & humanitate ſingulari præditus, & in omnes officioſus fuit. Paullò tamen erat in iracundiam proclivior: ſed ut nonniſi rebus indignis moveretur, atque ut citò ſe flecti pateretur; quod Ambroſius in ea oratione teſtatus eſt, quam in ejus obitum dixit.

e Vict. Ambr. in fun. Theodor.

f Hujus indolis ſpecimen præbuit in vindicandâ Theſſalonicenſi ſeditione. Nam cùm Bothericum Illyricianorum militum præfectum populus occidiſſet, Theodoſius plurimorum

f Paul. in Vita Ambr. Ruff. 1. c. 18. Theod. 5. c. 18. Soz. 7. c. 14.

A 378. Chriſti ad 395.

cæde civium, etiam innocentium, id facinus eſt ultus. Ob id Mediolanum venientem Ambroſius Eccleſiæ aditu prohibuit: quod ille non ſolùm tulit patienter: ſed ex Pontificis præſcripto ſatisfaciens, lege inſuper ſanxit, ut latæ in reos ſententiæ executio in dies 30. differretur. Hoc anno 390 eveniſſe videtur. *a* At ante hoc tempus, in apparatu belli contra Maximum, ut Zoſimus refert, & anno circiter 388, Antiochenis, qui in ſeditione quâdam Flacillæ conjugis ſtatuas dejecerant, intercedente præſule Flaviano, pepercerat.

a Chryſ. Orat. 20. ad Pop.

Haud diu pòſt *b* Eugenius Argobaſtis Comitis fretus potentiâ tyrannidem uſurpat anno Chriſti 391. ac ſequente Valentinianus ab eodem Arbogaſte Viennæ in Galliis occiditur. Auctor eſt *c* Epiphanius illum in palatio ſtrangulatum, Arcadio II, & Ruffino Coſſ. Idibus Maii, Sabbato, pridie Pentecoſtes qui neceſſariò annus eſt Chriſti 392. ut annos tum natus fuerit 26, menſéſque 4. Erat tum catechumenus, & baptiſmum ab Ambroſio flagitarat, quem ſingulari obſervantiâ coluit: ut ipſemet Oratione illâ meminit, quâ ejus funeri parentavit; atque eximiam ejuſdem pietatem, virtutéſque cæteras poſteritati tradidit.

b Zoſim. 4. Marcell. Socrat. 4 c. 72. Soz 7. c 25. Oroſ. 7. c. 35. *c* Epiph. de Menſ. & Pond. Idat. Faſt.

d Theodoſius anno 394 Eugenium non tam humana vi, quàm Deo pro ipſa pugnante, victum, captúmque ſuſtulit. Arbogaſtes ſuapte manu periit. Hæc victoria Theodoſio poſtrema contigit. Quippe de anno 395, die Januarii 17, Mediolani obiit, cum imperaſſet annos 16, vixiſſet 50, ut ait Victor. Socrates 60 tribuit. quinque amplius Alexandrinum Chronicon.

d Ruff. 2. c. 33. Theod. 4. c. 24. Proſper. Marcell. Aug. 5. de Civit. c. 26. Oroſ. *e* Vict. Socr. 5. c. 26. Idat. Chron. Alex. Theod. 4. c. 25 Sozom. 7. c. 28.

A 378 Chriſti ad 395.

Eccleſiaſticarum rerum hiſtoria, quæ per ſuperiorum Imperatorum tempus accidére. Conſtantinopolitanæ Synodi ſeries. Priſcillianiſtarum hæreſis. Ambroſii certamina. Tum inſignes doctrinâ, & ſanctimoniâ viri.

A 378 Chriſti ad 395.

CATHOLICÆ religionis incenſus amore Theodoſius, ad eam tuendam, ornandámque omnem adhibuit operam. quem animum ſuapte concitatum ſponte, majorem auxit in modum baptiſmus, *a* ab Aſcholio Theſſalonicenſi Epiſcopo ſuſceptus, cùm ex morbo periclitaretur. *b* Igitur adversùs hæreſes omnes ſanctionem edidit, ac ſolam obtinere juſſit Catholicam fidem, quam Romæ Damaſus Pontifex teneret. *c* Conſtantinopolim ingreſſus deinde 18 Calend. Decemb. anno 380, ademptas Arianis Eccleſias, quas jam annos 40. poſſidebant, Catholicis addixit. *d* Quo tempore cùm Ariani, qui frequentes erant Conſtantinopoli, Theodoſium ſibi adjungere ſtuderent, atque Eunomius præ cæteris acer ac verſutus diſputator, hujus audiendi cupidum Imperatorem avertit ejus uxor Flaccilla *e* pia ſanctáque mulier. Movit & illius animum Epiſcopi cujuſdam prudentiæ ac libertatis plenum facinus; qui cùm Theodoſium honorificè ſalutaſſet, atque ejus filium Arcadium, qui tùm aſſidebat, tanquam unum è plebe puerulum appellaſſet; fremente ob id Imperatore, & extrudi foras illum jubente; Tu verò, Imperator, dixit, qui ob negatum filio tuo honorem iraſceris mihi, quo tandem animo ferre putas Deum, cùm ab hæreticis contemni filium ſuum videt; ac non eodem honore

CAP. IX.

a Socr. 5. c. 6. Soz. 7. c. 4.

b L. 5. cod. de Hær. & l 2. cod. de fide cath.

c Socr. 3. c 7. Idat. Soz. 7. c. 12. Marcell.

d Sozom. l 7. c. 6.

e Theod. l. 5. c. 19.

A 378 Chriſti ad 395.

affici? Quâ tempeſtivâ libertate gaviſus Imperator, revocatum illum in pretio habuit, veniámque ab eo petiit; & hæreticos audire ultra renuit.

a Greg. Naz. carm. de Vita ſua Ruff. 1. 2. c 9. Socr. l. 5. c. 6. & 7. Theod. 5. c. 8. Soz 7. c. 7. Tripart. 9. *Conſtantinopolitana Synodus.*

a Paullo antè profectus eódem Gregorius Nazianzenus, ut Catholicæ fidei reliquias foveret, contemptim habitus eſt initio: paullo pòſt admirationi eſſe cœpit: ſic ut Epiſcopatum popularibus ſuffragiis, ac Petro Alexandrino aſſentiente caperet. At hic ſubinde mutato conſilio, Maximum Cynicum Philoſophum ad eam ſedem evexit. Theodoſius ut & Nicænam profeſſionem, & Gregorio partam dignitatem aſſereret, œcumenicam in illa urbe *b* Synodum coëgit Epiſcoporum 150. quæ & Maximum, ab eóque temerè factas ordinationes damnavit; & Nicæno probato ſymbolo, de Spiritus ſancti divinitate contra Macedonium decrevit. Secundùm hæc, mortuo Meletio, cùm ei Flavianum ſubrogari Gregorius cerneret, conſtanter obſtitit; quòd ex pacto integram illam diœceſin Paulino cedere oporteret. Sic enim convenerat, ut cùm duo Catholicæ partis eſſent Epiſcopi, Paulinus & Meletius; uter priùs vivere deſiiſſet, ne altero ſuperſtite ſecundus ordinaretur antiſtes. Hinc altercatione ſubortâ; tum Timotheo Petri ſucceſſore, Alexandrinóque præſule injuſſu ſuo negante Conſtantinopoli dari Epiſcopum potuiſſe; Gregorius pacis ſtudio ſponte ſe abdicavit. In ejus locum Nectarius ſuffectus eſt. Poſt hæc ſui cuique diœceſi limites conſtituti: & Conſtantinopolis, quaſi novæ Romæ, Epiſcopo, eadem, quæ veteris Romæ Pontifici, ſecundo tamen ab eo loco, jura conceſſa ſunt. quod decretum ratum eſſe vetuit Romanæ ſedis auctoritas. Id Concilium œcumenicum ſecundum fuit: quod Con-

b de qua To. 1. Conc.

ſtantinopoli celebratum eſt anno Chriſti 381. *a* quo & Aquileiæ in Italia Synodus alia, cui Ambroſius præfuit, Palladium & Secundianum Arianos condemnavit Epiſcopos.

A 378. Chriſti ad 395.
a Tom. 1. Concil.

b At in Hiſpaniâ Priſcillianiſtarum nova efferente ſe hæreſi, quæ ex Manichæorum, aliorúmque perfidiâ coaluerat, Cæſarauguſtæ per idem ferè tempus Concilium celebratur, in quo cum Epiſcopis aliquot ſectæ parens Priſcillianus homo laïcus percellitur. Hunc damnati Epiſcopi Abulenſem Epiſcopum conſtituunt. At hos omnes Idacius & Ithacius Epiſcopi Gratiani edicto relegandos curarunt. etſi ſubinde per fraudem obrepentes in integrum reſtituti ſunt. Burdegalæ poſtea alterâ coactâ Synodo Priſcillianus damnatur: qui à Maximum tyrannum provocans, juſſu ejus auditus Treviris, gladio eſt addictus, cum aliis pleriſque. Ithacius Epiſcopus, ejúſque participes, quòd ſe, præter fas ordinis illius, cauſſæ capitis immiſcuiſſent, ab Eccleſiaſticâ communione alieni judicati ſunt. quod in annum congruit 385. *c* Sequenti verò, Treviris collectâ fautorum ſuorum ſynodo, Ithacius abſolvitur. quo cum S. Martinus, qui eodem Maximum interpellaturus acceſſerat, communicare cum initio detrectaſſet; mox, ut id, cujus gratiâ venerat, impetraret, Imperatoris ceſſit precibus. cujus etiam adhibitus convivio, incredibili ab hoc, & ejus conjuge honore eſt exceptus.

Priſcillianiſtarum ſecta.
b Sever. Sulp. lib. 2. Hiſtor. Proſp. chron. Aug. de Hær.
c Severus in Vita Martini.

d Mediolani interim Ambroſius ab Juſtinâ Valentiniani Junioris matre Arianâ feminâ indigna multa perpeſſus, ejus impotentiæ ſacerdotali conſtantia reſtitit. ac per idem tempus ſanctorum reliquias Gervaſii & Prothaſii divinitus oſtenſas, in Ambroſianam baſilicam tranſtulit. quarum cultum magnis tum prodigiis

Ambroſius.
d Paul. in Vita Ambr. ipſe in Auxent. & Ep. 13. 14. & 56.

A 378. Chriſti ad 395. ſancivit Deus: ut tam *a* Ambroſius teſtatur ipſe, quàm qui unà interfuit *b* Auguſtinus. ex quibus *c* Molinæi Calviniani miniſtri inſcitia pari conjuncta temeritati convincitur, qui non ſolùm totam illam inventorum corporum narrationem fictam eſſe credidit: ſed etiam epiſtolam illam, quâ hoc deſcribit, Ambroſii haud eſſe germanam ejus exiſtimat. quo nihil dici poſſit obtuſius. Ambroſius legatus tandem ab Juſtinâ miſſus ad Maximum, pari fortitudine imminentem Italiæ tyrannum redarguit: ac tam ejus, quàm Ithacianorum communionem averſatus eſt.

a Ep. 53 & 54. *b* Lib. 9. Confeſſ. c. 7. *c* Lib 7. con. Perron, c. 11.

d Theodoſius, poſt necem Maximi, idolorum fana disjici, confringi ſtatuas, ac ceremonias aboleri juſſit. *e* Inter alia famoſum Serapidis templum Alexandriæ demolitus eſt Theophilus Epiſcopus. qui ſub idem tempus utilem Antiochenæ Eccleſiæ navavit operam. *f* Nam hujus Epiſcopum Flavianum in Siricii Romani Pontificis gratiam communionémque reſtituit, à quâ ob inſtauratum poſt Meletii obitum ſchiſma pridem exciderat.

d Aug. 5. Civ. c. 26. Proſp. de Prom. l. 3. c. 38. *e* Ruff. 2. c. 19. Socr. 5. c. 16. Soz. 7. c. 15. *f* Ambr. Ep. 9. Socr. 5. c. 13. Theod. 5. c. 23.

Viri inſignes. Baſilius.

Plurimum his temporibus ornamenti contulêre, literis ac pietate præcellentes viri: Baſilius, qui anno ineunte 379 Calendis Jan. deceſſit, nono Epiſcopatus anno. quippe Chriſti 370 Euſebio vitâ functo ſubrogatus eſt. quare annos 8, cum menſibus aliquot Cæſareæ præfuit: *g* ut Gregorii ambo, Nyſſenus, & Nazianzenus aſſerunt: magnum uterque decus ætatis ejuſdem: quorum ille Baſilii germanus, à Valente multa pro fide Catholicâ paſſus eſt, & *h* octo circiter annis exulavit: alter Baſilii amicorum intimus obiit anno 389: ut ex *i* Hieronymo colligitur. De Baſilii initio ac morte perſuadet *k* Socrates, qui Antiochenam Synodum ad ejus ſtatum Ec-

g Nyſſen. de S. Macrina. Naz de S. Baſil. quæ eſt 20. Gregorii, Naz. & Nyſſen. *h* Nyſſen. de S. Macr. *i* Hieron. de ſcript. *k* ... 3. c 5.

cleſiæ componendum poſt Theodoſii renuntiationem eſſe celebratam refert: quam Nyſſenus Oratione de obitu Macrinæ, nono poſt mortem Baſilii menſe contigiſſe ſcribit. Theodoſius porro anno 379, Januarii 16. creatus eſt Auguſtus, ut idem Socrates aſſeverat. A 378. Chriſti ad 395.

a Amphilochius Iconii; Gelaſius Cæſareæ in Palæſtinâ; Theodorus Mopſveſtenus, Ambroſius Mediolanenſis; *b* Exuperius Toloſæ, Simplicius Viennæ, Amandus Burdegalæ, Mauritius Andegavi Epiſcopi inſignes habiti ſunt. Item *c* Philaſtrius Brixienſis. Sed & *d* Joannes Anachoreta in Ægypto vixit admirabili ſanctitate: cujus monitis & conſilio plurimùm uſus eſt Theodoſius Imperator. Nec non *e* Arſenius; qui à Damaſo Pontifice ad erudiendum Imperatoris filium miſſus eſt, & clam aulâ poſteà dilapſus ſolitudinem petiit.

a Hieron. de Script. & Hiſtor. cit. *b* Gregor. Turon. 2. Hiſt. Franc. c. 13. *c* Aug. de Hær. *d* Aug. 5. Civ. c. 26. Ruff. 2. c. 32. *e* Vitæ PP.

Viduæ præterea ſanctiſſimæ, Monica, Auguſtini mater, *f* quæ anno 389 ad oſtia Tiberis exceſſit è vitâ, anno ætatis 56. & Paula Romanarum mulierum nobiliſſima; *g* quæ contemptis opibus, ut Chriſto ſe totam dicaret, Bethleemum migravit anno circiter 384, quod in ejus Epitaphio ſcribit Hieronymus: qui & ipſe in eodem tum loco degens, doctrinæ, virtutíſque famâ totum implevit orbem.

f Aug. 9. Confeſſ. c. 11. *g* Hieron. Ep. Paulæ.

Diſertiſſimum tulit ætas eadem Symmachum: qui præfectus Urbi anno 384 de ara Victoriæ inſtaurandâ Valentinianum interpellavit, quem Ambroſius refellit. Macrobius item Theodoſio imperante vixit.

Hæreſes extitère per idem tempus nonnullæ: ut Joviniani, quem anno 390 Siricius Papa damnavit: & Vigilantii, qui ambo Hieronymi ſtylo confoſſi ſunt. Flagrabat & Origenis fautorum inſania; quorum è numero fuêre Joan-

A 378. Chriſti ad 395. nes Epiſcopus Hieroſolymitanus, Ruffinus Aquileienſis Preſbyter, Palladius Galata: quos S. Epiphanius, & Hieronymus ſcriptis ſuis exagitarunt.

De Arcadio, & Honorio, déque præcipuis illorum temporum rebus. de Stilichone, Eutropio, Ruffino, Radagaiſo, Alarico, Romanæ urbis expugnatione, ac Barbarorum in Gallias & Hiſpanias irruptione.

A 395 Chriſti ad 408.

CAP. X. MORIENS Theodoſius anno, ut dixi, 395 filios hæredes reliquit imperii duos, Arcadium, cui Orientem conceſſit: & Honorium, cui Occidentem attribuit. Ille annum agebat ætatis 18, iſte 11. *a* Siquidem natus eſt Honorius Ricimere, & Clearcho Coſſ. 5. Id. Sept. qui eſt annus 384; cùm antecedente jam Arcadius Auguſtus à patre renuntiatus eſſet, 17 Cal. Febr. *b* Honorius verò anno 389, Timaſio & Promoto Coſſ. idem decus eſt adeptus. *c* Alii Theodoſio III, & Abundantio Coſſ. anno 393 id eſſe factum referunt.

a Idat. Marcell. Chron. Alex.

b Chr. Alex.

c Proſp. Marcell.

Arcadius. Arcadius Eudoxiam ſtatim poſt patris obitum duxit, conciliante has nuptias Eutropio, ne Ruffini filiam ſibi in matrimonium adſciſceret. Summa tum erat principum in republicâ duorum dignitas potentia: Ruffini, qui Conſtantinopoli degebat; & in Occidente Stilichonis. Stilicho genere Vandalus, ut ſcribit *d* Oroſius, cùm poſt *e* Theodoſii mortem utriuſque ſibi tutelam arrogaret imperii, & in Orientem proficiſci vellet, ejus avertendi cauſsâ, Ruffinus Græciæ aditus armis occupavit. tum Alaricum Gothorum Regem excivit; quem eandem in-

d Oroſ. 7. c. 38.

e Zoſim. 4. Marcell. Jornan. de reg. ſucc. c. 94. Socr. 6. c. 1.

curſantem Græciam fugavit Stilicho; ac ducem A 395. Chriſti
Gainam Gotthici generis cum copiis ad Arca- ad 408.
dium miſit. Cujus operâ Ruffinus à militibus *Ruffinus.*
obtruncatus eſt eodem, quo Theodoſius obierat, anno: quem Eluſâ oriundum, Aquitaniæ oppido, *a* Claudianus indicat. *a* 1. con. Ruff. Hujus cum Stilichone conſilii particeps fuerat Eutropius ſpado: *Eutropius.* qui & ipſe pòſt paullò Stilichonem veritus, eum ab Imperatore ac Senatu pro hoſte proſcribendum curavit: *b* & Gildonem Comitem paganum, Africæ ab Theodoſio præfectum, ſibi conciliavit. *b* Zoſ. 5. Jornand. Marcell. Oroſ 7. c. 36. qui aſſumptâ tyrannide cum frumentum ad Urbem prohiberet advehi, à Maſcezele fratre, quem adverſus illum miſerat Stilicho, perexiguâ manu fuſus fugatúſque ſibi vitam eripuit: Nec diu pòſt Maſcezelem ipſum in Italiam reverſum Stilicho per ſuos de ponte præcipitavit in fluvium. *c* Africana illa victoria anno Chriſti 398 evenit. *c* Idat. Marcell.

d Manlio Theodoro, Eutropio eunucho Coſſ. *d* Zoſim. 5. Socr. l. 6. Soz. 6. Oroſ. 7. Proſper. Marcellinus. qui annus fuit undequadringenteſimus, Gainas Gotthici dux exercitus, à Stilichone, ut jam dixi, Conſtantinopolim miſſus, contra Imperatorem Arcadium cum Trigildo propinquo conſpirat; *Gainas.* ita temperatis artibus, ut hic apertè deficeret; ille dux in eum belli delectus, rem ex utriuſque oportunitate gereret. Eodem agente Gainâ, omnibus ſpoliatus ornamentis Eutropius, *Eutropii mors.* & interemptus eſt anno ipſo, quo Conſulatum geſſit; ejúſque de faſtis ac monimentis publicis abraſa memoria eſt. Eo ſublato, nihilo ſecius tumultuari Gainas inſtituit, & apertè rempublicam oppugnare. Cujus compertâ fraude, occultíſque de Conſtantinopoli diripiendâ patefactis conſiliis, hoſtis ab Arcadio judicatur; & Fravittæ potiſſimùm Gotthi gentilis auxilio victus, in Thraciâ mortem oppetiit ſub

A 395. Chriſti ad 408.
a Soc. 6. c. 23.

finem anni 400; vel initium ſequentis, ut Alexandrinum Chronicon oſtendit. *a* Moritur poſt hæc nullâ re geſtâ memorabilis Arcadius, anno Chriſti 408; pacato, vel inerti potiùs ingenio, & uxori nimium addictus. cui dum impensiùs obſequitur, publicam non minùs rem, quàm Chriſtianam peſſundedit. *b* Moriens Theodoſii filii tutelam Jezdegirdi Perſarum Regi teſtamento reliquit. qui eam ex fide capeſſens, pupilli curam mandavit Antiocho eruditiſſimo viro: & qui contra illum molirentur aliquid, iis ſe hoſtem venturum eſſe denuntiavit. Mortuus eſt Cal. Maiis annum agens 31.

b Procop l. 1. Perſic. init. Agath. l. 4. p. 132.

In Occidente multiplex barbarorum excurſio Romanæ rei propemodum exitialis fuit, *c* Radagaiſus Gotthorum princeps cum quadringentis millibus, uti Zoſimus prodit, vel ducentis, ut Oroſius, & Marcellus totam inundavit Italiam: hoſtis longè omnium teterrimus, ac Chriſtianis infenſus. Quam omnem multitudinem Stilicho mirâ felicitate Feſulanis incluſam montibus internecione delevit: duce ipſo capto, & occiſo: quod anno 405 Proſper, ſequenti Marcellinus aſſignat.

c Zoſim. 5. Proſper. Marcell. in Chronic. Oroſ. 7. c. 37. Aug. 5. de Civ. c. 23. Jornandes.

d Poſt hunc Alaricus Gotthorum & ipſe Rex, Balthici generis, cùm populatâ Græciâ, in Epiro diu moras egiſſet: ita jubente Stilichone, qui Illyricum ab Arcadii dominatu ad Honorium transferre cupiebat: in Italiam deinde penetravit. quem ut averteret Honorius, Gallias & Hiſpanias habitandas ei conceſſit, quòd eas provincias retinere non poſſet. Quò cùm Alaricus pergeret, Saulus gentilis dux, cui exercitum Stilicho commiſerat: ipſo Paſchæ die inconſideratè barbaros aggreſſus, ab illis vincitur. Quo ſucceſſu elatus Alaricus, propius admotis copiis, ac peragratâ Italiâ, Romam ex-

d Zoſim. 5. Oroſ. 7 c 39. Jornand. de reg. ſuc. c. 96. & de rebus Ger. c. 30. Miſcell. l. 13.

pugnavit. *a* Quod antequam faceret, Stilicho Honorii juſſu interfectus eſt. Cùm enim poſt Theodoſii obitum imperium ad ſeſe transferre, & Eucherium filium ſuum gentilem, & Chriſtianis inimicum, Imperatorem appellare vellet, quò facilius voti compos fieret, turbare omnia conſtituit. Itaque barbaros clam ad lacerandum excivit imperium. Vandalos enim, Alanos, Suevos, Burgundiones in Gallias, & Hiſpanias immiſit. quò illos anno 406. progredi cœpiſſe ſcribit Proſper in Chronico. Addebat animos Imperatoris affinitas: quòd & Serenam Theodoſii fratre genitam habebat in matrimonio, & ex eâ ſuſceptas filias duas, Mariam primò: tum eâ mortuâ, Thermantiam Honorio collocaverat. Sed occultis illius artibus ab Olympio detectis, anno Chriſti 408 Ravennæ, cùm ad Eccleſiam confugiſſet, occiditur Heracliani manu: qui Africam provinciam cum Comitiva eo facto meruit, ut ſcribit Zoſimus, *b* tum anno ſequenti Eucherius cum Serenâ matre perimitur. Sublato Stilichone, cum Honorio paciſci cupiens Alaricus, ſtolido conſilio repulſus eſt. *c* Extemplo igitur, Gotthorum Hunnorúmque ſtipatus copiis, cum Athaulpho uxoris fratre Romam obſedit, obtinuitque anno Chriſti 410. quam cùm deprædari ſuis permitteret, mandavit, ut qui ad baſilicas confugerent, præſertim Apoſtolorum Petri ac Pauli, incolumes haberentur. Sexto die digreſſus inde, Placidiáque ſorore Imperatoris Athaulpho traditâ, Rhegium abiit, ut Siciliam & Africam peteret; ſed ibidem morbo periit. Cujus in locum ſubſtitutus Athaulphus. Româ denuo populatâ, Placidiam abduxit, & apud forum Cornelium ſibi copulavit.

d Dum hæc in Italiâ tempeſtas furit, Gal-

A 395. Chriſti ad 408.

a Zoſimus 6. Jornan. Marcell.

Stilichonis mors.

b Zoſim. 9.

c Proſper. Chron. Socr. 7. c. 10. Soz. 9. c. 6. Olymp. apud Phot. num. 80. Oroſ. 7. c. 39. Jornandes. Marcell.

Alaricus Romam capit.

d Idat. Oroſ. 7. c. 40.

A 395. Chriſti ad 408. liam & Hiſpaniam haud diſpar calamitas oppreſſit. Alani, Vandali, & Suevi, populatis Galliis, Pyrenæum tranſgreſſi, Hiſpanias occuparunt. *a* anno Chriſti 409. Gallæciam Vandali & Suevi; Alani Luſitaniam, & Carthaginenſem provinciam: Silingi, quod Vandalorum genus alterum fuit, Bæticam invadunt.

a Idat.

Eccleſiaſtica res: & illuſtriores quædam ætatis illius viri, ac de S. Martini obitu; & Chryſoſtomi exilio nonnulla.

CAP. XI. Paul. in Vita S. Ambroſ.

THEODOSIO Imperatori Chriſtianiſſimo triennium ferè ſupervixit Ambroſius, ait Paulinus: qui ipſo in die Sabbati ſancti illum deſiiſſe vivere ſcribit. prorſus Aprilis 4, Chriſti anno 397, Cæſario, & Attico Coſſ. Qua ratione annos 22, menſéſque circiter tres Epiſcopatum tenuit. Etenim anno 374, Decembr. 7, hoc eſt anno antequam Valentinianus excedèret, mortuo Auxentio ſuffectus in Hieronymi Chronico memoratur. Marcellinus tamen Honorio, & Eutychiano Coſſ. id eſt anno 398. Ambroſii obitum adſcribit: contra quàm in Eccleſiaſticis Annalibus illius opinio refertur.

S. Ambr. ſi obitus.

b Alterum occidentalis Eccleſiæ lumen extinctum eſt anno * 401, Turonorum ſanctiſſimus antiſtes Martinus, Sabariæ natus in Pannoniâ, qui Hilarium ab exilio revertentem ſecutus in Gallias, poſt monaſticum ibidem vitæ genus excultum, Turonorum Epiſcopus creatur eodem ferè tempore, quo Mediolani ordinatus eſt Ambroſius, nempe 375 anno Chriſti: vir ob excellentiorem quolibet præconio ſanctitatem ſæculis omnibus admirandus, quem Impe-

b Severus in Dial. Gregor. Turon. L. 1. Hiſt. Franc. c. 46. & l. 10. c. ult.

S. Martinus.

* *Martinum obiiſſe anno 400 non anno 401. paucis oſtendemus in Obſervationibus ad cap. 13. l. 4. part. 2.*

ratores ipſi impensè venerati ſunt: ut inter alios Maximus, qui ad ſe anno 386 venientem convivio excepit, quod ſuis manibus Imperatrix uxor ejus apparaverat, quæ tunc eidem, famulæ ritu, miniſtravit. De anno illius exitûs, quia nonnullis tricis implicatus eſt, *a* in Parte hujus Operis alterâ dicetur.

A 395. Chriſti ad 403.

a Part. 2. l. 4. c. 13.

Orientalem autem Eccleſiam ſplendore ſuo decoravit S. Joannes ex Antiocheno Preſbytero Conſtantinopolitanus factus Epiſcopus, poſt Nectarii mortem, quæ anno 397, Septembris 27 contigit, ut ait *b* Socrates, qui Joannem ſequente anno, Februarii 26. in throno ſediſſe refert. Ad eam dignitatem evectus, dum in corruptos hominum mores, præſertim Clericorum ac principum, acriùs invehitur, multorum in ſe concitavit odia. In his Eudoxiæ Imperatricis: quæ ab eo reprehenſa, Theophilum Alexandrinum ad cauſſam dicendam Conſtantinopolim accitum perpulit; ut eundem, *c* tumultuariâ collectâ ſynodo, damnaret anno Chriſti 403. in ſuburbio Calchedonenſi, loco *ad Quercum* dicto. Sed ingenti populi ſeditione, ac terræ motu ſtatim exorto, territus Imperator, ſubinde illum revocari juſſit. Anno verò ſequenti, quòd eadem libertate, cùm alios, tum Eudoxiam increparet; ejus operâ *d* damnatus iterum, in exilium deportatur Junii 20; cùm ante duos menſes circa Paſcha ab Epiſcopali adminiſtratione prorſus abſtinuiſſet. Eudoxiam narrant hiſtoriæ Græcæ poſt menſes tres, quàm ejectus eſt Chryſoſtomus, vitâ eſſe functam Octobris 4 die, anni 404, cùm quatriduo antè inuſitatæ magnitudinis grando cecidiſſet.

S. Joannes Chryſoſtomus.

b Pallad. in Vita Chryſ. Soc. 6. c. 2. Theod 5 c. 34 Soz. 8. c. 17. & ſeq.

c Photius cod 59 Soc. 6. c. 15. Soz. 8 c. 17.

d Socr. 6. c. 18. Soz. 8. c. 22.

e Chryſoſtomo ſubrogatus eſt Arſacius, homo elinguis, & imperitus. tum eo poſt menſes 14. mortuo, Atticus monachus Armenus.

e Socr. 6. c. 19. & 20. Soz 8. c. 13.

Chryſoſtomi obitus.

A 395 Chriſti ad 408.

Chryſoſtomus interim in Armeniâ, & Iſauriâ, magnis conflictatus ærumnis, certatim pro eo Catholicis laborantibus Epiſcopis, & Innocentio præ cæteris Romano Pontifice, cujus fidem appellarat, obiit Comanis ad Pontum Euxinum, 18. Cal. Decemb. anno 407. Vixit annos 52, menſes 8. ſedit verò annos 9, menſes 6, dies 20. Itaque natus eſt anno 355, circa Martium menſem. *a* Innocentius porro, cum eóque Occidens omnis prius cum Attico, & Orientalibus commune habere quicquam voluit, quàm eraſo Arſacii nomine, Joannis ipſius in diptycha, quæ ſunt Eccleſiaſticæ tabulæ, referretur.

a Sozom. 8. cap. 26.

b Per idem tempus doctrinæ ac ſanctitatis inclytus famâ vixit Epiphanius Salaminæ in Cypro Epiſcopus; qui cum Joanne Chryſoſtomo ſuper Origene vehementer altercatus eſt. Hujus enim errores exagitari tùm cœperunt. qui quidem hactenus per Ægypti monaſteria impunè ſpargebantur. ſed & fautorem habebant *c* Joannem Hieroſolymitanum Epiſcopum, nec non Ruffinum Aquileienſem Presbyterum, & Palladium Galatam: à quibus Epiphanius & Hieronymus præcipuè diſſidebant. Theophilus verò, circa annum 399. congregatâ Synodo, primus Origeniſtas damnavit; & Synodicam miſit ad Anaſtaſium Romanum Pontificem, qui anno 398 Siricio ſucceſſerat: tum ad Epiphanium & Joannem Chryſoſtomum *d* Anaſtaſius, Origene condemnato, circulares literas mittit. *e* Chryſoſtomus rem accuratiùs conſiderandam ratus, nequicquam Theophilo & Epiphanio inſtantibus, Origenis libros damnare noluit. Ob id iratus ab eo diſceſſit Epiphanius, ambóque invicem, ut narrant, quæ ſibi erant eventura divinitùs prædixerunt.

b Socr. 6. c. 12. Sozom. 8. c. 14.

Origeniſtæ exagitati.

c Epiph. Epiſt. ad Joan Hieron. contr. Ruff. & cont. Joan. Hieroſ

d Hier. Ep. 8. ad Demetr. & Apol. contr. Ruff. & Ep. 78. ad Pam. & ad Marcell.

e Socr. & Sozom. cit.

Floruit itidem S. Aſterius Amaſeæ præſul, cujus politiſſimæ extant homiliæ circa annum 400 elucubratæ. Theophilus quoque Alexandrinus Epiſcopus, odio Chryſoſtomi, & avaritiæ ſordibus infamis: ſed eruditus, & Hieronymi familiaris: qui Syneſium ex gentili philoſopho Chriſtianum, Ptolemaïdis Epiſcopum fecit anno circiter 410; nempe tertio poſt obitum Chryſoſtomi, reconciliatúmque fautoribus ejus Theophilum: quod ſtatim ab illius morte contigit. A 395. Chriſti ad 408. *S. Aſterius. Theophilus.*

a S. Vigilius Tridentinus Epiſcopus Stilichone Conſule martyrium paſſus eſt, ut ſcribit Uſuardus: & ut apparet, anno 400. b Gazæ porro S. Porphyrius Epiſcopus pietate, miraculis, & laboribus pro Chriſti fide tolerandis Arcadio imperante præſtitit. Severianus Gabalitanus ut diſertus fuit, ita ob æmulationem Chryſoſtomi minùs ſecundam poſteritatis famam meruit. Quam eximiam eſt aſſecuta ſancta Paula: quæ anno 404, Januarii 26, apud Bethleemum obiit; nata annos 56, menſes 6, dies 11: quorum 5 annos Romæ in ſancto propoſito, Bethleemi 20 tranſegit; ut teſtatur c Hieronymus.

a Mart Rom. 26. Jun. & Uſuard. *S. Porphyrius.* b Vita S. Porphyr. apud Sur. 26. Febr. *S. Paula.* c Hier. Epiſt. Paulæ.

Prudentius Hiſpanus poëta eodem ſcribebat tempore, natus Philippo & Saliâ Coſſ. anno 348, ut ipſe d prodit: & anno vitæ 57 carmina meditabatur. Proinde Chriſti 404 τὸ καθημερινὸν edebat. *Prudentius.* d Prud. in Cathem.

Ruffinus Aquileienſis Preſbyter, & Monachus, doctrinarum uſu, famâque clarus; ſancti tamen Hieronymi primùm amicitiâ, tum offenſione clarior, obiit paullo poſt Romam ab Alarico captam, ut eſt conjectura Baronii. Quo etiam tempore S. Marcella vidua mortua eſt, ut e Hieronymus affirmat. *Ruffinus.* e Hier. Ep. 16.

A 395. Chriſti ad 408. Inter gentiles poëtica facultate facilè princeps Claudianus extitit, Stilichonis fautor acerrimus. Hiſtorici verò Zoſimus, Eunapius.

Quæ ſub Theodoſio Juniore, Honorio, ac Valentiniano III. in utroque imperio digna memoriâ contigerunt. Vandalorum in Africa impreſſio.

A 408 Chriſti ad 450.

CAP. XII. ROMANUM, Arcadio mortuo, ſub duobus principibus imperium ſtetit. Honorio parebat Occidens; Theodoſius Orientem tenebat. *a* Hic anno 401 Aprilis 10 die natus, & ſequenti renunciatus Auguſtus, anno 408 ſub tutelâ Perſarum regis, Antiocho curatore, ſolus in Oriente regnare cœpit. Sorores erant illi Flaccilla, Pulcheria, Arcadia, & Marina, è quibus Pulcheriam Theodoſius Auguſtam appellavit anno, ut Marcellinus cum Alexandrino Chronico ſentiunt, 414, non, ut Theophanes, 411. Ea porro nata proditur anno 399. *b* Ab hac inſtitutus Theodoſius, ſororéſque cæteræ, tantùm in virtute ac pietate profecerunt, nihil ut à monachis differrent, & in religioſum domicilium aula verteretur.

a Socr. 4 c. 6. Marcell. Chr. Alex. Theophan.

b Socrat. 7. c. 22. Soz. 9. c. 1.

Theodoſius anno ætatis 20 Athenaidem Leontii philoſophi filiam de conſilio ſororis Pulcheriæ duxit, rarâ feminam indole corporíſque ſpecie, quam Eudociam nominavit. Ex hac Eudoxiam ſuſcepit Valentiniano tertio nuptam. *c* Imperavit Theodoſius ad annum uſque 450, quo exceſſit è vitâ Cal. Auguſt. revocatâ priùs ſorore Pulcheriâ, quam Eudociæ conjugis, & Chryſaphii Eunuchi calumniis adductus in ordinem redegerat. Hoc Imperatore pax ab armis in Oriente ferè perpetua fuit, præter

c Marcell. Chron. Alex. Zonar. Cedr. Theoph. Hiſt. Miſc. 14

pauca

pauca quædam, miniméque diuturna bella. è quibus *a* Perſicum à Vararane Iſdegerdis ſucceſſore motum, anno 422 per Ardaburium ducem, non ſine ingenti miraculo confectum, perterritis, ac fugâ conſternatis barbaris.

A. 408 Chriſti ad 450.
a Theoph. Socrat. 7. c. 18.

At in Occidente, ſub Honorio, ac deinde Valentiniano, domeſtici pariter externíque motus aſſidui, ac fœdiſſima Romani facies imperii fuit. Erat Honorius naturâ mitis & placidus, ludis ac ſocordiæ deditus, & à curâ reipublicæ, ac negotiis abhorrens: ſed in pietatem religionémque propenſus: cui pluribus edictis conſultum voluit. Poſt Gotthicam eruptionem, quæ anno 410 Romanam urbem turbinis inſtar oppreſſit, varii in diverſis locis orti ſunt tyranni. Primùm *b* Attalus Alarici juſſu ab Senatu factus Imperator, cùm Honorium communionem imperii per legatos offerentem ſuperbè reſpuiſſet, ab eodem Alarico privatam retractus ad ſortem, ac ſæpiùs deinde refectus, & deſtitutus; ad poſtremum reſumptâ in Galliâ tyrannide, neglectus à Gotthis, à Conſtantio Comite captus anno 415, *c* in poteſtatem venit Honorii, ab eóque truncatâ manu vitæ relictus eſt. quod Marcellinus anno 412 reddit, contra quàm Proſper.

Occidentalis imperii clades ſub Honorio.

Varii Tyranni.
b Zoſim. 5. & 6. Olymp. apud Phot. 80.
c Proſp. Chr. Marcell. Oroſ. 7. c. 42. Paulus Diac. 14.

Eodem tempore Conſtantinus tyrannus Gallias obtinebat. Qui ex infimâ militiâ ob ſolam nominis ſpeciem in Britanniis Imperator acclamatus eſt anno 407, ut *d* Olympiodorus, Proſper, & Zoſimus indicant: cùm ante illum Marcus & Gratianus ibidem tyranni prodiiſſent; Britannicis exercitibus contra Vandalos & Alanos, quos in Gallias erupiſſe anno ſuperiore iidem auctores aſſerunt, hoc ſe tueri præſidio cupientibus. Inde digreſſus in Gallias cum duo-

d Olymp. apud Phot. 80. Proſp. Chron. Zoſ. 6. Idat. Chron. Marcell.

A 408. Christi ad 450.
a Olymp.

bus filiis Conſtante & Juliano, à Conſtantio Comite victus, & Honorii juſſu ad Ravennam jugulatus eſt, anno 411: a cùm ſe Arelate ad Oratorium fugiens ſacerdotio initiandum antè curaſſet.

b Idem. Olympiodor. Idat. Marcell. Proſp. r. Oroſ. 7. c. 42.

Poſt hunc, b Jovinus & Sebaſtianus fratres, arreptâ tyrannide, ab Athaulpho Gotthorum principe Narbone capti & occiſi ſunt anno 414, ut Idatius & Marcellinus teſtantur.

Heraclianus item Comes Africæ, tyrannus ibidem factus, cum 700 navium claſſe, ac tribus militum millibus auſus in Italiam contra Honorium transfretare, à Marino Comite ad Utriculum ſuperatus eſt: & in Africam reverſus, Carthagine in æde Memoriæ jugulatur

c Proſp. Idat. Marcell. Oroſ. 7. c. 42.

c anno 413. Marinus ad ordinandam miſſus Africam, incertum livore, an auro corruptus, Marcellinum Tribunum, qui pro Catholicâ fide contra Donatiſtas fortiter ſe geſſerat, occidit; ac ſtatim ex Africâ revocatus eſt, ut ſcribit Oroſius.

Barbarorum irruptio.

d Proſper.

Super hanc tyrannorum multitudinem, barbarorum quoque graſſatio infeſtum habuit Occidentem. Gotthi Athaulpho rege Gallias ingreſſi ſunt d an. 412. ac ſequenti anno Burgundiones, Germaniæ populi, partem Galliæ Rheno propinquam occuparunt.

Athaulpho Placidia nupſerat; quæ nuptiæ anno 414. Cal. Jan. celebratæ ſunt, ut ſcribit Olympiodorus: natúſque illis eſt Theodoſius; qui paulò pòſt Barcinone obiit. e Placidiæ operâ & conſilio inductus ad amorem pacis Athaulphus, cùm fruſtrà Romanum in Gotthos imperium, noménque transferre ſtuduiſſet, de reſtituendo illis hoc ipſo imperio cogitavit; ac ſe cum Gotthis ſuis Narbonâ pelli, & in Hiſpaniam relegari patienter tulit. Hæc dum agitaret

e Olympiod. apud Phot. 80, Jornand.

animo, *a* à Gottho quodam occiditur anno 415; regnúmque Sigericus occupat Sari frater, qui Placidiam indignis modis habuit; & poſt dies ſeptem interfectus eſt. eíque Vvallia ſucceſſit, qui pace cum Romanis factâ, Placidiam Honorio reſtituit, acceptis, ut refert Olympiodorus, frumenti mediorum 600000. & contra Vandalos, Alanos, Suevos, aliáſque gentes, quæ Hiſpaniam inſederant, bella convertit, *b* Placidiam invitam Conſtantio Comiti collocavit Honorius anno 417: & eodem anno nata illis eſt Honoria. Valentinianus verò Junior *c* anno 418, Ravennæ 6. Non. Jul. in lucem editus eſt. Conſtantius pacem cum Vvalliâ firmavit, eúmque revocavit in Galliam, ac ſedes in Aquitanica, à Toloſa uſque ad Oceanum, conceſſit, quod ſcribit Idatius. Hinc Gotthici in Gallia regni, ſeu Veſegotthici caput Toloſa fuit. atque hoc anno 419 contigit. Sequente verò anno, Chriſti 420, Conſtantius ab Honorio invito, ut ait Olympiodorus, in imperii conſortium aſſumptus, ſeptimo pòſt menſe moritur anno ipſo 420, ſi Marcellinum audias. Proſper enim in ſequentem rejicit. Natus hic in Illyrico, oppido Panæſo, multis ſub Theodoſio præfecturis claruit. ac poſt ſummum adeptum faſtigium, ejus pertæſus ſæpe conqueri ſolebat, quod, ut antè conſueverat, jocis ac ludicris indulgere non poſſet: ut ſcribit Olympiodorus. qui hoc præterea narrat, Theodoſium Imperatorem ratam illius Auguſtam dignitatem habere noluiſſe: ob ídque Conſtantium bellum contra illum decreviſſe ſumere.

A 408. Chriſti ad 450.
a Proſp. Marcell. Idat. Oroſ.
b Olympiod. Proſp. Jorn.
c Proſp.
Conſtantius ſit Imperator.

d Extincto Conſtantio, inter Honorium & Placidiam ſororem ſumma primùm familiaritas; minus etiam ſecundâ utriuſque famâ. mox Elpidiâ nutrice Placidiæ, & Leontio ejuſdem

d Olymp.

A 408 Chriſti ad 450. curatore id agentibus, tanto exarsêre invicem odio, ut poſt frequentes Ravennæ rixas & jurgia, demum anno 413 Placidiam cum filiis Honorius extruſerit, & in Orientem abire coëgerit.

Honorii obitus. Moritur paullo poſt Honorius anno ipſo 423; ſive Auguſti 15, ut ſcribit Theophanes: ſive 27. quod Olympiodorus prodidit; anno ætatis 35. Theodoſius *a* Placidiam cum Auguſtæ titulo, & Valentinianum Cæſarem prius appellatum, agentem ætatis annum 5. in Italiam miſit anno 424, qui mox Auguſtus Romæ ſalutatus eſt. *b* Interim Joannes primicerius Notariorum, cum tyrannide Ravennam occupat. contra quem Theodoſius Ardaburium miſit: qui tempeſtate jactatus in tyranni poteſtatem venit. Sed Angelus paſtoris ſpecie aperto per invias paludes itinere, Aſparem Ardaburii filium Ravennam deduxit.

a Proſper. Marcell. Olymp.

b Socr. 7. c. 23. & ſeq.

Sic extincto Joanne, *c* Valentinianus apud Ravennam factus eſt Imperator anno 425, Octobris 23, ut eſt in Alexandrino Chronico.

c Iidem & Chron. Alex.

Vandali Africam occupant. Secundùm hæc Vandali quos ab Africæ litoribus Bonifacius Comes hactenus repulerat, Geiſerico duce, in illam ex Hiſpaniâ penetrarunt. Nam cùm Bonifacius ab Aëtio proditionis accuſatus eſſet, miſſóque contra ſe Sigiſvulto, parem ſe non eſſe Romanis viribus animadverteret, ad Vandalorum, quibus cum affinitatem antè junxerat, confugit auxilia. *d* Anno itaque 427, ut ex Chronico Proſperi colligitur, Geizericus cum 80000 Vandalorum, & Alanorum transfretavit in Africam: eámque paullatim ſubjecit ſibi. *e* Interim Bonifacius reconciliatâ Placidiâ, cùm Barbaris reditum perſuadere non poſſet, armis eos conatus pellere, ab illis vincitur: & anno 432 ex Africâ Ro-

d Proſp. Miſc. 14. Victor.

e Procop. 1.

mam veniens, adepto magiſterio militum, haud diu poſtea vel morbo, ut ſcribit Proſper; vel, ut Marcellinus ait, ex vulnere, quod acceperat ab Aëtio, deceſſit. *a* ac Pelagiæ conjugi moriens præcepit, ut ne alteri, quàm Aëtio nuberet.

b Aëtius in Galliis contra Francos, Gotthos, Burgundiones, Hunnos, aliósque barbaros Romanam rem utcumque ſuſtentavit. Franci haud procul Rheno devicti ſunt, *c* Felice, & Tauro Coſſ. anno 428. Burgundiones cum eorum rege Guadicario anno 435: quibus & pacem Aëtius indulſit, ut ſcribit Proſper. *d* Idem Gotthos ab Narbonæ obſidione repulit anno 439, per Litorium Comitem.

Hunnos Aëtius circa annum 432. è Pannoniis exciverat; quorum adversùs Gotthos auxilio eſt uſus. Ita *e* Proſper vulgatus. at Pithœanus Aëtium eundem Gaudentii filium, ejus qui à militibus occiſus eſt, Hunnos ad opem Joanni tyranno ferendam adduxiſſe refert, eodem, quo is interfectus eſt anno Chriſti 425. Bis ergo ſolicitaſſe eum Hunnos oportet. Sed & anno 434. Honoria Valentiniani ſoror, ob ſtuprum cum procuratore ſuo commiſſum ejecta palatio, & ad Theodoſium tranſmiſſa, Attillam contra Occidentalem rempublicam incitavit, ut ſcribit Marcellinus. His præpoſitus Litorius dux Romanus, dum Aëtii gloriam ſuperare nititur, & haruſpicum ac dæmonum reſponſis fidem adhibet, contra Theodoricum Gotthorum regem bellum infimis precibus detrectantem inconſultè dimicavit; & magnâ acceptâ clade, captus & occiſus eſt, Theodoſio & Feſto Coſſ. anno 439. *f* Quo etiam Carthago à Vandalis per ſpeciem pacis ex improviſo irruentibus occupatur, 4 *g* Cal. Nov. Eam urbem diripuêre barbari. ac cùm reliqui cives va-

A. 4 8. Chriſti an 430.

a Marcell.

Aëtius.

b Proſper. Idat.

c Proſper.

d Idat. Proſp.

e Proſp. Salvian. 7. Idatius; Chronic. Iſid. Chron. Miſcell. 24

Hunnorum irruptiones.

f Proſper, Jorn. de reb. Gott.

Carthago à Vandalis capta.

g Proſper. & Idat.

A 408. Chriſti ad 450. riis tormentorum generibus excruciati ſunt; tum in nobiles, & Clericos præcipuè ſævitum eſt.

a Proſper. *a* Tandem anno 442 cum Geiſerico Valentinianus pacem inſtauravit, & certis ſpatiis inter utrumque diviſa eſt Africa.

b Marcell. Alex. Chron. Jornand. *c* Proſper. Per quod tempus *b* Bledâ & Attillâ Hunnorum ducibus, Illyricum, Thraciámque populantibus, Theodoſius pacem ab iis redemit pactione pecuniæ. *c* Biennio pôſt Attila, fratre ſuo cæſo, ſolus Hunnorum genti dominatus eſt.

In Britanniam porro Picti ac Scoti ſæpiùs incurſionem fecerunt: maximè ſub annum 446, Aëtio tertium Conſule: quo rebus aliis, ac muniendis maximè adversùs Hunnos Galliis intento, fruſtra ejus aures querelis ſuis pulſarunt; *d* Gilda. Beda 1. hiſt. c. 13. quas *d* Gildas, ex eóque Beda, deſcribunt.

De Francorum origine, & conſtituto ab iis in Gallia regno.

CAP. XIII. Vide l. 11. de Doct. Temp. c. 48. *e* Geſta Franc. ex Greg. c. 1. NOBILISSIMI toto orbe Francorum regni jacta ſunt intervallo iſto primordia. Cujus gentis incerta eſt origo, neque veterum fatis expreſſa literis. *e* Falli conſtat eos, qui ab Trojanis eam repetunt. Quod ab Gaguino & Æmilio mandatum hiſtoriæ fuiſſe mirari ſubit. *f* Phil. Cluver. lib. 3. Germ. ant. c. 20. Vero mihi propior videtur *f* illorum opinio, qui non unius populi nomen hoc initio putant fuiſſe, ſed plurium; qui in idem conſpirantibus animis, Romanorum ſe ab jugo vindicarunt; Francíque ab libertate ſunt dicti. Hos eſſe volunt Bructeros, Chamavos, Anſivarios, Chattos, Uſipios, & Tencteros, qui ambo Sicamborum vocabulo continentur, Friſios, Delgibinos, Chaſſivarios, & Angrivirios, qui Albim flumen inter ac Rhenum vaſtiſſimos Ger-

maniæ agros obtinebant ad Oceanum uſque: ubi nunc Veſtfalia, Friſia, Saxonia, Turingia, Heſſia, Miſnia, &, quæ nomen commune retinet, Franconia collocantur.

A 408. Chriſti ad 450.

Reges utrum antiquitùs habuerint, ignotum eſſe teſtatur *a* Gregorius: nam *duces* tantummodo Francorum, aut *ſubregulos*, vel *regales* appellatos. Maximo tyranno Galliis imperante, Marcomerem, & Sunnonem *regales* Francorum extitiſſe Sulpicius Alexander prodidit, eoſdémque mox *ſubregulos* vocat: tum *reges*, ut hæc vocabula promiſcuè videantur habita.

a Greg. Tur. l. 2. c. 9.

Primus in Regum appellatione, ac ſerie Pharamundus in noſtris Annalibus ponitur *b* Marcomiri filius; de quo nihil apud Gregorium extat. *c* Proſperi Chronicon ad annum Honorii 26, hoc eſt Chriſti 420, illius adſcribit exordium. Poſt hunc verò *d* Chlogio, vel *e* Cloio, ſive *f* Clodius *g* Pharamundi F. regnavit: qui apud Diſpargum reſedit; quod in Thoringorum eſſe finibus aſſerit Gregorius. Hoc modo Thuringia longè apud Gregorium alia fuerit ab eâ, cui hoc nomen hodie tribuitur. Nam Diſpargum oppidum fuit in Sicambris, aut iis proximum. Cloio anno 428, aut 429 iniit, *h* quinque ab morte Honorii annis elapſis. atque hic trans Rhenum primus in Gallias erupit. *i* Sed ab Aëtio duce repreſſus, citimam Rheno partem illam amiſit Galliæ, quam cum ſuis occuparat. Poſt annos deinde circiter 18, longiùs etiam in Atrebatum, & Cameracenſium fines tranſducto Francorum exercitu, Romanos profligavit, & ad Suminam uſque flavium ditionis ſuæ fines extendit *k* ſub annum 445. *l* Videtur tamen ab Aëtio & Majoriano tum cladis aliquid accepiſſe, quod Sidonius indicat. Præfuit Cloio annos *m* ferè 20. Signi-

Pharamundus.
b Aimo. l. 1. c. 4. Ivon. Chron. Geſta Fr. epit. c. 4.
c Proſper. à Pith. editus.
d Ita Greg. 2. c. 9.
e Ita Sidon. car. V. ver. 212.
f Proſp. Pith. Aimo. 2. c. 4.
g Aimo. l. 1. c. 4. Ivon. Chr. Geſta Franc. epit. c. 5.
Clodio.
h Proſp. Pith.
i Proſper vulgatus.
k Sigeb. Greg. 2. c. 9. Aimo. 1. c. 5.
l Sidon. Car. V. ver. 212.
m Aimo. 1. c. 6.

A 408. Chriſti ad 450.
a Proſp. Pith.
Meroveus.

dem ad annum Theodoſii 25 *a* Proſper adnotat, Meroveum in Francia cœpiſſe regnare: qui eſt Chriſti 448, vel 449. Ita Pharamundo anni reliqui erunt octo.

b Greg. 2. c. 9. Aimo. cap. 6. Geſt. Fr. c. 5.
c Gag. Æm.
Childericus.
d Greg. Tur. l. 2. c. 12. Aimo. 1. c. 7. Ivon. Geſta Fr. c. 6. & 7.

b Meroveus affinis Cloionis Francorum in Gallia ditionem amplificavit: quem Aëtio duci adverſus Attillam auxilio veniſſe, magnámque partem victoriæ fuiſſe *c* Annales Francorum referunt. Filium hujus heredémque *d* Childericum, flagitiorum ac libidinum licentiâ, quam ne ab nobiliſſimis quidem corporibus abſtinebat, brevi inviſum ſuis reddidit. Omnibus itaque conſpirantibus in eum ordinibus, ad Thoringos profugit; Vvinodamo quodam, cujus amicitiæ plurimum fidebat, domi relicto; qui abſenti Francorum reconciliaret animos: quod is aſtuto conſilio perfecit. Nam Egidium Romanum patricium ſibi ut regem caperent Francos eſt hortatus, eóque beneficio devinctum facilè adduxit, ut primores gentis, quos ab Childerico abhorrere maximè ſciebat, tanquam ſuſpectos interficeret. Ita Francis ab novo abalienatis rege perſuaſit, uti Childericum ab exilio revocarent. qui *e* octavo, poſtquam pulſus erat, anno receptus, Egidium acie ſuperatum in oppidum Sueſſionum compulit: *f* Odovacrium Saxonem vicit: Aurelianos, & Andegavos ſubegit, *g* exactíſque 24 annis Chlodoveo filio, quem ex Baſinâ ſuſceperat, Thuringorum regis hoſpitis ſui conjuge, reliquit imperium. Qui cùm anno 481 exorſus ſit, *h* uti poſtea demonſtrabitur; Childericus anno cœpit 457, vel 458, ut 24 annos impleverit: Meroveus verò circiter 10.

e Greg. Tur. cit.
f Greg. 2. c. 18. Aimo. 1. c. 7. Geſt. Fr. c. 12.
g Aimo. 1. c. 12. Ivo.
h l. 7. c. 2.

A 408 Chriſti ad 450.

De Gothorum initiis, eorúmque diſcrimine, ac regnis ab illis in Galliâ, Hiſpaniâ, & Italiâ conditis.

CAP. XIV.

PLURIMUM ad illius ætatis hiſtoriam intelligendam conferet Gothorum originem, & incrementa cognoſcere; qui per Europam longè latéque diſſipati, florentiſſima ſibi regna pepererunt. Ea nos ex Jordano, ſive Jornande Gotho, ac Paulo Diacono repetita hoc in caput utiliter conjecimus.

Gothicum omne nomen è Scanvia, ſive Scandinavia profectum eſt: quam inſulam *a* Jornandes vocat; cùm peninſula ſit Norvegiæ ac Sueciæ continens regna. Hi cùm vicinam oram Balthici maris aliquandiu tenuiſſent, in Scythiam inde tranſgreſſi, ad Euxini Ponti littora conſederunt. *b* quorum qui ad Orientem longiùs receſſerunt, *Oſtrogothi*, id eſt, *Orientales Gothi* nominati ſunt. qui ad Occidentem habitabant, *Vviſigothi*, id eſt, *Occidentales Gothi*. Etſi ab Oſtrogothâ quodam rege, ex Amalorum ſtirpe, nomen id acceptum nonnullis placet. *c* Duæ quippe Gothorum erant regiæ familiæ; Amalorum, quibus Oſtrogothi parebant; & Balthorum, qui Vviſigothis imperabant. Priores ab *d* Amala antiquiſſimo gentis illius rege dicti. poſteriores ab audacia nominati: *e* quia *Balth* audacem ſignificat. *f* Cùm igitur ambo illi populi ſummâ concordiâ diu illic habitaſſent: Valente denique Imperatore civile inter eos ortum eſt bellum. Vviſigothis præerat Fridigernus, ſive Fritigernes; Oſtrogothis Athanaricus. Fridigernus impar viribus à Valente petit auxilium, per Ulphilam ſuæ gentis Epiſcopum Arianum. *g* & ut illi viciſſim

a Jornand. de reb. Got. c. 3. 4. & ſeq.

b Paul. Diac. in Miſc. l. 12. c. 21. Jorn. c. 4.

c Jorn. c. 5.

d Jorn. c. 14.

e Jorn. c. 29.

f Socr. l. 4. c. 33. & ſeq. Paul. in Miſc. 12. c. 12.

g Paul. 12. Miſc. c. 12.

A 408 Chriſti ad 450.

gratificaretur, Chriſtianam ſub Arii profeſſione fidem amplectitur. quam, pace ambos inter populos reſtitutâ, longiùs propagavit Ulphilas. Ita Gothi in Arianâ hæreſi deinceps obfirmati ſunt. Athanaricus verò complures ſuorum ob Chriſti nomen neci dedit: qui pro martyribus in Eccleſiâ celebrantur. *a* Poſt hæc Hunni, rege Balamire, trajecto Boſphoro Cimmerio, repente in Oſtrogothos impreſſionem faciunt, eóſque ſibi ſubjiciunt. Quorum clade territi Vviſegothi Valentem rurſus implorant, qui in Mœſiâ agros illis ad habitandum attribuit. Sed à Lupicino aliiſque limitaneis præfectis contumelioſius accepti, Romanos armis appetunt: ab iiſque Valens imperator, *b* ut jam memoravi, bello ſuperatus, & exuſtus, pœnas violatæ religionis dedit. Compoſitis poſtea cum Theodoſio rebus, Romanam in amicitiam ac fœdus ab illo recepti, *c* & *fœderati* propriè ſunt dicti. Theodoſio mortuo Alaricus ex Balthicâ ſtirpe cum Vviſegothis ſuis in Italiam perrupit, eúmque, quem ſuprà *d* retuli, exitum militiæ hujus habuit. *e* Cujus ſucceſſores Galliâ, & Hiſpaniâ ſubactâ, Vviſegothorum regnum ibi ſtatuerunt. cujus ſparſim mentionem facimus.

Gothi Ariani fiunt.

a Vide præter cit. auctores Procop. l. 4. Goth. p. 323. Soz. l. 6. c. 37. Jornand. de reb. Get. c. 24.

b Supr. c. 6

c Jornand. c. 28.

d Cap. 10.

e Vide ſup. c. 12.

f Interim Oſtrogothi ſub Hunnorum dominatu cum privatis regibus priſtinas ſedes obtinebant. Hermanaricus, quo regnante Hunnorum excurſio illa contigit, ut *g* Jornandes narrat, tametſi cæteri, quos attigi ſuprà, Athanarico id factum rege memorent; *h* Hunnimundum habuit filium, è quo genitus eſt Thoriſmundus. cujus filius Berimud Hunnicæ pertæſus ſervitutis, ad Vviſegothos in Galliam transfugit; cùm Theodoricus ejus nominis primus, occiſo jam Valliâ, regnaret. Berimudis nepos fuit Eutharicus; cui Oſtrogothorum rex Theo-

f Jornand. c. 48.

g Cap. 25.

h Jorn. c. 14.

doricus Amalaſuntham filiam in matrimonium dedit. Ad hanc familiam, ut quæ recto ab Hermanarico ſtemmate deſcenderet, Oſtrogothici jus regni propriè ſpectabat. *a* Verùm Berimude digreſſo, Vvandalarius, Hermanarici fratre genitus, velut caducum principatum tenuit. Hujus filii armis, ac mutuâ concordiâ nobiles extitere tres, Walamir, Theodomir, & Widemir: qui cum Attilâ adversùs Aëtium, & propinquos ſuos Wiſigothos in Galliâ decertarunt. Extincto demum Attilâ, cùm reliqui populi, tùm Oſtrogothi Hunnorum excuſſerunt jugum. *b* Theodomiri filius è concubinâ Theodoricus fuit; qui Leoni Imperatori ad ſanciendam pacem datus obſes, apud Romanos adolevit. Tum imperante Zenone, cum à Theodomiro patre traditum Gothorum regnum accepiſſet, Imperatoris hortatu ad recuperandam Italiam, quam Odovacrius invaſerat, perrexit; ibidémque, quod poſtea dicetur, Oſtrogothorum condidit regnum; quod Juſtinianus deinde ſubvertit.

A 408. Chriſt. ad 450.

a Jorn. c. 48.

b Jorn. c. 52.

Eccleſiaſticæ res ſub illis principibus. ac primùm Pelagianæ hæreſis, & Neſtorianæ, nec non Epheſinæ Synodi accurata deſcriptio.

CAP. XV.

Pelagianæ hæreſis hiſtoria

HONORIO, ac Theodoſio regnantibus, varii in Eccleſia motus extitêre, celeberrimique cum hæreticis Catholicarum partium conflictus. ac contra duas præſertim hæreſes, Pelagii, & Neſtorii, certamen fuit.

Pelagius *c* natione Scotus ex inſulâ Britanniâ oriundus: unde *d* & Brito nominatur; primùm monachus in Palæſtinâ vixit: ubi adversùs gratiam Chriſti peſtilentiſſimum dogma concepit animo; *e* cujus ei Ruffinus auctor

c Hier. Præfat. ad lib. 1. & 3. in Hier.

d Aug. ep. 106.

e Hier. ibid. Aug. l. 2. de Pec. Orig. c. 3.

A 408. Christi ad 450. fuiſſe proditur. Hic diſcipulum habuit Cæleſtium; qui prior in Africâ palam hæreſim prædicans, *a* anno 412 Carthagine damnatus eſt, accuſante Paulino Diacono Carthaginenſi.

a Ep. Conc. Carth. ad Innoc Papam. Aug. de Pec. Orig. c. 3.

Poſtea Eros, & Lazarus, Epiſcopi duo Gallicani, Pelagii nomen detulere apud Palæſtinæ Epiſcopos. *b* Sed cùm morbus alteri eorum incidiſſet, in tempore adeſſe prohibiti ſunt. quare excerpta de Pelagii & Cæleſtii libris capitula miſerunt. Ita Dioſpoli in Palæſtinâ Synodus eſt habita anno 415; *c* cui Epiſcopi 14 interfuerunt. Ab iis interrogatus Pelagius facilè Græcos homines, linguæ illius, ac fraudis ignaros, captioſis reſponſionibus eluſit. Abſolutus itaque Joannis potiſſimùm Hieroſolymitani, Ruffini & Origenis fautoris operâ; quod Oroſius *d* indicat, majores ſumpſit ſpiritus. Sed Hieronymi primùm ſtylo; tum Africanorum Patrum ſententiis vexari cœpit. Anno quippe 416 provinciales *e* duæ Synodi cælebratæ ſunt; una Carthagine, cui præfuit Aurelius: altera Milevi in Numidiâ, præſide Silvano, cui Auguſtinus interfuit: indidémque Synodicæ ad Innocentium Papam editæ, quibus Pelagii, & Cæleſtii ita damnatos à ſe errores prædicant, ut auctoribus ipſis parcerent. Utriſque reſpondit *f* Innocentius ſequenti anno, quo Coſſ. notantur Honorius & Conſtantius, (is eſt Chriſti 417) menſe Januario. ac Pelagium & Cæleſtium cenſuit Eccleſiaſticâ communione privandos. Quâ re compertâ, Pelagius ad Innocentium ſcripſit: *g* ſed eo mortuo illo ipſo Chriſti 417 anno, 5. Kal. Auguſt. literæ ad Zoſimum pervenêre. *h* Qui Cæleſtii primùm fictâ profeſſione. (Hic enim Romam purgandi ſui cauſsâ venerat) tum ſubdola Pelagii epiſtolâ dece-

b Auguſt. 2. Retr. c. 47. & de geſt. Pel. 35. Phot. cod. 34.

c Aug. 1. cont. Jul. c. 3. & de geſt. Pelag.

d Oroſ. Apol.

e Tom. 1. Conc.

f Tom. 1. Conc. & Ep. Aug. 91. 93.

g Aug. 2. de pecc. Orig. c. 5. & 7.

h Zoſim. ep. Tom. 1. Conc. ubi & Pelagii confeſſio.

ptus; qua cum Praylii, qui in ſedem Hieroſolymitanam anno 416 ſucceſſerat, commendatitiam miſerat, in Africanos Patres, nec non Erotem & Lazarum paullo fuit commotior. Neque tamen Pelagium, ac Cæleſtium communioni reſtituit: ſed bimeſtrem huic diem præfixit, ad quam accuſatores adeſſent. Interim Africanis Epiſcopis ſatagentibus; Romæ ab Zoſimo hæreticorum calliditate detectâ, cum ſe clam Cæleſtius ex Urbe ſubduxiſſet, *a* cum Pelagio pariter eſt damnatus anno 418. Secutum eſt *b* Honorii edictum eodem anno prid. Cal. Maias, quo ambo perculſi ſunt. Africani verò Epiſcopi, accepto Zoſimi decreto, Calendis ipſis Maii anni ejuſdem 418, in plenariâ Synodo, ut ſcribit Proſper, Epiſcoporum 213, contra Pelagianam hæreſim canones octo condiderunt: * qui Milevitanæ Synodo ſecundæ perperam vulgò tribuuntur. Sed nihil Milevitana iſta contra Pelagium ſtatuit. & *c* ex illis ipſis octo canonibus, tertius, quartus, & quintus à Cæleſtino Papâ ſub Carthaginenſis Concilii nomine citantur. Denique in generali totius Africæ Synodo, non in provinciali, tantâ de re pronuntiatum oportuit. Hoc modo ſynodalibus ad Zoſimum perlatis decretis, ait Proſper, & per totum mundum hæreſis Pelagiana damnata eſt. Cujus pene profligatæ patrocinium ſuſcepit Julianus Memorii Capuani Epiſcopi filius, & ſucceſſor; qui ob hæreſim eandem ſede ſuâ pulſus, cum Auguſtino grande certamen iniit, homo linguâ promptus ac diſertus: ſed procax & temerarius.

A 408. Chriſti ad 450.

a Aug. 2. contr. duas Ep. Pal. c. 3. & 4.

b Vide Baron. A. 418. Poſſ. in Vita Aug.

* *De Milevitana Synodo vulgaris error.*

c Cæleſt. in Ep. ad Epiſc. Gall.

Julianus Pelagianus.

* *Hanc Synodum non fuiſſe Milevitanam, ſed Carthaginenſem oſtendit Janſenius in Hiſtor. Pelagiana & Cardinalis Noriſius.*

A. 408. Chriſti ad 450.

* Pelagiani dogmatis appendix quædam fuit Semipelagianorum factio: qui initium à nobis eſſe ſalutis aſſeverabant, ac de Prædeſtinatione aliter, atque Auguſtinus ſentiebant. *a* quam in Galliis occultè graſſantem paucis ante obitum annis oppugnare inſtituit Auguſtinus: ac poſtcum Proſper Aquitanicus.

* *Semipelagiani.*

a Aug. LL. de Præd. Sanct.

b Mortuo Zoſimo Papa 7. Cal. Jan. anni 418, creatus eſt Bonifacius: & ſub idem tempus à ſchiſmaticis Eulalius: cui Præf. Urbis Symmachus favebat. Sed ille paullò pòſt cauſsâ cecidit anno Chriſti 419. Poſt Bonifacium anno 423 Romanæ præfuit Eccleſiæ Cæleſtinus. cujus anno labente 6, Chriſti 428, *c* Neſtorius Antiochenus in locum Siſinni Conſtantinopolitanus ordinatur Epiſcopus, qui ſubinde novam vulgavit hæreſim, Chriſtum aſſerens perſonâ conſtare duplici; ac B. Mariam haud eſſe Dei matrem adſtruens, ſed hominis tantummodo Chriſti. Ad hoc reſtinguendum incendium præ cæteris accurrit Alexandrinæ Antiſtes Eccleſiæ Cyrillus: qui ex anno *d* 412 avunculo ſuo Theophilo ſuffectus erat: Cæleſtini maximè literis incitatus, quibus ipſum in Neſtorii cauſſam inquirere, ac denos illi ad reſipiſcendum dies præfinire juſſit. quod anno 430 fruſtra tentatum eſt à Cyrillo.

b Cod. Vat. apud Bar. ad an. 419.

Neſtorius.

c Marcell. Chron.

d Socr. 7. c. 7.

* *Semipelagianorum hæreſis initium habuit à Caſſiano qui poſt S. Chryſoſtomi mortem, id eſt poſt ann. 407. in provinciam rediit. Hic anno 426 ut oſtendit Noriſius edidit 13 collationem, in qua virus Semipelagianum propinat. Anno 423 Proſper & Hilarius ad Auguſtinum ſcribunt ut enodaret ipſe quæſtiones à Maſſilienſibus propoſitas, ad quas direxit Auguſtinus duplicem librum de Prædeſtinatione SS. & de Dono perſeverantiæ anno 431. Cæleſtinus ſcripſit ad Epiſcopos Galliæ celeberrimam Epiſtolam quâ Maſſilienſium querelas compeſceret. Hinc adjecta ſunt capitula quæ Leoni Magno tribuit Queſnellus.*

a Quocirca anno Chriſti 431 Epheſi congregata Synodus eſt. ad quam Cæleſtini Papæ legati profecti ſunt Arcadius & Projectus Epiſcopi, & Philippus Preſbyter. Epiſcopi porrò ſupra ducentos interfuerunt: atque ad prohibendos tumultus, Comites ab Imperatore Theodoſio ſunt appoſiti, Candidianus & Irenæus, Neſtorianâ labe contacti. Orientales autem, qui cum Joanne Antiocheno vocati erant, tardiùs affuerunt: utpote ad damnandum popularem ſuum ingratiis adducti. Itaque cum ex a. d. 10 Kal Jul. inchoata Synodus eſſet, ac ter citatus Neſtorius è ſede ſuâ depoſitus; quinto inde die Joannes cum ſuis advenit: quos inter Theodoretus Cyri Epiſcopus eminebat. qui ſtatim, tumultuario coacto Conciliabulo, legitimæ acta Synodi reſciderunt, ac Cyrillum & Memnonem Epheſi Epiſcopum damnarunt. Comites, interceptis Catholicorum literis omnibus, Imperatorem contra ipſos calumniæ plenis epiſtolis inflammarunt: adeò ut Cyrillus ipſe in carcerem conjectus fuerit. Tandem perfidum hominem, qui mendici habitu Conſtantinopolim profectus, incluſas arundine literas Catholicorum detulit; certior fit de omnibus Imperator: & Monachis annitentibus, atque allaborante Pulcheriâ, Synodi acta Imperatoris auctoritate comprobata ſunt; ejectóque Neſtorio, Maximianus ei ſubrogatus eſt. *b* Eadem porrò Pulcheria in honorem ſanctiſſimæ Dei genitricis baſilicam condidit in Blachernis ad mare: quæ Græcorum deinde religione celebris fuit.

A 408. Chriſti ad 450.
a Act. Epheſ. Syn. & Epiſt. Cæleſt. Proſp. Socr. l. 7. c. 34. Evagr. l. 1. Marcellin. Theoph. Zon. Cedren.
Epheſina Synodus.
b Niceph. 4. c. 2.

Finitâ Synodo, *c* in quâ Pelagianam quoque damnatam hæreſim auctor eſt Proſper: Joannem inter & Cyrillum, & utrique contributos Epiſcopos aliquandiu ſimultates manſêre, quæ Theodoſii ſtudio, & magni illius inventu

c Proſp. con. Collat.

A 403. Chriſti ad 450. a Vita S. Sym. apud Sur. 5. Jan. b Acta Epiſ. & Evagr. 1. c. 7. *Neſtorii miſerabilis exitus.*

a Symeonis Stylitæ, compoſitæ ſunt. b Neſtorius primùm in priſtinum ſuum monaſterium S. Euprepii, quod erat Antiochiæ, relegatus: inde, quòd multos contagione ſui erroris afflaret, in Oaſin amandatus eſt anno 436. ubi poſtmodum verminante linguâ, miſerabilem vitæ ſortitus eſt exitum. Libri ejus Theodoſii edicto flammis addicti ſunt.

Leporius. c Facundus l. 1. & extat libellus Leporii. Caſſ. 1. de Incar. c. 4. d Soc. 7. c. 18. Theod. 5. c. 39. Marcell. e Proſper Victor. Utic. 1.

c Neſtorianæ porro hæreſi præludit Leporius quidam Gallicanus Monachus: qui ab Auguſtino dedoctus, oblato libello erroris ſui veniam petiit. quod anno circiter 420 factum eſt. d Quo etiam anno novæ in Chriſtianos turbo perſecutionis infeſtam habuit Perſidem, Iſdegerde, an ejus filio Varane, regnantibus. Id enim ambiguè proditur. e Sed & Africana Eccleſia ſub Vandalorum tyrannide gravia perpeſſa eſt Geiſerico rege: qui inter alios Sebaſtianum Comitem Bonifacii generum, qui ad ipſum confugerat, ſummâ perfidiâ necavit.

Inſignes ætate illa viri, ac feminæ.

CAP. XVI.

MULTUM iis temporibus non vitâ ſolùm, ſed etiam obitu ſuo ſplendoris contulerunt Eccleſiæ duo ſidera, Hieronymus, & Auguſtinus. Horum prior exceſſit anno 420, pridie Calend. Octob. natus annos, ut ait f Proſper, 91. at g Annales Baronii nonniſi 78, vel 79 adſcribunt.

f Proſper. Chron. g Baron. ad ann. 372. h Proſper.

h Auguſtinus anno 430 obiit 5 Calend. Sept. ætatis 76, Epiſcopatus 36; poſt converſionem 43: quo tempore Vandali Hipponem tertium jam menſem obſidebant, ut ait i Poſſidius. Natus eſt anno 354, Idibus Novemb. ut in libro de vitâ beatâ, & primo de Ordine teſtatur ipſe: converſus eſt ad Chriſtum anno 387, circa

i Poſſid. in Vita S. Aug.

a vindemiales ferias: & ſequenti anno circa Paſcha baptizatus eſt. neque biennio catechumenus fuit, ut quidam opinati ſunt. Ita anno ætatis 34 inchoato, baptiſmum ſuſcepit. Hic adversùs hæreſes ac ſectas omnes, quæ tum in Africâ percrebuerant, acerrimum bellum ac perpetuum habuit; præſertim Manichæorum, Pelagianorum, & Donatiſtarum. b Contra hos verò memorabilis facta Collatio eſt anno 411, coram Marcellino Tribuno, viro religioſiſſimo; quem ad pacificandam Eccleſiam Honorius in Africam miſerat; cujus pars magna fuit Auguſtinus. Secundùm hanc c variis edictis Donatiſtarum ab Imperatore fracta contumacia eſt. d Quinetiam Jovianum hæreticum Honorius idem anno 412 in Boam inſulam relegavit.

A 408. Chriſti ad 450.
a Auguſt. 9. Confeſſ. c. 2. & ſeq.
b Collat. Carthag.
c L. 51. 54 55. Cod. Theod. de Hæret.
d Ibid. l. 53. de Hæret.

Claruit inter illuſtres ſanctitate, doctrináque præſules, e Paulinus, patriâ Aquitanus, qui paupertati Chriſtianæ poſthabitis opibus, ac nobilitate generis, Nolanus deinde factus eſt Epiſcopus. quâ in dignitate memorandum ſæculis omnibus charitatis, ac ſui deſpicientiæ ſpecimen edidit, dum ſe, * captivum viduæ cujuſdam filium redimeret, Vandalis in ſervitutem dedit. Hic Ambroſii, Auguſtini, Hieronymi, Martini, aliorúmque laudibus & amicitiâ celebratus obiit 10 Kal. Jul. anno 431.

e Greg. Papa 3. Dial. c. 1. Sur. 22. Junii.
S. Paulinus.

f S. Leo Papa Romanum Pontificatum, quem anno 440 adeptus eſt, eruditione, pietate, ac rebus geſtis mirificè decoravit. g Hilarius quoque Arelatenſis Antiſtes claruit, quem S. Leo,

S. Leo.
f Marcell. Chron.
S. *Hilarius Arelat.*
g Vita S. Hilar. apud Sur. Maii 5.

* *A multis eruditis hæc ſpontanea captivitas ſancti Paulini ut pia fabula rejicitur. Hæc tamen ex veteribus ſoli nota Gregorio Magno ut fidem facit Atto Vercellenſis decimi ſæculi Scriptor 8. tom. ſpicileg. pag. 136. Vide inſuper Paulinum illuſtratum & novam Paulini editionem cui lubens addes Præfationem quam præfixit Peraltius ſuo Paulino.*

A 408 Chriſti ad 450.

a Novella Valent. l. 7. tit. 24. de Epiſc. o d.

b Tom. 1. Concil. Gall.

quòd in alienam diœceſim graſſari videretur, ſeveriùs caſtigavit. *a* Atque hic annum 449 exceſſiſſe non videtur. *b* ſiquidem eo ipſo S. Leo 7. Cal. Sept. datis ad Epiſcopos Provinciæ literis, Ravennium Hilarii ſucceſſorem ſententiâ ſuâ confirmavit. quem etiam Hilarium *ſanctæ memoriæ* nominat. Cæterùm diverſus ab hoc Hilarius ille fuit, qui cum Proſpero ſuper Pelagianorum reliquiis ſcripſit ad Auguſtinum. Is enim laicum ſe fuiſſe ſignificat. Unde Arelatenſis vocabulum in illas epiſtolas irrepſiſſe videtur.

Rubeus in Hiſt. Raven.

Ravennæ quoque floruit S. Petrus, ab eloquentiâ nominatus Chryſologus: *c* qui ab Sixto Papâ S. Apollinaris admonitu, urbi illi datus eſt Epiſcopus ſub annum 433.

d Marcell.

d Oroſius Hiſpanici generis Preſbyter ſcribendâ hiſtoriâ claruit, quam Auguſtini hortatu ſuſcepit: & ab eodem miſſus in Orientem, S. Stephani reliquias inde ſub annum 416 in Africam attulit. *e* Quas quidem reliquias Lucianus Preſbyter ſuperiore anno divinitùs oſtenſas è latebris eruerat.

e Ep. Lucian apud Sur. 3. Auguſt.

Vincentius Lirinenſis.

f Vinc. Lirin. Commo.

Caſſianus.

f Vincentius Lirinenſis anno 434 aureolum edidit libellum adversùs hæreſes, nempe tertio anno poſt Epheſinam Synodum, ut ipſe teſtatur. Caſſianus item genere Scytha, * S. Joannis Chryſoſtomi diſcipulus, Maſſiliæ poſtea monaſterium condidit. quem in Semipelagianorum incumbentem hæreſim (quæ multorum tunc in Galliis occuparat animos.) S. Proſper

* *Caſſianus non fuit natione Scytha ut exiſtimarunt eruditi, ſed in Provincia fortaſſè Maſſiliæ ortus, pluribus enim in locis loquitur de Provincia velut ipſius originis locus. Caſſianum ex Provincia Gallianum eſſe fuſè probavit Noriſius Hiſt. Pelag. l. 2. c. 1 poſt Holſtenium.*

Aquitanus vir ætate illâ doctus, & diſertus, libro contra Collatorem edito, confutavit. *

A. 408. Chr. ad 450.

Sanctitatis præterea maximè laudem adepti ſunt in Occidente, *a* Palladius, qui ſub annum 429 à Cæleſtino Pontif. ad Scotos primus Epiſ- ſcopus mittitur.

a Proſp. Chr. & contr. Collat. Beda 5. hiſt. Aug c. 13.

b Tum Germanus Antiſſiodorenſis Epiſcopus vir ſanctiſſimus: quem Proſper in Chron. memorat, agente Palladio Scotorum Epiſcopo, à Cæleſtino miſſum in Britanniam, ut Pelagianam hæreſim extingueret, Florentio & Dionyſio Coſſ. id eſt anno 429. *c* At Beda, Sigebertus, aliique, priorem iſtam cum S. Lupo Trecenſi S. Germani profectionem imputant anno 446. atque ex Gallicanâ quâdam Synodo miſſum eſſe, idem Beda teſtatur. Secundam verò, quam cum Severo Trevirenſi Epiſcopo S. Lupi diſcipulo ſuſcepit, paullo pôſt accidiſſe Beda narrat: hoc eſt, ut Sigebertus ait, anno 449.

S. Germanus Antiſſiod.

b Conſt. in ejus Vita Proſp. Scalig. edit.

c Beda l. 1. c. 17.

d Per id tempus Lutetiæ Pariſiorum admirabili virtutum omnium luce radiabat S. Genovefa, Nemetodoro pago quodam ejuſdem civitatis oriunda, quam S. Germanus in priori profectione illac fortè tranſiens divinitus agnovit, ac deinceps ſummâ veneratione coluit.

d Vita S. Genov. 3. Jan. apud Sur. *S. Genovefa.*

Orientalem Eccleſiam illuminavit Alexandrinus Epiſcopus Cyrillus: qui avunculo ſuo Theophilo anno 412 ſucceſſit, ut jam diximus: ac multis pro Catholica fide, ſanctiſſimæque virginis dignitate tuendâ functus laboribus, exceſſit anno 444, Junii 9. quod & ex ejus Paſchalibus colligitur.

S. Cyrillus.

e Syneſius Cyrenenſis, ex gentili philoſopho Chriſtianus, & ejuſdem urbis Epiſcopus circa annum 410 à Theophilo factus, quan-

e Syn. Ep. 66. & Notæ ad eand.

* *S. Proſper Caſſianum confutavit ann. 433. ut oſtendit Noriſius.*

A. 408. Chr. ad 450. diu ubi ſederit haud compertum eſt.

a Vide Baron. ad A. 423. a Theodoretus Cyri Epiſcopus in Syriâ, ſub annum 423 præeſſe cœpit Eccleſiæ illi, ac doctrinâ & eloquentiâ præſtitit.

b Vita ejus apud Sur. 5. Jan. b Vivebat tunc Stylites ille Symeon, à columna ita dictus; in quâ dies noctéſque ſtans, Angelis, quàm hominibus, propiorem in mortali corpore vitam inſtituit.

c Hier. Ep. 79. c Claruit & virginitatis ac ſanctimoniæ titulis Euſtochium S. Paulæ filia, quæ matri ſuperſtes anno 15, mortua eſt anno 419.

Doctrinâ verò celebres extitêre feminæ duæ, d Nieceph. l. 14. c. 23. d Eudocia Theodoſii junioris uxor: & Hypatia Theonis philoſophi ac Mathematici filia; quam Syneſius ſummo habuit in pretio; ac magiſtram ſuam ſæpe nominat. e Socr. l. 7. c. 13. 10. e Ea verò ab Alexandrinis anno 415 in populari ſeditione laniata eſt; quòd Oreſtem præfectum ab Cyrilli amicitiâ putaretur abducere.

De Marciano, Leone, Zenone, Anaſtaſio, & iis quæ in Orientali imperio ſub illis acciderunt: ubi de Aſpare, & Ardaburio, Baſiliſco tyrannis.

A 450 Chriſti ad 491.

CAP. XVII. *Marcianus.* f Theod. Lect. MARCIANUS humili loco natus in Illyrico, ſed militiâ clarus, f ex Tribuno Imperator à Pulcheriâ factus eſt: cui & ipſa convenit in maritum, eâ tamen lege, ut virginitatis g Marcell. Chron. Alex. Theoph Miſcell. Evagr. 2. c. 1. Zonar. Cedren. ſibi liceret eſſe compotem. g quod anno Chriſti 450 contigit. Ab utroque ſummâ concordiâ geſta eſt reſpublica: cùm juſtitiæ, ac pietatis Catholicæ tuendæ par in ambobus ineſſet ſtudium. Sed Marciano, quamvis ætate jam provecto, prior obiit Pulcheria, poſt egregiam Eccleſiæ

navatam operam, *a* anno 453, Sept. 10. qua die Eccleſiaſticis tabulis conſecrata legitur. Marcianus quinto pòſt anno moritur, nempe 457 Chriſti, *b* exeunte Januario; cum annis 6, ac totidem menſibus imperaſſet.

A. 450. Chr. ad 491.
a Marcell. Chron. Alex. Theophan. Martyr. Rom.

Marcianum excipit Leo genere Thrax, *c* operâ promotus Aſparis. cujus filii erant Ardaburius, Patricius, Hermenaricus. è quibus Patricium ſe facturum Cæſarem Leo ſpoponderat. quod cùm diu diſtuliſſet, *d* anno demum imperii 12, Chriſti 468 perfecit, deſponsâ eidem Ariadnâ filiâ: Ardaburem verò Patricium creavit. *e* Hac fraude deceptum Aſparem cum Ardaburio ſpadonum gladiis obtruncat. Patricius præter ſpem, vulneribus acceptis, evaſit incolumis. Hermenaricus, qui tunc aberat, in Iſauriam fugit: & Zenone imperante Conſtantinopolim reverſus, ſpuriam illius filiam duxit, ait Theophanes. *f* Leo in Taraſicodiſam Iſaurum, quem priùs ſibi conciliarat, Zenonum nominatum, affinitatem tranſtulit, eíque Atiadnam filiam, & Orientis præfecturam tradidit.

b Theod. Lect. 1. Collect. *Leo Imp.*
c Candidus apud Phot. 79.
d Cedren. Niceph. 15. c. 27.
e Marcell. Evagr. 2. c. 15. Theophan. Jornand.
f Candidus apud Phot.

Erat Verinæ Auguſtæ Leonis conjugis frater Baſiliſcus, homo perfidus, & hæreticus; qui ingenti claſſi, quam contra Vandalos pararat, à Leone præfectus anno 468, rem prodidit; ſive à Genſerico pretio corruptus; *g* ſive hujus perfidiæ mercedem Romanum ab Aſpare & Ardaburio pactus imperium. Qui Conſtantinopolim reverſus, ad Eccleſiam confugit, ac Verinæ ſororis precibus donatus ab Imperatore, Perinthum relegatus eſt; nec multo pòſt reſtitutus in integrum, Oſtryn Aſparis protectorem, & Theodoricum Triarii filium, cujus Aſpar ſororem duxerat, ab Conſtantinopolis obſidione, unà cum Zenone depulit *h* anno 472.

g Theod. Lect. Procop. de bello Vand. Niceph. 15. c. 17.
h Theoph.

i Moritur Leo, exactis imperii annis 17,

i Marcell.

A 450. Chriſti ad 491. menſibus 6, *a* Januario menſe; cùm Leonem Juniorem Zenone natum & Ariadnâ Cæſarem renuntiaſſet. Qui Februario deinde menſe Zenonem patrem manu ſuâ coronavit, Auguſtúmque conſtituit; & cum eo menſibus tranſactis 10, mortuus eſt anno illo ipſo, quo deceſſerat avus ejus Leo, 474. Victor Tunumenſis Zenonem ait filium ſuum Leonem occidere voluiſſe, & ab Ariadnâ pro eo ſubſtitutum alium: Leonem verò in Clericum attonſum latuiſſe, & uſque ad Juſtiniani tempora vixiſſe. quod fabulæ ſimilius eſt, quàm hiſtoriæ.

a Theophan. Theod. Lect. Evagr. 2. c 17. Chron. Alex. Zon. Cedr.

Zeno.

b Zeno itaque ſolus deinceps imperavit, in Iſauriâ natus, non minùs corpore, quàm animo fœdus, ait Zonaras; & à Catholico alienus dogmate. *c* Qui ſub exordium regni, Verinæ ſocrus, & hujus fratris Baſiliſci oppreſſus inſidiis, in Iſauriam profugit cum Ariadnâ; *d* quæ conjugalem fidem, matris atque aulæ blanditiis antiquiorem habuit. Baſiliſcus cum uxore Zenodiâ Imperator acclamatus eſt, nihilo Zenone commodior princeps, & ab uxore in Eutychianam inductus hæreſim.

b Evagr. 3. *c* Marcell. Evag. Theod. Lect. *d* Chronic. Alex.

e Scribit Candidus Verinam Patricii magiſtri amoribus irretitam, ut ei in dotem imperii nuberet, generum excluſiſſe: ſed contra illius ſpem Baſiliſco ſummam rerum eſſe delatam. Pulſus eſt Zeno anno 476, Baſiliſco & Armato Coſſ. *f* quod ex epiſtolâ Papæ Simplicii colligitur his datâ Coſſ. 4. Id. Jan. qua Zenonem, ut pro Imperatore quædam ageret, hortatur. At Marcellinus & Victor Tununenſis pulſum Zenonem memorant ipſo ſolo Conſule anno 475; & reſtitutum ſequenti, Baſiliſco & Armato Coſſ. quos Simplicii epiſtolæ revincunt; non quarta ſolùm, ſed & ſeptima data poſt Conſul. Baſiliſci & Armati, 8. Id. Oct. qui eſt annus

e Apud Phot. 79.

f Simpl. Ep. 4.

477 : in quâ de recuperato imperio Zenoni gratulatur. *a* Sed dum Baſiliſcus malè parto imperio, per tyrannidem abutitur ; & , inſtigante uxore, peſſimos hæreticos Timotheum Ælurum, & Petrum Fullonem in eas ſedes, unde erant ejecti, reſtituit ; Acacio Conſtantinopolitano Epiſcopo ſubdolo hæretico, ac Daniele Stylitâ fortiter obſiſtentibus ; *b* ac Verinâ, mutato generi in favorem animo, clam id agente; Zeno anno 477 recuperavit imperium, poſt 20 menſes, quàm ejectus erat, ut auctor eſt Victor Tunun. & corrupto Baſiliſci conſobrino Armato Magiſtro militum, qui Zenoni hujus uxori per conſuetudinem ſtupri conciliatus omnia poterat ; *c* Baſiliſcum ab Eccleſia detractum, Limnis incluſit Cappadociæ caſtello ; ibíque cum uxore Zenonide mori fame coëgit. *d* Auctor eſt Malchus Baſiliſcum cum uxore ac liberis gladio ſubjectum. Armatus paullo pòſt pro militari Præfecturâ quam ei Zeno promiſerat, ejuſdem juſſu interfectus eſt. Ejus filius à Zenone ex pacto Cæſar appellatus, *e* in Clerum adſcriptus eſt, & Cyzicenus poſtea factus Epiſcopus, ei Eccleſiæ cum laude præfuit.

A 450. Chriſti ad 491.

a Evag. 3. c. 8. Theoph Lect. Marcellin. Theoph. Zon. Cedr.

b Candidus.

c Procop. 1. Vand.

d Apud Phot. cod. 78.

e Theoph.

Poſt hæc novi contra Zenonem motus extitêre. *f* Primùm Marcianus Anthemii filius, ejus qui Occidentis Imperator fuerat, Leontiam Verinæ filiam, & Ariadnæ ſororem habens in matrimonio, imperium uxoris jure ſibi arrogabat : quòd ea Leone jam imperium obtinente nata erat; non, ut Ariadna privato. Rem itaque graviter aggreſſus, pulſo Zenone, ad extremum partam victoriam luxu & inertiâ corrupit. Mors ergo Illi Patricii, genere Iſauri, fraude ſuperatus, ab Acacio Patriarcha Preſbyter conſecratur, *g* anno 479.

f Evagr. 3. c. 26.

g Theoph.

Sequente dehinc anno in Zenonem altera

A 450. Chriſti ad 491.

a Candid.

b Evagr. & Theoph.

tempeſtas incubuit. Hic Verinam ſocrum, Illi conſilio, in caſtellum quoddam relegavit, cum Marciano & Leontiâ filiâ. ac mox Illum ipſum, inſtigante Ariadnâ, *a* per Alanum quendam tentavit occidere. Sed amputatâ tantum auriculâ, evaſit Illus. quem ut leniret Zeno, Ducem eum Orientis cum ſumma poteſtate conſtituit. *b* At is injuriæ memor, anno 482 Verinam Auguſtam è Papyrio caſtello Iſauriæ liberatum impulit, ut apud Tarſum Ciliciæ oppidum Leontium Patricium crearet Auguſtum.

Biennio pòſt mortuâ Verinâ, anno ſcilicet 484 ab Joanne Scytha Zenone duce victi ſunt Leontius & Illus, ac ſe caſtello Papyrio clauſerunt: quo poſt annos quatuor expugnato, ambobus præfecta ſunt capita, Conſtantinopolim allato anno 488.

Adversùs tot Dei beneficia ingratus Imperator ad hæreticam impietatem crudelitatem addidit: & cùm à Mariano Comite futurorum præſcio didiciſſet, imperii, & conjugii ſucceſſorem ſibi quendam è Silentiariorum fore Scholâ, innocentes aliquot affecit nece: imprimis verò Pelagium virum bonis artibus, ac virtutibus eximiè præditum: qui ab Scholâ Silentiariorum ad Patriciam dignitatem pervenerat. Id anno 490 contigit. Primo ab eo, Zenone epilepſiâ correptus, quam è crapulâ contraxerat, identidem Pelagii nomen appellans, exceſſit è vitâ, ut ſcribit Evagrius. Alii vivum adhuc infoſſum enarrant; & ab Ariadnâ, cùm expergefacti vox eſſet audita, vetitum extrahi, ibidem miſerabiliter extinctum: ita Pelagii preces ſanciente Deo, quem ille teſtem ac vindicem innocentiæ ſuæ moriturus appellaverat.

De

A 450 Chriſti ad 491.

De Valentiniano III., Maximo tyranno, Avito, Majoriano, Anthemio, Olybrio, Glycerio, Nepote, Auguſtulo Occidentis Imperatoribus: Item de iis quæ in Occidentali imperio contigerunt, ab anno 450, ad 491. De Attila, Odovacre, Theodorico.

CAP. XVIII.

VALENTINIANO tertio adhuc ſuperſtite, Attila, qui *a* anno 444, occiſo fratre Bledâ, Hunnis regnare cœperat, ſexto pòſt anno, qui fuit Chriſti 450, in Gallias contendit. quas per id tempus obtinebant Gotthi, quos Viſigothos nominant, Franci, Burgundiones, Alani, aliíque barbari; partem earum Romani ægrè tuebantur Aëtio duce; qui Occidentis imperium, ne funditus periret, unus illâ tempeſtate ſuſtinuit. Gotthis regnabat Theodoricus: *b* cujus filiam Geiſericus Hunerico filio nuptam, ob veneni ſuſpicionem truncis naribus, & auribus dehoneſtatam ad patrem remiſerat. Ab hoc ſibi metuens Vandalus Attilam in eum magnis concitavit muneribus.

a Proſp.

b Jornand. de rebus Get. c. 36.

c Qui ad Aureliam adduxit exercitum. Hanc enim urbem Sangibanus rex Alanorum ſe illi traditurum ſpoponderat. quâ re cognitâ, cives ab ejus ſe inſidiis tutati ſunt. Erat in eâ urbe tum *d* S. Anianus Epiſcopus, ſanctitatis & doctrinæ claritate celebris: qui & ad famam adventantis Attilæ, Arelatem ad Aëtium, implorandi auxilii cauſsâ, iverat; & cum hujus, tum multo magis divinæ opis fiduciâ, trepidantes ſuorum confirmabat animos. Obſidenti igitur Aurelianos Attilæ ex improviſo ſupervenit Aëtius cum fœderatis regibus: quem ille fugiens, in Belgicam conceſſit. *e* Ibi anno 451., magno commiſſo prælio fuſus eſt in campis Catalaunicis.

c Jornand. de rebus Get. c. 36.

d Greg. Tur. 1 c 7. idem. l. 8. c. 15.

e Marcell. Idat. Chron. Alex Theoph. Paulus Diac. l. 15.

A 450. Chriſti ad 491.

cis, qui & Mauriaci nominantur, ait Jornandes. quos centum *leugas*, ut Galli vocant, in longitudinem patere; latos eſſe ſeptuaginta, idem auctor affirmat. *Leugam* porro paſſus habere mille & quingentos. *a* In eo prælio, ait Jornandes, Romanis adfuêre Viſegothi, Franci, Sarmatæ, Burgundiones, Saxones, aliæque nationes. Hunnis Gepidæ,& Oſtrogothæ,duce Valamiro. *b* Sidonius tamen Francos, & Burgundiones in Attilæ fuiſſe caſtris aſſerit. quod de amborum parte aliquâ poteſt intelligi. Theodoricus Viſegothorum Rex occubuit. ac cæſa ab utriſque partibus, ut ait Jornandes, 170000. Idatius 300000. Satis conſtat debellari cum Hunnis potuiſſe, niſi veritus eſſet Aëtius, ne his funditus extinctis, Gotthi in Galliis ſuſtineri non poſſent. *c* Itaque Thoriſmundo Theodorici filio, per ſpeciem adeundi paterni regni, in Narbonenſem redire perſuaſit. *d* qui anno vertente à fratribus Theodorico & Friderico jugulatus eſt.

a Jornand.

b Carm. 7. 320.

c Greg. Tur. l. 2. 7. & alii cit.

d Idat. Chr.

e Attila præter ſpem ereptus, in Italiam infudit exercitum: ubi Aquileiam obſidione captam ſolo æquavit. Inde Mediolano, Ticino, aliiſque vaſtatis oppidis; Romam petens, ſancti Leonis, qui ad Mincium ei amnem occurrit, legatione commotus, abſceſſit in patriam anno 452. Unde rurſus in Gallias contra Alanos, qui trans Ligerim conſederant, profectus, à Thoriſmundo itidem, ut in campis Catalaunicis, fugatus eſt, ut ait Jornandes. *f* Anno verò 454 cum puellam duxiſſet, hauſto largiùs mero, vomitu ſanguinis extinctus eſt.

e Jornand. Caſſiod. chr. Paul. Diac. 15.

f Miſc. & apud Jornan. Marcel. Theophan.

Venetiarum origo.

g Ferunt Venetiarum civitatem ex illa barbarorum incurſione originem accepiſſe, Italis plerîſque, maximéque Patavinis, ex urbium ſuarum incendiis & ruinis, ad æſtuaria receptum habentibus.

g Blond. Dec. 1. l. 1. Sabell. Ennead. 8. l. 1. Sig. de Imp. Ital. l. 13.

a At Valentinianus Placidæ matris obitu, quæ anno 451 deceſſit, laxatis licentiæ frænis, imperio per libidinem & crudelitatem abutitur. & cum Maximi Senatoris uxori ſtuprum obtuliſſet, illius callido conſilio ſuſpectum ſibi redditum Aëtium obtruncat in palatio anno 454: & ſequenti, ejuſdem dolo Maximi, per Aëtii ſatellites in campo Martio confoditur *b* 16 Calend. April. natus annos 36, imperii 31. *c* Maximus Eudoxii Valentiniani conjugis potitus nuptiis, cùm ſe ejus amore faſſus eſſet in Valentiniani conſpiraſſe mortem, id indignè illa ferens, Genſericum in Italiam evocavit ex Africâ. cujus adventu territus Maximus, in fugâ, *d* pridie Eidus Junias laniatus à ſuis, & in Tiberim projectus eſt, vix altero Imperii menſe confecto. *e* Genſericus Urbe captâ, S. Leonis Papæ oratione mitigatus, incendio ac cædibus abſtinuit. Direptis tamen *f* per dies 14 ſacris ac profanis opibus omnibus, *g* Eudoxiam Auguſtam, ejúſque filias ambas, Eudociam & Placidiam, in Africam abduxit: atque illam Hunerico filio copulavit; hanc, quòd Olybrio jam erat nupta, ſervavit. Eudoxiam anno 462 Conſtantinopolim remiſſam auctor eſt Idatius. Ejus filia cùm annis 16 cum Hunerico vixiſſet, & Ildericum peperiſſet clam dilapſa, in loca ſancta profugit anno 472, ut ſcribit Theophanes.

A 450. Chriſti ad 491.
Valentinianus occiſus.
a Marcell. Idat. Paul. Diac. 15. Jornand. de reg. ſucced. Caſſiod.
b Anonym. Cuſp.
Maximus.
c Procop. 1. Vand.
d Anon. Cuſpin. De Maximo vide Sidon. l. 2. ep. 3.
e Paulus Diac. l. 15. c. 5.
f Anon. Cuſpin.
g Theoph.

h Interim Avitus Gallus eodem anno 455, ſexto Eid. Julias, ut ait Anonimus Cuſp. ab exercitu Gallicano Toloſæ renuntiatus Imperator, pacem cum Gotthis firmavit. Cujus hortatu Theodoricus Hiſpanias ingreſſus, Suevos, occiſo eorum Rege Rechiario, perdomuit anno 456. Avitus tertiò quàm creatus fuerat, deſtitutus à Gotthis, imperio vitáque caruit, ut

h Caſſiodor. Marcellin. Idat Paul. Diac. l. 15.
Avitus.

A 4(?)6. Chriſti ad 451. ſcribit Idatius. *a* Paulus Diaconus poſito imperio Placentinum eſſe factum Epiſcopum refert. Id anno accidit 457, quo & Marcianus in Oriente fato functus eſt. Anonymus Cuſpiniani Avitum 13 Cal. Octob. captum ait Placentiæ anno 456, quo Joannes & Varanes Coſſ. fuere. Sanè quidam Evagrius *b* non plures Avito, quàm menſes decem, ac dies octo tribuit. Sed ex Anonymo iſto, menſes amplius 14 competent: atque interregnum menſium ſex, dierum 15 fuerit. Siquidem Majorianum anno 457. Calend. April. levatum ait, cum prid. Cal. Mart. Magiſter eſſet militum factus. quo etiam die Ricimer ex Magiſtro militum creatus eſt Patricius. Hoc modo verum eſſe poteſt, quod ait Idatius, tertio anno, quam imperare cœpit, Avitum eſſe detractum; imputato videlicet illi interregni ſpatio. Igitur anno 457, Leonis Auguſti, qui Marciano ſucceſſit, voluntate,

a Paulus 15. c. 5.

b Lib. 2. c. 7.

Majorianus. *c* Majorianus Ravennæ ſumpſit imperium, ingentis animi princeps. *d* qui recuperandæ cupidus Africæ, bellum contra Vandalos aggreſſurus, legati ſpecie ad Genſericum profectus eſt. Sed à Ricimere patricio, & utriuſque militiæ magiſtro apud Dertonam comprehenſus, & abdicare coactus, interficitur anno 461, cùm imperaſſet annos 4, menſes 4. Quippe Degalaipho & Severino Coſſ. id eſt anno 461, à Ricimere imperio eſt exutus, quarto Non. Aug. & occiſus 7. Id. Aug. ad Hyram fluvium.

c Marcellin. Idat. Paul. Diac.

d Nov. Major. Tit. 3. ad Sen. Procop. 1. Vand. Jorn. Caſſiod. Anton. Cuſpin.

Severum ex pacto deinde Ricimere Imperatorem conſtituit anno eodem 461, Novembri menſe *e* 13 Calend. Decemb. quem & anno tyrannidis quarto veneno ſuſtulit, *f* 18 Calend. Sept. Chriſti 465. Pòſt interregnum unius anni, ac menſium aliquot fuit. Tum anno 467 Leonis Imperatoris auctoritate in Occidentem miſſus eſt Imperator.

e Anon. Cuſpin. Caſſiod. Idat. Marcell. &c.

f Anon. Cuſpin.

a Anthemius Patricius, Anthemii, qui ſub Theodoſio Juniore principem in republ. locum obtinuerat, nepos, patre Procopio. *b* Is Romæ Imperator appellatus eſt prid. Eid. April. Ita porro Leonem inter, & Ricimerem convenerat, Græcus ut Romam mitteretur Auguſtus, cujus filia Ricimeri nuberet. Sic barbarus iſte Anthemii gener factus, ſolitâ perfidiâ ſocerum *c* bello civili prius appetitum, Romæ peremit *d* 5 Eid. Jul. anno 472, cùm imperaſſet annos 5, ac præter menſes aliquot.

e Anthemio ſuffectus eſt Olybrius à Ricimere: *f* qui poſt dies 40 ab Anthemii nece mortuus eſt 13 Calend. Septemb. nec diu ſuperſtitem habuit Olybrium. Eo quippe *g* eodem anno, 10 Calend. Novembr. vita functo, ſeptimo poſtquam creatus erat menſe, Gundibalo hortante, quem Olybrius Patricium fecerat, ut ſcribit Caſſiodorus, Glycerius Ravennæ cepit imperium anno 473, *h* tertio Non. Mart. quo ſupra annum menſibus ferè 4 adminiſtrato.

i Julius nepos anno 474 in illius ſucceſſit locum, *k* 8 Calend. Jul. qui Glycerium in Portu Romano ex Auguſto fieri paſſus eſt Epiſcopum. *l* Jornandes verò Salonis creatum ait Epiſcopum. At Marcellinum anno 475 Glycerium cepiſſe ſcribit. Salonas igitur ab Oreſte fugatus eſt *m* 5 Calend. Sept. & poſt annos 5 *n* haud procul inde ſuâ in villâ eſt occiſus, anno 480, ſeptimo Eid. Maias, ut apud Cuſpianum teſtis eſt Anonymus.

o Momyllus, qui & Auguſtulus, ab Oreſte patre *p* prid. Calend. Novemb. ſubſtitutus eſt, Romanorum Imperatorum in Occidente poſtremus. *q* Nam Odovacer Turcilingorum Rex, cum Scytis, & Herulis auxiliaribus Italiam occupavit *r* decimo Calend. Septemb. & 5

A 450. Chriſti ad 491.
Anthemius.
a Caſſiodor. Marcell. Sidon. Paneg. Evag. 2. c. 16.
b Anon. Cuſpin.
c Idat.
d Marcell. Caſſiod.
e Caſſiodor. Marcell. Paul. Diac. 15. Jornand. de Reg. ſucc.
f Anon. Cuſpin.
g Id.
h Anon. Cuſpin.
i Marcellin. Caſſiod.
k Anon. Cuſpin.
l De reb. Get.
m Anon. Cuſpin.
n Marcellin. Jornand.
o Caſſiod.
p Anon. Cuſpin.
q Jornand. de rebus Get. c. 46 Marcell.
r Anon. Cuſp.

A 450 Chriſti ad 491. Calend. ejuſdem, Oreſte cæſo, ejuſque fratre Paulo, prid. Non. Sept. Auguſtulum relegavit in Campaniam. *a* Ita Imperium Occidentale deſitum eſt, Baſiliſco & Armato Coſſ. Indictione 14, anno Chriſti 476.

a Marcell. Caſſiodor. Anon. Cuſp.

Odovacer regio nomine, *b* ſine ejus inſignibus, Italiam tenuit annis circiter 17, antequam Oſtrogothi, Theodorico rege, in illam advenirent. *c* Ab eo Rugorum rex Pheletheus, ſive Phœba devictus eſt, & cum Giſa uxore peſſima captus anno 48, *d* Novembr. 18. quam ei cladem S. Severinus *e* Noricorum Apoſtolus prædixerat. Fridericus Phelethei filius Theodorici opera recuperato regno, ab Odovacre pulſus eſt, totâ in Italiam gente translatâ.

b Caſſiod. *Odovacer.* *c* Caſſiodor. chron. *d* Anon. Cuſp. *e* Eugip. in vita S. Sev.

Anno vero 489 *f* Theodoricus rex Gotthorum, Zenonis hortatu, Italiam adiens Odovacrem gemino prælio ſuperatum, ad Iſontium fluvium, & ad Veronam: ſequenti vero, ad Ducam fluvium tertiò victum, Ravennam coëgit fugere Eid. Jul. ut ait Anonymus Cuſpiniani. ubi triennio illum obſedit. at poſtremò fraudulentâ cum eo pactione factâ *g* 3. Non. Mart. ut Italiam communiter obtinerent, ad convivium adhibitum eundem interfecit anno 493. quo initium habuit Gotthorum in Italia regnum.

f Marcellin. Jorn. Procop. 1. Goth. Caſſiod. chron. Anon. Cuſp. Paul. Diac. 15. *g* Anon. Cuſp.

De rebus Eccleſiaſticis ab anno Chriſti 450 ad 491. Ubi de Calchedonenſi Synodo, déque hæreticis Petro Fullone, Cnaphæo, Moggo, Acacio, & de Zenonis Henotico: ac viris ſanctis & eruditis.

CAP. XIX. QUARTA Synodus Oecumenica, imperante Marciano, ac Leone ſummo Pontifice, celebratur anno Chriſti 451, in quâ damnatus

eſt Eutyches, cujus ordinem brevi compendio pertexam.

Eutyches Conſtantinopolitanus Archimandrita novæ auctor hæreſis, quæ naturarum in Chriſto diſcrimen omne tollebat, *a* poſtulatus judicio ab Euſebio Dorylæi Epiſcopo, damnatus eſt in Synodo Conſtantinopoli, ab S. Flaviano ejus urbis antiſtite anno 448. Sequenti anno, operâ Chryſaphii eunuchi, qui Flaviano infenſus erat, apud Epheſum alia Synodus eſt habita, quam ληςρικὴν, hoc eſt *latrocinalem* nominant: cui Dioſcorus Alexandrinus præerat: is, qui anno 444 Cyrillo ſucceſſit. In ea communioni reſtitutus eſt Eutyches; Flavianus depoſitus, *b* eique ſubrogatus Anatolius Presbyter, & Apocriſiarius Dioſcori. Sed & Theodoretus, & Domnus Antiochenus in ordinem redacti: etſi hic Conciliabulo iſti ſubſcripſiſſe legitur, unà cum Juvenali Hieroſolymitano. Flavianus dum Romanum Pontificem appellat, in exilium pulſus, ac pugnis & calcibus malè multatus interiit: Legati Romani Pontificis vexati. Hanc Synodum Leo Papa condemnavit. cui viciſſim Alexandriæ auſu nefario Dioſcorus communionem abrogavit. Hæc omnia, connivente Theodoſio, principe alioqui religioſiſſimo, ſed à Chryſaphio illuſo, peracta ſunt: cùm abeſſet Pulcheria, quæ ſpadonis iſtius, & Eudociæ Auguſtæ calumniis anno 447 imperii adminiſtratione ceſſerat. Tandem agnito errore Theodoſius objurgatam acriter Eudociam Hieroſolymam miſit, ac Pulcheriam revocavit, anno 450. quo eodem anno mortuo: Marcianus cum Pulcheriâ conjuge imperium accepit. *c* Eâ jubente occiſus eſt Chryſaphius.

d Anno porro 451 Chalchedone generalis eſt celebrata Synodus 630 patrum: cui Romani

A 450. Chriſti ad 491.

Eutychiana hæreſis, & Chalcedon. Synodi ſeries.

a Conc. Chalcedon. Act. 1. Liberatus in Breviar. Vict. Tunun. Marcell.

b Niceph. chr. *Epheſina Synodi latrocinium.*

Theodoſii mors.

c Marcell. chr. Alex: Concil. Chalc. Liberatus. Evag. lib. 1. c. 4.

d Vict. Tun. *Chalc. Concilium.*

A 450 Chriſti ad 491.

Pont. Legati interfuêre, Paſchaſinus Lilybætanus, aliique tres: necnon Dioſcorus ipſe. Sed & Marcian. Imp. cum Pulcheriâ, & Magiſtratibus, ac Senatoribus (ultimis tantum adfuere ſeſſionibus). Cœpta eſt 8. Eid. Octob. & poſt 13. ſeſſiones abſoluta, Calend. Novemb. quibus latrocinantium abrogatâ Synodo, damnatus eſt Dioſcorus, & Eutyches: ac Flaviani memoria cum honore reſtituta. *a* Dioſcorus Gangram Paphlagoniæ relegatus, ibi vitam finiit. Ejus Concilii Canones 29 à Leone minimè ſunt recepti. Pulſo Dioſcoro, & in ejus locum ordinato Proterio, Alexandrini amore Præſulis ſui ad ſeditionem verſi ſunt. Sed eos Marcianus facilè compeſcuit. Poſt ejus mortem, anno 457, iterum tumultuari cœperunt, turbantibus omnia Monachis hæreticis: quos Timotheus Ælurus ex Monacho Preſbyter Alexandrinus *b* à Proterio una cum Petro Moggo Diacono damnatus, vafer & impurus homo, in Proterium commoverat: *c* cum per illorum cellas circumcurſans, Angelum ſe eſſe mentiretur ad hoc miſſum, ut Proterio diſcedere, ac Timotheum ejus loco juberet Epiſcopum facere. Nec tam ſtolidi commenti vana ſpes fuit. Proterius ipſo die Paraſceves ſanctæ in baptiſterium fugiens, ab efferatâ plebe; *d* ſive ab militibus, quos Timotheus occupatâ jam ſede ſubmiſerat, obtruncatus eſt, anno Chriſti 457, duobus à Marciani obitu menſibus elapſis. Teſtis eſt victor Tununenſis in Chronico, Conſtantino & Rufo Coſſ. qui eſt annus 457, Proterium ſextâ feriâ ultimæ jejuniorum hebdomadæ cæſum eſſe. Eo anno Paſcha pridie Cal. April. incidit. Ita Paraſceve 4. Calend. accidit. ex quibus Victoris locus caſtigandus eſt, qui vulgò mendoſus extat. Epiſcoporum Ægy-

a Leo Ep. 6. & ſeq. Gelaſ. Opuſc. 1. de Anath. Anaſt. ad Joan. Diacon. in Collect. P. Sirm.

Timotheus Ælurus.

b Libera.

c Theod. Lect. 2. Collect. Evagr. l. 2. c. 8. Vict. Tunchron. Liberat. us Theoph.

d Evagr.

8. Proterius occiſus.

pti literæ ad Leonem Imperatorem ipſo die Paſchæ jugulatum ferunt Proterium. Fortaſſe Paraſceven ita nominarunt, ut olim plerique conſueverant. *a* Liberatus die Cœnæ Dominicæ geſtum illud aſſerit. De anno certam fidem facit Leo Papa in epiſtolis 73, & ſequentibus, quæ anno 457 datæ, Alexandrinam illam tragœdiam deplorant.

A 450. Christi ad 491.

a cap. 15.

Tam immanis auctores facinoris *b* linguarum abſciſſione multavit Leo: Timotheum Epiſcoporum judicio reſervavit. ac denique inſtante Papâ *c* Leone, longiùs deportari juſſit, primùm Gangram; deinde Cherſonam.

b Theoph. Liberatus.

c Leo P. Epiſt. 99. & 100 Evagr. 2 c. 11. Vict. Tunu.

Sub idem tempus peſtis altera Antiochenam infecit Eccleſiam. Petrus Fullo, Eccleſiæ ſanctæ Baſſæ apud Chalchedonem Presbyter, Zenonem, qui poſtea imperavit, ducem Orientis ſecutus, anno 463, *d* Antiochiæ contra Epiſcopum ejus urbis Martyrium concitatâ multitudine, eam ſedem invaſit, ac Theopaſchitarum inſtauravit hæreſim, *e* additis ad Triſagium vocibus iſtis, *Qui paſſus es pro nobis.* Sed mox ab Imperatore damnatus exilio, in Acœmetarum monaſterio Conſtantinopoli latuit. donec Leone mortuo, *f* Baſiliſcus tyrannus arrepto imperio, anno 476, tam hunc, quàm Timotheum reſtituit. Quos rurſus Zeno, recuperato principatu anno 477 expulit. *g* Eodémque anno mortuus eſt Ælerus, quèm veneno ſibi vitam ademiſſe *h* Liberatus aſſerit. Cujus in locum Hæretici Petrum Moggum Epiſcopum crearunt. à Catholicis verò Timotheus Solophaciolus Proterii ſucceſſor ſedi eſt reſtitutus. Moggus à Zenone non occiſus; ut *i* Evagrius ſcripſit; ſed exulare coactus eſt.

Petrus Fullo.

d Theoph.

e Felix P. Ep. 1. 4. *Triſagium corruptum.*

f Liberat. c. 16. Theoph.

g Vict. Tun.

h Liberat. c. 16. *Petrus Moggus.*

i Evagr. 3. c. 11.

k Ejecto Cnapheo, Antiochiæ ordinatus eſt Stephanus Catholicus: qui anno 479 à Fullo-

k Simpl. Papa Ep. 14 & 16.

A. 450. Chr. ad 491.

nis aſſeclis in baptiſterio confoſſus eſt. poſt quem alius Stephanus ; huic Calendio ſuffectus eſt, ambo Catholici.

a Niceph. chron.

a Conſtantinopolitanam ſedem regebat tunc Acacius; qui Gennadio anno 471 ſubrogatus erat; homo verſipellis, & clam Eutychianæ faveus hæreſi; ſed mirus ſimulandis artifex.

b Simpl ep. 17. & 18. Liberat. c. 17 & 18. Evagr. 3. c. 14. Victor. Tunun.

b Hujus hortatu Zeno Joannem Talaidam, qui poſt obitum Timothei Solophacioli, Alexandriæ creatus fuerat Epiſcopus, ejecit, & Petrum Moggum ad eam ſedem redire permiſit anno 482. Tum novam fidei formulam promulgavit, ita callidè conceptam, ut in eam hæretici perinde ac Catholici conſentire poſſent: quòd ἑνωτικὸν, id eſt, *Conciliatorium* appellavit. ſed inco tacita inerat Concilii Chalchedonenſis abrogatio. Id Trocundo Coſ. publicatum ait Victor. qui eſt annus 482. Huic nefario Imperatoris edicto Catholici Epiſcopi reſtiterunt: atque inter alios caput omnium Felix Romanus Pontifex, qui anno 483 poſt Simplicium electus eſt.

Zenonis Henoticum.

c Liberat. 18. Evagr. 3 c. 20. & 21.

c Is ex Romano Concilio legatos tres Conſtantinopolim miſit, Vitalem Troentinum, Miſenum Cumanum Epiſcopos, & Felicem Romanæ Eccleſiæ Defenſorem: qui & Acacium ad Romani tribunal Pontificis citarent; & Moggum pellendum Alexandriâ curarent. Miſenus, & Vitalis ab Acacio vexati cum hoc, & Petro Moggo communicarunt: Felix cùm ob morbum ſubſtitiſſet, poſteà Conſtantinopolim veniens, in carcerem conjectus eſt.

d Epiſt. Synod. Rom. Conc. 2 ſub Felic.

d Ob eas res Felix Papa legatos duos exauctoravit: & in Acacium anathematis ſententiam dixit. qui vicem rependens, Felicis nomen eraſit è diptychis, quæ ſunt Eccleſiaſticæ tabulæ. Id anno 484 contigit.

e Leontius de ſectis Act. 5.

e Alexandriæ porrò Petrus Moggus, Heno-

A. 450. Chr. ad 491.

Acephalorum origo.

rico recepto, dum Catholicos perinde atque hæreticos demereri ſtudet, & inter utrumque natans, Chalchedonenſem Synodum nunc rejicit, nunc aſciſcit; in amborum incurrit odium. Complures enim Eutychiani ab illo deficiunt: qui quòd neque Catholicarum erant partium; neque cum Epiſcopo ſuo convenirent Acephali, quaſi *ſine capite*, ſunt vocati. Iidem in varia ſectarum abiere divortia: de quibus paullo poſt agetur.

a Anaſt. Diac. in Nic. Syn. 2. ex Theod. Lect. Theoph.

Primus ſacrarum oppugnator imaginum.

a Eodem tempore, hoc eſt circa annum 485 Xenaias, qui & Philoxenus, genere Perſa, ſervili conditione, Hieropotinatus à Petro Cnapheo creatus Epiſcopus, contra ſacras imagines primus impietatis vexillum ſuſtulit.

b Theoph.

b Moritur deinde Cnapheus anno 486: Petrus Moggus Alexandriæ anno 486. Acacius verò anno 488. de cujus in tabulis Eccleſiaſticis retinendâ memoriâ perdiu cum Romanis Pontificibus luctati ſunt Epiſcopi Conſtantinopolitani, cæteroqui Catholici: ut *c* Euphenius: qui poſt Flavitam hæreticum ad illum thronum evectus anno 489, communionem Apoſtolicæ ſedis eâ de cauſâ non meruit.

c Niceph. 16. c. 9.

Prædeſtinatiani.

d Fauſtus ep. ad Leontium tom. 3. Conc. Gall.

* *d* In Galliis Prædeſtinatianorum hæreſis extitit, quæ ex Auguſtini libris malè intellectis ortum habuit. Ex eâ ſectâ Lucidus qui-

**Hanc hæreſim inepte fabulam eſſe exiſtimarunt critici quidã hujus ſæculi, cujus erroris fuligine tinctos eſſe Auguſtinum & ejus diſcipulos calumniati ſunt Maſcilenſes Presbyteri, ut in eos omnium odia concitarent, hujus ſententiæ tas profert Rationes Mauguinus. 1. Ejus hæreſeos capita nihil aliud ſunt quam calumniæ quibus Maſſilienſes impetebant doctrinam ſancti Auguſtini. 2. Talis hæreſeos meminit nullus præter Semipelagianos. 3. Quia nono ſæculo Remigius Lug-*

A. 405. Chr. ad 491.

dam à Fauſto Regienſi caſtigatus in viam rediit. Fauſti epiſtolæ ſubſcripsêre Epiſcopi undecim in Arelatenſi Concilio anno 475. à quo impoſitam ſibi de gratiâ & libero arbitrio diſputandi provinciam Fauſtus ipſe aſſerit. Sed is ultro fines jaculo expedito, nonnulla parum Catholica ſuis libris adſperſit. Eodem tempore & apud Lugdunum celebrata eſt Synodus Epiſcoporum 27.

Vandali Eccleſiam Africanam infeſtant.

In Africâ ſub Arianis ac barbaris principibus graviter oppreſſa eſt Eccleſia: primùm Geiſerico Rege, qui annis 37. poſt captam Carthaginem tranſactis, anno 476. mortuus eſt; *a* ut ex Victore colligitur. Poſt hunc Hunnericus ejus filius, cùm ſe moderatum ſatis initiò, & Catholicis minùs præbuiſſet alienum, octavo tandem & ultimo anno regni ſui, Chriſti 484, *b* Februario menſe, inauditam in eos crudilitatem exercuit. Epiſcopos ſupra 334. in exilium extruſit: complures linguis truncavit, ac manibus. *c* Qui Conſtantinopolim, & in alia loca delati miraculo fuêre, cùm integrâ nihilominus voce loquerentur. Quam piorum carnificinam horrenda tyranni mors brevi eſt conſecuta: qui exitu anni 484. à vermibus conſumptus periit.

a Vict. Utic. l. 1. in fine, & l. 2. ac. 3.

Hunnericus.

b Marcell.

c Æneas Gaz. Marcell. Vict. l. 3. Vict. Tun.

Viri docti, & ſancti.

d Marcell.

S. Leo.

Summo Eccleſiæ temporibus illiſ ornamento fuêre ſanctitate cum litteris conjuncta, Magnus imprimis Leo Romanus Pontifex, *d* qui ab anno 440. ad 461. annis 21. ferè, Romanam ca-

dunenſis & Florus omninò negarunt talem unquam hæreſim fuiſſe. Veruntamen Noriſius & Capiſuchi exiſtimant Lucidum ſaltem fuiſſe prædeſtinatianum: ii igitur ſunt adeundi, & Syrmondus è Societate Jeſu Theologus qui Demonſtrat quinto Eccleſiæ ſæculo Prædeſtinatianos fuiſſe.

thedram tenuit, & *a* Aprilis 11 defunctus ſucceſſorem habuit Hilarium: pietate vir, & ſcientia, ac dicendi facultate præſtans. quibus præſidiis, & Eccleſiam univerſam ab hæreticorum labe, & Italiam ab ingruentium barbarorum immanitate defendit: ut meritò Magni penes eum cognomen adhæſerit. A 450. Chriſti ad 491. *a* Martyrol.

In Italiâ quoque *b* ſanctus Epiphanius Ticinenſis antiſtes anno 466 Pontificatum iniit: quem Theodoricus Gothorum Rex ſingulari obſervantiâ coluit: ejus vitam ſcripſit Ennodius Ticinenſis. *b* Ennod. in ejus vita.

In Galliis S. Anianus Aurelianenſis Epiſcopus, de quo ſuprà memini. Hunc verò biennio poſt victum ab Aëtio Attilam, in cælum tranſiiſſe Novemb. 17, anno Chriſti 453 veteres hiſtoriæ teſtantur. Sed quod eundem ſancto Evortio, vel Eortio ſucceſſiſſe narrant, id ſi eſt, perdiu alterutrum ſediſſe oportet. ſiquidem Evortius eſt ille, qui Valentino Concilio ſubſcripſit anno Chriſti 374. Anianum Proſper excepit, ut Sidonius oſtendit. Iiſdem in Galliis S. *c* Sidonius Apollinaris claruit, illuſtri natus genere: qui Aviti Imperatoris filiam Papianillam duxerat: & Arvernorum poſtea ex præfecto ordinatus eſt Epiſcopus circa annum 472. quo etiam anno vel antecedente S. Remigius ad Remenſem Epiſcopatum admodum juvenis aſſumptus eſt. Quippe *d* in Epiſtola, quam anno 523 ſcripſit, ait ſe jam anno 53 eam dignitatem obtinere. *c* Sidon. l. 7. ep. 16. Greg. Tur. l. Hiſtor. Franc. c. 21. *S. Sidonius.* *S. Remigius.* *d* Tom. 1. Conc. Gall. p. 203.

Obiit & *e* S. Lupus Trecenſis Epiſcopus circa annum 478, cum ei ſedi præfuiſſet annos 52. *e* Mart. Rom. 29. Julii.

f Florebant eodem tempore Principius S. Remigii frater, Sueſſionenſis Epiſcopus: Vedaſtus Atrebatenſis poſtea creatus Epiſcopus: Solemnis Carnotenſis. *f* Sigebert, & Mart.

A 491. Chriſti ad 527.

a Evagr. 3. c. 39. Theoph. Cedren.

a Laudatur in eo genere præſertim, quod *Chryſargyrum* ſuſtulit. Id erat vectigal, quod tam capitibus ſingulis, quàm jumentis, & pecoribus; ſed & canibus impoſitum fuerat, imo fœdiſſimis ex rebus capiebatur. Hoc nono imperii anno vetuit exigi. Simulatque imperium adiit, negotium illi cum Iſauris fuit: qui ſub Zenone populari ſuo multùm in republicâ poterant. Longinus Zenonis frater, ſpe potiundi fruſtratus imperii, in Iſauriam extruſus eſt, cum eóque Iſauri urbe juſſi omnes excedere.

Iſauricum bellum.

b Marcellin. Theophan. Evagr. 3. c. 35.

b Inde bellum Iſauricum, Longino duce, conflatum: quod anno Chriſti 492. cœptum, 497 denique terminatum eſt, qui belli ſextus fuit, ut ait Marcellinus.

c Marcell.

Perſicum bellum.

d Marcellin. Theoph.

c Biennio pòſt, hoc eſt Chriſti 499, Bulgari primùm auſi Romanos in fines excurrere, Thraciam populati ſunt: ac deinceps formidoloſi eſſe cœperunt. d Perſæ præterea, ne quid ad impium coërcendum principem deeſſet, Orientalem pervasêre limitem: & Amidam expugnarunt, proditione monachorum: quos victor Cabades extemplo juſſit interfici anno 502. Anaſtaſius duces contra illum miſit tres cum copiis, quantæ nunquam hactenus viſæ fuerant, ait e Procopius. Marcellinus 15000 haud amplius numerat. Sed illorum diſcordia tantos apparatus irritos fecit. Mox tamen Celeris Officiorum Magiſtri viri ſtrenui virtute fractus Cabades pacem cum Romanis pepigit: & ingenti accepto pretio, Amidam, aliáque oppida reſtituit anno 505, ut Theophanes indicat, & Marcellinus. Quo f eodem anno haud mediocre ducum temeritas Romanis intulit damnum, cùm Sabinianus contra Mundonem Getam infeliciter pugnavit. Anaſtaſius adversùs tot irati numinis argumenta obſtinato ad perſidiam animo,

e Procop. apud Phot. N. 63.

f Marcell.

rem Catholicam obterere, ac ſuam hæreſim vulgare non deſiit. A 491. Chriſti ad 527.

a Nam & Triſagium hymnum cum appendice nefaria, *Qui crucifixus es pro nobis*, non ſemel publicè cani in Eccleſia juſſit; haud levi ſuo periculo. Gravis quippe, præſertim anno 514, ex eo populi orta ſeditio eſt, quæ Anaſtaſium ad quærendas latebras impulit, exprobrante illi impietatem ſuam Ariadnâ conjuge. Sed & anno eodem *b* Vitalianus Scytha dux *Fœderatorum* (ita Gothi nominati ſunt, ut refert Jornandes) per ſpeciem Catholicarum tuendarum partium, ab Anaſtaſio defecit: ac multis interfectis, & ad urbem admoto exercitu, pacem eâ conditione dedit, ut Hormiſdæ Papæ auctoritate, collectâ Synodo, Eccleſiæ conſuleretur: quod anno 515 tranſactum. Sed Anaſtaſius Catholicorum ſtudia ſolitis eluſit artibus: cùm ex Manichæorum diſciplinâ, quâ erat imbutus, mentiri ac pejerare penſi nihil haberet. Scribit Evagrius navali quoque prælio certatum fuiſſe; atque à Marino Syro victum eſſe Vitalianum. Zonaras verò Procli Mathematici induſtriâ, ſpeculis ex ære fabricatis, Vitaliani conflagraſſe naves, & inſignem contigiſſe victoriam, quam pax illa ſecuta eſt. *c* Ea tempeſtate, ait Marcellinus, anno ſalutis 515, Hunni, Armeniâ tranſmiſsâ, totam Cappadociam devaſtantes, Lycaoniam uſque pervenerunt: & Ariadna Auguſta, 60 annis in palatio exactis, vita deceſſit.

Triſagium ab Anaſtaſio depravatum. *a* Theoph.

b Marcell in Victor. Tun: Evagr. 3. c. 24. Zon. Theoph. Cedren

Vitalianus.

c Marcellin. Vict. Tun.

d Poſtremò anno 518, cùm ob Triſagii hymni depravationem, quantus antea nunquam tumultus extitiſſet; Anaſtaſius imperii poſitis inſignibus, populum ad miſericordiam inflexit: qui ipſum ea ut reciperet, hortatus eſt. *e* At idem Aprilis 11. die, feria 5 majoris Hebdoma-

d Evagr. 3 in fine. Marcell.

e Theoph. *Miſeranda mors Anaſtaſii.*

A 491. Chriſti ad 527. *a* Vict. Tun. *b* Marcellin. Zonar. Cedr. Theophan. Paul. Diac. l. 15.

dæ, fulmine, ut plerique produnt, exanimatus eſt, *a* anno ætatis 88, cùm imperaſſet annos *b* 27, menſes 3. Fama eſt paulò ante mortem virum ei apparuiſſe terribili ſpecie, qui librum manibus tenens, annos ex eo vitæ illius 14 ſe ob ipſius impietatem delere teſtatus eſt: uti mirum ſit, tam longum vitæ deſtinatum illi fuiſſe ſpatium; quod ſi impleſſet, centum & duos annos attingeret.

Juſtinus. *c* Evagr. 4. Marcell. Vict. Tun. Theoph. Zon. Cedren. Niceph. 17. c. 1. Chron. Alex.

Juſtinus ætate jam provectus Anaſtaſio mortuo ſucceſſit, anno eodem *c* 518, Julii 9. Fuit hic genere Thrax, obſcuris majoribus, ſed religione pietatéque præſtans. cujus uxor Lupicina mutato nomine Euphemia vocata eſt. Sumptâ purpurâ, ſtatim Amantium Cubiculariis præpoſitum, & Andream cubicularium, necnon Theocritum, quem Amantius ſpado Imperatorem facere voluerat, vitâ privavit. Vitaliano, quo familiariter utebatur, Magiſterium militiæ contulit. qui Conſul anno 520, ſeptimo menſe Conſulatus ſui, ait Marcellinus, in palatio confoſſus eſt; ſive repente orto populi tumultu, ut Theophanes aſſerit; ſive, *d* ut Evagrius habet, ipſius dolo Juſtini; ſive Juſtiniani Patricii factione; quod Victor Tununenſis affirmat.

Vitaliani mors.

d Evagr. 4. c. 3.

e Chr. Alex. Theoph. Zon. Cedr. &c.

e Lazorum Rex Tzathius à Perſis deficiens, ad Juſtinum venit Conſtantinopolim anno 522; & poſtquam Chriſtiana ſacra ſuſcepit, regiis ornamentis ab Imperatore donatus eſt. quod ægrè ferens Cabades Perſarum Rex, bellum Romanis indicere ſtatuit. ſed mox pacem cum illis & amicitiam ſanxit. *f* Poſtea cum filium Choſroën natu minimum, quem ſucceſſorem deſignarat, adoptari peteret a Juſtino, Proclo Quæſtore diſſuadente, rejectus eſt.

f Procop. 1. Perſ. Theoph. Zonar.

g Evag 4. c. 5. Theoph. Niceph. 17. c. 4.

g Magna hoc Imperatore clades Antiochiam afflixit. Nam valido terræ-motu pene omnis eſt

everſa. qui Maii 29 die, feria 6 cœpit, ut ait Evagrius. Proinde anno Chriſti 526 contigit, Juſtini 8 labente; non, ut Evagrius, 7. Terræ motum vehemens incendium eſt conſecutum.

A 491. Chriſti ad 527.

Juſtinus denique anno 527, *a* Mavortio Conſule, Juſtinianum ſororis filium, quem Nobiliſſimum priùs, deinde Cæſarem fecerat anno 524, ut Victor Tunun. prodit; Imperatorem creavit Calendis Apr. Poſt quatuor deinde menſes, Calendis ipſis Auguſtis moritur ex vulnere Juſtinus *b* anno ætatis 77, Indict. 5. cùm imperaſſet annos 9, menſem 1.

a Marcellin. Victor. Tun. Chron Alex. Theoph.

b Chr. Alex. Theoph. Paul. Diac. in fine. 15.

Mirè hunc imperitum, ac rudem fuiſſe literarum teſtis eſt in Suppreſsâ Hiſtoriâ Procopius: ſic ut ne ſuum quidem nomen poſſet ſcribere. Quare quod de Juſtiniano legitur apud Suidam, fuiſſe ἀμαθῆ γραμμάτων ἁπάντων, & ἀναλφάβητον, *ignarum literarum omnium*; id de Juſtino capiendum eſſe, non de Juſtiniano, cenſet *c* Alemannius: hunc enim vel doctiſſimum fuiſſe probat idem. Quod autem apud Suidam pro Ἰουστῖνος irrepſiſſe putat Ἰουστινιανός, de eo amplius cogitandum.

Juſtinus rudis literarum fuit.

c In Not. ad Procop.

De rebus Occidentis ſub Theodorico Rege, ac de Francis, & eorum Principe Chlodoveo: Burgundionibus, Viſigothis, & Alarico.

Ab anno Chriſti 491 ad 527.

IN Occidente, victo Odovacre, Italiam Theodoricus Oſtrogothorum Rex obtinuit anno 493, *d* Albino Conſule. Qui vicinorum principum affinitatibus regnum ſuum firmare ſtuduit. Etenim Chlodovei Francorum Regis *e* ſororem Audeflendem ſive Audefledam duxit, ut rectè Aimoinus narrat: non filiam, quod

CAP. II. *Theodoricus Oſtrogothorum Rex.*

d Caſſiod.

e Aimo. 1. c. 1.

A 450 Chriſti ad 491. Calend. ejuſdem, Oreſte cæſo, ejúſque fratre Paulo, prid. Non. Sept. Auguſtulum relegavit in Campaniam. *a* Ita Imperium Occidentale deſitum eſt, Baſiliſco & Armato Coſſ. Indictione 14, anno Chriſti 476.

a Marcell. Caſſiodor. Anon. Cuſp.

b Caſſiod. *Odovacer.*

Odovacer regio nomine, *b* ſine ejus inſignibus, Italiam tenuit annis circiter 17, antequam Oſtrogothi, Theodorico rege, in illam advenirent. *c* Ab eo Rugorum rex Phelethеus, ſive Phœba devictus eſt, & cum Giſa uxore peſſima captus anno 48, *d* Novembr. 18. quam ei cladem S. Severinus *e* Noricorum Apoſtolus prædixerat. Fridericus Phelethei filius Theodorici opera recuperato regno, ab Odovacre pulſus eſt, totâ in Italiam gente translatâ.

c Caſſiodor. chron.
d Anon. Cuſp.
e Eugip. in vita S. Sev.

Anno vero 489 *f* Theodoricus rex Gotthorum, Zenonis hortatu, Italiam adiens Odovacrem gemino prælio ſuperatum, ad Iſontium fluvium, & ad Veronam: ſequenti vero, ad Ducam fluvium tertiò victum, Ravennam coëgit fugere Eid. Jul. ut ait Anonymus Cuſpiniani. ubi triennio illum obſedit. at poſtremò fraudulentâ cum eo pactione factâ *g* 3. Non. Mart. ut Italiam communiter obtinerent, ad convivium adhibitum eundem interfecit anno 493. quo initium habuit Gotthorum in Italia regnum.

f Marcellin. Jorn. Procop. 1. Goth. Caſſiod. chron. Anon. Cuſp. Paul. Diac. 15.
g Anon. Cuſp.

De rebus Eccleſiaſticis ab anno Chriſti 450 ad 491. Ubi de Calchedonenſi Synodo, déque hæreticis Petro Fullone, Cnaphæo, Moggo, Acacio, & de Zenonis Henotico: ac viris ſanctis & eruditis.

CAP. XIX. QUARTA Synodus Oecumenica, imperante Marciano, ac Leone ſummo Pontifice, celebratur anno Chriſti 451, in quâ damnatus

eſt Eutyches, cujus ordinem brevi compendio pertexam.

A 450. Chriſti ad 491.

Eutyches Conſtantinopolitanus Archimandrita novæ auctor hæreſis, quæ naturarum in Chriſto diſcrimen omne tollebat, *a* poſtulatus judicio ab Euſebio Dorylæi Epiſcopo, damnatus eſt in Synodo Conſtantinopoli, ab S. Flaviano ejus urbis antiſtite anno 448. Sequenti anno, operâ Chryſaphii eunuchi, qui Flaviano infenſus erat, apud Epheſum alia Synodus eſt habita, quam ληςρικὴν, hoc eſt *latrocinalem* nominant: cui Dioſcorus Alexandrinus præerat: is, qui anno 444 Cyrillo ſucceſſit. In ea communioni reſtitutus eſt Eutyches; Flavianus depoſitus, *b* eique ſubrogatus Anatolius Presbyter, & Apocriſiarius Dioſcori. Sed & Theodoretus, & Domnus Antiochenus in ordinem redacti: etſi hic Conciliabulo iſti ſubſcripſiſſe legitur, unà cum Juvenali Hieroſolymitano. Flavianus dum Romanum Pontificem appellat, in exilium pulſus, ac pugnis & calcibus malè multatus interiit: Legati Romani Pontificis vexati. Hanc Synodum Leo Papa condemnavit. cui viciſſim Alexandriæ auſu nefario Dioſcorus communionem abrogavit. Hæc omnia, connivente Theodoſio, principe alioqui religioſiſſimo, ſed à Chryſaphio illuſo, peracta ſunt: cùm abeſſet Pulcheria, quæ ſpadonis iſtius, & Eudociæ Auguſtæ calumniis anno 447 imperii adminiſtratione ceſſerat. Tandem agnito errore Theodoſius objurgatam acriter Eudociam Hieroſolymam miſit, ac Pulcheriam revocavit, anno 450. quo eodem anno mortuo: Marcianus cum Pulcheriâ conjuge imperium accepit. *c* Eâ jubente occiſus eſt Chryſaphius.

Eutychianæ hæreſis, & Chalcedon. Synodi ſeries.
a Conc. Chalcedon. Act. 1. Liberatus in Breviat. Vict. Tunun. Marcell.
b Niceph. chr. *Epheſina Synodi latrocinium.*
Theodoſii mors.
c Marcell. chr. Alex: Concil. Chalc. Liberatus. Evag. lib. 2. c. 4.

d Anno porro 451 Chalchedone generalis eſt celebrata Synodus 630 patrum: cui Romani

d Vict. Tun. *Chalc. Concilium.*

A 450 Chriſti ad 491.

Pont. Legati interfuêre, Paſchaſinus Lilybætanus, aliique tres: necnon Dioſcorus ipſe. Sed & Marcian. Imp. cum Pulcheriâ, & Magiſtratibus, ac Senatoribus (ultimis tantum adfuere ſeſſionibus). Cœpta eſt 8. Eid. Octob. & poſt 13. ſeſſiones abſoluta, Calend. Novemb. quibus latrocinantium abrogatâ Synodo, damnatus eſt Dioſcorus, & Eutyches: ac Flaviani memoria cum honore reſtituta. *a* Dioſcorus Gangram Paphlagoniæ relegatus, ibi vitam finiit. Ejus Concilii Canones 29 à Leone minimè ſunt recepti. Pulſo Dioſcoro, & in ejus locum ordinato Proterio, Alexandrini amore Præſulis ſui ad ſeditionem verſi ſunt. Sed eos Marcianus facilè compeſcuit. Poſt ejus mortem, anno 457, iterum tumultuari cœperunt, turbantibus omnia Monachis hæreticis: quos Timotheus Ælurus ex Monacho Preſbyter Alexandrinus. *b* à Proterio una cum Petro Moggo Diacono damnatus, vafer & impurus homo, in Proterium commoverat: *c* cum per illorum cellas circumcurſans, Angelum ſe eſſe mentiretur ad hoc miſſum, ut Proterio diſcederet, ac Timotheum ejus loco juberet Epiſcopum facere. Nec tam ſtolidi commenti vana ſpes fuit. Proterius ipſo die Paraſceves ſanctæ in baptiſterium fugiens, ab efferatâ plebe; *d* ſive ab militibus, quos Timotheus occupatâ jam ſede ſubmiſerat, obtruncatus eſt, anno Chriſti 457, duobus à Marciani obitu menſibus elapſis. Teſtis eſt victor Tununenſis in Chronico, Conſtantino & Rufo Coſſ. qui eſt annus 457, Proterium ſextâ feriâ ultimæ jejuniorum hebdomadæ cæſum eſſe. Eo anno Paſcha pridie Cal. April. incidit. Ita Paraſceve 4. Calend. accidit. ex quibus Victoris locus caſtigandus eſt, qui vulgò mendoſus extat. Epiſcoporum Ægy-

[Margin: *a* Leo Ep. 6. & ſeq. Gelaſ. Opuſc. 1. de Anath. Anaſt. ad Joan. Diacon. in Collect. P. Sirm.]

[Margin: *Timotheus Ælurus.* *b* Libera.]

[Margin: *c* Theod. Lect. 2. Collect. Evagr. l. 2. c. 8. Vict. Tun chron. Liberatus Theoph.]

[Margin: *d* Evagr.]

[Margin: *8. Proterius occiſus.*]

pti literæ ad Leonem Imperatorem ipſo die Paſchæ jugulatum ferunt Proterium. Fortaſſe Paraſceven ita nominarunt, ut olim plerique conſueverant. *a* Liberatus die Cœnæ Dominicæ geſtum illud aſſerit. De anno certam fidem facit Leo Papa in epiſtolis 73, & ſequentibus, quæ anno 457 datæ, Alexandrinam illam tragœdiam deplorant. A 450. Chriſti ad 491. *a* cap. 15.

Tam immanis auctores facinoris *b* linguarum abſciſſione multavit Leo: Timotheum Epiſcoporum judicio reſervavit. ac denique inſtante Papâ *c* Leone, longiùs deportari juſſit, primùm Gangram, deinde Cherſonam. *b* Theoph. Liberatus. *c* Leo P. Epiſt. 99. & 100

Sub idem tempus peſtis altera Antiochenam infecit Eccleſiam. Petrus Fullo, Eccleſiæ ſanctæ Baſſæ apud Chalchedonem Preſbyter, Zenonem, qui poſtea imperavit, ducem Orientis ſecutus, anno 463, *d* Antiochiæ contra Epiſcopum ejus urbis Martyrium concitatâ multitudine, eam ſedem invaſit, ac Theopaſcitarum inſtauravit hæreſim, *e* additis ad Triſagium vocibus iſtis, *Qui paſſus es pro nobis.* Sed mox ab Imperatore damnatus exilio, in Accœmetarum monaſterio Conſtantinopoli latuit. donec Leone mortuo, *f* Baſiliſcus tyrannus arrepto imperio, anno 476, tam hunc, quàm Timotheum reſtituit. Quos rurſus Zeno, recuperato principatu anno 477 expulit. *g* Eodémque anno mortuus eſt Ælerus, quem veneno ſibi vitam ademiſſe *h* Liberatus aſſerit. Cujus in locum Hæretici Petrum Moggum Epiſcopum crearunt. à Catholicis verò Timotheus Solophaciolus Proterii ſucceſſor ſedi eſt reſtitutus. Moggus à Zenone non occiſus, ut *i* Evagrius ſcripſit; ſed exulare coactus eſt. Evagr. l. 2. c. 11. Vict. Tunu. *Petrus Fullo.* *d* Theoph. *e* Felix P. Ep. 3. 4. *Triſagium corruptum.* *f* Liberat. c. 16. Theoph. *g* Vict. Tun. *h* Liberat. c. 16. *Petrus Moggus.* *i* Evagr. 3. c. 11.

k Ejecto Cnapheo Antiochiæ ordinatus eſt Stephanus Catholicus: qui anno 479 à Fullo- *k* Simpl. Papa Ep. 14. & 16.

A. 450. Chr. ad 491.

nis aſſeclis in baptiſterio confoſſus eſt. poſt quem alius Stephanus huic Calendio ſuffectus eſt, ambo Catholici.

a Niceph. chron.

a Conſtantinopolitanam ſedem regebat tunc Acacius; qui Gennadio anno 471 ſubrogatus erat; homo verſipellis, & clam Eutychianæ favens hæreſi; ſed mirus ſimulandis artifex.

b Simpl ep. 17. & 18. Liberat. c. 17 & 18. Evagr. 3. c. 14. Victor. Tunun.

b Hujus hortatu Zeno Joannem Talaidam, qui poſt obitum Timothei Solophacioli, Alexandriæ creatus fuerat Epiſcopus, ejecit, & Petrum Moggum ad eam ſedem redire permiſit anno 482. Tum novam fidei formulam promulgavit,

Zenonis Henoticum.

ita callidè conceptam, ut in eam hæretici perinde ac Catholici conſentire poſſent: quòd *ἑνωτικὸν*, id eſt, *Conciliatorium* appellavit. ſed in eo tacita inerat Concilii Chalchedonenſis abrogatio. Id Trocundo Coſ. publicatum ait Victor. qui eſt annus 482. Huic nefario Imperatoris edicto Catholici Epiſcopi reſtiterunt: atque inter alios caput omnium Felix Romanus Pontifex, qui anno 483 poſt Simplicium electus eſt.

c Liberat. 18. Evagr. 3 c. 20. & 21.

c Is ex Romano Concilio legatos tres Conſtantinopolim miſit, Vitalem Troentinum, Miſenum Cumanum Epiſcopos, & Felicem Romanæ Eccleſiæ Defenſorem: qui & Acacium ad Romani tribunal Pontificis citarent; & Moggum pellendum Alexandriâ curarent. Miſenus, & Vitalis ab Acacio vexati cum hoc, & Petro Moggo communicarunt: Felix cùm ob morbum ſubſtitiſſet, poſteà Conſtantinopolim veniens, in carcerem conjectus eſt.

d Epiſt. Synod. Rom. Conc. 2 ſub Felice.

d Ob eas res Felix Papa legatos duos exauctoravit: & in Acacium anathematis ſententiam dixit. qui vicem rependens, Felicis nomen eraſit è diptychis, quæ ſunt Eccleſiaſticæ tabulæ. Id anno 484 contigit.

e Leontius de ſectis Act. 5.

e Alexandriæ porrò Petrus Moggus, Heno-

rico recepto, dum Catholicos perinde atque hæreticos demereri ſtudet, & inter utrumque natans, Chalchedonenſem Synodum nunc rejicit, nunc aſciſcit; in amborum incurrit odium. Complures enim Eutychiani ab illo deficiunt: qui quòd neque Catholicarum erant partium; neque cum Epiſcopo ſuo convenirent Acephali, quaſi *ſine capite*, ſunt vocati. Iidem in varia ſectarum abiere divortia: de quibus paullo poſt agetur.

A. 450. Chr. ad 491.
Acephalorum origo.

a Eodem tempore, hoc eſt circa annum 485 Xenaias, qui & Philoxenus, genere Perſa, ſervili conditione, Hieropotinatus à Petro Cnapheo creatus Epiſcopus, contra ſacras imagines primus impietatis vexillum ſuſtulit.

a Anaſt. Diac. in Nic. Syn. 2. ex Theod. Lect. Theoph.
Primus ſacrarum oppugnator imaginum.

b Moritur deinde Cnapheus anno 486: Petrus Moggus Alexandriæ anno 486. Acacius verò anno 488. de cujus in tabulis Eccleſiaſticis retinendâ memoriâ perdiu cum Romanis Pontificibus luctati ſunt Epiſcopi Conſtantinopolitani, cæteroqui Catholici: ut *c* Euphemius: qui poſt Flavitam hæreticum ad illum thronum evectus anno 489, communionem Apoſtolicæ ſedis eâ de cauſâ non meruit.

b Theoph.
c Niceph. 16. c. 9.

* *d* In Galliis Prædeſtinatianorum hæreſis extitit, quæ ex Auguſtini libris malè intellectis ortum habuit. Ex eâ ſectâ Lucidus qui-

Prædeſtinatiani.
d Fauſtus ep. ad Leontium tom. 3. Conc. Gall.

**Hanc hæreſim inepte fabulam eſſe exiſtimarunt critici quidã hujus ſæculi, cujus erroris fuligine tinctos eſſe Auguſtinum & ejus diſcipulos calumniati ſunt Maſcilenſes Presbyteri, ut in eos omnium odia concitarent, hujus ſententiæ eas profert Rationes Mauguinus. 1. Ejus hæreſeos capita nihil aliud ſunt quam calumniæ quibus Maſſilienſes impetebant doctrinam ſancti Auguſtini. 2. Talis hæreſeos meminit nullus præter Semipelagianos. 3. Quia nono ſæculo Remigius Lug-*

A. 405. Chr. ad 491.

dam à Fauſto Regienſi caſtigatus in viam rediit. Fauſti epiſtolæ ſubſcripsére Epiſcopi undecim in Arelatenſi Concilio anno 475. à quo impoſitam ſibi de gratiâ & libero arbitrio diſputandi provinciam Fauſtus ipſe aſſerit. Sed is ultro fines jaculo expedito, nonnulla parum Catholica ſuis libris adſperſit. Eodem tempore & apud Lugdunum celebrata eſt Synodus Epiſcoporum 27.

Vandali Eccleſiam Africanam infeſtant.

In Africâ ſub Arianis ac barbaris principibus graviter oppreſſa eſt Eccleſia: primùm Geiſerico Rege, qui annis 37. poſt captam Carthagínem tranſactis, anno 476. mortuus eſt; *a* ut ex Victore colligitur. Poſt hunc Hunnericus ejus filius, cùm ſe moderatum ſatis initiò, & Catholicis minùs præbuiſſet alienum, octavo tandem & ultimo anno regni ſui, Chriſti 484. *b* Februario menſe, inauditam in eos crudilitatem exercuit. Epiſcopos ſupra 334. in exilium extruſit: complures linguis truncavit, ac manibus. *c* Qui Conſtantinopolim, & in alia loca delati miraculo fuère, cùm integrâ nihilominus voce loquerentur. Quam piorum carnificinam horrenda tyranni mors brevi eſt conſecuta: qui exitu anni 484. à vermibus conſumptus periit.

a Vict. Utic. l. 1. in fine, & l. 2. ac. 3.

Hunnericus.
b Marcell.

c Æneas Gaz. Marcell. Vict. l. 3. Vict. Tun.

Viri docti, & ſancti.
d Marcell.
S. Leo.

Summo Eccleſiæ temporibus illis ornamento fuère ſanctitate cum litteris conjúcta, Magnus imprimis Leo Romanus Pontifex, *d* qui ab anno 440. ad 461. annis 21. ferè, Romanam ca-

dunenſis & Florus omninò negarunt talem unquam hæreſim fuiſſe. Verumtamen Noriſius & Capiſuchi exiſtimant Lucidum ſaltem fuiſſe prædeſtinatianum: ii igitur ſunt adeundi, & Syrmondus è Societate Ieſu Theologus qui Demonſtrat quinto Eccleſiæ ſæculo Prædeſtinatianos fuiſſe.

thedram tenuit, & *a* Aprilis 11 defunctus ſucceſſorem habuit Hilarium: pietate vir, & ſcientia, ac dicendi facultate præſtans. quibus præſidiis, & Eccleſiam univerſam ab hæreticorum labe, & Italiam ab ingruentium barbarorum immanitate defendit: ut meritò Magni penes eum cognomen adhæſerit.

A 450. Chriſti ad 491.
a Martyrol.

In Italiâ quoque *b* ſanctus Epiphanius Ticinenſis antiſtes anno 466 Pontificatum iniit: quem Theodoricus Gotthorum Rex ſingulari obſervantiâ coluit: ejus vitam ſcripſit Ennodius Ticinenſis.

b Ennod. in ejus vita.

In Galliis S. Anianus Aurelianenſis Epiſcopus, de quo ſuprà memini. Hunc verò biennio poſt victum ab Aëtio Attilam, in cælum tranſiiſſe Novemb. 17, anno Chriſti 453 veteres hiſtoriæ teſtantur. Sed quod eundem ſancto Evortio, vel Eortio ſucceſſiſſe narrant, id ſi eſt, perdiu alterutrum ſediſſe oportet: ſiquidem Evortius eſt ille, qui Valentino Concilio ſubſcripſit anno Chriſti 374. Anianum Proſper excepit, ut Sidonius oſtendit. Iiſdem in Galliis S. *c* Sidonius Apollinaris claruit, illuſtri natus genere: qui Aviti Imperatoris filiam Papianillam duxerat: & Atvernorum poſtea ex præfecto ordinatus eſt Epiſcopus circa annum 472. quo etiam anno vel antecedente S. Remigius ad Remenſem Epiſcopatum admodum juvenis aſſumptus eſt. Quippe *d* in Epiſtola, quam anno 523 ſcripſit, ait ſe jam anno 53 eam dignitatem obtinere.

c Sidon. l. 7. ep. 16. Greg. Tur. 1. Hiſtor. Franc. c. 21.
S. Sidonius.
S. Remigius.
d Tom. 1. Conc. Gall. p. 203.

Obiit & *e* S. Lupus Trecenſis Epiſcopus circa annum 478, cum ei ſedi præfuiſſet annos 52.

e Mart Rom. 29. Julii.

f Florebant eodem tempore Principius S. Remigii frater, Sueſſionenſis Epiſcopus: Vedaſtus Atrebatenſis poſtea creatus Epiſcopus: Solemnis Carnotenſis.

f Sigebert, & Mart.

A. 450. Chriſti ad 492.

a Gennad. Vide l. 2. de Doct. Temp. c. 62. & Append.

b Marcell.

c Sur. 8. Jan.

d Theoph.

e Raderus 1. Virid. Part. 3.

f Vita ejus apud Surium Dec. 11.

g Theoph.

a Victorinus Aquitanus rogatu Hilarii Papæ cyclum Paſchalem annorum 532 edidit anno 463.

b In Oriente Gennadius Conſtantinopolitanus Epiſcopus, qui Anatolio anno 458 ſucceſſit, doctrinâ & ſanctitate motum antecelluit.

c S. Severinus Noricorum Epiſcopus obiit anno 482, Januar. 8.

Moritur circa *d* annum 461 admirabilis ille Symeon Stylites, cùm annum 109 attigiſſet, *e* ac natus eſſet anno 351. cujus obitu divinitus cognito, *f* S. Daniel idem vitæ inſtitutum arripuit.

g Studius quidam Conſtantinopoli nobile condidit Monaſterium, in quod ex Accemetarum domo nonnullos tranſtulit anno 462.

RATIONARII
TEMPORUM,
PARTIS PRIMÆ,
LIBER SEPTIMUS.

De Anaſtaſio, & Juſtino: quæque illis regnantibus in Orientali geſta ſunt imperio ab anno 491 ad 517.

ORIENTIS *a* imperium, Zenone mortuo, cum hujus conjuge Ariadnâ, ſuſcepit Anaſtaſius anno 491, *b* Olybrio ſolo Conſule, ex ordine Silentiariorum, nondum adſcriptus in Senatum. Patria illi Dyrrachium fuit: ac priuſquam imperium capeſſeret, Euphemio Patriarchæ, Calchedonenſis profeſſionem fidei chirographo ſuo teſtatam dedit. *c* Erat enim Eutychiani fautor dogmatis, & ex *Hæſitantium* grege; quibus Zenonis Henoticon placebat. Ideo conſtringendum illum cautione iſtâ credidit Euphemius, quam in archivis Eccleſiæ repoſuit. Verum ubi voti compos eſt factus, palam ad perfidiam rediit, & Catholicos oppugnare non deſtitit; utilis alioqui reipublicæ princeps, cui tributis nimis oppreſſæ, ſumma omnium approbatione ſubvenit.

CAPUT I.

a Theod. lect. Evag. 3. c. 29.

b Vict. Tun. Marcellin. Theophan.

c Leontius de Sect.

Anaſtaſii virtutes vitiis admiſtæ.

A 491. Chriſti ad 527.
a Evagr. 3. c. 30. Theoph. Cedren.

a Laudatur in eo genere præſertim, quod *Chryſargyrum* ſuſtulit. Id erat vectigal, quod tam capitibus ſingulis, quàm jumentis, & pecoribus; ſed & canibus impoſitum fuerat, imo fœdiſſimis ex rebus capiebatur. Hoc nono imperii anno vetuit exigi. Simulatque imperium adiit, negotium illi cum Iſauris fuit: qui ſub Zenone populari ſuo multùm in republicâ poterant. Longinus Zenonis frater, ſpe potiundi fruſtratus imperii, in Iſauriam extruſus eſt, cum eoque Iſauri urbe juſſi omnes excedere.

Iſauricum bellum.
b Marcellin. Theophan. Evagr. 3. c. 35.

b Inde bellum Iſauricum, Longino duce, conflatum: quod anno Chriſti 492. cœptum, 497 denique terminatum eſt, qui belli ſextus fuit, ut ait Marcellinus.

c Marcell.
Perſicum bellum.
d Marcellin. Theoph.

c Biennio pòſt, hoc eſt Chriſti 499, Bulgari primùm auſi Romanos in fines excurrere, Thraciam populati ſunt: ac deinceps formidoloſi eſſe cœperunt. d Perſæ præterea, ne quid ad impium coërcendum principem deeſſet, Orientalem pervasêre limitem: & Amidam expugnarunt, proditione monachorum: quos victor Cabades extemplo juſſit interfici anno 502. Anaſtaſius duces contra illum miſit tres cum copiis, quantæ nunquam hactenus viſæ fuerant, ait e Procopius. Marcellinus 15000 haud amplius numerat. Sed illorum diſcordia tantos apparatus irritos fecit. Mox tamen Celeris Officiorum Magiſtri viri ſtrenui virtute fractus Cabades pacem cum Romanis pepigit: & ingenti accepto pretio, Amidam, aliáque oppida reſtituit anno 505, ut Theophanes indicat, & Marcellinus. Quo f eodem anno haud mediocre ducum temeritas Romanis intulit damnum, cùm Sabinianus contra Mundonem Getam infeliciter pugnavit. Anaſtaſius adversùs tot irati numinis argumenta obſtinato ad perfidiam animo,

e Procop. apud Phot. N. 63.

f Marcell.

rem Catholicam obterere, ac ſuam hæreſim vulgare non deſiit. A 491. Chriſti ad 527.

a Nam & Triſagium hymnum cum appendice nefaria, *Qui crucifixus es pro nobis*, non ſemel publicè cani in Eccleſia juſſit; haud levi ſuo periculo. Gravis quippe, præſertim anno 514, ex eo populi orta ſeditio eſt, quæ Anaſtaſium ad quærendas latebras impulit, exprobrante illi impietatem ſuam Ariadnâ conjuge. Sed & anno eodem *b* Vitalianus Scytha dux *Fœderatorum* (ita Gothi nominati ſunt, ut refert Jornandes) per ſpeciem Catholicarum tuendarum partium, ab Anaſtaſio defecit: ac multis interfectis, & ad urbem admoto exercitu, pacem eâ conditione dedit, ut Hormiſdæ Papæ auctoritate, collectâ Synodo, Eccleſiæ conſuleretur: quod anno 515 tranſactum. Sed Anaſtaſius Catholicorum ſtudia ſolitis eluſit artibus: cùm ex Manichæorum diſciplinâ, quâ erat imbutus, mentiri ac pejerare penſi nihil haberet. Scribit Evagrius navali quoque prælio certatum fuiſſe; atque à Marino Syro victum eſſe Vitalianum. Zonaras verò Procli Mathematici induſtriâ, ſpeculis ex ære fabricatis, Vitaliani conflagraſſe naves, & inſignem contigiſſe victoriam, quam pax illa ſecuta eſt: *c* Ea tempeſtate, ait Marcellinus, anno ſalutis 515, Hunni, Armeniâ tranſmiſsâ, totam Cappadociam devaſtantes, Lycaoniam uſque pervenerunt: & Ariadna Auguſta, 60 annis in palatio exactis, vita deceſſit.

Triſagium ab Anaſtaſio depravatum. *a* Theoph.

b Marcell. in Victor. Tun. Evagr. 3. c. 44. Zon. Theoph. Cedren

Vitalianus.

c Marcellin. Vict. Tun.

d Poſtremò anno 518, cùm ob Triſagii hymni depravationem, quantus antea nunquam tumultus extitiſſet; Anaſtaſius imperii poſitis inſignibus, populum ad miſericordiam inflexit: qui ipſum ea ut reciperet, hortatus eſt. *e* At idem Aprilis 11. die, feria 5 majoris Hebdoma-

d Evagr. 3 in fine. Marcell.

e Theoph. *Miſeranda mors Anaſtaſii.*

A 491. Chriſti ad 527. *a* Vict. Tun. *b* Marcellin. Zonar. Cedr. Theophan. Paul. Diac. l. 15.

dæ, fulmine, ut plerique produnt, exanimatus eſt, *a* anno ætatis 88, cùm imperaſſet annos *b* 27, menſes 3. Fama eſt paulò ante mortem virum ei apparuiſſe terribili ſpecie, qui librum manibus tenens, annos ex eo vitæ illius 14 ſe ob ipſius impietatem delere teſtatus eſt: uti mirum ſit, tam longum vitæ deſtinatum illi fuiſſe ſpatium; quod ſi impleſſet, centum & duos annos attingeret.

Juſtinus. *c* Evagr. 4. Marcell. Vict. Tun. Theoph. Zon. Cedren. Niceph. 17. c. 1. Chron. Alex

Juſtinus ætate jam provectus Anaſtaſio mortuo ſucceſſit, anno eodem *c* 518, Julii 9. Fuit hic genere Thrax, obſcuris majoribus, ſed religione pietatéque præſtans. cujus uxor Lupicina mutato nomine Euphemia vocata eſt. Sumptâ purpurâ, ſtatim Amantium Cubiculariis præpoſitum, & Andream cubicularium, necnon Theocritum, quem Amantius ſpado Imperatorem facere voluerat, vitâ privavit. Vitaliano, quo familiariter utebatur, Magiſterium militiæ contulit. qui Conſul anno 520, ſeptimo menſe Conſulatus ſui, ait Marcellinus, in palatio confoſſus eſt; ſive repente orto populi tumultu, ut Theophanes aſſerit; ſive, *d* ut Evagrius habet, ipſius dolo Juſtini; ſive Juſtiniani Patricii factione; quod Victor Tununenſis affirmat.

Vitaliani mors. *d* Evagr. 4. c. 3.

e Chr. Alex. Theoph Zon Cedr. &c.

e Lazorum Rex Tzathius à Perſis deficiens, ad Juſtinum venit Conſtantinopolim anno 522; & poſtquam Chriſtiana ſacra ſuſcepit, regiis ornamentis ab Imperatore donatus eſt. quod ægrè ferens Cabades Perſarum Rex, bellum Romanis indicere ſtatuit. ſed mox pacem cum illis & amicitiam ſanxit. *f* Poſtea cum filium Chosroën natu minimum, quem ſucceſſorem deſignarat, adoptari peteret a Juſtino, Proclo Quæſtore diſſuadente, rejectus eſt.

f Procop. 1. Perſ. Theoph. Zonar.

g Evag 4 c. 5. Theoph. Niceph. 17. c. 4.

g Magna hoc Imperatore clades Antiochiam afflixit. Nam valido terræ-motu pene omnis eſt

everſa. qui Maii 29 die, feria 6 cœpit, ut ait Evagrius. Proinde anno Chriſti 526 contigit, Juſtini 8 labente; non, ut Evagrius, 7. Terræ motum vehemens incendium eſt conſecutum. A 491. Chriſti ad 527.

Juſtinus denique anno 527, *a* Mavortio Conſule, Juſtinianum ſororis filium, quem Nobiliſſimum priùs, deinde Cæſarem fecerat anno 524, ut Victor Tunun. prodit; Imperatorem creavit Calendis Apr. Poſt quatuor deinde menſes, Calendis ipſis Auguſtis moritur ex vulnere Juſtinus *b* anno ætatis 77, Indict. 5. cùm imperaſſet annos 9, menſem 1. *a* Marcellin. Victor. Tun. Chron Alex. Theoph. *b* Chr. Alex. Theoph. Paul. Diac. in fine. 15.

Mirè hunc imperitum, ac rudem fuiſſe literarum teſtis eſt in Suppreſsâ Hiſtoriâ Procopius: ſic ut ne ſuum quidem nomen poſſet ſcribere. Quare quod de Juſtiniano legitur apud Suidam, fuiſſe ἀμαθεῖ γραμμάτων ἁπάντων, & ἀναλφάβητον, *ignarum literarum omnium*; id de Juſtino capiendum eſſe, non de Juſtiniano, cenſet *c* Alemannius: hunc enim vel doctiſſimum fuiſſe probat idem. Quod autem apud Suidam pro Ἰουστῖνος irrepſiſſe putat Ἰουστινιανός, de eo amplius cogitandum. *Juſtinus rudis literarum fuit.* *c* In Not. ad Procop.

De rebus Occidentis ſub Theodorico Rege, ac de Francis, & eorum Principe Chlodoveo: Burgundionibus, Vviſigothis, & Alarico.

Ab anno Chriſti 491 ad 527.

IN Occidente, victo Odovacre, Italiam Theodoricus Oſtrogothorum Rex obtinuit anno 493, *d* Albino Conſule. Qui vicinorum principum affinitatibus regnum ſuum firmare ſtuduit. Etenim Chlodovei Francorum Regis *e* ſororem Audeflendem ſive Audefledam duxit, ut rectè Aimoinus narrat: non filiam, quod CAP. II. *Theodoricus Oſtrogothorum Rex.* *d* Caſſiod. *e* Aimo. 1. c. 1.

A 491. Christi ad 517

a Tom. 2. l. 5. c. 18.

Jornandes, ex eóque a Freculſus memorant; filiarum, quas ex concubinâ ſuſceperat, alteram Alarico Vviſegothorum: Sigiſmundo alteram Burgundionum Regi collocavit. Ac principio quidem ita rempublicam geſſit, ut cum optimis quibuſque Romanorum Cæſarum comparandus fuerit. & quamvis, populari ex inſtituto Gothorum, Arianam ſectam teneret, Romanæ jus ac libertatem Eccleſiæ ſummâ fide tutatus eſt. Inclinante jam ætate, ad crudelitatem ac barbariem deflexit.

Francorum geſta ſub Chlodoveo.

b Gregor. 2. c. 27. Aimoinus 1. c. 12.

c Greg. 3. c. 27. Aim. 1. c. 12.

b Intereà Francorum in Galliâ regnum Chlodovei * Regis auſpiciis longè latéque prolatum eſt. victo & occiſo Syagrio Egidii Comitis filio, qui Sueſſionibus præerat, anno regni ſui 5, Chriſti 486: c Thuringis itidem anno decimo, id eſt Chriſti 491, perdomitis. Idem Chilperici Burgundi, qui Gundobaldi frater erat, filiam Chlotildem conjugem duxit: à quâ ſæpiùs de amplectendâ Chriſtianâ Religione monitus, d tandem anno 496 ejus conſilio paruit: poſtquam in prælio, quod contra Alemannos ad Tolbiacum in Ubiis geſſit, invocato Chlotildis Deo, præſentem ejus opem eſſet expertus. Victis hoſtibus, e apud Remos à S. Remigio ejus urbis Epiſcopo Chriſtianis ſacris initiatus eſt. f cum eóque ſoror illius Alboſledis, quæ paulò pòſt obiit: nec non altera ſoror Lanthildis ex Arianâ hæreſi Catholicas ad partes tranſiit. Baptizatus eſt ipſo die Natali Chriſti, ut ex g Aviti conſtat epiſtolâ, quâ illi de ſuſcepta Chriſtianâ fide gratulatur. Addunt ad hanc

d Greg. 2. c. 31. Aim. c. 19.

e Greg. Tur. l. 2. c. 31.

f Tom. 1. Concil. Gall.

g Tom. 1. Concil. Gallic. Hincmar. in cap. Cat. Cal. 35.

* *Chlodoveum non ſolum ex Francorum Regibus primum Chriſtianam fidem amplexum fuiſſe, ed etiam primum Francicæ gentis regem fuiſſe non adeo certis conjecturis exiſtimat R. P. Daniel S. J. in Hiſtoria Francorum.*

hiſtoriam *a* Hincmarus, & eum ſecuti *b* Flodoardus & Aimoinus, cùm puer ille, qui ampullam ferebat, in qua ſacrum chriſma continebatur, concurſu multitudinis intercluſus eſſet; ad beati preces antiſtis columbam cælitus advolaſſe, quæ ampullam alteram roſtro attulit, è quâ Chlodoveus inunctus: reliqui deinde Franciæ Reges ad ætatem uſque noſtram apud Remos ritè conſecrantur. cujus rei nulla apud Gregorium mentio.

A 491. Chriſti ad 527.

a In Vita ſancti Rem. apud Sur. 13. Jan. & in capit. Car. Cal 35.

b Lib. 1. c. 13.

c Nec longè poſtea cum Burgundionum Rege Gundebaldo bellum Chlodoveus geſſit, ut ſoceri Chilperici necem ulciſceretur: Gundericus enim gentis illius Rex ab Athanarico Gothorum principe trahens originem, quatuor filios reliquerat, Gundebaldum, Godegiſilum, Chilpericum, & Godomarum. Gundobaldus Chilperico, ejúſque conjuge, nec non Godomaro interfectis, cum Godogeſilo regnabat. Ergo inſtigante Chlotilde, & Godegeſili precibus Chlodoveus adductus, *d* Gundobaldum aggreditur: & ad Divionem caſtrum acie victum parte regni contentum eſſe jubet: alteram Godegiſilo tradit; utrique vectigal imponit. Digreſſo Chlodoveo, Godogeſilum nec opinato circumſeſſum Viennæ, captâ urbe, Gundobaldus interficit; tùm excuſſo Francorum jugo, tractum illum recuperavit omnem, qui Burgundiæ cenſetur nomine, ac genti ſuæ leges conſtituit, quas Avieni Conſulatu notatas anno 502, vel ſequenti, editas oportet eſſe.

c Greg. Aimo. *Chlodovei cum Burgundionibus bellum.*

d Greg. Tur. 1. c. 32. Aimo. 2. c. 19.

Gundobaldi leges.

e Hæc Francorum incrementa haud ſecus, quàm par erat, metuens Wiſegothorum Rex Alaricus, Chlodovei amicitiam expetiit. Sed ea, ut in diſpari cultu Religionis, (erat enim Gothus Arianus) diuturna non fuit. Paulo quippe pòſt ex occultis ſimultatibus apertum erupit

e Gregor. 2. c. 35.

A 491. Chriſti ad 527.
a Greg. 2. c. 43.
Alaricum Gothoſque vincit in Gallia Chlodoveus.
b Iſidor. Chr.

odium, & ex odio bellum. Quinto ante mortem anno Chlodoveus, ut teſtatur *a* Gregorius Chriſti 507, cum Alarico dimicavit in campo Vocladenſi, decimo ab urbe Pictavorum milliario, ac cæſo ejus exercitu Regem ipſum ſuapte peremit manu, *b* annos jam 23 in Galliâ & Hiſpaniâ dominantem. Hinc victoriam perſecutus, quicquid illius regni trans Ligerim, Rhodanúmque fluvios erat, cum Toloſâ, ſuis rebus adjecit: At reliqua Narbonenſis, quæ prima dicta eſt, provinciâ Galliæ in Gotthorum ditione manſit: indéque vocari cœpta Gotthia eſt. Amalaricus enim, Alarico patre mortuo, properè in Hiſpaniam fugiens, hanc cum Galliæ parte, quam dixi, in ſua poteſtate retinuit. Theodoricus Italiæ Rex, quæ cis Rhodanum erant, hoc eſt Narbonenſem ſecundam, Alpéſque maritimas, occupavit. Hanc Alarici necem anno 507 adſcribit Iſidorus in Chron. hoc eſt æræ 545. quo etiam anno Giſelicus Alarici ex concubinâ filius regnum occupare conatus, à Theodorico pulſus eſt. qui Amalarici nepotis tutelâ ſuſceptâ annis 15, Hiſpaniam, cæteráque Vviſegothicæ ditionis per præfectos ſuos adminiſtravit, ut refert Iſidorus.

c Gregor. 2. c. 37. Aimo. 1. c. 21.

Tam lætos armorum ſucceſſus uni ex omnibus orbis principibus Catholico Regi Clodoveo ſingularis indulſit numinis favor: quem inuſitata per id bellum teſtata ſunt miracula quæ *c* à Gregorio Turonenſi memoriæ produntur. è quibus id inſigne, quòd adverſùs Alaricum properans, cùm ad Vigennam fluvium caſtra poſuiſſet, cervæ præeuntis indicio vadum reperit, quo in ulteriorem ripam tranſportavit exercitum. Poſt victoriam deinde Ingoliſmam obſidere paranti, ſponte ruentia urbis illius mœnia facilem ad eam aditum dederunt.

a Quibus cognitis rebus, Anaſtaſius Imperator, illo ipſo, qui proximè Vocladenſi victoriæ ſucceſſit, anno, Conſulatus inſignia miſit ad Chlodoveum: iſque apud Turones in æde S. Martini; cujus maximè præſidio tantum ad decus niti ſe putabat; in blatteâ tunicâ, chlamyde, ac diademate proceſſit. Poſtea Lutetiam Pariſiorum veniens, tam felicibus auſpiciis conſecratam ibi ſedem regni conſtituit anno 507.

A 491. Chriſti, ad 527.

a Greg. 2. c. 38. Aimo.

Lutetia regni caput conſtituta.

Celere ac Venantio Coſſ. qui eſt annus Chriſti 508, & Vocladenſi prælio proximus, auctor eſt Caſſiodorus à Theodorico Rege Oſtrogothorum Francos eſſe ſuperatos, déque eorum poteſtate receptas eſſe Gallias. Cæſa tum Francorum ampliùs triginta millia ab Hibba Theodorici duce Jornandes aſſerit: de quo nihil apud noſtros comperi. Illud à Procopio *b* traditum eſt; Francos à Carcaſſonæ obſidione depulſos, Narbonenſi omiſsâ Galliâ, Aquitaniam obtinuiſſe; eámque partem Theodoricum, quòd eos inde pellere non poſſet, illis reliquiſſe. *c* Sed & Arelatenſem urbem iiſdem ab Francis valido Gotthorum præſidio defenſam eſſe, teſtis eſt in vitâ Cæſarii Cyprianus.

b Procop. 1. Got.

c Caſſiod. 8. ep 10.

d Nec illud omiſerim, quod ab noſtris perinde tacitum, apud Procopium eundem legitur, Francos cum Rege Theodorico contra Burgundiones belli fœdus iniiſſe: ac moram conſultò trahentes Gothos confecto prælio ſuperveniſſe; atque ita nullo ſuo periculo in partem prædæ receptos, partito inter ambos Burgundionum regno. quod anno circiter 508, poſt Vviſegothicam cladem oportet accidiſſe. etſi nondum Burgundionum in Galliâ regnum penitus extinctum fuit. *e* Quippe Gondebaldo fugato ac mortuo, Sigiſmundus ejus filius reliquias illius tenuit. *f* qui ſancti Aviti Viennenſis Epiſcopi

d Procop. 1. Got.

e Greg. 3. c. 5.

f Ado. Chron. an. 492.

A 491. Chriſti ad 527. monitis obſequens, Arianam hæreſim Catholicâ mutavit fide.

a Greg. 2. c. 42. & 43. Aim. 1. c. 23. *Mors Chlodovei.* *a* Chlodoveus interim in propinquos ſæviens, penè omnes interemit, ac denique anno ætatis 45, regni 30, ab obitu S. Martini 112, ut ait Gregorius, Lutetiæ deceſſit. Qui videtur annus eſſe Chriſti 511, Secundino & Felice Coſſ.

b Tom. 1. Concil. Gall. Nam Felice Conſule, 6 Id. Jul. *b* prima Synodus Aurelianenſis à Chlodoveo collecta notatur.

c Greg. Tur. l. 3. c. 1. *c* Hujus regnum ex æquo inter ſe, uti moris tunc erat, diviſerunt quatuor illius liberi. Theodoricus, ex concubinâ natus, ſedem apud Metas regni habuit: Chlodomirus apud Aurelianos: Chlotarius in Sueſſionibus: Childebertus Lutetiæ.

d Procop. 1. Goth *Theodorici depravatio & obitus.* *d* Theodoricus Oſtrogothorum Rex ſub vitæ finem priſtinis ab moribus, quos laudabiles hactenus fuiſſe diximus, in crudelitatem degenerans, Symmachum, ejúſque generum Boëtium falsò ad ſe delatos crimine, capitali affecit ſupplicio. Quò peracto ſcelere, cœnanti ipſi cum caput piſcis miræ magnitudinis appoſitum eſſet, viſus eſt in eo ſibi Symmachi intueri caput, quo portento territus brevi poſt moritur, anno poſt Odoacris obitum 35, Chriſti 526, æræ ſcilicet Hiſpanicæ 564, ut putat *e* Iſidorus.

e Iſid. chron.

Eccleſiaſtica res ſub Anaſtaſio, cæteriſque principibus, ab anno 471 ad 527.

CAP. III. SUB Imperatore Catholicarum partium inimiciſſimo nonniſi turbulentus eſſe ſtatus Eccleſiæ potuit.

f Evagr. 3. c. 30. & 31. *Anaſtaſius hæreticus Imperator.* Anaſtaſius ex *f* Acephalorum & Hæſitantium numero, imò & Manichæis addictus, poteſtatem cuique fecit quam vellet ſectam profitendi;

ſtendi. Ipſe interim Catholicos antiſtites hoſtili inſecutos animo, Euphemium Conſtantinopolitanum multis appetitum inſidiis ſede ſuâ pepulit. cujus in locum ordinatus eſt Macedonius *a* anno 495. Anaſtaſii 5, qui Zenonis Henotico ſubſcripſit. Ob id communionem ejus averſati Catholici multa perpeſſi ſunt.

A. 491 Chriſti ad 527.

a Marcellin. Theophan. Theod Lect.

Sciſſa per id tempus ab Romana ſocietate ſedis Conſtantinopolitana erat Eccleſia; quòd Acacii, qui in hæreſi ac ſchiſmate deceſſerat, è ſacris tabulis nomen eradere illius urbis nollent, aut non auderent Epiſcopi. Quos ut ad officium concordiámque revocarent, nihil omiſêre Pontifices Romani: *b* Gelaſius imprimis, qui anno 492 Felici Papæ ſubrogatus eſt. *c* Hic ſequenti anno per Fauſtum Magiſtrum Officiorum à Theodorico miſſum Conſtantinopolim, fruſtra Euphemium, & Anaſtaſium aggreſſus eſt. Idem & Anaſtaſius Papa, qui anno 496 Gelaſio ſucceſſit, & qui Anaſtaſium excepit anno 498 Symmachus, obtinere conati ſunt. Sed adeò Imperatori Anaſtaſio pax & concordia perſuaderi non potuit, ut is in hortatricem ipſam Romanam Eccleſiam diſſidii ſui peſtem refunderet. Feſtus quidam Romanus Senator, Conſtantinopolim miſſus à Theodorico, clam Anaſtaſio Imperatori pollicitus, eff.cturum ſe, ut Henotico Zenonis Romanus Pont. Anaſtaſius ſubſcriberet, Romam ut rediit, defuncto jam Anaſtaſio, cùm legitimis ſuffragiis Symmachus eſſet electus, corruptis pecuniâ factioſis quibuſdam, alterum ei Pontificem oppoſuit Laurentium, anno 498. Ex quo cædes in Urbe, graſſationéſque factæ. Quibus ut obviam iretur, totius controverſiæ diſceptatio, ex Odoacris lege, ad regem (is tunc erat Theodoricus) rejicitur. hic ſecundùm Symmachum ſenten-

Schiſma Eccleſiæ Conſtantinop. ob Acacium.

b Anaſt.

c Gelaſ. Epiſt. Tom. 2 Conc.

Schiſma Romæ ſub Symmacho Papa.

A. 498 Chriſti ad 527.
a Tom. 2. Conc. in Synodis tempore Symmachi.

tiam dixit. Ita compreſſum ad tempus incendium paullò pòſt vehementius exarſit. *a* Quare anno 501, & ſequentibus aliquot, Theodorici regis auctoritate frequentes ſuper eâ re Synodi Romæ ſunt habitæ. ac Laurentius anno ipſo 501 damnatus. Sequenti verò Odoacris abrogata ſanctio eſt, quâ Romani Pontificis electionem ſine conſenſu regis ratam eſſe vetuerat. In

Ennodius Ticinenſis.

his omnibus laudata eſt præ cæteris Ennodii Ticinenſis opera; qui contra ſchiſmaticos Symmachi cauſſam egregiè peroravit. Anaſtaſius interim ad amplificandam hæreſim ſuam conatus adhibebat omnes. Itaque Xenaiam Manichæorum principem Conſtantinopolim induxit

b Theoph.
Severi heretici primordia.

b anno 506, & anno 509, Severum ex Acephalorum ſectâ nefandum hominem, cum Monachis 200, eòdem venientem honorificè ſuſcepit. Atque hoc initium fuit impuri illius Severi,

c Marcellin. Evagr. 3. c. 32.

qui *c* anno 513 Antiochenam ſedem, è quâ Flavianus ob conſtantiam Catholicæ profeſſionis ſuperiore anno deturbatus fuerat, per vim occupavit, & Orientales omnes Chalcedonenſis ad Synodi damnationem tentavit adducere. reſiſtentes verò Catholicos Epiſcopos ſedibus ejecit ſuis: imprimis Eliam Hieroſolymitanum,

d Marcell.

d Macedonius porro jam ex anno 511 exauctoratus erat.

e Anaſt. Biblioth.

e Symmacho Papa anno 514 ex hâc vitâ ſubtracto, qui ſuffectus ei eſt Hormiſda, totus in repræſentendam Eccleſiæ utriuſque communionem incubuit, præſertim annitente Vitaliano duce; qui ejus rei cauſſa contra Anaſtaſium arma ſumpſerat. Sed hic veteratoriis artibus ambobus illuſit.

f Hormiſdæ ep. Tom. 2. Conc.
Pax Eccleſiæ à Conſtantino reddita.

f Eo mortuo, & imperante Juſtino religioſiſſimo principe, quod tantopere ſtudebat Hormiſda conſecutus eſt anno 519. legatis Conſtantinopolim miſſis; inter quos Germa-

...us Capuanus Epiſcopus fuit, vir ſanctiſſimus. Horum igitur operâ damnata eſt cum hæreticis omnibus Acacii, Euphemii, Macedoniíque memoria: nec non Zenonis, & Anaſtaſii Imperatorum; plenéque cum Romanâ ſede Orientalium redintegrata pax, *a* quam dum per urbes Græciæ Hormiſdæ legati circumferunt, unus ex his Joannes Epiſcopus, Dorothei Theſſalonicenſis Epiſcopi factione, ab hujus urbis populo, crudeliter ignominioſéque eſt habitus. quam ob cauſſam citatus eſt ab Juſtino Dorotheus, corruptis judicibus, levi pœnâ defunctus eſt. Diſſidium illud Orientalis, & Occidentalis Eccleſiæ annos ferè 40 tenuit, ut *b* Facundus ſcribit, hoc eſt, ut exactè putemus, anno 36, qui ab 484 Chriſti numerati, quo ab Felice Papâ anathema dictum eſt in Acacium, ad 519, ſextum Hormiſdæ pertinent.

A. 491. Chriſti ad 527.

a Suggeſtio legatorum ad Hormiſdam. Tom. 2. Conc.

b Lib. contr. Mocia. p. 565.

c Juſtinus porrò hæreticos variis edictis pœníſque conſtrinxit, & Catholicos Epiſcopos reſtituit. Severo, qui Antiochenam ſedem per latrocinium occuparat, linguam juſſit excidi. qui cum Juliano Halicarnaſſenſi fugit in Ægyptum *d* anno 1 Juſtini, Septembri menſe; eíque provinciæ contagionem ſui erroris aſperſit. *e* adeò ut Alexandriæ ſub idem tempus varia ſectæ illius divortia facta ſint: dum alii corruptibile Chriſti corpus aſſererent, ut Severus: alii incorruptum facerent, ut Julianus Halicarnaſſenſis. Timotheus Alexandrinus Severum ſequebatur: Julianum Themiſtius ejus Diaconus. qui ſe à Timotheo ſejungens, novam Agnoëtarum condidit hæreſim. Exinde Corrupticolarum & Incorruptibilium, ſive Phantaſtarum, orta ſunt diſcrimina.

c Evagr.

d Evagr. 4. c. 4.

Severus Ægyptum inficit.

e Liberatus c. 19. Leont. de Sectis. Act. 3. & 10. Vict. Tun.

Themiſtius Agnoeta.

f Quin & otioſa Conſtantinopoli commota quæſtio eſt à Scythis Monachis, utrum unum

f Epiſt. Hormiſd. Tom. 2. Concil.

A. 491. Christi ad 527.

a Tom. 4. Biblioth. PP.

b Marcellin. Theoph. Diac. 15. Greg. Papa 3. Dialog. Niceph. 17. c. 9.

c Anaſt. Bibl.

Theodorici crudelitas.

d Gregor. 4. Dial.

de Trinitate paſſum dici oporteret. de qua Catholici inter ſe ipſi non leviter altercati ſunt. *a* Ex iſtorum Monachorum numero fuit * Maxentius; qui contra Hormiſdæ Pontificis epiſtolam, quâ notatus cum ſuis erat, apologeticum edidit.

b Cùm autem hæreticos, ac præſertim Arianos, Juſtinus in Oriente vexaret, & horum Eccleſias Catholicis adjudicaret, graviter id ferens Arianus princeps Theodoricus, Joannem Papam, qui Hormiſdæ anno 523 ſucceſſerat, legatum miſit ad Juſtinum, ut ab Arianis injuriam abſtineret; minitans ſe, niſi id faceret, in Catholicos viciſſim totâ Italiâ ſæviturum. Imperator perhonorificè Pontificem excepit. *c* ab eóque primus Imperatorum omnium imperii cepit inſignia. Ejus precibus Juſtinus adductus ab Arianis inſequendis deſtitit, ſi Miſcellæ Diaconi creditur. Sed Joannes ipſe in epiſtola 2. alia omnia ſignificat. tùm quòd reverſus in Italiam à Theodorico conjectus eſt in vincula, ubi confectus ærumnis obiit Ravennæ 12 Calend. Junii, ait Anaſtaſius, anno 526. quo in Boëtium ac Symmachum idem poſtea gladio Theodoricus animadvertit qui ab Joannis morte nonageſimo nono die decedens, ad inferos præcipitari viſus eſt Monacho cuidam. *d* quod in Dialogis S. Gregorius retulit.

* *Hic eſt Joannes Maxentius qui tam acriter contra Fauſtum Auguſtini doctrinam propugnavit in Oriente; hunc adverſus Baronium ab Eutychianæ hæreſeos labe vindicat Noriſius in Hiſt. Pelag.*

A 491. Chriſti ad 527.

De viris præſtantibus ſanctitate ac doctrina, qui ætatem illam exornarunt.

SANCTITATIS palmam literis excultæ eâ ætate tulit S. Fulgentius. *a* qui Romam adiit eo anno, quo Theodoricus eandem ingreſſus ponitur à Caſſiodoro, hoc eſt 500. Anno verò 504 Ruſpenſis factus Epiſcopus, à Thraſamundo Rege cum aliis relegatus eſt in Sardiniam. ac denique poſt Thraſamundi obitum *b* annò 512; reſtitutâ Africanis Eccleſiis ab Hilderico Hunerici filio pace, reverſus eſt. Hujus diſcipulus fuit Ferrandus Diaconus, ſcriptor ætatis illius inſignis. *

CAP. IV. *a* Vita Fulg. apud Sur. Januar. *S. Fulgentius.* *b* Iſid. Chron.

In Galliâ S. Cæſarius Arelatenſis Epiſcopus enituit: *c* qui Concilio Agathenſi anno 506 ſubſcriptus legitur: & ad Vigilii tempus uſque pervenit, à quo anno 538 epiſtolam accepit.

S. Cæſarius. *c* Tom. 1. Concil. Gall.

Avitus quoque Viennenſis Epiſcopus: à quo Burgundiones Catholicam fidem acceperunt.

d Item S. Remigius Remorum Epiſcopus, ac Francorum Apoſtolus meritò nominandus. Hic anno Chriſti 471 ſedem illam adiit; natus annos 22, ut Hincmarus, & Flodoardus aſſerunt. Nam in *e* epiſtola, quam ad Epiſcopos tres ſcripſit anno Chriſti 523 data, teſtatur ſe jam annis 53 Epiſcopatum obiiſſe. Idem porro ad cœlum tranſiit ante annum 535. ſiquidem hoc ipſo anno Concilio Arvernenſi ſubſcriptus legitur Flavius Remorum Epiſcopus. Falsò itaque Hincmarus, & Flodoardus annos ſediſſe illum referunt 74, vixiſſe 96.

d Flodoard. l. 2. c. 21. & 28. *S. Remigius.* *e* Tom 1. Concil. Gall. p. 204.

* *Fulgentius obiit anno 533. Cæſarius vero Arelatenſis qui feliciter Maſſilienſium querelas compreſſit in Synodo Arauſicana obiit ann. 544. ut probat Noriſius.*

A.491. Chriſti 517. *a* Tom. 1. Concil. Gall.

In Italiâ Ticinenſis Epiſcopus Ennodius: cujus ſub Papa Symmacho contra ſchiſmaticos permagni operam fuiſſe ſuperiùs oſtendimus. Vixit & S. Claudius Veſontionenſis Epiſcopus, qui *a* Epaonenſi Synodo anno 517 ſubſcripſit.

b Marianus. Scotus. Meſſingh. in SS. Hibern.

b In Hiberniâ S. Patricius primus Epiſcopus obiit anno 491, natus annos 82. ut ex Mariani calculo conficitur; cùm tamen 92 ipſe eidem attribuat. Alii 123 annos, vel 122, uti Sigebertus: nonnulli 134 vixiſſe produnt: quorum 60 in inſulâ iſtâ Chriſtum prædicavit.

S. Sabbas. *c* Cyrill. in Vita S. Sabbæ.

In Oriente *c* S. Sabbas Monachus mirificâ ſanctitate Palæſtinam illuſtravit; ac fidem Catholicam per id tempus Anaſtaſii impietate labefactatam ſuſtinuit. Hujus diſcipulus fuit ſanctus Joannes Silentiarius, ex Epiſcopo Colonienſi in Armeniâ Monachus.

d Niceph. 17. cap. 4. & 5. Evagr. 4. c 6.

d Zoſimæ quoque duo celebrantur: alter Solitarius in Phœniciâ: alter in quodam Palæſtinæ cœnobio: qui Antiochenam illam calamitatem, quæ Juſtini tempore contigit, divinitùs præſenſerunt.

e Aimo. 1. c. 17. *f* Id. & Sigeb. A. 495.

In Galliâ Monaſticum vitæ genus exornarunt, Anaſtaſio imperante, *e* Launomarus Carnotenſis, *f* Maximinus Aurelianenſis, Miciacenſis fundator ad eam urbem cœnobii, ac nepos S. Euſpicii. quos ambos Chlodoveus Aurelianos veniens ſecum eò deduxit: ut ſcribit Aimoinus. Hunc Sigebertus Maximum, cœnobium ipſum Mirtacenſe vocat: Aimoinus Initiacenſe, quod eſt Miciacenſe, & hodiéque nomen retinet. Item Avitus, atque Carileſus Maximini diſcipuli.

g Sur. 11 Febr. Aimo. 1. c. 24.

g Tum Severinus Abbas, qui Chlodoveum regem gravi apud Lutetiam à morbo recreavit anno 508. Agaunenſis, hunc abbatem cœnobii vocat Aimoinus. Sed nondum videtur fuiſſe conditum: quippe quòd poſtea ab

Sigiſmundo rege Burgundionum, auctore ſancto Avito, extructum fuerit: quod ſcribit Ado Viennenſis. *a* S. Equitius in Italiâ eodem tempore floruit. — A. 491. Chriſti ad 527. — *a* Greg. P. 1. Dial. lib. 1.

Caſſiodorus verò, ac Boëtius ad integritatis ac virtutis laudem excellentis doctrinæ decus aſſecuti ſunt ſub Italiæ rege Theodorico. *b* Poſſeſſor Africanus epiſcopus ſcripſit ad Hormiſdam Papam de libris Fauſti Regienſis. Joannes quoque Maxentius unus ex Scythis illis Monachis, quorum ſuprà memini, *c* contra Hormiſdam ſcribere eſt auſus, qui Eutychianâ fuligine aſperſus videtur. — *b* Epiſt. Hormiſd. — *c* Extat in Biblioth. Patr.

d Sanctiſſima virgo Genovefa, Pariſienſium, imò Francorum omnium patrona, mortua ponitur à Sigeberto, eo anno, quo prima Synodus Aurelianis eſt habita: qui fuit ultimus Chlodovei regis, Chriſti 511, cùm eſſet octogenaria. Hoc modo ortus illius congruet in annum 431 circiter: ac probabilius erit, quod SS. Germani ac Lupi in Britanniam profectione Beda, & idem Sigebertus memoriæ prodiderunt, eam contigiſſe anno 446: non, ut Proſper poſuit, 429. *e* Aimoinus verò ad tempora uſque Clotharii, & Childeberti perveniſſe ſcribit. — *S. Genovefa.* — *d* Vita S. Genov. apud Sur. Jan. 3. — *e* Lib. 1. c. 4.

De Juſtiniano Imperatore, & iis rebus, quæ illo imperante geſta ſunt in Orientali imperio, ubi de Vandalorum in Africâ extincto dominatu, déque Gothico bello.

A 527 Chriſti ad 565.

MAvortio Conſule, *f* quod omnium conſenſu Annalium eſt receptum, hoc eſt anno Chriſti 527, Juſtinianus ex a. d. Cal. Apr. ſuperſtite avunculo Juſtino: ex Cal. Auguſt. — CAP. V. — *f* Marcell. Vict. Tun. Chron. Alex.

A. 527. Christi ad 565.
a Zonar.
b Onufrius.
c Procop.
Ἀνέκδ. p. 19.
Justiniani mores.

poſt ejus mortem, imperium moderatus eſt, ætate jam maturus, hoc eſt natus annos *a* vel 45, *b* vel uno minus. *c* etſi Procopius multò juniorem fuiſſe indicat, dum ait imperante Juſtino *κομιδῇ νέον* ad rempubl. gerendam acceſſiſſe. Variis princeps moribus fuit, atque ex virtutibus, vitiiſque temperatus. Nam & acres ad pietatem ac religionem habuit impetus: quod innumerabilibus edictis teſtatum reliquit, quibus Catholicæ fidei, & Eccleſiaſticæ diſciplinæ conſuluit. & idem poſtremò in Eutychianum impegit errorem. tum in omni vitâ, rapacitatis, avaritiæ, ac perfidiæ deformatus maculis: pluribus etiam & horrendis inuſtus *d* à Procopio opere in illo, quod Ἀνέκδοτον, quaſi *ſuppreſſum* dixeris, inſcribitur, quòd vivente Juſtiniano id in vulgus non eſſet auſus edere. In quo de Juſtiniano, Theodorâ, & Beliſario quædam ſtupenda; neque vulgo vel nota, vel credita declarat. De Theodorâ Juſtiniani conjuge (nam Theophanes falſus eſt, qui Juſtino eam nupſiſſe tradit) nemo diſſentit, impotentem, avaram, libidinoſam, & hæreticam fuiſſe feminam: ut potè ab ſcenicis artibus, & meretricio quæſtu, ad legitimum matrimonium abductam ob formæ commendationem. cui plus addictus æquo Juſtinianus, in rempublicam pariter & Eccleſiam multa commiſit. Sed ea, quæ privatim ad mores attinent, accuratiùs perſequi non eſt conſilii.

d Procop. in Ἀνέκδ. p. 57.

Theodora Justiniani uxor.

Multa, magnáque Imperatore iſto bella ſunt geſta. *e* Imprimis Perſicum; quod in gentis Lazicæ (ii ſunt Colchi) gratiam, à Juſtiniano ſumptum initio eſt Imperii; cùm rex illorum Tzathus Romanorum cum religione fœdus adiiſſet.

e Procop. 1. Perſ.

f Ad id bellum dux eſt miſſus Beliſarius anno 529. qui re ancipiti geſtâ exitu, ad Vandalicum

f Theoph.

inde à Juſtiniano revocatus eſt anno 531. ac ſequenti anno, *a* Indictione 11, pax cum Perſis facta eſt, *b* anno Juſtiniani ſexto: eâ tamen lege, ut in Lazicâ invicem utrique bellum facerent. Eodem anno Conſtantinopoli incredibilis adverſùs Imperatorem commota ſeditio eſt; cui ab teſſerâ à populari *Νίκα* nomen eſt inditum. *c* Per hanc Hypatius Patricius Imperator acclamatus eſt, cum Pompeio & Probo conſobrinis; qui omnes Anaſtaſii Imperat. nepotes erant. Juſtinianus cum de arripiendâ fugâ dubitaſſet, hortatu Theodoræ palatium muniit, ac brevi Beliſarii & Narſetis operâ factioſos repreſſit: occiſa *d* uno die Januarii 19, feria 2, hominum 35000: vel, ut Procopius habet, 30000. *e* Complures tunc Eccleſiæ ſubverſæ; quas Juſtinianus refecit: imprimis verò S. Sophiæ templum, quod anno imperii ſui 10 infinitis ſumptibus inſtaurare eſt orſus.

A 527 Chriſti ad 56.
a Marcell.
b Procop. 1. Perſ.
c Marcel in. Theoph. Chr. Alex. Procop. 1. Perſ.
Seditio vehemens contra Juſtin.
d Theoph.
e Procop. 1. de æd. Juſt.

f In illâ ſeditione contra duos præſertim Imperatori cariſſimos popularis exarſit furor, Joannem Cappadocem, Præfectum Prætorio, & Tribonianum Quæſtorem. quorum ille literarum rudis; ſed callidus, ac pecuniæ præter modum avidus; tum vitiis omnibus, flagitiiſque contaminatus. hic oriundus Pamphyliâ, omnium ætate ſuâ longè doctiſſimus erat, ac juris maximè ſcientiâ inclytus: ſed avaritiæ, perinde ut alter, ſordibus infamis; cujus gratiâ leges aut novas quotidie condere, aut jam latas abrogare conſueverat. Utrumque multitudinis conſenſione tertius Juſtinianus exauctoravit. ſed paullo pòſt in gradum priſtinum reſtituit. *g* Ac Tribonianus quidem in eodem magiſtratu annis exactis pluribus, morbo eſt extinctus. Joannes bonis omnibus everſus decimo pòſt anno, qui Chriſti videtur 542, in Preſbyterum

f Procop. 1. Perſic. p. 39. & ſeq.
Tribonianus & Joannes Cappadox.
g Procop. ibid. p 42.

A 527. Chriſti ad 565.

attonſus, primùm in ſuburbanâ Cyzici Eccleſiâ reſedit: inde in Ægyptum abreptus, miſerrimam ibi vitam egit ad obitum uſque Theodoræ, hoc eſt annum Chriſti 548, *a* quando ab Juſtiniano revocatus eſt Conſtantinopolim, ubi & in Sacerdotio perſeveravit; cùm quidem falſis viſis in ſpem adductus eſſet Auguſtæ potiundæ dignitatis. quorum ludicrâ ſpecie tum fidem impleſſe viſus eſt, cùm per illud tempus, quo Conſtantinopoli detonſus eſt in Preſbyterum, & hujus ordinis veſtes coactus ſumere, quia nullas proprias habebat; Sacerdotis cujuſdam, cui nomen erat Auguſtus, penulâ, tunicâque eſt indutus.

a Procop. in fine lib. 2. Perſic.

b Vandalicum exinde bellum eodem duce Beliſario anno 535 inchoatum in Africâ, ſequenti terminatum eſt. Gilimer, occiſo Hilderico Hunerici & Eudoxiæ Valentiniano tertio genitæ filio, Vandalis regnabat. Beliſarius Carthaginem exitus illius anni cœpit. Sequente verò, Gilimerem totâ obſeſſum hyeme in poteſtatem recepit; & Conſtantinopolim adduxit ad Juſtinianum *c* quarto ejus Conſulatu: quo facto cùm ſparſam de ſe affectatæ in Africæ tyrannidis calumniam abſterſit; tum ingens decus eſt conſecutus, repræſentatâ longo intervallo veterum triumphorum ſpecie. quorum ille ritu & apparatu, niſi quod pedes ambulabat, captivis ante ſe traductis, ſnque his Gilimere ipſo, ad Juſtinianum in Hippodromum perrexit; quem adorare coactus eſt Gilimer, cùm illud identidem clamaret: *Vanitas vanitatum*, &c. qui ſecundum triumphum agro in Cappadociâ donatus eſt; neque, quòd Arianam ejurare nollet hæreſim; Patricius eſt factus. Extinctum eſt Vandalorum regnum anno 96 poſt occupatam Carthaginem; poſt ingreſſum in Africam, 108. ex

b Procop. in Vand. *Vandalicum bellum.*

c Marcell.

Beliſarii Triumphus.

Vand. ali in Afric. extincti.

quo Victor Tununenſis caſtigandus eſt, qui anno 97 ingreſſionis Vandalorum, captum Gilimerem, & Africam eſſe liberatam aſſerit. A 517 Chriſti ad 565.

a Receptâ à Vandalis Africâ, deinceps bella cum finitimis barbaris, præſertim Mauris, aſſidua fuêre. donec miſſus eò Salomon ſpado, rei militaris peritus, compreſſis hoſtibus, pacem provinciæ reddidit, *b* ſub annum Juſtiniani 13, Chriſti 539. *c* Sed biennio poſtea deſtitutus à ſuis, in conflictu cecidit: ac barbari, reſſumptis animis, Romanorum irritati crudelitate ac perfidiâ, multis eos cladibus affecerunt. Quinetiam tyranni per idem tempus orti complures; *d* è quibus Guntharis Salomonis antea ſatelles, Areobindam Imperatoris affinem, & ad regendam Africam miſſum occidit *e* anno Juſtiniani 19. ipſéque mox ſexto & triceſimo tyrannidis die ab Artabane Perſâ interfectus eſt.

a Procop. Vand 2. Theoph.
b Procop. l. 2. p. 151. v. 7.
c Procop. ib. p. 154.
d Id. Marc.
e Id. p. 163. ver. 18.

Gothicum bellum *f* nono Juſtiniani anno cœptum eſt, ineunte vere; ut ex Procopio colligitur; cujus ea ſeries habetur.

f Procop. l. Goth. p. 76. Marcellin. Theophan. Miſc. Zonar. Cedren.

Theodorico rege anno, ut dictum eſt, 526 mortuo, Gothis regnavit Athalaricus, Amalaſunthæ Theodorico genitæ, & Eutharici ex Amalorum ſtirpe filius, ſub matris tutelâ, *g* annos natus 8. qui *h* octavo regni anno deceſſit, Chriſti 534. Amalaſuntha Gothos verita, ſceptrum in Theodatum tranſtulit, Amalaphridæ Theodorici ſororis filium. quò præter ſpem evectus homo pecuniæ appetens, & ignavus, benè de ſe meritam & egregiam feminam occidit. Quod agente Theodorâ Juſtiniani conjuge perpetratum eſſe, teſtis eſt *i* Procopius; cùm ne Juſtinianus eam ſibi anteferret illa vereretur.

g Procop. ib. p. 167.
h Id. pag. 69. Jornand. de rebus Get. c. 59.
Bellum Gothicum.
i In Arcanis.

Hujus nece graviter commotus Imperator, & ad recuperandam alioquin Italiam Africanæ

A 527. Chriſti ad 565.

ſucceſſu expeditionis admonitus, victorem exercitum, *a* ac ducem Beliſarium contra Gothos immittit anno Chriſti 535, *b* Indictione 13. Initium bellandi ab Siciliâ factum, quam anno eodem occupavit; & *c* Syracuſas ultimo Conſulatus ſui die eſt ingreſſus. Sequenti anno Vitigis rex à Gothis electus, occiſo Theodato, Romanis fortiter reſiſtit. Romam Beliſarius capit anno ipſo 536: & à Vitige obſeſſam *d* annum unum, ac dies novem circa æquinoctium vernum liberat anni 538. Inde Ravennâ cum Vitige ipſo, ejúſque conjuge, redactis in poteſtatem, ac delato ſibi in Gothis repudiato regno, Beliſarius anno 540, *e* quinto belli deſinente, revocatur ad bellum Perſicum, ac Vitigem ad Juſtinianum adducit. Ildibaldus rex à Gothis creatus: ac poſt eum Eraricus: cum *f* anno 541, Totilas Ildibaldi conſobrinus, vir acer, ac prudens, & multis principe dignis ornatus virtutibus. Hic collapſam in Italia rem Gothicam non minùs æquitate ac moderatione, quam fortitudine bellicâ reſtituit. Fuſis ſæpiùs Romanis, Romam ipſam anno 546 recepit. quam ſequente, Beliſarius iterum ex Oriente miſſus in Italiam, occupat: eadémque biennio pòſt à Totilâ recuperata.

Anno porrò *g* belli 18, Chriſti 552, Narſes ſpado, genere Perſa, dux egregius, Totilam acie vicit, qui è prælio fugiens obtruncatus eſt, *h* cum annos regnaſſet 11. Poſt hunc Tejas Gothis præfuit. quo brevi pòſt in prælio cæſo, *i* anno belli exeunte 18, Chriſti 553, cum Gothis debellatum eſt. Flagrante Gothico bello, Perſicum in Oriente repetitum eſt *k* anno Juſtiniani exeunte 13, Chriſti 540. cum ad pacem violandam ſatis ſuapte ſponte concitatum Choſroën, & Africanis, atque Italicis Romanorum

a Procop. Goth.

b Marcell.

c Procop. p. 272. Goth.

d Procop. Goth. p. 126. Græc.

e Procop. l. 3

Vitiges captus.

Totilas.

f Procop. 3. p. 260. & 261. Græc. comparatis cum p. 265. v. 23.

g Procop. 4. p. 363. & ſeq.

h Procop. p. 270. verſ. 41.

i Procop. in fine l. 4. Goth.

k Procop. Perſic. p. 52. ver. 10.

ſucceſſibus invidentem perpuliſſet *a* Vitigis Gothorum rex, miſſis ad eum Liguribus duobus Sacerdotibus, *b* anno belli Gothici deſinente quarto, qui incidit in annum Chriſti 539. Sequente igitur anno vaſtatâ Syriâ, Antiochiam cepit incendítque Chofroës, latéque populationem circumtulit; nullis, ut per pacis tempus, præſidiis firmato Romano limite. Tandem quinquennales induciæ *c* anno circiter Chriſti 545, Juſtiniani 19, inſtauratæ ſunt, ita ut bellum interim in Colchide nihilò ſegnius geſtum ſit. *d* Tum finitis prioribus, quinquennales rurſus aliæ factæ ſunt anno 551, majore Romanorum ignominiâ, quòd tributum Perſis pendere ſunt coacti.

A 527. Chriſti ad 565.

a Procop. init. l. 2 Perſic & Goth. 2.

b Procop. 2. Goth. p. 244. ver. 5.

c Colligitur ex Procop. in fine 2. Perſic. p. 90. v. 30.

d Procop. 4. Goth. p. 343.

e Regnabat tum in Lazicâ (ea Colchis eſt) Gubazes Romanis fidiſſimus. qui Beſſa, Martino ac Ruſtico Juſtiniani ducibus inviſus, quòd eorum ignaviam apud Imperatorem accuſaſſet, falſóque delatus, ac per inſidias interemptus eſt. Quæ res Colchorum alienavit animos, & ad Perſas adjunxit ſub annum, ut ex *f* Agathiâ colligitur Chriſti 555. *g* Novo exinde Lazis ab Juſtiniano dato rege Tzathe, Perſæ magno conflictu ſuperati ſunt, in quo cæſa ſunt eorum millia decem. Nachoragan Perſarum dux revocatus ab Chofroë, cute detractâ malè geſtæ rei pœnas dedit.

e Agath. l. 3. p. 60. Gr.

f Lib. 2. p. 62.

g Agath. l. 3. p. 85. Id pag. 100.

h Secundùm victoriam de Gubazis nece habita eſt ab Romanis quæſtio: & in ejus auctores animadverſum. *i* Chofroës denuò cum Romanis de Colchide pepigit: ut quod in ea quiſque tum haberet, interim obtineret, dum plenior inter eos ſancita pax eſſet, *k* quæ in annos deinde ſeptemdecim convenit anno 562.

h Agath. l. 4. p. 128.

i Agath. ibid. p. 137.

k Theoph.

l Medio tempore Hunni in Thraciam frequenter excurrere, & ad Urbem propiùs poſitis

l Agath. l. 5. p. 150. & ſeq.

A. 527. Chr. ad 565.

a Theoph.

b Agath. ibid. 159.

caſtris, latè prædas egere, præſertim *a* ſub annum 558, cum jam ſenio feſſus Imperator perinde langueret animo, ac rei militaris omiſsâ curâ totum ſe moliendis ædificiis, ac pacis artibus tradidiſſet. *b* Tandem Beliſarii, qui ætate & ipſe confectus erat, conſilio ac virtute repreſſi barbari, clade mox acceptâ, dilapſi ſunt. quos & civile domi bellum excepit, quod ultimum genti illi exitium attulit.

c Procop. 3. p. 299.

Mors Theodoræ, tum Juſtiniani.

d Evagr. 4. c. 39.

e Vita S Eutych. Apr. 6.

f Chron. Alex. Theoph.

c Belli Gothici anno 14, Chriſti 548, Theodora Imperatrix obiit, Juſtiniani 22, menſe Junio, Indict. 11, ait Theophanes. Juſtinianus autem extremâ jam ætate moritur anno 565: cum jam in eam impegiſſet hæreſim, *d* quæ Chriſti carnem etiam ante reſurrectionem negabat pati aliquid, aut corrumpi potuiſſe: & *e* Eutychium Patriarcham virum ſanctiſſimum, quòd ei aſſentiri nollet, ſede ſuâ dejeciſſet. Imperavit annos 38, menſes 8, ait Evagrius. *f* Exceſſit enim Novemb. 14 die, Indict. 14.

g Act. 4. p. 45.

Hujus Imperatoris jam mortui fidem ac pietatem multum prædicat Agatho Papa in epiſtolâ, *g* quam ſexta Synodus recitat: nec non Romana eodem Pontifice collecta.

Serici conficiendi ratio.

h Procop. Goth. p. 345. Zonar.

i Theoph.

Eo imperante ſerici conficiendi rationem Monachi quidam ex Indiâ profecti Conſtantinopolitanos docuerunt, ovis inde tranſlatis; cum hactenus nonniſi factum ſericum è Perſide Romani negotiatores adveherent. *h* quod circa annum Juſtiniani 25 ſcribit eveniſſe Procopius.

Beliſarius *i* eodem, quo Juſtinianus, obiit anno, Indictione 13, Martii 13, hoc eſt anno 565; cùm biennio antè conſpirationis in eundem ſuſpectus, ac domo veritus egredi, paullo pòſt reconciliatus eſſet, omnibus, quæ adempta erant, bonis cum honore reſtitutis.

A. 527. Chriſti ad 565.

Qua Juſtiniano Imperatore alibi, quàm in Romano orbe, memoria digna contigerunt, déque Francorum regibus ac geſtis.

CAP. VI.

GOTHICIS rebus in Italiâ laborantibus, ac demum Græcorum virtute ſubverſis, Francorum regnum majus in dies incrementum habuit. Ab his primùm Burgundionum in Galliis dominatus extinctus eſt. *a* Sigiſmundus Gundebaldi filius, ejus reliquias è Francorum ereptas manibus ægrè tuebatur: ut eo laudandus, quòd hortatu S. Aviti ad Catholicam fidem ab Arianâ tranſierat hæreſi; ſic innocentis filii cædæ culpandus, quem è Theodorici filiâ ſuſceptum, poſteriori inſtigante conjuge, peremerat. quod tamen ſcelus in Agaunenſi à ſe condito monaſterio haud paucorum dierum jejuniis, lacrymíſque diluit.

a Greg. l. 3. c. 6. Procop. 1. Goth. p. 186. Aimo. l. 2. c 3. & ſeq. Geſta Franc. c. 34. & ſeq Sige. *Sigiſmundi Burgundi hiſtoria.*

Huic bellum Chlotildis hortatu matris Chlodomirus indixit, qui Aurelianis regnabat, & prælio victum anno 527 cum uxore ac liberis abduxit. Interim Gundomarus, Sigiſmundi frater, occupatum à Francis recipit regnum: quod impotentius ferens Chlodomirus, Sigiſmundo cum ſuis in puteum projecto, anno 528 novam in Burgundos expeditionem facit. In eâ dum fuſis hoſtibus confectum in globum audacius infertur, conto transfixus occubuit. Franci, ſi *b* Agathiæ creditur, cæde regis territi, æquas victis pacis leges dederunt. Noſtri verò cupiditate ulciſcendi ſic illos exarſiſſe ferunt, ut in fugam præcipites agerent. *c* Quadriennio pòſt, fraternam necem ulti ſunt Childebertus, & Chlotarius: qui pulſo Godomaro, Burgundiæ regnum Francici juris fecerunt anno 532.

b Agath. 1.

c Greg 3. c. 11. Aimo. 2. c. 7. Geſta Franc. 37. *Burgundia à Francis devicta.*

In Hiſpaniâ poſt tutoris Theodorici Oſtro-

A.527. Chriſti ad 565. gothorum regis *a* obitum, qui contigit anno 526, ut ſuprà diximus, Amalaricus Vviſegothorum ſceptrum tenuit annis 5, Francis regibus affinitate junctus: quorum ſororem duxerat Chlotildem. Eam dum ob Catholicæ conſtantiam fidei Arianus princeps indignis vexat modis, Childebertus bello hanc injuriam perſequi ſtatuit. *b* Amalaricus prælio ſuperatus, & ad fugam ſe comparans, Narbonæ à ſuis in foro jugulatur anno 531. Childebertus cum ingenti prædâ, abductâ ſorore ſuâ, revertitur, quæ in itinere decedens, Pariſiis eſt ſepulta.

a Iſidor. Chr. Greg. 3. c. 10.

b Iſidor. Chr. Greg. 3. c. 10. Aim. 2. c. 8. *Gothi ſuperati.*

Ante hoc tempus triennio circiter *c* Theodoricus, qui in Metenſibus regiam habebat, accito fratre Chlotario, in Thoringos bellum cepit: victóque Hermenefrido rege, *d* cui Amalabrega neptis Theodorici regis Oſtrogothorum nupſerat, Thoringiam ſuis rebus adjecit. Chlotharius in prædæ partem captivos inter Radegundem accepit, Barthatii Hermenefridi fratris, ab eóque cæſi, filiam, quam & matrimonio ſibi junxit, &, ut liberiùs illa Deo frueretur, Monacham poſtea fieri permiſit.

c Greg. 3. c. 4. & 7. Aimo. 2. c. 9. Sigeb.

d Jorn. de reb. Get.

Radegundis.

Ut hæc cum exteris bella decora iis erant, à quibus gerebantur: ita quæ identidem faciebant invicem, invidiam apud poſteros habuerunt. *e* Sed imprimis deteſtandum Chlotarii parricidium, quod cum fratre Childeberto conſtitutum ſuapte ipſe perfecit manu. Nam Chlodomiris utriuſque germani bello occiſi Burgundico filios duos, Theodovaldum & Guntharium cultro confodit: tertius Chlodovaldus fugâ elapſus, in Clericorum primùm, tum ob raram ſanctitatem, in cælitum eſt relatus numerum. & hodiéque Novigenti ad Urbem colitur: quod oppidum de ejus nomine deinceps appellatum eſt. Hoc ad annum Chriſti 531 Sigebertus adnotavit.

Chlodovei filiorum bella.

e Greg. 1. c. 18. Sig. Aimo. 2. cap. 12. Geſta Franc. 38.

a Poſt amborum regum mutuum in odium ſocietate verſâ: Childebertus cum Theodeberto Theodorici fratris filio in Chlotarii conſpiravit perniciem. ac demum caſtris oppoſitis utrimque ſe ad pugnam inſtruunt, orta ſubitò tempeſtas grandine miſtis imbribus ac tonitribus, ambas diremit acies. Ita Chlotildis illorum matris precibus, obſecundante Deo, civilis eſt prohibitus cruor. Eò reſpexiſſe putem *b* Agathiam hiſtoricum, qui Francos ideo laudat, quòd in plura regna diſtributi, ſi quid inter eos diſſenſionis ortum fuerit, ubi ad arma venitur, mutuis in ipſo procinctu colloquiis potiùs, quàm cædibus terminare ſoleant. *c* Subinde porro, fœdere inter ſe repetito, Childebertus, & Chlotarius in Hiſpaniam irruperunt, cujus maximam partem eos acquiſiſſe ſcribit Gregorius. *d* Iidem Cæſarauguſtam obſidione tentarunt, à quâ ſe, datâ Childeberto S. Vincentii ſtolâ, oppidani redemerunt. Hujus in honorem martyris rex ille ſuburbanam baſilicam ædificavit, quæ hodie S. Germani dicitur. de quâ *e* diploma legitur anno ejus regni 48 editum. qui eſt annus Chriſti 559. Hiſpanienſis autem expeditio confertur *f* à Sigeberto in anno 542.

A 517. Chriſti ad 565.
a Gregor. 3. c. 18. Aimo. 2. c. 18.
b Agath. l. 2.
c Greg. Tur. 3. c. 29. Aim. 2. c. 19. Sigeb.
Expeditio Francorum in Hiſpania.
d Aim. 2. c. 19.
e Aim. 2. c. 20.
f Aim. 2. c. 21.

g Per idem tempus, quo in Hiſpania Francorum arma volitabant; trans Alpes eorum illatus eſt furor. *h* Theodebertus Theodorici filius, Gothis regnante Totilâ, & Romano implicato bello, Liguriam, Alpes Gottias; ac Venetiæ pleraque ſibi ſubjecit. atque inde digrediens Bucellinum ibi reliquit: quem totam Italiam percurſaſſe, & Siciliam ſubegiſſe, annales noſtri memorant: Procopius verò Theodebertum ait extremo Vitigidis anno, qui Chriſti 539 putatur, cùm is Ravennæ obſideretur à Beliſario, in Ita-

Expeditio Francorum in Italia.
g Procop. l. 4. p. 358. Vide & l. 3. p. 304. Greg 3. c. 32. Aim. 2. c. 21.
h Lib. 2.

A. 527 Chriſti ad 565. liam irrupiſſe cum centum millibus armatorum, atque ab Romanis fuſum, graſſante inſuper morbo, receſſiſſe.

a Agath. l. 1. *a* Eo mortuo Theobaldus ejus filius ſub belli Gothici finem, annumque Chriſti 554, Francos, & Alemannos ſuos, ducibus Leuthari & Buccellino, in Italiam expeditionem permiſit

b Agath. l. 2. p. 31. facere. *b* qui nequaquam obſiſtente Narſete in Samnium uſque progreſſi, anno 555 copias dividunt. Butilinus, (ita hunc Agathias vocat) ſecundum Tyrrhena litora progreſſus, ad fretum Siculum uſque pervenit. Leutharis Apuliam, Calabriámque percutit. Erant in eorum exercitu Franci pariter, & Alemanni, quorum illi, qui pari cum Romanis religione cenſebantur, inter prædandum ſacris abſtinebant. iſti, ut erant gentiles, ſacra eodem ac profana loco ha-

c Agath. ibid. p. 34. & ſeq. bebant. *c* Partâ ingenti prædâ Leutharis, æſtate appropinquante, ſe in Venetiam ultra Padum recepit: Buccellinus, quòd & Gothis fidem dederat, & in regni apud illos obtinendi ſpem venerat, cum millibus triginta ſubſtitit: atque ad Caſilinum fluvium, haud procul Capuâ, ab Romanorum millibus octodecim duce Narſete fuſus eſt: occiſis cum Buccellino ipſo, præter quinque, omnibus. cùm jam Leutharis magnâ copiarum amiſsâ prædæque parte, in furorem, ex eâque in mortem incidiſſet. Clades

d In part. 2. l. 4. c. 13. hæc evenit anno ipſo Chriſti 555, altero ab obitu Theobaldi; quem anno 554 deceſſiſſe *d* monſtravimus. idque *e* Agathias memorat.

e Lib. 2. c. 47. *Franci obtinent quicquid in Galliis Gothi poſſederat.*

Cæterùm Theodatum Gothorum regem ſub initium Gothici belli, ad conciliandos ſibi Francos, eâ Galliæ parte, quam Gothi tenuerant, iis ceſſiſſe ſcribit *f* Procopius, ídque ratum habuiſſe anno ſequenti Vitigem, deductis inde Gothorum præſidiis. *g* Ad hæc anno 548 Juſti-

f Procop. l. 1. Got. Sigeb. A. 530.

f Proc. l. 3. Goth. p. 30.

nianum eoſdem demereri Francos cupientem, Provinciæ poſſeſſionem ſuo iis decreto confirmaſſe; & ex eo tempore Arelate certamen equeſtre celebraſſe, ac ſolidos aureos ex Gallicanis metallis, non, ut gentes cæteræ, etiam Perſæ, Romani Imperatoris effigie, ſed ſuapte, ſignaſſe. A. 527. Chr. ad 565.

Ut ad Chlodovei poſteros revertar; fratribus tribus, eorúmque liberis ſuperſtes Chlotharius Francorum principatum ſolus biennio amplius geſſit. qui poſtremo regni anno *a* Chramnum, quem ex concubinâ ſuſceperat, contumacem, ac rebellantem ſæpiùs, cum uxore, ac liberis, injecto in tuguriolum, in quod incluſi erant omnes, igne combuſſit. Vivere poſtea deſiit anno regni 51: ac ſub mortem memoriâ dignam hanc vocem edidit: *Vah! qualis, putas, rex eſt ille cæleſtis, qui ſic tam magnos reges interficit! b* Hujus filii quatuor totidem in partes diſtributum Francorum imperium ſortiti ſunt, Chariberto regnum Childeberti, ſedéſque Lutetiæ Pariſiorum obtigit: Guthranno regnum Chlodomiris, cujus ſedes Aurelianis fuit: Chilperico regnum Chlotarii patris, ſedes apud Sueſſiones: Sigeberto regnum ceſſit Theodorici, cujus caput Remi fuêre.

Chlotarius ſolus regnat.

a Gregor. l. 4. c. 13. 16. 17. & 20. Aimo. 2. c. 30. Appen. Marcell.

b Greg. l. 4. c. 21. Aimo. l. 2. c. 37. Gregor. ibid. c. 22.

Procopius Theodeberti mentionem facit in quarto Gothicorum, ejúſque ſororem nupſiſſe ſcribit Herminigiſclo Varnorum principi; quos à Francis interfluente Rheno dividi aſſerit. ac poſt illius mortem Rhadaſin privignum eam de patris voluntate duxiſſe, cui ſoror regis Angilorum antè deſponſa fuerat. at hanc fraternis inſtructam copiis in Varnos impreſſionem feciſſe; iiſque fuſis, captum Rhadaſin ad ſuum conjugium, novercâ repudiatâ, coëgiſſe.

A. 527. Chr. ad 565.

Eccleſiaſtica res utriuſque imperii Juſtiniano rerum potiente, ac de tribus Capitulis.

CAP. VII.

a Tom. Concil. Gall.

ARAUSICANA *a* Synodus 2. in Galliis habita eſt anno 529. Decio Juniore Coſ. cui Cæſarius Arelatenſis præfuit. In eâ contra Pelagium, & ejus reliquias, Chriſti commendata gratia eſt.

b Liberatus c. 20.

Conſtantinopoli verò, Epiphanio Epiſcopo mortuo, *b* Anthimus Trapezuntinus Epiſcopus in ejus locum ſuffectus eſt; id agente Theodorâ Imperatrice Eutychianis partibus addictâ: quarum princeps erat Anthimus. Quem Agapetus Papa *c* ad Juſtinianum miſſus à Theodato rege Gothorum, *d* dejectum ex illâ ſede, ſacerdotio omni, & Chriſtianâ communione privavit, ejúſque loco Mennam conſtituit anno 536. Hic eodem anno Agapeto vitâ defuncto, *e* Synodum celebravit 6. Non. Maias: in quâ cum Anthimo Severus, aliique damnati ſunt hæretici, qui omnes Juſtiniani edicto relegati, incendio addictis eorum libris.

c Marcell. Append.

d Liberatus c. 21.

e Concil. ſub Menna. tom. 2. Con. *Synodus Conſtantinop. ſub Menna.*

f Libera. 22. Anaſtaſ.

f Agapeti auditâ morte, Romæ creatus eſt Silverius Hormiſdæ Papæ filius. At Theodora cum Vigilio Romano Diacono clam pacta de Anthimo reſtituendo, aliiſque fovendis hæreticis, Silverium à Beliſario in exilium mitti, ac pro eo Vigilium fieri Romanum curavit Epiſcopum, *g* anno 538. Biennio pòſt Silverio in inſulâ Palmariâ ærumnis & *h* inediâ necato, Vigilius legitimis comitiis Pontificatum recepit.

g Marcell.

h Liber.

Hoc Pontifice celebris illa de tribus Capitulis exorta controverſia eſt; ob quam quinta Conſtantinopoli generalis eſt peracta Synodus. cujus ordinem rei breviter exponam.

i Liber. c. 10. vide Facun. Her.

i Damnato Neſtorio, ejus fautores Theodoret

Mopſveſtiæ quondam Epiſcopi libros in vulgus ſparſerunt, quibus ita naturas in Chriſto duas aſſerebat, ut Neſtoriano errori ſuffragari videretur. De his libris altercati ſunt inter ſe Catholici paullo poſt Epheſinam Synodum: hinc Armenis Monachis Theodorum oppugnantibus, cum aliis pleriſque, & inter hos, Rabulâ Edeſſeno Epiſcopo: inde Joanne Antiocheno, aliiſque pro illo ſtantibus, nec non Theodoſio ipſo Imperatore.

A. 527. Chriſti ad 565.

Hiſtoria trium Capitulorum, quorum 1. de Theodori Mopſveſtini ſcriptis.

a Ad hæc Ibas Edeſſenus Epiſcopus, Rabulæ ſucceſſor, epiſto'am ſcripſit ad Marim Perſam, in quâ Cyrillum perinde ac Neſtorium redarguit, ut & Rabulam. Theodorum verò magnoperè collaudat. *b* Secutum eſt Calchedonenſe Concilium; in quo Ibas à nonnullis judicio poſtulatus, & in Berytenſi abſolutus Synodo anno 448, denuo eſt receptus, poſtquam Neſtorio & Eutychi anathema dixit. ac tum lecta illius eſt epiſtola; & eatenus tolerata, quòd hæreticum in ea dogma nullum eſſet. quamvis enim Cyrillum perſtringeret; idipſum tamen recenti adhuc Orientales inter & Ægyptios diſſidio condonari viſum eſt oportere. In eodem Concilio Theodoretus, qui in Epheſino Latrocinio à Dioſcoro depoſitus erat, in conſeſſum eſt admiſſus. qui quidem flagrante illâ, quam dixi, Joannis Antiocheni, & Cyrilli ſimultate, contra hujus Anathematiſmos duodecim aculeatum commentarium ediderat.

a Conç. Chalced. 1. *de Iba epiſtola.*

b Conc. Chalced. acta 10. Synod. 5. Collat. 6. Facun. 6. c. 3.

3. *De Theodoreti ſcriptis contra Neſtorium.*

c Secundùm hæc, Palæſtinis quibuſdam Monachis inſtantibus, unáque cum his Pelagio Romanæ ſedis diacono, & apocriſario; Origenes Juſtiniani decreto damnatus eſt. cui Mennas Conſtantinopolitanus, ac Pelagius ſubſcripſit: tum Vigilius ipſe Romanus Pontifex, ac cæteri Patriarchæ. Quæ res Theodorum Cæ-

c Liber. c. 23.

A. 517 Christi ad 565.

ſareenſem Epiſcopum, Origenis, & Acephalorum patronum, quo cum Pelagius ſimultatem habebat, vehementer offendit. Hic pro eâ quâ apud Imperatores valebat gratiâ, auctor fuit, ut ad conciliandos cum Catholicis Acephalos, Theodorus Mopſveſtenus in Ibæ laudatus epiſtolâ damnaretur, unà cum epiſtolâ ipsâ, & Theodoreti libris contra Cyrillum. quod cùm Juſtiniano redintegrandæ ſpe concordiæ valde placuiſſet, Catholici complures interceſsêre, rati tribus illis condemnatis labefactari Synodi Calchedonenſis auctoritatem; in qua & Ibas cum epiſtolâ ſuâ, ac Theodori commendatione probatus erat; & Theodoretus ſedi ſuæ reſtitutus. Pervicit tamen Imperator, & anno 546 librum edidit, quo tria illa damnavit capitula, eíque Mennam, ac cæteros Patriarchas coëgit ſubſcribere. *a* Vigilium verò Rom. Pont. excivit Conſtantinopolim, ac diu tergiverſantem in ſuam pertraxit ſententiam. Nam ſequente anno decretum edidit, quod *Judicatum* dicitur: in quo ſalvâ Synodi Calchedonenſis reverentiâ, tria iſta capitula damnavit. Inſtante porrò Juſtiniano, ut abſolutè, ac ſine ullâ Synodi mentione damnationem conciperet, Vigilius abnuit, & adversùs minas omnes & contumelias invicto animo perſtitit.

a Meminit. Proc. l. 3. p. 279. *Vigilius 3. capitula ægrè condemnat.*

b Juſtinianus, ut ei controverſiæ modum poneret, generale Concilium indixit, quod quintum ordine celebratum eſt Conſtantinopoli anno 553, reclamante Vigilio: qui trium Capitulorum patrocinium adversùs Imperatorem reſumpſit. Eadem nihilominus ab quintâ Synodo damnata ſunt: *c* & Origenes inſuper anathemati ſubjectus, unà cum Dydimo & Evagrio. Vigilius, quòd illius decreto ſubſcribere nollet, in exilium ejectus eſt. ac plerique alii eâdem ex

b Quinta Syn. tom. 3. Conc. *Quinta Synodus.*

c Cyrill. in S. Sabba apud Sur. 5. Dec.

cauſsâ vexari; *a* præſertim Afri & Illyriciani; qui in trium Capitulorum profeſſione pertinacius hæſerunt. *b* Synodus verò, Romanæ tandem ſedis aſſenſione firmata, ſuum inter Oecumenicas locum obtinuit. Vigilius Narſetis operâ revocatus ab exilio, dum Romam revertitur, in Siciliâ calculi morbo periit poſt C. Baſilii 13, ait Appendix Marcellini: vel 17, ut habet Victor. quorum ille annus eſt Chriſti 554, hic 558.

A. 527. Chr. ad 565.
a Victor Tun. Facun. Her.
b Greg Papa 1. ep. 24. & in aliis paſſim.
Mors Vigilii.

c Hunc Pelagius excepit: qui necis illatæ Vigilio ſuſpicionem publico ſuper Evangeliis & cruce jurejurando diſcuſſit.

c Anaſtaſ. Sigeb.

Eruditi, ac ſancti viri, quos Juſtiniani ætas tulit; nec non gentiles, qui doctrinâ inſignes extiterunt.

CAP. VIII.

CLARUERUNT Juſtiniano rerum potiente, doctrinâ, morúmque ſanctimoniâ *d* Caſſiodorus Senator, qui Theodorico rege mortuo Claſſenſis cœnobii Monachus factus eſt.

d Sigeb. A. 5:8.

e Dionyſius Exiguus Abbas, qui cyclum ſuum anno 526 condidit.

e Vide 12. de Doct. Temp. c. 3. & Appen.

f Facundus Hermianenſis Epiſcopus, propugnator Capitulorum trium.

f Facun. in lib. ſuis.

g Liberatus Eccleſiæ Carthaginenſis Archidiaconus ex eâdem ſectâ.

g Liber. in Breviar. To. 3. Concil.

h Victor Capuanus Epiſcopus, qui Victorium Cycli annorum 532 conditorem refellit.

h Sigeb. Beda.

Victor Tununenſis Epiſcopus in Africâ Chronici ſcriptor.

Arator Poëta, qui Vigilio Papæ librum ſuum dicavit.

i Sanctitate celebres extitêre in Galliis Epiſcopi; Gildardus Rothomagenſis, & ejus frater Medardus Sueſſionenſis Epiſcopi: Agericus

i Sigeb. A. 515.

A. 517. Chr. ad 565. Virdunenſis. In Oriente, S. Sabbas; in Occidente, Benedictus, Abbates. *a* Hunc certum eſt ſub Juſtino & Juſtiniano vixiſſe. mortis annus incertus eſt. *b* Illuſtravit & Gallias ſanctitate mirabili Radegundis, quæ Chlotharii regis nuptiis Chriſti paupertatem prætulit; eíque in Pictavienſi cœnobio ſeipſam conſecravit.

S. Benedictus. *a* Gregor. 2. Dial. *b* Greg. Tur. 3. hiſt. c. 7. *S. Radegundis.*

Eodem Juſtiniano regnante, Procopius, & Agathias; tum Marcellinus Comes, hiſtorici floruerunt. *c* Philoſophi Damaſcius Syrus, Simplicius Cilix, Eulamius Phrix, Priſcianus Lydus; Hermias & Diogenes, Phœnices; Iſidorus Gazæus, gentiles omnes. qui Perſarum & Choſroïs exciti famâ, ad eos viſendos in Orientem profecti ſunt. ac ſpe ſuâ decepti: cùm iſtic publicè privatímque corruptiores, quàm apud ſuos, mores & inſtituta vidiſſent; domum rediêre. ut ſcribit Agathias: *d* qui & Choſroën falsâ commendatione doctrinæ celebrem tunc fuiſſe prodit.

c Agath. 2. p. 65. *d* Ibid. p. 62.

De Juſtino juniore, Tiberio, ac Mauricio; & quæ in Orientali imperio ſub illis acciderunt hiſtoriâ digna.

Ab anno Chriſti 565. ad 600.

CAP. IX. Vide Part. 2. l. 2. c. 14. *e* Evagrius 5. Theoph. Zon. Cedren. Paul. Diac. l 16. *Juſtinus junior.* *f* V. flor Tun. *g* Cedr. p. 319.

VIGILANTIA *e* Juſtiniani ſorore, & Dulciſſimo patre natus Juſtinus, ex Curopalatâ Imperator coronatus eſt eo, quo Juſtinianus exceſſit, anno 565, unà cum Sophiâ conjuge, Theodoræ uxoris Juſtiniani *f* nepte. Facili ac prompto in officia pietatis animo fuit; ſed à bellicis rebus alieno: legum amans, ac juſtitiæ: quam principum impotentiâ collapſam, inſigni ſeveritatis exemplo reſtituit; cujus *g* Cedrenus meminit. & eſt omnino dignum, quod hîc quoque legatur.

Cùm

Cùm ad Juſtinum, quoties è palatio publicè prodiret, de potentiorum injuriis queſtum undique cives accurrerent; ac de eâ re ille ſæpe fruſtrà ad Senatum retuliſſet; quidam ex eo ordine conſurgens, recepit ſe, ſi Præfectus Urbis fieret, & adeundi, quoties vellet, Imperatoris copia fieret; pérque eumdem poteſtate ſuâ liceret uti, citra menſem effecturum, nihil ut injuriarum, ac querelarum in urbe reliquum foret. quòd ſi ulla cujuſpiam extaret, quam ad ſe perlatam ultus ipſe non eſſet, pœnâ ſe præſtare capitis velle. Conditione acceptâ paullo pòſt plebeia mulier primarii cujuſdam viri nomen detulit, qui ſe bonis omnibus per fraudem & calumniam everterat. Is Præfecti juſſu ſecundò citatus, cùm nec ſtitiſſet ſe, & eâdem die ab Imperatore invitatus iiſſet ad convivium; è veſtigiò Præfectus in regiam irrumpens, accumbentem Imperatorem pacti admonet. qui cùm nihil ſe, quo minùs quicquid vellet ex lege faceret, prohibere dixiſſet; extemplo duci hominem imperat; & pro tribunali productum, ac convictum, verberibus affici: tum detonſo capite, vectum aſino, per urbem traduci: ejúſque fortunas omnes addici mulieri. Hoc cum ſimiliter & in aliis inſtituiſſet, tantum omnibus terrorem fecit, ut ab injuriis deinceps abſtineretur. Tum Imperatorem adiens ille; Ego, inquit, quod promiſeram, effeci: tu ſi lubet periculum facito. Procedente mox Juſtino, cùm quieta latè eſſent omnia, neque quiſquam amplius obſtreperet, multùm collaudato homini Patriciam dignitatem, ac Præfecturam Urbanam in omnem vitam contulit.

A 565. Chriſti ad 600.

Juſtini factum egregium.

Idem pacem cum Avaribus pactam haud tempeſtivè ſatis, annuâ negatâ penſione ſolvit anno 566. Perſicam item longè majore reipublicæ

A 565. Chriſt. ad 600.

a Evagr. 5. c. 7. Theophan. Paul. Diac. 16.
b Chr. Alex. Theoph. Simoc. 3. c. 11.
c Evagr. c. 12.
Cum Perſis bellatum.

damno. *a* Nam bellum honeſtâ de cauſsâ ſuſceptum anno 572 imprudenter ignavéque geſſit. *b* Anno 574, Indictione 8 jam à Septemb. cœpta; ejúſque die 7, Tiberium Comitem Excubitorum renuntiavit Cæſarem: à quo deinceps adminiſtrata reſpublica eſt. Nam Juſtinus acceptâ in Oriente clade conſternatus, in phrenitin incidit: quâ commotus Choſroës, petenti Sophiæ triennales conceſſit inducias; ita ut in Armeniâ tantùm interim certarent. Ibi ergo circa annum 576, redintegrato bello, Choſroës à *d* Juſtiniano duce ſuperatus, & caſtris exutus eſt. ac tantùm eâ clade terroris accepit, ut lege perpetuâ ſanxerit; ne deinceps contra Romanos exercitum rex ipſe duceret. Eam victoriam *e* nonnulli mortuo Juſtino contigiſſe volunt. ſed eo ſuperſtite, auctore tamen, qui tum gubernabat omnia, Tiberio, partam eſſe ſcribit Simocatta, Evagrius, & Joannes Biclarienſis.

d Simoc. 3. c. 13. & 14. Evagr. 5 c. 14. Theoph. Paul Diac. 17.
e Theophan. Paul. Diac.

f Chr. Alex. Theophan. Paul. Dia.
Tiberius Imp.

Juſtinus ingraveſcente morbo, *f* Indict. 12. Septemb. 26. die (hic eſt annus 578) Tiberium ex Cæſare creavit Auguſtum: & Octobri ſequente, die 4 exceſſit è vivis, cùm annos 13 uno menſe minus imperaſſet.

g Evagr. 5. Theoph. Paul. Dia. Zonar. Cedr.

g Tiberius ergo genere Thrax ſolus imperare cœpit anno 578. Quem hiſtorici omnes ab lenitate, juſtitiâ, munificentiâ, pietate, cæteríſque Imperatore dignis virtutibus, enixè prædicant. Initio imperii, Sophiam, occultè ſibi parantem inſidias, privatam ad ſortem redegit; *h* Perſas Romanam pacem ſuperbè reſpuentes, duce Mauricio, cecîdit; & quæ Juſtiniano imperatore ab illis erant occupata, recepit anno imperii quarto. Narſetis theſauros ab eo repertos ſcribit Diaconus. Imperavit poſt obitum Juſtini annos 3, menſéſque circiter 30. Quippe anno 582, *i* Indict. 15, Auguſti menſis die 14,

h Theophan. Joan. Biclar.

i Chr. Alex. Vita S. Eutychi.

ex morbo periit: cùm pridie Mauricio Conſtantinam filiam conjugem dediſſet, ac ſucceſſorem ſibi deſignaſſet, coronatis ambobus.

A. 565. Chriſti ad 600.

Mauricius, *a* è Cappadociâ oriundus, oppido Arabiſſo, fit anno Chriſti 582 Romanorum Imperator, virtute ac rei militaris ſcientiâ commendatus. Sed utrumque decus fœda labes avaritiæ deformavit: quæ & poſtremò in ejus vertit exitium. Bellum cum Perſis Juſtino Imperatore ſuſceptum, per Philippicum ducem, aliósque feliciter adminiſtravit.

a Evagr. 5. c. 19. Simocatta.

Mauricius.

b Præcipua Romano duce parta victoria eſt anno 8 Mauricii, Indict. 7, adeóque anno Chriſti 589. Ob quam iratus Hormiſdas Baramo duci muliebrem ſtolam per ludibrium miſit. qui ab illo exercitu defecit. Interim ab Vindoe comprehenſus Hormiſdas, & paullo pòſt à Choſroë filio excæcatus; ac demum, quod nullum imprecandi finem faceret, fuſtuario necatus eſt. Choſroës ob parricidium inviſus ſuis, ac Baramo in eum inſurgente, ad Mauricium confugit. à quo adoptatus filium, & Narſetis operâ victo Baramo, reſtitutus eſt in regnum. Ita Perſico bello anno eodem 589 finis eſt impoſitus: quod viginti annos duraſſe haud ſatis accuratè *c* Simocatta ſcripſit. Cœptum eſt enim anno 572, ac duodeviginti perſeveravit annos.

b Simoc. 3. c. 6. Theophan. Paul. Diac. lib. 17.

Choſroës patrem necat.

c Simoc. 3. c. 9.

Perſico bello ſucceſſit Avaricum, imminente Chagano Avarum rege; cum & Sclavini interim, & Bulgari Romanos laceſſerent.

Avaricum bellum.

Avarico bello dux Comentiolus *d* ſeditioſorum aliquot millia levius armata juſſu Mauricii barbaris objecit. quibus partim cæſis, partim captis, Chaganus perexigua in captivorum pretium taxatâ pecuniâ, quòd eos redimere Imperator nollet, jugulavit omnes anno Chriſti 600. *e* Indict. 3. Senſit ob tantam immanitatem in-

d Theophan. Paul Dia. 17. c. 29 Chron. Alex. Zon.

Mauricii avaritia.

e Theoph. Simoc. 8, c. 11.

A. 565. Chr. ad 600. ſenſum ſibi numen eſſe Mauricius. Itaque, ut erat religioſus ac pius, miſſus per monaſteria, ſacraque loca omnia literis, orari Deum juſſit, ut admiſſi illius delicti vivus potius, quàm mortuus, pœnas perſolveret. quod illi ex voto Deus indulſit.

a Chr. Alex. Anno quippe 602, a Indict. 6, Novembri menſe, Phocas quidam centurio, linguâ promptus, ob ídque vulgo militum acceptus, concitata in Mauricium exercitu, ſalutatus eſt Imperator. ac 27 die menſis ejuſdem, feria 3, Mauricius, trucidatis in conſpectu ejus filiis, ad Calchedonem capite plectitur. Conſtantina verò ejus uxor triennio pòſt, b Indictione 8 perimitur, unáque tres ejus filiæ.

Mauricii miſerandus obitus.

b Chr. Alex.

c Simoc. l. 8. c. 11. Theoph. Paul. Diac. 17. c. 52. Zon. Cedr.

c Non alius Imperator aut acerbiorem fortunam expertus eſt, aut toleravit conſtantiùs. Una vox in tantâ ſuorum carnificinâ illius eſt excepta: *Juſtus es Domine, & rectum judicium tuum.* Quinetiam unum ex ejus filiis, infantem adhuc, occultante nutrice, ac ſuum pro illo ad necem objiciente filium, fraudem ultro Mauricius detexit, nec alienum eſt paſſus occîdi. Imperavit annos 20, menſes tres, ac dies aliquot.

Quæ in Occidente Imperatoribus Juſtino II, Tiberio, ac Mauricio geſta ſunt. Ac primùm Longobardorum in Italiâ regnum; déque Narſetibus tribus. tum de Exarchis Ravennatibus.

CAP. X.

d Paul. Varnef. l. 1. c. 9

e Id. c. 1.

f Proſp.

LANGOBARDI d à prolixa barba nominati, cùm Winili antea dicerentur, e è Scandinavia, indidem unde & Gothi, Vandali, Rugi, Heruli, Turcilingi, profecti ſunt. Illic f Iborea & Aoine ducibus, Coſſ. Auſonio & Olybrio, hoc eſt anno Chriſti 379, devictis Vandalis, varias ſedes occuparunt. ac demum Audoino rege, qui

ſonus à *a* Paulo numeratur, Pannoniam invaſerunt *b* anno Chriſti 526. Fœdere cum Romanis inito, eorum adjuti opibus, contra Gepidas ſecunda prælia fecerunt anno, ut ſcribit *c* Procopius, belli Gothici 14, & 17, Chriſti 548, & 551. ac viciſſim Romanis & ipſi bello eodem Gothico ſubſidio venerunt. *d* quo tempore Narſes in Italiam miſſus, cum Gothis debellavit, occiſo eorum rege Totilâ, anno, ut ſuprà memoravi, 552. Sed cùm belluarum ritu totâ Italiâ graſſarentur; ac ferro flammíſque cuncta vaſtantes, ſacras ipſas ædes ſtupris pollucrent; Narſes eos à ſe quamprimùm dimiſit in Pannoniam. Regnabat tunc Langobardis Audoinus, cujus filius Alboninus primus in Italiam, Juſtino II imperante, pervenit anno Chriſti 568, Indictione 1. quo anno Paſcha Calendis Aprilis celebratum eſt. Ita *e* Paulus Warnefridus. Sequente anno, Indictione 3. ineunte, Liguriam penè omnem, præter maritimas urbes, expugnavit. Mediolanum ingreſſus, Ticinum obſedit triennio toto, quo demum oppido potitus eſt anno 572. ac deinceps reliquam pervagatus Italiam, *f* præter Romam & Ravennam, cuncta propemodum occupavit. *g* Hic affinitate Chlothario junctus eſt Chlodovei filio; cujus Chlothoſindam filiam in matrimonio habuit. Eâ mortuâ, Roſemundam duxit Cuniemundi Gepidarum regis, quem ſuapte manu peremerat, filiam, cujus inſidiis occiſus eſt, cum annos tres, & ſex menſes in Italiâ regnaſſet; ſive ab ejus ingreſſu ſeptimum attigiſſet; ut *h* Gregorius noſter prodidit. Itaque periit anno 572. *i* Roſemunda cum theſauris Alboini, & adultero ſuo Hermige, ad Longinum Exarchum Ravennam fugiens, ejus ſuaſu venenum illi propinavit: cujus hauſtâ parte, reliquum eam Her-

A 565. Chriſti ad 600.

a Paul. Vvarneſ. l. 1. c. 22.
b Idem lib. 2. c. 7.
c Procop. pag. 307. & p. 360.
d Procop. p. 361. Vvarneſ. 2. c. 1.

Langobardorum in Italiam adventus.

e Vvarneſ. 2. c. 7. & 25. & Paul. Diac. in Miſc. 16. c. 35.

f Vvarneſ. 2. c. 26.
g Greg. Tur. cap. 35. Paul. Vvarneſ. l. 1. ſub finem. & l. 2. c. 28.

h Greg. Tur. 4. c. 35.
i Vvarneſ.

A. 565. Chr. ad 600.

migis ſtricto gladio coëgit bibere. Sic adulteri ambo nefarii parricidii pœnas dederunt.

Hujus Langobardicæ irruptionis auctorem fuiſſe Narſetem Patricium ſpadonem, à quo Gothicum in Italia deletum eſt regnum, aſſerit *a* Anaſtaſius, & Warnefridus. Cùm enim ab Romanis apud Juſtinum in crimen adductus, Imperatricis Sophiæ contumelioſis litteris ad lanarum penſa, ut eunuchum decebat, redire juſſus eſſet, talem ſe illi telam ordiri reſpondit, quam nec ipſa, neque vir ejus unquam retexerent. atque ita Langobardos ad invadendam excivit Italiam. Hæc Warnefridus. Quæ ab nonnullis eos refelli putantur, quod Narſes Conſtantinopoli tum degeret, ut Corippus affirmat. quódque idem deinceps in eâ urbe reſederit, Imperatoribus longè cariſſimus: donec à Phocâ anno 605 vivus concrematus eſt, ut ſcribit Theophanes. Verùm plures ejuſdem nominis hiſtoria temporum illorum exhibet. Juſtiniano quippe Imperatore Narſetes duos fuiſſe meminit *b* Procopius; quorum alter ſpado, & ærarii Quæſtor jam erat anno 4 Juſtiniani, Chriſti 530, à quo Gothorum res everſæ ſunt in Italiâ, occiſo Totilâ anno 553, ut ſuprà demonſtravi. *c* atque hic genere fuit Perſarmenus. Alter indidem oriundus, cum fratre Aratio, & matre ſua defecit ad Romanos anno eodem 4 Juſtiniani, & à priori Narſete eſt exceptus. Ex his priorem illum anno Chriſti 572 mortuum eſſe narrat Anaſtaſius; poſtquam Langobardos evocavit. De poſterioris obitu non memini legere. Corippus de Juſtini 2 Conſulatu agens, ejus armigerum nominat Narſetem, qui, ut ibidem canit.

Comptus cæſarie, formaque inſignis, & ore,
Aureus omnis erat.

a Anaſtaſ. in Joan 3. Warnef. c. 25.
Narſetis hiſtoria.

b Procop. 1. Perſ. p. 25. & 2. Got p. 280.
Narſetes duo, imo tres.
c Procop. 1. Perſ. p. 25.

Non poteſt hic eſſe ſpado ille; qui tum vetuſtus erat, & deformis. Sed nec Aratii poſterior ille germanus; niſi tunc, cùm ad Romanos tranſiit, penè fuiſſe puerum velimus. Hujus ergo filium fuiſſe haud abſurda ſuſpicio eſt, ad quem *a* S. Gregorius epiſtolam dedit: niſi mavis ad ipſum hujus pertinere patrem. Eumdem porrò Narſetem poſterioris filium arbitror à Phocâ vivum eſſe combuſtum. quem qui putant eunuchum illum longè celeberrimum fuiſſe, vehementer errant. ut inter alios Conſtantinus Manaſſes.

A. 565. Chriſti ad 600.

a Greg. l. 11. ep. 6.

Ut ad Langobardos redeam, hi paullatim Italiam obtinuerunt, Româ, uti dictum eſt, Ravennâque exceptis: ab iiſque tractum Langobardiæ nomen penes amplam Italiæ provinciam hodiéque reſidet. Regnatum ab illis eſt annis 206. *b* Poſtremus enim rex Deſiderius à Carolo Magno Francorum regè victus anno 773, & incluſus Ticino, ſequenti anno, urbe captâ, in Gallias eſt abductus. Ejus filius Adalgiſus Conſtantinopolim fugit. ubi à Conſtantino Copronymo Patriciatus honorem eſt adeptus. quod annales noſtri teſtantur: nec non Paulus Vvarnefridus.

b Paul. Vvarnef. l. 6. c. ult.

Eodem porro tempore, quo Langobardi in Italiâ dominabantur, Ravennam Exarchi tenuerunt. Græci erant Præfecti, qui Conſtantinopoli ab Imperatore mitti conſueverant: & utcumque Langobardis reſiſtentes, reliquias illic imperii tutabantur. ſed per innocentiam, & avaritiam majora, quàm hoſtes ipſi, damna ſuis afferebant.

Exarchi Ravennæ.

Ergo ſub annum 568 *c* Longinus Patricius primus Ravennæ Exarchus mittitur, amoto Narſete, Juſtino imperante Juniore. Poſtremus Eutychius fuit, ſub quo Aiſtulphus Languo-

c Rubeus l. 3. & 4. Vvarnef. l. 2. c. 29.

A. 565. Chriſti ad 600. bardorum rex Ravennam armis occupavit *a* circa annum 752. Hac ratione annos circiter 185 Exarchi Græci Ravennæ præfuerunt.

a Rubeus l. 4. p. 221.

Quæ in Franciâ & Hiſpaniâ interim geſta ab anno circiter 565 ad 600. ubi de Chlotharii filiis 4. Chariberto, Chilperico, Sigeberto, Guntramno, ac Sigeberti poſteris. tum de Leuvigildo Hiſpaniæ rege, Hermenigildo, ac Ricaredo.

Cap. XI. Vide Part. 2. l. 4 c. 15. *b* Cap. 6.

CHLOTHARII filiis quatuor totidem in partes diviſa Gallia parebat: uti *b* ſuprà memoravimus. Horum peſſimi fuêre Charibertus, & Chilpericus: in quibus præter libidinum impunitatem ac licentiam, regium nihil agnoſceres. *c* Horum ut indecora conjugia exemplo ſuo reprehenderet, Athanagildi Vviſegothorum in Hiſpaniâ regis affinitatem Sigebertus expetiit, ductâ Brunechilde illius filiâ. *d* quem Chilpericus imitatus, ſororem ejus Gaſuntham paullo pòſt aſcivit, Fredegunde rejectâ pellice. cujus deinde blanditiis irretitus, innocentem feminam vitâ privavit; ejúſque loco pellicem accepit. Ob id regno pulſum à fratribus fuiſſe Gregorius narrat, quod tamen ſubinde recepit.

c Gregor. 4 c. 25. Aimo. 3. c. 4.

d Greg. l. 4. c. 28. Aimo. 3. c. 5.

Has amborum fratrum nuptias Chronicon Sigeberti in annum rejicere videtur 569. Verùm Athanagildus, quo auctore ambæ iſtæ nupſerunt, ut ait Gregorius, ante annum illum obiit, *e* videlicet Juſtini 2, adeóque anno Chriſti 567, quo Liuba ſucceſſit.

e Joan. Biclar. Iſidorus in Chron.

Charibertus excommunicatur, & moritur.

Charibertus ob legitimam repudiatam conjugem Ingobertam, ac Meroſledis, ejúſque deinceps ſororis iterata conjugia, à S. Germano Pariſiorum Epiſcopo ſacris interdictus apud

Blaviam in Santonibus obiit *a* regni anno nono; proinde Chriſti circiter 570. *b* cujus regnum fratres ejus inter ſe partiti ſunt.

Chilpericus ac Sigebertus perpetui invicem hoſtes frequentiora ſecum, quam cum exteris, bella gesſerunt. *c* Hic dum Hunnos armis perſequitur, Chilpericus abſentis aliquot invadit urbes. Neque tamen hâc diu victoriâ gavisus eſt. Reverſus enim Sigebertus, Sueſſionem oppidum, ínque eo Theodebertum Chilperici ex Audoverâ filium capit: quem, exacto prius jurejurando, ne contra ſe deinceps arma caperet, vertente anno remiſit. *d* Id paullo ante Brunichildis nuptias evenit.

Civile alterum bellum poſt Chariberti mortem à Chilperico eſt ortum. *e* qui Turonos, Pictavóſque, quos ex fraterni partitione regni Sigebertus ſortito ceperat, hoſtiliter invaſit. ſed Sigebertus, conjunctis cum Guntramno viribus per Eunium cognomento Mummolum fortiſſimum eâ tempeſtate ducem cuncta recuperavit, ſub annum, quo Charibertus obiit, Chriſti 570. Quinto poſt anno, poſt Alboini cædem, ut *f* Vvarnefridus ſignificat, Chriſti 574, vel ſequenti, *g* Langobardorum reguli aliquot ex decem illis, qui Alboino ſucceſſerunt, in Gallias eruperunt, & Burgundiones cædibus ac populationibus infeſtarunt. Sed eos Nummundus ad Ebredunum concidit. nec multo poſtea *h* Saxones, qui ſe Langobardis adjunxerant, non minori ſtrage compreſſit.

i Tertium civile bellum movit idem Chilpericus, occupatis, hoſtilitérque vaſtatis per Theodebertum filium Turonis, Pictavis, Lemovicinis, Cadurcinis, aliíſque Sigeberti provinciis. Quibus ille permotus, Trans-rhenanis ad auxilium excitis populis, Chilpericum Guntramni

A 5.6 5. Chriſti ad 600.
a Sigeb. in Chron.
b Greg. 4. c. 6. Aimo. 3. c. 2.
c Greg. 4. c. 23.
d Greg. Sigeb. & Aimo.
e Greg. 4. c. 40.
f Lib. 2. c. 32. & l. 3. c. 1.
g Greg. 4. c. 36. & ſeq. Vvarnef l. 3. c. 16. & ſeq.
h Aimo. 3. c. 7. Vvarnef. l. 3. c. 5.
i Greg. 4. c. 42. & ſeq. Aimo. 3. c. 14.

A. 565. Chri, ad 600.

licèt auxilio fretum, ita perterruit, pacem ut, ultrò reſtitutis omnibus, peteret. Sed ea poſt annum unum ab eodem rupta Chilperico eſt; qui in belli ſocietatem Guntramnum iterum adduxit. Verùm eo facilè reconciliato, Sigebertus Chilpericum fugavit; omnibúſque latè Pariſios, ac Rhotomagum uſque redactis in poteſtatem, à Francis ſolemni ritu impoſitus clypeo, rex Chilperici in locum acclamatus eſt. Hinc ad Tornacum in Nerviis obſidendum præmiſſis copiis, quâ ſe urbe Chilpericus cum uxore liberíſque ſepſerat; à ſicariis duobus, quos Fredegundis ſubmiſerat, tinctis veneno cultris confoſſus eſt, *a* anno regni 14, ætatis 40, Chriſti 575. Erat tum Lutetiæ Brunechildis; cujus filius Childebertus *b* quinquennis puer à Gundobaldo duce furtim paternum ad Auſtraſiæ regnum abducitur. Brunechildis omnibus à Chilperico ſpoliata, Rothomagum relegatur. *c* Cujus captus amore Meroveus Chilperici filius, eam, patre inſcio, ducit uxorem. ac poſtremò miſſis ad illum comprehendendum militibus, ne in patris poteſtatem veniret, cuidam familiari ſuo trucidandum ſe præbuit anno Chriſti 577, ut ex annis Childeberti conſtat *d* à Gregorio numeratis: necnon è Paſchate, *e* quod anno iſto celebratum ait in Galliis 14 Cal. Maias: in Hiſpaniâ 12 Cal. April.

Sigeberti nex.
a Greg. fine l. 4.
b Greg. 5. c. 1.
c Greg. 5. c. 2. 14. 19. Aimo 3. c. 14. & 15.
d Greg. 5. c. 6. & 26.
e Cap. 17.

Interim Childebertus ſub matris tutelâ Brunechildis in Auſtraſiâ regnabat: qui cum patruis identidem bella ſuſcepit. *f* Chilpericus cùm natum ſibi è Fredegunde Chlotharium vidiſſet, quarto pòſt menſe ſub noctem à ſicariis è venatione rediens occiditur anno Chriſti 584. nempe nono Childeberti anno, ut *g* Gregorius narrat. cujus hodiéque ſepulchrum in Baſilica S. Vincentii ad Urbem cernitur. *h* Dicitur ea

Childebertus Sigeberti filius.
f Gregor. 6. c. 40.
g Gregor. 6. c. 33.
h Aimo. 3. c. 56.

cædes ab Landerico Fredegundis adultero ejus eſſe conſilio facta: quod Gregorius tacuit. *a* qui hoc unum ſcribit, illam à Childeberto poſtulatam ad cauſſam dicendam fuiſſe, & quò minus id fieret, interceſſiſſe Guntramnum. *b* Hunc verò accitum à Fredegunde Lutetiam, Chariberti & Chilperici regna cepiſſe. Tutelam quippe Chlotarii II, Chilperici filii ſuſcepit. qui eodem, quo pater interfectus eſt, anno natus, *c* Rex ætatis quarto menſe renuntiatur.

Secundùm hæc *d* Childebertus contra Langobardos auctoratus à Mauricio, metu illos ad deditionem impulit. Sed cùm anno *e* regni ſui 13 rurſus in eos miſiſſet exercitum, penè univerſus profligatus eſt. *f* Nihilo ſecundiore contra Gothos uſus eſt fortunâ Guntramnus, qui in Septimaniam, quæ tum Gothicæ ditionis erat, copias miſit. Eæ, quàcumque iter habuerunt, ſacra profanáque omnia hoſtili more populatæ, ſcelus hoc magnis ſuis cladibus expiarunt *g* anno Childeberti 10, Chriſti 586.

h Tum anno pòſt quarto, Chriſti 589, tentata iterum Septimaniâ, Guntramni exercitus majori ſtrage conciſus eſt. Dux erat Gothorum Claudius; quem cum trecentis haud ampliùs viris, ſexaginta Francorum fudiſſe millia, auctor eſt Joannes Biclarienſis. quod non eſt ſimile vero.

i Guntramnus anno Chriſti 593, vel 594 moritur 5 Cal. April. illuſtri pietatis ac virtutum cæterorum relictâ memoriâ: quæ *k* Eccleſiaſticis commendata tabulis, 28 Martii quotannis repetitur. Ejus regnum ad Childebertum pervenit. Hic adversùs Chlotarium, ejúſque matrem Fredegundem, veteres perſecutus inimicitias, validum inſtruxit exercitum. *l* Fredegundis ſupra muliebrem indolem audax femina,

A 565. Chriſti a 1 600.
b Greg. 7. c 6.
b Idem 7. c. 16.
c Idem l. 7. c. 7.
d Idem 6. c. 42. Vvarnef. 3. c. 16.
e Greg. 9. c. 21. & 26. Vvarnef. L. 3. c. 28.
f Greg. 8. c. 30.
g Pater ex Greg. l. 7. c. 24. & 8 c. 3.
h Greg. 9. c. 31. Joan Biclar. Iſid. Chron.
i Fredeg. in Chron. 14. Aimo. 3. c. 8.
k Mart. Rom.
l Aimo. 3. c. 8.

A 565. Chriſti ad 600.

regem, quem in ulnis geſtabat, oſtentans Chlotharium, tantum illis fecit animorum, ut ex improviſo impetu in hoſtes facto, ingenti eorum cæde victoriam pepererint. Erat tum Chlotharius annos natus ſaltem novem, ut qui anno Chriſti ſit ortus 584, ut ſuprà docuimus.

a Aimo 3. c. 84. Fredeg. c. 16.

b Aimo. 3. c. 86. Fredeg. c. 17.

a Childebertus anno quarto ab Guntramni obitu, Chriſti 596, cum uxore veneno tollitur. cui Theodebertus ac Theodoricus ejus filii ſucceſsêre, ſub Brunechildis aviæ tutelâ. *b* Fredegundis verò, Lutetiâ captâ, cum finitimis aliis oppidis, amborum fratrum in Chlotharii filii perniciem conjunctos fudit exercitus; ac ſequenti anno vitâ functa, ad urbem Lutetiam in S. Vincentii æde ſepelitur.

c Fredeg. c. 20. Aimo. 3. c. 87.

c Childeberti filii, inſtigante aviâ, Clotharium oppugnant; & acie victum maximâ parte regni cogunt cedere.

Leovigildus.

d Joan. Biclar. Iſid Roder. Tolet. 3. c. 14.

e Joan. Vaſeus in Chron.

At in Hiſpaniâ Leovigildus à Liuba patre in regni conſortium acceptus, *d* anno Juſtini tertio, Chriſti 568 Goſvintham Athanagildi conjugem duxit. cùm jam ex Theodoſiâ Severiani ducis Carthaginenſis filiâ, *e* SS. Leandri & Iſidori ſorore, liberos haberet duos, Hermenigildum, & Ricaredum. Atque is Gothorum in Hiſpaniâ res plurimùm virtute bellicâ, & victoriis amplificavit. Sed Ariano imbutus veneno, Catholicos crudeliter inſecutus eſt: adeo ut Hermenigildum eam ob cauſſam morte damnaverit. Huic *f* Ingundis Sigeberti Metenſium Regis filia nupſerat: cujus hortatu Catholicâ pietate Arianam mutavit hæreſim: ac patris offenſionem, inſidiáſque veritus, ab eo defecit; & ab Romanis ſubſidium petiit; atque ad Tiberium Imperatorem legatum miſit S. Leandrum. Sed cunctantibus illis, Leovigildus interim Hermenigildum bello perſecutus, in po-

f Gregor. Tur 4. c. 39. & L. 5. c. 28.

Hermenigildus à patre necatur.

teſtatem redegit, ac Valentiam relegavit *a* anno 2 Mauricii Imperatoris, Chriſti 584. & ſequente anno, ipsâ noćte Paſchatis, quod Aprilis 15 anno 585 contigit, cum Arianis communicare detrećtantem, vitâ privavit. Cujus mortem plurimis illuſtratam miraculis *b* Gregorius Papa teſtatur. Martyrii porrò neque Biclarienſis, neque Turonenſis Gregorius meminêre.

A. 565. Chr. ad 600.

a Joan. Biclar. Greg. Tur. 8. c. 28. Vvarn. 3. de geſt. Long. c. 21.

b Greg. P. 3. Dial. c. 31.

Leovigildus *c* quarto Mauricii anno, Chriſti 585, Toleti moritur, ejúſque loco regnavit Ricaredus. *d* cui moriens mandaſſe pater dicitur, Catholicam ut fidem amplećteretur. quod ſtatim, aućtore Leandro, tanto ardore perfecit, ut regnum omne paullatim ad Eccleſiæ Catholicæ communiônem adjunxerit. Idem bello inclytus, Gothorum firmavit atque auxit imperium. Pace ab Rege Guntramno fruſtrà petitâ, illatum ab eo bellum fortiter repulit, ut ſuprà demonſtravimus.

c Biclar. Iſid. in Chron.

d Turon. 8. c. 46.

Ricaredi pietas.

Eccleſiaſticarum rerum præcipua quæque, tum illuſtres aliquot ſanctitate doćtrinâque viri. ab anno 565 ad 600.

Cap. XII.

Ultimo Juſtiniani anno, Chriſti 565, *e* Eutychius Conſtantinopolitanus Epiſcopus, vir ſanćtus, quòd Imperatoris damnaret hæreſin, ſede ſuâ ejećtus eſt Januarii 22, & Amaſeam deportatus, ac poſt annos 13 à Juſtino reſtitutus, Oćtobris 3, *f* Indićtione 11, Chriſti 577, Tiberii extremo anno moritur, Chriſti 582. Hic ille eſt Eutychius, quem de reſurrećtione haud rećtè ſentientem *g* dedocuit Gregorius Pelagii tum Pontificis Apocriſiarius, *h* Pontifex & ipſe pôſt fachus anno 590. Qui cùm illam dignitatem quibus poterat rationi-

e Euſt. in ejus Vita apud Sur. Apr. 6.

S. Eutychius.

f Theophan. Cedren.

g Joan. Diac. in Vita Greg.

h Greg. Tur. l. 10. c. 1.

A. 565. Chr. ad 600. bus incaſſum vixiſſet, tantas in eâ res geſſit, ut meritò Magni cognomen tributum illi fuerit.

a Greg. Tur. 5. c. 21. *Sagittarius & Salonius.* *a* In Galliis Sagittarius & Salonius, ille Ebredunenſis, hic Vapingenſis Epiſcopi, ob ſcelera ſua; tum quòd armati militum more præliarentur; in Lugdunenſi 2 Synodo Epiſcopatus honore privati ſunt, *b* anno Guntramni 6, qui eſt Chriſti 567. ſed ad Joannem provocantes, ejus juſſu reſtituti: ad extremum, quod in flagitiis perſeverarent, in Cabillonenſi Concilio rurſus omni dignitate ſpoliati ſunt, anno, ut ait *c* Gregorius, Childeberti quarto, Guntramni & Chilperici 18. qui fuit Chriſti 579.

b Conc Lugd. 2. Tom. 1. Concil. Gall. p. 325.

c Greg Tur. 5. c. 28.

d Greg. Tur. 9. c. 2. Auguſtoriti Pictonum obiit *d* S. Radegundis 14 Auguſti, feriâ 4, ut ejus acta nos docent, anno Chriſti 587 *e* nempe 12 Childeberti. Cujus in monaſterio nonnullæ ſtirpe regiâ ortæ virgines erant: quæ poſt illius obitum adverſus cœnobii præſidem Leuboveram elatæ ſuperbiâ, primùm ab ea diſceſſerunt, tum immiſſis in monaſterium ſatellitibus, ac direptis omnibus, Leuboveram inde per vim abſtraxerunt. Tandem Childeberti juſſu in Pictavis Epiſcoporum collecto Concilio, à communione rejectæ ſunt; & Leubovera priſtinum in locum reſtituta. *f* Id anno 14 Childeberti, Chriſti 589 cœptum, ſequente terminatum videtur.

e Greg. 8. c. 43. *Turba in S. Radegundis monaſterio.*

f Patet ex Gregor. 9. c. 26. 39. & ſeq. & l. 10. c. 15. & 16. *D. Columbanus.*

g Beda l. 3. Hiſt. Anglic. c. 4. In Britanniâ inſulâ, Chriſtiana religio multùm propagata eſt, Columbani viri ſanctiſſimi labore ac ſtudio: qui profectus ex Hiberniâ, Septentrionales Pictos ad eam tranſtulit *g* anno 585. Anglo-ſaxones verò, qui Auſtralem inſulæ partem olim occuparant, S. Gregorius Pontifex Romanus *h* eandem convertit ad fidem, miſſo illuc Auguſtino, aliiſque Mona-

h Beda l. 1. c. 23. & ſeq. Joan. Diac. in Vita S. Greg. l. 2. c. 34. Greg. Papa Ep. 5 2. & ſeq.

chis, anno Mauricii 14. Chriſti 596. A. 565. Chr. ad 600.

Præter hos eximiè ſancti ætate illâ floruerunt, Gregorius alter in Galliâ; Turonenſis Epiſcopus; Germanus Pariſienſis: *a* qui anno primo Childeberti, Chriſti 576 obiit; *b* Salvius Albigenſis eodem quo Chilpericus anno mortuus, Chriſti 584. *c* Dumolus Cenomanenſis. *d* Sulpitius Bituricenſis. Hi omnes Epiſcopi fuerunt. Præter hos eaſdem illuſtravêre Gallias, Hoſpitius Nicææ *e* incluſam vitam agens, Eparchius Ingoliſmæ pari inſtituto vitæ mirabilis, aliíque complures.

a Greg. Tur. l. 5. c. 6. & 8. *b* Greg. l. 7. c. *c* Greg. c. 9. *d* Id. l. 6. c. 39. *e* Id. c. 6.

In Oriente *f* S. Anaſtaſius Sinaïta, Antiochenus Epiſcopus; *g* Eulogius Alexandrinus, ambo Gregorio Magno familiares. In Hiſpaniis Leander Hiſpalenſis Epiſcopus. *h* S. Martinus Gallecienſis; qui anno 580 obiit, cum 30 annos ſedem illam tenuiſſet, indidem unde & magnus ille Turonenſis Antiſtes, è Pannoniâ ſcilicet oriundus, doctrináque præſtans.

f Evagr. 5. c. 5. *g* Nicephor. Chron. *h* Gregor. 5. c. 38.

De rebus Orientalis imperii ab anno 600 ad 641; ſub Imperatoribus Phocâ, & Heraclio: déque Muhammede Arabum ſectæ conditore; & Monothelitarum origine.

CAP. XIII. *Phocas.*

PHOCAS occiſo Mauricio eâdem, quâ ſibi quæſierat, immanitate adminiſtravit imperium annis ferè octo. Cœpit enim Chriſti 602, *i* Indictione 6, Novembris die 23, feriâ 6. quâ illum Cyriacus Patriarcha coronavit: & ab Heraclito captus interfectuſque anno 610, Indictione 14.

i Chron. Alex. Theophan. Paul. Diac. l. 17. Zon. Cedren.

k Eo regnante Choſroës Perſarum Rex, tanquam Mauricii necem, quo cum magnis ejus in ſe meritis pacem fecerat, in auctores vindicaret; Romanos populatus eſt fines; ac tor-

k Iidem Auctores.

A. 609. Chr. ad 641.

rentis inſtar cuncta rapiens, Calchedonem uſque in Bithyniam pervaſit. cum Phocas intereà rerum omnium ſecurus, ac domi ſedens, obſcenis ſe libidinibus, ac principum cruore ſatiaret. Hoc cum ferre diutius non poſſet *a* Heraclius Heraclii F. Præfectus Africæ, anno, uti diximus, 610, Octobri menſe, inde ſolvens, Conſtantinopolim obtinet, comprehenſóque Phocâ, de eo ſupplicium ſumit. Graſſabatur inter hæc Perſicum illud incendium, quod Orientem, Aſiámque momento corripuit. *b* Anno porro 614, menſe Junio, Indictione 2, capta ſunt à Perſis Hieroſolyma; & Clericis Monachíſque ſexus utriuſque mactatis pluribus, veneranda Crux in Perſidem aſportata eſt. Sequenti anno 615, Saës Choſrois dux Calchedonem obſedit; hoc eſt, Καλχηδόνα, non Καρχηδόνα, ut perperam Cedrenes habet: & *c* Paulus Diaconus, qui Carthaginem vertit. Inde propagatus in Annales error eſt, Choſroën Carthaginem uſque penetraſſe. quod ſecus habuit. Nunquam enim Africam Perſæ tenuerunt. Eodem anno Ægypto, Alexandriâ, Libyáque potiti ſunt Perſæ. *d* Quibus perculſus calamitatibus Heraclius, pacem ſupplex à Choſroë petiit, at ille conditionem nullam fore pacis, ſuperbè reſpondit; niſi crucifixum abnegarent Deum, ac Solem adorarent.

a Vide Auctores eoſdem, & l. 4. part. 2. c. 24. Niceph. Breviar. & Notas ad idem.

Heraclius, & Perſarum irruptio.

b Chr. Alex. Theoph.

c Paul. Diac. l. 18. c. 6.

d Theophan. Paul. Diac. l. 18.

Quinetiam, ut ne mali ſpecies abeſſet ulla, per idem tempus Avares in Thraciam impreſſionem fecerunt. Quibus ægrè placatis, totus in Perſicum bellum incubuit, cujus, aſpirante numine, voto potior omni ſucceſſus extitit. *e* Tranſportatis anno Chriſti 621 in Aſiam copiis, cum Choſroïs ducibus ſæpiùs acie dimicavit: ac magnis eorum deletis exerciti-

e Nicephor. Brev. Theophan. Paul. Diac. Zonar. Cedren.

Choſrois clades & mors.

bus, in Perſidem irrupit anno 627. Choſroës, deſperatis omnibus, in fugâ, Merdaſen juniorem filium ſucceſſorem ſibi deſtinat. Quod ægrè ferens Siroës major natu, cum Perſarum primoribus, in patrem conſpirans, cum ludibrio priùs habitum, &. jugulatos coram filios omnes coactum cernere, ſagittis objici juſſit. Pacem extemplo cum Heraclio pepigit; captivis liberatis; ac redditis, quæ Romanis erant ademptæ, provinciis omnibus, nec non ſacroſanctâ cruce reſtitutâ, anno Chriſti 628, quam inſequenti vere Hieroſolymam Heraclius ſummâ veneratione tranſtulit.

A. 600. Chr. ad 641.

a Hoc imperante Muhammedes Arabum princeps exitialem condidit ſectam; quam & armis longiùs extendit. Hic de camelorum paſtore locupletis heræ conjux factus, in Palæſtinam abiit: ubi, cum Chriſtianis, Judæiſque colloquens, adjutore Sergio Monacho, qui ob hæreſim ejectus ab Eccleſia fuerat, ex omnium colluvione ſectarum, novum illud fabricatus eſt monſtrum: cui ſtolido mendacio auctoritatem addidit. Cùm enim à dæmone, & comitiali morbo jactatus identidem corrueret, mœrenti ob id uxori perſuaſit, Gabrielis ſe Angeli conſpectu, & alloquio conſternatum ſic affici. Id confirmante Sergio, mulierculæ operâ latiùs diſſipatum, ac vulgò creditum eſt. Scribit Theophanes decem annis occultam hæreſim illum habuiſſe: ac novemdecim poſteà vi ferróque propagatam aſſeruiſſe. *b* Illud conſtat, anno Chriſti 622, Julii die 16, feria 6, fugam eum arripuiſſe, cum ob erroris novitatem de vitâ periclitaretur. Ab hâc fugâ, quam *Hegyram* vocant Arabes, id eſt διωγμὸν *perſecutionem*, nova illorum epocha proficiſcitur.

a Theophan. Diac. Zonar. Cedren. &c. *Mahumetis tempus.*

b Part. 2. l. 1. c. 14.

A. 600. Chr. ad 641.

Hic anno Chriſti 628 ex Æthribo Felicis Arabiæ regione cum Saracenis ſuis ad Heraclium accedens, agru[illegible] imperavit ad habitandum. ac poſteà *a* anno 631 obiit. Quo ex tempore ſucceſſores illius Saraceni paullatim Palæſtinam, Syriam, Ægyptum, Heraclio regnante, ſibi ſubjecerunt. Quin & Perſidem anno 640, fugato Rege Hormiſdâ, ceperunt.

a Theophan. Miſcell. 18. c. 58.

Tot imperii calamitatibus originem Heraclius dedit, provocatâ in ſe numinis irâ, dum Monothelitarum hæreſim temerè ſuſceptam pertinaciùs tuetur. *b* Ea ſumpſit initium anno Chriſti 630; quo, cum Hierapoli eſſet Heraclius, ab Athanaſio Jacobitarum Patriarchâ interrogatus, duæne eſſent in Chriſto voluntates & actiones, an una tantum? ab hoc eodem, & Sergio Conſtantinopolitano, & Cyro Alexandrino, Epiſcopis unicam profiteri didicit. *c* quam & edicto, ſive, ut appellant, *ecthesi*, publicè propoſuit anno 639. *d* Moritur demum Heraclius Martii 11 die, anno ætatis 66, cum imperaſſet annos 20, menſes 4, dies 6; Chriſti 641, ex aquâ intercute, aliiſque morbis, quibus inceſtas cum Martinâ fratris filiâ nuptias luiſſe creditur.

b Theophan. Diac. *Monothelitarum origo.*

c Synod. Later. ſub Mart. Secret. 1. & 3.

d Nicephor. Brev. p. 83. Theophan. Diac. Zonar. Cedren.

De rebus Occidentalis imperii per idem tempus, ac præcipuè Francicis; tum de viris illuſtribus.

CAP. XIV.

IN Galliis Childeberti filii duo, Theodebertus, ac Theodoricus, aviâ id agente Brunichilde, ſecum invicem, & cum Chlothario perpetuâ regnavêre diſcordiâ. Victus ab iis primum eſt Chlotharius *e* anno à Chilberti patris obitu 5, qui eſt Chriſti 600. tum rurſus *f* poſt annos 4, à Theodorico ſuperatur; cum

e Fredeg. in App. cap. 20. Aimo 3. c. 87.

f Fred. c. 26. *Error Fredegarii.*

adverſus hunc Chlotharii præeſſet exercitui Meroveus ejus filius, ut ait Fredegarius. quod abſurdum videtur. nam Chlotharius anno Chriſti natus eſt 584. Itaque anno 604 viceſimum ad ſummum ætatis exceſſerat. A. 600. Chr. ad 641.

Pôſt iidem inter ſe fratres mutuis exarsêre odiis. Theodebertus à fratre prælio victus *a* anno regni eorum 17, Chriſti 612, *b* apud Coloniam à ſuis interimitur. Theodoricus ſequente moritur anno, ſpuriis 5 relictis filiis; quod legitimâ uxore caruiſſet, id aviâ moliente, quo nepotem magis ſibi haberet obnoxium. *c* Quæ ſubinde flagitiorum, ob quæ Francis erat inviſa, pœnas Chlothario dedit, *d* qui eodem Chriſti anno 613 totô Francorum regno potitus, Brunichildem in camelo circumductam, indomitis equis illigavit, ac diſcerpſit. Quietæ poſthæc & florentes, hoc, & Dagoberto Rege ejus filio, res Francorum fuêre. *e* quem anno 622 in regni conſortium adſcitum Auſtraſiæ præfecit. *f* Eundem bello contra Saxones malè ab iis acceptum, & capite ſauciatum magnâ ſtrage hoſtium eſt ultus: cùm quidem eorum neminem qui ſuo gladio major eſſet, ſuperſtitem reliquit.

a Fred. c. 38. *b* Aimo. 3. c. 98. *c* Fred. 40. & 41. *d* Sigeb. *Clotharius Brunichildem necat.* *e* Fredeg. *f* Aimo. 4. c. 8.

g Moritur Chlotharius anno 628, principatus 45; cujus regnum Dagobertus in ſolidum accepit; fruſtrà obnitente Chariberto fratre, ex Sichilde poſteriori conjuge ſuſcepto: cum Berthrude natus eſſet Dagobertus. qui fratris demum miſertus, maximam ei partem Aquitaniæ conceſſit. Atque hic Toloſæ regni ſede conſtitutâ, totam ſibi Vaſconiam ſubjecit. Dagobertus S. Arnulphi Metenſis Epiſcopi; tum Pipini Auſtraſii uſus conſiliis, ſummâ regnum æquitate ac prudentia guberna-

g Fred. c. 56. & ſeq. *Dagobertus.* Vide Part. 2. l. 4. c. 16.

A. 600. Chr. ad 641.

vit. *a* Pòſt in luxum reſolutus, uxores tres, prætérque concubinas plures, eodem habuiſſe tempore dicitur. Profixus tamen in egenos, & pietati deditus fuit. S. Dionyſius Pariſiorum præcipuè veneratus eſt: cui templum haud procul Urbe condidit; quod aliorum locupletavit ſpoliis. *b* Judæos quoque, hortatu Imperatoris Heraclii, Chriſtiana ſacra coëgit ſuſcipere. quod ipſum & Heraclius in Oriente fecerat.

a Fredeg. 60.

b Fredeg. 63.

Phocâ regnante *c* S. Gregorius Papa mortuus eſt anno Chriſti 604, Indictione 7. Heraclio verò Imperatore S. Joannes Alexandrinus Antiſtes, cognomento Eleemon, floruit. cujus in annis conſtituendis magna labes eſt Annalium, *d* quam alibi correximus. Illud certum eſt, Perſas anno 6. Heraclii, Chriſti 616 Alexandriam cepiſſe. Unde ſi ab Heraclio factus eſt Epiſcopus, citra ſextum dignitatis annum extinctus ſit, oportet. *e* Anaſtaſius Perſa Monachus & Martyr, circa annum 622, Heraclii 12, pro Chriſto paſſus eſt.

c Joan. Diac. in Vita Greg.

S. Joannes Eleemon.

d In Notis ad Niceph. Brev. & 11. de Doct. Temp. c. 49.

e Vide eadem loca.

Æqualis horum fuit *f* S. Antiochenus Monachus, & Abbas Lauræ S. Sabbæ, qui cladem Hieroſolymæ, ac Perſicum illum turbinem lugubri ſtylo proſequitur in Homilia 107, & in Exomologeſi. Idémque luctuoſum cujuſdam Monachi deſcribit exitum. qui poſt annos complures in ſolitudine per omnia virtutum decora tranſactos, diabolus per viſum objecit hinc Apoſtolos, Martyres, Chriſtianóſque omnes luridos, ac turpi ſqualentique habitu: inde Moſem cum Prophetis; Judæorúmque turbâ, nitidos & ſplendentes, eóque perpulit, ut Chriſtianâ religione damnatâ, Judæum ſe faceret, ac circunciſus uxo-

f To. 1. Bibl. PP. Græ.-Lat.

rem duceret. Quo in ſcelere triennio antequam iſta ſcriberet, verminante toto corpore, peſſimo ſuo fato conſumptum illum refert Homilia 84. A. 600. Chr. ad 641.

In Galliis præclarum ſanctimoniæ nomen adepti ſunt *a* S. Amandus Trajectenſis Epiſcopus ſub Dagoberto Rege: *b* S. Arnulphus Metenſis, Arnoldi filius, Anſberti nepos; cui Blithildis Chlotharii primi filia nupſerat: Auſtregiſillus Bituricenſis: Lupus Senonenſis Epiſcopi. *c* Præterea S. Bavo ex prædone converſus ab Amando. Columbanus item à Brûnichilde plurimùm vexatus ſub Chlothario vixit; ejúſque diſcipulus S. Gallus. In Hiſpania S. Iſidorus Hiſpalenſis Epiſcopus.

a Sigeb.
b Sig. anno 625.
c Sig. ſtylo.

RATIONARII TEMPORUM, PARTIS PRIMÆ, LIBER OCTAVUS.

Tempora continens ab anno Chriſti 641. ad 1200.

Orientalis imperii res ſub Heraclii poſteris ab anno 641 ad 685. de ſexta Synodo contra Monothelitas.

CAPUT I.

a Nicephor. Brev. Theoph. Miſcell. in fine l. 18.

CONSTANTINUS Heraclii ex priori conjuge filius, *a* poſt hunc imperavit anno Chriſti 641, & quarto menſe à novercâ Martinâ veneno tollitur.

b Theophan. Zon. Cedren. Diac. in Miſcell. 18.

b Heracleonas cum Martinâ matre ſenis haud amplius menſibus regnat. quibus exactis, nares illi Senatus decreto, matri lingua præciditur: & fit Imperator.

Conſtans Imperator.

Conſtans Conſtantini filius, Heraclii nepos: qui religionis cultu avi, quàm patris ſimilis eſſe maluit. fuit enim Monothelita, cùm pater ejus catholicus fuiſſet.

Hac inſtinctus hæreſi Martinum Papam vi-

rum ſanctiſſimum, quòd Heraclii typo ſubſcribere juſſus, eum *a* cùm Monothelitarum errore damnaſſet in Synodo anno 649, per Theodorum Calliopam Exarchum Conſtantinopolim abripuit anno *b* 653, quo ſcilicet 13 Cal. Jul. in feria 4. indéque Cherſonam relegavit; ubi is anno 655 moritur, Indictione 14 Septembris 16. ut eſt in *c* Collectaneis Anaſtaſii. *d* Maximum quoque Monachum egregium fidei Catholicæ propugnatorem linguâ manúque truncatum in exilium deportavit.

A. 641 Chriſti ad 685.

a Anaſt. Collectan. & in Mart. Theophan. Miſcell. 16.

b Exilii ſancti Mart. hiſtoria in Collect. p. 79.

c Anaſt. Collect. p. 104.

d Ead. p. 196. & 264. Theophan. &c.

Quibus offenſus ſceleribus Deus, Saracenorum armis lacerari Romanum permiſit imperium. *e* Contra quos anno 654 infeliciſſimè navali prælio certavit. *f* Pertæſus inde Conſtantinopolis, in Italiam trajecit: ubi cum Langobardis nihilo ſecundiori Marte pugnavit. Eâ clade irritatus, furore barbarico Romam expilavit; & in Siciliam tranſmiſit. ubi cum ſex annis hæſiſſet, Syracuſis in balneo à ſuis interfectus eſt anno 668, *g* poſtquam imperavit annos 27.

e Theophan. Miſcell.

f Paul. Vvarn. 5. de geſt. Long. c. 10.

g Theophan. Zonar. &c.

h Conſtantinus hujus filius eodem imperare aggreſſus anno, Catholicum cultum reſtituit. Scribit Theophanes, ex eóque Paulus Diaconus, ambobus fratribus Tiberio & Heraclio nares juſſu ejus amputatas initio regni. At iidem anno ejus imperii 14, Chriſti 681, ejectos ab imperio eoſdem illos referunt, & Conſtantinum ſolum cum Juſtiniano filio rempublicam geſſiſſe. quæ minimè conſentanea ſunt.

Conſtantinus Imp.

h Theophan. Miſc. &c.

i Saraceni vincendo longiùs progreſſi, Conſtantinopolim ſeptem annis obſederunt. Sed cùm & Mardaitæ Libani incolæ eos domeſtico bello diſtinerent; & beatæ Virginis auxilio tuti Romani fortiter reſiſterent; pacem denique in annos triginta his conditionibus fecerunt; ut

i Nicephor. Brev. p. 99. & ſeq Theophan. Paul. Diac. 19 Cedren.

Bellum cum Saracenis proſperum.

A 641. Chriſti ad 685.

quos annis 365 aureorum millia penderent Romanis, ac virorum capita 50, equos nobiles 50. Saracenorum claſſis in reditu tempeſtate disjecta naufragio tota periit, quod pace datâ poſterius eveniſſe Theophanes, aliíque ſcribunt. Nicephorus poſteriorem pacem, & hujus cladis occaſione petitam à barbaris affirmat. Anno quinto Conſtantini oppugnare Saracenos cœpiſſe Conſtantinopolim prodit Theophanes, ex eóque Cedrenus, & Paulus Diaconus: nono verò pacem initam fuiſſe. Hoc modo falſum erit annis ſeptem obſeſſam eſſe; quos tam iſti quàm Nicephorus in Breviario numerant. Per idem tempus ignis ille, qui vulgò Græcus dicitur, à Callinico quodam excogitatus eſt: cujus ea vis eſt, ut in aquis ipſis ardeat. Saracenorum exemplum ſecuti *a* Avares, aliíque barbari, pacem ab Romanis impetrarunt. *b* quam biennio pòſt à Bulgaris, qui tum primùm, hoc eſt anno Chriſti 677, in Romanos fines impetum fecerunt, tributi annui pactione coactus eſt redimere.

Ignis Græcus repertus.

a Nicephor. Brev.
b Theophan. Diac.

Conſtitutâ reipublicæ tranquillitate, ad pacandam Eccleſiam Imperator conſilia ſua tranſtulit. *c* Quam in rem generale ſextum Concilium indixit, Agathone Romano Pontifice. *d* quod anno 680, Indictione 9, Novembri menſe cœptum, ſequenti anno terminatum eſt. In eo Concilio quinque probatis œcumenicis ſynodis, decretum eſt, duas in Chriſto voluntates, ac totidem actiones eſſe, quot in eo ſunt naturæ: & qui ſecus docuerant, pro hæreticis damnati, Sergius, Pyrrhus, Cyrus, Paulus, aliíque. quibus & Honorius in Actis adjungitur Romanus Pontifex, qui Heraclio imperante ſederat. Verùm hanc ab illo calumniam depellit *e* Joannes IV. qui tertius ab eodem Pontificatum tenuit.

c Nicephor. Brev. p. 109.
d Anaſtaſ. in Agath. Theophan. Diac. 19. Zon. Cedr.
Sexta Synodus.
Honorius Papa defenditur.
e Joan. Ep. ad Conſtant. in Collectaneis Anaſt.

nuit. ubi Honorium docet Sergio de unâ in Chriſto voluntate ſubdolè interroganti, reſpondiſſe duas non fuiſſe repugnantes & contrarias, cujuſmodi in nobis experimur: cæterùm naturas in illo duas, ac voluntates totidem ab eo agnitas fuiſſe. *a* Obiit Conſtantius anno 685, cùm imperaſſet annis 17.

A 641. Chriſti ad 685.

a Niceph. p. 309. Theoph. Diac. Zonar. Cedren.

Occidentalis orbis hiſtoria ad ſuperius intervallum pertinens: maximè Francorum. tum qui viri pietate ac doctrinâ illuſtres habiti.

CAP. II.

IN Francia Dagobertus mortuus eſt *b* anno regni 16, Chriſti 644, Januarii 19, cui ex Nanthilde *c* monacha natus eſt Chlodoveus: *d* cùm antè Sigebertum ex Ragintrudâ pellice genuiſſet anno 629, hoc eſt ſeptimo poſt prius exordium regni. Sigebertus Auſtraſiæ Rex puer adhuc à patre factus erat anno 632. Chlodoveo relicta cætera, *e* hoc eſt Neuſtriæ, Burgundiæque regna, ſub Nanthildis matris tutelâ; *f* addito & Ægâ Palatii magiſtro, viro laudatiſſimo. Natus erat Chlodoveus annos 12. ortus eſt enim *g* anno Dagoberti 12. à priore, ut apparet, exordio; Chriſti 633.

b Fred. 79.
c Idem c. 58. Aimo. 4 c. 59.
d Fred. 59. Aimo. 4. c. 20.
e Frede. 76. Aimo. 4. c. 27.
f Fred. 80.
g Idem 76.

h Ægâ mortuo anno 646, Erchenvaldus Major domus in Neuſtriæ regno; Flaochatus in Burgundia, creantur. Pipino verò anno eodem extincto, Grimoaldus ejus filius in Auſtraſiâ Sigeberti regno ſimili dignitate functus eſt.

h Idem 83. & ſeq. Aimo. 4. c. 37. & ſeq.

i Sigebertus deſperatâ prole, Hildebertum Grimoaldi filium adoptat, ſucceſſorémque deſtinat *k* anno regni ſeptimo, Chriſti 651. Sed cùm præter ſpem Dagobertum genuiſſet, eo in fidem Grimoaldi tradito, moritur anno Chlodovei Regis 11, Chriſti 554 Grimoaldus attonſum Dagobertum miſit in Scotiam, & Hilde-

i Appen. Aimo. Sig.
k Trithem.

A 641 Chriſti ad 685.

bertum filium ad regnum extulit. Quâ offenſi perfidiâ Franci, comprehenſum Grimoaldum Chlodovei judicio ſiſtunt: qui eo carcere damnato, ſubmotóque Hildeberto, ſuum ipſe filium Hildericum Regem Auſtraſiis dedit: *a* quem ex Bethilde Saxonicâ cum aliis duobus, Chlothario, & Theodorico ſuſceperat.

a Fredeg. 91. Aimo. 4. c. 43.

Chlodovei pietas

Chlodovei porrò laudatur in Annalibus ſingularis erga pauperes benignitas: *b* quibus ut in ſummâ annonæ penuriâ ſuccurreret, aurum & argentum omne, quo ſanctorum Dionyſii & ſociorum Martyrum ſepulchra pater illius ornarat, abradi juſſit, & in illos dividi. Id anno ejus regni 14 Aimoinus imputat. qui in Chriſti cadit 657.

b Aimo. 4. c. 41.

c Aimo. ib. Antiq. Monaſt. S. Dion. l. 3. c. 4.

S. Dionyſii cœnobio immunitas data.

c Atque ut hanc qualemcumque ſacri loci compenſaret injuriam, biennio poſt, celeberrimo Epiſcoporum conventu habito, ſancti Dionyſii cœnobium, quod ad Urbem pater illius exſtruxerat, ab Epiſcoporum omnium juriſdictione immune eſſe ſtatuit; Landerico Pariſiorum aſſentiente Præſule: quâ de re edita ſanctio legitur 10 Cal. Jul. anno 16 Chlodovei.

d Part. 2. l. 4. c. 16.

Ebroinus.

e Sig. A. C. 62.

d Obiit Chlodoveus anno 660, regni 17. eodémque tempore Erchenvaldo palatii præfecto mortuo, Franci Ebroinum ſubſtituunt, crudelitate ac perfidiâ famoſum hominem. *e* Quo ex tempore ſolutis in luxum & inertiam Francorum Regibus, ad palatii præfectos paullatim rerum ſumma pervenit: cùm per eos administrarentur omnia, reges verò ſolo contenti nomine, regiâ ſe continerent; nec niſi ſemel quotannis Calendis Maiis in conſpectum populi venirent. Quod *f* & Græcorum in Annalibus legitur, cum hac ineptiſſima fabula: Francorum Reges, porcorum inſtar, ſetoſum tergum habuiſſe, appellatóſque ideo *trichorachatos*.

f Theoph. ad annum 1 Leonis Iſaur. Miſcell. l. 22.

a Chlotharius, qui Chlodoveo patri ſucceſſerat, poſt annos regni 4 extincto, circa annum Chriſti 664. Theodoricus ejus frater brevi ſpatio præfuit. Hujus enim pertæſi citò Franci, Childericum, qui Auſtraſiæ regnabat, Regem eligunt: Theodoricum cum Ebroïno detonſos in monaſterium includunt; illum in S. Dionyſii ad Lutetiam: hunc in Luxovienſe. Childericus annis in regno tribus decurſis, Chriſti 667, à Bodilone nobili Franco, quem ad ſtipitem alligatum virgis affici juſſerat, cum uxore gravidâ interfectus eſt poſt Paſcha. cujus filius Chilpericus *b* in quodam diplomate Corbeienſi ſubſcriptus legitur anno 1º regni ſui: cujus nulla uſquam fit mentio. ſtatímque *c* Theodoricus ad regnum vocatur: cui Leudeſius prætorii magiſter attribuitur Erchenvaldi filius.

d At Ebroïnus è Monaſterii latebris erumpens, Præfecturam palatii rurſus invadit, occiſo Leudeſio, necnon *e* S. Leodegario Auguſtodunenſi præſule: quem diris tormentis excarnificatum, & in Epiſcoporum Concilio dignitate ſpoliatum gladio plecti juſſit. Id anno 685 Sigebertus retulit. *f* quo reverâ celebratum legitur Concilium illud in Villâ regiâ. Ut errare neceſſe ſit eos, qui S. Leodegarii necem in annum conferunt 672. *g* cùm anno ſeptimo Theodorici, Indictione 2, hoc eſt anno Chriſti 674, ſubſcriptus legatur, Vindiciani literis.

Multi per illa tempora ſanctitate florentes extitêre viri; præſertim in Galliis. Inter quos SS. Eligius & Audoënus inſignes memorantur Epiſcopi; ille Noviomenſis; hic Rothomagenſis, eodem facti die, *h* anno 3 Chlodovei, Chriſti 646. nempe die 14 menſis tertii, qui eſt Maius; quæ Dominica fuit ante Litanias majores. *i* Obiit Eligius anno ætatis 70, ſub ini-

A 641 Chriſti ad 685.

a Fredeg. 93. 94. Aimo. 4. c. 44. Sig.

Childericus regnat.

b Meminit P. Sirmond. in Not. ad To. 1. Conc. p. 620.

c Vita S. Leodeg.

d Fredeg. 96. Sig. Aimo. 4. c. 44.

Ebroïni crudelitas in S. Leodeg. & alios.

e Urſinus in Vita S. Leod. 2. Oct. apud Sur. Sig. Fredeg. Aimo.

f To. 1 Conc. Gallic. p. 510.

g Balderic l. 1. Chron Camerac c 25. Vide Sirmon. Not. ad 1. Tom. Concil. Gall. p 6 o.

Viri SS. in Galliis.

h Audo. in Vita S. Elig. lib 2. c 1.

i Audo. ibid. c. 32.

A. 641. Chriſti ad 685

tium Chlotharii. *a* Audoënus porrò nonagenarius moritur, cùm annum Epiſcopatus 44 ageret. Præter hos Epiſcopi ſanctiſſimi Chlodoveo rege, *b* Remaclus Trajectenſis, Autbertus Cameracenſis, Theodardus Trajectenſis martyr; cui Lambertus ſucceſſit: qui & ipſe poſtea martyrium obiit anno 2. Childeberti, hoc eſt Chriſti 696. *c* Audomarus Tarvanenſis: qui, dum S. Vedaſti reliquiæ transferrentur, viſu; quem præ ſenio perdiderat, ſibi reſtituto, eodem rurſus ut careret, obtinuit, potiorem ratus oculorum incolumitate mentis aciem. Privati quoque Gallias exquiſitâ ſanctimoniâ decorarunt; Furſeus, Foillanus, Ultanus: qui ex Hiberniâ profecti, cœnobia condiderunt. Jodocus Britonum regis filius, qui ſpretis opibus, ſolitariæ ſe vitæ dedidit. *d* Illuſtris fuit & S. Bathildis Chlodovei uxor; quæ Corbeienſe, & Calenſe monaſteria condidit: necnon Itta Pipini vidua, quæ cum Gertrude filiâ Deo ſe conſecravit.

In Britanniis haud pauci eodem ſanctitatis ornamento claruerunt. *e* ſed præ cæteris ſanctus Oſvvaldus, qui contra Gentiles pro patriâ dimicans, in prælio cecidit.

In Hiſpaniâ laudatur Bambæ Regis pietas. qui ærâ 714, ut ait *f* Rudericus, hoc eſt anno Chriſti 676. ut autem Vaſæus in Chronico ſcribit, anno 672, regnum, quod ſibi conſenſu omnium delatum fuerat, vi coactus eſt capere. quod poſtquam ad annum uſque decimum geſſit, eo abdicato, monachum ſe fecit, ut ad cæleſtem in terris capeſſendam vitam eſſet expeditior. *g* Item ſanctus Ildephonſus Toletanus Epiſcopus: qui ob ſuſceptum adversùs hæreticos B. Virginis patrocinium allatâ cælitus ab eâ veſte donatus eſt.

a Vita ſancti Audo. Aug. 24.

b Sigeb.

c Sigeb. A. 658.

d Sigeb. A. 661.

e Bed. l. 3. cap. 6. & 9. Hiſt. Ang.

f Ruder. Tolet. l. 3. c. 1.

g Ruder. 2. c. 14.

A. 685. Chriſti ad 717.

Quæ ſub Juſtiniano II, Leontio, Tiberio, Philippico, Artemio, ac Theodoſio in Oriente contigerunt ab anno 685 ad 717. ac de appendice Synodi ſextæ in Trullo.

CAP. III.

JUSTINIANUS ſecundus, *a* ab præciſis, ut poſtea dicetur, naribus, cognomento *Rhinotmetus*, Conſtantino patri ſucceſſit anno Chriſti 685, *b* anno natus 16. Qui puerili levitate, & impotentiâ publicam rem peſſundedit. Mardaïtas Libani incolas, unicum Saracenici terrorem nominis, ac robur imperii, de Libano detraxit. Pòſt *c* anno imperii 7, pacem cum iiſdem Saracenis initam pari ſtoliditate diſſolvit, Sclavorum fretus auxiliis. à quibus deſtitutus, partam jam victoriam turpi corrupit fugâ. Quo ex tempore Muhammed Arabum princeps Romanos fines impunè vaſtavit. Ad eàm bellicis in rebus, conſiliiſque temeritatem; cùm domi quoque crudelitatem ac rapacitatem adderet, in populare incurrit odium. Itaque duorum hortatu Monachorum, Pauli & Gregorii, *d* Leontius Patricius ad regendam Helladem ab Juſtiniano miſſus è carcere, hunc ipſum comprehendit, naſóque mutilatum, in Cherſonam relegavit anno 695. ſicque promiſſum ſibi jamdudum iiſdem à Monachis ex ſiderum peritiâ principatum adeptus eſt; quem triennio geſſit.

a Theophan. Paul. Diac. l. 19. Zonar. Cedren.
b Nicephor. Brev.
c Theophan. Miſcell. 19.
d Niceph.

e Leontio imperante, Carthago ab Saracenis expugnata anno 698. Ad hanc recuperandam navalis ab Leontio miſſus exercitus, malè geſtâ re offenſionem illius veritus, Apſimarum quendam ad imperium provexit, eúmque Tiberium appellavit.

e Nicephor. Brev. Theophan. Diac. Zon. Cedr. *Leontius Imp.*

f Tiberius Apſimarus anno eodem 698 Leontium pari, ac Juſtinianum hic effecerat, clade

f Nicephor. Theoph. Miſcell. Iid. *Tiberius Apſimarus.*

A 685. Chriſti ad 717.
a & Miſcell. l. 21.
b Theoph. Miſcell. Niceph. Brev. Anaſt. in Joan. 7. Zon. Cedr.
Juſtinianus denuo regnat.

naſi deformem redditum, monaſterio ſepſit. Sub hoc, Saracenorum ducenta millia ab Romanis in Syriâ conciſa proditum eſt *a* à Theophane anno Tiberii tertio. Imperavit annos 7. *b* Etenim Juſtinianus ad Chaganum Regem Abarum à Cherſonâ fugiens, ejus ſororem, an filiam, duxit in matrimonium. cujus indicio paratis à ſocero compertis inſidiis, ad Bulgaros tranſiit. quorum ope reſtitutus poſt decem annorum exilium, anno 705 novum imperandi habuit exordium. Primùm omnium Apſimaro ac Leontio diu traductis per Hippodromum, & illuſis, cervices incîdit. Pace deinde, quam cum Bulgaris pepigerat, temerè violatâ, ingrati in eos, à quibus erat adjutus, animi pœnas clade ſuorum & ignominiâ perſolvit anno imperii 4. Ad extremum Cherſonitis offenſus, quò ab iis inſidias ſibi factas eſſe meminerat, validâ in eos claſſe miſsâ, pene omnes mactari fecit. Quam Octobri menſe redeuntem claſſem immanis tempeſtas naufragio demerſit, quo tria & ſeptuaginta hominum millia perierunt. Juſtinianus cladis tantæ ſecurus, cùm id unum ferret ægrè; quòd in illâ Cherſonitarum ſtrage parvulorum ab cæde miles abſtinuiſſet, novam ad illos jugulandos claſſem eò duxerit. Verùm tam efferatæ crudelitatis odio commoti principes Bardanem Philippicum Imperatorem renuntiant anno 711, cum ſextum ab recuperato imperio Juſtinianus ageret annum. qui juſſu Philippici cum filio ſuo Tiberio jugulatus eſt. Refert Anaſtaſius in vitâ Conſtantini Papæ, hunc ipſum ab Juſtiniano Conſtantinopolim excitum, Româ profectum eſſe Octobris 5, Indict. 9. (eſt hic annus 710) & illic ſummo exceptum honore, Romam rediiſſe Octobr. 24, Indict. 10. (qui eſt annus 711) ac poſt menſes

Juſtiniani crudelitas.

Philippicus Imperat.

tres nuntium allatum eſſe Romam de Juſtiniani nece. Quare ſub finem anni 711, vel ineunte 712, Juſtinianus interfectus eſt. *a* Barbarum hujus principis & immitem animum teſtatur nefaria vox ex ore illius excerpta, cum periculoſâ exortâ tempeſtate, monenti cuidam, uti votum Deo faceret, ſe ſi ex illâ incolumis exiret, inimicis omnibus parciturum; *Immò, miſerè hic peream*, reſpondit, *ſi vel uni pepercero.*

A. 685. Chriſti ad 717.

a Theophan. Miſcell. 20. Zonar.

Philippicus *b* partum per ſcelus imperium ſtolidè ac negligenter adminiſtravit, atque ab Juſtiniano collectas opes nimiis, nec utilibus profudit impenſis. Pulſo Cyro, Conſtantinopolitanam ad ſedem Joannem extulit, impurum & hæreticum hominem. quo adjutore, per factionis ejuſdem Epiſcopos ſextam abrogavit Synodum anno 712, ac Monothelitarum redintegravit hæreſim. Cujus impietatis ultorem ſubinde Deum expertus eſt. *c* Poſtquam enim biennium, ac menſes aliquot imperavit, cùm equeſtri dato certamine poſt prandium in ſeceſſu meridiaretur, à conjuratis arreptus, oculíſque privatus eſt pridie Pentecoſtes: quæ Junii 4 anno iſto 713 incidit. *d* Quam in Pentecoſtes vigiliam natalem Conſtantinopolis diem conveniſſe falsò Nicephorus ac Theophanes aſſeverant.

b Nicephor. Brev. Theophan. Paul. Diac. Zonar. Cedr.

Sextam Synodum abrogat Philippicus.

c Theoph. Niceph. Miſcell. &c.

d Vide Notas ad Breviar. Niceph. p. 198.

e Artemius, qui à ſecretis erat Philippico, mutato nomine dictus Anaſtaſius, eodem Chriſti 713 imperavit anno, quod *f* Acta publica liberatæ à dæmonio virginis Indictione 12, Octobri menſe, imperante Anaſtaſio, teſtantur.

Anaſtaſius Imp.

e Nicephor. Theophan. Diac. Zon. Cedr.

Magnam iſte contra Saracenos claſſem inſtituit, qui ad Rhodum inſulam cædendæ materiæ cauſsâ naves appulerant. Sed ortâ in exercitu ſeditione, occiſóque duce, milites Adramytti Theodoſium quendam tributorum exactorem, hominem quietum, ad capeſſendum

f Baron. ad A. 713.

A. 625. Chr. ad 717.

imperium invitum ac latitantem adigunt. Anaſtaſius rebus ſuis diffuſus; acceptâ fide, & imperii poſitis inſignibus, Monachum ſe fecit. ac Theſſalonicam tranſlatus eſt, anno Chriſti 715, cum imperaſſet annos duos. Fuit hic apprimè literis excultus, & Catholicarum fautor partium. Itaque Joanne hæretico rejecto, S. Germanum Epiſcopum Cyzico Conſtantinopolim tranſtulit Indictione 15, ut ſcribit Theophanes, hoc eſt anno 715.

a Nicephor. Brev Theoph. Diac. Zonar. Cedren. *Theodoſius.*

a Theodoſius Adramyttenus quaſi per ludicrum factus Imperator, annos circiter duos regnavit, uſque ad annum 717; quo Leoni Iſaurico militaribus ſuffragiis evecto ſponte ceſſit imperio; & cum filio ſuo in Clericum detonſus, quod reliquum habuit ætatis in otio tranſegit. Mortuus eſt Epheſi, ait Cedrenus: & hanc vocem tumulo ſuo juſſit inſcribi, Ὑγίεια, id eſt, *Sanitas*. Quinetiam poſt obitum fama eſt ipſum miraculis inclaruiſſe.

b Nicephor. Brev. Theophan.

b Eo regnante Muſalmas Saracenorum princeps Conſtantinopolim aggreſſurus in Aſiam excurrit, & Cappadociam occupavit.

c Theoph. ad annum vet. Pogonati Extat Synod. cum Com. Zon. & Balſam. Vide Part. 2. l. 4. c. 14. d Anaſt. in Serg Beda de ſex ætat.

c Juſtiniano rerum potiente, annóque Chriſti 707. Conſtantinopoli in Trullo (ita Palatium nominant) conventus Græcorum Præſulum habitus eſt; à quo canones conditi ſunt 105. Quam ſynodum πενθέκτην, id eſt, *Quiniſextam* vocarunt, velut ad ſupplendas 5, & 6 œcumenicas Synodos, in quibus nulli erant canones editi. *d* Sed iſti canones ineptè, ac præter jus omne perſcripti, Romanorum decreto Pontificum auctoritate caruerunt.

Occidentalis orbis res, præſertim in Gallia, & Hiſpania, eodem illo ſpatio. De poſtremis Francorum Regibus è Merovei ſtirpe; ac de Saracenis Hiſpaniam invadentibus. de viris item ſanctitate vitæ conſpicuis. A 685. Chriſti ad 717.

IN Galliis Theodorico Occidentalis Franciæ regnum, quod Neuſtriam vocabant, nomine tenus obtinente, Palatii præfectus Ebroïnus immani tyrannide ſæviebat. Auſtraſiæ regnum Præfectis itidem palatii parebat. Vvolfoaldo mortuo Pipinus Anſegiſi filius eam dignitatem cepit, *a* anno Chriſti 687. Qui initio cum Theodorico, & Ebroïno congreſſus acie vincitur: ejúſque collega Martinus contra datam fidem ab Ebroïno perimitur. Ebroïnus ipſe anno, ut apparet, 688, hoc *b* eſt tertio poſt S. Leodegarii necem, ab Hermenfrido confoſſus eſt. Tum verò Pipinus Theodorico ſuperato, utriuſque regni magiſterium tenuit *c* anno 691, ſummus vir, & Francorum imperio digniſſimus; niſi quòd hujus memoriam labes una libidinis obſcurat. Habuit enim, præter Plectrudem nobilem conjugem, Elpaidem pellicem; è quâ ſatus eſt Carolus Martellus: quo uno poſtea Francici nominis dignitas ſtetit. *d* Hinc illius intemperantiam caſtigare auſus Lambertus Epiſcopus Leodienſis, à Dodone fratre Elpaidis obtruncatus eſt. cui ſanctus Hubertus ſuffectus eſt. quod anno 698 Sigebertus retulit. CAP. IV. *a* Fredeg. Chr. Sigeb. *Pipinus major domus.* *Ebroïnis mors.* *b* Urſinus in S. Leodeg. 2. Oct. ap. Sur. *c* Brev. Franc. Reg. Fred. g. *d* Sigeb. *S. Lambertus*

e Pipinus domitis Friſonibus, eorúmque duce Rathobodo, ac Franciæ regno ſeptem & viginti annis ſumma æquitate geſto, moritur *f* anno 714. cui Carolus ſucceſſit, ex Elpaide ſuſceptus; de quo poſtea. Nunc cæteros ad Pipinum uſque Caroli filium Franciæ Reges exequar. *e* Fredeg. 101. *f* Annal. Pith. Sig.

T 3

A. 685. Chr. ad 717. qui ſolo nomine cenſentur, cùm poteſtas omnis penes Palatii Præfectos, quos *Majores* nominant, deinceps fuerit.

a Vide Part. 2. l.4. c.16. *a* Theodoricus, Chlodovei ſecundi filius, circa annum Chriſti 690 obiens, Chlodoveo filio, ejus nominis tertio, vacuam reliquit nominis Regii poſſeſſionem: quam ille quatuor annis obtinuit, ac mortuus anno 694, Childeberto fratri tradidit. Childebertus annum numeravit regni *b* 17, mortuúſque *c* eſt anno 711.

b Geſta Franc. Epit. c. 25. c Frag. Cod. Nazar. d Geſta Franc. c. 52. Aimo. 4 c. 51. Ivo. e Iid. *d* Dagobertus ejus filius regnavit annos 5. quem anno 715 obiiſſe Annales Pithœani referunt.

e Huic Franci Danielem quendam Clericum ſubſtituunt, regiæ, ſed haud ſatis compertæ familiæ; quem nomine mutato Chilpericum vocant.

f Annal. Pith. Sigeb. *f* Huic Raginfredus Palatii præfectus adjungitur. Uterque ab Carolo Martello ſuperatus, ad Eudonum Vaſconum regulum profugit. Sed eo quoque fracto, & in fugam conjecto, Chilpericus Carolo deditus anno regni 5, moritur, g Annal. Pith. *g* Chriſti 720. Eodem anno Carolus Theodoh Sigeb. ricum Regem conſtituit. qui *h* annos 15 regnavit. Itaque deceſſit anno circiter 735.

i Probat Sirm. in Not. ad Tom. 2. Conc. Gall. p 621. Poſt hunc *i* interregnum fuit annorum circiter 7, quibus vertentibus, poſtremus Merovei poſterorum Childericus III anno 742 iniit. qui ad annum uſque 752 imaginem habuit regni. Siquidem hoc ipſo anno Pipinus Hildericho in monaſterium incluſo, ac detonſo, Francorum Rex appellari cœpit; qui annus ab exordio regni Francorum, id eſt ab anno Chriſti 420, numeratur 353.

Saraceni Hiſpanias invadunt. At in Hiſpaniam effuſi ex Africa Saraceni, Ruderico regnante, Gothos oppreſſerunt, à Juliano acciti comite: cujus filiam, an uxorem,

Rudericus Rex ſtupro violarat. Initium cladis iſtius *a* anno Hegiræ 91, æræ Hiſpanicæ 750, notat Rudericus. Eſt hic annus Chriſti 712. *b* Biennio pòſt Rudericus Rex magno commiſſo prælio proditus à ſuis, ac deſtitutus occubuit. *c* Sic Hiſpania Saracenorum in poteſtatem venit. Gothorum reliquiæ in Aſturibus, & Cantabris receptum habuerunt: ibique, propulſatis fortiter barbaris, veteris regni poſſeſſionem utcunque tenuerunt, duce Pelagio: qui primus Aſturibus regnavit.

A 681. Chriſti ad 717.

a Ruder. Tol. 3. c. 18.

b Ibid. c. 19.

c Ruber. Tol. 4. c. 1.

Sanctitatem ſuam haud pauci intervallo iſto probarunt: in Anglia Cuthbertus: quem circa annum 685 Epiſcopum factum *d* Beda teſtatur. *e* Indidem & Vvilebrordus cum duodecim profectus ſociis, & in Friſiam à Pipino miſſus, barbaris Evangelii lucem intulit, ſedémque Trajecti conſtituit anno, ut habet Sigebertus, 697. quo ſanctum Kilianum martyrium obiiſſe prodit. Britanniam quoque ſuam non minùs pietate, atque doctrinâ, quàm hiſtoriâ, celebravit Beda, qui ad annum uſque 735 Chriſtianas illius gentis origines pertexuit. Gallias eodem tempore Monachi ſanctiſſimi decorarunt, Vandregiſillus Fiſcanenſis & Fontinellenſis monaſteriorum conditor, cujus anno 692 Sigebertus meminit. *f* Urſmarus Lobienſis fundator cœnobii: Bertinus Abbas Sithienſis: *g* S. Ægidius, qui è Græciâ veniens Provinciam illuſtravit, Childeberto regnante, anno 709. Sigebertus idem ſcribit, Archangeli Michaëlis indicio rupem eam, quæ in Abricatenſi diœceſi illius nomine, ac religione colitur, conſecratam fuiſſe ab Autberto Epiſcopo.

Sancti viri.

d 4. Hiſt. c. 6. & ſeq.

e Sigeb. anno 692. & 697.

Beda.

f Sigeb. 658.

S. Ægidius.

g Id. 715.

S. Michaelis templum in Gallia.

A. 717. Chriſti ad 741.

De Leone Iſaurico, Iconoclaſtarum hæreſi, ac cæteris rebus Orientis ab anno 717 ad 741. Tum de occidentalibus, déque Carolo Martello, & Saracenis ab eo deletis.

CAP. V. *Leo Iſauricus.*

OBSCURO in Iſauriâ genere natus Leo, qui priùs Conon appellabatur, imperium adiit anno 717, Indictione 15, Martii 25 die, ut ſcribit *a* Theophanes. *b* Saracenos, vaſtatâ Aſiâ, & expugnatâ Pergamo, Byzantium obſidentes magnâ eorum clade repulit, ſub ipſum imperii primordium. Tiberium in Siciliâ tyrannum per duces ſuos oppreſſit, & Occidentem pacavit anno 719. Demum conceptam olim in animo contra ſacras imagines impietatem, Judæo uſus auctore, protulit anno 726: *c* quo per ſatellites ſuos Salvatoris dejecit imaginem. Quibus à populo cæſis, ardens iracundiâ princeps, crudeliſſimè cædem illorum eſt perſecutus: atque in doctorum præſertim collegium ſæviit, ex omnium profeſſoribus artium collectum; cùm eos incaſſum ad perfidiæ communionem incitaſſet. *d* Quam illius improbitatem Helladis & Cycladum defectio, ac ſecundus in eâ opprimendâ ſucceſſus acriorem fecit anno 727. Itaque trienio pòſt, contra venerandas imagines edictum ferale propoſuit, *e* Indict. 13, Januarii 7, feria 7, hoc eſt anno Chriſti 730. Germanus Epiſcopus nequicquam ſe furori illius interponens, ſponte ſe abdicavit, eíque ſubſtitutus eſt Januarii 22 die Anaſtaſius impietatis particeps, cùm centeſimum ferè ætatis ageret annum Germanus: quippe quem anno 726 quinque & nonaginta annos habuiſſe Gregorius II aſſeverat in Epiſtolâ 2, quæ eſt in 7 Synodo. Complures antiquæ tenaces fidei variis à tyranno cruciati-

a Theoph. ad annum ultimum Leonis Paul. Diac. 2. c. 1. 32. Niceph. Brev.
b Theophan. Paul. Diac. 21. Cedren. Zon.
c Theophan. Paul. Diac. 21. Cedren.
d Theoph. Niceph. Brev. Diac. Cedr.
e Theophan. Diac. Niceph.

buſac pœnis affecti, glorioſos exitus habuerunt. *a* Hanc Leonis inſaniam Gregorius ſecundus Romanus Pontifex cùm per literas cohibere non potuiſſet, de Concilii Romani ſententiâ, Imperatorem, ejuſque contactos hæreſi *b* ſubjecit anathemati: ac Romam, & quicquid Italiæ reliquum erat, à Græcorum abſtraxit imperio, tributáque pendere iis ultrà prohibuit.

A. 717 Chriſti ad 741.

a Theophan. Diac. Anaſt.

b Zonar.

Roma & Italia à Græcorum imperio abſtracta.

Ob hæc ardens irâ Leo, contra rebelles Italos claſſem adornavit. *c* quæ in Adriatico tempeſtate periit anno 731. Paullo antè per Exarchos Ravennates, ac Longobardorum Regem Luitprandum *d* Romam cum Pontifice ipſo conatus eſt opprimere. Sed invicti animi Pontifex imminentem urbi Longobardum adiit ultrò, eúmque conſtantiâ, & oratione ſuâ ſic inflexit, ut ad ejus pedes accidens, quicquid rogatus erat, prolixè faceret.

c Theophan. Cedren.

d Anaſt. in Greg.

e Vehemens anno Leonis ultimo terræ motus extitit, Indictione, ait Theophanes, 9. Octobris 26, feria 4, hora 8 (ut hic annus Chriſti fuerit 740.) quo Thraciâ Bithyniáque quaſſatâ; ac præſertim Conſtantinopoli, Nicomediæ ac Nicææ ingens ſtrages accidit. Nicææ, præter unum templa omnia corruerunt. Ea calamitas Imperatori novi quæſtus occaſionem præbuit. Nam ad muros reficiendos tributorum auxit modum: quod deinceps perſeveravit. *f* Moritur ex intercute, ſive inteſtinorum dolore, anno Imperii exacto 24, ſupérque menſibus 3, Junii 18, Indict. 9, Chriſti 741.

e Niceph. Breviar. Theoph. Diac. Zonar. Cedren.

f Iidem.

Qui idem annus 11 Calend. Novemb. Carolo cognomento *Martello*, ſive *Tuditi* ultimus fuit, cùm jam annum octavum & viceſimum Franciam adminiſtraſſet fortitudine princeps bellicâ, rebúſque geſtis inclytus. *g* Pipino patre mortuo anno 714, in cuſtodiam conjectus à novercâ

Carolus Martellus.

g Ann. Pith. Fredeg. 104. & ſeq.

A. 717. Chr. ad 741. Plectrude, indéque dilapſus inſequenti anno, Raginfridum majorem, ut tum dici mos erat, domus electum laceſſere auſus, ab eóque primò

a Fredeg 106. victus, poſteà ſuperior fuit *a* anno 717, duodecimo Calend. April. *b* Dominico die. Eundem

b Geſta Franc. Epit. l. 1. c. 53. Aquitaniæ ducis Eudonis auxilio fretum iterata fudit acie anno 718. Saxones exinde, Alemannos, Bajoarios, Noricos, &c. Eudone fugato, Aquitanos ſubegit. Eudo rebus ſuis diffiſus Saracenos ex Hiſpaniis cum eorum Rege Abdirama in ſubſidium excivit anno 725. quibus ſacra profanáque latè populantibus occurrit Carolus, eóſque internecione concidit. Cæſa ſunt uno

Mira ſtrages Saracenorum die ad trecenta ſeptuaginta quinque millia: cum ex Francis 1500 haud amplius deſiderati

c Anaſtaſ. in Greg. 2. p. 97. ſunt; ut ſcribit *c* Anaſtaſius. Mox Burgundia, Lugdunóque potitus anno 727; inſequenti, Eudone vita functo, Aquitaniam invaſit. Saracenos iterum, ad ulciſcendam ſuorum ſtragem, Galliam incurſantes magno numero proſtravit anno 731; & Avenionem ab illis captam recepit. Tum Narbonenſem, quam ii cum Hiſpania, cui contributa erat, occupatam tenebant, aggreſſus, caput ejus Narbonam, ac reliqua deinceps expugnavit oppida; cæſis, qui ad opem

d Tom. 1. Concil. Gall. Epiſt. Gr. 3. ferendam ſæpiùs accurrerant, Saracenis. *d* Poſtremò Luitprandum Longobardorum regem Romanæ infeſtum Eccleſiæ, à Gregorio III imploratus, minis abſterruit. Hæc Francorum Annales veteres à Pithœo editi, Fredegarius, Sigebertus, Aimoinus.

S. Joannes Damaſcenus. Leone imperante claruit in Syria S. Joannes Damaſcenus; qui pro ſacrarum imaginum cultu ſtylò decertavit. In Germania S. Bonifacius

e Tom. 1. Concil. Gall. p. 512. provinciæ hujus Apoſtolus, Romæ conſecratus Epiſcopus *e* Decembri menſe, Indictione 6, anno 722, Chriſtianam ibi religionem longo tem-

pore propagavit. Sequenti verò anno S. Eucherium Aurelianenſem in exilio deceſſiſſe, in quod actus erat à Carolo, auctor eſt Sigebertus. A. 741. Chr. ad 800.

De Orientalis imperii rebus ſub Copronymo, Leone, Conſtantino, & Irene, ab anno 741 ad 800.

HÆRETICO patri, ac nefario ſucceſſit teterrima longè ſoboles Conſtantinus: qui ab ſtercore, quod baptiſmo infans admotus in aquam eliſerat, *Copronymi* cognomen meruit, *a* ex quo S. Germanus Patriarcha, qui cum baptizabat, haud vanum impietatis illius omen accepit. Id accidit *b* anno Leonis 3, Chriſti 719 Octobr. 25. Proinde regnare cœpit anno ætatis labente 22, Chriſti nempe 741. Huic Irene Chagani regis Avarum filia nupſerat *c* anno 732. quæ Chriſtianis incitata ritibus, ſinceram pietatem conſtanter tenuit. CAP. VI. *Copronymus.* *a* Theophan. Diac. Cedr. Zonar. *b* Theophan. Diac. l. 21. c. 14. *c* Nicephor. Brev. Theophan. Diac. l. 22.

Conſtantinus Artabaſdum Annæ ſororis virum initiò æmulum habuit imperii, inviſus ipſe vulgo, ob hæreſin, & peſſimam indolem haud obſcuris indiciis compertam. Excluſus itaque Conſtantinopoli profugit, Artabaſdo Imperatore ſalutato: qui Catholicum cultum ilicò reſtituit. Verùm anno 743, *d* Indict. 12, Septembri menſe, à Conſtantino captus cum filio, excæcatúſque eſt. *Artabaſdus.* *d* Theophan. Miſcell. 22.

e Dira hoc imperatore peſtis ab anno 747 ad triennium producta, ac Siciliam, Calabriam, & Orientem pervagata; præcipuè Conſtantinopoli adeò ſæviit, ut & locus ſepeliendis cadaveribus; & qui ea ſepelirent, propè deficerent. Super hoc Saracenorum, Sclavorum, & Bulgarorum bellis appetitus; ab iis etiam præliis ſuperatus aliquot; cùm adversùs eoſdem exercitum duceret, lethali & ignota medicis ægritudine *e* Nicephor. Brev. Theoph. Cedren Diac. Zonar.

A 741. Chriſti ad 800.
a Theophan. Paul Diac.
b Cedr. Theophan. Zon.
Copronymi deſperata vox.

correptus, & in navigium impoſitus, miſerandam efflavit animam, *a* Septemb. 14 die. Indict. 14, Chriſti 775; cùm imperaſſet annos 34, menſéſque propemodum 3. *b* Moriens *ſe ob dehoneſtatam B. Virginem Dei genitricem æterno damnatum incendio* teſtatus eſt; eíque deinceps venerationem juſſit tribui. Hic exitus perfidi, & crudeliſſimi principis fuit. *c* qui ſacroſanctam Virginem Dei matrem eſſe: Chriſtum ipſum negabat Deum: ſanctis honorem haberi vetabat; ſacras imagines everterat. *d* quas etiam conciliabulo Conſtantinopoli epiſcoporum 338 coacto damnandas curavit Indictione 7, anno 754. Monachis potiſſimùm infenſus, quorum ille magnum numerum, ut & aliorum ordinum, quos ab impietate abhorrere ſua cognorat, variis ſuppliciis affecit.

c Theoph. ad annum ejus 1. Paul. Diac. 22. c. 3.
d Niceph. p. 103. Theoph. Miſcell. 22. c. 24.

Ejus anno 10 Solis defectio contigit Auguſti 15, (ut ait Theophanes) feria 6, hora 10; qui eſt annus Chriſti 760. Unde Conſtantini initium adſtruitur.

Leo Conſtantini F.
e Theophan. Diac. 22. c 22.

Huic Leo ſucceſſit filius, paternæ impietatis heres, annum agens 26. *e* Natus enim eſt anno 750, Januarii 25, Indict. 3. Qui catholicum ſe principiò ſimulans, poſtquam ſibi largitione popularem quæſivit gratiam, in apertam hæreſis profeſſionem erupit: quam & ſacrilegio cumulavit. *f* Gemmarum enim cupidus, lapillis radiantem coronam, quam in majori Eccleſia dedicarat olim Mauricius, detractam inde, ſuo capiti impoſuit. quod ſcelus pœna ſtatim divinitus eſt ſecuta; erumpentibus ex eodem capite carbunculis: ex quibus ardens exorta febris brevi hominem extinxit, Septembris 8. Chriſti *g* anno 780, cùm imperaſſet annos ferè 5. Cœpit enim anno 775; Septemb. 14. Reliquit heredem Conſtantinum ſub Irenes tutela matris,

f Iidē.
g Theophan. Paul. Diac. Cedren.

quam Athenis oriundam *a* anno 769 duxerat. Natus eſt porro Conſtantinus anno 771, Januarii 14. Itaque decimo ætatis anno imperium iniit.

A. 741 Chriſti ad 800.

a Theoph.

Conſtantinus igitur cum Irene matre annos circiter imperavit decem. quo tempore Stauracii patricii conſilia omnia gerebantur. Ab his priſtina cum imaginum cultu revocata eſt pietas; *b* Taraſio viro ſanctiſſimo Patriarcha facto, ipſo die Chriſti Natali anni 784; cùm prius de œcumenica cogenda Synodo ſtipulatus eſſet, de qua Imperatores *c* jam ad Hadrianum Papam ſcripſerant eodem anno, Indict. 7. Poſtquam igitur Roma, & ex Oriente Legati omnes Patriarchalium ſedium Conſtantinopolim advenêre, coëuntibus in Concilium Epiſcopis, ab hæreticis præſulibus incitati milites ſeditionem fecerunt, *d* anno Chriſti 786, Calendis Auguſti. Itaque in annum dilata res eſt, uſque ad 787 Chriſti, Indictonémque 21, qua Nicæam tranſlati, octavo Calendas Octobres Synodum auſpicati ſunt, quæ Octobri menſe deſiit; tertio Eidus. *e* Convenêre 250 Patres; præſentibus legatis Romani Pontificis Petris duobus, altero Archipreſbytero, altero Preſbytero, & ἡγουμένῳ S. Sabbæ, cum Taraſio, aliiſque Patriarcharum cæterorum vicariis. *f* In eo Concilio, quod ſeptimum œcumenicum appellatur, Iconoclaſtarum proſcripta hæreſi, ſacrarum imaginum reſtitutus eſt cultus. Quem annum inſignem reddidit Solis defectio: quæ anno 8 Conſtantini & Irenes contigit, ut ſcribit Theophanes, die Dominico, Septembri 16.

Conſtantinus cum Irene.

b Theophan. Paul. Diac. 23. c. 14. & ſeq. Zonar. Cedren.

c Extat Ep. in 7. Synod.

d Synod. 7. Act. 1. p. 377.

e Act. 7. p. 654.

Septima Synodus.

f Theophan. Diac. 23. cap. 22.

Secundùm hæc Irene Conſtantinum filium, *g* cui Caroli Francorum regis filiam Rotrudim anno 782 deſponderat, Mariam quandam oriundam Armeniâ coëgit ducere Novembri

g Theophan. Diac. 25. c. 21. Vita Carol. M.

A. 741. Chriſti ad 800. menſe anni 788. A quibus ille nuptiis abhorrens: nec non infinitæ Stauracii potentiæ pertæſus, matrem denique anno 790 redegit in ordinem, ac ſolus imperavit annos octo. Qua poteſtate juveniliter, immodicéque uſus, *a* Nicephorum patruum, & Alexium ducem privavit oculis: linguam aliis excidit Auguſto menſe, Indict. 15. Chriſti 792. Triennio pòſt, Mariâ conjuge repudiatâ, & in Monaſterium detruſâ, Theodotam cubiculariam duxit: jungente nuptias iſtas Joſepho quodam Abbate: conivente verò Taraſio, metu ne, quod minabatur, libidine ardens juvenis, Idolorum templa pateſaceret. Quæ res Orientalem Eccleſiam tumultibus ac diſſidiis implevit. *b* Duo quippe ætatis hujus viri ſanctiſſimi, Plato, & Theodorus Studita, à Taraſii communione receſſerunt. *c* Tandem anno imperii 18, Chriſti 797, Irenes matris, & Stauracii dolo comprehenſus, & immaniter excæcatus eſt Auguſto menſe, Sabbato; quo die, quinquennio antè, patruum luminibus orbarat. Effoſſis oculis Conſtantinus paulò pòſt expiraſſe dicitur. *d* Quod parricidium in Irenes laudem traxêre Græculi quidam, ſed quàm inviſum Deo fuerit, ſeptemdecim dierum horrenda caligo teſtata eſt, quæ mortem illius eſt conſecuta. Irene quoque anno pòſt ſexto, Chriſti 802, Indict. 11, Octobris 31, feria 2, ab Nicephoro imperio, fortuníſque omnibus exuta, & in Leſbon deportata, nondum anno vertente obiit.

Conſtantinus matrem redigit in ordinem.
a Theophan. Paul. Diac. 31. c 32. Cedren.
Repudiata conjuge, Theodotam ducit.
b Theophan. Miſcell. 23. c. 36.
c Id. Zonar. Cedr.
Mors Conſtantini
d Theophan. Diac. Cedr.

De rebus Occidentis, déque Pipino, & Carolo M. ab anno 741 ad 800.

CAP. VII. *e* Fredeg. 210.

CAROLO MARTELLO Francorum principi duo filii ſuccedunt, *e* Carlomannus, & Pi-

pinus. illi Orientalis Franciæ pars, cum Suevis, ſive Alemannia,& Thuringia: Pipino Burgundia, Provincia, Neuſtriáque ceſſit. *a* Frater amborum Gripho; nam maximus Odilonis Bajoariorum ducis filia genitus, excluſum ſe videns, Laudunum occupat: ubi obſeſſus à fratribus, deditione factâ, à Carlomanno in cuſtodiam datur. *b* Hunaldo dehinc Aquitaniæ duce, cum Odilone Bajoario, & Alemannis ab utroque domitis, Carlomannus anno 744 cæleſtis amore vitæ Monaſticum inſtitutum in Soracte primùm; deinde apud Caſſinum ignotus amplectitur. Gripho ſolutus carcere, contra Pipinum rebellat; ab eóque captus, demum in Italiam fugâ elapſus, in Alpibus obtruncatus anno 753; cùm jam ſuperiore Pipinus, Zachariæ Pontificis auctoritate, ac Francorum conſenſu procerum, regiam ad poteſtatem, quam olim obtinebat; novum Francici titulum regis adjeciſſet. *c* Hoc enim anno, qui Chriſti numeratur 752, Hildrico Merovingorum poſtremo rege ob inertiam exauctorato, & in monaſterium detruſo, Francorum regnum novam in familiam tranſiit. Prima Pipino cura fuit, oppreſſum ab Longobardis Romanum ſublevare Pontificem. *d* Rachiſio gentis illius regi, qui ab obſidione Peruſiæ Zachariæ Papæ oratione commotus, abdicato regno, monaſticum ad genus vitæ deſciverat anno 750: Aiſtulphus frater ejus ſucceſſerat. *e* Quem Romanis infeſtum Stephanus III Papa fugiens ad Pipinum venit in Galliam: à quo incredibili exceptus honore, cum ut Longobardis bellum inferret adduxit. Anno itaque 754, tranſcenſis Alpibus, incluſum Papia Pipinus Aiſtulphum jurare compulit, cuncta ſe, quæ Romanæ ditionis erant, redditurum. iterúmque promiſſa

A. 741. Chr. ad 800.

a Adelmus.

b Annal. Pith. Adelmus. Sigeb.

Carlomannus fit monachus.

Pipinus rex Franciæ.

c Annal. Pith.

d Anaſt. in Zach. Paul. Vvarnef. 6. c. 9.

e Anaſt. in Steph. To. 2. Conc. Gall.

Longobardos domat.

A. 741. Chr. ad 800.

facere detrectantem, ſed & Urbis imminentem mœnibus, transgreſſus in Italiam ad pactorum revocavit fidem *a* anno 756. At tum *b* per Fulradum Abbatem, Exarchatum Ravennæ, quam Romaniam vocant, & Pentapolim, hoc eſt Anconam cum 4 Piceni oppidis, aliáque, Romano Pontifici tradidit. *c* quæ ab Aiſtulpho Græcis Imperatoribus erepta Conſtantinus Copronymus à Pipino per legatos fruſtra repetebat. Eodem tuendæ Eccleſiæ ſtudio Pipinus *d* Vaipharium Aquitaniæ ducem res ſacras deprædantem, ac rebellantem devicit ſeptima in Aquitaniam expeditione; quæ anno 768 cum Vaipharii nece finem habuit. Quo interfecto, & Aquitaniâ omni ſubactâ, Pariſiis, 8 Cal. Octob. diem Pipinus obiit, regni ſui decimo ſeptimo.

a Annal. Pith. *b* Anaſt. in Steph. 3. *c* Anaſt. *d* Annal. Pith. Adel. Ado. Vita Carol. M. Sigeb.

e Anno ergo Chriſti 768 Carolus cum fratre Carlomanno paternum regnum partitus eſt. Sed hoc anno 771 extincto, ſolus regnavit Carolus, princeps ſine controverſia maximus. Nam & armis invictus, & doctrinarum excultus ſtudiis, earum fautor acerrimus fuit: & Catholicam religionem, ejúſque caput Pontificem Romanum unicè coluit. *f* Hujus adductus precibus (Adrianus is erat, qui Stephano anno 772 ſubrogatus eſt) contra Deſiderium Longobardorum regem, Romanæ ſedis hoſtem, bellum ſuſcepit anno 773. ac Ticini obſeſſum, & in poteſtatem redactum adduxit in Galliam anno 774. Romano verò Pontifici cùm omnia, quæ à Pipino patre donata erant, rata eſſe voluit; tum adjecit alia quamplurima; Sabinenſe territorium, Spoletinum Ducatum, & Beneventanum, quæ ab *g* Anaſtaſio referuntur; iiſque Venetiarum & Hiſtriæ adſcribuntur provinciæ. Saxones poſt hæc longiſſimo bello, ac propè continuo annorum *h* trium & triginta

e Eg'n. Vita Caroli. Ann. Pith. Aimo. &c.

Caroli M. initium.

f Annal. Pith. Anaſt. in Adrian.

Longobardorum regnum evertit Carolus.

g Anaſt. in Adrian. *h* Egin. Annal. Pith. Vita Carol. M incerti auctoris.

perdomuit. Cœptum id eſt anno 772; & 804 terminatum: quando Tranſalbianos omnes cum familiis ſuis tranſportavit in Galliam, Sclavos item: nec non Bajoarios cum duce ſuo Taſſilone rebellantes ad obſequium reduxit. *a* Bellum quoque cùm Avaribus, ſive Hunnis anno 791 ſuſceptum, magna illorum ſtrage confecit, eóque tantum prædæ partum; quantum nullo ex alio bello, ſcribit Eginhartus.

A 741. Chr. ad 800.

a Annal. Car. M. Egin. Sig. &c.

b Saracenis inſuper in Hiſpania debellatis, partem ejus haud modicam Francicis ſubjecit armis. *c* Anno verò præſertim 778. expeditione in Hiſpaniam facta, Cæſarauguſtam aggreſſus, acceptis obſidibus, Pampilonam inde diſceſſit: cujus disjectis mœnibus, dum per Pyrenæos in Galliam egreditur, Vaſcones extremum per anguſtias agmen adorti, cæde aliquot principum factâ, impedimentíſque direptis, Francorum ſe ab armis inviis ſaltibus, latebríſque tutati ſunt. *d* Deſideratus eſt inter alios Rutlandus Britannicæ oræ præfectus. Eam cladem ab Aldephonſo Caſto Hiſpaniæ rege, qui Carolum in Hiſpanias exciverat, illatam Annales illius gentis aſſerunt: quod meritò *e* Baronius ex æqualibus illorum temporum *f* ſcriptoribus refellit. qui ambos illos inter reges ſanctiſſimum fœdus amicitiæ fuiſſe memorant. tum longè ante Adelphonſi primordium iſta referunt. Qui quidem *g* æra 825, hoc eſt anno Chriſti 787, regnare cœpit, fortis perinde, ac religioſus princeps, & à perpetuâ caſtimoniâ *Caſti* cognomen conſecutus.

b Eginh.

c Annal. Car. M. & Pith.

Clades Francorum in Pyrenæis.

d Eginh.

e Baron. Ann. 778.

f Eginh. & Ann. Car. M.

g Roder. Tolet. l. 4. c. 11.

Nec minùs Catholicæ proferendæ religionis Carolus, quàm regni flagrans ſtudio, crebra ad id epiſcoporum concilia celebravit. *h* Inter quæ anno 792 inſigne id fuit, quod in Ratiſbonenſi ſynodo epiſcopi Orgelitani, & Elipandi Tole-

h Annal. Car. M. & Pith. Alcuin. 1. Conc. Elipan.

A. 741. Chriſti ad 800. — tani hæreſis condemnata eſt: qui Chriſtum adoptivum Dei filium aſſerebant. *a* Eadémque rurſus in Francofurdenſi Synodo ad Mœnum fluvium notata eſt. qua in Synodo, ſeptima ſynodus œcumenica ab ignaris decretorum illius epiſcopis eſt rejecta anno 794. cum ſuper eâdem imaginum quæſtione, Pipino rege, altera Gentiliaci celebrata eſſet *b* anno 767.

a Ibid. Vide Tom. 2. Conc. Gall. p. 193. *Francofurd. Synodus.*

b Ann. Tom. 2. Conc. Gall.

c Vita Alcuin.

c Sub hoc rege doctrinæ ſumma opinione floruit Alcuinus ex Anglia profectus in Gallias; quo præceptore plurimum uſus eſt Carolus, & ipſe divinis, humaníſque literis in paucis eruditus, quem ille S. Martini apud Turonos cœnobio præfecit, aliíſque nonnullis, nec tamen monachus is fuit, neque ſacerdos, ſed diaconi ordine contentus vivere deſiit anno Chriſti 804, ipſo die Pentecoſtes, qui incidit in Maii decimum nonum.

De Carolo M. primo Occidentis Imperatore; ac Ludovico Pio; & utriuſque geſtis ab anno 800 *ad* 840.

CAP. VIII.

NOVUM octingenteſimus Chriſti annus Auguſtum Occidenti attulit: eam dignitatem pietati Francorum indulgente numine, quam in Oriente Græci propter arrogantiam impietatémque paullatim amitterent.

d Anaſt. in Leone 3.

d Leo tertius, qui Adriano ſuffectus erat anno 795, factione quorundam oculis linguâque mutilatus, & indignis modis vexatus fuerat anno 799. Et quamvis inuſitato prodigio Deus illi oculos *e* ac linguam reſtituiſſet: tamen ſceleris atrocitate permotus Carolus, Romam adiit: ubi cum innocentiſſimus Pontifex objecta crimina ſponte jurejurando diluiſſet, *f* ipſo Natalis Dominici die, anno 800, nec opinan-

e Anaſt. ib. *Carolus fit Imperator.*

f Eginh. Annil. Carol. & Pith Throph.

tem invadens Carolum, coronam capiti ejus imponit, ac Romanorum Imperatorem ſalutat. Cui vicem deinceps Carolus obſequio & liberalitate rependit. *a* Habita inſequenti mox anno de parricidiis quæſtio eſt: damnatique capitis, deprecante Pontifice, ſolum vertêre. Sub hæc Dani, *b* cum eorum rege Godefrido, compreſſi: nec non Veneti: qui & in deditionem à Pipino Caroli filio accepti ſunt anno 810: qui Pipino ipſi poſtremus fuit. Obiit enim 8. Eid. Jul. Mauros etiam, Italiam inſuláſque populantes, per duces ſuos repulit. *c* Sub exitum vitæ, totus in officia religionis ac pietatis intentus, diem clauſit 5. Cal. Febr. Aquiſgrani, anno Chriſti 814, ætatis 71, regni 47, & imperii 14.

A.800. Chri. ad 840.

a Anaſt. *Geſta Caroli.*

b Annal. Caroli, & Pith.

c Eginh. *Mors Caroli.* Vide Part. 2. l.4 c.17.

d Ludovicus ab inſigni, vel in divinas res, vel in ſuos pietate cognomen adeptus, ſuperiore jam anno ex Aquitaniæ rege in imperii conſortium aſſumptus à patre, eidem anno, uti dictum eſt, 814 luce functo ſucceſſit, reliquis Caroli liberis eo ſuperſtite adhuc extinctis; Pipino anno 811, Carolo, ſequenti. *e* Stephanum ille quintum Leoni III. ſubrogatum anno 816 apud Remos excepit, ab eóque Imperatoriâ coronâ decoratus eſt.

d Annal. Ludov. & Chroníc. Pith. Thegan. in Vita Lud.

Ludovicus Pius.

e Annal. Adel. Anaſt.

Sequenti anno Bernardus Pipini fratris ejus *f* ex concubina filius, Italiæ rex, in Ludovicum rebellans, ejus deinde metu factâ deditione, oculis privatur; pleriſque principibus majeſtatis crimine damnatis, & exilio multatis: inter quos Anſelmus Mediolanenſis, & Theodulfus Aurelianenſis epiſcopi fuêre, cujus in fratris filium ſeveritatis voluntarias ex epiſcoporum arbitrio pœnas dedit anno 822. *g* Irmingarde 5 Non. Oct. anni 818 mortua, (quo anno Sol 8 Eid. Jul. defeciſſe proditur, Ludovici anno 5) Judithiam Welpi comitis filiam duxit in matri-

f Theganus, &c.

g Iidem.

A. 800. Chr. ad 840. *Ludovici filii in patrem rebellant.* monium: ex qua Carolus cognomine Calvus genitus eſt; cùm jam tres haberet filios, Lotharium, Ludovicum, & Pipinum. Qui cùm præferri ſibi Carolum haud æquo animo paterentur, in patrem haud ſemel inſurrexerunt.

a Annal. Pith. Primum *a* anno 830. Pipinus Aquitaniæ rex cum proceribus conſpirans, Imperatorem comprehendit, ac Juditham in cœnobium incluſit; ſuperveniente mox, & probante Lothario. Sed anno ſequenti, Germanorum operâ Ludovicus recepit imperium. *b* à quo ruiſus anno 833 trium conjuratione filiorum, & epiſcoporum ſententiâ detractus, & abdicare coactus, non multo pòſt in integrum reſtituitur, anno 834, quo Lotharius, qui patrem contumelioſius cæteris acceperat, tardius cum eo reconciliatâ gratiâ, civili bello Gallias promiſcuit: donec Imperatoris clementiâ condonatis omnibus, pax inter illos utcumque coiit. Secundùm hæc apud Theodonis villam celebrato conventu Præſulum, *c* Ebbo Remenſis epiſcopus, nefariæ illius in Ludovicum conjurationis particeps, cum Agobardo Lugdunenſi depoſitus eſt anno 835. *d* ac poſt Ludovici obitum, anno ipſo 840, ab Lothario reſtitutus, ſubinde Caroli metu ad eundem Imperatorem confugit. Poſtremò à Paſchali Pontifice prædicandi Northmannis Evangelii mandato ſibi munere, Hildeneſheimenſem ſedem in Saxonia, haud longè ab illorum finibus, adeptus eſt beneficio Ludovici Germaniæ regis; ibidémque receſſit.

b Annal. Vita Lud. Niehardus. Tom. 1. Conc. Gall. & Tom. 3.

c Conc. Gall. Tom. 2.

d To. 3. Conc. Gall. In Synodica Tricaſſ. Conc.

e Annal. Vita Lud. *Mors Ludovici.* *e* Pipino demum mortuo anno 837, Ludovicus tres in reliquos diviſo regno, dum Ludovicum filium ob iniquam regni partitionem bellum parantem occupare feſtinat, obiit 12. Cal. Jul. anni 840, anno vitæ 64, imperii 27: & apud Mediomatricos in S. Arnulfi Baſilica ab Drogone

Drogone fratre ejus urbis epiſcopo ſepultus eſt. Cujus exitum dira Solis defectio portendit *a* pridie Aſcenſionis Dominicæ: qui fuit pridie Nonas Maii, hora diei nona.

A 800. Chriſti ad 841.

a Vita Ludov. Annal. Vide Part. 2, l. 4.

Quæ ſub Nicephoro, Michaële Curopalata, Leone Armeno, Michaële Balbo, Theophilo, in Oriente geſta ſunt ab anno 800 ad 841.

CAP. IX. *Nicephorus Imperator.*

IN Oriente Nicephorus, Irene, uti diximus, ejectâ, anno 802 imperium arripuit. Ac Bardane, qui invitus ad idem faſtigium à militibus eductus erat, amoto, Stauracium filium participem Auguſtæ majeſtatis adſcivit *b* Indict. 12, Decembri menſe anni 803.: homo avarus, ac perfidus, ex Manichæorum diſciplinâ; quorum magicis artibus erat deditus. Itaque Chriſtianis ab ſacris abhorrens, epiſcopos, clericos, ac monachos peſſimè habebat, & à Magiſtratibus opprimi ac proculcari jubebat. Bellum cum Saracenis habuit: à quibus pacem turpiſſimis conditionibus redemptam nequaquam ex fide coluit. Contra Bulgaros ducturus exercitum vectigales Eccleſias fecit. De quo conquerenti familiari cuidam, cor ſuum, ut olim Pharaonis, obduruiſſe, Deo ita volente, faſſus eſt. Nec diu ſcelerati capitis pœna dilata eſt. Circumventus à Bulgaris, cum imperii totius flore, cecidit *c* anno 811., Julii 26. cum imperaſſet annos 9. *d* Stauracius in pugnâ ſauciatus paucis menſibus regnavit. Quippe anno eodem

b Theophan. Paul. Diac. l. 24.

c Theophan. Miſc. 24. c. 25.

d Iid.

Stauracius.

e Michaël Curopalates, cognomine Rengabe, Octobris 5, feria 5, Imperator acclamatur, vir pietate, ac pacis artibus præclarus: ſed haud perinde bellicis rebus idoneus. Quare victus à Bulgaris anno 813, Leoni Armenio principatu ceſſit haud invitus, qui ab Nicephoro Patriar-

e Theophan. Miſc. c. 24. Zon. Cedr.

Michaël Curopalates. Leo Armenius.

A. 800. Chr. ad 841. cha coronatus eſt Indict. 6, Julii die 11, feria 6: cùm eodem anno (qui eſt neceſſariò Chriſti

Theophanis hiſtoria deſinit. 813,) Sol Maii 4 die defeciſſet, ut ſcribit

a Theophan. & Miſcell. 24. *a* Theophanes; cujus hoc anno hiſtoria deſinit.

b Theophan. Miſcell. 24. c. 31.

Eodem porro teſte *b* Theophane, Michaël ad conſtituendam Orientalis Eccleſiæ concordiam omnem adhibuit operam. Sciſſa enim erat in partes; cùm ab Nicephoro Patriarcha, viro cæteroqui ſanctiſſimo, Plato & Theodorus Studitarum præfecti, omni laude cumulati propterea diſſiderent; quòd is ex laïco factus eſſet epiſcopus: cùm quòd Joſephum Oeconomum, qui Conſtantini Irenes filii, & Theodotæ nuptias junxerat, ad communionem adhibuiſſet. Quâ de cauſsâ Theodorus, cum Joſepho fratre Theſſalonicenſi epiſcopo, ac Platone, relegatus eſt anno 809, menſe Januario. quo illos ab exilio Michaël ſubinde revocavit.

c Curop. Zon. Cedren.

Leonis Armenii imperium.

c Leo Armenius anno 813, Julio menſe imperium capeſſit, Michaëli multum diſſimilis. Nam in ſacras imagines, & catholicos, præſertim monachos, omni atrocitate bacchatus eſt, hortatore ad id uſus Theodoro: quem quidem Nicephoro Patriarcha pulſo, Conſtantinopolitanum creavit antiſtitem; *d* princeps alioqui reipublicæ non inutilis. Imperavit annos 7, menſes 5. atque ipſo Natalis Dominici die à Michaële Balbo, quem majeſtatis reum in cuſtodiâ detinebat, inter ſacra ipſa trucidatus eſt anno Chriſti 820. quo ſtatim regnavit.

d Cedr. Zon.

e Curop. Zon. Cedren.

Michaël Balbus.

f Zon. Cedr.

g Cedren.

e Michaël, ab linguæ vitio *Balbus* appellatus, Amorio, quod oppidum Phrygiæ eſt, oriundus: *f* ubi ex Judæorum, Manichæorum, cæterarúmque colluvione peſtium ſecta quædam extiterat: quam ſecutus Michaël, ſacras imagines, & Catholicum nomen omne proſcripſit: *g* Euthymium, & Methodium viros ſanctiſſimos in exi-

ſlium extruſit. illum etiam taureis ad necem uſ-que per Theophilum filium concîdit. Methodius Conſtantinopolitanum poſtea Patriarchatum obtinuit. *a* Thomam quendam tyrannidem ſibi parantem, Bulgarorum ope vicit, & crudelitatis genere omni laniavit. A. 820. Cht. ad 841. *a* Europal. Zon. Cedr.

b Creta ſub hoc à Saracenis Hiſpanienſibus occupata, circa annum 823. Ab Africanis verò Sicilia, anno 828, proditione Euphemii. qui in Syracuſanâ obſidione confoſſus perfidiæ pœnas dedit. Exinde Calabria, & Apulia, & Italiæ pleraquê Saracenis patuerunt. *c* Obiit anno 829, poſt annos imperii 8, menſéſque 9. *b* Cedr. Zon. *c* Iid.

d Excepit hunc Theophilus ejus filius Octobri menſe, Indict. 8. ut ſcribit Cedrenus: haud dubiè anno, quem dixi, 829; paternæ impietatis æmulus. Nam & cultores imaginum perſecutus eſt, imprimíſque Theophanem ac Theodorum fratres, pietate longè præſtantiſſimos, ignominiosè habuit. Juris idem tamen exactor ſeveriſſimus fuiſſe perhibetur. Atque imperio annis 12, menſibus 3, potitus, anno Chriſti 841, altero poſt Ludovici Pii mortem, exceſſit è vitâ. *d* Iid. *Theophilus.*

De rebus Occidentalis imperii ſub Caroli M. poſteris, aliiſque, ab anno 841 *ad* 900 *circiter; ac Franciæ præſertim regibus, déque viris illuſtribus.*

CAP. X. *Ludovici filiorum civile bellum.*

POſt Ludovici Pii Imperatoris exceſſum in ejus filios de regn· jure ac finibus orta diſſenſio eſt. Lotharius Imperator natu maximus ad ſe omnia trahere cupiebat. Huic Ludovicus & Carolus conjunctis viribus reſtitêre, victúmque 7. Cal. Jul. ad Fontinatam villam magno prælio in fugam egêre *e* anno Chriſti 481. Quâ *e* Chron Pith. Regino, Herman. Otho. Friſig. 5. c. 35. Maria. Sco.

A. 841. Chr. ad 900. pugnâ tanta Francorum ſtrages facta eſt, quantam fuiſſe hactenus non meminerant.

Inſequenti anno, fugato iterum Lothario, tandem inter ſe conveniunt, ac paternum regnum ita diviſerunt: Lothario præter Romanum imperium; hoc eſt *a* Romam & Italiam, *b* Belgica ceſſit: quæ ab eo Lotharingiæ nomen inveniſſe proditur, ac Scaldi, & Rheno continetur; ait Sigebertus anno 844: necnon Provincia, ſive Burgundia. Ludovico Germania omnis uſque Rhenum: *c* ultráque hunc civitates tres vini gratiâ, Moguntia, Spira, Wormatia. Carolus occidentalem ſortitus eſt Franciam *d* ab Moſa flumine ad Britannicum Oceanum. Idémque Pipini quondam fratris ſui filius Pipinum, & Carolum Aquitaniam ſibi vendicantes Monachos coëgit fieri. quod ad annum 852 Sigebertus refert.

e Hujus filia Judith, quam ex Hermentrude ſuſceperat, *f* Ethelredo Angliæ regi nupta; poſt ejus mortem in Gallias reverſa, à Balduino Comite non invita rapitur *g* anno 862. Qua de cauſſa epiſcoporum ſententia *h* anathemate damnatus Balduinus Romam ad Nicolaum Papam venit. qui enixis precibus tandem illi ab rege veniam impetravit. Reconciliatus igitur Balduinus, ac ritè celebratis nuptiis, dotalem ab Carolo Flandriam accepit anno 866.

i Tertius igitur à Carolo Magno Imperator Occidentis Lotharius annis circiter 15 imperium tenuit. Quippe anno 855 rerum humanarum tædio, regnum omne diviſit in filios tres, atque in Prumienſi cœnobio Monachus eſt factus, ubi & 3 Cal. Octob. obiit. Ejus porro filii fuere Ludovicus, cui Italiam cum imperio reliquit; Lotharius, cui Lotharingiam dedit; Carolus, qui Provinciam accepit. *k* quo mor-

a Regino.
b Otho Friſ. l. 5. c. 35. Sig.
c Aimo. 5. c. 19. Sigeb. A. 844.
d Otho. Regino. Sig. Vide cap. Car. Cal. 37. & Sirm. ibid.
e Concil. Gall. To. 3. p 194. & ſeq. Flodoard. lib 3. c. 11. Meyerus.
f Flodoard.
g Conc. Gall. Tom. 3. *Judith Calvi filia à Balduino capta.*
h Conc. Gall. p. 243. To. 3.
i Ann Pith. Sigeb. Her. Maria. Regino. Otho. Friſ. 9.
k Cap. Car. Cal. loc. cit.

tuò, ejus inter fratres diviſa portio eſt, & ex ea Lotharius Lugdunum, Veſontionem, Viennam eſt ſortitus.

A. 841. Chr. ad 900.

Quartus Imperator Ludovicus II anno 855 iniit, *a* & annis imperavit 19, uſque ad 875. Hic contra Saracenos Africanos Italiam vaſtantes bellum geſſit. *b* Adelgiſum quoque Beneventanorum ducem compeſcuit. & quamvis ab eo circumventus ignominioſam pactionem feciſſet, Italiâ pulſum in Corſicam fugere compulit. *c* Ejus frater Lotharius Vualdradæ pellicis amoribus irretitus, Theutbergam conjugem Boſonis filiam falſis oneratam criminibus repudiare inſtituit. de qua re cùm ad Nicolaüm primum Pontificem ſcripſiſſet, cunctante illo Synodum Aquiſgrani cogit anno 862, tertio Cal. Maias, epiſcoporum octo; quorum principes erant Guntharius Agrippinenſis, & Teutgaudus Trevirenſis. Ab iis novæ cum Vualdradà permiſſæ nuptiæ. *d* Quod cùm Nicolaus improbaſſet, & alterum apud Divodurum Mediomatricorum concilium indixiſſet, id ſequente anno 863 habitum eſt, pari ac prius illud eventu. Legati porro ex eodem concilio Romam decreti ſunt Guntharius & Theurgaudus. quos Nicolaüs Pontifex dignitate movit; ac Metenſi Synodo anathema dixit in Lateranenſi Concilio. At illi, Pontificis auctoritate ſpretâ, pro epiſcopis nihilominus ſe geſſerunt. Sed ut eorum loco alii epiſcopi crearentur, Nicolaüs inſtituit. *e* Lotharius poſt crebas tergiverſationes, tandem ab Ludovico Imperatore contra Saracenos ad auxilium vocatus Romam adiit anno 869, mortuo jam ante biennium Nicolao, & ab ejus ſucceſſore Adriano II. per fraudem ac mendacium exorata venia; cùm ſub communionem Dominici Corporis Vvarldrada ſe

a Otho Friſ. 5. c. 6.

b Idem Friſ. 5. c. 4. Sigeb.

c To. 3. Conc. Gall. pag. 189. Otho Friſing. l. 5. c 3. & 4. Herm. Aimo. 5 c. 29. Sigeb. A. 863. Anaſt. in Nicol. primo. Annal. Pith. 863.

d Conc. Gall. To 3. p. 217. Ann. Pith.

e Regino, & cæt. citati. *Lotharii mors horrenda.*

A. 841. Chr. ad 900.

pellice poſt interdictum abſtinuiſſe, & in poteſtate fuiſſe Nicolaï Pontificis juraſſet, ſacrilegii illius in reditu pœnas dedit Placentiæ, lethali morbo confectus eodem anno, *a* ſexto Eidus Auguſti. Julio menſe mortuum *b* produnt alii; neque id cujus cauſſa venerat, ab Hadriano impetraſſe. *c* Cujus regnum Carolus Calvus, & Ludovicus rex Germaniæ inter ſe partiti ſunt. Ab hoc juniore Lothario regnum appellari Lotharingiæ cœpiſſe potius videtur, quàm ab ejus parente.

a Regino.
b Ann. Pith.
c Cap. Car. Cal T. t. 35. Herm. Reg.

Carolus Calvus Franciæ rex.

His Imperatoribus Franciæ rex, quæ Occidentalis appellabatur, erat Carolus cognomento Calvus, vafer ac ſubdolus princeps, & alieni ſemper appetens. *d* qui anno regni Francici 36, Chriſti 875, Ludovici Imperatoris audita morte, Romam advolans, à Joanne 8 in Auguſtum coronatus eſt, ipſo Natalis Dominici die. *e* ex quo magnos deinde ſpiritus ſumpſit, & Græcanico ritu Dalmaticus inceſſit. Moritur poſt hæc Nonis Octob. 877; imperii 3; ait Flodoardus, poſt Pii patris obitum 37, veneno ab Sedecia Judæo ſublatus, quo is medico plurimùm utebatur. Ejus frater Ludovicus Germaniæ rex anno 876 deceſſit, filiis relictis tribus, *f* Carlomanno, qui Bajoariam, Pannoniam, Boëmiam, Moraviam accepit; Ludovico, qui Orientalis Francia, Thuringia, Saxonia, Friſia, Lotharingia ceſsêre: Carolo Craſſo, qui Alemanniam obtinuit. Ex his *g* Ludovicus Calvum Lotharingiæ finibus inhiantem magna clade repulit anno 876, Nonis Octobr. mortuúſque ſcribitur *h* anno 882, 13 Cal. Dec.

d Cap. Car. Cal p 407. Aimo. 5. c. 32. Regi. Herm. Marian.
e Sigeb. 879.
f Otho 6. c. 6.
g Ann. Pith. Aimo. 5. c. 33 & 34.
h Pith. Ann Herm. Aimo. 5. c. 40.

Carlomannus Bavariæ rex extinctus eſt anno 880: ut eſt Pithœi Chron. cujus filius Arnulphus fuit, de quo poſtea.

Carolo Calvo quinto Imperatore mortuo, ſextus numeratur.

Carolus Craſſus Ludovici Germaniæ regis filius, ex *a* anno 888. Falluntur enim qui Ludovicum Balbum Calvi filium Imperatoribus accenſent. Errori cauſſam dedit, *b* quòd à Joanne Papa 7 Id. Sept. coronatus dicitur anno 878. ſed regia fuit hæc, non Imperatoria corona. Tametſi Joannes Balbo favens, in eum transferri ſtuderet imperium, ob ídque vexatus ab Romanis, Urbe coactus ſit excedere, ut Sigebertus ad annum 878 prodidit. Hinc ad Balbum profectus, anno integro apud ipſum fuit. *c* Ergo Balbus Franciæ rex tertio à patris obitu anno periit, 4 Eid. April. *d* Paraſceve. qui character in annum cadit 879. Quem *e* præterea duabus eclipſibus anno antecedente commiſſis inſignem faciunt Annales: altera Lunæ, 14 Oct. Solis altera, ejuſdem 29, quæ in 878 annum competunt, qui proximè præceſſit eum, quo Ludovicus mortuus eſt. Filio ex Anſgarde priore conjuge, ſed patris juſſu repudiatâ, ſuſceperat duos, Ludovicum, & Carlomannum: ex Adelaide verò Carolum Simplicem in cunis, *f* moriens reliquit. Poſt altercationem reges Franciæ creati ſunt.

g Ludovicus, cui Francia & Neuſtria obtigit; & Carlomannus, qui Burgundiam Aquitaniámque tenuit; Boſone rejecto, Richildis Calvi conjugis fratre, Ludovici Imperatoris Lotharii Imperatoris filii genero: quem idem Provinciæ regem Carolus Calvus fecerat anno 878, ut ait Sigebertus, cùm eodem tempore Lotharingiam occuparet Hugo Lotharii ex Waldrada filius. *h* Ludovicus anno 882 obiit Auguſto menſe. Carlomannus anno 884.

i His ſubrogatur Carolus Craſſus Imperator, anno 885; qui novum hoc Franciæ regnum non ultra 889 obtinuit. Quo abdicare coactus

A. 841. C 1r. ad 900.

Carolus Craſſus.

a Aimo. 5. c. 40. Otho Friſ. 6 c. 8.

b Aimo. 5. c 371

c Ann. Pith.

d Aimo. c. 39

e An. Pith. & Regino. Sig.

f Aimo. 5. c. 41 & Floriac. Chro. Fragm.

g Cap. Caſ. Aimo. 5. c. 40. Sigeb. 878. 11. V.

h Aimo. 5. c. 39. & 40.

i Otho Friſ. l. 6. c. 8. & 9. Sigeb. Herm

Carolus Craſſus exauctoratur.

A. 841. Chriſti ad 900.

ob animi corporíſque valetudinem, re adverſis Northmannos infeliciter geſtâ, ad eam calamitatem recidit, victum ut ſibi præcariò quæreret ab Arnulpho Carlomanni Bavariæ regis filio. Moritur anno 888 quem ab pietate plurimùm commendant Otto Friſingenſis, Hermannus, & Regino. qui in eo tamen minimè laudatur, quòd conjugem ſuam caſtiſſimam feminam temerè ſuſpectam habuerit, & cum ea divortium fecerit.

Amoto Carolo, tam Romanum imperium, quàm Francorum regnum aliquandiu fluctuavit. Ita Berengarium Ebergardi Forojulienſis ducis filium regem eligunt. Widonem alii Lamberti filium Spoletanum ducem. *a* Vvido Francici regni poſt Calvum ſpe dejectus, Berengarium bello perſequitur; victúmque cogit ad Arnulfum confugere: quem Italiæ potiundæ ſpe eò facilè pellexit. *b* Vvido Imperatoris nomine Italiâ potitus, anno 894 moritur. *c* Cujus filius Lambertus, Imperatoris & ipſe nomen à Vvidone patre anno 892 conſecutus, anno 899 in venatione peremptus eſt.

Arnulphus ergo Carlomanni filius, Lamberto adhuc ſuperſtite. Imperator Occidentis anno Chriſti 896 à Formoſo Papa creatur. *d* qui ex Portuenſi epiſcopo Romanus creatus Pontifex, ſedit anno 891, excluſo Sergio, qui Pontificatum violenter invaſerat. Nec triennium Arnulphus exceſſit. Siquidem *e* anno 899 pediculari periit morbo, ut auctor eſt Luithprandus, 5 Cal. Decemb.

Formoſus autem anno 696 mortuus, ſequenti ab Stephano ſucceſſore ſuo ſepulchro extractus; ſacríſque veſtibus exutus, & tribus mutilatus digitis, in Tiberim eſt abjectus, quòd relictâ priſtinâ ſede, in Romanam involaſſet. Sed

a Luithprand. l. 1. c. 6.

b Maria.

c Luith. 1. c. 10. Otho Friſ. 6 c. 13 Sigon 6. de reg. Ital. Onufr. 3. de Romanis Princ.

d Luith. 1. 8. Herm. Otho Friſ.

e Regin. Luit. Maria. Lam. Schaph. Herman. Sig. 902. Viſ.

hujus acta Conciliabuli in Ravennate Synodo ab Joanne IX reſciſa ſunt anno 898, ut putat Sigonius, qui ejuſdem decreta Concilii recenſet. *a* de quibus agit & Rubeus. alii, ut Baronius, anno 904. antecedenti Sigebertus adſcribit. A. 841. Chriſti ad 900. *a* Lib. 5.

Franci interim, dum Carolus Balbi Ludovici filius adoleſceret, *b* Ottonem, vel potius Odonem Pariſienſem comitem, conſentiente Arnulpho, regem eligunt anno 889. Fuit hic Roberti Franciæ ducis filius, ejus, qui à Northmannis *c* anno 867 occiſus eſt. Atque hic annis novem Francos gubernavit, uſque ad annum *d* 898: quo moriens Januar. 3, Francorum principes obteſtatus eſt, uti Carolo Ludovici Balbi filio regnum deferrent, quo cum bellum aliquot jam annos gerebat. Quippe Franci Odone in Aquitania morante Carolum duodennem (ait Sigebertus) in regnum revocant; ſed majorem fuiſſe poſtea demonſtrabitur. Quo ex tempore *e* Odonem inter & Carolum civili certatum eſt bello. *b* Regino. Frag. Pith. *c* Regino. *d* Reg Sigeb. Odorannus. *e* Sigeb. Abbo de Obſ. Pari. l. 1.

Joannæ Papiſſæ fabula in idem incurrit ſæculum. Hæc enim in Mariani Scoti, & Sigeberti Chronicis anno 854 adſcribitur, atque inter Leonem IV, & Benedictum III media ponitur. Sed in utriuſque caſtigatis exemplaribus Joanna iſta nuſquam legitur. Quinetiam *f* Photius ipſe, qui ætate illa vixit, nullo interjecto, Benedictum; huic Nicolaum, tum Joannem ſubſtituit. ut appareat ludicram hanc fabellam ab otioſis nugatoribus eſſe confictam. *Joanna Papiſſa.* Blondellus de Joanna Papiſſa. Laboeus. *f* Leo Allatius Comm. de Joanna Pap.

Hic ille eſt Leo IV, *g* qui Saracenis Italiam vaſtantibus, ac Venetorum obtritâ claſſe, terrorem longè, lateque circumferentibus, Romanæ Urbi veteri novam addidit, quam Leoninam vocant. *g* Anaſt. in Leone.

V v

A. 841. Chr. ad 900.

In Germania *a* Rhabanus Maurus Lothario Imperatore floruit, Moguntinenſis, ex Fuldenſi monacho, factus epiſcopus. Hincmarus item in Gallia Remenſis epiſcopus, Carolo Calvo regnante. *b* Ab utroque damnatus, & refutatus eſt Godeſcalcus * monachus Orbacenſis, qui Prædeſtinatianorum dogma renovaſſe creditus eſt. atque hic Rhabano præſide in Moguntinenſi ſynodo convictus, condemnatúſque anno 848, eodem anno apud Remos ab Hincmaro pari ſententia perculſus, ac virgis cæſus, librum ſuum in ignem coactus eſt projicere, & in carcerem compactus. Hincmarum tamen, & omnem contra Godeſcalum ejus actionem refutavit Florus Magiſter Lugdunenſis Diaconus, ſub Lugdunenſis Eccleſiæ nomine erudito edito commentario. *c* Nicolao primo ſedente vixit in Galliis Joannes Scotus vir doctus, ſed hæreſis ſuſpectus: qui Dionyſii libros Latinè vertit; de qua interpretatione Nicolaus ad Carolum Calvum litteras dedit.

a Sigeb.
b Conc. Gall. Tom. 3. p. 64 & ſeq.
c To. 3. Conc. G. l. p. 352.

De Northmannorum graſſationibus, & cladibus per eos variis temporibus importatis in Gallias: déque Neuſtria illis attributa.

CAP. XI.

NOrthmannorum graſſationes, prædationéſque crebræ ætate iſta per Gallias, & provinciis omnibus exitiales fuerunt. Danici generis illos ferunt, atque è Scanzia profectos, quam *Northvvegiam* appellant, qui, *d* jam tum imperante Carolo Magno, circum borealem oram Galliæ populabundi navigare inſtituerant, ac Friſonum, & Scotorum infeſtare littora. Sed quòd imperii tum limites firmiſſimis præſidiis

d Annal. Pith. An. 810. & ſeq.

* *Confundendus eſt Mauguinus qui ab hæreſi vindicat Godeſcalcum.*

obtinebantur, facilè eorum impetus arcebant. Quod idem Ludovico Pio regnante perſeverarunt facere. At eo mortuo, *a* cum civilibus motibus totum quateretur imperium, & detracto, qui in præſidiis erat, milite, nudata defenſoribus ora eſſet maritima Galliæ, impunius evagari cœperunt: ac non jam piraticas excurſiones; ſed juſtas expeditiones in interiora regni fecerunt. *b* Anno eo, qui mortem Ludovici conſecutus eſt, Chriſti 841, occupatâ ſubito Rothomago, cædibus atque incendiis cuncta vaſtarunt, latéque ſecundum Sequanam populatione factâ, ingentes prædas egerunt. *c* Eodem anno Haſtingo duce in Turonos progreſſi, cum circum vaſtitatem intuliſſent, ab ipſis urbis mœnibus S. Martini ope propulſati ſunt 4. Eid. Maii. *d* Poſt biennium per oſtia Ligeris evecti, Lamberti Comitis proditione, qui à Francis ad Nomenoium Britonem defecerat; Namnetum urbem capiunt; ubi epiſcopum ipſo ſancti Sabbati die ſacris operatum cæremoniis interficiunt, cum pleriſque Clericis, & utriuſque ſexus promiſcuâ multitudine. Id anno 843 aſſignant annales quidam. At Rhegino in 853 conjicit; quo primùm Northmannorum claſſem Ligeris attigiſſe littora ſcribit. cui & Fuldenſe Chronicon, & Sigebertus aſſentiuntur. Utroque anno veriſimile eſt per ejus fluminis oſtia ſubeuntes, Namnetum oppidum invaſiſſe. Hoc etiam poſteriore, poſt direptos Namnetas, ut iidem aſſerunt, in *e* Turonos cùm veniſſent, Cari, Ligeriſque fluminum alveis majorem aucti in modum intercluſi; atque ab urbis aditu prohibiti, ſuburbana omnia; inque his Monaſterium quod *Majus* dicitur, S. Martini habitatione celebre, ſuccendunt: mactatis in eo monachis centum & viginti: Heberno verò Abbate

A. 841. Chr. ad 900.

a Chron Beſſenſe in ſcript. Nort. p. 22.

b Geſta Nort.

c Chron. Tur. in Hiſt. Nort. p. 25. & Odo Clun. Tract. de reverſ. S. Mart. in Bibl. Clun. p. 117.

d Geſta Nort. & Chron vetus ſcriptum.

e Geſta Nort Rheg. Odo Clun & Chron. Turon.

A 841. Chriſti ad 900.

Tranſlatio S. Martini.

diris tormentis excruciato. Populatis exindè Cenomanis cum in Turonos redire illos fama vulgaſſet, B. Martini corpus à Clericis Aurelianos primùm, inde Antiſſiodorum uſque pervehitur; ubi annos aliquot aſſervatum frequentibus & inuſitatis prodigiis in ſumma claritate fuit. quod cum deinde, pacatis rebus, Turonenſes repeterent, Antiſſiodorenſes verò id à ſe nollent dimittere: Ingelgerius Andegavenſium Comes vi & armis extortum, priſtinam in ſedem revexit anno Chriſti 885. *a* At Northmanni illo anno 853, ſexto Eidus Novemb. Turonorum urbem cum B. Martini baſilica, cæteríſque ſubjecto igne demoliti ſunt. Item Juliomagum Andegavorum. *b* Quibus illorum ſceleribus, ac ſacrilegiis offenſo numine, civile inter ipſos exortum eſt bellum, quo, præter innumerabile vulgus, penè nobilitas omnis concidit: ſic ut regia de ſtirpe, præter puerum unicum, reliqui nihil eſſet. quod anno 854 Fuldenſes Annales adſcribunt. Quin iidem *c* inſequente anno Auguſtoritum Pictonum adeuntes tanta ab Aquitanis clade profligati ſunt, ut haud multo amplius trecentis evaſerint. Biennio poſtea, anno 857 in Pariſios impreſſione factâ, ſuburbanas complures Eccleſias: & inter has, S. Genovefæ, flammis conſumunt: idem ne cæteris facerent, ingenti ab iis pretio cives impetrarunt.

a Geſta Nort.

b Chro Fuld. in Hiſt. Nort p. 15.

c Geſta Nort.

d Pòſt immenſo circuitu, inter Hiſpaniam & Africam per Gaditanum fretum circumvecti, & adverſo Rhodano ſubeuntes, Valentiam uſque vaſtitatem intulerunt, & in Italiam excurſione factâ, Piſas ex improviſo populati ſunt. *e* Anno 861 Lutetiam reverſi, S. Vincentii, ſive S. Germani baſilicam, ante annos quatuor, ut dixi, immenſâ pecuniâ redemptam, incendio tradiderunt. In Aurelianos quoque impetum anno

d Geſta Nort.

e Eadē geſta.

865 fecerunt; ac Floriacenſi incenſo cœnobio, urbem ipſam Aureliam eâdem clade pervaſtarunt. Quâ in urbe, reliquis igne conſumptis baſilicis, ſolâ princeps, quæ S. Crucis titulo dicata eſt, incendio corripi non potuit; quamvis certatim ad id excitandum barbari faces, ac malleolos ſubjicerent.

A. 841. Chriſti ad 900.

Ædes S. Crucis Aurelianí magno miraculo ſervata.

Regnabat tunc in Galliâ Carolus Calvus: *a* qui ad eam propulſandam calamitatem magis animo impar, quàm viribus, magnâ pecuniæ ſummâ turpem cum illis pactionem fecit anno 867. *b* Neque tamen prohiberi furor eorum potuit; quin eodem hoc anno, ductore Haſtingo, per Ligerim evecti, adjunctis Britonibus, Nannetum, Andegavorum, Cenomanorum, ac Turonum agris haud minorem ſolito ſtragem inferrent. Exinde prædâ graves in reditu ab Rutperto Marchiæ iſtius præfectô, & Ragnoldo Aquitaniæ duce circumſeſſi, utroque occiſo, ac Francis dilapſis, tutum ad naves perfugium habuerunt. Quadringentos haud amplius barbaros *c* Annales fuiſſe memorant: ac tam exiguâ manu tanto majores copias ideò ſuperatas eſſe, duces verò ipſos interfectos; quòd eorum alter S. Hilarii, alter S. Martini opima cœnobia præter fas obtinerent. Rutberti in locum Hugo cognomento Abbas, quòd perinde ut illi quibuſdam cœnobiis Abbatis loco eſſet, ſufficitur. Nam duo illius liberi, Eudo, ſive Odo, & Rutbertus nondum per ætatem paternam dignitatem capere poterant.

a Geſta Nort.

b Ead. geſta. & Rheg.

c Geſta Nort.

d Hoc ſucceſſu elatiores barbari, ut piraticam tandem facere deſinerent, & certam ſibi ſedem in Gallia ſtatuerent, Juliomagum Andegavorum dilapſis fugâ civibus vacuefactum occupant, ac munire inſtituunt; eodémque conjuges & liberos, ac fortunas omnes convehunt.

d Reg. Sigeb. A. 875.

A. 841. Chr. ad 900.

Quod indignè ferens Carolus, evocato in auxilium Salomone Aremoricorum regulo, validâ ipſe coactâ manu, urbem obſidet. Sed fame, ac peſte, multóque magis longioris moræ tædio fatigatus Carolus, datis conditionibus, acceptáque pecuniâ, tutò illos inde permiſit egredi anno Chriſti 873.

a Rheg.

a Rege mortuo Calvo, ejúſque filio Ludovico; Ludovicus Carlomanni frater prædabundos

b Geſta Norr. Fuld. Chron. Rheg. Aimo. 5. c. 61.

in Belgicâ & ad Somonam Northmannos aliquanto ſucceſſu anno 881 compeſcuit. *b* At illi converſo in Cis-rhenarum Germaniam impetu, fœda ubique veſtigia reliquerunt. Crematum tunc ab illis eſt Aquiſgranenſe palatium: nec non Auguſta Trevirorum, & Colonia anno

c Iid.

882. *c* Carolus Craſſus, qui tum imperabat, armis diffidens, pacem cum eorum regibus Godefrido ac Sigefrido fecit, tranſlata in eorum ditionem Friſia, ac magnis attributis muneribus,

d Geſta Norr. Rheg. Sigeb. A. 886.

Addunt *d* Annales aliqui, Godefridum Chriſtianis initiatum ritibus è ſacro fonte ſuſceptum ab Imperatore, Giſlam, vel Gillam Lotharii regis filiam in matrimonium accepiſſe.

e Geſta Norr. Rheg. Sigeb. A. 885.

e Digreſſi inde Northmanni, contra Carlomannum, qui fratre mortuo Ludovico, ſolus in Francia dominabatur, copias promovent: ab eóque haud mediocrem pecuniæ ſummam exprimunt; & in poſterum tempus vectigal imponunt, Chriſti 883. Tum ubi is anno ſequente obiit, iterum ad deprædandum illius regnum valido cum exercitu redeunt: ideo dicentes licere ſibi facere, quòd cum nemine alio, quàm cum rege pacem feciſſent. Quibus rebus exterriti principes Carolum Craſſum Imperatorem ad regnum Franciæ capiendum evocant; rati ſe ejus armis & potentiâ, qui tot gentibus præerat, tutos ab Northmannorum impreſſione futuros.

Sed multùm eos in omnem partem opinio fefellit.

a Hoc enim rege validioribus inſtructi copiis barbari, Lutetiam oppugnare auſi ſunt *b* anno 886. Sed eam urbem Odone duce fortiſſimo, Rutberti filio; & Gozlino epiſcopo tutantibus, obſidionem intermittunt; ad eámque rurſus anno 887 redeunt: donec Carolus incaſſum eos adortus, *c* ita demum cum illis compoſuit: uti Tranſſequanenſem Galliam, quæ Neuſtria dicitur, quæque ab imperio ſuo defecerat, iis ad prædandum permitteret. *d* Sigebertus tractum hunc omnem Galliæ, non ad direptionem, ſed jure perpetuo Northmannis conceſſum ſignificat.

e Pax ea videtur facta Martio menſe anni 887, indéque Carolus Novembri receſſiſſe. Nec diu poſteà regnum, vitámque produxit Carolus, quorum illud priùs ereptum eſt ipſi: datúſque ſucceſſor imperii Arnulfus: regni Francici Odo Roberti filius: qui ambo Northmannos haud levibus affecêre damnis. *f* Arnulfus per Lotharingiam graſſantes ad unum penè concidit anno 893. De Odonis cum Northmannis conflictu ita prodidit Abbo Floriacenſis, vir ſanctitatis & martyrii gloria celebris: cum Northmanni Carolo Craſſo adhuc ſuperſtite, contra pactum cum eo fœdus, iterum ad Sequanam, ac Lutetiam revertiſſent, interclusós à Pariſienſibus, àc veniam petere coactos; datâ fide, nunquàm ſe eò deinceps venturos. Cùm hac conditione dimiſſi eſſent, brevi poſt intervallo rediiſſe; ac cædem, populationémque de more feciſſe. quo permoti Pariſienſes quotcumque apud ſe Northmannos invenerunt (quingenti autem omninò ſunt reperti) neci mandaſſe. Pòſt amoto Carolo Craſſo, Odonem regis ac-

A. 841. Chriſti ad 900.

a Abbo Floriac. Geſta North. Rheg. Sigeb.

b Joan. Aſſer. à Pith. editus ante Abbonem Fuld. Chron.

Obſidio Lutetia.

c Rheg.

d Ann. 888.

e Abbo. l. 2. de Obſid. Lut. p. 476. edit. Pith.

f Otho Friſ. l. 6. c. 11. Sigeb. A. 895.

A. 341. Chriſti ad 900.

cepto nomine, contra Northmannos ſtrenuè certaſſe, & ad Montem Falconem (is eſt ſuburbanus collis) undeviginti eorum millia profligaſſe; quod anno 898 contigit.

a Rheg.

a Poſtremus ad Lutetiam Northmannorum conatus anno 890 nihilo cæteris ſecundiorem ſucceſſum habuit. Itaque deſperatâ expugnatione tandem abierunt. Hanc obſidionem ſeptem annorum fuiſſe *b* quidam annales aſſeverant: credo quòd ex intervallo ſæpius illam repeterent. Id enim aliquot deinceps annis factum ab iis eſſe Sigebertus refert. Quinetiam Carolo regnante Simplice, poſt Odonis obitum, perſæpe Northmannos Rollone duce, excurriſſe Lutetiam uſque, hiſtoriæ veteres affirmant. ex quibus id etiam memoria dignum videtur: cùm ab illis Autricum Carnutum obſideretur, circumlatâ B. Virginis ſubuculâ, quam Carolus Calvus Veſontione allatam ibi collocarat, tantum iis repente pavoris injectum, uti in fugam præcipites ſe darent. Id in *c* Chronico quodam anno Arnulphi ſexto tribuitur. *d* In altero, ſeptimo ab Odonis morte, qui putatur Chriſti 905. *e* Eſt ubi id anno 911 accidiſſe legitur: quando ad Carnutum oppidum, ab Richardo & Roberto ducibus pugna commiſſa eſt, cæſique Northmanni: cujus expeditionis *f* Dudo meminit.

b Beſvenſes in Hiſt. North Dudo l. 2.

B. Virginis ſubucula apud Carnutenſes.

c Turon p. 26. Hiſt. North.

d Ambazienſis, p. 25. ibid.

e In vetere membrana.

f Lib. 2.

g Ad poſtremum Franconis operâ Rothomagenſis epiſcopi, Rollo dux Northmannorum cum Carolo Simplice in fœdus amicitiámque venit: eíque Chriſtiano ritè facto, Carolus Giſlam filiam in matrimonium dedit, cum orâ omni maritimâ Galliæ, ab Eprâ fluvio, ad mare porrectâ, ab illis Northmannia vocatur. Rollonem è baptiſmi fonte ſuſcepit Robertus Francorum dux: ab eóque Rollo Roberti & ipſe nomen accepit. *h* Hæc anno Chriſti 912 geſta eſſe

g Dudo l. 2. Geſta North. Floriac. Chro. p. 14. Hiſtor. Northm.

Northmanni Chriſtiani fiunt.

h Ordericus l. 3.

Dudo confirmat, qui & hoc adjicit: cùm Neuſtria ob aſſiduas populationes inculta eſſet, neque Northmannis ad annonam ſufficeret, Britanniam iis minorem unde viverent, ab rege Carolo conceſſam. A. 841. Christi ad 900.

Ad hunc modum Northmanni, poſtquam annis ferè centum magnam Europæ partem, imprimíſque Galliam, piraticis excurſionibus infeſtam habuerant, tandem certum in ea domicilium adepti ſunt: indidémque id alias profecti regiones, clarum ſibi militiâ nomen, cum nonnullarum etiam imperio pepererunt.

De Orientali imperio ſub Michaële, ac Theodora matre, Barda, Baſilio Macedone, Leone Philoſopho: déque S. Ignatio, & Photio, & octava Synodo.

CAP. XII. *a* Curop. Zon. Cedren. Glycas, Conſtant. Manaſ. *Michaël & Theodora, Bulgari ad Chriſtum converſi.*

a ORIENTIS imperium Theophilus moriens Michaëli filio reliquit, ſub matris tutelâ Theodoræ religioſæ viriliſque animi feminæ. Quæ ſacris inſtauratis imaginibus, Methodium virum ſanctiſſimum Patriarcham conſtituit. Bulgarorum regem Bogorim bellum in Romanos molientem abſterruit, atque is, ſororis hortatu, quæ capta bello, apud Romanos Chriſtianos ritus ſuſceperat, cum totâ gente Chriſto nomen dedit. cujus rei Annales quoque Pithœani meminerunt anno 865.

b Hunc proditum eſt, poſt annos aliquot, amore quietis ac ſeceſſus monachum factum, cùm ſucceſſorem filium ſuum peſſimè curare rempublicam audiſſet, & ad priſtinam ſuperſtitionem redire velle, reſumpſiſſe regnum; & excæcato filio, atque in minorem alterum tranſlato dominatu; in monaſterium revertiſſe. *b* Sigeb. 865.

Tam felicem imperii ſtatum Michaëlis ve-

A. 841. Chriſti ad 900.

cordia, & ejus avunculi Bardæ interpellavit ambitio. Hujus enim conſilio Michaël Theodoram matrem, *a* quâ cum annis 14 rempublicam adminiſtrarat, privatam ad vitam extruſit anno Chriſti 855. Tum rebus omnibus Bardæ arbitrio permiſſis, quem Curopalatem, deinde Cæſarem fecit; totum ſe ludis, aurigationibus, ac perpotationibus dedit. *b* Ad extremum Bardas Cæſar, aſſentiente Michaële, & Baſilio Macedone Protoſtatore Michaëlis, occiditur anno Chriſti 866; April. 1, Indict. 14, ait Curopalates. Fit paullo pòſt à Michaële Baſilius imperator *c* Maii 26, ipſo die Pentecoſtes. Qui cùm illum ab nequitiis & ſceleribus ad frugem revocare cuperet, ejus odium in ſeſe atque inſidias concivit. Eas ut anteverteret; cùm præſertim remigi cuidam temulentus imperium obtuliſſet, Michaëlem Baſilius obrutum vino trucidavit anno Chriſti 867, cùm annis imperaſſet 25, hoc eſt 11 ſolus, cum matre 14.

a Curop.

Bardas.

b Iidem & Nicetas in S. Ignar.

c Curop. & Cedren.

Imperante Michaële, S. Ignatius Michaëlis Curopalatæ Imperatoris filius, & à Leone Armeno caſtratus, atque in monaſterium incluſus, *d* Conſtantinopolitanum Patriarchatum poſt Methodium adeptus eſt anno 847. indeque Bardæ operâ [illegible] pulſus poſt annos 11, quòd neque [illegible]ſam redactam in ordinem tondêre vellet invitam; & Bardam Cæſarem ob inceſtam cum nuru ſtupri conſuetudinem communione privaſſet. Cujus in locum à Barda Photius ex laico ſubrogatus, Ignatium in conciliabulo damnatus ipſe, viciſſim in Nicolaum ſententiam non dubitavit dicere.

S. Ignatius Patriarcha.

d Nicetas in Ignat. Curop. Zon. Cedren. Anaſt. Præf. in 8. [illegible]

Photius Ignatium damnat.

e Baſilius Macedo, ſublato Michaële, ſolus imperavit anno 876; natus in Macedoniâ obſcuro genere, ut ſcribit Zonaras, Curopalatem tacito nomine vellicans, qui Baſilii ſtirpem ab

e Curop. Zon. Cedr. Glyc.

Baſilius Macedo.

Arſacidis repeteret. Nam ex Armeniâ Baſilii majores ortum habuerunt. Hic rempublicam Michaëlis ignaviâ perditam recreavit. Quippe magiſtratus optimis quibuſque mandabat; abiiſque jus & integerrimè dici volebat; & judicia nonnunquam exercebat ipſe. Foris quoque contra Saracenos, & Manichæos, Chryſochire duce, Romanis infeſtos proſperè bellavit. Catholicam verò pietatem imprimis coluit. Ejus juſſu reductus ab exilio S. Ignatius, expulſo Photio: contra quem anno 869 Conſtantinopoli œcumenica octava ſynodus eſt habita: ſecundùm quam relegatus Photius, anno demum 878, quo Ignatius obiit, ſedem ſuam recuperavit, à Baſilio revocatus, Santabareni cujuſdam, & ipſius Photii præſtigiis illuſo. Imperavit cum Michaële *a* annum 1, ſolus 19, mortuúſque eſt anno 889 quo

A. 841. Chriſti ad 900.

Octava Synodus.

a Curopal. Cedren.

Leo Baſilii filius; vel, ut aliis placet, Michaëlis, *b* qui concubinam ſuam Eudoxiam de ſe gravidam Baſilico collocavit, ad Orientis imperium pervenit, philoſophiæ deditus ſtudiis: unde & *Philoſophi* ei cognomen inditum. *c* Eum Baſilius Theodori Santabareni monachi calumniis ſuſpectum in carcere habuerat, ac Senatus deinde rogatu dimiſerat. Hanc ille, ſimulatque imperium accepit, injuriam eſt ultus in Santabarenum, ejúſque fautorem Patriarcham Photium, quem ſede ſua depulit. Adversùs Bulgaros, Rege eorum Symeone pacem turbante, infeliciter pugnavit. ſed eos ſubinde Turcarum auxilio devicit. Imperavit *d* annos 25, menſes 3; obiit anno 911, Junii 11.

b Zon. Glyc. *Leo Philoſophus.*

c Curop. Zon. Cedr.

Photinus ejicitur.

d Zon. Curop.

A. 900 Chr. ad 966.

Italiæ Reges, ac tumultus ſub Vidone, Lamberto, Berengario, Radulpho, Hugone: & de Germanorum ad Italiæ regnum aditu.

Ab anno circiter 900, ad 966.

CAP. XIII.

PERPETUI deinceps, in Italiâ præſertim, & Galliâ, civilium motus armorum extiterunt, nunc ad hos, nunc ad illos tranſeunte regno. quarum viciſſitudinum ſummam paucis exequar.

Vidone, ejuſque filio Lamberto vitâ functis, in Berengarium Italiæ principatus reciderat. *a* Sed huic æmulus à Tranſalpinâ Provinciâ Ludovicus excitus eſt ab Adalberto Tuſciæ Marchione, Boſonis filius, ex Hermingarde filiâ Ludovici junioris Imperatoris; quem Lothario Imperatore natum ſuprà retulimus. Hic, in fugam conjecto Berengario, Romæ à Papâ imperii donatus eſt inſignibus anno *b* 901. Qui poſt annos tres, ejuſdem, à quo vocatus erat, Adalberti proditione, Veronæ captus à Berengario, oculis & imperio privatur *c* Auguſto menſe anni 904, ut ait Regino. etſi Gofridus Viterb. ſequenti factum id aſſerat, ut & Otto Friſingenſis.

a Luith. 2. c. 10. Regino. Marian. Gotf. Viterb. Joan. Villan. l. 3. c. 4.
Ludovicus junior Rex Ital.
b Diplo ejus apud Sigon. 6. de Reg. Ital. Onuf 3. de Rom. Prin.
c Regin. Gotf. Otto 6. c. 15.

d Beringarius ergo, ſublato competitore, rurſus Italiæ tenuit regnum; & à Joanne X, Septembri menſe, anno 915 eſt inunctus: ut ex ejus diplomatibus *e* Sigonius oſtendit. Verùm Adelbertus Eporediæ Marchio, aliíque proceres Italiæ *f* Rodulphum Burgundiæ Regem, Berengarii tædio, ad Italiæ regnum capeſſendum vocant. Nec ille cunctatus *g* anno 922, ut ait Flodoardus, eò contendit: ac Berengarii fuſis copiis, Italiæ Rex appellatus eſt. Beren-

d Luith. l. 2.
Berengar. Rex Ital.
e Sigon. 6. de Reg. Ital.
f Luith. 2. c. 16.
g Sigon 6. de Reg. Ital. Flodoard. Onuf. 3. Rom. Princ.

garius Veronæ, quò ſe ex inſidiis fugâ recepe-rat, Flamberti cujuſdam inſidiis occiditur *a* anno 924. filiam habuit Chiſelam. ex qua Adelbertus Eporediæ Marchio Berengarium genuit, qui Rex Italiæ poſteà fuit.

A. 900. Chr. ad 966.

a Flodoard. in Chr. Luith. c. 20. Sigeb.

Rodulphus, mortuo Berengario, regnum Italiæ haud diu retinuit. Quippe Italorum conſpiratione Hugoni Provinciæ Comiti regnum defertur *b* anno 926. quem virum fuiſſe fortem, & pietatis perinde amantem, ac literarum, ſcribit *c* Luithprandus, ſed in libidines effuſum concubinas habuiſſe plures: ex legitimâ porro uxore Aldâ Lotharium ſuſcepiſſe; qui cum eo poſtea regnavit. Rodulphus in Burgundiam ſe recepit; *d* ubi anno 937 obiit, cùm annos regnaſſet 48; nimirum ex eo, qui numeratur Chriſti 990, quo ſibi ipſe coronam impoſuit, ac primus Burgundiæ Rex fuit (ut ait Sigebertus) ſive Jurenſis, ac Ciſalpinæ Galliæ; ut Flodoardus in Chronico anno 937 eum nominat: qui Conradum huic filium ſucceſſiſſe ſcribit.

b Flod.

c Luith. 3. c. 3. & 5.

d Flod. Chr. Supp. Regino.

Anno itaque Chriſti 926. Italiæ regnare cœpit Hugo Arelatenſis Comes. *e* ac 20 circiter annos in ea dignitate manſit. Romam ea tempeſtate tyrannide premebat *f* Marozia, Sergii Papæ tertii ſcortum: ex qua ille Joannem genuit: qui & ipſe Pontificatum obtinuit. Adalbertus verò Tuſciæ Marchio Albericum ex eadem ſuſtulit. Quæ cùm Vvidoni Adalberti ex Berthâ filio nupſiſſet, eo mortuo, Hugoni convenit in manum, dotalem ei Romæ principatum afferens anno 928. Sed ab Alberico Maroziæ filio ſtatim eo eſt ejectus. Exinde Lotharium filium regni conſortem adſcivit anno 932, datâ ei conjuge Adeleide Rodulphi filiâ.

e Sig. & Onuf.

f Luith. 2. c. 13.

Demum Berengarius ſecundus Berengarii

A. 900. Chriſti ad 966. nepos adverſùs Hugonem res novas molitus, ad Othonem Germaniæ Regem profugit anno 939. Inde poſt annos 6 reverſus in Italiam: nempe *a* anno 945, Hugone ab omnibus derelicto, cum eo ita pactus eſt, ut is cum Lothario filio Regis vocabulo contentus, uſum regni, ac rerum ſummam Berengario permitteret. Sic Lothario filio in Italia relicto, in Provinciam Hugo rediit anno 947. Biennio pòſt, mortuo Lothario.

a Flodoard.

Berengarius 2. Rex Italiæ. Berengarius Regis titulum aſſumpſit *b* anno 950, unà cum Adalberto filio: cui cùm Adeleidem Lotharii viduam dare conjugem vellet, ea Germaniæ Regem Othonem in Italiam invitavit, *c* eíque anno 951 nupſit. Berengarius Italiæ regnum ab eo precariò quæſitum annos deinde circiter 12 habuit, donec tyranni illius dominatu Itali omnes offenſi, ad Ottonem rurſus confugiunt. Hic *d* anno 962 in Italiam profectus, à Joanne Papa Alberici filio acceptâ imperii coronâ, primus è Germanis Imperator ſalutatus, *e* Berengarium poſt annos duos in Bavariam abduxit: qui *f* anno demum 966 Bambergæ obiit.

b Flodoard.

c Regin. ſupp. Flod.

d Flod. Reg. Lamb. Scaph. Joan. Villa. 3. c. 5.

Otho primus Germanorum Imperator.

e Lamb.

f Reg. ſupp.

Hugonis Italiæ Regis inſigne præ cæteris ad memoriam facinus extat, quod Saracenos è Fraxineto arce deturbavit. *g* quam illi in Cottiis ſitam Alpibus, naturali munitam ſitu, & inacceſſam ante aliquot annos occuparant, ex eâque in vicinas provincias excurrentes, Chriſtianis terrori erant, & exitio. Hos anno 841, ut ſcribit Sigebertus, Græcanico injecto paſſim igne profligavit Hugo.

g Luith.

Germanis Reges; & Imperatores ab anno circiter 900 ad 985: Conradus, Henricus Auceps, Otto I, Otto II: & quæ ſub illis in Occidente memoriâ digna geſta ſunt. A. 900. Chr. ad 985.

PER idem tempus in Germania, Arnulpho Imperatori ejus filius à principibus *a* anno 900 ſubſtituitur Ludovicus: qui annos regnavit 12. neque tamen Imperatoris coronam, aut titulum habuit. *b* Hungari eo regnante Germaniam pervagati, eodem ſuperato Rege, impunè prædas egerunt. *c* Obiit anno 911: cum eóque Carolum poſteritas in Germania defecit, ait *d* Otto Friſingenſis.

Cap. XIV. *a* Marian. Regino. Otto. Friſ. 6. c. 15. Gotfr. Viterb. Veſper. *b* Regino. app. Lam. *c* Regino. Herm. Marian. *d* Otto 6. c. 15. *Carolus Italiæ Rex.*

Hujus in locum Germaniæ regnum obtinuit anno Chriſti 912 *e* Conradus Conradi filius ejus, qui ab Adalberto, ſive Alberto Comite Francorum occiſus eſt anno 905. Nonnulli tamen è primoribus ejus imperium detrectarunt: quos ille ſummâ prudentiâ ſibi adjunxit. Septem huic imputantur anni, qui in 918 deſinunt; quo mortuus dicitur à Mariano, & *f* Trithemio, qui 10 Calendas Junias illum obiiſſe refert. *g* Moriens fertur mandaſſe principibus, ut ne alium ſibi ſucceſſorem deligerent, quàm Henricum Othonis ducis Saxoniæ filium, ex Vitikindi, qui à Carolo M. ad Chriſtianam fidem perductus eſt, oriundum genere.

e Luith. 2. c. 7. Reg. Gotfrid. Otto. 6. c. 6. Lamber. Marian. *f* Trit. in Hirſag. Chron. *g* Luith. 2. c. 7. Regino.

Igitur Conradum Henricus excepit, Auceps dictus, quod aucupio delectaretur, *h* anno 919. Qui de Hungaris Germaniam vaſtantibus memorabilem retulit victoriam. Duas anno ejus 3, & 15 Sigebertus adſcribit. Priorem commemorat *i* Luithprandus, eámque divinitus partam ſecundùm voti nuncupationem aſſerit, quo ſe Simoniacam hæreſim funditus extinctutum

h Lamb. Marian. Vvitich. 1. Ditm. 1. *i* Luith. 2. c. 8. & 9.

A. 900. Chriſti ad 985.

eſſe ſpoponderat. quod & Sigebertus anno aſſignat 922. Poſteriorem Flodoardus in Chronic. anno 933. ſecundum quam tributum ei genti pendere deſiernnt Germani, ait Sigebertus. Imperavit annos 17, obiitque *a* 6. Non. Jul. ætatis 60, *b* anno 936, cùm Romam proficiſci vellet. Hinc Conſtantini lanceam Chriſti clavis ornatam à Rodulpho Burgundionum Rege vi expreſſit; quæ coram Imperatoribus præferri deinceps ſolita eſt. Id Sigebertus anno 929 retulit.

a Reg. Marian. Gotfr. Vvitich.
b Vvitich l. Veſperg. Gotfrid. Viterb.

Otho Henrici Aucupis ex Mathilde Theoderici Saxonum principis natâ filius *c* anno 936 Germaniæ regnum iniit; idque *d* annis 37 tenuit, non minùs reipsâ, quàm appellatione magnus. Sclavi, ſeu Boëmi ab illo perdomiti. & hi quidem annorum 14 bello; quod cum eorum Rege Boeſlao, qui S. Vinceſlaum fratrem occiderat, geſſit, ut ad annum 968 Sigebertus notat. Tum Belgæ, ſive Lotharingi; quibus dux Giſibertus præerat, Gerbergæ ſororis Othonis maritus; quo cum Henricus Othonis frater, aliique primarii conſpiraverant. *e* Qui omnes ab Othone ſuperati ſunt anno 939. quo Ludovicus Francorum occidentalium Rex, Caroli Simplicis filius, in Alſatiam impreſſione factâ, ab eodem Othone fugatus eſt. Lotharingiæ regnum in victoris poteſtatem venit: *f* ac deinceps in regum Teutonicorum ditione manſit. In Italiam vocatus exinde ab Adeleide Lotharii Hugonis filii viduâ, eam conjugem duxit: cùm Eadmundi Regis Angliæ filiam priùs in matrimonium accepiſſet, ut ad annum 934 Sigebertus adnotat. ac Berengarium 2 ad deditionem compulit. Hungaros *g* anno 955 internecioni dedit: adeò ut ſeptem ex omni numero reliqui fuiſſe dicantur.

c Marian. Lamb. Schaf. Gotfr. Reg.
d Gotf. Viter. Vvitich. l. 6. c. 2. Ditm. 2.
e Flod. Regino.
f Otho Friſ. 6. c. 19. Gotfrid. Viter.
g Reg. Herm. Flodoard.

Quam

A. 900. Chr. ad 985.

a Quam victoriam S. Udalrici Auguſtani præſulis meritis adſcripſit Otto. qui tum ſanctitate præſtans, Epiſcopatum iniit *b* anno 924: eóque 50 perfunctus annos, obiit 973, Hermanno teſte. Poſtremò Romam profectus Otho, Imperator acclamatus eſt anno 962.

a Otto Friſ. 6. c. 20.

S. Udalricus.

b Herman.

Otho Imperator deficiente Caroli ſtirpe.

Sic Romanum Occidentis imperium à Caroli Magni poſteris ad Longobardos: ab iis ad Saxones pervenit. *c* Quorum primus Otho Imperator fuit: etſi Germani quidam Scriptores Conradum, & Henricum Aucupem in numerum referant Imperatorum. quos tamen ideo prætermittunt alii, quod ab Romano Pontifice uncti, coronatíque non fuerint. Quocirca primus è Teutonicis.

c Vide Otton. Friſ. 6. c. 12. & 22. Got. Viter. Urſperg.

d Otho Magnus Imperator Occidentis à Joanne Papa XII coronatus eſt anno 962. Sed eo Româ digreſſo, Joannes, qui Alberico patre natus, Octavianus antea dicebatur, ab Othone deficiens, Adalbertum Berengarii filium Romam evocavit. Contra quos Otho reverſus cum exercitu, fugatis ambobus, conventum Epiſcoporum Romæ celebravit. in quo Joanni Pontificatus abrogatus: eíque ſuffectus eſt Leo *e* anno Chriſti 963. Rurſus anno ſequenti Romanos de improviſo irruentes magnâ eorum cæde compeſcuit. *f* Joanne inter hæc Papâ mortuo 2. Eid. Maii anni 964 ab iiſdem Romanis ſubrogatus eſt Benedictus: quem Otho gradu dejectum ſecum in Germaniam abripuit. *g* Poſt hæc Græcorum, quibus tum Nicephorus Phocas imperabat, perfidiam ultus, Calabriâ, & Apuliâ illos expulit, ut quidam referunt, vel tributum ab illis exegit, ut Ditmarus lib. 2. prodidit. Mortuus eſt *h* anno 973, Nonis Maii, feria 4 ante Pentecoſten, ait Urſpergenſis, & Vvitichindus, ac Magdeburgi ſepultus eſt. Hernan-

d Luith. 8. c. 6. & ſeq. Otto Friſ. 6. c. 21. & ſeq. Reg. Sig. Marian. Gotfrid. Viter. Joan. Vill. 4. c. 1.

e Regin. Lambert.

f Otto. Friſ. Sig. Reg.

g Vvitich. 3.

h Herm. Marian. Lamber. Ditm. 2. Urſper. Vvitich. 3.

A. 900. Chr. ai 965. nus eodem ait anno S. Udalricum obiiſſe 4 Non. Jul. feria 6. quibus temporum notis indicatur annus Chriſti 973. qui Pentecoſten habuit 11 Maii, litera E. Ita annos circiter 37 Otho regnavit: è quibus Imperator fuit 11, cum menſibus aliquot.

a Lamb. *b* Vvitich. 3. Lan. b. A. 972. Otho ſecundus à patre collega factus imperii, & à Joanne XIII. coronatus *a* anno 967 *b* Natalis Dominici die, poſt illius obitum imperavit annos 19, menſéſque 7.

c S geb. Her. Lamb. Goth. Ditm. 2. *d* Sigeb. *c* Hujus Theophania conjux fuit Conſtantini Imper. filia. *d* Anno verò 982 adverſus Græcos Saracenorum auxilio Calabriam, Apuliámque repetentes infeliciſſimè præliatus eſt, cæſis ad internecionem copiis ſuis. Ipſe natando interceptus, & clam dilapſus, vix effugit: *e* Theophaniâ Latinis inſultante, quòd eos populares ſui viciſſent, quæ res Germanorum illi conciliavit odia. *f* Otho ex animi mœrore in ægritudinem incurrens, Romæ deceſſit *g* anno 983, Decembris 8.

e Ditm. 3. *f* Marian. Herman. Lamb. Sig. *g* Urſperg.

Orientis Imperatores Conſtantinus Porphyrogenitus & Zoë mater, Romanus, Nicephorus Phocas, Joannes Tzimiſces.

Cap. XV. *a* Curop. Cedren. Zonar. Glycas. Conſtant. Man.

Græcorum *h* in Oriente poſt Leonem Philoſophum, Alexander illius frater pro tutore principatum iniit anno 911: cum Leonis filius penè adhuc infans eſſet Conſtantinus Porphyrogenitus, Zoë natus uxore, quam quartis nuptiis duxerat. Quâ de cauſsâ Nicolao Patriarchâ Leonem aditu Eccleſiæ prohibente, eodémque depulſo, Euthymius ſucceſſor illi datus eſt.

Alexander Imp. Alexander, ſimul ac præeſſe cœpit, Euthymio dignitatem abrogavit, & Nicolaum redu-

xit. Cúmque tredecim in imperio menſes nullis homine dignis, nedum principe, geſtis rebus, exegiſſet; in crapulam ac libidinem projectus periit Junii 7 anni 912, multo per nares & pudenda rejecto ſanguine; cum per convivium hauſto largius mero, pila deinde ſe, & equitatione vehementius agitaſſet. A. 900. Chr. ad 985.

a Tali orbatus tutelâ, haud magno ſanè damno ſuo, Conſtantinus Porphyrogenitus ſeptennis puer imperavit; curam ejus capeſſente Patriarchâ Nicolao, aliiſque patriciis, quibus eam moriens Alexander mandaverat: nec non Zoë matre: quæ ab Alexandro ejecta, de tutorum ſententia revocata eſt. Conſtantinus Ducas tyrannus opprimitur. Bulgari Symeone rege graſſantes, & victoriâ tumidi, à Leone Phocâ ſuperantur: qui hoc ſucceſſu ad ſpem occupandi animatus imperii, in eo conatu mortem reperit.

a Iidem. *Conſtantinus Porphyrogenitus.*

Anno dehinc octavo Imperii, Zoë matre palatio ſubmotâ, cuſtos fit Imperatoris, ac pater, novo & ad hanc diem inuſitato honoris genere, Romanus Lecapenus. *b* Conſtantini ſocer. Móxque *c* Septembris 24 die, Indictione 8. (qui eſt annus 919) Cæſar; Decembri Auguſtus appellatur. Qui ſequenti anno Chriſtophorum filium ſuum ad idem faſtigium evexit. reliquos duos, Stephanum & Conſtantinum anno 928, *d* Indict. 2, ipſo die Natali Chriſti. Quin etiam Theophylactum filium ſuum Patriarcham fecit in locum Stephani, ætatis annum agentem 16. quo in gradu flagitioſiſſimè tres & viginti vixit annos, equorum alendorum ſtudio deditus. atque hic Indict. 14, Febr. 27, obiiſſe traditur à Curopalata, anno 956. quo tempore Romanam ſedem pari juvenis improbitate, ac turpitudine dedecorabat Alberici filius Octavianus, qui Joannes XII vocabatur. quod

b Glycas. Manaſſes.
c Curop. Cedren.
Romanus Lecapenus.
d Curop. Cedren. 2.

A. 990. Chr. ad 985.

idem Curopalates & Cedrenus adnotarunt.

Tot firmato præſidiis imperio, Romanus Conſtantinum adſpernari cœpit, eíque poſteriorem à ſe locum tribuere; maximè ubi cum Bulgarorum Rege Petro affinitatem conjunxit, datâ in matrimonium nepte, Chriſtophori filia Quam hominis in principem ſuum impietatem pari in ipſummet filii ejus impietate vindicavit Deus. Sexto & vigeſimo anno, quàm ad Imperii collegium pervenerat, *a* Indict. 3, Decembris 16, (qui eſt annus 944) Stephanus Romani filius patrem Auguſtâ dignitate ſpoliatum in inſulam relegat. Cujus exemplo incitatus Leonis filius Conſtantinus, Romani ſtirpe deturbatâ, ſolus moderari cœpit imperium, quod per ebrietatem ac ſocordiam ad 15 annum uſque protraxit. Quippe *b* Indictione 3, Novembr. 9, Chriſti 959, Romani, ut ferebant, filii parricidio ſublatus eſt, anno ætatis 54, cùm imperaſſet annos cum patre, Alexandro patruo, & matre 13, cum Romano, 26, ſolus 15.

a Curop. Cedren.

Romanus à filio pellitur.

b Curop. Cedren.

c Paternæ haud diſſimilem indolem, hoc eſt mollem, ac ſolutam, Romanus ad imperium attulit. quod anno 959 iniit: ac tribus annis, & menſibus 4 adminiſtravit: obiítque anno 963, ætatis 24. Eo regnante Nicephorus Phocas Cretam Saracenis eripuit Indictione 4, anno 961.

c Curop. Cedren. Zonar. Glyc. Conſt.

Nicephorus Phocas.

Poſt hunc imperavit ille ipſe Nicephorus Phocas anno 963, cujus ſordidum & illiberalem animum Annales notant: adeo ut Eccleſias immenſis penſitationibus oppreſſerit. Idem tamen militari laude præclarus, in Ciliciâ, Syriâque contra Saracenos ſecunda bella fecit: oppidáque quamplurima, & in his Antiochiam recepit. Hic eſt Nicephorus, ad quem nobili legatione perfunctus eſt Luithprandus ab Otho-

Luithprandi legatio ad Nicephorum.

ne I miſſus. quam legationem ſingulari libro ille deſcripſit. Periit Theophanonis conjugis, & Joannis Tzimiſcæ inſidiis, Indict. 13, Decemb. 11, anno 969. cujus obitus inſignis eſt Solis obſcuratione; quæ *a* Decemb. 22, hora 3, contigiſſe dicitur, Indict. 12, anno 698. A. 900 Chr. ad 9..5.

a Curop. Cedren. Luith.

b Anno itaque 969 Joannes Tzimiſces Imperator ſalutatus eſt. qui ſtatim Romani filios Baſilium & Conſtantinum collegas adhibuit, Theophanonem Nicephori uxorem, alióſque quorum operâ Nicephorus interfectus erat, Patriarchâ jubente Polyeucto, relegavit. Saracenos ab Antiochiâ repulit; Bulgaros, ac Roſſos devicit, atque ad pacis conditiones adegit. Quo confecto bello, triumphantis more Conſtantinopolim ingreſſurus, B. Mariæ Virginis imaginem quadrigis, quæ Bulgaricis conſtratæ ſpoliis erant, impoſitam ſolemni per urbem pompâ devexit: ut ejus victoriæ decus, & auctoritatem in ejus patrocinium transferret.

b Curop. Cedren. Glyc. Man. *Joannes Tzimisces. Ejus pietas in B. Virginem.*

Ejuſdem pietatis argumentum eſt, quòd aureis nummis & obolis primus Salvatoris impreſſit effigiem, cum hac inſcriptione JESUS CHRISTUS REX REGUM. Tranſactis in imperio annis 6, menſibúſque totidem, à Baſilio eubiculario, cujus infinitam cupiditatem perſtrinxerat, veneno dato mortuus eſt in expeditione Syriacâ, Decembris 4, anno 975.

Francorum res ſub Regibus Carolo Simplice, Rodulpho, Ludovico Tranſmarino, Lothario, & Ludovico, in quo ſtirps Caroli defecit.

INTER hæc Francorum in Gallia regnum ægrè Caroli M. poſteri tuebantur, principum oppreſſi potentia: qui provincias, non ex voluntate Regis ad tempus; ſed perpetuo jure; CAP. XVI.

quaſi proprias, habebant. Inter hos eminebat Rutbertus Rutberti illius, qui à Northmannis anno 867 in acie interfectus erat, filius, Odonis, ſive Eudonis frater ejus, qui Carolo Craſſo ſubſtitutus eſt: & Heribertus Veromanduorum Comes; *a* cujus ſororem Rotbertus conjugem habebat, ex eáque Hugonem genuerat. Regnabat in Franciâ tunc Carolus cognomento Simplex; qui, Eudone mortuo, ab anno 898 ſolus regium nomen obtinuit. Hic Lotharii regnum anno 912 ditioni ſuæ addidit. quod ex ejus diplomatibus conſtat. *b* Eodémque anno cum Danis, ſeu Northmannis Galliam populantibus pacem, ac fœdus ſanxit; Giſla filia Rolloni eorum duci in matrimonium data. *c* quod ſuprà memoravi.

Seneſcente dehinc auctoritate regiâ, conſenſu facto, principes apud Sueſſionas ab Carolo deſciſcunt, *d* anno 920; quod is Haganonem mediæ ſortis hominem ad ſummam potentiam evectum, interioribus conſiliis adhiberet. Deſtitutum ab omnibus Regem Heriveus Remenſis Epiſcopus privatis ſuſtentavit opibus: cum eóque proceres in gratiam reduxit. Sed ea malè ſarta biennio pòſt in execrandum facinus erupit. *e* Anno 922 Rotbertus factione principum Rex eligitur; & ab Heriveo Remenſi Epiſcopo, Junio exeunte, conſecratur. quod ſcelus in utriuſque vertit exitium. Triduo pòſt moritur Heriveus. *f* Sequente anno Rotbertus cum Heriberto, cujus ſororem duxerat, & ex ea nato Hugone filio, in Sueſſionibus contra Carolum pugnans occubuit, *g* trajectâ per os lanceâ; ut eâ, quâ fefellerat, parte, perfidiæ dare ſe pœnas oſtenderet. Moriens tamen victores ſuos reliquit. Ea pugna incidit in *h* Junii 15, quam Dominicam fuiſſe vetus Chronicon teſtatur. ex

a Aimo. 5. c. 43.

Carolus Simplex.

b Dudo l. 2. de Mor. & Act. Northm.

Cum Northmannis pax facta.

c Cap. 11.

d Flod. Chr.

Carolus destituitur.

e Flodoard.

Robertus regnum uſurpat.

f Flod. Chr. Odoran. 2. Pith editus, p. 297. Aimo. 5. c. 43.

g Regino.

h Odora.

Robertus perfidiæ pœnas luit.

quo annus colligitur Chriſti 923. Haud multo pòſt, quaſi vacuam ad regni poſſeſſionem, acci-tus eſt Rodulphus Burgundiæ dux, & apud Sueſſionas ſolemni ritu ſalutatus. *a* Carolus ab Heriberto, prætextu reconciliandæ gratiæ, per-ductus, in caſtellum Theodorici ad Matronam includitur. Unde Peronam tranſlatus poſtea, deceſſit *b* anno 929, relicto ex Eadginâ Alſtani Angloſaxonum regis filiâ Ludovico. qui, pa-rente capto, ad avum profugit in Britanniam, indéque reverſus poſtea regnavit. Itaque poſt Eudonis obitum, imperavit Carolus annis 25, nempe ab anno 898 ad 923. At in ejus diploma-tibus, quæ in Originibus Monaſterii S.Dionyſii ad urbem leguntur, regni primordium ex anno 893 ſumitur: quo adverſus Eudonem creatum illum à Francis eſſe Regem, ſuprà meminimus. In eorum uno quippe ſubſcriptio iſta legitur; *IV Id. Febr. Indict. I. anno V. regnante gl.r.o-ſiſſimo Rege Karolo, redintegrante* I. Hic eſt annus 898, quo, Eudone 3 Januarii vitâ fun-cto, novum cepit exordium regni: cùm priùs ab anno 893 procederet. Rurſus in altero di-plomate: *Datum V. Cal. Jun. Indict. V. anno XXV regnante Carolo Rege glorioſiſſimo, re-dintegrante XX largiore verò hæreditate indep-ta VI.* Annus hic indicatur 917. qui ſextus eſt ab occupato Lotharingiæ regno, & viceſimus ab anno 898: quintus autem & viceſimus ab 893. Ex quo evidens eſt duodenni majorem, contra quàm Sigebertus prodidit; cùm primùm regnavit, fuiſſe Carolum, quem anno 879 in cunis jacuiſſe antea demonſtravimus.

Carolo ad eum modum exauctorato, Franco-rum Rex Rodulphus anno iniit 923. quem de Hugonis, aliorúmque principum ſententiâ, à Carolo jam capto renuntiatum eſſe, *c* Odoran-

A. 930. Chr. da 985.

Rodulphus fit Rex Franciæ.

a Flod. Aimo. Regi. Odo-ran.

b Flodoard.

Caroli Simpli-cis regnum.

Error Sige-birti.

Rodulphi re-gnum.

c Odorann. Aimo. 5. c. 41.

A.900 Chriſti ad 985.

a Flod. A. 923. Glaber. 1. c. 2.

b Fragm. Chr. Flor. à Pith.

c Flod. Aimo. 5. c. 43.

nus, & Aimoinus referunt. Fuit hic Richardi filius, Roberti gener; cujus filiam Emmam Hugonis magni ſororem duxerat. b Danos in Aquitaniâ graſſantes penè ad unum occidit. Heriberti verò, & Hugonis factionibus exercitum regnum ad annum extraxit 936, c quo mortuus, in S. Columbæ cœnobio apud Senonum oppidum ſepelitur, anno regni 13. atque eodem anno 936, Henricum Aucupem Germaniæ Regem exceſſiſſe ſuprà docui; ac Flodoardus eo ipſo Lunam defeciſſe ſcribit pridie Non. Sept. Hunc Urſpergenſis Abbas perperam cum Rodulpho altero confudit; quem ab Italis ad regnum vocatum, & ab Hugone pulſum eſſe, antè ſignificavimus. Sed diverſos fuiſſe non eſt dubium; idque Flodoardus oſtendit anno 923, 935, & 937. ubi Italicenſem iſtum Ciſalpinæ Galliæ, ac Juꝛenſem appellat Regem, & anno 937, altero poſt Franciæ Regem, obiiſſe narrat.

d Flod.

Ludovicus Tranſmarinus.

* Louis d'Outremer.

d Ludovicus Simplicis filius, ab Hugone revocatus ex Angliâ, regnum adiit anno 936: quem ab Tranſmarinâ illâ peregrinatione, * *Tranſmarinum* vulgò nominant. Nihilo quietius huic, quàm patri Carolo, regnum Heriberti & Hugonis ambitio fecit. Lotharingiam tamen; quâ, deſperatis rebus ſuis, Henrico Germaniæ Regi Carolus ceſſerat, armis repetens, ab Othone Henrici filio depellitur e anno 939, quo Giſlebertus Henrici gener Lotharingiæ præfectus, cum aliis rebellibus, ab Othone victus occidit. cujus conjugem Gerbergam, Othonis ſororem, in matrimonium Ludovicus accepit.

e Flod. Reg. Herm. Maria. Veſper.

f Glaber. 1. c. 1.

Heriberti mors miſeranda.

g Flodoard.

h Will. Gemm. l. 3. c. 12. hiſt. Norm.

f Heribertus Viromanduorum Comes, homo ſeditioſus ac perfidus, miſerandâ morte periit, admiſſum ſcelus in Carolum identidem deteſtans, g anno 943, h eodem ſcilicet, quo Willel-

mus ejus gener, Rollonis filius, Northmanniæ dux. Quam provinciam Ludovicus tutoris invadens nomine, Richardum Willelmi filium, abduxit. Sed eo ab ſuis recepto, captus ipſe poſtmodum, Hugonis interventu dimittitur. Cujus ſubinde potentiam non ferens, Othonis conjugis ſuæ germani, implorat auxilium. Qui *a* anno 948 ingenti in Gallias ducto exercitu, expugnatiſque aliquot oppidis, & obſeſsâ fruſtrà Rothomago, haud magnum operæ pretium tulit. *b* tametſi Germani ſcriptores expeditionem illam in majus extollant.

A. 900. Car. ad 985.

a Flod.

Otho. Imp. in Gallias irrumpit.

b Urſperg. Witich. 2. Albec. Krant 3. c. 23.

Obiit denique Ludovicus *c* anno 954, *d* Septembri menſe; cùm admiſſo equo lupum inſequens, & in terram collapſus, attrito corpuſculo, in lepram incidiſſet. Sepultus eſt Durocortori Remorum in baſilica S. Remigii. *e* Filios ex Gerbergâ ſuſcepit duos, Lotharium, & Carolum. Annos illi 16 Aimoinus aſſignat. ſed biennio amplius imputantur.

c Flod.

d Aimo. 5. c. 43.

e Id. ibid.

Lotharius paterni ſimul regni & calamitatis heres orſus eſt *f* anno 954, prid. Id. Nov. Remis inunctus: regiæque majeſtatis imaginem ad annos circiter duos & triginta ſuſtinuit. *g* Anno hujus tertio, Chriſti 956, mortuus eſt Hugo Magnus *h* Aurelianenſis, dux Francorum, 15 Cal. Jul. & in Baſilica S. Dionyſii ad urbem ſepultus. filios tres reliquit ex *i* Hathuide Othonis Imperatoris ſorore, Hugonem Capetum, Othonem, & Henricum; filiam Emmam, *k* quæ Richardo Northmannorum duci nupſit. Hugo Francorum ducatum poſt patrem ſortitus eſt. Otho Burgundiæ, poſt Giſlebertum: Othoni paullo pôſt mortuo ſucceſſit Henricus.

f Aimo. 5. c. 44.

g Flodoard. Odoran.

h Odoric. Utic. lib. 1. Aimo 5. c. 44.

i Sig. A 965. Glab. A. c. 4.

k Flod. A. 960.

l Lotharius anno 955 cum Hugone M. bellum geſſit in Pictonibus adversùs Willielmum ducem. Tum Lotharingiæ, ſive Interamnenſis

l Flod.

Lotharii cum Othone bellū.

X 4

A. 900. Chr. ad 985.
a Sig.
b Idem. Herm. Lamb. Aimo. 5. c. 45 Will Nang Chron
c Sig Aim. Orderic. Utic. l. 1. Glab. 1. c. 3.

Belgicæ recuperandæ cauſſa, quam Otho II Carolo fratri ipſius *a* anno 977 permiſerat, Othonem Lotharius oppugnavit. Quem de improviſo Aquiſgrani fortè morantem, & imparatum opprimens, conjecit in fugam *b* anno 978. Hanc ignominiam ut aboleret Otho, Remorum, ac finitimarum civitatum, & Pariſienſium agros infinito pervagatus exercitu, *c* dum Axonam fluvium in reditu tranſmittit, inſequente Lothario, cum impedimentis haud paucos milites amiſit.

d Sig. Alm.
e Sig A. 984.
f Sigeb.

d Aliquanto pòſt Lotharius cum Othone colloquio habito ſuper Charum fluvium, Lotharingiam ei remiſit. quo facto principum ab ſe voluntates alieniores reddidit. *e* Itaque poſt annos aliquot, eâdem iterum tentatâ, captóque Virduno, ſed mox reddito; deceſſit *f* anno 986, ac Remis ſepultus eſt, in baſilica S. Remigii.

g Sigeb. Will. Nang. Chron

Poſtremus è Caroli genere Ludovicus Lotharii filius *g* anno 986 iniit regnum, Hugoni à moriente patre commendatus. ac nullâ re geſtâ celebris, ſine prole Compendii mortuus, in Eccleſiâ SS. Cornelii & Cypriani ſepelitur anno 987. In eo Caroli progenies, ac ſecunda Regum familia deſiit, anno poſt inaugurationem Pipini 235.

h Ut Aim. 3. c. 45. Odor. Order. Utic. lib 1.
i Sigeb. Ivo. Carn. in Chr. Will. Nang. Chron Aquit. apud Pith. Fragm. Flor. Chron. apud eund.
k Aimo. Supplem. l. 5. c. 44. Sig. Nang.

Nec illud omiſerim, duas in Annalibus ſuper Lotharii & Ludovici regno ſententias occurrere. *h* Alii Lothario annos 22 circiter adſcribunt, mortuumque faciunt anno Chriſti 976. Ludovico porro ejus filio 9 annos aſſignant. *i* Alii longè & numero, & auctoritate potiores nobiſcum faciunt.

k Ludovico ſine prole defuncto regnum ad Carolum ejus patruum Ludovici Tranſmarini filium jure pertinebat; qui tum Lotharingiæ dux erat, ex anno 977, ut refert Sigebertus,

ideo factus, ut Lotharii fratris conatibus obſiſteret; in eúmque Francorum inclinabant ſtudia. Sed dum ille cunctando *rem ad conſilium defert*, *a* ut Sigebertus ait, *b* in Hugonem Capetum rerum ſumma transfertur. qui Hugonis magni, cognomento Abbatis filius erat ex Hauvide ſorore Othonis primi ejus nominis Imperatoris. Quam ad principum auctoritatem Ludovici quoque poſtremi è ſtirpe magni Caroli Francorum Regis voluntas acceſſerat: qui, ut *c* Odorannus ſcribit, regnum moriens Hugoni donaverat. *d* Igitur anno 987 regium Hugo inſigne cepit Novioduni in Belgica. *e* & 5. Non. Jul. apud Remos eſt inunctus. Quod ægrè ferens Carolus, bellum in eum haud cunctanter movet: ac Laudunum imprimis occupat *f* anno 988. Cæterùm in eodem oppido brevi pòſt obſeſſus ab Hugone, *g* ſecundo obſidionis menſe, ſubitâ è portis eruptione facta, haud paucos interficit; reliquos perterritos cum Hugone in fugam conjicit; urbem obſidione liberat. Durocortorum exinde Remorum capit proditione Adelgarii preſbyteri, anno *h* vel 989; *i* vel ſequente. *k* atque in ea urbe Arnulphum Epiſcopum conſtituit, Lotharii fratris ſui ex concubinâ filium; Adalberone, qui tum ei præerat Eccleſiæ, Laudunum abducto: ubi paulò pòſt exceſſit è vitâ. *l* Hugo verò quàm maximis contractis copiis incluſum Lauduno cum uxore ſuâ Herberte Trecarum ducis filiâ, Carolum oppugnat. Dicitur tunc *m* Aſcelinus, ſive *n* Anſelmus Laudunenſis antiſtes, ex intimâ Caroli amicitiâ, ejúſque conſiliorum particeps, fœdam rem feciſſe. quippe Hugonem, ut ferunt, noctu in urbem introduxit, eíque Carolum prodidit, *o* per dies ſanctioris hebdomadæ. Eſt inter epiſtolas Gerberti, qui ad Romanum Pontificatum

A 900. Chr. ad 985.

a Anno 987. & Nang.

b Glab. 1. . . t Odoran.

c Odoran. à Pith. edit.

d Frag Flor. ab Pith. editum.

e Idem.

f Sig. Nang.

g Iidem.

h Nang.

i Sigeb.

k Iidem.

l Nang.

m Frag hiſt. Aquit. & Aimo. l. 5. c. 44.

n Nang.

o Fragm. hiſt. Aquit. ... cdati.

X x iij

A. 900. Chr. ad 985.
De Aſcelino Epiſcopo Laudonenſi.

evectus Silveſter dictus eſt ejus nominis ſecundus, epiſtola quædam ad Azolinum, ſive Aſcelinum Laudunenſem Epiſcopum, plena acerbitatis ac ſtomachi; in quâ perfidiam illi in Regem exprobrat; non utique in Carolum, quem capitalem habebat hoſtem: ſed in Hugonem, cujus filii Roberti inſtitutioni præfuerat. Simul Aſcelinum Romam ad cauſſam dicendam evocat. ut ex eo conjectura fit: eundem, qui ſemel Carolo fidem fefellerat, non majorem Hugoni poſtea præſtitiſſe. *a* Quanquam Adalberonem reperio per id tempus quo captus eſt Carolus, Lauduni Epiſcopum fuiſſe.

b Hugo Carolum in poteſtatem redactum Aurelianos adduxit: ubi turri incluſus diem obiit. Reliquit ex priori conjuge filium *c* Ottonem, qui & Lotharingiæ ducatum poſt patrem habuit. ex uxore verò alterâ Ludovicum, & Carolum. quorum ille Lotharingiæ dux poſt patrem fuiſſe proditur à Willielmo Nangio, *d* aliiſque ſcriptoribus. Sed Sigeberto plures aſſentiri video. Ambos iſtos in carcere natos eſſe tradunt *e* annales aliqui: *f* & à Francis expulſos, receptum ad Imperatorem habuiſſe.

g Duas præterea filias ſuſcepiſſe Carolus dicitur, Haridam, & Emengardem. hæc Namurſiæ nupta Comiti; ex eâque Balduinis originem traxit Hannoniæ Comes; cujus filiam Yſabellam Philippus Auguſtus conjugem duxit; quæ Ludovicum octavum Sancti patrem peperit. ut eâ ratione S. Ludovici poſteri maternam ſaltem ab Carolo Magno ſtirpem duxerint. Ita Willielmus Nangius.

h At Hugo conceptum in Arnulfum Remenſem expromens odium, dedit operam, ut is concilio Epiſcoporum apud Remos coacto, loco moverent; eúmque Aurelianis in carcere annos

a Gerbertus apud Maſſon. in hiſt. Reg. Franc. & Robert. in Gall. Chriſt.
b Aimo. Suppl. 5. c. 44. Nang.
c Sig. 991.
d Chron. Dionyſ. Nicol. Gill. Vide Haillan.
e Aimo. 5. c. 44. & Frag. Aquit.
f Frag. Aquit.
g Will. Nang. Till. in Com.
h Aimo. 5. c. 45. Sigeb. A. 91.

treſ detinuit : ac Gerbertum, quo, ut dixi, præceptore uſus erat Robertus ejus filius, illi ſucceſſorem dedit anno 992. Quâ re commotus Joannes XV Romanus Pontifex, Epiſcopis omnibus, qui id fecerant, ſacris interdixit; effecítque, ut ſummoto Gerberto, in integrum reſtitueretur Arnulfus. quod ſub Gregorio Papâ, & Roberto Rege perfectum eſſe *a* Aimoinus indicat. A. 900. Christi ad 985. *a* In vita S. Abbon. Flor. c. 11.

Cluniacenſis ordo ſæculo iſto cępit initium à Bernone Abbate Gigniacenſi, viro illuſtri: quem anno 912 morientem aït Sigebertus, Odonem olim muſicum, Cluniacenſis Abbatem cœnobii feciſſe: Odonem porro 937 deceſſiſſe, eíque ſucceſſiſſe Ademarum: huic anno 943 Majolum: tum Odilonem anno 992, idem Sigebertus affirmat.

De rebus Occidentalis imperii ſub Othone III, Henrico II, Conrado, Henrico III, & hujus ſchiſmate, ab anno Chriſti 984 ad 1106.

b PUer admodum in Germaniâ regnavit Otho III, *c* anno 984. Imperatoris titulo, coronáque Romæ donatus, Gregorio V Pontifice, anno 990; biennio pòſt *d* Creſcentium per honorem Conſulatus in eadem urbe tyrannicè graſſantem, & inexpugnabili ſeptum arce capitis damnavit. Cujus uxorem in matrimonium acceptam poſtea dimiſit. Nam priorem Auguſtam Mariam Aragonum Regis filiam admirabili exemplo juſtitiæ apud Mutinam flammis addixiſſe fertur. quod ita contigiſſe narrant. *e* Fortè Imperatrix non minùs caſti, quàm formoſi Comitis amore capta, ab eo repulſa cùm eſſet; hunc ipſum illius, quod deſignarat, tentati flagitii apud virum detulit. CAP. XVII. *Otho III.* *b* Otho Friſing. 6. 25. Lamb. Herm. *c* Lamb. *d* Idem. Glaber. l. 1. c. 4. *e* Gotfr. Viterb. Crants. *Memorabile juſtitiæ ſpecimen in Othone.*

A. 984 Chr. ad 1106.

qui in juvenem extemplo capitalem ſententiam dixit. Comitis uxor, quam rei totius conſciam moriturus fecerat, Imperatorem in tribunali jus dicentem adiens, coram & viri innocentiam, & Imperatricis ſcelus aperuit: & ad utriuſque fidem faciendum, candentem manu laminam illæſa contrectavit. Quo indicio convicta Imperatoris uxor impudicitiæ, ſimul & calumniæ pœnas incendio dedit.

a Vide Bellarm. l. 3. de Tranſ. Imp c. 1. Baron. A. 996.

b Vita S. Stephan. apud Sur. 15. Aug. Bonfin. Dec. 2. l. 1.

a Fama eſt, eodem imperante, Gregorium V Imperatoris creandi jus certorum principium ſuffragiis illigaſſe; quos & numero ſeptem vel iſte ipſe vel ſucceſſor ejus quiſpiam conſtituiſſe creditur. *b* Hungari & Tranſſylvani ſub eo Chriſtianam amplexi ſunt fidem.

c Vita ejus 20. Aug

d Sigeb.

Viri per id tempus ſanctiſſimi vixêre; Romualdus: Adalbertus in Pruſſiâ martyrium paſſus: *c* Stephanus Hungariæ Rex: *d* S. Majolus Cluniacenſis Abbas ex anno 943. Doctrina præſtitit Gerbertus ex Remenſi, & Ravennati ſede ad Romanam evectus ab Othone anno 999, ſub Silveſtri II nomine. *e* Mortuus eſt Otho anno 1002. Januar. 23.

e Lamb. Herm.

f Dithm 7. Joan. Villa.

g Herm. Lambert. Sig. Urſperg.

h Pand. Colen. l. 3. p. 96.

f Othone ſine liberis defuncto, Henricus Bavarus, ejus nominis ſecundus ab Aucupe; Imperatorii tituli primus, annos imperavit circiter 23. Inſignia ſumpſit Imperii *g* anno 1014 à Benedicto VIII. *h* quo tempore Græci cum Northmannis, & cum utriſque Saraceni de Apuliæ poſſeſſione certabant. Northmanni ſub initium ferè Imperatoris Henrici in eam oram Italiæ adventare cœperant. quod ut geſtum ſit, non abs re fuerit exponere.

i Lib. 2. Chr. Caſin. c. 38.

k Cap. 31.

Northmannorũ adventus in Apuliam.

i Scribit Leo Oſtienſis anno ſeptimo Arenulfi Caſinenſis Abbatis: *k* cujus annum tertium congruere dicit anno Chriſti 1014, ut primus ſit Chriſti 1012; Northmannos Apuliam incurſare

cœpiſſe: (hic erit annus 1018) cùm ante annos fermè ſedecim eò primùm adveniſſent. Quippe ſub annum Chriſti 1002, Northmanni quadraginta, ex Hieroſolymitanâ peregrinatione redeuntes, Salernum appulerunt, egregio corporis habitu, bellóque ſtrenui. Id tum oppidum à Saracenis obſidebatur; eratque in eo Gaimarius princeps, quem Northmanicæ fuiſſe ſtirpis Pandulfus Collenutius eſt auctor in tertio libro. qui jam tum ex anno Chriſti 900 per Æmiliam, Flaminiam, Tuſciam, & Campaniam Northmannorum arma inferri cœpiſſe narrat. Ergo illi quadraginta cùm à principe arma & equos impetraſſent, eruptionem in hoſtes fecerunt: ac plurimis interfectis, reliquis in fugam conjectis, mirabilem victoriam adepti ſunt.

A 984. Chri ad 1106.

Tanto obſtrictus beneficio Gaimarius, magnis oblatis muneribus, ac majoribus oſtenſis, retinere illos apud ſe ſtuduit. Sed cùm neutrum obtinuiſſet; quòd & ex ſolo Dei amore gratuitam hanc à ſe collocatam operam dicerent; neque à patriâ diutius abeſſe poſſent: legatos cum eis proficiſci jubet; qui citrea mala, & id genus alios regionis illius fructus, cum pretioſis veſtibus, equorúmque phaleris oſtentantes, ad fertilem tantorum bonorum adeundam provinciam Northmannos excitarent. Fortè ſub idem tempus evênit, ut Giſelbertus, & Willielmus Repoſtellus, ſummo inter Northmannos loco nati, à ſe invicem diſſiderent: & Giſelbertus coram ipſo duce Northmanniæ Roberto in venatu Repoſtellum occideret. Qui Roberti, ac propinquorum Repoſtelli, iram veritus, cum quatuor fratribus ſuis Rainulfo, Aſclittino, Oſmundo, ac Rodulfo, aliíſque nobilibus Salernitanos legatos in Apuliam ſecutus eſt. a At

a Lib. 7. c. 1.

A. 984. Chr. ad 1106. Willielmus Gemmeticenſis Monachus eum, qui cædem fecit, Oſmundum Drengorum nominat. Ubi in Italiam pervenerunt, ad Pandulfum Capuæ Dynaſtam adjunxêre ſeſe; ac ſub eo, aliiſque principibus ſtipendia facientes, contra Græcos, & Saracenos utilem & glorioſam navarunt operam. Nec ſuas res interim neglexerunt. Nam Apuliæ potiti oppidis aliquot, ſuæ gentis duces ſibi præfecerunt. quorum primus Turſtinus cognomento Scitellus à Willielmo traditur. *a* Pandulfus Triſtanum vocat. qui ejus ſucceſſores ad Robertum uſque Viſcardum memorat, paullo ſecus ac Willielmus. *b* Tancredus quidam in Northmannia fuit, qui ab *Alta-villa* cognomen accepit. Hic duabus ex uxoribus filios ſuſceperat duodecim, Sarnum, Gotfredum, Drogonum, Tancredum, Guillelmum *Ferrabrachium*, Humfredum, Robertum Wiſcardum, Rogerium, Richardum, Gotfredum alterum, Frumentinum, Molugelum. Ex his Guillelmus Ferrabrachius ab iis Northmannis, qui Apuliam incolebant, dux eligitur: qui Saracenos pariter, Græcóſque debellavit. *c* Saraceni rurſus Apuliam adorti, diviſis bifariam copiis, eodem tempore Capuam, & Barium oppugnant. Sed Barium Gregorius Græcorum dux, Venetorum adjutus viribus, obſidione ſolvit. Capuæ opem attulit Henricus Imperator, qui Romæ tunc erat, & à Benedicto Pontifice anno 1014, ut paullo antè demonſtravi, coronam acceperat. Is Saracenis devictis, Græcos eodem impetu compreſſit: ac Trojam iis eripuit: quod oppidum nuper in Apuliâ conditum ab illis fuerat. atque ita pacem Italiæ reddidit. Ita Pandulphus. *d* At Leo Oſtienſis hanc Imperatoris expeditionem, quâ Trojam eodem illo anno quo condita eſt, à Græcis de-

a Lib. 3. p. 94.

b Pandul.

c Pandul. 3. p. 96.

d Lib 1. c. 40. & ſeq. Idem habent Herm. Urſperg.

ditione cepit; Dominicæ Incarnationis anno 1022 accidiſſe ſcribit: *a* quo tempore cum in Caſinenſe monaſterium veniſſet; ibidémque graviter ex calculo laboraret, noctu ei S. Benedictus apparuit: fidémque fecit ſuum in eo loco jacere corpus; de quo hactenus dubitabat. & eodem momento ſanitatem illi reddidit.

A. 934. Chr. ad 1106.

a Id. c. 44.

b Brevi poſtea ſanctitate pollens perpetuum cum Kunegunde ſervatum in matrimonio virginitatis florem in cœlum extulit *c* anno 1024, tertio Eidus Jul. & in Bambergenſi Eccleſiâ, quam cum Epiſcopio ibi conſtruxerat, eſt ſepultus. *d* Hic cum Stephano Hungariæ Rege peræquè ſancto affinitate junctus eſt, data ei in matrimonium ſorore Giſla: cujus ſtudio Hungari Chriſtianam ad fidem converſi. Hoc Imperatore S. Abbo Floriacenſis Abbas in Vaſconibus, dum, rixantibus inter ſe medius intervenit, confoſſus inter Martyres adſcribi meruit *e* anno 1004, Indictione 2, Novembris 13, multis poſt obitum prodigiis illuſtris redditus. *f* S. Heribertus Colonienſis Epiſcopus, eodem imperante, moritur anno 1021. *g* Sequens annus novo & compendioſiori muſicæ generi dedit initium, inventore Aretino monacho Guidone: à quo notæ illæ ſex, quibus hodie utimur, inſtitutæ feruntur.

b Leo Oſt. l. 2. c. 47. &c.

c Herm. Sig. Lamb. O.he. Friſ. l. 6. c. 27. Urſperg

d Sig. 1010.

e Aimo. in ejus vita cap. ult. Glaber. 3. c. 3. Sigeb.

f Herm. Sig.

g Baron. Sig. anno 1028.

h Conradus anno 1024 Germaniæ Rex, Imperator anno 1026 ſalutatur. Ad hunc Rodulphus Burgundiæ Rex moriens, coronam ſuam cum regno deſtinavit, *i* anno 1032. quod ille anno ſequente adiit, *k* quo ſol defeciſſe traditur Junii 29, hora 6. Sigebertus, qui id anno 1034 aſſignat, Rodulphum ait offenſum Burgundionibus, quòd in Regem ſuum inſolentes eſſe pergerent, regnum ſuum in Conradum tranſtuliſſe; quod ex Arnulphi Imperatoris tempore plus

Conradus.

h Herm. Marian. Urſperg. Sigeb.

i Iidem.

k Glaber. Herman.

Burgundiæ regnum eſſe deſinit.

A. 934. Chr. ad 1106.

centum & triginta annis gentis ſuæ Reges obtinuerant. atque ita denuo Burgundiam in provinciam eſſe redactam. Hoc illud Burgundiæ regnum eſt, quod anno 890 Rodulphus auſpicatus eſt, ut ex Sigeberto ſuprà cap. 13. meminimus. Id ægrè ferentem Odonem Campanienſem Rodulphi ſororis filium narrat Sigebertus idem, cùm ab Conrado eam provinciam impetrare nequiſſet, contra ipſum bellaſſe, ac Lotharingiam oppugnaſſe. Sed ab Gothelone duce apud Barum, magna cum ſtrage Francorum, *a* victum in acie cecidiſſe. *a* quod in annum incidit 1037. Biennio pòſt obiit Conradus pridie Nonas Junias, ac Spiræ ſepultus eſt. *b* quem annum Solis defectio illuſtrem facit undecimo Cal. Sept. hora ſexta, feria 4, in annalibus notata anno Chriſti 1039. Imperavit annos 15. *c* Conrado regnante obiit ſancta Kunegundis anno 1038; eodémque S. Stephanus Hungariæ Rex; cui Petrus ſucceſſit.

a Herm Lambert. Urſperg. Sigeb

b Glaber. 4. c. 9. Herm. Urſperg. Sig.

c Herm. Marian.

d Henricus Imperatorum eò dictus nomine ſecundus, Regum tertius, Conrado patri ſubrogatus eſt anno 1039. à quo Bohemi bello ſubacti; nec non & Hungari, qui Petro Rege ſuo ejecto, Ovonem ſibi præfecerant. Sed hoc Henrici armis expulſo, Petrus in integrum reſtitutus eſt. *e* Ab hoc Imperatore Leo IX Pont. Beneventum accepit, eâ lege, ut Bambergenſis Eccleſiæ tributum remitteret. Floruit hac ætate Marianus Scotus nobilis Chronologus; qui anno 1056 Fuldenſem ſe monachum factum eſſe teſtatur. *f* Moritur Henricus anno 1056, tertio Non. Octob. cum regnaſſet annos 17. *g* Reliquit ex Agnete Willielmi Pictavorum Comitis filiâ Henricum heredem. Hoc imperante Petrus Damianus eruditiſſimus ac ſanctiſſimus eſt habitus, *h* qui anno deinde 1057 ab Ste-

d Marian. Herm. Lamb. Urſper. Glab. 3. c. 2. & 4. Sigeb

Henricus III.

e Leo Oſt. 2. c. 102.

f Marianus. Lamb.

g Glab. 5. c. 1.

h Leo Oſt. 2. c. 101.

phano X Cardinalis, & Epiſcopus Oſtienſis eſt factus. A.984. Chr. ad 1106.

Anno Chriſti 1056 Henricus Imperatorum eo nomine III, regum Germaniæ IV, *a* quinquennalis puer regnum auſpicatus eſt. quod magno Chriſtianæ rei damno ad duos & quinquaginta perduxit annos. Fœdo quippe, ac perpetuo ferè diſſidio, ab Romano Pontifice divulſus eſt; *b* quòd Epiſcopos & Abbates, partim pretio, partim privatâ auctoritate, conſtitueret; quam *inveſtituram* appellant vulgò. Præcipuum illi cum Gregorio ſeptimo, ingentium animorum Pontifice, certamen fuit qui *c* anno 1073 Alexandro II ſucceſſit, Hildebrandus antea dictus. Initium Schiſmatis factum eſt *d* anno 1076: quo Gregorius Henrico communionem ſacrorum interdixit. *e* Eundem ſequente anno reconciliatum, ſed ad priſtinos mores ſubinde reverſum, denuò ſententiâ ſuâ percuſſit. *f* Interim Saxones ab Henrico deficiunt, & Rodulphum Sueviæ ducem regem eligunt. qui Henricum *g* primò conjecit in fugam anno 1080, ſexto Cal. Februarii. at ſecundo in congreſſu, fugato iridem ipſo, cùm inter primos mos fortiter pugnaret, occubuit Idibus Octobris, victoriâ penes ſuos relictâ, *h* eodem anno 1080. Quo Henricus Guibertum, Ravennatem Epiſcopum, ab Gregorio triennio antè anathemate damnatum, in Conciliabulo ſuorum Papam conſtituit. à quo & Romæ, in arce S. Angeli Gregorio intercluſo, inſignia ſumpſit imperii *i* anno 1084, ipſo die Paſchatis.

Rurſus Catholicarum partium fœderati principes Hermanno Lotharingo regnum deferunt *k* anno 1082. qui *l* anno 7, Chriſti 1088, Indict. 11 obiit in Lotharingia, Metiſque ſepultus eſt. *m* Triennio antè, hoc eſt anno 1085,

Henricus IV.
a Lamb.
b Willel. Tyrius l. . c. . 3.
c Lamb. Bertol.
d Sig. Bertol. *Schiſma Henrici.*
e Bertol. Joan. Will. 4. c. 11.
f Otho Friſ. 5. c. 35.
g Bertol. Leo Oſt. 3. c. 48.
h Marian. *Guibertus Antipapa.*
i Bertol.
k Marian. Bertol. Sigeb.
l Bertol.
m Idem Leo Oſt. 3. c 64.

A.984. Christi ad 1106.

a Sigeb.

b Otho Friſ. 7. c. 11. & 12. Urſperg.

Indict. 8, octavo Cal. Jun. moritur Gregorius. Guibertus verò *a* anno 1100. Neque tamen hujus morte factionum ſtudia reſtincta ſunt, ſuperſtite adhuc Henrico. *b* Qui tandem ab Henrico filio imperio ſpoliatus anno exeunte 1105, ipſo Chriſti natali die, profugúſque, Leodii deceſſit anno 1106, ſeptimo Id. Aug. feria tertia, ætatis 55.

Roberti Vviſcardi res geſtæ.

c Leo Oſt. 2. c. 68. Willel. Gemmet. l. 7. c. 30.

d Leo. Oſt. Otho. Friſ. 1. de geſt. Frid. c. 3.

e Greg. epiſt. apud Baron.

f Leo Oſt. 3. c. 48. Zon. in Alexio.

g Bertol.

Præclarum ac fidele per hos tumultus obſequium Romano Pontifici præſtitêre Northmanni, Duce Roberto Vviſcardo; cùm jam Apuliam Græcis ereptam ad ſuam poteſtatem adjunxiſſent *c* ex anno 1041. quo Arduinus quidam Longobardus Duclianum Græcorum ducem, alióſque, Northmannorum auxilio ſuperavit, unde factum, ut illi Apuliâ potirentur. Ac primùm Guillelmus, de quo ſuprà mentionem attigi, Tancredi filius: tum Drogo, gentis principes fuerunt. Drogoni Hunfridus ſucceſſit; huic Robertus Vviſcardus; qui omnes fratres fuerunt. *d* Robertus Apuliâ minimè contentus, Calabriam, & Siciliam ſubegit armis. Ob id ſacrorum uſu à Gregorio ſeptimo Romano Pontifice interdictus *e* anno 1074: ac ſeptimo pòſt reconciliatus anno, qui fuit 1080, provincias illas omnes beneficiario ab eo jure, ac vectigales obtinuit. Pacem hanc ſecundiſſimus rerum curſus excepit. *f* Sequenti anno cum millibus armatorum quindecim trajecto mari contra Græcorum Imperatorem Alexium contendit in Thraciam: occurrentémque ſibi cum centum ac ſeptuaginta millibus prælio ſuperavit. *g* Alexius magnâ pecuniæ vi cum Henrico Imperatore pactus eſt, ut imminentem Orientis imperio Robertum bello diſtineret anno 1084. Quam ille pecuniam contra jusjurandi religionem, ad conciliandos ſibi Romanorum animos,

largitionibus inſumpſit; cùm quidem Lateranenſis palatium, cum Guiberto Antipapâ, quintâ feriâ ante Palmarum Dominicam occupaſſet, Gregorius verò ſe in arcem S. Angeli recepiſſet. Quibus *a* auditis Robertus poſt Calendas Maias cum exercitu ad Urbem advolans, Henricum ita perterruit, ut is raptim ex Urbe fugiens, contento curſu in Germaniam properaret. Robertus rebelli urbe direptâ, & incendio magnâ ex parte conſumptâ, Gregorium ex arce detraxit incolumem, ac Salernum abduxit; ubi & mortuus eſt. Robertus quoque circa idem tempus exceſſit menſe Julio. Sed annus, ob Scriptorum diſſenſionem, penè incertus eſt. Nam *b* alii 1082, *c* alii ſequenti mortuum volunt. *d* Leo Oſtienſis 1084 deſignare videtur. Bertoldus 1086. *e* quidam 1085. Magno, & excelſo fuit animo; ac militari laude præcellens, perbrevi ſpatio res ſuas majorem amplificavit in modum. *f* Commendatur & illius in Deum, Sanctóſque pietas, quam multis & ingentibus donariis teſtatam reliquit.

A. 934. Chr. ad 1106.

a Bertol. Leo Oſt. 3. c. 52. Pand. 3. Joan. Villa 4. c. 17.

b Pandul. 4. p. 108.
c Fazel.
d Lib. 3. c. 56. collato cum 64.
e Baron. ex Romualdo.
f Leo Oſt. 3. c. 57.

De Orientalis imperii rebus ab anno 976 ad 1118.

g ZImiſce mortuo anno 975, ad Baſilium, & Conſtantinum Romani Junioris filios redit Imperium: quod Baſilius annos 50 tenuit, triennio amplius Conſtantinus. Haud pauci contra eos tyrannidem uſurparunt: imprimis Bardas cognomento σκληρὸς, id eſt *durus*, qui cum Saracenis fœdus affinitate ſanxit. Tum Bardas Phocas; à quo Durus per dolum interceptus, eodem Phocâ Indict. 2, anno 989 in pugnâ interfecto, Imperatori reconciliatus eſt. His expeditus negotiis Baſilius, pacatâ Syriâ

CAP. XVIII.
g Curop. Cedren. Zonar. Glyc.

Baſilius Imp.

A. 978 Chr. ad 1118. Bulgariam diuturno bello ſibi ſubjecit; Samuele Rege devicto. cujus 15000 militum excæcata ad eum remiſit, ſingulis centuriis uno monoculo præeunte. quorum aſpectu perterrefactus

a Frag. Ann. Aquit. Bulgarus paullo pòſt exanimatus eſt. a Proditum eſt in Annalibus Aquitanicis, Baſilicum voviſſe monachum ſe fore, ſi vinceret: damnatum voti, quod reliquum vitæ fuit, monachi cultum ſub imperii inſignibus occultè gerentem, ab occubitu, & carnibus abſtinuiſſe. Mortuus eſt anno natus 70, Indict. 9, Decembri menſe, anno Chriſti 1205: princeps bello ſtrenuus; ſed avaritiâ & rapacitate, Græcáque calliditate præditus. Eo tamen deterior Conſtantinus illius frater triennio ſupervixit, nullius homo frugis, ac ludis mimíſque deditus. Exceſſit anno 1028, Novembri menſe, Indict. 12.

b Curop Cedr. Zon. &c. *Romanus Argyrus.* b Romanus Argyrus conjugem priorem coactus relinquere, cum Zoë Conſtantini filiâ cepit imperium. Initio moderatum ſe, ac juſtum præbuit. ſed in pejus immutatis moribus, infinitis exactionibus privatorum exhauſit opes. Syriam ab ſuperioribus Imperatoribus receptam culpâ ſuâ perdidit. quam Georgius Maniaces dux fortiſſimus utcumque retinuit. Periit inſidiis Zoës uxoris anno 1034, Aprilis 11, feria 5 majoris hebdomadæ: ut eſt apud Curopalatam Græcum. Nam Cedrenus, qui hunc exſcripſit, hoc loco depravatus eſt. Imperavit annos 5, menſes 6.

c Idem. *Michaël Paphlago.* c Michaël Paphlago Zoës adulter, quâ inſtigante Romanum interfecerat, malè à dæmone vexatus, totum ferè tranſegit imperii tempus, quod annorum fuit 7, menſium 8. Deſperatâ ſalute corporis, animo decrevit conſulere; atque in Monachum detonſus anno 1041 obiit, Decembris 10. Indict. 10; parricidium ſuum

magno dolore deteſtatus. Hic Zoën redegit in ordinem. Georgius Maniaces Siciliam de Saracenis, eo imperante, recuperavit. Sed cùm falſis ex calumniis in vincula conjectus eſſet, eo abſente perdita Sicilia eſt. Quam ad calamitatem Bulgarorum acceſſit defectio. A. 576. Chr. ad 1118.

a Extincto Paphlagone, ſumma rerum in Zoën recidit; qui imparem tanto ponderi ſciens eſſe feminam, Michaëlem Calaphatum Cæſarem, Stephani, qui rem Siculam perdiderat, filium adoptavit, ac fecit Auguſtum; jurejurando ab eo prius accepto, matris illam ſe loco, ac dominæ ſemper habiturum. Hujus oblitus pacti, Zoën amoliri cupiens, dum vulgi pertentat animos, ejus in Zoën, ac Theodoram ſororem accendit ſtudia. In quas ſubitò tranſlatum eſt imperium; cujus ſpes Calaphato cum oculis in perpetuum eſt erepta. Id evenit anno 1042, Indictione 10. Imperavit menſes 4, dies 5. *a* Iid. *Michaël Calaphatus.*

b Conſtantinus Monomachus ab Zoë tori pariter & imperii conſors adhibitus, eodem anno 1042, Juni 12 coronatur. Magnæ hoc Imperatore clades à Græcis adeptæ ſunt. Primùm à Suevis malè multati ſunt, cæſis quadraginta millibus. Tum ab Northmannis in Apulia, quorum auxilio Georgius Maniaces rebellavit. quo poſtmodum ſublato, iidem in Apuliæ poſſeſſione manſère Northmanni. *b* Iid. *Conſtantinus Monomachus.* *Northmanni Apuliam obtinent.*

Per idem Tempus Turcæ ſub Mahammede Saraceno Perſarum principe ſtipendia merentes ab illo deficiunt: eòque ſæpe devicto, ac tandem mortuo, Perſidem invadunt; quorum primus Sultanus Tragolipaces Mucaletus à Curopalaten ominatur. Conſtantini Imperatoris impenſis Hieroſolymitanum templum Dominicæ reſurrectionis à fundamentis inſtauratum eſt anno 1048, ante 57 annos à Saracenis everſum; *Turcæ Perſidem occupant.*

A. 979. Chr. ad 1118. a Lib. 1. c. 7. ut ſcribit *a* Vvillielmus Tyrius. Moritur ex morbo, cum imperaſſet annos 12, Indictione 8, anno 1054. Theodora poſt hunc uno regnavit anno, cùm Zoë jam obiiſſet: mortuáque eſt anno 1055, Indictione 9, Auguſto menſe.

b Ep. 1. Leon. Sig. *b* Conſtantino imperante Michaël Cerularius Patriarcha Conſtantinopolitanus Romanam Eccleſiam ſcriptis oppugnavit anno 1053. quem Leo Pontifex eruditè confutavit. *c* Leo P. ep. 7. & 8. Leo Oſt. 2. 89. Sig. *c* Sequente autem anno legatos Conſtantinopolim miſit, Humbertum epiſcopum Silvæ candidæ, hominem illa ætate pereruditum, & Fridericum, ambo Cardinales, cum Petro Amalphitano epiſcopo. *d* Vide Baron. *d* qui perbenignè auditi ab Imperatore, Nicetam Studienſem monachum, quæ contra Latinos temerè ſcripſerat, retractare coëgerunt. Michaëlem verò Patriarcham in errore pertinacem publicè damnarunt.

e Iid. *Michaël Stratioticus.* *e* Annuum haud amplius imperium Michaëli Stratiotico poſt Theodoram contigit; homini propter ætatem, ac rerum imperium minimè omnium idoneo. Sed talem ſcilicet Palatini ſpadones eo conſilio delegerant, ut eſſet, qui honoris contentus ſpecie, rem ipſis imperii ac fructum relinqueret. Dum igitur principes viros contemptim habet ac ſuperbè, eorum inflammavit odia. Ergo adversùs hunc Imperator factus eſt *f* Iſaacius Comnenus octavo Junii, Indictione 10, anno 1057. *f* Cedr. Zon. *Iſaacius Comnenus.* Stratioticus aliquantum cunctatus, epiſcopos demum, quos ad ſe privatæ perſuadendæ vitæ cauſſa Patriarcha miſerat, interrogavit; ecquid ſibi poſiti imperii pretium foret. Regnum illis cæleſte reſpondentibus; ſtatim purpuram exuit, Auguſti die ultimâ anni 1057, Indict. 10. Ita Cedrenus, cujus hic hiſtoria deſinit. *Cedreni hiſtoria deſinit.*

g Zon. Glic. Manaſſ. *g* Iſaacius Comnenus Auguſtus ſalutatur anno

anno eodem 1057, Cal. Sept. Indictione ineunte 11. acris ingenii, ac celebris, ſed arrogantis fuiſſe dicitur; idémque belli peritiſſimus. Biennio ac tribus menſibus exactis, deſperatâ valetudine, Imperatorem deſignavit Ducam: & in Studienſe conceſſit cœnobium; ubi ægritudine levatus, nihilominus in incœpto perſtitit. A. 976. Chr. ad 1118.

a Conſtantinus Ducas anno 1059 iniit: commodis moribus, ac prono in juſtitiam animo; ſed hebes ac tardus. Itaque ſub hoc impunè graſſantibus Barbaris, acciſum eſt imperium. Regnavit annos ſeptem, menſéſque ſex, relictis cum Eudocia conjuge filiis tribus, Michaële, & Andronico, quos privatus genuerat: & Conſtantino eo Imperatore nato; qui Porphyrogenitus propterea dictus eſt. Obiit ergo anno 1067. *b* Joannes Xiphilinus Trapezuntius ex Monacho Patriarcha, imperante Conſtantino, floruit. *a* Iid. *Conſtantinus Ducas.* *b* Zonar.

c Eudocia contra jusjurandum, quo morienti viro caverat, vitricum ſe neminem communibus liberis daturam, poſt ſeptimum menſem Romano Diogeni nupſit, forti, ac bellicoſo viro; cujuſmodi tum labantibus Orientis rebus opus eſſe ſtatuerat. Jurisjurandi porro ſyngrapham callidè expreſſit à Patriarcha; cùm ſe propinquum illius ad conjugium ſimulaſſet expetere. Hic in Turcas ſecundis aliquot factis expeditionibus, ad extremum collatis ſignis, Andronici proditione victus, in Sultani poteſtatem venit. à quo benignè acceptum, & honorificè demiſſum eſſe *d* Græci Annales memorant. At *e* Vvillielmus Tyrius regium in ſolium aſcendenti, vel deſcendenti barbaro pro ſcabello fuiſſe Diogenem ſcribit. *c* Iid. *Romanus Diogenes.* *d* Zon. Glyc. Manaſſ. *e* Will. Tyr. l. c. 9.

f Interim Conſtantinopoli relegatâ in monaſterium Eudociâ, novus creatur Auguſtus. Dio- *f* Zon. Glyc. Man. Will. Tyr.

A. 976. Chr. ad 1118. genes à Sultano dimiſſus, minus in ſuis quam in barbaris humanitatis reperit. Nam contra fidem effoſſis crudeliter oculis, neque curatis vulneribus: tumente, ac vermibus ſcatente capite, brevi eſt extinctus anno imperii 3, ſupérque octavo menſe. quod anno 1071 contigiſſe videtur.

a Zon. Glyc. Manaſſ. *Michael Parapinacius Nicephor. Botoniates imperium occupat.*

a Michaël Parapinacius Conſtantini Ducæ filius vitrico ſublectus eſt anno 1071. Cujus ignavia Turcis incremento fuit, qui Ponticam oram armis ſubegerunt. quod Turcomanniæ regnum appellatur. Eodémque tempore Nicephori duo, Botoniates, & Bryennius; ille in Oriente; hic in Occidente, ubi Dyrrachio præerat, imperium uſurpant. Botoniates Turcarum fretus auxiliis regiam prior occupat, ac 25 Martii Imperator ſolemni ritu renuntiatur. Michaël in Studienſe tranſlatus monaſterium, lacernâ pullâ purpuram mutat pridie Paſchatis, hoc eſt 7 Aprilis, anno 1078: cùm præfuiſſet annos 6, menſéſque totidem. Sub hoc tempus Joannes Xiphilinus obiit, patriarchatu annis 11, ac ſeptem menſibus functus.

b Zon. Glyc. Manaſſ.

b Nicephorus Botoniates principatus initio Bryennium pacis conditiones omnes ſuperbè reſpuentem per Alexium Comnenum fregit, oculíſque privavit, paullo poſt Lunarem defectionem, cujus Glycas meminit. quæ quidem anno Chriſti 1078, Januarii 31, hora prima poſt mediam noctem Conſtantinopolim accidit. Sed dum ingraveſcente jam ætate, ac propter inſitam mollitiem, neque rectè publicam rem tractaret ipſe, nec idoneos ei magiſtratus præficeret; in contemptum venit ſuorum: & ab Comnenis dignitate ſpoliatus, inter Monachos adſcribitur, cùm imperaſſet annos 3, Chriſti anno 1081. In hoc Imperatore Conſtantinus Manaſſes hiſtoriam deſinit.

a Ex Comnenis duobus, Iſaacio, & Alexio, hic, natu licèt minor, ad imperium pervenit, quòd & gratia, & bellicæ rei peritia præſtaret. Orſus eſt anno 1081, Indict. IV, Aprilis 1. feria 5 majoris hebdomadæ, ut eſt in Chronico à nobis edito unà cum Breviario Nicephori. Vafer homo, ac perfidus, & ad replendum ærarium, quod infinitis largitionibus exhauſerat, nullius parcens opibus. Malè hic à Francis acceptus eſt: *b* primùm ab Roberto Guiſcardo Apuliæ duce; uti ſuperiori capite meminimus. quod anno 1081, ineunte Alexii regno contigiſſe teſtis eſt Zonaras. *c* Poſteà cùm properantibus in Palæſtinam, Godefrido duce, Francis obſiſteret; maxima Græcorum ſtrage repulſus eſt anno 1096. Enim verò nihil Imperatore iſto tota hac noſtrorum expeditione fraudulentius & iniquius fuit, nihil ejus ſucceſſoribus quamdiu Chriſtianorum illic res ſteterunt, in eos crudelius ac perfidioſius. Vixit annos 70 circiter; ac 37, ſupérque menſes 4, & dies aliquot imperavit. obiítque anno 1118, ſub mortem deſtitutus ab omnibus, ne Imperatorio quidem funere eſt elatus; filio præſertim, quem Auguſtum vivens appellaverat, relicto ſucceſſore. In hoc hiſtoriam ſuam terminavit Zonaras. ac ferè Curopalates, quem penes nos Græcum habuimus.

A. 976. Chr. ad 1118.
a Zonar.
Alexius Comnenus.

b Leo Oſt. 3. c. 48. Zon.

c Will. Tyr. 1. c. 8. Otho. Friſ. l. 7. c. 2.

Franciæ res ab anno 987, & Hugonis Capeti exordio, ad 1108, ſub regibus Hugone, Roberto, Henrico I, Philippo I: nec non de Italicis motibus, & occupata ab Northmannis Apuliâ: tum de Godefridi Bulionis in Palæſtinam expeditione.

FRANCIÆ regnum à Caroli M. poſteris novam ad familiam Saxoniæ originis anno

CAP. XIX.

A. 987. Chr. ad 1168. *Hugo Capetus.* *a* An. Pith. edit in Ann. Franc.

987 tranſiit; Hugone Capeto Hugonis M. filio, conſenſu principum, ad eam dignitatem evecto. quem *a* Vvillielmus Nangius materno genere ad Caroli ſtirpem pertinuiſſe putat. Mathildem quippe Henrici Aucupis uxorem, Othonis I matrem, Ludovico Arnulphi filio, Carlomanni nepote eſſe genitam. Quâ ex Mathilde nata eſt Henrico Haovida Hugonis Capeti mater. Sed id eſſe falſum, veterum auctoritas ſuadet, *b* qui Mathildem Theodorici Saxonis fuiſſe filiam, & à Vvitikindo illo, qui cum Carolus M. bellum habuit, oriundam eſſe demonſtrant.

b Vvitich. l. 1. Luithpr. 4. c. 7. Sig. A. 737. Urſper. Vide Jo. n. Villa. l. 4. c. 3.

Nihil igitur cum Caroli ſtemmate commune Capetus habuit. Qui Carolum Lotharii filium Ludovici fratrem Aurelianis, ut dictum eſt, in cuſtodiâ tenuit. *c* Hic initio novi principatus haud paucos è primoribus adverſantes ſibi nactus, conſilio induſtriáque pervicit. *d* Obiit anno 997. quem

c Glab. 2. c. 1.

d Fragm. Floriac.

e Glaber. Rod. *Robertus Rex.*

Robertus filius excepit, ex *e* anno Chriſti 988 coronæ ac regni particeps jam factus; ſummâ pietate, prudentiâ, literarum inſuper haud vulgari ſcientiâ præditus. *f* Qui inceſtis cum Berta nuptiis Gregorii V Romani Pontificis interdicto diremptis, Conſtantiam *g* Vvillielmi Toloſani Comitis filiam duxit. Burgundiam armis domitam Francorum addidit regno.. Ædes ſacras quamplurimas, ac monaſteria condidit. *h* inter quæ Aurelianis S. Aniano dicatum ſolemni ritu conſecrandum curavit anno 1029, Indictione 12. *i* Quâ urbe, rege eodem, incendio conſumptâ anno 999, Arnulphus Pontifex Baſilicam S. Crucis inſtauravit primùm ſumptibus ſuis, tùm auri vi adjutus maximâ, quam inter fodiendum ibidem reperit. Exceſſit rex ſanctiſſimus, *k* ac multis à Deo miraculis illu-

f Fragm. Floriac. Helgal. in vita Rob. Frag. Aquit. Pith.

g Fragm. Floriac.

h Helgal. in vita Rob. p. 73 & 77.

i Glab. 2. c. 5. *S. Crucis ædes Aurelianis.*

k Helgaldus p. 77.

ſtris redditus, anno Chriſti 1039, *a* decimo tertio Kal. Auguſti, poſt dies 21, quàm Sol defecerat; quæ defectio incidit in 3 Calend. Julias anni 1033. Sed Helgaldus feria 3 mortuum ait regem. cùm 13. Cal. Auguſt. fuerit feria ſexta. Regnavit poſt patris obitum annis 36. In quo vulgari Annales caſtigandi ſunt, qui 33, vel 34 numerant. *b* Ejus corpus Miloduno, ubi obierat, in S. Dionyſii baſilicam eſt illatum. *c* Hoc regnante, Judæorum, qui Aurelianis erant, hortatu, Babylonis princeps templum, quod ſuper Chriſti ſepulchrum Hieroſolymis erat, evertit anno 1009. Quâ Judæorum fraude cognitâ, occiſis plurimis, cæteri Romano ex orbe profligati ſunt. *d* Ornabat eâ tempeſtate Gallias rarâ ſanctitate, paríque doctrinâ Fulbertus Carnotenſis epiſcopus.

A. 987. Chr. ad 1108.
a Helgal. ibid. Glab. 4. c. 9.
b Helgald.
c Glab. 3. c. 7.
d Frag. Aquit. hiſt. Tritħe.

Anno Chriſti 1033 Henricus I. Francis regnavit, invita Conſtantiâ matre, quæ Robertum juniorem præferebat, deſignatus à patre. *e* Odonis Carnotenſis Comitis rebelles filios Tetbaldum, & Stephanum per Gotfredum Andegavenſium Comitem vicit; cui Turonorum civitatem attribuit. Vuillielmum nothum Richardi Northmannorum ducis filium, fidei commendatum ſuæ, paternam in ditionem *f* anno 1047 reſtituit, fuſis Northmannorum millibus triginta, cùm haud plures ipſe tribus millibus haberet, *g* Leo Papa IX, eo regnante, Hermeri Abbatis S. Remigii rogatu, in Remos pervenit: ubi monaſterium ab illo Abbate conditum ſolemni pompâ conſecravit, anno 1049, *h* quo VI Kal. Dec. Dominica fuit. Idem *i* anno 1053 Northmannorum in Apuliâ Ducem pacem infimis poſtulantem precibus, Germanorum adjutus auxiliis, aggreditur. à quo 14 Cal. Jul. acie victus eſt, interfectis penè ad unum Ger-

Henricus I. rex.
e Frag. Floriac.
f Fragm. Floriac.
g Fragm. Floriac.
h Herm.
i Lamb. Herman. Leo Oſt. 2. c. 88. Otho. Friſ. 6. c. 33. Sig. 8. de reg. Ital. Pandul. l. 3.

A. 987. Chr. ad 1108. manis ; cùm primâ congreſſione territi Longobardi terga vertiſſent. *a* Leo ab iiſdem obſeſſus quodam in caſtello, inde Benneventum honorificè perductus eſt ; ac tandem dimiſſus. Vitâ functus eſt Henricus *b* Vitriaci anno regni ſui octavo & viceſimo, Chriſti *c* 1060. ut ex diplomatibus liquet : *d* quorum in uno componitur annus 1 Philippi cum anno Chriſti 1060. in altero annus 8 ejuſdem cum 1068, Indict. 6, Cal. Auguſti. In tertio annus 14 Philippi cum Chriſti 1073. Hoc regnante Caſimirus ex Monacho Cluniacenſi rex Poloniæ factus, ſanctiſſimè vixit.

a Lib. & Leo. Oſt. 2. c. 88.

b Fragm. Flor.

c Aimo. 5. c. 47.

d Lib. 3. Orig. Monaſt. S. Dionyſ. c. 12. & ſeq.

e Henrico I. ex Annâ Ruſſorum regis filiâ genitus Philippus puer regnare aggreſſus eſt, tutore ei dato Balduino Flandrenſi Comite. Cujus nepotem Arnulphum à Roberto patruo principatu ſuo ejectum Philippus armis reſtituere conatus, à Roberto ſuperatus eſt. quo in conflictu Arnulphus occubuit, anno, ut putat Sigebertus, 1072. Uxorem habuit Bertam *f* Florenſis ducis Friſiæ filiam ; Roberti Flandrenſis ſororem. ex quâ Ludovicum genuit. *g* Quâ deinde repudiatâ, Bertradam Fulconis Andegavenſium Comitis conjugem adſcivit. Ob id ab Urbano Pontifice ſacrorum interdictus uſu *h* anno 1094, biennio pòſt, cùm ei cumulatè ſatisfeciſſet, cum Eccleſia reconciliatus eſt. Ab eodem Urbano apud Clarum montem Averniæ opidum celebrata Synodus eſt *i* anno 1095, menſe Novembri, Indictione 3, ut ait Tyrius : in quâ Pontifex ad ſacram in Palæſtinam expeditionem Chriſtianos hortatus eſt ; *k* Petri Eremitæ Galli, qui Hieroſolymis urgendæ rei cauſsâ venerat, oratione commotus. Eo veluti claſſico excitus Occidens, variis locis, ac temporibus collectos ad eam militiam fudit exercitus.

e Frag. Flor. Aimo. 5. c. 47. *Philippus rex Franciæ.*

f Fragm. hiſt. Franc. à Rob. ad Phil.

g Sig. Aimo. l. 5. c. 49.

h Berthol.

i Berthol. Will. Tyr. 1. c. 14. Aimo. 5. c. 48. Platina.

k Will. Tyr. 1. c. 11. & 13.

a Godefridus Bulionius anno 1096, Auguſti 15 die, cum ſuis profectus, poſt infinitos labores, b anno demum 1099, Julii 15 die, feriâ 6, horâ circiter diei nonâ, Hieroſolymam expugnavit, omniúmque ſuffragiis c primus rex electus eſt. d Fuit hic Euſtachii Bononienſis Comitis filius. Idâ matre, Godefridi Gibboſi Lotharingiæ Ducis ſorore: qui ſine liberis moriens cognominem ſororis filium heredem, ac ſucceſſorem inſtituit.

A 987. Chr. ad 1108.
a Will. Tyr. 1. c. 2. Math. Paris.
b Will. Tyr. 8. c. 24.
c Id. 9. c 1.
d Id. c. 5. Sig. 1089.

e Philippi mors incidit in annum 1108, tertio Kal. Aug. regnavítque annis 49, menſibus 2, diebus 7. & in Floriacenſi cœnobio ſepultus eſt.

e Fragm. Flor. Aimo. 5. c. 42.

Eo ſeptimum annum regnante, f magna in Anglia rerum facta converſio eſt; peregrinæ in originis principem tranſlato imperio. quod hoc ferè modo accidit. Ethelredus Angliæ rex ex veteri Angloſaxonum ſtirpe, Emmam Richardi hujus nominis ſecundi Northmannorum Ducis ſororem habebat in matrimonio, ex eâque Alfredum, & Eduardum ſuſceperat. Hic ab Suenone Daniæ rege victus, atque inſulâ coactus excedere circa annum 1013, ad Richardum confugit uxoris fratrem. cujus auxilio, poſt Suenonis obitum, ejus filio regnante Canuto, regnum recuperat. Sed ab Canuto deinde ſuperatus moritur g anno regni 38, Chriſti 1016. Hujus filius Edmundus (quem ex Ethelginâ priori conjuge procrearat) cum Canuto pacem eâ conditione fecit, ut regnum ex æquo inter ſe dividerent. quod in ſolidum anno elapſo Danus accepit. Non enim uno plus anno regnavit Edmundus. Erant Canuto ex concubinâ filii duo Heraldus, & Sueno. Ergo ut legitimam prolem ſibi aliquando ſufficeret, Emmam Ethelredi olim conjugem, è Northmanniâ re-

f Will. Malmeſ. Roger. Will. Gemmet. Neubr. Math. Paris. Polyd. 7.
g Polyd.

A. 987. Chr. ad 1108. vocatam ſibi copulavit; genitóque ex ea Canuto mortuus eſt anno 1036. Hunc Heraldus excepit, tum Canutus. Quo vitâ functo, regnum Alfredo Ethelredi filio defertur, Danis occiſis omnibus, octavo & viceſimo anno, quàm Suenone rege in Angliam venerunt.

Alfredus cùm ad regnum capiendum trajeciſſet in Angliam, clam à Godnino trucidatur præpotente viro, qui Thiram Canuti ſecundi ſororem conjugem habebat, ex eáque Heraldum genuerat. Is ut parricidii à ſe ſuſpicionem averteret, auctor Anglis fuit, ut Edoardum Alfredi fratrem è Northmanniâ excitum regem facerent. *S. Edoardus rex Angliæ.* Sic Edoardus paternum imperium recepit circa annum Chriſti 1043, & Godnini filiam Editham in conjugium adſcivit: quâ cum perpetuum integritatis florem retinuit, multis atque eximiis virtutibus, ac virtutum à Deo teſtibus illuſtratus miraculis. *a* ob quæ annis in regno tribus & viginti confectis, menſibúſque ſex, in cœlum receptus eſt anno 1066, atque in cœlitum deinde numerum adſcriptus. Poſt hunc Heraldus Edithæ frater regnum occupat. quod cùm vivens Edoardus Willielmo Notho Northmanniæ Duci propinquo ſuo pollicitus eſſet; hic Heraldum traductis è Northmanniâ validiſſimis copiis acie profligavit, in quâ Heraldus ipſe fortiter pugnans occubuit *b* anno 1066, pridie Eidus Octobres, Sabbato. Quo ex tempore Northmanni deinceps in Britanniâ regnarunt, anno 618 poſtquam Angli & Saxones in eam inſulam adventarunt, quod anno 449 accidit.

Hoc ſæculo docti, ac ſancti viri non pauci prodiere. *c* Hilpericus eruditum computum edidit anno 1005. *d* Franco item Scholaſticus Leodienſis de quadratione circuli ſcripſit anno 1047.

a Roger. Par. 1.

b Roger. Malmeſ. l. 3 Neubrig. Matth. Paris. Willel. Gem. l. 7. c. 37.

c Sigeb.

d Id.

a Leo ipſe IX ſumma doctrina, parique morum integritate vixit, ex Tullenſi in Galliis epiſcopo Romanus creatus Pontifex, anno 1049. Item Humbertus Cardinalis, qui Græcos ipſos & Conſtantinopoli coram diſputando, & ſcribendo poſtea confutavit. Lanfrancus ex Abbate Cantuarienſis factus epiſcopus *b* anno 1070; & qui ei ſucceſſit anno 1109, diſcipulus ipſius Anſelmus, ambo, ſed hic præſertim, ſanctitate & litteris lucem ætati illi prætulerunt. Atque hic quidem multis pro Eccleſiaſticâ libertate laboribus exiliiſque confectus deceſſit *c* anno 1109, octavo Cal. Maii, ipſo die S. Marci, ætatis 76, pontificatus 16.

A. 987. Chriſti ad 1108.

a Sigeb. Leo. Oſt. l. 2. c. 82.

b Will. Malmeſ. 1. Matth. Paris.

c Edinerus in eius vita. Malmeſ. Matth. Par. &c.

d Claruit inſuper utriſque ornamentis Ivo ex Præpoſito S. Quintini Belvacenſis, Carnotenſis creatus epiſcopus ab Urbano II, anno 1092. *e* S. Odilo Arvernus ex Brivatenſi cœnobio ad Cluniacenſe tranſlatus poſt S. Majolum anno 993; cùm annos huic ſex & quinquaginta præfuiſſet, migravit in cælum anno 1048 Calendis ipſis Januariis. *f* Sanctitatis inſuper commendatione celebris fuit Arnulphus cœnobii S. Medardi in Sueſſionibus monachus, atque ejuſdem deinde urbis epiſcopus. Nec non Theobaldus Francus nobilis; qui Vicentiæ in Venetis cellâ concluſus, duodecimo pòſt anno moritur, ac multis à Deo poſt obitum miraculis ornatur: cujus oſſa in Gallias deportata ſunt. Meminit Sigebertus anno 1050.

d Ivo Ep. 1. Sigeb.

e Sig. & vita ejus apud Sur.

f Sig. 1080.

g Tulit & doctrinæ pariter ac ſanctitatis laudem hoc ſæculo S. Bruno Colonienſis, & Remenſis Eccleſiæ Canonicus, ac Scholarum magiſter: à quo Carthuſienſium ordo inſtitutus eſt anno 1086, adjuvante Hugone Gratianopolitano præſule ſanctiſſimo, quorum exordia deſcribit *h* Petrus Cluniacenſis: nec non Guiber-

g Sig. 1084. Vita S. Hugo. apud Sur. Apr. 1.

h Petrus Clun. l. 2. de Mirac. c. 28.

A. 987. Chr. ad 1108. a Cujus fragmen. edidit Cl. Hemeræus in Carthuſiano.

tus Abbas Nongentinus; qui S. Brunonis æqualis fuit; in *a* Tractatu de vita ſua: neque Canonici illius Pariſienſis meminerunt ambo; qui poſt obitum redivivus, denuntiatione feralis de ſe judicii, circunſtantes exterruiſſe fertur: uti nec Sigebertus, qui eâdem vixit ætate. Quam tamen hiſtoriam complures docti graveſque viri literis prodiderunt.

Ciſtercienſis ordo biennio pòſt, anno nempe 1798, ortum habuit, ut Sigebertus eſt auctor; à S. Roberto Moliſmenſi Abbate cœptus.

b Malbeſb l. 3. Sigeb. 1051.

b E contrario Berengarius Andegavenſis Archidiaconus infamis auctor hæreſis, quæ Chriſti corpus reipſa ſanctiſſimo contineri Euchariſtiæ Sacramento negat, Francorum nomini dedecus adſperſit. Hic verò cùm ſæpe damnatum à ſe repperiſſet errorem, cum anno 1088 moriens, poſtremò retractaſſe dicitur.

De Italicis, ac Germanicis rebus ab anno 1109 ad 1200 circiter, Imperatoribus Henrico V, Lothario, Conrado III, Friderico Ænobarbo, Henrico VI. Tum de ſchiſmate duplici: déque ſancto Bernardo, & aliis inſignibus viris.

CAP. XX. *c* Otho. Friſ. 7. c. 14. & l. 1. de geſt. Frid. Gotfr. Viterb. Sig. Urſperg.

c VIOLENTUM Romanam in ſedem patris animum, cujus ultorem ſe profeſſus erat, non imitatus eſt ſolùm, illo mortuo, ſed etiam ſuperavit Henricus V, quarti filius. Quippe Romam ut advenit, Paſchali 11 manum injecit; ab eóque per vim jura extorſit omnia, de quibus tantum erat certamen exortum. Sic Imperator ritu ſolito conſecratus eſt *d* anno 1111, Indictione 4. Verùm quàm primùm Italiâ deceſſit, irrita illa eſſe decreverunt *e* Romani Patres, ſuperſtite Paſchali; & eo vitâ functo, ſucceſſores illius Gelaſius II, & Callixtus II.

d Sig. Gotfr. Dodechinus. Urſperg. *e* Idem.

a Henricus ritè creato Gelaſio anno 1118. Burdinum ei Papam oppoſuit, ſuorum electum ſuffragiis, ex Hiſpaniâ fugitivum hominem; quem Gregorium nominarunt. *b* Diris ob hæc Calixti Papæ ſententiâ devotus, cùm ſe paullatim ab ſuis deſtitui cerneret, paternæ calamitatis exemplo territus, ad officium rediit; reſciſſis omnibus, quæ per tyrannidem expreſſerat. *c* Hoc modo pax Eccleſiæ reddita eſt anno 1122. *d* Biennio pòſt in Ludovicum Franciæ regem comparato èxercitu; ut Henrico Angliæ regi, cujus Mathildem filiam duxerat, opem ferret, occurſu Francorum abſterritus, pedem retulit. & *e* anno 1125 Trajecti deceſſit ex morbo, *f* feriâ 5 Pentecoſtes. vel, ut aliis placet, *g* 10 Kal. Junii, quod fuit Sabbatum poſt Pentecoſten, regni 19, imperii 14. Hoc Imperatore Otho Bambergenſis epiſcopus Pomeranos Chriſtianis rudimentis imbuit *h* anno 1124, Indict. 2.

Vacuum Henrici morte Germanorum imperium in Lotharium Saxonem *i* repugnantem licet, invitúmque transfertur *k* anno 1125. Moderatum, & amantem juſtitiæ principem, imprimíſque pium *l* Annales fuiſſe teſtantur. Hic Henrici propinquos Fridericum, & Conradum, illius ſorore genitos, ſub initium regni æmulos habuit. *m* quibus ob contumaciam Honorius Papa ſacris interdixit. Eoſdem poſtea S. Bernardus Imperatori reconciliavit. Fœdum per id tempus in Eccleſiâ Romanâ diſſidium fuit, poſt Honorii Papæ obitum anno 1130: cùm huic ritè ſubjecto Gregorio, qui Innocentius II vocatus eſt; Petrus Leonis ſub Anacleti II nomine ab adverſâ parte eſſet electus. *n* Innocentio pars orbis Chriſtiani maxima parebat, Bernardi operâ potiſſimùm Clarevallenſis Abbatis, viri omni præconio majoris, qui in recuperandâ Ec-

A. 1109. Chr. ad 1200

a Anſel. in App. ad Sig. Rob. de monte. Gotfr. Urſperg.

b Otho 7. c. 16.

c Anſel. in App. Urſperg.

d Idem.

e Anſel. Urſperg.

f Anſel.

g Urſperg. Otho. Friſ. 7. c. 16.

h Urſperg.

i Otho. Friſ. 7. c. 17.

k Otho. Friſ. Addit. ad Lamb. Anſel. Urſper. Goth. Joan. Villa. 4. c. 33.

l Otho. Friſ. Chr. 7. c. 17. & 1. de geſt. Frid. c. 16. Urſp. Anſel. Got.

m Otho 7. Chron. c. 17. Anſel. Got.

n Vita S. Bernard. Plat.

S. Bernardus.

A. 1109. Chr. ad 1100. cleſiæ concordiâ, auctoritate, ac miraculis, multorum inſtar fuit. Anacletum fovebat Rogerius Rogerii fratris Roberti Guiſcardi filius, Comes Siciliæ, & Apuliæ Calabriæque dux poſt Vvilielmi patruelis obitum, qui in annum incidit 1127. Hunc ſibi ut obnoxium haberet Anacletus, *a* regium ei nomen indulſit anno 1130. Lotharius Romam adiens cum Innocentio, & Bernardo Clarevallenſi, Imperatoris honore eſt affectus. quo anno ſolem defeciſſe *b* Annales obſervant 4 Non. Aug. Ea defectio contigit anno 1133: quo Lotharium coronatum iiſdem in Annalibus proditur. Poſtea cum Rogerio bellum habuit Imperator: quo Apuliâ totâ, Campaniáque pulſo, Rainaldum ibi ducem conſtituit. ac ſubinde revocatus in Germaniam, in itinere per Autumnum *c* diem obiit anno regni 13, imperii 6, Christi 1137. *d* alii ſequentem præfiniunt.

e Ab hoc ferunt inſtitutum eſſe, ut ex jure civili Romanorum judicia fierent. ex quo legum ſcientia Bononiæ, & in aliis Italiæ urbibus publicè doceri cœpta.

Conradus III Friderici Sueviæ Ducis, ac ſororis Henrici Junioris filius, regnare cœpit *f* anno 1139, nec à Pontifice redimitus eſt: credo quòd ejus tempore civilibus bellis ardebat Italia: Rogerio poſt Rainaldi obitum impunè cuncta vaſtante. *g* Quem dum armis perſequitur Innocentius, ab eodem captus eſt, & cum honore habitus, Apuliam ei, & Calabriam, Capuæque principatum cum regis titulo conceſſit *h* anno 1139, Julii 24.

i Interim Romæ Arnaldus Brixianus Abaijlardi diſcipulus ſub monachi habitu ſeditionibus ac tumultibus omnia miſcebat. Quo auctore populus, Jordano creato Patricio, ad uſur-

a Anacleti diploma apud Baron. 1130.
b Anſel. Rob. de Mon. Urſp.
c Auct. Gembl. Rob. de Monte. Gotfr.
d Urſp Onufr.
e Sigon. Vide Urſper.
f Otho. Friſ. 7. c. 22.
g Otho. Friſ. 7. c. 24.
h Urſper.
i Otho. Friſ. 1. de geſt. Frid. c. 27. & ſeq.

pandam antiquæ libertatis imaginem, Pontificis excuſſit jugum: *a* cùm eodem tempore civitates mutuis invicem odiis, ac bellis totâ Italiâ quaterentur. *b* Sedatis utcumque Romanis motibus ab Eugenio III, qui ex Abbate, ac diſcipulo S. Bernardi, Pontifex anno 1145 factus eſt; cùm Edeſſam à Saracenis in Oriente eſſe captam fama vulgaſſet; certatim Principes ad ſacram expeditionem nomina profeſſi ſunt. *c* imprimiſque Conradus Germaniæ, & Ludovicus Franciæ reges. qui hortante S. Bernardo, Crucis inſigne ſumpſerunt; & Hieroſolymam profecti ſunt: quorum ille 50000 habebat in exercitu: hic equitum 30000, præter ingentem peditum numerum: ut ſcribit Auctar. Gemblacenſe. *d* Factum id eſt anno 1147. Sed Græcorum fraude vexati, nullo operæ pretio facto redierunt. Mors Conradi incidit *e* in annum 1152, quintodecimo Kal. Mart. fer. 6. *f* Hoc rege Gratianus Bononienſis monachus Decretalium opus condidit anno 1151. At S. Bernardus anno 1153 diem obiit, ætatis anno 63, cùm anno 1113 in Ciſtercienſe cœnobium cum pleriſque ſeſe recepiſſet, ut in ejus vitâ, & apud Robertum de Monte legitur. Nam Sigebertus anno 1112 Chronicon finiit. Mortuus jam erat Eugenius Bernardi diſcipulus octavo Eidus Jul. anni ejuſdem 1153.

g Summa in Friderico Ænobarbo, qui Conrado patruo ſubrogatus eſt, ad omne decus indoles fuit. Sed eam pertinax in Romanum Pontificem odium, violatáque Eccleſiæ concordia, obſcuriorem reddidit. *h* Creatus anno 1152 Germaniæ rex, Imperatoris nomen ab Adriano IV. Romæ eſt adeptus anno 1155. Mox eidem offenſus Pontifici, ſimul ac deceſſit *i* anno 1160, ſucceſſori ejus Alexandro tertio Victorem oppoſuit.

A. 1109. Circa 1200.

a Otho. Friſ. Chr. 7. c. 29.

b Otho. Friſ. Chr. 7. c. 31. & ſeq.

c Will. Tyr. l. 16.

d Otho à S. Blaſio in Append. Friſ. & Otho Friſ. in 1. de geſt. Frid. c. 58. Append. Lambert. Rob. de Monte.

e Otho 1. de geſt. Frid. c. 63.

f Baron.

g Otho Friſ. in 1. geſt. Frid. & Radevic Friſ. de iiſdem Otho à S. Blaſ. Joan. Villa 5. c. 1.

h Otho à S. Blaſ. App. Lamb. Dodech. Auctar. Sig Urſp.

i Otho à S. Blaſ.

A. 1109. Chr. ad 1100. in Papienſi conventiculo. Inde cum Liguribus & Longobardis pro Pontifice decertantibus bello ſuſcepto, ſæpe illorum obtrivit exercitus. Mediolanenſes verò pervicaciùs rebellantes præcipuè contudit: illorum urbe penitus everſa *a* anno 1162. Sed iteratâ Ligurum defectione, & ex improviſo acceptâ clade fractus, in Romani Pontificis poteſtate fuit. Itaque anno 1177 pax Eccleſiæ redditur.

a Otho à S. Blaſ. Auct. Aquicinct.

Fridericus, tanti ut ſceleris aboleret invidiam, audito Hieroſolymam ab Saladino captam eſſe anno 1187, eò cum Germanorum viribus, inſignis cruce, contendit. ac multis in Thracia, & Aſia contra Imperatorem Conſtantinopolitanum, ac Saracenorum regulos geſtis, Tarſi in præfrigida Cydni unda per æſtivos calores fervidum abluens corpus extinguitur *b* anno 1190. Regnavit annos 38, imperavit 35.

b Urſp. Auct. Aquicinct. Otho à S. Blaſ.

Henricus IV Ænobarbi F. aſperis, truculentíſque moribus fuiſſe traditur. Regni collega factus à patre, *c* Conſtantiam Rogerii primi Siciliæ regis filiam duxit, annum viceſimum & alterum agens, anno 1186, Indict. 6, ſexto Cal. Febr. quam *d* falsò quidam monacham fuiſſe referunt, & quinquageſimo ætatis anno nupſiſſe.

c Gotfrid. Viterb. Auctar. Aquicinct. Joan. Villa. 5. c. 15. & ſeq.

d Anton. & Pand. lib. 4. aliique. Vide Baron. Ann. 1197.

Mortuo Friderico, imperii coronam cum uxore ab Cæleſtino III cepit *e* anno 1191: cùm priùs *f* Tuſculum Romanis coactus eſſet dedere: qui oppidanis, à quibus ſæpe victi fuerant, infenſi, eos partim nece, partim exilio affecerunt, oppidúmque diruerunt. Henricus mortuo Willielmo Rogerii filio, Apuliam, & Calabriam, & Siciliam recepit: atque in Siculos præſertim omne genus immanitatis exercuit anno 1193, & ſequentibus.

e Auct. Aquicinct.

f Urſp.

g Alexio Angelo Orientis Imperatori, ejus imminens regno, tantum terroris objecit, ut ad

g Nicetas Chon.

tributum pendendum adegerit: quod dum à ſuis colligit anno 8 regni, *a* Chriſti 1179, Meſſanæ obiit Henricus, *b* veneno, ut quidam putant, ab uxore ſublatus: Friderico adhuc infante relicto. cùm priùs à Romano Pontifice anathema ei dictum eſſet, quòd *c* Richardum Angliæ regem â Palæſtinâ redeuntem, *d* anno 1190 in vincula conjeciſſet, ſéque ipſum coëgiſſet pretio redimere.

A. 1109. Chr. ad 1100.
a Auct. Aquic.
b Urſp.
c Roger. in Annal.
d Otto à S. Blaſ.

Orientalis imperii res ab anno 1118 uſque ad 1204, quo Latini Conſtantinopolim occuparunt.

CAP. XXI.

GRÆCORUM imperium Joannes Comnenus, qui & Calojoannes, Alexii filius, iniit *e* anno 1118, patre aliquanto commodior, ac bellicis rebus illuſtrior: Nam in Thraciâ Scythas & Hungaros Iſtrum tranſgreſſos *f* quinto imperii anno profligavit, tum Perſarmenios in Aſiâ.

e Nicetas Choniates. Will. Tyr l. 11. c. 51. & lib. 12. c. 5.
f Nicetas.

g Secundùm quam victoriam indicto triumpho, quadrigis albis impoſitam B. Virginis effigiem ſolemni in urbem pompa revexit. In Aſiâ deinde multiplici rerum geſtarum gloriâ decoratus, Antiochiam uſque pervenit; ut ab Raimundo *h* principe urbem illam ex pacto reciperet. Quâ ſpe fruſtratus, pervaſtato illius agro, per Ciliciam reverſus eſt. Ubi in venatu ſagittam intento arcu dirigens, ejus cuſpide toxico illitâ manum perſtrinxit. Ita graſſante paulatim veneno periit Aprili menſe: cùm imperaſſet *i* annos 24, menſes 8. Id accidit *k* anno 1143; altero poſt Edeſſam è Saracenis captam, ut indicat *l* Willielmus Tyrius. Proinde expugnata fuerit Edeſſa anno 1142. quod *m* alii ad *n* annum 1145 referunt. Tyrus porro anno 1124 in Chriſtianorum poteſtatem redacta fuerat.

g Idem.
Joannis Comneni pietas in B. Virginem.
h Nicetas. Tyr. l. 15. c. 22.
i Williel. Tyr. 15. c. 23.
k Otho Friſ. 7. Chr. c. 28.
l Tyrius l. 16. c. 3 & 4.
m Otho Friſ. 7. c. 30.
n Will. Tyr. 13. c. 14. Anſel. Gembl.

A. 1118. Chr. ad 1204.

a Nicetas. *Manuel Comnenus.*

a Manuelem Comnenum, natu licèt minorem, Iſaacio fratri Joannes amborum pater prætulit, Imperatorémque eſſe juſſit; hominem ſubdolum, & Chriſtianis rebus, quæ ad Latinos ſpectabant, infeſtum, & iniquum adeò, ut cum Saracenis in illorum conſpirare: exitium.

b Will. Tyr. 16. 18. Nicetas.

c Nicetas.

d Idem.

e Idem.

f Will. Tyr. l. 22. c. 5.

b Satis conſtat Conradi Germanorum, ac Ludovici Francorum regis exercitus illius fraude ac perfidiâ deletos eſſe, anno Chriſti 1147. *c* Quàm Latini nominis injuriam ultus eſt Siciliæ rex Rogerius, qui Græciæ litora claſſe circumvectus, latè cuncta vaſtavit. Sub exitum vitæ *d* Manuel eo venit amentiæ, ut Saracenorum dogma tantum non adſciſceret. Tandem longiora ſibi imperii ſpatia pollicentem triceſimo & octavo illius anno vita deſtituit, *e* Indictione 14ª ineunte, menſe Septembri, anni Chriſti 1180. *f* Hunc Willielmus Tyrius pluſimum ab munificentia prædicat, obiiſſéque dicit Octobris 3, imperii 40, vitæ 41. In quo valde eum fugit ratio. *g* Vixit Manuelis temporibus eruditus ille Homeri interpres Euſtathius Theſſalonicenſis epiſcopus; qui Muhammedanam impietatem aſſerere cupienti magnâ conſtantiâ reſtitit, auctore Nicetâ.

g Nicetas. *Euſtathius Homeri interpres.*

h Nicetas. *Alexius.*

i Guill. Tyr. 22. c. 4.

k Nicetas.

h Alexius Manuelis filius duodecim circiter natus annos patri ſuffectus eſt, Ludovici Francorum regis gener: cujus filiam Agnetem, ut rectè *i* Guillelmus Tyrius appellat, octennem Manuel ei deſponderat. Nicetas Annam vocat. *k* Hic triennio ferè nomen Imperatoris habuit; atque ab Andronico Manuelis patruele, quem in conſortium imperii per vim acceperat, necatus eſt, nondum expleto quintodecimo ætatis anno.

l Guill. Tyr. 22. c. 10. & ſeq.

Quod antequam faceret, *l* Francos ac Latinos Conſtantinopoli trucidari juſſit Andronicus:

quorum conſilio ac præſidio plurimùm uſus erat Manuel, quóſque tyrannidi ſuæ interceſſuros noverat. A. 1138. Chr. ad 1204.

Quam ſuorum cladem haud minori Græcorum ſtrage, ac direptione, qui elabi fugâ potuerunt, ulti ſunt Latini. Nam Thraciæ, Græciæque maritimam oram validâ claſſe prætervecti, quicquid obvium fuit, ferro igníque populati ſunt. *Latini Conſtantinopoli cæſi.*

a Andronicus occiſo Alexio ſolus anno 1183 imperare cœpit. Agnetem Alexio deſponſam undecim annos natam, grandi jam ætate ſibi matrimonio junxit. Nec diu per tantum ſcelus parto gaviſus eſt regno. Poſt biennium, enim dum Iſaacio Angelo molitur necem, populari orto tumultu comprehenſus ipſe, ac per urbem camelo vectus, alterâ abſciſsâ manu, oculóque effoſſo, à furente plebe laniatus eſt. cum inter tot rerum verborúmque ludibria unum hoc diceret: *Domine miſerere; & Quid contritum calamum infringitis?* Periit anno Chriſti 1185. Hîc finis Comnenorum fuit. *a Nicetas. Andronicus. Miſeranda mors Andronici.*

b Iſaacius Angelus ejuſdem factione populi delatum Auguſti nomen accepit: ídque annis 9 retinuit, ac menſibus 8. Siculorum claſſem vicit ad Strymonem, captis illius præfectis Richardo, atque Balduino. Cyprum ab Iſaacio Comneno tyranno fruſtrà claſſe repetiit. Cum Myſis, ſive Valachis, parùm ſecunda bella geſſit. Fredericum Ænorbarbum per Thraciam Aſiámque Palæſtinam petentem conatur intercludere, magno ſuo damno, illius in ſe arma concitavit. Ab Alexio Angelo fratre cum oculis ereptum illi eſt imperium anno Chriſti 1195. *b Nicetas. Iſaacius Angelus.*

c Alexius Angelus aſſumpto Comneni nomine imperavit annos 8, menſes 3, dies 10. Iſaaci. *c Nicetas. Alexius Angelus.*

A.1118. Chr. ad 1104. filiam Irenem Philippus Germanorum Imperator habebat in matrimonio. Ad eam Alexius ejus frater Conſtantinopoli profugit: cujus hortatu Veneti, duce Dendulo, cum Balduino Flandrenſi Comite; aliiſque ad ſacram militiam nomina profeſſis principibus ſocietatem ineunt adversùs Alexium Comnenum. Qui per hoſtium contemptum nullis ad reſiſtendum paratis copiis, captâ incenſâque Urbe, Debeltum fugâ petiit, anno 1203: quo remoto

Iſaacius Angelus cæcus iteratò cum Alexio filio ſpeciem adumbravit priſtinæ dignitatis *a* Indict. 6. Sequenti anno 1204, Indictione 7, cùm nec ambo iſti inter ſe concordes eſſent, & adversùs illos Alexius quidam Murſiphlus tyrannidem invaſiſſet; fœderatorum claſſis Conſtantinopolim expugnavit, die Aprilis 12, feria prima hebdomadis ſextæ Quadrageſimæ, ait Nicetas. qui character indicat annum Chriſti 1204.

a Nicetas Vide & Joan. Villa.

Conſtantinop. à Latinis capta.

Tum de communi conſilio è Latinorum genere primus Conſtantinopoli datus eſt Imperator Balduinus Flandrenſis, annum agens 32, *b* à Græcis ipſis, quod magno virtutis argumento ſit, ſummoperè laudatus.

b Nicetas. Vide Bigor. in Philippo.

De Francorum regibus, Ludovico VI, Ludovico VII, & Philippo Auguſto.

Ab anno Chriſti 1108, ad 1223.

CAP. XXII.

FRANCIÆ regnare cœpit anno 1108 Ludovicus VI. cognomento Craſſus; ut *c* ejus Diplomata teſtantur: annum agens non 12, vel 13, ut *d* Sugerius prodidit: ſed 30 circiter: ut qui anno ætatis 60, regni 30 deceſſerit, eodem auctore Sugerio. Aurelianis inunctus, co-

c Lib. 3 Orig. S.D.o. c. 13.

d Suger. in vita Ludov. Groſſi.

ronatúſque eſt à Dumberto Senonenſi: id agente comprimis *a* Ivone Carnotenſi: quòd tum Rhemenſi Archiepiſcopo minimè cum Ludovico conveniret. Sed neque Rhemis conſecrari reges neceſſarium eſſe, pluribus idem Carnotenſis Ivo diſſerit. Ludovici vitam ſcripſit Sugerius Abbàs ſancti Dionyſii. Obiit ex morbo, Chriſti *b* anno 1137, *c* Kal. Aug. cùm regnaſſet annos 30.

A. 1108. Chr. ad 1123.

a Vide Ivon. Ep. 70. Aim. 5. c. 49.

b Auctar. Gembl. Veſt. monaſt.

c Sigeb.

Clarevallenſe cœnobium eo regnante conſtitutum eſt: cujus primus Abbas fuit S. Bernardus *d* anno 1115. Præmonſtratenſis ordo cœpit anno 1120, auctore S. Norberto. *e* Floruit eodem tempore Hugo à S. Victore: & cognominis alter Gratianopolitanus Epiſcopus, qui *f* anno 1132 moritur, vir ſanctiſſimus.

d Anſel. Gembl. Rob. de mon. c.

e Trith.

f Anſel. Gemb. & Rober.

g Ludovicus VII, cognomine Junior, Francorum ſceptra ſuſcepit anno 1137. qui Alienoram Willielmi ducis Aquitaniæ filiam, ex ejus ſupremâ voluntate, in conjugem accepit, cum eâque dotalem illius ditionem. *h* Hic ille eſt Willielmus Pictavorum Comes, & Aquitaniæ dux; quem Anacleti partes contra Innocentium pertinacius tuentem S. Bernardus ánno 1135 meliorem ad mentem reduxit. Quem quidem brevi poſteà, hoc eſt ſub exitum Craſſi, & Ludovici Junioris initium, in Hiſpaniâ mortuum eſſe; quo S. Jacobum veneraturus adierat: teſtis eſt *i* Sugerius, qui ætate illâ vixit: nec non Robertus de Monte, qui anno 1137 obiiſſe confirmat; in feria 6 Paraſceve, in æde S. Jacobi, ibíque ante altare ſepultum. Ex quo Theobaldus ſcriptor ejus vitæ redarguitur, qui in annum 1156 mortem illius rejicit.

g Suger. *Ludovicus Junior.*

h Vita S Bern. l. 2. c. 6. & Theobald. in vita S. Guill. apud Sur. Febr. 10. *Guillelmus Pictavenſis.*

i Sugerius in Ludov. Jun. Rober. Auctar. Gemb. Suger. Will. Tyr. l. 16. c. 18. Joan. 4. 34.

Ludovicus anno 1147, poſt Pentecoſten, ſacramento in ſacram militiam dicto, proficiſcitur in Palæſtinam cùm *k* 30000 equitum, ma-

k Auct. Gemb.

gnóque peditum numero. Sed Græcorum magis perfidiâ, quàm Saracenorum vi tantus exercitus periit. Itaque poſt *a* annuam moram ibi factam reverſus in Gallias, anno 1150 cum Alienorâ conjuge divortium fecit : & Alphonſi VII, qui ſe Imperatorem appellavit Hiſpaniæ, filiam duxit : quam Mariam Tyrius, & Sugerius vocant : Beatricem *b* Annales Hiſpani. *c* Alienora ſequenti anno Northmanniæ Duci, eidémque Andegavenſium Comiti nupſit Henrico, qui poſt Stephanum regnavit in Angliâ, ejus nominis ſecundus anno 1154 : quo Stephanum obiiſſe 8 Cal. Nov. & 14. Jan. Dominica die conſecratum Henricum, *d* Anglorum Annales referunt. *e* Semen id atrociſſimi belli fuit, quod de Aquitaniæ poſſeſſione Francos inter & Anglos ortum eſt anno 1156, *f* quod utcunque ſedatum eſt poſt annos ſex ; Margaretâ Ludovici filiâ Henrici filio deſponsâ. *g* Hujus Henrici tempore S. Thomas Cantuarienſis epiſcopus pro Eccleſiæ tuenda libertate primùm exilium, deinde glorioſam mortem obiit anno 1171, à ſicariis in Eccleſiâ trucidatus. *h* Cujus parricidii qualemcumque ſuſpicionem Henricus rex publicâ luit pœnitentiâ ; magníſque viciſſim ab illo beneficiis affectus eſt.

Ludovicus Pariſiis anno moritur 1180, *i* Septemb. 28, feria 5, regni anno 44. Eo regnante floruit Petrus Lombardus Pariſienſis epiſcopus, Magiſtri Sententiarum vocabulo notior : & Petrus Comeſtor.

Philippus Ludovici F. Auguſtus, & Adeodatus vulgò nuncupatus, ſuperſtite adhuc patre rex ſalutatus eſt *k* anno 1179, Calend. Novemb. Sequenti verò ſolus regnavit, ætatis annum auſpicatus 26. *l* Quippe natus eſt 9 Cal. Sept. in octavâ Aſſumptionis, *m* feriâ 7,

A. 1108. Chr. ad 1223.
a Will. Tyr. l. 17. c. 6.
b Weſt. Monaſt. Matth. Pariſ.
c Ruder. Par. 3. c. 31. Alph. à Carth. c. 77. Suge. Weſtm. Matth. Pariſ. Ain. 5. c. 52.
d Rogerius de Hovedem Weſtmonaſt. Matth. Pariſ.
e Affligen. ad Sigeb.
f Auct. id.
g Quadrip. Hiſt. Roger. Weſt. monſt. Matth. Pariſ. Otho à S. Blaſ. Auct. Aquicinct.
h Iidem Ann. Angl.
i Rigord in vita Philip.
Philippus Auguſtus.
k Rigord.
l Idem.
m Aimo. 5. c. 58.

qui character anno congruit 1164, ut eſt apud Rigordum, & Aimoini Auctarium. Qui in ipſo regni exordio, poſt patris obitum, Judæos per innocentum puerorum cædem Chriſtianis ſacris illudentes, & aliorum ſcelerum convictos comprehendi primùm totâ Galliâ juſſit *a* 16 Calend. Martias, die Sabbati. quæ nota eſt anni 1181. tùm inſequente Julio menſe, perpetuo multavit exilio. Exinde poſtquam Hieroſolymam à Saracenis captam audiit, ſacramento dicto, in Orientem cum Richardo Angliæ rege profectus eſt *b* anno 1190; *c* ac ſequente pervenit in Palæſtinam: ubi Acconam cum fœderatis principibus 4 Non. *d* Jun. anno 1191. quem haud dubium facit Solis defectio: quæ ab Rigordo, Rogerio, & Veſmonaſterienſi incidiſſe dicitur in diem Dominicum, 23 Junii. Verùm eâ belli ſocietate in ſimultatem ac diſcordiam verſâ, Philippus eodem anno rediit in regnum, *e* Richardus Cypro, quam in poteſtatem redegerat, Templariis, & ſubinde Guidoni Hieroſolymitano quondam regi venditâ; ac Saracenorum millibus quinque morte multatis, in reditu ab Leopoldo Auſtriæ Duce interceptus, *f* anno 1194 in Angliam revertitur: bellúmque cum Philippo rege quinque circiter annos gerit: *g* donec anno 1199 in caſtelli cujuſdam obſidione, miſſo è balliſtâ ſpiculo ictus occubuit 8 Id. April. feriâ 3, ait Rogerius. ſepultúſque eſt in Monaſterio Fontis Ebraldi: ubi & patris illius corpus jacebat. Richardo ſucceſſit Joannes ejus frater, *ſine terra* vulgò nominatus, qui cum Philippo bellum inſtauravit; atque Angliæ, Hiberniæque regna *h* Romano Pontifici ſubjecit anno 1213, quæ indicto annuo tributo, beneficii loco deinceps haberet. *i* At Phi-

A. 1108. Chr. ad 1223.

a Rigord.
Judæi pulſi è Francia.
b Rogerius.
c Rigord.
Auct. Aquicinct.
d Weſtm.
e Rigor. Urſp. Pius 2. in Aſia.
f Rigord. weſtm.
g Rigor. Roger weſtm. Matth. Pariſ. Auct. Aquic.
Anglia Rom. Pont. ſubjecta.
h Roger. weſt. mon. Matth.
i Rigor.

A. 1108. Chr. ad 1223. lippus anno duplici partâ victoriâ; cùm & Anglos Ludovicus ejus filius in Pictonibus; & Othonem Imperatorem in Flandriâ viciſſet ipſe; utriuſque monumentum ad Silvanectum
a Weſt. Matth. Par. Rigor. oppidum conſtituit Victoriæ cœnobium. *a* Sub hæc Ludovicus in Angliam tranſmittens, pulſo Joanne, eam in deditionem accepit. Sed ſtatim atque inde digreſſus eſt, ad Henricum III Joannis filium tota defecit. Id anno 1214 ac-
b Rigor. cidit. *b* Exceſſit ex humanis Philippus anno 1223 pridie Id. Jul. anno regni poſt patris obitum exacto 43, minùs menſibus ferè 3.

RATIONARII TEMPORUM, PARTIS PRIMÆ.

LIBER NONUS.

Annos continens à Chriſti 1200 ad annum 1632.

Quæ in Germania, & Italia contigere ab anno 1200 ad 1250, ſub Philippo, Othone, Friderico II. ac de diro ſub hoc ſchiſmate, vel literis inſignibus.

EXTINCTO, *a* uti ſuprà meminimus, Henrico ſexto Friderici filio, in ſucceſſore deligendo procerum ſciſſa concordia eſt: aliis imperii decus ad Henrici fratrem Philippum; aliis ad Othonem Saxoniæ Ducem trahentibus, Philippo favebat cognominis Franciæ rex: Othoni Innocentius tertius: qui Friderici execrati olim principis oderat ſtirpem. Prior Aquiſgrani Philippus imperium auſpicatus *b* eſt anno 1198. Eòdem paullo pòſt Otho pervenit, ac regni adeptus inſignia, bellum cum Philippo aliquanti

CAPUT I.

a Urſperg. Vincent. Bellov. l. 26. c. 59. Siffrid. Frag. Incer. Auct. Alberto præfixum. Blond l. 6. Dec. 1.

Philippus Imp.

b Siffrid. Frag. Incer.

temporis habuit. *a* donec inter ſe ita pacti ſunt; ut quandiu ſuperſtes Philippus eſſet, titulo regis abſtineret Otho: poſt illius obitum ritè eum uſurparet. *b* Regnavit Philippus annos 10. ac Chriſti 1208, Junii 23. ab Othone quodam Palatino interficitur. Cujus uxor Iſaacii Conſtantinopolitani Imperatoris filia, auditâ viri nece, vitam & ipſa finiit.

Vacuam morte competitoris Germanici regni poſſeſſionem, adiit Otho, ac Philippi ex pacto filiam duxit. *c* Quem anno 1209 Romæ Innocentius Imperatorem ritè pronuntiavit. Sed eundem contra datam fidem Romana jura violantem ab communione repulit anno 1210. Hic ille eſt Otho, qui cum Richardo avunculo Angliæ rege contra Philippum Francum *d* ad Bovinas pugnans, aciéque victus aufugit anno 1214. A quo proximus annus Lateranenſe Concilium dedit Romæ ab Innocentio III celebratum: ad quod ex omnibus orbis Chriſtiani provinciis adfuêre *e* epiſcopi 412. In eo *Tranſſubſtantiationis* cum vocabulo dogma firmatum: ac Joachimi Abbatis damnatus eſt liber, quem contra Petrum Lombardum ediderat.

Otho Imperator deſtitutus ab omnibus, ac dolore tabeſcens, obiit anno *f* 1216: etſi nonnulli ſequente, alii 1218 mortuum velint. Eodem anno 1216 *g* Innocentius è vita diſceſſit, 16 Julii: cui ſuffectus eſt Honorius tertius.

Fridericus II Henrici VI filius, Friderici Ænobarbi nepos, Othone exauctorato anno 1211, ut ait *h* Vincentius, tertio ab Philippi patrui morte Germanorum ſuffragiis eligitur; cùm ſe hactenus Siciliâ & Apuliâ, materno regno, contineret. *i* Imperator verò anno 1219, circa S. Cæciliæ feſtum diem, Romæ dictus eſt ab Honorio. Sed fatali generi ſuo in Romanum

Pontificem

A. 1200. Chr. ad 1250.

a Urſperg.

b Urſp. Vincent. To 4. l. 29 c 10. Frag. Incert Auct. Siffrid. Antonius. Trithe.

c Vincent. l. 29 c. 106. Urſp. Rob. de Monte. Siff. Chron. Citic. Anton. Joan. Villa. 5. c. 35.

d Urſp. Vinc. To. 4. l 30. c. 53. Rigor. Anton. Part. 2. Tit. 9. c. 3.

e Urſp. Vide To 4. l 30. c. 64. Anton. Tit. 19. To. 3. c. 1. paragr. 6. Chr. Incer.

f Chron. Colmar. Frag. Incert. Trithe. in Hirſang. Chron.

g Urſper. Monac. Bac. Chr. Colmar. Frag. Incer Auct.

h Vinc. To. 4. l. 31. c. 1.

i Urſp. Chr. Incert. Colm. Citic. Trithe. Vide Joan. Vill. l. 6. c. 1.

Pontificem inſtinctus odio, datam fidem fefellit. Ob id ſacris interdictus ab Honorio primùm, Joanne Brenno Hieroſolymorum rege deprecante, cum eo in gratiam rediit, ſub *a* annum 1222. quo Iolantam Brenni filiam duxit, mortuâ Aragonum regis filiâ *b* Mariâ, è quâ Henricum, & Conradum ſuſceperat. *c* Ex illo Siciliæ regibus Hieroſolymitani regni titulus acceſſit. *d* Idem Saracenos Siciliæ montibus dejectos in Apuliam tranſtulit, ac Nuceriæ collocavit.

Sublato è vivis Honorio anno 1227, ſuffectus eſt Gregorius IX. *e* qui Fridericum ex pacto, & jurejurando in Palæſtinam proficiſci cunctantem anathemate multavit. *f* Imperator anno ſequente in Syriam navigans, turpi cum Sultano pactione rem Chriſtianam prodidit, à quo Hieroſolymam precario, ac ſpecie tenus impetravit. Reverſus ab Oriente totam inteſtinis odiis & factionibus Italiam replevit, quæ tum in duas eſt diviſa partes: quarum uni, quæ Pontifici ſtudebat, Guelforum nomen inditum; Gibellinorum alteri, qui Fridericum ſequebatur. Ea nomina apud Piſtorium audita primùm ſub annum 1240, ut auctor eſt *g* Blondus; ut autem *h* Nauclerus affirmat, longè antea, Conrado III regnante, in pugna quadam teſſeræ inſtar militaris aſſumpta; ſed ſub Friderico ardentioribus propagata ſtudiis; civilem peſtem, ac perniciem latè per Italiam ſparsêre. *i* Gibellinæ partis columen in Tranſpadanis erat Ecelinus ſtirpis Teutonicæ tyrannus: qui 34 annis Tridentum, Tarviſium, Patavium, Veronam, Brixiam, aliáſque urbes oppreſſas tenuit; Friderico gratus imprimis, cui decem annos ſuperſtes fuit. Quippe anno 1260 in conflictu ſagittâ ſaucius, & ab hoſte captus interiit anno ætatis octogeſimo. *k* Fridericus Henricum filium in

A. 1200. Chr. ad 1250.
a Vinc. To. 4. l. 50. c. 125. Urſperg.
b Trithem. in Hirſau. Chr.
c Mon. Pad. 1224.
d Mon. Pad. 1220.
e Trithem.
f Id. & Villa. 6. c. 27.
Guelfi & Gibellini.
g Blond Dec. 2. l 7.
h Trith. Nauc. Gen 42 pag. 933 Vide Joan Villa. 5. c. 37.
i Vide Monach. Pad. l. 2.
Ecelinus tyrannus.
k Blond. F. ag. Incer. Blond. & Æneas Sil. l. 7. Dec. 2.

A. 1200. Chr. ad 1250. Germaniâ rebellantem redegit in poteſtatem, & in Apuliam relegavit anno 1235. ubi ſequente anno deceſſit. Cùm autem nihil de odio in Romanam ſedem, ac pervicaciâ remitteret, cum Innocentius IV, qui Gregorio IX, ejúſque ſucceſſori Cœleſtino *a* anno 1241 functis, poſt biennii interregnum, ſubſtitutus eſt, à Chriſtianorum ſocietate ſubmovit in Lugdunenſi Concilio: quod generale habitum eſt anno 1245: eíque abrogavit imperium. In eodem Concilio rubri pilei inſigne Cardinalibus datum proditur. Sub hæc novus adversùs Fridericum deſignatus Imperator, Henricus Haſſiæ ac Thuringiæ Lantgravius biennio haud amplius præfuit; & anno 1247 mortuus eſt, cui *b* Guilelmus Hollandiæ comes proximo ob hoc anno Septemviralibus comitiis ſuffectus eſt; Friderico in Ciſalpinos tumultus intento. Siquidem Longobardicum ab eo nomen omne defecerat. Contra quos bellum adortus Parmam obſedit anno 1247. Sed Parmenſium ſubitâ eruptione disjectus fugatúſque, vix in Cremonenſem agrum evaſit anno 1248. *c* Bienniò pòſt, anno videlicet 1250, *d* Indict. 8. Octobris 18, vitâ exceſſit in Apuliâ, anno imperii 32, ætatis 57. *e* Fama eſt à Manfredo, quem ex concubinâ genuerat, compreſſo in ſtratis ore præfocatum fuiſſe.

f Friderico imperante, religioſi Ordines inſtituti duo, auctoribus SS. Dominico & Franciſco. quorum initia variis annis attribuuntur. Obiit prior *g* anno 1221. Franciſcus verò, *h* anno 1226. Præter quos illuſtres fuêre S. Antonius Patavinus, è Minorum familiâ; Alexander Alenſis, è Dominicanis: Albertus Magnus: Vincentius Belvacenſis. Item Guillelmus Pariſienſis, aliíque, quorum Vincentius & Antoni-

a Vinc. l. 31. c. 1. Anton. Tit. 19. c. 45. Mon. Pad. Blond. l. 7. Joan. Villa. 6. c. 25.

b Siffrid. Mon. Pad.

c Mon. Pad. Villa. 6. c. 42.

d Trithem.

e Blond. Dec. 2. l. 7. Anton. Tit. 19. c. 6. paragr. 4.

f Joan. Villa. 5. c. 23. & 24. *SS. Dominicus, & Franciſcus.*

g Vincent. l. 30 cap. 134. Siffrid. Colm.

h Trithem.

nus meminêre. Feminæ quoque pietate celebres extitêre, Elizabetha Lantgravii Thuringiæ uxor: & *a* Maria Oegniacenſis, cujus vitam Jacobus Vitriacenſis edidit.

A. 1251. Chr. ad 1300.
a Vincent l. 30. & Anton.

De rebus Germaniæ, & Italiæ ab anno 1251 ad 1300 circiter, tum de Conrado, Manfredo, Conradino: atque accitis in Siciliam Francis, & eorundem clade Siculâ ac de Hiſpanis Siciliam occupantibus.

CAP. II.

IN Romani imperii ſpem rex ab Germanis creatus Guillelmus Batavus, Friderico ſublato, ſexto anno, qui fuit *b* Chriſti 1256, periit, Friſiorum inſidiis exceptus.

Poſt hunc diſtractis Germanorum principum ſtudiis *c* anno 1257, alii Richardum Cornubiæ principem, regis Angliæ fratrem, Romanorum regem renuntiant; Alphonſum alii Caſtellæ regem, aſtronomiæ ſcientiâ celebrem. *d* Hic ſolo contentus imperii titulo, pedem ex Hiſpaniâ non movit. Richardus Francofurtum advolans, ibíque ritè regnum auſpicatus, cùm effuſis ſumptibus opes omnes exhauſiſſet, in contemptum venit eorum, à quibus erat accitus. Itaque in Angliam è veſtigio rediens, vacuum Germaniæ reliquit imperium: diúque interregnum fuit, *e* donec Gregorii X Pontificis mandato indictis comitiis *f* Rodulfus ex Alſatiæ comite anno 1273 deligitur; quem ab juſtitiâ, pietate, bellicáque virtute multum *g* hiſtoriæ prædicant. Hic Ottocarum regem Boëmiæ rebellantem prælio vicit, & occidit, anno 1278. *h* annóque regni 19 mortuus eſt, *i* Chriſti 1291.

k Proximo ab hoc anno Romanorum rex ſalutatur Adolfus Naſſauvius Comes. *l* qui propter crudelitatem & rapacitatem, in ordinem

b Colm. Chr. Siffrid.
c Trithem. in Chron. Vide Joan. Villa. 6. c. 75.
d Trithem.
e Trith.
f Siffr. Colm. Chron.
g Siffr. Trith.
h Siffr. Colm.
i Villa. 7. c. 145. Siffrid.
Trith.
k Ant. Nau. l. Villa 7. c. 152.
l Siffrid.

redactus eſt, eique ſubrogatus Albertus Rodolfi F. Auſtriæ Dux, contra quem Adolfus commiſsâ acie ad Wormatiam occidit *a* anno Chriſti 1298.

A. 1251 Chr. ad 1300. *a* Idem. Albertus Argentin.

Interim per Italiam civilibus armis infeſta erant omnia. Conradus Friderici II filius ad occupandam Apuliæ ac Siciliæ regnum venit è Germaniâ *b* anno 1251, domitiſque Neapolitanis, & eorum disjectis mœnibus, utrâque potitus Siciliâ, à Manfredo fratre, Friderici ſpurio, veneno necatus eſt *c* anno 1254, relicto filio *d* Conrado, quem Conradinum Itali nominarunt.

b Blondus Dec. 2. l. 8. Anton. Tit. 20. c. 1. Naucl. Villa. 6. c. 44. *c* Colm. Chr. *d* Trith.

e Manfredus interim, quaſi pro pupillo regnum adminiſtrans, adversùs Romanos Pontifices, Saracenorum, qui Luceriam obtinebant, auxilio bellum gerit.

e Blond. Anton. Naucl. Nangis in vita S. Lud. Joa. Villa. 6. c. 47. & 90. & l. 7.

Urbanus IV, qui apud Trecaſſes in Galliis oriundus, anno 1261 Alexandro IV ſuffectus erat; is cujus edicto anniverſarius Dominici corporis inſtitutus eſt dies; Carolum Andegavorum Comitem, S. Ludovici germanum, Siciliæ regem dixit.

Carolus Andegav. Siciliæ rex.

f Quam ad profectionem dum ſe ille comparat, Urbanus obiit, eique ſucceſſit Clemens IV. de cujus voluntate Carolus Romanæ Senator urbis, & rex utriuſque Siciliæ factus, cum pacto annuæ penſitationis aureorum duodequinquaginta millium, Manfredum *g* anno 1266 ſuperavit, & occidit. ac biennio poſtea Conradinum cum exercitu in Italiam à Gibellinis excitum, ad Fucinum lacum devicit, & in poteſtatem redactum capite multavit anno 1268. cujus morte, Friderici, ac Suevicæ familiæ ſtirps prorſus extinguitur.

f Suffr. Blondu. Dec. 2. l. 8. Anton. Trithem. Naucl. Nangis.

g Pand. Vill. 7. c. 9. & ſeq. *Conradini mors.*

Anno 1274 Gregorius X, qui Clemente mortuo anno 1270, ſequente eſt electus, *h* Ju-

h Trithem. Blond. Dec. 2. l. 8. Nang. in Philippo. Joa. Villa. 7. c. 44.

dict. 14, generalem Lugduni Synodum celebravit, in qua de Romani Pontificis creatione nonnulla conſtituit: Græcóſque ad Romanæ concordiam Eccleſiæ recepit. *a* Convenerunt ad hoc Concilium Epiſcopi 500. *b* Petrus Aragonum rex Manfredi gener, cujus filiam Conſtantiam in matrimonium habebat, hortatu Joannis Prochytæ olim domini, nec non Michaëlis Palæologi Græcorum Imperatoris, qui ſibi ab Carolo metuebat, ad invadendam Siciliam, tanquam dotalem, animum adjecit. Itáque ambobus inſtigantibus, per totam Siciliam occultâ conſpiratione factâ, eodem die, qui Reſurrectioni Dominicæ ſacratus erat, ſigno, quod convenerat, ad veſpertinam ſynaxim, ut moris eſt, edito; armati Siculi nec opinatò Francos opprimunt, ac ſine ullo ætatis, ſexúſve diſcrimine crudeliter mactant; adeò ut prægnantium uteros excutiendis fœtibus ferro ſcrutati ſint. Inde Siculæ veſperæ in proverbium ceſsêre. Id anno *c* 1282, Martii 30 contigit. His auſpiciis Panormi Petrus Siciliæ regnum adiit, tenuítque diris licèt ab Romano Pontifice devotus. quod Carolus, incaſſum armis repetere aggreſſus, cladem inſuper accepit, Carolo Claudo ejus filio navali pugnâ ſuperato, captóque *d* anno 1284. Huic præter ſpem, quod affinis ſui Conradini necem ulturus putabatur, pepercit Petrus. *e* qui anno 1285, quò Siciliæ rex Carolus Jannarii 7 diem clauſit, ut in Philippi vitâ ſcribit Nangiſius, cùm datum in prædam ex ferali ſententiâ patrium regnum defenderet, contra Philippum Franciæ regem dimicans occubuit; dictis ex teſtamento heredibus filiis, Friderico Aragoniæ, Jacobo Siciliæ: qui, Conſtantiæ matris rogatu, Carolum certis conditionibus *f* anno 1288 dimiſit: inter

A. 1251. Chr. ad 1300.

a Nangis in vita Philippi.

b Blond. Fazel. l. 8. Pat. 2. Anton. Tit. 20. c. 4. Nang. in vita Phil. Pand. Collenuc Jo. Villa. 7. cap. 57. & ſeq.

Veſperæ Siculæ.

c Blond. Dec. 2. l. 8.

d Colm. Villa. 7. c. 92. & ſeq.

e Blond. l. 8. Dec. 8.

f Nangl.

A. 1251. Chr. ad 1300. quas hæc erat, uti Aragonum regi cum Romani Pontificis gratiâ Siculi regni jus impetraret. quod eſſe ratum vetuit Nicolaus IV. ex quo bellum de integro ambos inter exarſit. *a* quod ſequeſtre Bonifacio VIII, qui S. Cœleſtino III ſponte ſe abdicanti ſucceſſerat. anno 1299. pacatum eſt, cum Jacobus Siciliâ ceſſiſſet. Verum Siculi *b* Friderico Jacobi fratre ad regnum evecto, Carolo, ac Pontifici reſtiterunt.

a Fazel. Dec. l. 9. Naucl. Villa. 8. c. 13.

b Naucl.

Per eadem tempora inteſtinis motibus reliqua omnis ardebat Italia: Venetis præſertim, ac Genuenſibus, potentiſſimis civitatibus, mutuam in perniciem totâ atrocitate baccantibus, quarum diſſenſio parvis ex initiis apud Ptolemaidem Syriæ oppidum exorta ſub annum *c* 1260, mutuas utriſque calamitates attulit.

c Blond. Dec. 2. l. 8.

Ea tempeſtate ornabant Eccleſiam omni ſanctitatis ac literarum gloria, SS. Bonaventura, & Thomas Aquinas. *d* qui ambo anno 1274 in cœlum recepti ſunt. Thomæ item præceptor Albertus M. *e* qui anno 1280 obiit, anno ætatis 87. *f* Petrus quoque Martyr anno 1252 ab hæreticis obtruncatus eſt. Obiit & S. Clara beati Franciſci popularis *g* anno 1252. Ex eodem ordine S. Ludovicus Toloſanus Epiſcopus Caroli II Siciliæ & Apuliæ regis filius. *h* Vixit & Nicolaus Lyranus hoc tempore, Doctor Pariſienſis ex Minorum ordine.

d Naucl.

e Trithem. in Chron. Hirſaug.

f Anto. Colm. 1. Anton.

h Naucl.

i Raimundus Lullus Majoricenſis circa annum 1290 in ea inſulâ floruit ambiguâ famâ. S. Ivo in Aremoricis, & S. Rochus in Narbonenſi provinciâ ſanctitate præſtiterunt.

i Bernar. de Lutzemb.

A. 1205. Chr. ad 1300.

De Latinis Conſtantinopoli imperantibus, ac rebus in Oriente geſtis ab anno 1205 ad 1300. Ubi de recuperata à Græcis Conſtantinopoli: Tartarorum excurſione: ac terra ſancta Chriſtianis penitus erepta.

CONSTANTINOPOLIM Latini annos octo & quinquaginta tenuerunt. Primus in eâ regnavit, ut dictum eſt, Balduinus, qui cum expeditionis ſociis imperium partitus eſt: Venetis præſertim, ac Genuenſibus. quorum illi Ægæi maris inſulas, Cretam, & Eubœam, aliaque ceperunt, ait *a* Blondus. at Genuenſes Cretam occupaſſe Nicetas prodidit. *b* Bonifacius Montisferrati Marchio novum Theſſalonicæ regnum inſtituit. — CAP. III. *Balduinus Imp. Conſtantinop.* — *a* Blond. Dec. 2. l. 6. *b* Niceph. Greg. l. 1.

c Balduinus anno vertente à Bulgaris victus, captúſque anno 1205, Indict. 8. Aprilis 15, ac menſes ſedecim in vinculis habitus, per ſummos cruciatus ab Joanne Bulgarorum rege perimitur. *d* Actum demum Henricus Balduini frater ad imperium evehitur anno 1206. Quam Latinorum moderationem haud præproperè ſibi regnum uſurpantium ante legitimi principis obitum, Nicetas prædicat, popularium ſuorum ambitionem, immanitatémque deteſtans; qui per Imperatorum cædes ad tyrannidem graſſari ſolebant. Henricus 10 circiter imperavit annos. Moritur enim *e* anno primo Honorii III, Chriſti 1216. cui ſucceſſit Petrus Antiſſiodorenſis: qui Iolantam Henrici ſororem, ut *f* Nicephorus auctor eſt: vel ut alii, filiam duxerat. *g* Hic ab Honorio III Romæ coronatus, dum in Thraciam proficiſcitur, à Theodoro Dyrrachii principe perfidiosè captus, & à Theodoro Laſcari trucidatus eſt. — *c* Nicetas. *d* Nicetas. *Henricus Imp.* — *e* Anton. Tit. 19. c. 5. *Petrus Imp.* *f* Niceph. Greg. l. 1. & 40. *g* Anton. tit. 19. c. 3.

A. 1205. Chr. ad 1300. Robertus Petri filius poſt hunc imperavit.
Robertus Imp. Inde Balduinus Roberti frater. qui *a* anno 1261 recuperatâ ab Græcis Conſtantinopoli, in Occidentem reverſus, ad Carolum Siciliæ regem adiit, ejuſque filiam filio ſuo deſpondit: Conſtantinopoli promiſsâ, ſi illius ope recuperare poſſet. Itaque Latini Conſtantinopoli potiti ſunt annis 58.

a Nangis in vita S. Ludov. p. 448. Nic. p. 58. Nauc.

Latinis Conſtantinopolim obtinentibus, *b* Theodorus Laſcaris à Græcis Imperator creatus, Nicææ in Bithyniâ ſedem habebat; homo bellicis rebus inclytus, qui Turcas ab Alexio ſocero contra ſe concitatos magnâ ſtrage delevit, eorúmque Sultanum ſuapte manu peremit. Moriens *c* anno imperii 18, Chriſti 1222, ſucceſſorem deſignavit generum Joannem Ducam; à quo pleraque de Latinis recepta. *d* Imperavit annos 33, & mortuus eſt anno Chriſti 1255.

b Nicetas, Niceph. Gregor. p. 7.
Theodorus Laſcaris.
c Niceph. p. 11.
d Idem in fine l. 2.

Theodorus Laſcaris Joannis filius patrem excepit *e* annos natus 33. qui quarto anno imperii, Chriſti 1259 moritur. ſiquidem ætatis *f* anno 36 obiit, ſex annorum filiolo relicto Joanne. Verùm

e Idem initio. l. 3
f Idem l. 3. p. 29.

g Michaël Palæologus Comnenus, maternum ab Alexio Comneno trahens genus, & Andronici Palæologi filius, excæcato poſt annos 4 pupillo *h* decimum annum agente, imperium uſurpat. Cujus artibus Conſtantinopolis per Alexium Cæſarem cum 800 haud amplius militibus proditione capitur. Subinde tamen imminentem Conſtantinopoli Carolum regem Siciliæ veritus, ad Romanæ concordiam Eccleſiæ reſpexit; ac legatos in Africam uſque miſit ad S. Ludovicum anno illo, quo mortuus eſt, 1270, ut ſcribit *i* Pachymeres. Anno verò 1274 *k* Lugdunenſe Concilium, cùm eò legatos ſuos

g Idem l. 4. Joan. Vill. l. 6. c. 72.
h Niceph. p. 43.
Michaël Palæologus Conſtantinopolim recuperat.
i Pachym. in Frag. à nobis editis p. 390.
k Vide Nicephor. Greg. l. 5.

deſtinaſſet, & conditum in eo decretum fidei ratum habuit. *a* Idémque Siculam in Francos conſpirationem anno 1282 opibus & auctoritate ſuâ promovit. Obiit anno *b* Græcorum 6791, Chriſti 1283. &, quod in Latinos propenſior fuiſſet, ſéque cum Romano Pontifice conjunxiſſet, *c* ab Andronico filio ne plebeio quidem ritu ſepultus haud procul caſtris, in quibus tunc erat, humo eſt obrutus: cùm imperaſſet annos poſt Joannis pupilli abdicationem circiter 23.

A. 1205. Chr. ad 1309.
a Anton. Tit. 20. c 45. 1.
b Niceph. p. 72.
c Idem 6.

d Andronicus Michaëlis filius, mortuo Michaële filio, ejus filium Andronicum deſignavit heredem imperii: qui adversùs avum rebellans ſæpius, tandem extremâ ſenectute confectum abdicare coëgit, captâ Conſtantinopoli. Ita privatus exceſſit *e* anno Græcorum 6840, Chriſti 1332.

d Niceph. Greg.
Andronicus Imp.
e Niceph. l. 10. p. 215

Hoc ſæculo Tartarorum gens, hactenus Indiæ regibus ſubjecta, eorum excuſſo jugo, privatóque conſtituto imperio, *f* ſub annum 1202, latè per orbem diffuſa, vaſtitatem circuntulit. Horum pars, Georgianâ, Armeniâ, aliiſque direptis provinciis, Tranſſylvaniam, & Poloniam populabunda percurrit *g* circa annum 1241. *h* Barthone duce. quo amiſſo, fame compulſi, poſt triennium ſeſe receperunt. *i* Pars altera Coraſinios Parthici generis ſedibus ſuis pepulit: qui ab Ægypti Sultano pretio conducti, Francis in Palæſtinâ fuſis, Dominicum ſepulchrum everterunt ſub *k* annum 1244. Hos inſecuti Tartari Perſidem invadunt, *l* ac Turcas, eorúmque Sultanum Iconii regnantem in fugam conjiciunt. *m* Sequente anno Turcæ pactione tributi pacem ab illis redimunt. His de cauſſis Innocentius quartus Dominicanæ familiæ Monachos aliquot ad Tartaros miſit. cujus

Tartarorum excurſio
f Vincent. l. 29. cap. 69. Naucl. Gen. 41. Vol. 2. Vide Joinv. in hiſt. S. Ludov. p. 192. Joan. Vill. 6. c. 28.
g Monach. Pad.
h Naucl. Vol. 2. Gen. 42.
i Vincent. l. 29. c. 88.
k Vinc ib. & c. 89. & l. 31. c. 1.
l Vincent. 30 c. 10.
m Vinc. c. 31. c. 28. Nan. i vit. S Ludov

A. 1105. Chr. ad 1300. profectionis hiſtoriam *a* Vincentius exponit.

a Vinc l. 31. Joan. Vill. 6. c. 61. *b* Mon. Pad. Vinc. l. 30. c. 84. & ſeq. Blond. Dec. 2. l. 7. Trith. in Chron. Hirſ. Oliv. Scho Joan. Till. 5. c. 39. *c* Vincent. 30. c. 36.

In Palæſtinam quoque Chriſtianæ quædam expeditiones factæ ſunt, *b* quarum una celeberrima fuit anno 1218: quando Leopoldus Auſtriæ dux, & Andreas Hungariæ rex, cum Joanne Brenno Hieroſolymitano Damiatam obſeſſam poſt menſes 18 expugnarunt. Sed dum ſucceſſu hoc elati barbaros perſequuntur, immiſſo in eorum caſtra Nilo, pacis conditiones ab illis accipere, ac quæ ceperant reddere ſunt coacti anno 1221. *c* At biennio antea Conradinus Saphadini filius Hieroſolymam funditus diruit, præter templum Domini, & turrim Davidis.

Expeditio S Ludovici.

d Nang. Vinc. lib. 31. c. 89. S ffrid. Mon. Pad. Sanut. l. 3. part. 12 Naucl. Joan. Villa. 6. c. 37. *e* Sanut. l. 5. part. 12 c. 21. & 22. Blond. Dec. 2. l. 8. & 9. Naucl.

Poſtea Innocentius IV in Lateranenſi Concilio anno 1245 Chriſtianis principibus ſacræ militiæ ſignum edidit. quo S. Ludovicus excitatus cum validâ manû trans mare navigavit *d* anno 1248. Tota belli moles in Ægypti urbem Damiatam incubuit. quæ anno 1249 in Francorum poteſtatem venit. Sed in eorum caſtra peſtilenti è circumjectis paludibus afflatâ lue, deditionem facere, paciſque leges accipere coacti ſunt; ut Damiatâ redditâ tutò inde liceret egredi. *e* Poſtremò anno 1291, Ptolemaïs, Tyrus, & quicquid in Syriâ Chriſtiani nominis reſiduum erat, ſub Turcarum ditionem venit: ex eóque ſacras expeditiones in Orientem Chriſtiani deſiêre facere.

De rebus Francicis ab anno circiter 1200 ad 1300, ſub Philippo, Ludovico VIII, Ludovico IX, Philippo Audace, ac Philippo Pulchro.

CAP. IV.

f Hiſt. Albig. Vinc. 29. & 30. Anton. Tit. 19. c. 3. *Albigenſe bellum.*

f REGNANTE in Galliis Philippo, pium bellum in Tectoſagis, ac Narbonenſi, quam Occitaniam vocant, provinciâ motum eſt adversùs Albigenſes hæreticos, Manichææ

ſectæ colluviem. quorum partes Raimundus Toloſanus comes, & Aragonum rex impigrè tutabantur. Contra quos Innocentii III hortatu Catholici principes coorti ſunt, duce ab omnibus conſtituto Simone Monteforcio, viro peræquè religioſo ac ſtrenuo. Qui illorum ſæpe debellatis copiis, in Toloſana obſidione glorioſam mortem oppetiit *a* anno 1218. Idem bellum ab Ludovico VIII, Sancti patre, anno 1226 inſtauratum, ab ejus filio 1229 terminatum eſt. quo Raimundus Comes, ejuratâ Lutetiæ Pariſiorum hæreſi, filiam ſuam Alphonſo S. Ludovici fratri cum Toloſani Comitatu dote collocavit.

A. 1200. Chr. ad 1300.

a Vincent. l. c. 35. An.

b Eâdem tempeſtate ſacrum alterum in Hiſpaniis bellum contra Saracenos Alphonſo Caſtellæ rege ſecundum fuit. Miramolinus Tuniſii rex totam vincendo pervagatus Hiſpaniam; Arelatum, & Avenionem uſque perruperat. Sed anno 1212 regum quatuor, Caſtellæ, Aragoniæ, Luſitaniæ, & Navarræ oppoſitis ad Toloſam, Hiſpaniæ oppidum, copiis tantâ ſtrage profligati ſunt Arabes, ut ducenta millia cecidiſſe dicantur: è Chriſtianis viginti quinque haud amplius ſuccubuerunt. Ea pugna facta eſt Julii 16. feria 2, ut Mariana ſcribit. Secundùm quam Saracenorum in Hiſpania res inclinare cœperunt: adeo ut paullatim amiſſis cæteris provinciis, nihil eis præter Granatenſe regnum reliquum fuerit.

b Roder. Sant. part. 3. c. 35. Franc. Tarapha: Maria. l. 11. c. 23. & ſeq. Blond. Dec. 2. l. 6.

c In Galliis Ludovicus VIII Philippo patre mortuo regnavit anno 1223. qui ſequente anno Rupellâ, aliiſque cis Garumnam expugnatis oppidis, citeriore omni Aquitaniâ Anglos expulit *d* anno 1224. Biennio pòſt, Chriſti 1226, ex Albigenſi expeditione rediens, in Arvernis apud Montempenſerium anno regni 4.

Ludov. VIII.
c Geſta Lud. VIII. Vincent. l. 30.

d Geſta Lud. VIII.

A. 1200. Chr. ad 1300. ex morbo periit, Non. 8, quæ tum in Dominicam incidit.

a Nangis. Vinc. 30. c. 29. *S. Ludov. IX.* *a* Eodem anno, primâ Adventus Dominicâ, apud Remos conſecratus eſt Ludovicus IX octavi filius, Francici decus nominis, ætatis anno 12, etſi Vincentius 14 tribuat. qui inter Sanctos, ob innocenter actæ vitæ meritum, à Bonifacio VIII eſt adſcriptus. Hic initio principatus Theobaldum Campaniæ, & Hugonem Marchiæ Comites, alióſque contra novum regem conjuratos principes, armis ad obſequium compulit. Pace dehinc ubique partâ, gravi ex

b Nangis, Vinc. Joinv. morbo recreatus *b* anno 1244, crucis inſigne cæpit; atque in Ægyptum, eo, quem ſuprà demonstravi, exitu bellum invexit. Quo perfunctus, quinque in Palæſtinâ per omnia Chriſtianæ pietatis officia exegit annos; Blancâ interim matre procurante regnum, Alphonſi Caſtellæ regis, & Eleonoræ Henrici II Angliæ regis filiâ.

Poſt cujus obitum conversus, omnes regiæ pariter & Chriſtianæ virtutis numeros implevit.

c Guid. & Joan. Vill. l. 7. c. 36. *c* Sed vehementioribus in dies propagandæ religionis accenſus ſtimulis, quaſi prior ex voto ſucceſſiſſet, novam contra Saracenos in Africam expeditionem obiit anno 1269. ac ſequente, caſtris ad Tunetum poſitis; vulgatâ per exercitum lue contactus ſanctiſſimam efflavit animam 8 Cal. Septemb. anno ætatis 56, regni 44, Chriſti 1270.

d Nangis. Villa. c. 39. *d* Eodem, quo mortuus eſt Ludovicus, die, Carolus Siciliæ rex ejus frater cum validâ claſſe ad Africæ litus appulit. cujus auxilio Franci animis erecti barbaros ita contuderunt, ut ad pacem poſtulandam, vel iniquis conditionibus, adigerent.

e Nangis in vita Philippi. *Philippus Audax.* *e* Philippus Ludovici filius *Audax* dictus,

anno 1270 Francorum rex appellatus in Africâ, ſequente anno, ipſo die Aſſumptioni Virginis ſacro, apud Remos de more coronatus eſt. Ejus patruus Alfonſus Pictavorum ac Toloſatium comes, ex Africâ rediens, moritur in Tuſciâ. cujus vacuam ſucceſſoribus hereditatem Philippus adiit. Vaſcones, qui Navarræi vocantur, expugnatâ Pompeiopoli, ad obſequium reduxit *a* anno 1276. *b* Petro verò Taraconenſium rege, à quo Siciliam occupatam antea docuimus, ab Romano Pontifice ſacrorum uſu prohibito, ejúſque regno in Carolum Valeſium Philippi filium tranſlato, ut in ejus poſſeſſionem illum mitteret Philippus, totis viribus Tarraconenſem oppugnavit anno 1284: ac Gerundâ potitus eſt. cujus in obſidione Petrus, lethali accepto vulnere, deceſſit. *c* graſſante peſtilentiâ, dum ſe inde Franci recipiunt, Rogerius Tarraconenſis claſſis præfectus, nec opinantes aggreditur. Qui igne oppido ſimul ac navibus ſuis injecto, per Pyrenæi anguſtias ferro ſibi iter aperiunt. Philippus, ingraveſcente morbo, Perpiniani diem obiit Octobri menſe anno 1285. *d* qui trium morte regum inſignis ad memoriam fuit, Caroli Siculi, Petri Tarraconenſis, & Philippi Franci. Regnavit Philippus annos amplius 15. *e* Filios ſuperſtites habuit, ex Iſabella Tarraconenſi, Philippum Pulchrum, & Carolum Valeſium. Ex Maria Brabantina Ludovicum Ebroicenſem.

f Philippus Pulcher regnum adiit anno 1285. ſed anno 1286, octavo Eid. Janu. conſecratus, 29 regnavit annos. quibus aſſidua ferè cum Anglis, & eorum fœderatis Flandris bella ſuſcepit. Edoardus II Angliæ rex Northmanniam, & Aquitaniam invadens, magnâ clade, repreſſus eſt duce Carolo Valeſio, anno 1293,

A. 1200. Chr. ad 1300.

a Nangis.
b Iid & Joan. Villa. l. 7. c. 101. & ſeq.

c Vill. 7. c. 104. Gaguin. Æmil.

d Paul. Æmil.

e Gag. Æmil.

Philippus Pulcher.
f Ann. Franc. Gag. Æmil.

A. 1100. Chr. ad 1300.

per eúmque Aquitania recepta.

Guido Flandrenſis Comes, Edoardi partes ſecutus, cum eo victus eſt ad Furnas anno 1295. Pòſt, anno 1299 Flandri ab eodem Valeſio perdomiti, rurſus ab rege deficiunt. *a* cujus exercitus ad Curtracum cum ſeditioſis infeliciter pugnavit anno 1302. Sed biennio poſtea ad Audomatopolim eorum profligatis copiis, res ad compoſitionem eſt deducta.

a Joan. Vill. 8. c. 55.

b Cum Bonifacio quoque Pontifice ejus nominis VIII Philippo negotium fuit: qui ſacram militiam detrectantem Franciæ regem anathemate perculit anno *c* 1302. Quem Sarra Columenſis, cum Nogareto equite Franco, in Italiam profectus, improvisò comprehenſum Anagniæ, Romam perduxit; ubi ex mœrore animi Octob. 11 vitam finiit anno 1303. Huic ſubjectus Benedictus Philippum communione reſtituit. Benedicto Clemens V ex Archiepiſcopo Burdegalenſi ſubrogatus eſt anno *d* 1305. qui Pontificiam ſedem Avenionem tranſtulit: ubi annis hæſit amplius 70. *e* Hujus decreto damnati Templarii, déque iis ab Philippo rege ſumptum ſupplicium anno 1307: & eorum fortunæ partim Hoſpitalariis, ut vocant, adjudicatæ; partim in fiſcum relatæ. Exceſſit è vita Philippus, ut *f* quibuſdam placet, anno 1313, *g* alii ſequenti malunt, Novembris 29; quod & pluribus probatur. Ex quo liquet eum triceſimo regni anno ineunte mortem obiiſſe.

b Joan. Vill. 8. c. 62 Blond. Dec 2. l. 9.
c Chron. Colmar. Conrad. Vecer. in Henr. 7. Plat. Vill.
d Joan. Vill. 8. c. 80. Ber. Guidonis. Plat.
Templarii.
e Albert. Argent. Plat. Vill. 8. c. 92.
f Gaguin. Æmil.
g Joan. Villa. 9. c. 65. Til.

Rege S. Ludovico *h* Robertus Sorbona Theologus collegium Theologorum inſtituit; quod hactenus illius nomen retinet; *i* circa annum 1243.

h Joinv.
i Geneb.

A. 1300. Chr. ad 1400.

De Imperii Occidentalis rebus in Germania, & Italia.

Ab anno 1300, ad 1400.

CAP. V.

a ALBERTUS AUSTRIACUS Romanorum rex, Rudolphi Imperatoris filius, ab Joanne fratris filio anno 1308 Cal. Maii nefariè trucidatur, anno regni 10: eíque Henricus Lutzemburgenſis dux *b* Cal. Novemb. ſublegitur. Qui in Italiam profectus, contra Gibellinam factionem bellum fortiter gerit: ac plurimis, quâ vi, quâ deditione potitus oppidis, Romæ *c* anno 1312 coronatur. Neapolitanum regnum per id tempus obtinebat Robertus ex anno 1309, quo Carolus II cognomento Claudus ejus pater obierat. Hunc Henricus armis perſequens, Imperatoriâ auctoritate proſcriptum Italiâ ſtatuerat pellere. *d* Sed in eo conatu, anno 1313 in agro Senenſi, non ſine veneni à Dominicano Monacho dati ſuſpicione, eſt extinctus.

a Conr. Veccer. in vita Henrici VII. Alb. Argent. Blond. Dec. 2 l 9. Naucl.
b Albert.
Henricus Lutzemb. Imp.
c Alber. Nauc. Vill. 9. c. 42.
d Conrad. Veccer. Alb. Argent. Naucl. Blond. Dec. 2. l. 9. Villa 9. c. 51.

Ludovicus Bavarus.

Poſt menſium 14 interregnum, diviſis bifariam principibus, plures Ludovicum Bifariæ ducem, Fridericum alii Auſtriacum Imperatorem deſignant. Ludovicus injuſſu Romani Pontificis, qui tùm Avenione ſedem habebat: *e* (Erat is Joannes XXII, qui poſt Clementis V. obitum, biennio interjecto, Pontificatum inierat anno 1216, ſeptimo Id. Aug. Sabbato) pro Imperatore ſe gerens illius exacerbavit animum. Igitur Friderico victo, captóque anno 1323, exultantem Ludovicum Joannes diris execratur ſequente anno. *f* Quo contempto Bavarus Italiam adiit: ac Romæ imperii ſumptis inſignibus, Petrum Corbarienſem ex Franciſ-

e Bernar. Guidonis, Naucl. Plat. Joann. Vill. 9.
f Blond. Alb. Plat. Villa. l. 10.

A. 1300. Chr. ad 1400. canorum ordine ad Pontificatum evexit, qui Nicolaus V. appellatus eſt.

a Villa. 9. & 10. Blond. Dec. 2. l 10. *Turba in Neapolitano regno.*

a Inter hæc fervebat Italia civilibus diſcordiis: paſsímque dominatum per civitates occupabant principes viri: quibus legitimam deinde poteſtatem Benedictus XII Papa permiſit; ut eorum contra Bavarum parata haberet auxilia. Sic Scaligeri Veronæ, viciníſque in oppidis: Eſtenſes Ferrariæ: Gonzagæ Mantuæ conſederunt.

b Joan. Villa. l. 10. c. 225. *c* Idem l. 12. c. 9. *d* Joann. Vill. c. 56. & ſeq. *Mo.* Naucl. Pand. 5. Mat. Vill. 1. c. 8. *e* Fazel. poſter. Dec. l. 9. *f* Joan. 5. Joa Vill. 12. c. 106. & ſeq. *g* Plat. Paul. Æmil. *h* Geſta Pont. Aquit. Pand.

Robertus rex Neapolitanus *b* anno 1313, Joannam neptem Andreæ Caroli Hungariæ regis filio ſeptenni deſpondit. *c* De hinc anno 1343, paullo ante mortem, quæ Januar. 19 accidit, Joannæ Andreæque nuptias peregit. Joanna biennio poſt, *d* anno ſcilicet 1345, Andreæ laqueo gulam fregit: & Ludovicum Tarentinum ſibi copulavit. Tum Ludovici Hungariæ regis metu, qui ad ulciſcendam fraternam necem in armis erat, *e* pacem fœdúſque cum Siciliæ rege compoſuit anno 1347: indéque ſe in Provinciam, quæ juris ipſius erat, recepit ſequenti anno, *f* quo Ludovicus Hungarus Neapolitanum regnum invaſit. *g* Ab hac Clemens VI ſummus Pontifex Avenionem emit: Joannámque certis cum Hungaro pactis editis Neapolitano regno reſtituit.

i Alber. Nauc. Vide Joann. Vill. l. 12. c. 59. & 105. *k* Naucl. Trithem. Albert. *l* Matt. Vill. 5. c. 1.

Ludovicus Bavarus obiit *i* anno 1347. Oct. 11: cùm ſuperiore anno novus adversùs illum deſignatus Cæſar eſſet.

k Carolus IV. Lutzemburgenſis Joannis regis Boëmiæ filius. qui anno 1355, *l* die Paſchatis, 5 Aprilis, Romæ coronam accepit, ac ſtatim ex lege, quam ei ſummus Pontifex dixit, Româ & Italiâ ceſſit. Imperavit annos ab obitu Ludovici 31, menſéſque propemodum duos.

m Albert.

m Mortuus eſt enim anno 1378. Novemb. 29:

tum biennio antè, Chriſti 1376, redemptis magna pecuniæ vi Septemviralibus ſuffragiis, Wenceſlaum filium Romanorum regem creaſſet.

a. 1300. Chr. ad 1400.

a Eodem anno 1376 Gregorius XI, hortante S. Catharinâ Senenſi, quæ tum ſanctitate clarebat, Avenione profectus Septembri menſe, Romam rediit, anno poſt tranſlatam inde ſedem in Gallias 71. Verùm *b* poſt Gregorii mortem, quæ incidit anno 1378, fœdum ac diuturnum ſchiſma fuit ad annum circiter 40: cùm alii Romæ, Avenione alii Pontifices ſederent. Id Joannæ Neapolitanæ operâ inſtitutum, quæ Urbanum VI, Gregorii ſucceſſorem verita, Gallicanarum partium Cardinalibus animos fecit, ut illatam prioribus comitiis ſibi vim cauſſati Clementem VII. novum Pontificem facerent. Is Avenionem ſeceſſit: quem Joanna ſecuta, *c* Ludovicum Andegavenſem Caroli Francorum regis fratrem adoptat: quem anno denique 1381 Carolus Dyrrachinus, Caroli Dyrrachini, filius; in quem Urbanus Neapolitanum regnum tranſtulerat; eodem, quo Andream olim conjugem necarat, mortis genere ſuſtulit. Ludovicus *d* biennio poſt aditam Italiam, infectis, ut ferunt, veneno fontibus, cum pleráque nobilitate periit *e* anno 1383.

a Hiſt. Rom. Pont. à Boſq. edita. Naucl. Plat

b Naucl. Plat. Onufr. Froiſſ. l. 2. c. 12.

Schiſma diuturnum.

c Naucl. Æmil. Pand. Collen. 5.

d Naucl.

e Joan. Tilius.

f Urbano V ſummo Pontifice, S. Brigitta Romam venit, ubi tum erat Pontifex, & inſtitutum à ſe ordinem ratum ut eſſe vellet obtinuit circa annum 1366. Nec multo pòſt Jeſuatis S. Joannes Columbinus initium dedit. Eadem ætas & viros tulit eruditos, Franciſcum Petrarcham & Joannem Bocacium Etruſcos: Paulum Burgenſem Theologum; Bartolum, & Baldum Juris ſcientiâ nobiles. Ludovico verò Batavo imperante, Joannes Okam ſubtilitate ingenii præſtitit.

f Naucl. Vol. 2. Gen. 46.

Sancti, vel eruditi.

A. 1300. Chr. ad 1400
Venceslaus.
a Naucl.
Egnat. Æmil. in Carol. VI.
b Tom. un. Germ ſcript. in fine Trith.
c Polyd. l. 2. de inv. c. 10.
Bombarda inventa.
d Anton. Mat. Palmer.
e Anton.
f Meyer. l. 14. Froiſſ. l. 4.

a Venceſlaus, poſt Caroli patris obitum, annos circiter 22 ſic adminiſtravit imperium, ut conſenſu principum *b* anno 1400 ſumma illi dignitas abrogata ſit. *c* Hoc Imperatore tormenti bellici genus, quod ab fremitu *bombardam* vocant, inventum dicitur, quodam auctore Germano: illóque Veneti primum bello uſi feruntur eo, quod ad foſſam Clodiam cum Genuenſibus geſſerunt anno 1380. *d* Ab eodem Imperatore Joannes Galeatius Mediolanenſium dux renuntiatus eſt ingenti perſoluto pretio. qui occiſo Bernabone avunculo, eodémque ſocero ſuo, Mediolanum invaſerat, eúmque dominatum firmiſſimis præſidiis, ac ſummorum principum affinitatibus impensè firmaverat. Hujus filiam Valentinam Ludovicus Aurelianenſis, Caroli VI Francorum regis germanus habebat in matrimonio. *e* Ipſe magnis ſucceſſibus in dies clarior, totius Italiæ principatum agitabat animo: cum præter Inſubres, Bononiam, Senas, Peruſiam, Piſas, Umbriæ partem, Veronam inſuper & Vicentiam cum aliis civitatibus obtineret; ac Florentinorum rebus inhiâret, quibus cum aſſiduum illi bellum erat.

Venceſlao Imperatore, *f* anno 1396, cùm Sigiſmundus rex Hungariæ ejus frater contra Bajacethum Turcarum principem per Pannonias dirâ claſſe graſſantem ab Chriſtianis opem peteret, magnam Galli expeditionem fecerunt: cui Philippus Burgundiæ dux Joannem præfecit filium. Sed avidius initio ad Nicopolim certamine, noſtrorum temeritate Turca ſuperior fuit. Multi in prælio, & in vinculis immaniter occiſi. Dux ipſe Joannes cum aliis principibus viris ægrè vitam impetravit; grandíque ære eſt redemptus.

Franciæ res ab anno 1300 *ad* 1400 *circiter ſub Ludovico Hutino, Philippo Longo, Carolo Pulchro, Philippo Valeſio, Carolo V, & VI.* A. 1300. Chr. ad 1400.

a IN Galliis Ludovicus Hutinus, quæ vox rixoſum & pervicacem ſignificat, poſt Philippum Pulchrum regnavit anno 1315; cùm jam Navarræorum rex creatus eſſet, ac ſedecimo menſe mortuus eſt. *b* Hic Senatum in regio Palatio Lutetiæ collocatum ordinarium inſtituit. Deceſſit anno 1316, Junii 5, Clementiâ uxore gravidâ relictâ. quæ Joannem poſthumum peperit. Sed eo intra diem octavum vitâ functo, Francorum rex, rejectâ Johannâ Hutini filiâ, ex lege Salicâ, nuncupatus eſt. Cap. VI. *Ludovicus Hutinus.* *a* Gaguin. Æmil. *b* Annal. Franc. *Joannes Poſthumus.*

c Philippus Longus Hutini frater: qui annis 5 ſceptrum tenuit, obiítque anno 1322, Januarii 6. *c* Iidem.

d Carolus hunc germanus excepit, cognomento Pulcher: cui anno 1328, ſexto regni, mortuo cùm nullus ex Philippi Pulchri ſtirpe reliquus eſſet, *d* Iidem. *Carolus Pulcher.*

e Philippus Valeſius, Caroli Valeſii, qui Philippi Pulchri frater erat, filius, ex eâdem Salicâ lege ſucceſſit, nequicquam obſiſtentibus Anglis; *f* quorum rex Edoardus tertius Iſabellâ Philippi Pulchri filiâ genitus regnum ſibi vendicabat. Quæ contentio populum utrumque longo, ac difficili bello, maximíſque calamitatibus penè conſumpſit. *e* Iid. & Villa. 10. c. 88. *Philippus.* *f* Froiſſ. l. 1. c. 4.

g Cœptum id eſt bellum anno 1336, Roberto Atrebatum Comite ad Anglum deficiente; quòd in lite quâdam ſuâ cum Matilde Burgundionis ducis conjuge ab Philippo injuriam ſibi factam diceret. *g* Froiſſ. l. 1. Gag Æmil.

Victi primùm ad Cluſas in Flandriâ navali

A 1300 Chr. ad 1400.

certamine Franci *a* anno 1340, Junii 23. Rurſus iidem ad Creſſiacum cæſi ſunt: quo in prælio principes undecim, equites 1200, peditum 30000 ceciderunt. Id anno contigit 1346, *b* Auguſti 26, ſabbato. Ex eo *c* Caletum oppidum in poteſtatem venit Anglorum.

Has Francorum clades utcumque compenſavit *d* Humbertus Viennenſium princeps, qui *e* anno 1349 Delphinatum Philippo regi vendidit, & in Dominicanam familiam adſcriptus eſt. *f* Exceſſit è vitâ Philippus anno 1350, *g* Auguſti 22 die, regni anno 23. De die tamen annales diſſentiunt.

h Hujus regis tempore de Eccleſiaſticâ juriſdictione magnopere certatum eſt; hinc Petro Cunerio, qui regius in Senatu Pariſienſi advocatus erat, regum jura contra Clericos aſſerente, inde Petro Bertrando Auguſtodunenſi Epiſcopo, poſteà Cardinali, horum propugnante partes. quibus poſt aliquanti temporis altercationem rex ipſe Philippus cauſſam adjudicavit, anno 1329, illo ipſo die, quo S. Thomas Cantuarienſis pro Eccleſiaſticâ tuendâ immunitate mortem oppetierat. Ex eo Philippo Catholici cognomen obtinuit.

a Froiſſ. 1. c. 51. Pontif. Rom. hiſtor. Boſq. in Clem. VI. Gag. Æmil. Villan. 11. c. 109. & l. 12.
b Froiſſ. 1. c. 132.
c Idem 1. c. 129. Albert. Argent.
d Froiſſ. 1. c. 147. Matth. Vill. 1. c. 25.
e Albert. Gag. Æmil. Matth. Villa. ib.
f Iidem.
g Froiſſ. 1. cap. 113. Matth. Villa. 1. c. 74.
h Æmil. Til.

Joannes rex.

Joannes Philippo patri ſufficitur, ex Joannâ Roberti Burgundionum ducis filiâ genitus. qui hereditarium cum Anglorum rege bellum infeliciore, quàm pater, adminiſtravit exitu. *i* Cum Eduardo Walliæ principe, regis Eduardi filio, in Pictonibus acie commiſsâ ſuperatus, *k* Sept. 18, anno 1356, captúſque, in Angliam adducitur cum Philippo filio: & poſt annos quatuor pace compoſitâ dimittitur. Tot exhauſtis calamitatibus cùm ſe ſacrum ad bellum putaret, Philippo filio Burgundiæ duce nuncupato, trajecit in Angliam, uti fœdus cum Edoardo rege

i Froiſſ. 1. cap. 139. & ſeq. Matth. Villa. 7. c. 15.
k Matth. Vill. ib. Gag. Æmil.

ſanciret: itaque anno 1364 mortem obiit, Aprilis 8, regn. 14: regnavítque

Carolus V. Carolus V. illius filius, cognomento *Sapiens*, qui anno decimoſeptimo regnum cum vitâ finiit, Chriſti 1380. Hujus tempore de minoris Britanniæ jure inter Bleſenſem Carolum, & Joannem Monfortium grave bellum eſt ortum; cui finem Bleſenſis mors attulit. *a* qui in prælio confoſſus, poſt obitum miraculis ad ſanctitatis fidem claruiſſe fertur, circa annum 1369. Quo anno Philippus Audax Burgundiæ dux, regis Caroli frater, Margaretam Ludovici Flandriæ Comitis filiam duxit. Unde poſteà, mortuo ſocero, dotalem Flandriam eſt adeptus anno 1384, quam civilibus exhauſtam diſſidiis lenitate, ac prudentiâ recreavit. Eâdem tempeſtate bellum cum Anglis inſtauratum eſt. *b* Quippe Armeniacus comes, & Aquitani Vaſcones ab Eduardo Walliæ principe haud æquis exactionibus opprimi ſe apud regem Franciæ queſti, perpulerunt, uti vadimonium ei ab Carolo denunciaretur: Eo detrectante, bellum de integro ſumptum eſt: quo Joannes Montefortius Britanniæ minoris regulus ad Anglos defecit. Eo bello, & ſuperiore, quod Joanne rege geſtum eſt, Bertrandi Gueſclini Aremorici prædicatione major omni virtus extitit: *c* qui paullo antè in Hiſpaniâ contra Petrum Caſtellæ regem pro Henrico notho illius fratre pugnans, æternum ſibi armis decus pepererat. Nam hujus præſertim operâ, poſt varias fortunæ vices, Petrum debellavit Henricus, & interfecit *d* anno 1369.

a Gag. & Æm.

b Froſſar. 1. c. 246. Gaguin. Æmil.

c Hiſt. Gueſcl. Froſſ. l. 1. c. 241. Gaguin. Mariana.

d Tarapha.

Carolus VI. *e* Longiùs, quàm inde ab S. Ludovico ad hanc ætatem cæteri, ſed majore, quàm hactenus, Franciæ damno, regnavit Carolus VI quinti filius, anno 1380, nondum ætate gerendis rebus

e Froſſ. l. 2. Gag. Æmil.

A. 1300. Chr. ad 1400.

idoneâ. cui tutores ex patris teſtamento dati ſunt patrui, Joannes Biturigum, & Philippus Burgundiæ duces: Andegavenſium duci Ludovico patruorum natu maximo rerum adminiſtratione permiſsâ. Magnæ deinceps domi, foriſque turbæ; atque ob immanem tributorum modum, populares motus erupêre. Si quidem Ludovicus Andegavenſis, quem ab Joannâ Neapolitanâ adoptatum ſuprà demonſtravi, in Italicam expeditionem, aliáſque impenſas brevi ærarium exhauſit. Sed is in Italiâ paulo pòſt periit. *a* Sub hæc Flandrenſe ſuſceptum eſt bellum. Cauſſam illius attulit Flandrorum, præſertim Gandavenſium, rebellio: qui duce Philippo Artevellio, Comitem ſuum Ludovicum oppugnare auſi, Francorum ut fidem implorarer, adegerunt.

a Joan. T. l. Meyer. Gag. Æmil.

Primum ab Carolo rege militiæ rudimentum contra Flandros poſitum eſt Roſebequenſi prælio, quo cæſa dicuntur rebellium 40000, in quibus dux Artevellius occubuit *b* anno 1382, Novemb. 27, feria 5. *c* Biennio pòſt Ludovicus Flandrenſis vitâ ceſſit anno ineunte 1384, Januar. 30. *d* cujus heres Philippus Audax Burgundiæ dux compreſsâ ſeditione pacem reſtituit anno 1385. *e* At rex Carolus Britanniæ minoris infenſus regulo Joanni, cùm in eum duceret exercitum, in Cenomanis, ardore ſolis icto capite, in amentiam incidit. quâ ex intervallo redeunte, rerum poteſtas ad patruos rediit, Joannem Biturigum, & Philippum Burgundionum duces; Ludovico regis fratre Aurelianorum duce rejecto: quod implacabilis Burgundionem inter, & Aurelianenſem, & utriuſque ſtirpem odii ſemen extitit: Philippus Audax *f* anno deceſſit 1404. Ejus filius Joannes Nivernenſis dux patre vehementior, ſuſceptam cum Aurelianenſi

b Froſſar. l. 2. c. 116.
c Iidem 2. c. 48. Gaguin. Æmil Meyer.
d Froiſ. 2. c. 178. Meyer.
e Froſſar. 4. c. 43. Æm. Gag. Meyer.
f Meyer.

Ludovico ſimultatem hujus nece non dubitavit exequi, ſubmiſſo clam ſicario, qui Lutetiæ inopinantem eſt adortus, *a* 10 Calend. Decemb. 1407. Exinde civile bellum majorem in modum exarſit: eodémque tempore & externum, Anglo veteri hoſte, qui Aurelianenſi ſuppetias tulerat, latè cuncta vaſtante. Angliæ tunc regnabat Henricus Lanclaſtrius: in quem, Richardo rege perpetuâ cuſtodiâ damnato, regnum inſulani tranſtulerant *b* anno 1399.

A. 1300. Chr. ad 1400.

a Alanus Carter. Monſtrel. l. 1. c. 36. Gag. Æmil. Meyer.

b Froſſar. 4. c. 107. & ſeq. Gag. Æmil. Meyer.

Ad hunc infeſto exercitu Gallias petentem adjunxit ſe Philippus Burgundionum & Flandrenſium princeps, Joannis patris ultu us cædem, *c* qui apud Monterigolum (oppidum id eſt ad Iconæ, Sequanæque confluentes) quò ad Carolum Sexti filium colloquendi gratiâ venerat; in ejus conſpectu trucidatus eſt *d* anno 1419. Igitur tantis auctus præſidiis Anglus, obſiſtente nullo, incendii more, brevi cuncta corripuit. Inter hæc Carolus per publicas, privatáſque tot ærumnas, exactis in ſumma poteſtate annis 42, vivere deſiit *e* anno 1422. Octob. 22.

c Alan. Monſtrel. l. c. 211. Olivar. l. c. 2.

d Meyer. Gaguin. Æmil.

e Monſtr. l. 2. c. 297. Gag. Æmil.

De Conſtantinopolitanis reliquis Imperatoribus ad urbem uſque Turcarum armis occupatam. ubi & de Turcarum origine, & incremento. necnon de Vſumcaſſane, Iſmaële Sopho, & hodierni Perſarum dominatus exordio.

CAP. VII.

AD eum, quem retuli, modum mutuis bellis ac tumultibus Occidente concuſſo, nihilo pacatiores in Oriente res ſæculo iſto fuerunt. Languebat Conſtantinopolitanum Imperium; ac velut in littus ejecta maris bellua, multis confoſſa vulneribus paullatim cum morte luctando deficit; aut per interiora ſerpente

A. 1300. Chr. ad 1400. veneno, tandiu ſe corpus animantis utcumque ſuſtinet, dum ad cor virus lethale pervenerit: ita Græcorum regnum, graſſante per ejus viſcera barbarie, aliiſque ſuper alias acciſis provinciis, ſed ipsâ demum imperii, & arce captâ, Conſtantinopoli, funditus eſt everſum.

Poſt Andronici ſenioris Michaëlis F. mortem, quem anno 1332 accidit, Conſtantinopoli regnatum eſt à Palæologorum ſtirpe reliquâ annis 121.

a Egnat. Cuſpin. Onuf. *a* Andronicus junior, avo, ut ſuprà dictum eſt, ejecto, imperavit annis circiter octo, uſque ad 1341, quo decedens, tutorem ambobus filiis, Joanni Palæologo & Manueli, Joannem Cantacuzenum dedit. Poſt annos 16, Chriſti 1357, Cantacuzeno pulſo, Joannes Palæologus 27 imperavit annis: atque anno 1383 Manuelem ſucceſſorem habuit. Is 37 expletis annis, b Vide Vigner. Tom. 3. Bibl. *b* Chriſti 1419, Joanni filio reliquit imperium. quod ille 27 annis obtinuit. Demum anno 1445 Conſtantinus cœpit octavus, ultimúſque, cujus octavo anno, Chriſti 1453, Conſtantinopolis in Turcarum venit dominatum.

c Chalc. *Turcarum origo.* *c* Gentis origo Turcicæ, quæ hoc ſæculo magna habuit incrementa, & ſequente, Græcorum nomen obliteravit, variè ab auctoribus traditur. Pleríque oriundos è Sarmatiâ, vel Scythiâ, putant. Qui egreſſi Caſpiis portis, jam tum d Theoph. Cedren. Niceph. Brev. Heraclio imperante, *d* circa annum 625, Perſidem populati ſunt, & Romanis contra Choſroën auxilio venerunt. Poſtea Conſtantino Mo- e Curop. nomacho regnante, *e* ſub annum 1242, Perſis, quorum erant ſtipendiarii, ſubactis, Mahometicam ab illis ſuperſtitionem hauſêre. Inde in Syriam, Cappadociam, cæteráſque minoris Aſiæ regiones infudêre ſeſe, in plures diviſi principatus. è quibus, oppreſſis extinctíſque

reliquis,

reliquis, unius Othomani poſteri rerum potiti ſunt: à quo in Turcarum deinde principibus Othomanorum nomen reſedit. Horum primordium anno Chriſti imputari ſolet *a* 1300. Sed ſi Othomanus 29 annos imperavit, ut produnt annales Turcici, & anno Hegiræ 727 obiit, qui annus orſus eſt Chriſti 1326, Novembri exeunte, neceſſe eſt Othomanum ante annum Chriſti cœpiſſe 1300, alioqui 27 ſolos in regno tranſegerit.

A. 1300. Chr. ad 1400.

a Ann. Turc. 1. Egnat.

I. Primus igitur Othomanus intra *b* 29 annos, quibus præfuit, incredibiliter rem auxit Turcicam, magnámque Bithyniæ ſubegit partem: ac Pruſæ ſedem regni conſtituit.

b Annal. Turc. Chal.

II. Moriens Urchani filio regnum tradidit anno Hegiræ 727, Chriſti 1326. qui Myſiam, Lycaoniam, Phrygiam, Cariam, cæteráque ad Helleſpontum, & Euxinum uſque ditioni ſubjecit ſuæ: dum inter ſe Cantacuzenus, & Palæologi odiis armiſque certant. Regnavit annis 32.

III. *c* Amurathes Urchani patri ſucceſſit, anno Hegiræ 759, qui iniit anno Chriſti 1357, mortuo jam fratre natu majore Solimano: qui primus in Europam traduxiſſe copias ſuas in Annalibus Turcicis proditur anno eodem Hegiræ 759. Amurathes *d* Callipolim, *e* Hadrianopolim, ac circumjectas provincias occupavit. Huic annos *f* nonnulli 23 imputant. Annales Turcici 32. Idcirco mortuum eſſe ferunt anno Turcarum 791, qui anno 1388 Chriſti, ultimo Decembris initium habuit. Igitur anno 1389

c Annal. Turc.

d Ann. Turc. Chalcond.
e Annal.
f Cuſpin.

IV. Bajazethes Amurathis filius, qui & Gilderim in Annalibus Turcicis nominatur, paternum cepit imperium, longè omnium ferociſſimus, ac fortiſſimus. Hic Theſſaliam, Macedoniam, Phocidem, Atticam, Myſiam, & Bulgariam

A. 1100. Chr. ad 1400. Turcicæ ditionis fecit. Conſtantinopolim verò pluribus obſedit annis.

a Froiſſ. 4. c. 67. Gaguin. Æmil. Chald. 2. *a* Contra quem Emmanuel Imperator Caroli ſexti Francorum regis imploraturus opem venit in Galliam. Sed & Sigiſmundo Hungariæ rege idem poſtulante, principes aliquot viri ſacræ militiæ nomen dederunt. inter quos Joannes Nivernenſis erat Philippi Burgundionis filius. Sed dum inconſultè, temeréque ruunt in prælium, partim interempti, partim à barbaris capti ſunt, unà cum Joanne ipſo.

b Ann. Turc. Chal. lib. 3. Naucl. Gen. 47. Biſair. 9. hiſt. perſ. *T. merlanes.* *b* Nec multò pòſt tempore Bajazethis tot ſecundis rebus elati ſuperbiam ultus eſt Deus. Quippe Tamberlanes, quam Temirem Annales Turcici, & Chalcondylas vocant, cum Tartarorum infinitâ multitudine in Aſiam irrupit, occurrentémque Bajazethem, cæſis Turcarum 200000, vivum in poteſtatem redegit, & incluſum caveâ, feræ inſtar, ad ludibrium circumduxit. cujus ille calamitatis voluntariâ ſibi morte quæſivit exitum. Tartaricam hanc excurſionem, cladémque Bajazethis Annales Turcici anno Hegiræ tribuunt 804, qui anno cœpit Chriſti 1401: Bajazethem verò annos imperaſſe 14 ferunt: Tamberlanem annos 40. Bajazethem Froſſardus, aliíſque priſca ſimplicitate *Lamorabaquinum* vocant; credo deducto ab Amurathe vocabulo; quaſi fuerit *Amurathberg*. Bajazethi ſuperſtites fuêre 5 filii. *c* horum unus & ordine quintus.

c Ann. Turc. V. Iſa Zebelis, cùm ſe Imperatorem feciſſet, à Solimane fratre peremptus eſt. qui anno Hegiræ 805 regnum arripuit, hoc eſt Chriſti 1402, vel 1403, ac ſeptem annos in eo vixit. Eo ſublato, frater ejus

VII. Muſa ad annum uſque 4 præfuit. quo eum frater ejus occidit.

Muhammedes 1 anno Hegiræ 816, qui eſt Chriſti 1413. cui ſucceſſit anno Hegiræ 824, Chriſti 1421 A. 1300. Chr. ad 1400. VIII.

Amurathes ejus filius. Hic ex Aſiâ, tranſportatis per Helleſpontum copiis, Theſſalonicam cepit. Contra Hungaros, & Uladiſlaum regem, qui poſt Albertum Cæſarem ab Hungaris adſcitus erat, ac Joannem Huniadem ducem fortiſſimum bellum habuit, in quo ſæpè victus; ad extremum anno 1444 Chriſtianos Warnenſi prælio profligavit. *a* quo rex ipſe Uladiſlaus periit Novembris die 10. Fuit eidem cum Scanderbergo Epiri rege bellicoſiſſimo acre certamen. cujus dum regni caput Croiam obſidet, ex mœrore deceſſit *b* anno regni 31, ætatis 75, Hegiræ 855, Muharram 8, feria 4. Hic eſt annus Chriſti 1451, quo Muharram anni Hegiræ 855 iniit Februarii 3, feria 4. ut mendosè Annales Turcici Muharram 10 concipiant. IX.

Succeſſit Amurathi Muhammedes 2 ejus filius. qui anno ſequenti Conſtantinopolim obſedit, expugnavítque anno 1453, Maii 29, feria 3. *c* quod alibi oſtendimus. X.

Natus iſte Chriſtianâ matre, ſed religionis contemptor omnis, *d* ac diſciplinis variis eruditus, præſertim Aſtronomiæ; tum Græcæ, Latinæ, Arabicæ, Perſicæque linguæ uſu promptus, incredibile fuiſſe crudelitate perhibent, ac perfidiâ. Summus idem belli dux, Turcicas res majorem amplificavit in modum. Duo quippe Chriſtianorum evertit imperia. Nam præter Conſtantinopolitanum, *e* Trapezuntinum quoque cum Colchide in ſuam poteſtatem tranſtulit; Davide Comneno Uſumcaſſani ſocero, qui ibidem imperabat, cum totâ familiâ, Conſtantinopolim abducto, ac paullo pòſt interempto. Quod imperium, captâ ab Latinis Conſtanti-

a Cuſpin.

b Ann. Turc. Leuncl. Barl. in Scander.

c Lib. 11. de Doct. Temp. c. 51.

d Chalcond. lib. 8.

e Chalcond. l. 9. Paul. Mahom. Leuncl.

A. 1300. Chr. ad 1460. nopoli, Iſaacius Comnenus ante annos circiter 350 fundaverat. Ad hæc, regna 12, urbes ſupra 200 expugnaſſe fertur. Idem ab Tauruno, quam *Belgradum* vocant, Joannis Huniadis virtute pulſus, Corinthum, Lemnon, Mitylenam, Eubœam Venetis eripuit: Genuenſibus Theodoſiam, ſeu Capham. Rhodum fruſtra tentavit. Hydruntum in Italiâ cepit. Obiit anno 1481, Maii 3, ætatis, ut *a* quidam aſſerunt. 53. *b* ut alii produnt, 58. alii denique 76 vel 74. Omnino 53 annos exceſſit, ſiquidem filius ejus vixit annos 74, & 31 regnavit. Nam ex 53 & 31 conſiunt 84, quibus demptis 74, reliqui eſſent 10, quot natus Muhammedes 2 Bajazethem genuiſſet. Id verò minus eſt credibile. Quare Nauclero forſitan adhibenda fides eſt, qui annos 51 illum vixiſſe refert.

a Paul. Jov. in l. de reb. Tur. Supp. Chal. & hiſt. Turc.

b Naucl.

XI. *c* Bajazethes huic filius, ejus nominis ſecundus à Prætorianis ſufficitur, natu majori antelatus Ziſimo. qui quidem ad Chriſtianos fugiens, in Italiâ mortuus eſt, quo tempore Carolus VIII Francorum rex Neapolitanum regnum armis vendicabat.

c Paul. Jov. hiſt.

Hic Venetis Naupactum, Metonam, Dyrrachium ademit. Coactus denique conſpiratione procerum, abdicavit imperium, idque Selimo filio conceſſit anno ætatis 74, regni 31, Chriſti 1512.

XII. Selimus Mammalucos, ſive Circaſſos in Ægypto debellavit; eorúmque Sultanum Tomnambaiſum apud Cairum ſuſpendio necavit, anno *d* Hegiræ 923, Chriſti 1517, Aprilis 9, qui fuit Rabie prioris 17. Exinde Turcarum ditioni contributa eſt Ægyptus. Triennio pôſt Selimus exceſſit, Hegiræ *e* anno 926, Schebalis 7, hoc eſt Chriſti 1520, Sept. 22, imperii 9.

d Ann. Turc. Leuncl. Jov. Supp. Chal.

e Iid. Annal. &c.

XIII. *f* Solimannus Selimi filius, vir prudens, & ut

f Iidem.

barbarorum captus eſt, ſatis commodus: nec minus acer & bellicoſus, Belgradum expugnavit anno 1521. Sequenti, Rhodum; ſexto, quàm obſidione vallarat, menſe, Decembris 22. Fuſis Hungarorum copiis, & occiſo rege eorum Ludovico, Budam occupavit anno 1526. Ab Viennæ mœnibus, magnâ acceptâ clade, rejectus anno 1529, Albam regiam, Strigonium, aliáque deinceps Pannonum oppida ſubegit. Ejuſdem auſpiciis Barbaroſſa nobilis pirata Tunetum expugnavit in Africâ. Nec minus proſperè contra Perſas per duces ſuos pugnavit. *a* Melitam obſedit anno 1565. Inſequenti verò ad Sigetum Hungariæ arcem moritur propè octogenarius; imperii 47, Chriſti 1566. A. 1300. Chr. ad 1400.

a Hiſt. Obſid. Melit. Supp. Chal.

Hinc Selimus II: quo imperante Cyprus in Turcarum ditionem pervenit annos 1571. obiit anno 1574, imperii 8, poſt memorabilem ad Naupactum Chriſtianorum victoriam, quæ anno 1573 accidit. XIV.

Dehinc Amurathes III, qui anno 1595 defunctus eſt, imperii 21. XV.

Mahometes III, iners, & in libidines reſolutus. Atque hic anno 9, Chriſti 1604 obiit. XVI.

Achemetes annos 14 regnavit; periítque Chriſti anno 1617. cujus filiorum natu maximus Oſmannus duodecim haud amplius erat annorum. Ob id Imperator à Prætorianis ſalutatus eſt. XVII.

Muſtapha Achemetis frater, homo vecors, & ſtolidus; qui in cellâ ſolitariam & incluſam vitam degebat. Sed eo poſt menſes duos in cuſtodiam retruſo. XVIII.

b Oſmannus Achemetis filius Sultanus renuntiatur, ingentis animi puer, & ſupra captum ætatis magnarum rerum cupidus. Sed ejus conatus fortuna primùm, deinde vita deſti- XIX.

b Supp. Chal. con. lib. 10.

A. 1300. Chr. ad 1400. tuit, per ſummam illi indignitatem à ſuis erepta. Vix egreſſus ex ephebis vehemens deſiderium ceperat ulciſcendæ cladis, quam in Moldavia recentem à Polonis acceperat, ſimúlque Poloniæ ipſius invadendæ. In hanc igitur expeditionem univerſis viribus, opibúſque collatis, cùm quadringenta circiter millia hominum eduxiſſet; cum maximâ ſuorum jacturâ, ignominiáque repulſus eſt. Ad centum millia Turcarum variis in prœliis cæſa memorantur; præter cæteram multitudinem, quam per moræ diuturnitatem fames, morbúſve conſumpſit. Hanc ille calamitatem aſſiduis per id tempus Prætorianorum militum ſeditionibus imputans, de iis exauctorandis, ac mutandis deliberare cœpit: immo verò ſedem imperii Conſtantinopoli in Syriam, ac Damaſcum tranſportare ſtatuit. Quo ejus patefacto conſilio, milites ab illo deficiunt: & Muſtapham patruum è cuſtodia retractum Imperatorem renunciant. tum Oſmannum regni exutum inſignibus, miſerandóque per urbem ſpectaculo in equo ductum laqueo præfocant, *a* Maii 20, feria 6, anno 1622.

a Supp. Chalc. lib. 10. p. 981.

Ad hunc modum Turcarum imperium iterum adeptus eſt Muſtapha. Sed anno ſequente, Septembri menſe priſtinam in ſortem, & carcerem retruſus eſt, eíque

XXI. Amurathes ſubſtitutus, Oſmanni frater, qui eo ipſo, quo hæc ſcribimus, anno 1632 adhuc regnare dicitur.

Hactenus Othomanorum familia. *b* Præter quam tres aliæ principes extiterunt, Aſſimbeiorum, Candelororum, Caramannorum. poſteriores duæ Ottomannorum armis oppreſſæ, ac regnis pulſæ ſuis, ad Aſſimbeios perfugerunt: qui Cappadociam, minorémque Armeniam occuparant: cùm quidem Synopem Ponticam

b Volaterr. l. 7. Biſarrus. l. 9. Hiſt. Perſ. p. 294. & ſeq.

Candelori; Caramanni Ciliciam haud exiguo tempore tenuiſſent. A. 1300. Chr. ad 1400.

Ex Aſſimbeis eorum duxit Uſumcaſſanes, qui à Bajazethe primo Turcarum Imperatore ejectus Armeniâ, cum Caſane patre ad Tamerlanem Tartarorum regem ſeſe recepit; ab quo, ejúſque poſteris in regnum reſtituti ſunt. Poſtea devictis Tartaris, Perſarum imperio potitus eſt *a* ſub annum 1470. Inde contra Turcas & Mahometem II haud ſatis proſperè pugnavit, *b* circa annum 1474. *c* quo tempore Mahometes Paphlagoniam, & Trapezuntem ſubegit; Davidémque ſocerum Uſumcaſſanis, cum reliqua omni Comnenorum ſtirpe, Conſtantinopolim abduxit. *d* Bellum nihilominus cum Turcis, ſed & Orientalibus pleriſque populis, Uſumcaſſanes non deſtitit facere: quo longè latéque ditionis ſuæ fines, protulit. Ex quo tam illuſtre ſibi orbe toto peperit nomen; ut ad eum Callixtus Pontifex Romanus literas daret, quibus ad perſequendos armis Ottomanos illum excitabat: idémque & facerent Veneti, & cum eo fœdus, ad ſocietatem conjungerent. *e* Vixit octo & ſeptuaginta annos, & Chriſti 1478, Nonis ipſis Januariis mortuus eſt. Jacuppus hunc filius excepit: íſque poſt annos 7 ab adultera uxore unà cum filiolo veneno extinctus eſt, quod & illa ipſa bibere antè coacta eâdem die periit. Secuti ſunt deinde reges alii ad Iſmaëlem uſque Sophum; cujus paullo altiùs repetenda mentio eſt.

Uſumcaſſanes.

a Biſar l.9 p. 317.& l.10.
b Ann 1 u.c.
c Biſar.
d Biſar.16.16.
e Biſar. ibid. p. 329.

f Mahometis Saracenorum & Turcarum legiſlatoris patruelis, ac gener fuit Hales; eidémque ſucceſſit. Qui cùm traditam ab illo ſuperſtitionem partim additis quibuſdam; partim aliter, atque uſu receptum erat, interpretando, mutaſſet; novam ſectam condidit. Sed

f Biſar.l.6 p. 295 & l. 10. p. 323. Suppl. Chalc. l. 2.

A. 1300. Chr. ad 1400. ea paullatim neglecta in obſcuro jacuit; cùm Hoinaris alterius Mahometis interpretis diſciplina potior haberetur donec, *a* ſub annum 1350 regulus quidam nomine Sophus ad Halim referens originem, longo intervallo intermortuam diſciplinam reſtituit, eò fidentiùs, quòd Turcæ Tartarorum adhuc imperio premebantur. *b* Hujus ſectæ commendationem auxit deinde ſanctitatis, doctrinæque opinione Guines ejus filius: quem Tamerlanes Scytha ſumma inveneratione fertur habuiſſe. Tum Guinis filius Sicaidares, Harduellis à patria dictus, iiſdem artibus ſibi, ac ſectæ ſuæ auctoritatem addit. quem Aſſimbeius Uſumcaſſanes generum optavit, data illi in matrimonium Martha; quam ex Trapezuntini Imperatoris filiâ ſuſceperat. Ad hunc Halis inſtituta prædicantem cùm ingens ex Armeniâ & Perſide concurſus hominum fieret, Ruſtanus Perſarum rex, ſubmiſſis percuſſoribus, Sicaidarem cum pleriſque factionis illius oppreſſit. Iſmaël Sophus Sicaidaris filius adhuc puer elapſus eſt. nec non Techelles illius diſcipulus, qui virtute ac ſcientiâ nihilo magiſtro inferior putabatur, Iſmaël, ut primùm adolevit, patris veſtigia perſequens, novæ ſectæ pretium, accendit: ac cùm oris ſpecie, facundiâ, animi magnitudine, & induſtriâ præſtaret; brevi ſummam ad potentiam pervenit.

a Biſar. l. 10. 383.

b Iidem.

Iſmaël Sophus.

c Victo denique, & occiſo rege, Perſidis imperium ab Turcis ad indigenas poſt longa ſpatia tranſtulit ſub annum 1499. quod in hodiernum uſque diem illius obtinent poſteri: bellúmque cum Othomanis penè aſſiduum exercent: ita Chriſtianorum rebus conſulente Deo: ut præpotens hoſtis; utrimque diſtractis viribus, ſuſtineri faciliùs poſſit.

c Biſar. Jovius Suppl. Chalc.

A. 1400. Chr. ad 1437.

De Roberto, & Sigiſmundo Imperatoribus; ac de iis, quæ in Germania & Italia geſta ſunt.

Ab anno 1400, ad 1437.

VENCESLAO Romanorum rege ab ea dignitate propter inertiam remoto, Robertus Bavariæ dux ei ſufficitur *a* anno 1400. Qui adversùs Galeacium Vicecomitem Mediolani ducem à Florentinis accitus in Italiam, nullo operæ pretio facto in Germaniam rediit: graviſſimum ibi, unde digreſſus erat, bellum relinquens. Galeacio paullo pòſt mortuo, *b* quod anno 1402 incidit, pleræque civitates ſe ab ſervitute vindicarunt; & in aliorum aliæ ditionem venerunt. Veronam & Patavium recepêre Veneti *c* anno 1405. quo Scaligerorum, & Carrarienſium dominatus extinctus eſt. Piſæ Florentinorum jugum accepère. Quæ rerum mutatio magnas, ac propemodum exitiabiles Italiæ turbas attulit. *d* Ladiſlaus tunc Apuliæ regnabat Caroli Dyrrachini regis Apuliæ, ac deinde Pannoniæ, filius, qui per Schiſmatis occaſionem, Romam haud ſemel occupare conatus, *e* ab Ludovico Andium duce Ludovici ejus, qui contra Carolum Dyrrachinum bellum movens in Apuliâ deceſſerat, filio victus ac expreſſus eſt *f* anno 1410. ſed victoriâ uti neſciens Ludovicus infectâ re in Gallias revertitur.

Vetus inter hæc, ac pertinax diſſidium lacerabat Eccleſiam; duobus Pontificibus Petri ſedem eodem ſibi tempore defendentibus. Sed ejus, qui in Galliâ degebat, mutato Petri Lunenſis in Benedictum nomine, ut cauſſa deterior, ſic in dies minor etiam apud ſuos erat auctoritas. Itaque deſtitutus à Francis, in Hiſpa-

CAP. VIII.
Robertus Imp.
a Anton. 3. Par. Tit. 22. c. 3. Naucl. Langius. Chr. Germ. l. 26. Cuſpin.
b Anto. Palm. Naucl.
c Naucl. Sanſovinus. Anton.
d Pand. l. 5. Palm. Naucl. Barlet. o. Scanderb.
e Pand. 5. Palm.
f Pand. 5.
Schiſma perſeverat.

A. 1400. Chr. ad 1417.

a Ant. Palm. Naucl.

niam, unde erat oriundus, receſſit: ubi perdiu Aragonum ſe ſuſtentavit opibus. In Italia Gregorius XII hærebat. a De ambobus in ordinem cogendis convenêre Piſis utriuſque partis Principes: iiſque abrogato Pontificatu, Alexandrum V. ex Minorum ordine ſubrogarunt anno 1409. Quo facto unum hoc aſſecuti ſunt, ut ad duos Pontifices tertium adjicerent.

b Naucl. Chr. Germ. Onufr.

b Moritur anno 1410 Robertus anni imperii 10.

c Anton. 3. Par. Tit. 22. c. 6. Naucl. Palm. Chron Germ. Cuſpin. *Sigiſmundus Imp.*

c Sigiſmundus poſt hunc à Septemviris Imperator deſignatus eſt ex Hungariæ rege, Caroli IV Imperatoris filius; Vinceſlai Imperatoris frater. Quem prudentiâ, magnitudine animi, liberalitate, ac cæteris ampliſſimâ fortunâ dignis ornatum fuiſſe virtutibus ferunt: niſi quòd bellicis in rebus felicitas deerat: Pietate verò, ac religionis ſtudio longè præſtitit. Quippe ut Eccleſiæ pacem redderet, cùm legatos circumquaque miſit ad principes; tùm Galliam, Hiſpaniam, Angliam, Italiam adire non dubitavit ipſe. nec priùs acquievit, quàm Joannem XXIII, qui anno 1410 Alexandro ſuffectus erat, ad cogendam Synodum duxit.

d Conc. Conſtant. Anton. Æneas Silv Hiſt. Boem. c. 38. Naucl. Langius Ch. Citiz. Chron. Germ Plat. e Conc. Conſtant. Seſſ. 1. f Ib. Seſſ. 45. g Æn. Sil. c. 36. h Car. Citiz. Hiſt. Boem.

Igitur Sigiſmundi operâ d anno 1414, e Indictione 7, cœptum eſt Conſtantiæ generale Concilium 5 Novembris, feria 2, & quinto inde anno terminatum eſt, Chriſti 1418, f Aprilis 22, feria 6. g In eo Concilio Wiclephi, & Joannis Huſs damnatâ hæreſi, hîc ipſe, qui tùm aderat, cùm ſe clam tentaſſet eripere, nec in Eccleſiæ poteſtate eſſe vellet, flammis eſt addictus h anno 1415, Julii 6, feria 7. Anno ſequente Hieronymus Pragenſis eâdem de cauſsâ par ſupplicium tulit. Poſtquam autem Joanni XXIII, & Benedicto XIII Pontificatus abrogatus eſt; Odo Columnenſis eorum loco deli-

gitur anno 1417, *a* Novembris 11, qui dies S. Martino ſacer eſt, feria 5. Ob id Martinus V appellari voluit.

Ita poſt annos 40 ſchiſma ſublatum eſt, *b* repugnante licet Benedicto: qui cùm anno 1424 deceſſiſſet in Hiſpaniâ, ab duobus reliquis ejus factionis Cardinalibus ſublectus Clemens VIII quarto pòſt anno coactus eſt in ordinem: Hinc eſt quod annis 50 perſeveraſſe ſchiſma ab nonnullis proditur. Hujus Concilii tempore Sabaudiæ princeps dux è comite primùm à Sigiſmundo ſalutatus dicitur anno 1415.

c At Joannis Huſſii ſectatores, qui jamdudum Boëmiam hoſtiliter incurſabant, illius ulturi mortem, toto per eam provinciam furore bacchati ſunt. Addebat animos Venceſlai regis ignavia. quo mortuo Chriſti anno 1419, contra Sigiſmundum ejus ſucceſſorem, Joannem Ziskam *d* audacem hominem, ac manu, & conſilio promptum, ducem conſtituunt. Is brevi magno collecto exercitu plurima Boëmiæ oppida vi cepit; Sigiſmundi copias ſæpè delevit; urbem in prælaltis rupibus, loco naturâ munitiſſimo, condidit, *e* cui Thaboris indidit nomen. unde *Thaboritæ* ſunt dicti. Moriens ſuis edixiſſe fertur, ut cadaveri ſuo detractâ cute, tympanum ex eâ facerent; cujus percuſſi ſonitus in præliis terrorem hoſtibus afferret. *f* id anno 1424 contigit.

In Italia rege Ladiſlao defuncto, anno, ut *g* Pandulfus auctor eſt, 1414, ſoror ejus Joanna Neapolitanum regnum tenuit, levis & impudica femina. *h* Quæ Jacobo Borbonio Marchiæ Comiti nupta, eundem poſtea ſummum ſibi jus in regno vindicantem fugere coëgit in Galliam; ubi contemptis opibus, Veſontione in Franciſcanum ordinem eſt allectus.

A 1400. Chr. ad 1417.
a Conc. Conſtant. Seſſ. 41.
b Naucl. &c. Lang. in Citiz. Chron.
c Æn. Sil. c. 37. & ſeq. Naucl. Langius.
d Æneas Sil. c. 38. &c.
e Æn. Sil. c. 40. & 46.
f Naucl.
g Pand. l. 5. Anton. Par. 3. Tit. 22. c. 7.
Platin Mart.
h Oliv. Marck. cap. 1. Pand. Collenut.

A. 1400. Chr. ad 1437.

a Barthol. Facius l. 1. & ſeq.

Alfonſus Aragonia rex Neapolitanum regnum adit.

b Pand.

c Barth. Facius 1. & ſeq. Pand.

a Joanna Martini V Pontificis alienatum ab ſe animum, & Sfortiæ ducis fortiſſimi converſa in ſe arma metuens, Alfonſum Aragoniæ Siciliæque regem in auxilium evocat, quo cum de adoptione, ac regni ſucceſſione paciſcitur *b* anno poſt obitum Ladiſlai ſeptimo.

c Jam enim Ludovicum Andegavenſem ejus nominis tertium, ſecundi filium, Martinus acciverat, in eúmque Neapolitani jura regni, abdicatâ Joannâ, transtulerat; dato illi adjutore Sfortiâ. Hinc Alfonſum inter & Ludovicum atrox bellum extitit. Secuta mox reginæ cum Alfonſo ipſo diſcordia: ex quâ Ludovicus, Sfortiæ operâ, in gratiam & adoptionem receptus, anno 1431 regnum obtinet.

d Facius l. 4. Pand.

d Triennio pòſt Ludovicus morbo periit, anno 1434: eodémque Joanna, Rainero, qui & Renatus dictus eſt, Ludovici fratre, herede dicto. qui tum à Philippo Burgundione captus attinebatur.

e Pand. l. 6. & Fac.

f Pand. ibid Palm. Fac. lib. 4.

e Alfonſus interim prioris adoptionis jure fretus, regnum occupare nititur. Sed à Genuenſibus navali victus certamine, captúſque, ad *f* Philippum Mediolani ducem, cujus in ditione tùm erat Genua, perducitur: à quo humaniſſimè eſt acceptus, & paullo pòſt dimiſſus, ad recuperandum regnum revertitur; quod jam Iſabella Renati uxor, & liberatus à Burgundione Renatus ipſe poſſedebant.

g Fac. lib. 7. Pand. 6.

h Pand. Palm.

g Capta eſt ab Alfonſo Neapolis, per eundem aquæ ductum intromiſſo milite, per quem Beliſario duce Romanus olim irruperat. *h* Evenit hoc anno 1442. Quo ex tempore Renato in Gallias reverſo, Alfonſus ſine competitore regnavit; placatóque Eugenio, jus ſibi, ac Ferdinando poſt ſe notho filio, ratum accepit.

Per hæc tempora Philippus Maria Vicecomes, Joannis Galeacii filius, poſt Joannis Ma-

riæ fratris necem, Mediolano potitus *a* circa annum 1415, bellorum ubique cauſſas ferens, pace cum Florentinis compoſitâ, Genuenſes, ejecto duce Thomâ Fregoſio, ſibi ſubjecit. *b* cum Florentinis deinde, Venetiſque ſuſceptum bellum, auctore per legatum Martino Pontifice, terminavit anno 1427. Sed brevi poſtea rurſus ad *c* arma redierunt.

A. 1400. Chr. ad 1437.
a Naucl. deco Facius l. 4. ſub fin.
b Anton. Par. 3. Tit 22 c. 8.
c Anton. ib. c. 9. & ſeq.

Baſileenſe. Concilium.

Martinus interim Papa, Baſileenſi indicto Concilio, migravit è vitâ anno 1431. cui ſublectus eſt Eugenius IV. Is Baſileenſes patres vetuit ultrà progredi. Sed nihilominus conventus agere perſeverarunt; & in Eugenium ipſum ſententiam dixerunt. *d* Ab anno itaque 1431, Indictione 9, quo primùm coïere, die Decembris 7, feria 6, *e* ad 1448, diémque 7 Calend. Jun. annis ſeptemdecim Baſileæ conſtiterunt. Sed Eugenii legitimi Pontificis cauſſâ potior fuit. Itaque Synodus iſta auctoritate caruit. *f* & qui in ea Pontifex creatus erat, Amedeus ex Sabaudiæ duce Felix V appellatus, anno 1439, Novemb. 17, poſt Eugenii mortem ſponte ſe abdicavit, & à Nicolao V Eugenii ſucceſſore, anno 1449 in purpuratorum procerum adſcriptus eſt ordinem. *g* Pragmatica tamen ſanctio ab illa Synodo conſtituta, in Galliis ab Carolo VII rege, ac Senatu Pariſienſi recepta eſt anno 1438, nec niſi poſt annos plures Franciſco rege ſublata.

d Conc. Baſil. Seſſ. 1.
e Seſſ. 45. Lang. in Chr. Citiz.
f Conc. Baſil. Seſſ. 39.
g Tilius.

Ante hoc tempus Sigiſmundus Imperator obiit 9 Decemb. *h* anno Chriſti 1437, ætatis 70, viceſimo ſeptimo poſtquam eſt electus; ſexto verò, quàm ab Eugenio Pontif. redimitus eſt Romæ. *i* quod anno 1432 factum eſt. *k* quo & Franciſcum Gonzagam Marchionem Mantuæ eſſe juſſit.

h Plat. Cuſpin. Onufr.
i Naucl. Citiz. Chron.
k Plat. in Eug. Naucl.
l Chr. Citiz. anno 1437.

l Hoc Imperatore præſtanti ingenii famâ

A. 1400. Chr. ad 1437. vixerunt, Petrus Aliacenſis Cameracenſis epiſcopus: Joannes Gerſon Pariſienſis Academiæ Cancellarius, *a* ad Conſtantienſem Synodum legatus ab rege Franciæ miſſus: Emmanuel Chryſoloras, homo Græcus; qui patria ſtudia primus in Italiam reportavit, & *b* Conſtantiæ per Concilii tempus interiit: *c* Leonardus Aretinus; Poghius, ambo Itali, *d* Joannes de Turrecremata Cardinalis: Alfonſus Toſtatus Abulenſis in Hiſpania epiſcopus: *e* Thomas Valdenſis: Dionyſius Rikel Carthuſianus; vir peræquè doctus, & ſanctus, qui anno 1471 obiit: Paulus ex Judæo Chriſtianus, & Burgenſis epiſcopus: Flavius Blondus Forolivienſis hiſtoricus: Nicolaus de Tudeſchis Cardinalis, & Panormitanus Archiepiſcopus, Canonici juris ætate illa princeps. Sanctitate autem imprimis antecelluerunt, *f* Bernardinus Senenſis ex Minorum collegio: & Laurentius Juſtinianus Patriarcha Venetus: Vincentius Ferrarienſis *g* Hiſpanus, qui obiit 1418: Catharina Senenſis, aliiſque: quorum omnium ætas partim ex eorum ſcriptis partim ex illorum temporum hiſtoriis, chronicíſque comperta.

a Chron. Cit. Trith.
b Paul. Jov. in Elog.
c Trith.
d Idem.
e Idem.
f Ant. 5. par. tit. 22. c. 15.
g Trith.

Quæ Alberto, Friderico, & Maximiliano Impp. geſta ſunt in Germania, Pannonia, Oriente, Italia, Cypro: deque viris illuſtribus.

Ab anno Chriſti 1438 ad 1500 circiter.

CAP. IX. SIGISMUNDI ſoceri morte vacantem imperii titulum accepit Albertus Auſtriæ dux *h* anno 1438. Qui perbrevi tempore maximis rebus adverſus Moravos, Boëmos, Turcáſque confectis in expeditione contra poſtremos iſtos vità functus eſt Cal. Nov. anno imperii altero, Chriſti 1439.

h Naucl. Cuſpin. Onuf Vide Æn. Silv. de hiſt. Boëm. c. 56. & in Europa Bonf. Dec 3. l. 4.

a Quo anno Baſileenſibus interdictos ab Eugenio cœtus nihilo ſecius habentibus, Pontifex legitimum totâ ex Eccleſiâ conventum apud Florentiam collegit. Ad quem Joannes Palæologus Conſtantinopolitanus Imperator affuit, cum Joſepho Patriarchâ; qui eodem ibi deceſſit anno. Græci cum Latinis in concordiam rediêre: nec-non Armeni; quibus Catholicæ formulam fidei ſcripſit Eugenius. Verùm Græci in Orientem reverſi, Marco Epheſino, & Scholario, viris eruditis agentibus, ab Romanâ ſe ſocietate divellunt.

A. 1438. Chr. ad 1500. *a* Flor. Conc. Plat. in Eug. Palmer. Citiz. Chr. Naucl. *Florentinum Concilium.*

b Fridericus Auſtriæ dux, Herneſti F. anno 1440 Romanorum adiit regnum. quo imperante *c* quietior, quàm ſolebat, fuit Germania: cum reliquæ partes Europæ civilibus & externis undique bellis ſtreperent.

b Cuſp. Onuf. Palm. Naucl. Citiz Chron. *c* Egnat. *Mediolanenſes res.*

Franciſcus Sfortia ejus filius, qui Ludovicum Andegavenſem ſecutus, in Apuliâ contra regem Alphonſum egregiè certarat, *d* à Philippo Mediolani principe; cujus ſpuriam filiam *e* Blancham duxerat; ad ejus hoſtes Venetos tranſiens, res illius evertit. *f* Philippus ſine hærede vitâ fungitur, ſexto Id. Aug. anno 1448. quo anno Sol eodem menſe defecit, die 29, hora diei 7, ait Antoninus. Ex quo Pandulphi error, & Platinæ convincitur; qui Philippi mortem ſuperiori adſcribunt anno. Franciſcus verò Mediolanenſes fruſtra ſibi libertatem aſſerere conantes coëgit in poteſtatem: diſſimulante Aragonum, & Apuliæ rege Alfonſo; quem ab Philippo ſcriptum heredem Pandulfus Collenutius affirmat. Nec minus Aurelianenſium dux Carolus Ludovici F. eam ſibi vendicabat provinciam: utpote Valentinâ Joannis Galeacii filiâ, Philippi ſorore genitus. At Veneti tam potentis vicini metu cum Alfonſo fœdus per-

d Naucl.

e Palm.

f Anton. 3. Par. Tit. 22. c. 12. paragr. 1. & 2. Plat. in Nicol. 5.

g Ant. 3. part. Tit. 22. c. 12.

A. 1438. Chr. ad 1500. cutiunt. Florentini adverſus utroſque Franciſci ſocietatem expetunt. Sic atrox in Italiâ redintegratum eſt bellum. Cum Alfonſo poſtea Franciſcus Sfortia pacem amicitiámque fecit *a* anno 1454: & Alfonſo illius nepoti, Ferdinandi nothi filio, Hippolytam Mariam filiam in matrimonium dedit. *b* Poſt annos inde 4 obiit Alfonſus ſenior Calend. Jul. ætatis anno 66, Chriſti 1458, Aragoniæ ac Siciliæ regnis Joanni fratri relictis. Neapolitanum Ferdinandus filius accepit. *c* Laudatur ab hiſtoricis Alfonſi regis invictus ac generoſus animus, tum in literas, earúmque cultores excellens amor: cui vicem ii celebrandâ apud poſteros illius famâ retulerunt.

a Pand. l. 6.

b Pandul. 6. Monſtr. 1. Jov. l. 1. hiſt.

c Pius 2. in Eur. c. 65. Pand. 6. Facius.

Alfonſi in liter. ſtor amor.

Joannes Huniades.

In Pannoniâ & Albaniâ Chriſtianam rem eâ tempeſtate ſuſtinuit principum duorum inclinata virtus, Joannis Corvini Huniadæ, & Alexandri Epirotarum regis, qui *Schanderbegus* vulgò dicitur. *d* Prior Walacho patre, Græcâ matre natus, haud obſcuro genere, in vico Corvino, inde cognomen alterum habuit. Huniades verò ab agro ejus nominis appellatus eſt, quem ei Sigiſmundus attribuit.

d Bonfin. Dec. 3. l. 3. Chalc. l. 8.

Hujus egregia fortitudo incumbenti in Europæ perniciem Amurathis potentiæ moras objecit: & ad pacem cum Uladiſlao rege Hungariæ æquiſſimis conditionibus ineundam compulit. Sed eam Turcis Aſiatico belli diſtentis, temerè diſturbarunt Hungari, haud levi Chriſtianæ rei damno. *e* Siquidem eorum exercitus ab Turcis ad Warnam profligatus eſt. quo in prælio cum Uladiſlaus ipſe rex; tum Julianus Cardinalis, repetendi contra fœdus belli auctor, occubuit, anno 1444, Nov. 10 die. *f* Secundùm hanc calamitatem Ladiſlaus poſtumus Alberti Cæſaris filius, ex Elizabethâ Sigiſmundi filiâ,

e Pius Pont. Eur. c. 5. Bonfin Dec. 3. l. 6. Naucl.

f Æn. Silv. in Europ. Bonfin. &c.

aris eligitur quinquennis puer, cuto regni Joanne Huniade; quod Lariderícus Imperator; *a* cujus fidei i coronâ mater illum commiſerat, nolre. *b* Quam ob cauſſam iratus Huniano 1445 Auſtriam, aliáſque Friderici pro ias pervaſtavit. Cum Amurathe quoque perſæpe feliciter pugnavit: &, eo apud Croiam Epiri mortuo, cum ejus filio Machomete, à quo *c* anno Chriſti 1453 capta eſt Conſtantinopolis, Maii 29. *d* Hunc verò triennio poſt Taurinum, quam Albam vocant, obſidentem cum magnâ Turcarum ſtrage, ignominiáque depulit anno 1456, ipſo die S. Magdalenæ ſacro. Ejus victoriæ cauſſa Transfigurationis Dominicæ ſolemnem agi diem Calliſtus Papa decrevit. Hac in pugnâ, cæteríſque per id tempus cum Turcis ſecundo Marte obitis, Joannis Capiſtrani viri ſanctiſſimi, ex Minorum ordine, ſpectata pietas eſt. Hoc enim agente, crucis inſigne pleríque ſumpſerunt; & ad ſacrum bellum nomina ſunt profeſſi.

A. 1438. Chr. ad 1500 *Hungariæ reſ.*

a Pius 2. in Eur.

b Bonfin. Dec. 3. l. 7.

c Anton par. 3 Tit 22. c. 13. Bonfin. Dec 3. lib. 8. Naucl. Palm. Chron. Citiz.

d Iid. & Æn. Silv Boëm. Hiſt. cap. 65. Chalc. l. 8.

e Eodem anno Joannes Huniades Tranſſilvaniæ princeps, Vaivodam mos eſt dicere, felici exitu diem obiit 4 Id. Sept. nec multo pòſt Capiſtranus ipſe. *f* cujus ſanctimoniam prodigiis illuſtrem reddidit Deus.

e Bonfin. Anton. &c.

f Naucl.

Ladiſlao rege defuncto *g* 10 Cal. Decemb. anni 1458, Matthias Corvinus, Joannis filius, rex ab Hungaris eligitur, nullâ re patris diſſimilis. à quo Turcæ non ſemel profligati.

g Æn. Silv. c. 70. Boëm. Bonfin. Dec 3. l. 8.

h Scanderbegus Turcarum manibus elapſus, paterna Epiri ditione recuperatâ, ingruentes perſæpe cum infinitis millibus Turcarum reges parvâ manu ſuperavit, ſummóque, quoad vixit, iis terrori fuit. Hunc anno Chriſti 1443, quarto Cal. Decemb. regnare cœpiſſe, & 23.

h Barlet. Æn. Sil. in Europ. c 15.

Scanderbegus.

A. 1300. Chr. ad 1400. nopoli, Iſaacius Comnenus ante annos circiter 250 ſundaverat. Ad hæc, regna 12, urbes ſupra 200 expugnaſſe fertur. Idem ab Tauruno, quam *Belgradum* vocant, Joannis Huniadis virtute pulſus, Corinthum, Lemnon, Mitylenam, Eubœam Venetis eripuit: Genuenſibus Theodoſiam, ſeu Capham. Rhodum fruſtra tentavit. Hydruntum in Italiâ cepit. Obiit anno 1481, Maii 3, ætatis, ut *a* quidam aſſerunt. 53. *b* ut alii produnt, 58. alii denique 76 vel 74. Omnino 53 annos exceſſit, ſiquidem filius ejus vixit annos 74, & 31 regnavit. Nam ex 53 & 31 conſiunt 84, quibus demptis 74, reliqui eſſent 10, quot natus Muhammedes 2 Bajazethem genuiſſet. Id verò minus eſt credibile. Quare Nauclero forſitan adhibenda fides eſt, qui annos 51 illum vixiſſe refert.

a Paul. Jov. in l. de reb. Tur. Supp. Chal. & hiſt. Turc.
b Naucl.

XI. *c* Bajazethes huic filius, ejus nominis ſecundus à Prætorianis ſufficitur, natu majori antelatus Zizimo. qui quidem ad Chriſtianos fugiens, in Italiâ mortuus eſt, quo tempore Carolus VIII Francorum rex Neapolitanum regnum armis vendicabat.

c Paul. Jov. hiſt.

Hic Venetis Naupactum, Metonam, Dyrrachium ademit. Coactus denique conſpiratione procerum, abdicavit imperium, ídque Selimo filio conceſſit anno ætatis 74, regni 31, Chriſti 1512.

XII. Selimus Mammalucos, ſive Circaſſos in Ægypto debellavit; eorúmque Sultanum Tommambaiſum apud Cairum ſuſpendio necavit, anno *d* Hegiræ 923, Chriſti 1517, Aprilis 9, qui fuit Rabie prioris 17. Exinde Turcarum ditioni contributa eſt Ægyptus. Triennio pòſt Selimus exceſſit, Hegiræ *e* anno 926, Schebalis 7; hoc eſt Chriſti 1520, Sept. 22, imperii 9.

d Ann. Turc. Leuncl. Jov. Supp. Chal.
e Iid. Annal. &c.

XIII. *f* Solimannus Selimi filius, vir prudens, & ut

f Iidem.

barbarorum captus eſt, ſatis commodus: nec minus acer & bellicoſus, Belgradum expugnavit anno 1521. Sequenti, Rhodum; ſexto, quàm obſidione vallarat, menſe, Decembris 22. Fuſis Hungarorum copiis, & occiſo rege eorum Ludovico, Budam occupavit anno 1526. Ab Viennæ mœnibus, magnâ acceptâ clade, rejectus anno 1529, Albam regiam, Strigonium, aliáque deinceps Pannonum oppida ſubegit. Ejuſdem auſpiciis Barbaroſſa nobilis pirata Tunetum expugnavit in Africâ. Nec minus proſperè contra Perſas per duces ſuos pugnavit. *a* Melitam obſedit anno 1565. Inſequenti verò ad Sigetum Hungariæ arcem moritur propè octogenarius; imperii 47, Chriſti 1566. A. 1300. Ch. ad 1400.

a Hiſt. Obſid. Melit. Supp. Chal.

Hinc Selimus II: quo imperante Cyprus in Turcarum ditionem pervenit annos 1571. obiit anno 1574, imperii 8, poſt memorabilem ad Naupactum Chriſtianorum victoriam, quæ anno 1573 accidit. XIV.

Dehinc Amurathes III, qui anno 1595 defunctus eſt, imperii 21. XV.

Mahometes III, iners, & in libidines reſolutus. Atque hic anno 9, Chriſti 1604 obiit. XVI.

Achemetes annos 14 regnavit; periitque Chriſti anno 1617. cujus filiorum natu maximus Oſmannus duodecim haud amplius erat annorum. Ob id Imperator à Prætorianis ſalutatus eſt. XVII.

Muſtapha Achemetis frater, homo vecors, & ſtolidus; qui in cellâ ſolitariam & incluſam vitam degebat. Sed eo poſt menſes duos in cuſtodiam retruſo. XVIII.

b Oſmannus Achemetis filius Sultanus renuntiatur, ingentis animi puer, & ſupra captum ætatis magnarum rerum cupidus. Sed ejus conatus fortuna primùm, deinde vita deſti- XIX.

b Supp. Chalcon. lib. 10.

A. 1300. Chr. ad 1400.

tuit, per ſummam illi indignitatem à ſuis erepta. Vix egreſſus ex ephebis vehemens deſiderium cœperat ulciſcendæ cladis, quam in Moldavia recentem à Polonis acceperat, ſimúlque Poloniæ ipſius invadendæ. In hanc igitur expeditionem univerſis viribus, opibúſque collatis, cùm quadringenta circiter millia hominum eduxiſſet; cum maximâ ſuorum jacturâ, ignominiáque repulſus eſt. Ad centum millia Turcarum variis in præliis cæſa memorantur; præter cæteram multitudinem, quam per moræ diuturnitatem fames, morbúſve conſumpſit. Hanc ille calamitatem aſſiduis per id tempus Prætorianorum militum ſeditionibus imputans, de iis exauctorandis, ac mutandis deliberare cœpit: immo verò ſedem imperii Conſtantinopoli in Syriam, ac Damaſcum tranſportare ſtatuit. Quo ejus patefacto conſilio, milites ab illo deficiunt: & Muſtapham patruum è cuſtodia retractum Imperatorem renunciant. tum Oſmannum regni exutum inſignibus, miſerandóque per urbem ſpectaculo in equo ductum laqueo præfocant, *a* Maii 20, feria 6, anno 1622.

a Supp. Chalc. lib. 10. p. 981.

Ad hunc modum Turcarum imperium iterum adeptus eſt Muſtapha. Sed anno ſequente, Septembri menſe priſtinam in ſortem, & carcerem retruſus eſt, eíque

XXI. Amurathes ſubſtitutus, Oſmanni frater, qui eo ipſo, quo hæc ſcribimus, anno 1632 adhuc regnare dicitur.

Hactenus Othomanorum familia. *b* Præter quam tres aliæ principes extiterunt, Aſſimbeiorum, Candelororum, Caramannorum. poſteriores duæ Ottomannorum armis oppreſſæ, ac regnis pulſæ ſuis, ad Aſſimbeios perfugerunt: qui Cappadociam, minorémque Armeniam occuparant: cùm quidem Synopem Ponticam

b Volaterr. l. 7. Biſarrus. l. 9. Hiſt. Perſ. p. 294. & ſeq.

Candelori; Caramanni Ciliciam haud exiguo tempore tenuiſſent.

A. 1300. Chr. ad 1403.

Ex Aſſimbeis eorum duxit Uſumcaſſanes, qui à Bajazethe primo Turcarum Imperatore ejectus Armeniâ, cum Caſane patre ad Tamerlanem Tartarorum regem ſeſe recepit; ab quo, ejúſque poſteris in regnum reſtituti ſunt. Poſtea devictis Tartaris, Perſarum imperio potitus eſt *a* ſub annum 1470. Inde contra Turcas & Mahometem II haud ſatis proſperè pugnavit, *b* circa annum 1474. *c* quo tempore Mahometes Paphlagoniam, & Trapezuntem ſubegit; Davidémque ſocerum Uſumcaſſanis, cum reliqua omni Comnenorum ſtirpe, Conſtantinopolim abduxit. *d* Bellum nihilominus cum Turcis, ſed & Orientalibus pleriſque populis, Uſumcaſſanes non deſtitit facere: quo longè latéque ditionis ſuæ fines, protulit. Ex quo tam illuſtre ſibi orbe toto peperit nomen; ut ad eum Callixtus Pontifex Romanus literas daret, quibus ad perſequendos armis Ottomanos illum excitabat: idémque & facerent Veneti, & cum eo fœdus, ad ſocietatem conjungerent. *e* Vixit octo & ſeptuaginta annos, & Chriſti 1478, Nonis ipſis Januariis mortuus eſt. Jacuppus hunc filius excepit: íſque poſt annos 7 ab adultera uxore unà cum filiolo veneno extinctus eſt, quod & illa ipſa bibere antè coacta eâdem die periit. Secuti ſunt deinde reges alii ad Iſmaëlem uſque Sophum; cujus paullo altiùs repetenda mentio eſt.

Uſumcaſſanes.

a Biſar l. 9 p. 317. & l. 10.
b Ann 1u. c.
c Biſar.
d Biſat. 16. 16.
e Biſar. ibid. p. 329.

f Mahometis Saracenorum & Turcarum legiſlatoris patruelis, ac gener fuit Hales; eidémque ſucceſſit. Qui cùm traditam ab illo ſuperſtitionem partim additis quibuſdam; partim aliter, atque uſu receptum erat, interpretando, mutaſſet; novam ſectam condidit. Sed

f Biſar. l. 6 p. 295 & l. 10. p. 323. Suppl. Chilc. l. 2.

A. 1300. Chr. ad 1400. ea paullatim neglecta in obſcuro jacuit; cùm Homaris alterius Mahometis interpretis diſciplina potior haberetur donec, *a* ſub annum 1350 regulus quidam nomine Sophus ad Halim referens originem, longo intervallo intermortuam diſciplinam reſtituit, eò fidentiùs, quòd Turcæ Tartarorum adhuc imperio premebantur. *b* Hujus ſectæ commendationem auxit deinde ſanctitatis, doctrinæque opinione Guines ejus filius: quem Tamerlanes Scytha ſumma in veneratione fertur habuiſſe. Tum Guinis filius Sicaidares, Harduellis à patria dictus, iiſdem artibus ſibi, ac ſectæ ſuæ auctoritatem addit. quem Aſſimbeius Uſumcaſſanes generum optavit, data illi in matrimonium Martha, quam ex Trapezuntini Imperatoris filiâ ſuſceperat. Ad hunc Halis inſtituta prædicantem cùm ingens ex Armeniâ & Perſide concurſus hominum fieret, Ruſtanus Perſarum rex, ſubmiſſis percuſſoribus, Sicaidarem cum pleriſque factionis illius oppreſſit. Iſmaël Sophus Sicaidaris filius adhuc puer elapſus eſt. nec non Techelles illius diſcipulus, qui virtute ac ſcientiâ nihilo magiſtro inferior putabatur, Iſmaël, ut primùm adolevit, patris veſtigia perſequens, novæ ſectæ pretium, accendit: ac cùm oris ſpecie, facundiâ, animi magnitudine, & induſtriâ præſtaret; brevi ſummam ad potentiam pervenit.

a Biſar. l. 10. 383.

b Iidem.

Iſmaël Sophus.

c Victo denique, & occiſo rege, Perſidis imperium ab Turcis ad indigenas poſt longa ſpatia tranſtulit ſub annum 1499. quod in hodiernum uſque diem illius obtinent poſteri: bellúmque cum Othomanis penè aſſiduum exercent: ita Chriſtianorum rebus conſulente Deo: ut præpotens hoſtis; utrimque diſtractis viribus, ſuſtineri faciliùs poſſit.

c Biſar. Jovius Suppl. Chalc.

A.1400. Chr. ad 1437.

De Roberto, & Sigiſmundo Imperatoribus; ac de iis, quæ in Germania & Italia geſta ſunt.

Ab anno 1400, ad 1437.

CAP. VIII. *Robertus Imp.*

VENCESLAO Romanorum rege ab ea dignitate propter inertiam remoto, Robertus Bavariæ dux ei ſufficitur *a* anno 1400. Qui adversùs Galeacium Vicecomitem Mediolani ducem à Florentinis accitus in Italiam, nullo operæ pretio facto in Germaniam rediit: graviſſimum ibi, unde digreſſus erat, bellum relinquens. Galeacio paullo pòſt mortuo, *b* quod anno 1402 incidit, pleræque civitates ſe ab ſervitute vindicarunt; & in aliorum aliæ ditionem venerunt. Veronam & Patavium recepêre Veneti *c* anno 1405. quo Scaligerorum, & Carrarienſium dominatus extinctus eſt. Piſæ Florentinorum jugum accepêre. Quæ rerum mutatio magnas, ac propemodum exitiabiles Italiæ turbas attulit. *d* Ladiſlaus tunc Apuliæ regnabat Caroli Dyrrachini regis Apuliæ, ac deinde Pannoniæ, filius, qui per Schiſmatis occaſionem, Romam haud ſemel occupare conatus, *e* ab Ludovico Andium duce Ludovici ejus, qui contra Carolum Dyrrachinum bellum movens in Apuliâ deceſſerat, filio victus ac expreſſus eſt *f* anno 1410. ſed victoriâ uti neſciens Ludovicus infectâ re in Gallias revertitur.

a Anton. 3. Par. Tit. 22. c. 3. Naucl. Langius. Chr. Germ. l. 26. Cuſpin.

b Anto. Palm. Naucl.

c Naucl. Sanſovinus. Anton.

d Pand. l. 5. Palm. Naucl. Barlet. 10. Scanderb.

e Pand. 5. Palm.

f Pand. 5.

Schiſma perſeverat.

Vetus inter hæc, ac pertinax diſſidium lacerabat Eccleſiam; duobus Pontificibus Petri ſedem eodem ſibi tempore defendentibus. Sed ejus, qui in Galliâ degebat, mutato Petri Lunenſis in Benedictum nomine, ut cauſſa deterior, ſic in dies minor etiam apud ſuos erat auctoritas: Itaque deſtitutus à Francis, in Hiſpa-

A. 1400. Chr. ad 1437.

a Ant. Palm. Naucl.

niam, unde erat oriundus, receſſit: ubi perditâ Aragonum ſe ſuſtentavit opibus. In Italia Gregorius XII hærebat. *a* De ambobus in ordinem cogendis convenêre Piſis utriuſque partis Principes: iiſque abrogato Pontificatu, Alexandrum V. ex Minorum ordine ſubrogarunt anno 1409. Quo facto unum hoc aſſecuti ſunt, ut ad duos Pontifices tertium adjicerent.

b Naucl. Chr. Germ. Onufr.

b Moritur anno 1410 Robertus anni imperii 10.

c Anton 3. Far. Tit. 22. c. 6. Naucl. Palm. Chron Germ. Cuſpin.

Sigiſmundus Imp.

c Sigiſmundus poſt hunc à Septemviris Imperator deſignatus eſt ex Hungariæ rege, Caroli IV Imperatoris filius; Venceſlai Imperatoris frater. Quem prudentiâ, magnitudine animi, liberalitate, ac cæteris ampliſſimâ fortunâ dignis ornatum fuiſſe virtutibus ferunt: niſi quòd bellicis in rebus felicitas deerat: Pietate verò, ac religionis ſtudio longè præſtitit. Quippe ut Eccleſiæ pacem redderet, cùm legatos circumquaque miſit ad principes; tùm Galliam, Hiſpaniam, Angliam, Italiam adire non dubitavit ipſe. nec priùs acquievit, quàm Joannem XXIII, qui anno 1410 Alexandro ſuffectus erat, ad cogendam Synodum duxit.

d Conc. Conſtant. Anton. Æneas Silv Hiſt. Boem. c. 38. Naucl. Langius Chr. Citiz. Chron. Germ Plat.

e Conc. Conſtant. Seſſ. 1.

f Ib. Seſſ. 45.

g Æn. Sil. c. 36.

h Cur. Citiz. Hiſt. Boem.

Igitur Sigiſmundi operâ *d* anno 1414, *e* Indictione 7, cœptum eſt Conſtantiæ generale Concilium 5 Novembris, feria 2, & quinto inde anno terminatum eſt, Chriſti 1418, *f* Aprilis 22, feria 6. *g* In eo Concilio Wiclephi, & Joannis Huſs damnatâ hæreſi, hîc ipſe, qui tùm aderat, cùm ſe clam tentaſſet eripere, nec in Eccleſiæ poteſtate eſſe vellet, flammis eſt addictus *h* anno 1415, Julii 6, feria 7. Anno ſequente Hieronymus Pragenſis eâdem de cauſsâ par ſupplicium tulit. Poſtquam autem Joanni XXIII, & Benedicto XIII Pontificatus abrogatus eſt; Odo Columnenſis eorum loco deli-

gitur anno 1417, *a* Novembris 11, qui dies S. Martino ſacer eſt, feria 5. Ob id Martinus V appellari voluit.

A. 1400. Chr. ad 1437.
a Conc. Conſtant. Seſſ. 41.

Ita poſt annos 40 ſchiſma ſublatum eſt, *b* repugnante licet Benedicto: qui cùm anno 1424 deceſſiſſet in Hiſpaniâ, ab duobus reliquis ejus factionis Cardinalibus ſublectus Clemens VIII quarto pòſt anno coactus eſt in ordinem: Hinc eſt quod annis 50 perſeveraſſe ſchiſma ab nonnullis proditur. Hujus Concilii tempore Sabaudiæ princeps dux è comite primùm à Sigiſmundo ſalutatus dicitur anno 1415.

b Naucl. &c. Lang. in Citiz. Chron.

c At Joannis Huſſii ſectatores, qui jamdudum Boëmiam hoſtiliter incurſabant, illius ulturi mortem, toto per eam provinciam furore bacchati ſunt. Addebat animos Venceſlai regis ignavia. quo mortuo Chriſti anno 1419, contra Sigiſmundum ejus ſucceſſorem, Joannem Ziskam *d* audacem hominem, ac manu, & conſilio promptum, ducem conſtituunt. Is brevi magno collecto exercitu plurima Boëmiæ oppida vi cepit; Sigiſmundi copias ſæpè delevit; urbem in præaltis rupibus, loco naturâ munitiſſimo, condidit, *e* cui Thaboris indidit nomen, unde *Thaboritæ* ſunt dicti. Moriens ſuis edixiſſe fertur, ut cadaveri ſuo detractà cute, tympanum ex eâ facerent; cujus percuſſi ſonitus in præliis terrorem hoſtibus afferret. *f* id anno 1424 contigit.

c Æn. Sil c. 37. & ſeq. Naucl. Langius.
d Æneas Sil. c. 38. &c.
e Æn. Sil. c. 40. & 46.
f Naucl.

In Italiâ rege Ladiſlao defuncto, anno, ut *g* Pandulfus auctor eſt, 1414, ſoror ejus Joanna Neapolitanum regnum tenuit, levis & impudica femina. *h* Quæ Jacobo Borbonio Marchiæ Comiti nupta, eundem poſtea ſummum ſibi jus in regno vindicantem fugere coëgit in Galliam; ubi contemptis opibus, Veſontione in Franciſcanum ordinem eſt allectus.

g Pand. l. 5. Anton. Par. 3. Tit. 22. c. 7. Plat. in Mart. 5.
h Oliv. Marche. cap. 1. Pand. Collenut.

A. 1400. Chr. ad 1437.

a Barthol. Facius l. 1. & ſeq.

Alfonſus Aragonia rex Neapolitanum regnum adit.

b Pand.

c Barth. Facius 1. & ſeq. Pand.

a Joanna Martini V Pontificis alienatum abſe animum, & Sfortiæ ducis fortiſſimi converſa in ſe arma metuens, Alfonſum Aragoniæ Siciliæque regem in auxilium evocat, quo cum de adoptione, ac regni ſucceſſione paciſcitur *b* anno poſt obitum Ladiſlai ſeptimo.

c Jam enim Ludovicum Andegavenſem ejus nominis tertium, ſecundi filium, Martinus acciverat, in eúmque Neapolitani jura regni, abdicatâ Joannâ, transtulerat; dato illi adjutore Sfortiâ. Hinc Alfonſum inter & Ludovicum atrox bellum extitit. Secuta mox reginæ cum Alfonſo ipſo diſcordia: ex quâ Ludovicus, Sfortiæ operâ, in gratiam & adoptionem receptus, anno 1431 regnum obtinet. *d* Triennio pòſt Ludovicus morbo periit, anno 1434: eodémque Joanna, Rainero, qui & Renatus dictus eſt, Ludovici fratre, herede dicto. qui tum à Philippo Burgundione captus attinebatur.

d Facius l. 4. Pand.

e Pand. l. 6. & Fac.

e Alfonſus interim prioris adoptionis jure fretus, regnum occupare nititur. Sed à Genuenſibus navali victus certamine, captúſque, ad *f* Philippum Mediolani ducem, cujus in ditione tùm erat Genua, perducitur: à quo humaniſſimè eſt acceptus, & paullo pòſt dimiſſus, ad recuperandum regnum revertitur; quod jam Iſabella Renati uxor, & liberatus à Burgundione Renatus ipſe poſſederant. *g* Capta eſt ab Alfonſo Neapolis, per eundem aquæ ductum intromiſſo milite, per quem Beliſario duce Romanus olim irruperat. *h* Evenit hoc anno 1442. Quo ex tempore Renato in Gallias reverſo, Alfonſus ſine competitore regnavit; placatóque Eugenio, jus ſibi, ac Ferdinando poſt ſe notho filio, ratum accepit.

f Pand. ibid Palm. Fac. lib. 4.

g Fac. lib. 7. Pand. 6.

h Pand. Palm.

Per hæc tempora Philippus Maria Vicecomes, Joannis Galeacii filius, poſt Joannis Ma-

riæ fratris necem, Mediolano potitus *a* circa annum 1415, bellorum ubique cauſſas ferens, pace cum Florentinis compoſitâ, Genuenſes, ejecto duce Thomâ Fregoſio, ſibi ſubjecit. *b* cum Florentinis deinde, Venetíſque ſuſceptum bellum, auctore per legatum Martino Pontifice, terminavit anno 1427. Sed brevi poſtea rurſus ad *c* arma redierunt.

A. 1400. Chr. ad 1437.

a Naucl. deco Facius l. 4. ſub fin.

b Anton. Par. 3. Tit 22 c. 8.

c Anton. ib. c. 9. & ſeq.

Baſileenſe Concilium.

Martinus interim Papa, Baſileenſi indicto Concilio, migravit è vitâ anno 1431. cui ſublectus eſt Eugenius IV. Is Baſileenſes patres vetuit ultrà progredi. Sed nihilominus conventus agere perſeverarunt; & in Eugenium ipſum ſententiam dixerunt. *d* Ab anno itaque 1431, Indictione 9, quo primùm coïere, die Decembris 7, feria 6, *e* ad 1448, diémque 7 Calend. Jun. annis ſeptemdecim Baſileæ conſtiterunt. Sed Eugenii legitimi Pontificis cauſſâ potior fuit. Itaque Synodus iſta auctoritate caruit. *f* & qui in ea Pontifex creatus erat, Amedeus ex Sabaudiæ duce Felix V appellatus, anno 1439, Novemb. 17, poſt Eugenii mortem ſponte ſe abdicavit, & à Nicolao V Eugenii ſucceſſore; anno 1449 in purpuratorum procerum adſcriptus eſt ordinem. *g* Pragmatica tamen ſanctio ab illa Synodo conſtituta, in Galliis ab Carolo VII rege, ac Senatu Pariſienſi recepta eſt anno 1438, nec niſi poſt annos plures Franciſco rege ſublata.

d Conc. Baſil. Seſſ. 1.

e Seſſ. 45. Lang. in Chr. Citiz.

f Conc. Baſil. Seſſ. 39.

g Tilius.

Ante hoc tempus Sigiſmundus Imperator obiit 9 Decemb. *h* anno Chriſti 1437, ætatis 70, viceſimo ſeptimo poſtquam eſt electus; ſexto verò, quàm ab Eugenio Pontif. redimitus eſt Romæ. *i* quod anno 1432 factum eſt. *k* quo & Franciſcum Gonzagam Marchionem Mantuæ eſſe juſſit.

h Plat. Cuſpin. Onutr.

i Naucl. Citiz. Chron.

k Plat. in Eug. Naucl.

l Hoc Imperatore præſtanti ingenii famâ

l Chr. Citiz. anno 1437.

A. 1400. Chr. ad 1437. vixerunt, Petrus Aliacenſis Cameracenſis epiſcopus: Joannes Gerſon Pariſienſis Academiæ Cancellarius, *a* ad Conſtantienſem Synodum legatus ab rege Franciæ miſſus: Emmanuel Chryſoloras, homo Græcus; qui patria ſtudia primus in Italiam reportavit, & *b* Conſtantiæ per Concilii tempus interiit: *c* Leonardus Aretinus; Poghius, ambo Itali, *d* Joannes de Turrecremata Cardinalis: Alfonſus Toſtatus Abulenſis in Hiſpania epiſcopus: *e* Thomas Valdenſis: Dionyſius Rikel Carthuſianus; vir peræquè doctus, & ſanctus, qui anno 1471 obiit: Paulus ex Judæo Chriſtianus, & Burgenſis epiſcopus; Flavius Blondus Forolivienſis hiſtoricus: Nicolaus de Tudeſchis Cardinalis, & Panormitanus Archiepiſcopus, Canonici juris ætate illa princeps. Sanctitate autem imprimis antecelluerunt, *f* Bernardinus Senenſis ex Minorum collegio: & Laurentius Juſtinianus Patriarcha Venetus: Vincentius Ferrarienſis *g* Hiſpanus, qui obiit 1418: Catharina Senenſis, aliique: quorum omnium ætas partim ex eorum ſcriptis partim ex illorum temporum hiſtoriis, chronicíſque comperta.

a Chron. Cit. Trith.
b Paul. Jov. in Elog.
c Trith.
d Idem.
e Idem.
f Ant. 5. par. tit. 22. c. 15.
g Trith.

Quæ Alberto, Friderico, & Maximiliano Impp. geſta ſunt in Germania, Pannonia, Oriente, Italia, Cypro: déque viris illuſtribus.

Ab anno Chriſti 1438 ad 1500 circiter.

CAP. IX. SIGISMUNDI ſoceri morte vacantem imperii titulum accepit Albertus Auſtriæ dux *h* anno 1438. Qui perbrevi tempore maximis rebus adverſus Moravos, Boëmos, Turcáſque confectis in expeditione contra poſtremos iſtos vitâ functus eſt Cal. Nov. anno imperii altero, Chriſti 1439.

h Naucl. Cuſpin. Onuf Vi. de Æn. Silv. de hiſt. Boëm. c. 56. & in Europa Bonf. Dec 3. l. 4.

a Quo anno Baſileenſibus interdictos ab Eugenio cœtus nihilo ſecius habentibus, Pontifex legitimum totâ ex Eccleſiâ conventum apud Florentiam collegit. Ad quem Joannes Palæologus Conſtantinopolitanus Imperator affuit, cum Joſepho Patriarchâ; qui eodem ibi deceſſit anno. Græci cum Latinis in concordiam rediêre: nec-non Armeni; quibus Catholicæ formulam fidei ſcripſit Eugenius. Verùm Græci in Orientem reverſi, Marco Epheſino, & Scholario, viris eruditis agentibus, ab Romanâ ſe ſocietate divellunt.

A.1438. Chr. ad 1500.
a Flor. Conc. Plat. in Eug. Palmer. Citiz. Chr. Naucl.
Florentinum Concilium.

b Fridericus Auſtriæ dux, Herneſti F. anno 1440 Romanorum adiit regnum. quo imperante *c* quietior, quàm ſolebat, fuit Germania: cum reliquæ partes Europæ civilibus & externis undique bellis ſtreperent.

b Cuſp. Onuf. Palm. Naucl. Citiz Chron.
c Egnat.
Mediolaneſes res.

Franciſcus Sfortia ejus filius, qui Ludovicum Andegavenſem ſecutus, in Apuliâ contra regem Alphonſum egregiè certarat, *d* à Philippo Mediolani principe; cujus ſpuriam filiam *e* Blancham duxerat; ad ejus hoſtes Venetos tranſiens, res illius evertit. *f* Philippus ſine hærede vitâ fungitur, ſexto Id. Aug. anno 1448. quo anno Sol eodem menſe defecit, die 29, hora diei 7, ait Antoninus. Ex quo Pandulphi error, & Platinæ convincitur; qui Philippi mortem ſuperiori adſcribunt anno. Franciſcus verò Mediolanenſes fruſtra ſibi libertatem aſſerere conantes coëgit in poteſtatem: diſſimulante Aragonum, & Apuliæ rege Alfonſo, quem ab Philippo ſcriptum heredem Pandulfus Collenutius affirmat. Nec minus Aurelianenſium dux Carolus Ludovici F. eam ſibi vendicabat provinciam: utpote Valentinâ Joannis Galeacii filiâ, Philippi ſorore genitus. At Veneti tam potentis vicini metu cum Alfonſo fœdus per-

d Naucl.
e Palm.
f Anton. 3. Par. Tit. 22. c. 12. paragr. 1. & 2. Plat. in Nicol. 5.
g Ant. 3. part. Tit. 22. c. 12.

A. 1438. Chr. ad 1500. cutiunt. Florentini adverſus utroſque Franciſci ſocietatem expetunt. Sic atrox in Italiâ redintegratum eſt bellum. Cum Alfonſo poſtea Franciſcus Sfortia pacem amicitiámque fecit *a* anno 1454: & Alfonſo illius nepoti, Ferdinandi nothi filio, Hippolytam Mariam filiam in matrimonium dedit. *b* Poſt annos inde 4 obiit Alfonſus ſenior Calend. Jul. ætatis anno 66, Chriſti 1458, Aragoniæ ac Siciliæ regnis Joanni fratri relictis. Neapolitanum Ferdinandus filius accepit. *c* Laudatur ab hiſtoricis Alfonſi regis invictus ac generoſus animus, tum in literas, earúmque cultores excellens amor: cui vicem ii celebrandâ apud poſteros illius famâ retulerunt.

a Pand. l. 6.

b Pandul. 6. Monſtr. 1. Jov. l. 1. hiſt.

c Pius 2. in Eur. c. 65. Pand. 6. Facius.

Alfonſi in liter. tor amor.

Joannes Huniades.

In Pannoniâ & Albaniâ Chriſtianam rem eâ tempeſtate ſuſtinuit principum duorum inclinata virtus, Joannis Corvini Huniadæ, & Alexandri Epirotarum regis, qui *Schanderbegus* vulgò dicitur. *d* Prior Walacho patre, Græcâ matre natus, haud obſcuro genere, in vico Corvino, inde cognomen alterum habuit. Huniades verò ab agro ejus nominis appellatus eſt, quem ei Sigiſmundus attribuit.

d Bonfin. Dec. 3. l. 3. Chalc. l. 8.

Hujus egregia fortitudo incumbenti in Europæ perniciem Amurathis potentiæ moras objecit: & ad pacem cum Uladiſlao rege Hungariæ æquiſſimis conditionibus ineundam compulit. Sed eam Turcis Aſiatico belli diſtentis, temerè diſturbarunt Hungari, haud levi Chriſtianæ rei damno. *e* Siquidem eorum exercitus ab Turcis ad Warnam profligatus eſt. quo in prælio cum Uladiſlaus ipſe rex, tum Julianus Cardinalis, repetendi contra fœdus belli auctor, occubuit, anno 1444, Nov. 10 die. *f* Secundùm hanc calamitatem Ladiſlaus poſtumus Alberti Cæſaris filius, ex Elizabethâ Sigiſmundi filiâ,

e Pius Pont. Eur. c. 5. Bonfin Dec. 1. l. 6. Naucl.

f Æn. Silv. in Europ. Bonfin. &c.

rex ab Hungaris eligitur quinquennis puer, curatore addito regni Joanne Huniade; quod Ladiſlaum Fridericus Imperator; *a* cujus fidei cum regni coronâ mater illum commiſerat, nollet reddere. *b* Quam ob cauſſam iratus Huniades, anno 1445 Auſtriam, aliáſque Friderici provincias pervaſtavit. Cum Amurathe quoque perſæpe feliciter pugnavit: &, eo apud Croiam Epiri mortuo, cum ejus filio Machomete, à quo *c* anno Chriſti 1453 capta eſt Conſtantinopolis, Maii 29. *d* Hunc verò triennio poſt Taurinum, quam Albam vocant, obſidentem cum magnâ Turcarum ſtrage, ignominiáque depulit anno 1456, ipſo die S. Magdalenæ ſacro. Ejus victoriæ cauſſa Transfigurationis Dominicæ ſolemnem agi diem Calliſtus Papa decrevit. Hac in pugnâ, cæteríſque per id tempus cum Turcis ſecundo Marte obitis, Joannis Capiſtrani viri ſanctiſſimi, ex Minorum ordine, ſpectata pietas eſt. Hoc enim agente, crucis inſigne pleríque ſumpſerunt; & ad ſacrum bellum nomina ſunt profeſſi.

A. 1438. Chr. ad 1500 *Hungariæ res.*

a Pius 2. in Eur.

b Bonfin. Dec. 3. l. 7.

c Anton par. 3 Tit 22. c. 13. Bonfin. Dec 3. lib. 8. Naucl. Palm. Chron. Citiz.

d Iid & Æn. Silv Boëm. Hiſt. cap. 65. Chalc. l. 8.

e Eodem anno Joannes Huniades Tranſſilvaniæ princeps, Vaivodam mos eſt dicere, felici exitu diem obiit 4 Id. Sept. nec multo pôſt Capiſtranus ipſe. *f* cujus ſanctimoniam prodigiis illuſtrem reddidit Deus.

e Bonfin. Anton. &c.

f Naucl.

Ladiſlao rege defuncto *g* 10 Cal. Decemb. anni 1458, Matthias Corvinus, Joannis filius, rex ab Hungaris eligitur, nullâ re patris diſſimilis. à quo Turcæ non ſemel profligati.

g Æn. Silv. c. 70. Boëm. Bonfin. Dec. 3. l. 8.

h Scanderbegus Turcarum manibus elapſus, paterna Epiri ditione recuperatâ, ingruentes perſæpe cum infinitis millibus Turcarum reges parvâ manu ſuperavit, ſummóque, quoad vixit, iis terrori fuit. Hunc anno Chriſti 1443, quarto Cal. Decemb. regnare cœpiſſe, & 23,

h Barlet. Æn. Sil. in Europ. c 15. *Scanderbegus.*

A. 1438. Chr. ad 1500.

regni, 16 Cal. Febr. anni 1466 obiiſſe, tres & ſexaginta natum annos, auctor eſt *a* Marinus Barletus.

a Lib. 13. Hiſt. Scanderb. in fine.

Apud Italiam *b* Eugenio Papâ mortuo, anno 1447, Februarii 23, *c* Nicolaus V ſublegitur, doctorum hominum, ac bonarum artium longè ſtudioſiſſimus. Itaque nemini uni plures ab eruditis inſcripti ſunt libri. Tum Vaticanam bibliothecam, conquiſitis undique, & ex Oriente uſque, voluminibus inſtruxit. *d* Obiit octavo Pontificatus anno, Chriſti 1455, Martii 25. Quem Calliſtus III excepit: eóque functo Pius II vir doctiſſimus, qui Æneas Silvius antea vocabatur, anno 1458 Pontificatum iniit. cujus ad bellum Turcis inferendum conſilia deinceps omnia ſpectarunt. *e* Ob id cum Ferdinando Neapolitano rege, Alfonſi filio, pacem conſtituit, ac *f* Mantuam frequentes ad concilium adeſſe juſſit, ut de bello gerendo ſtatueretur. Sed ab externis bellis ad domeſtica converſis principum ſtudiis, nihil perfici potuit. Cœtus ille Mantuanus octavo menſe dimiſſus. *g* Alfonſi cognitâ morte Joannes Renati Andegavenſis, quem ab illius regni poſſeſſione depulſum in patriam rediiſſe ſuprà ſignificavi, filius, magno exercitu collecto, in Apuliam profectus eſt: collatíſque ſignis Ferdinandum acie victum, & caſtris exutum egit in fugam. Actúmque de eo foret, ni Scanderbegus, illius, & Pii Pontificis adductus precibus, ex Epiro ſuccurriſſet. Hujus auxilio Ferdinandus pulſis hoſtibus brevi omnia in poteſtatem accepit. Hæc de Italica Scanderbegi expeditione ab incurioſis, vel ingratis omiſſa ſcriptoribus *h* Marinus Barlenus queritur.

b Plat. Anton. Par. 3. Tit. 22. c. 12. Chron. Citiz.
c Plat. Anton.
d Plat. Anton. c. 14.
e Pand. l. 6. Naucl. Plat.
f Palm. Plat. Naucl. Palmer.
g Naucl. Pandul. 6. Barlet Chal. 8.
h Lib. 10. de geſt. Scand.

Per idem tempus Genuenſes, bello ab Alfonſo rege vexati, Carolo VII Franciæ regi ſe in-

fidem tradidêre *a* anno 1458. ad quod miſſus Joannes Renati filius eam urbem præſidio munivit. *b* Sed poſt annos tres ab Francis defecit, Proſpero Adurno duce. quam Ludovicus XI Franciſco Sfortiæ Mediolanenſium duci conceſſit *c* anno 1464. *d* quo anno Pius Pontifex Anconæ mortem obiit, brevi tempore magna collectâ gloriâ. Sex enim duntaxat annis præfuit. Hunc Paulus, qui ſecundus numerabatur, eſt ſecutus.

A. 1458. Chr. ad 1500. *a* Pal. Til in Chron. *b* Palm. *c* Palm. *d* Id. Palm. Plat. Naucl.

Dum per Europam Chriſtiana res inteſtinis turbatur odiis, in Aſiâ quoque par eam calamitas afflixit. *e* Cyprum inſulam Richardus Angliæ rex Græcis ademptam Guidoni Luſiniano Gallici generis permiſerat; qui Hieroſolymitani ſibi regni jus aſſumebat.

e Pius Pont. in Aſia. c. 97. Naucl. Hiſt. *Cypri regnum ut ad Venetos pervenerit.*

In eâ poſteris illius regnantibus, Genuenſes, popularium ſuorum factâ illic cæde, validam ad ulciſcendum claſſem, Trugoſio Imperatore, comparant. Brevi tota, cùm rege ac regina, inſula in poteſtatem venit. Illis, cùm aliquanto tempore in carcere detenti eſſent, tandem data venia eſt. Sed regno vectigal impoſitum, & Salamis, quæ eſt *Fama guſta*, negotiationibus frequens emporium, victori ceſſit in prædam. Natum in carcere filium rex appellari Janum voluit, quòd *Genuam* vulgò *Januam* mos eſt dicere. Hunc Ægypti Sultanus, captâ direptáque Cypro, ac multis occiſis mortalibus, ſtipendiarum fecit. Mortuo ſucceſſit Joannes filius, præ luxu ac deliciis, mulieris quàm viri ſimilior. qui Helenam ex Palæologorum ſanguine in conjugium accepit, ex quâ Carlottam genuit; ex concubinâ vero Jacobum Carlotta Ludovico ducis Allobrogum filio nupſit. Jacobus; quem, ut ab regni ſpe pater excluderet, ſuaſu Helenæ, Nicoſienſem præſulem fecerat, utroque defun-

A 1418. Chr. ad 1500. ‑ cto, Cypri potiundæ cupidior, quàm Chriſtianum decebat, Ægypti Sultanum adiit. cujus in verba nefario dicto ſacramento, ab eodem inducitur in regnum, Ludovico Carlottæ conjuge

a Naucl. ‑ pulſo, *a* ſub annuum 1459. Pòſt Genuenſibus ejectis, ac receptâ Salamine, Jacobus Æcaterinam Marci Cornelii filiam è Venetis ſibi conjugem acceſſit. quam Senatus Venetus in filiam

b Ib. & Palm. ‑ adoptavit. *b* Extincto rege, ejuſque poſtumo Jacobo, id regnum in Venetorum poteſtatem hereditario jure pervenit, anno 1476.

c Cuſp Nauc'. Chron. Spanheim. Trith. Suppl. Palm. *Maximilianus.* ‑ Fridericus Imperator finem vivendi fecit *c* anno 1493, Auguſti 19, imperii anno 53. cui Maximilianus ſucceſſit ejus filius, Romanorum rex ante ſex annos creatus.

d Onuf. Cuſpin. ‑ *d* Hic ad annum uſque pervenit Chriſti 1519, imperii 26, ac pridie Id. Jan. ætatis anno 63 deceſſit. Multi hoc imperante, magníque, præſertim in Italiâ, ſub ejus initium motus extitêre: qui in Francicis rebus exponentur.

Nova regiones patefacta. ‑ Ut illa tunc memoratu triſtia: ſic læta iſtâ

e Tarata. Mariа. ‑ contigêre. *e* Ferdinandus Hiſpaniæ rex Granaram, quâ in urbe Maurorum reliquiæ conſederant, expugnat anno 1492, quo Saracenorum in Hiſpaniâ dominatus poſt annos, quàm eò venerant, 780 deſiit.

f Naucl. Mariа. ‑ *f* Eodémque anno, 171 familiarum millia Judaici generis in exilium abiêre, quæ ad 80000 capitum fuiſſe dicuntur.

Complures in extremis Orientis, Occidentiſque finibus ignotæ regiones aditi cœptæ; patefacto ad eas per Hiſpanas Luſitanáſque claſſes itinere.

g Hiſt. Ind. Append. Palmar. ‑ *g* Chriſtophorus Columbus, patriâ Genuenſis, nauticæ rei ſcientiſſimus, ſub Ferdinandi & Iſabellæ regum auſpiciis anno 1492, ex Hiſpaniâ ſolvens, novas reperit inſulas. cujus exemplum ſecuti reliqui paullatim vaſtam illam aperuêre continentem; quæ partem orbis

terrarum quartam efficit. *a* Eodem incenſus ſtudio Vaſcus Gama Luſitanus, Emmanuelis juſſu Olyſſipone profectus in Orientem anno 1497, ſeptimo Id. Jul. ſequente anno, 13 Cal. Junias, Calecutum appulit: Indiciſque commerciis, ac Luſitanorum ad ea navigationibus iter oſtendit. A. 1430. Chr. ad 1500. *a* Olor. l. 1. de geſt. Emm.

Literæ, Friderico regnante, per Italiam in ſplendore magno fuerunt, Græcorum doctiſſimis, qui captâ Græciâ ad eam accurrebant, æmulatione ſui Latinorum acuentibus ſtudia. Princeps ut dignitate, ſic eruditione, Græcorum eſt habitus Beſſario Cardinalis. *b* quem anno 1472 legatum vidit Gallia. unde Romam rediens Ravennæ obiit ætatis anno 77. Theodorus item Gaza Theſſalonicenſis, qui *c* anno 1470 librum de Menſibus ſcripſit, *d* obiitque 1478. *e* Georgius Trapezuntius Cretenſis obiit 1485: *f* Argyropylus Byzantinus, & Demetrius Chalcondylas eodem vixêre tempore. *g* Inter Latinos eximiè floruit Pius II Pontifex, qui Æneas antè Silvius appellatus eſt. Laurentius item Valla, acri mordacique ingenio *h* mortem obiit anno 1457. Franciſcus Philelphus, *i* qui 90 natus annos moritur anno 1481. *k* Flavius verò Blondus hiſtoricus anno 1493, ætatis 57. *l* Nicolaus Perottus, Platina; qui Pontificum Romanorum vitas perſcripſit ad Paulum uſque ſecundum. Matthæus Palmerius Florentinus Chronici ſcriptor; *m* qui ob hæreſim de Angelis ſcripto proditam incendio punitur, ut ait Trithemius. alii non ipſum, ſed ejus librum exuſtum aſſerunt. quod & ſimilius vero. Domitius Calderinus, qui *n* anno periit 1477. *o* Rodulfus Agricola. *p* Joannes de Monte regio Mathematicus: is moritur Romæ anno 1476. Secuti ſunt Joannes Picus Mirandulanus; Hermolaus Barbarus; quem ætatis anno 39, Chriſti

Viri illuſtres.
b Palm. Paul. Jov.
c Lib. de Menſe c. 16.
d Palm. Trithem.
e Palm. Jov.
f Jov.
g Jov.
h Jov.
i Trithem.
k Palm.
l Jov. Trith.
m Trithem.
n Idem.
o Id.
p Palm. Trith.

A. 1438. Chr. ad 1500. 1493 extinctum eſſe ſcribit Trithemius. *a* Trithem. *b* Palm. Angelus Politianus *a* obiit 1494, *b* ætatis 40. Marſilius Ficinus, Sabellicus hiſtoricus, S. Antoninus epiſcopus Florentinus. Neque verò commemorare omnes attinet; de quibus Trithemius ætatis ejuſdem ſcriptor, & Paulus Jovius in Elogiis, compluréſque alii ſcripſerunt.

Typographia inventa. Commodùm autem accidit, ut cùm, detersâ barbarie, literæ caput efferrent, tot magnorum ingeniorum commendandis æternitati fœtibus ars typographica prodiret *c* anno 1440; repertore Joanne Guttembergio equite Moguntino. *c* Palm. an. 1457.

De rebus Francicis, aliiſque cis Alpes geſtis Carolo VII, Ludovico XI, & Carolo VIII Franciæ regibus. ac de Italicis etiam motibus, qui hoc poſtremo regnante cum Francicis rebus implicati ſunt.

CAP. X. *Anglicum bellum.*

REGNUM Carolus ſeptimus ingreſſus eſt anno 1422 miſerum & exercitum; pleraque Franciæ Anglis obtinentibus: quibus cum, in ultionem paternæ necis, dux Burgundiæ Philippus vires ſuas conjunxerat. Prima in Gallias Anglorum eruptio *d* anno 1415, Henrico V rege, contigit. Quo ad Azincurtum, haud procul Caletum oppido, pugna commiſſa eſt: in eáque flos Gallicanæ nobilitatis partim occidit, partim in manus venit hoſtium. Captus eſt Aurelianenſium dux Carolus, qui *e* 25 annis in cuſtodia fuit: aliíque principes. Prona deinceps Anglis omnia Burgundi ſocietas fecit: qui Franciæ regem, neque mentis, neque juris ſui compotem, cum reginâ, ejúſque filiâ Catharinâ, in poteſtatem habebat. Henricus occupatâ regni arce Lutetiâ *f* anno 1418, *g* biennio pòſt in Tricaſſibus Catharinam in conjugium acce-

d Alan. Monſtr. l. 1. c. 139. Naucl. Meyer. Æm. Gaguin.

e Monſtr. l. 3. p. 106.

f Id. c. 214. *g* Alan. Monſtr. l. 1. c. 265.

pit, cum dote regni; excluſo Carolo Delphino. Verùm perbrevem fructum tanti ſucceſſus habuit Henricus, extinctus eo ipſo, quo Carolum ſextum periiſſe docuimus, *a* anno 1422. Auguſti 29. Huic Henricus VI; Carolo poſt menſes duos vitâ functo Carolus VII ſufficitur. Perpetuus ex eo curſus Anglicanæ victoriæ fuit: deficientibus à Carolo in dies oppidis. Prima dehinc ad Aurelianos, nobiliſſimam Celticæ urbem, rerum inclinatio facta eſt. *b* Eam Anglus obſederat anno 1428, quarto Id. Octobr. Sariſberienſi duce, qui in eâ obſidione cæſus eſt: propugnante verò Joanne Notho, Ludovici Aurelianenſium ducis, qui à Joanne Burgundo interfectus eſt, naturali filio. Ultima jam metuentibus oppidanis, raro ad hanc diem prodigio, Deus opem attulit.

A. 1438 Chr. ad 1500.

a Olivar. 1. c. 3. &c.

b Alan. Monſtrel. 2. Meyer. &c. Micquellus.

Joanna Durcia virgo erat, in agro Tullenſi, patre agricolâ, ovium cuſtos. Ea divinis inſtincta vocibus, ad ſolvendam Aureliæ obſidionem, & Carolum tot anguſtiis explicandum, ultro hunc adiit: ac fide factâ, Aureliam cum ſubſidiis miſſa, fractos præliis aliquot Anglos *c* anno 1429, Maii 12, ab urbe repulit. regem Durocottorum Remorum ad ſacra regni ritè capienda perduxit. Fuſis ſæpius hoſtibus, tandem ad Compendium capta eſt anno 1430. *d* quam poſt longam de ea quæſtionem habitam, Petrus Cauchonius Bellovacenſis epiſcopus damnavit. Angli vivam exuſſêre anno 1431: quo tempore Baſilæa Synodus eſt haberi cœpta, ait *e* Monſtreletus. De hac virgine, quæ Aurelianenſis puella vulgò dicitur, probroſa quædam falsò ab nonnullis jactata ſunt. Sed innocentem, ac Deo caram fuiſſe, cùm multa perſuadent, *f* quæ plenis voluminibus tradita leguntur: tùm ſecundiſſimus rei ſecutus exitus; qualem nonniſi au-

Joanna Aurelian. puella. Jeane Darcq pucelle d'Orleans.

c Alan, &c.

d Monſtr. l. 2. f. 59. Æmil. Gag. Meyer.

e Lib. 2. f. 70.

f Vide Hiſt. Joan. à pleriſq; ed. tam. Bellefor. in Chron. in Carol. 7. & ad Nicol. Gil.

A. 1438. Chr. ad 1500. ctori Deo fas ſit adſcribere. Deinceps enim Anglis in pejus omnia ceſsêre. Carolus reconciliato ſibi Burgundo *a* anno 1435, paullatim ex hoſtium manu regnum recepit. *b* ſic ut anno 1453 cæſo Talbotio, egregiæ fortitudinis viro, ereptáque rurſus Aquitaniâ, nihil præter Caletes reliqui Anglis in Galliâ fecerit. Ad hunc modum Anglicanus tumultus poſt annos duodequadraginta finem accepit.

a Alan. Monſtrel. 2. f. 112. Oliv. 3. c. 3.
b Monſtr. l. 3. Polyd. l. 23. Alan.
Anglicana turba domeſtica.

Pulſus finibus alienis Anglos diſcordia domi civilis excepit. Duæ apud illos erant regiæ familiæ: altera Eboracenſium, Lanclaſtriorum altera. Henricus Lanclaſtrius, Richardo II abdicare coacto, interfectóque, regnum uſurparat *c* anno 1399: ejúſque nominis IV appellatus exceſſit *d* anno 1413. Huic ſucceſſit Henricus V ejus filius qui cum Philippo Burgundo ſocietate factâ, Francorum opes labefactavit. & ſuſcepto ex Catharinâ Caroli VI filia Henrico VI, mortuus eſt anno 1422, ut ſuprà retuli.

c Polyd. Virg. fine l. 20.
d Id. fine l. 21.

Poſt ejectos Galliâ Anglos, *e* anno 1453, ortâ domi principum factione; cujus auctor erat Richardus Eboracenſis; rex Henricus collatis ſignis ab illo ſuperatur, anno 1460. ac de conſilii ſententiâ, Richardo deſtinatur regni ſucceſſio. Interim Margareta Renati Andegavenſium ducis filia, virili animo prædita mulier, Henrici conjux, haud exiguâ manu contractâ, Richardum acie vincit & interficit. tum ſubeuntem auxilio Richardum alterum Warvici Comitem caſtris exutum in fugam conjicit, ac virum reſtituit in regnum. Poſt Richardi filius Eduardus Merchiæ Comes, Warvicenſis auxilio Henricum & Margaretam pellit ex Angliâ, réxque ipſe renunciatur *f* anno 1461, quarto Cal. Jul. Hunc deinde Warvicenſis, ortâ inter ambos ſimultate, Ludovici XI Franciæ regis ope

e Polyd. l. 23.
f Polyd. l. 24. Vide Comm. in cap. 50. & ſeq.

ope fugavit : & Henricum priſtinam ad digni- A.1421. Chr.
tatem reduxit anno 1471. Eduardus verò, Ca- ad 1500.
rolo Burgundiæ duce opitulante, regnum, quod amiſerat, recepit ſexto pòſt menſe : & Richardo Warvicenſi in pugnâ interfecto, Henrico, nec non Eduardo unico ejus filio, vitam eripit. Hunc Henricum longè ſanctiſſimum fuiſſe, adeo ut vivus, mortuúſque miraculis inclaruerit, *a* teſtis eſt Polydorus. Regis nomen habuit annos 38, menſes 6. Margaretâ conjuge, filio, & regno ſpoliatâ, ad patrem revertit in Gallias.

a Lib. 24.

Eduardus tribus & viginti regnavit annis extinctúſque eſt anno 1483. cujus frater Richardus Glоceſtriæ dux, homo ſceleratus, occiſis ejus filiis, tyrannidem invadit. quam tertio demum anno oppugnatus ab Henrico Richemundenſi, Joannis, qui ſexti Henrici frater erat, filio, cum vitâ perdidit. Henricus porro iſte anno 1486 regnum auſpicatus eſt, ejus nominis ſeptimus, octavi, pater ejus qui ab catholica communione deſcivit. Atque ille filiam Eduardi regis IV ex Eboracenſi familiâ duxit Elizabetham. *b* Quo facto Lancaſtriorum, & Eboracenſium famoſa illa, & Anglis exitialia odia reſtinxit.

b Polyd.l.26.

In Galliis, Anglorum excuſſo dominatu, reſpirabat Carolus : niſi quòd à bello quiete partâ, domeſticas in turbas incidit. *c* Nam Ludovicus ejus filius offenſus patri, ad Philippum Burgundum receptum habuit anno 1456 : nec inde in Franciam rediit ante illius obitum : qui incidit anno 1461, Jul. 22.

c Monſtr. l.3. f.68. Oliv.1. c.36.

Igitur Ludovicus, ejus nominis XI, anno eodem in patris locum venit ; homo callidus & aſtutus. Qui ſub exordium regni, conſpirantium inter ſe principum factionibus agitatus,

Ludovicus X'.

conatus illorum, conſilio ac prudentiâ diſcuſſit. Nam omnibus quæ peterent prolixè tribuendo, diſtractos à ſe invicem ſingulos deinde eſt aggreſſus. *a* Hanc pactionem pugna anteceſſit illa, quæ ad Montemlehericum octavo circiter ab Urbe lapide facta anno 1465. in quâ neutri ſatis liquida victoria conſtitit. Princeps erat adverſarum partium [1] Carolus comes Caroleſius, Philippi Burgundiæ ducis filius. Is patris obitu, qui anno 1467, Junii 15, feria 2 contigit, ampliſſimis in opibus ac potentiâ cùm eſſet; ut erat natura ferox, & novarum cupidus rerum, finitimos laceſſere non deſtitit. *b* præſertim verò Renatum Lotharingiæ ducem, & Helvetios; quibus cum Ludovicus contra communem hoſtem ſocietatem fecerat. Renatum ut facilè vicit Carolus, & principatu propemodum exutum fugere coëgit in Franciam: ſic ab Helvetiis clade bis acceptâ, cùm Renatus provinciam ſuam recuperaſſet, adversùs illum contendit in Lotharingiam. Ibi dum Nanceium obſidet, ab Renato, Germanicis & Helveticis auxiliis inſtructo victus, in acie cecidit *c* anno 1477, Januarii 5, unicâ relictâ filiâ Mariâ, quæ Maximiliano Friderici Imperatori filio nupta. Caroli auditâ morte, Ludovicus extemplò Burgundiam, veterémque in Belgica ditionem poteſtati ſuæ ſubjecit.

d Obiit in Turonibus, Chriſti anno 1483, tertio Cal. Septemb. feria 7: *e* cùm priùs ad ſe Franciſcum Paulanum accivisset ex Italiâ, virum ſanctiſſimum, ac miraculis inclitum: à quo Minimorum inſtitutus eſt ordo.

Tertium decimum agens annum Carolus VIII, Ludovici F. *f* quippe natus an. 1470 prid. Id. Jul. regnum ſuſcepit ſub Annæ ſororis tutelâ, quam Petrus [2] Borbonius Bellojocenſis du-

f. 1422 Chr. ad 1500.

a Monſtr. l. 3. Chr. Lud. XI. Commin. c. 8. Monſtr. l. 3. p. 37.

1 Le Comte de Charolois.

b Comm. Til. Æmil. Gag.

c Comm. c. 51. Æmil. Gag. Til. Append. Monſtr. fol. 150.

d Comm. c. 136.

e Commin. c. 130. *Minorum Orde.*

f Chron. Lud. XI. Til.

2 Pierre de Bourbon, Seigneur de Beaujeu.

xerat. *a* Eam ſibi prælatam ægrè tulit Aurelianenſium dux Ludovicus Caroli F. Ludovici nepos illius, quem Joannis Burgundi juſſu Lutetiæ confoſſum eſſe demonſtravimus. Igitur ad Franciſcum Britanniæ ducem fugiens, cùm in ſocietatem plerique veniſſent procerum; commiſſo cum regiis ducibus prælio, ad Fanum Albini in Aremoricis, victoriâ pariter ac libertate cecidit *b* anno 1488. *c* & triennali cuſtodiâ detentus eſt. Supplici duci pax eâ lege conceſſa, ut quod regis armis quæſitum erat, id in illius poteſtate maneret. *d* Inter hæc duce mortuo, Annam ejus filiam Maximiliano Romanorum regi pactam, uxorem Carolus accepit, repudiata Margareta Maximiliani filiâ, quam ſibi Ludovico patre auctore deſponderat. *e* Bellum ob id inferente Maximiliano, pax denique ſecuta eſt: cùm ei Comitatus Atrebatenſium de regis voluntate ceſſiſſet.

f Pace in regno compoſitâ, longinqua bella Carolus expetiit, ſuſceptâ in Italiam expeditione, ad Neapolitanum recuperandum regnum, quod ab Renato Andegavenſium duce in Ludovicum undecimum tranſlatum, Ferdinandus habebat Alphonſi M. filius, Alphonſi pater alterius; cujus gener erat Joannes Galeacius, nihil ex Mediolanenſi principatu præter nomen obtinens, cùm penes Ludovicum Sfortiam ejus patruum poteſtas omnis eſſet, quam tutelæ ſpecie ad ſe traxerat. Ægrè id ſcilicet Alphonſus ferebat, ac pro genero parabat bellum. Hoc ut Ludovicus averteret, Carolum ſpe Apuliæ potiundæ in Italiam excivit. Ergo ut hoſtile nihil à tergo relinqueret, *g* Ferdinando Hiſpaniæ rege Ruſcinonem, ac Perpinianum, de quo inter ipſos certamen erat, permiſit ultrò; tum *h* anno Chriſti 1494, ſuperatis Alpibus, in Italiam de-

A. 1422. Chr. ad 1500.
a Gag. Æm.
b Chro. Carol. 8. ex Jalignio &c. Excerpt. à Godef.
c Id. p. 166.
d Gag. Excerp. Jalig. &c. Til.
e Iid.
f Commin. in Car 8. Guicc. App. Monſtr. Gag. Jalign. Excerpt. &c. Ferron.
g Gag. Gillius. Ferro.
h Comm. Guicc. &c.

A. 1422. Chr. ad 1500.

a Til. *b* Guicc. *c* Com. Guicc. *d* Guicc. *e* Append. Monſtr. Gill.

ſcendit. Quam cùm repentino terrore compleſ-
ſet, expeditum per Tuſciam Romam uſque, &
Neapolim deinceps iter habuit. *a* Romæ ab Ale-
xandro VI Conſtantinopolitani imperii titulum
accepit anno 1465, cùm *b* ſuperiore Ferdinandus
exceſſiſſet Jan. 25. *c* Cujus filius Alphonſus Ca-
roli adventu perterrefactus in Siciliam trajecit,
ac regno ſe abdicans, id Ferdinando filio reli-
quit. *d* Ferdinandus metu Francorum in Iſ-
chiam inſulam ſeſe recepit. Carolus Neapolim
ingreſſus *e* Februarii die 22 brevi toto regno
potitus.

f Guicc. 2. Commin. *g* Guicc. 7. *h* Guic. 2. Com. c. 31. & ſeq. Gag. Append. Monſtr. Excerpt. Jalig. &c. 1 La Bataille de Fornoue, dans le Parmesan. *i* Gaguin. *k* Excerpt. Jalig. &c. Commin cap 38. Guicc. 2. *l* Commin. 38. Guicc. &c. 2 Gilbert Duc de Montpensier, Vice-Roy de Naples. *m* Comm. in Carol. c. 25. App. Palm. Naucl.

Tam repentini Francorum ſucceſſus invidiam
apud Italiæ principes ac civitates habuêre. *f* Er-
go adjuncto ſibi Maximiliano Imperatore, &
Ferdinando Hiſpaniæ rege; clam etiam Ale-
xandro Pontifice favente, Veneti, ac Ludovicus
Sfortia, cui *g* mortuo Galeatio Mediolanenſium
ducis jus ac titulum Maximilianus Imperator
conceſſerat, conjurationem faciunt, regémque
Franciæ, ordinatis in Apulia rebus, in Galliam
redeuntem intercludere conantur. *h* Pugnatum
eſt prid. Non. Jul. ad Forum [1] Novanorum, haud
procul Parmâ, & ab exiguâ Francorum manu
i (ſeptem haud amplius millia fuiſſe produn-
tur) perrupta ſunt hoſtium, maximè Veneto-
rum, millia quadraginta. Carolus *k* recepto Lu-
dovico Aurelianenſium duce, qui ab Ludovico
Sfortiâ Novariæ circunſeſſus in ſummas angu-
ſtias venerat, decoris & gloriæ plenus rediit in
Franciam anno eodem, quo Romam ac Neapo-
lim adierat. *l* Vix eo digreſſo Neapolitani, ac
reliqui omnes ad Ferdinandum defecêre. Fran-
ci, [2] Gilberto Monpenſerio præfecto mortuo,
paullo pòſt omnes exceſſêre. *m* Hanc Italiæ
cladem, adventúmque Caroli non ſemel prædi-
xiſſe dicitur Hieronymo Savaronola Domini-

canus, celebris, ac Florentinis mirificè gratus orator, *a* qui ob contumaciam, ſeditioſáſque conciones, extremum ſupplicium luit poſtridie ejus diei, quo Carolus è vitâ diſceſſit. Qui apud [1]Ambaſiam in Turonibus repentè apoplexiâ periit, 4 Idus Aprilis anno 1498, regni decimoquinto.

c Ludovicus ejus nominis XII, mortuo ſine herede Carolo, ex lege ſucceſſit, Caroli filius, Aurelianenſium dux: *d* qui ſe extemplo utriuſque Siciliæ, & Hieroſolymæ regem, ac Mediolanenſium ducem appellari voluit. ac ſubinde totus in Italicam expeditionem incubuit: ductâ priùs [2] Annâ viduâ, Aremoricorum principe, Caroli quondam octavi conjuge; ac divortio cum Joannâ facto, Ludovici XI filiâ, quam invito illi pater induxerat. quæ quidem Bituriges concedens magna in ſanctitatis famâ poſtmodum fuit. *e* Mediolanum Ludovici Sfortiæ fugâ in Francorum poteſtatem pervenit, cum Inſubribus reliquis, anno 1499.

A. 1483. Chr. ad 1500
a Guicc fine l. 3. Naucl.
1 Le chateau d'Amboiſe.
b Comm c. 2. Guic. l. 3. Til. Gag &c.
Ludovic. XII.
c Guicc. 4. Comm. Til. Ferron. &c.
d Guicc.
2 Anne, heritiere de Bretaghe.
e Guicc. 4. Til. Ferron. Naucl.

Quæ anno Chriſti 1500 ad 1547, toto orbe geſta ſunt, Imperatoribus Maximiliano, & Carolo V, ac regibus Galliæ Ludovico XII, & Franciſco.

MAXIMILIANO Imperatore, ac Ludovico XII rege Franciæ, atrox in Italiam inſtauratum eſt bellum.

Trivulcium, qui Inſubres Ludovici XII nomine regebat, *f* quòd Guelficæ factionis eſſet, Mediolanenſes oderant. Nam hæc civitas Gibellinorum parti ex antiquo favebat. Itaque Ludovicum Sfortiam apud Maximilianum degentem clam revocant, ſéque illi tradunt anno 1500. Verùm paullo pòſt captus à Francis Lu-

CAP. XI.
Guicc. 4. & ſeq Til. Addit. ad Monſtrel. Ferron. Velleii App ad Gag. Hiſt. Bavar.
Ludovici XII. geſta.
f Guicc. 4.

A. 1500. Chr. ad 1547. dovicus cum Aſcanio Cardinali fratre, ad arcem Lochienſem (id oppidum in Turonibus ſitum eſt) in cuſtodiam mittitur; *a* in quâ decem annos vixit.

a Guicc.

b Id. l. 5. Ferron.

b Secundùm hæc, fœdere cum Ferdinando Hiſpaniæ rege facto, Ludovicus Neapolitanum occupat regnum, quod tum Fredericus legatum ſibi ab Ferdinando Alphonſi fratris filio tenebat. Atque hic ex pacto ſe abdicans, in Andegavos, attributam ſibi ab regè cum ſtipendiis annuis provinciam, conceſſit anno 1501. Diviſo Francos inter & Hiſpanos Neapolitano regno, haud diuturna pax eſſe potuit.

Conſalvus Ferdinandi dux intra biennium Francos inde penitus expulit: ob ídque *magni ducis* nomen eſt adeptus. *c* Deceſsêre oppidis omnibus Franci anno 1504.

c Guicc. 6.

d Guicc. 8. & ſeq. Ferron. Til. Chron. Hiſt. Bayar. &c.

d Contra Venetos deinde præpotentem in Italiâ civitatem viciníſque formidabilem, Ludovicus cum Maximiliano, & Julio II Romano Pontifice conſpirat, anno 1508. Sequente porro, Veneti acie ab Ludovico ſuperati, quidquid in continente habebant, propemodum amittunt. Sed Julius, reconciliatis ſibi Venetis, in Ludovicum arma convertit. Præerat Francicis rebus in Italiâ Vaſto [1] Fluſtas dux Nemorenſis, qui latè pervaſtatis omnibus, cùm Venetorum, Hiſpanorum, ac Julii copiis ad Ravennam congreſſus eſt: partáque memorabili victoriâ, temerè in hoſtes invectus occubuit. Ravenna ab victoribus direpta. Huic prælio, quod *e* anno 1512 contigit, ipſo die Paſcatis,[2] Bayardus eques Allobrox, longè per id tempus fortiſſimus & clariſſimus, interfuit. Intento in res Italicas rege Ludovico finitimi principes Franciæ bellum intulêre. Ferdinandus Hiſpanus Vaſconum regno, quod *Navarram* vocant,

1 Gaſton de Foix Duc de Nevers.

Pugna ad Ravennam.

e Guicc. 10. Hiſt. Bayar. c. 54.

2 Le Chevalier Bayart.

Joannem Albretum exuit. Henricus VIII Angliæ rex, qui patri cognomini ſucceſſit anno 1509, Picardiam aggreſſus, Morinos, ac Nervios occupat. Ita Franci tot circumſeſſi hoſtibus Italiam omittunt anno 1513. quo Julius Papa moritur, *a* Ludovicus verò Franciæ rex, compoſitis cum Anglo rebus, & Henrici ſorore Mariâ in matrimonium acceptâ; quippe Anna jam obierat; Claudia, & Renata ſuperſtitibus liberis; dum novum in Inſubres bellum apparat, vitâ functus eſt Calendis *b* ipſis Januar. ineuntis anni 1515.

A. 1500. Chr. ad 1547.

a Bella. 1. Comm.

b Bellaiu Til. Parad. 1. &c.

Julio Papæ Leo X ex Mediceorum ſtirpe ſubrogatur; Ludovico regi Franciſcus Dux Valeſiorum, & Ingoliſmenſium Comes, illius gener. Claudiam enim ipſius & Annæ filiam, poſt matris obitum, duxerat. Pater huic erat Carolus, Joannis Ingoliſmenſis filius, viri ſanctitate, ac miraculis poſt obitum illuſtris; cujus pater Ludovicus Aurelianenſium dux fuit, à ſicario apud Lutetiam interfectus.

Franciſcus, ut primùm rex eſt factus, ad Mediolanenſem expeditionem converſis viribus, Helvetios, qui ſe illi oppoſuerant, biduî pugnâ concidit ad [1] Marinianum *c* anno 1515, Septemb. 13, & 14. Quâ ex victoriâ Mediolanenſis principatûs deditio ſecuta eſt. Leo tum Papa, Romanæ Eccleſiæ præerat, qui Julio II ex anno 1513 ſucceſſerat. Cum hoc, Bononiæ colloquio habito Franciſcus, de abroganda pragmatica-ſanctione, & Concordato recipiendo ſtipulatus eſt, *d* anno 1516. Lateranenſi deinde Concilio, quod ex anno 1512 celebrari cœptum fuerat, finis adhibitus eſt anno 1517, decretâque in Turcas expeditio.

Franciſcus I.

c Til. Bellaius. Guic. lib. 12. Parad. 1.

1 La Bataille de Marignan.

Concordatum.

d Id.

Idem annus Germaniæ, totíque Eccleſiæ funeſtus accidit peſtilentis hæreſis exortu, cujus

A. 1500. Chr. ad 1547. conditor Lutherus, *a* apud Iſlebium in Saxonia natus anno 1483, Nov. 10. anno iſto 1517 contra Indulgentias declamare cœpit. Quo ex igniculo paullatim incendium exarſit, quo Europa tota conflagravit.

a Cochl. Til. Guic. &c.

Lutherus.

Carolus V. Imperator.

Interim Maximiliani Imp. obitu, Carolus ejus nepos, Philippi Auſtriaci, & Joannæ Ferdinando & Iſabella natæ, filius, *b* anno Chriſti 1519 imperium accepit ætatis anno 20. ſiquidem anno 1500 Febr. 24, editus eſt in lucem. Cum hoc perpetuum ferè bellum Franciſcus habuit, quod *c* anno 1521 denuntiatum eſt. Itaque eodem tempore potentiſſimis duobus regibus, Carolo & Henrico Anglo, Franciſcum oppugnantibus, tribus in locis bella ſuſtinuit. In Vaſconibus res initiò proſperè ceſſit, capta regni arce Pompeiopoli. quâ in obſidione Ignatius Loiola Cantaber contra Francos oppidum propugnans, ictu lapidis crure fracto, in extremum vitæ periculum venit. quod vulnus Ignatio ſalutem animi, & Eccleſiæ novum Societatis Jeſu ordinem peperit. Hiſpani paullo pòſt, ejectis Francis, amiſſa omnia recuperarunt. Par in Italiâ Franciſci regis infelicitas extitit. Nam adversùs [1] Odetum Fluſtatem Lautrecium rebellantes Inſubres, Gallos inde pepulerunt, anno 1521. Quo Emmanuel Luſitaniæ rex, princeps maximus, obiit Decembris 13, eiſque Joannes filius ſucceſſit, ejus nominis tertius.

b Guic. 13. Til. Bella. Parad. 1.

c Ibid.

Franciſci & Caroli Imper. bella.

S. Ignatius.

1 Odet de Foix, Seigneur de Lautrec.

At verò Leone decimo Calend. Dec. anni ejuſdem repentinâ morte functo, Hadrianus VI, qui tum Hiſpaniam adminiſtrabat, ejus locum ſuſcepit, Jan. 9, ſequentis anni. Quem annum Chriſtianis luctuoſum clades Rhodia fecit. *d* Hanc enim inſulam Solimanus Turca, poſt ſex menſium obſidionem urbe captâ, in ſer-

Rhodus capta.

d Parad. 1. c. 7. Guic. l. 15. Annal. Turc.

virtutem redegit anno 1522, Decemb. 22, proditione[1] Andrææ Meralii Luſitani equitis. *a* Septimo pòſt anno in Melitam inſulam tranſportati equites, hactenus ibi contra barbaros Chriſtianæ rei præſidio eſſe pergunt.

A. 1500. Chr. ad 1547.
1 André Meral, Chevalier Portugais.
a Parad. l. 3.

In Galliis Carolus Borbonius Magiſter utriuſque militiæ: quem *Comitem ſtabuli* vocant, offenſus regi, ad Hiſpanum defecit anno 1523. *b* Dehinc ineunte 1525, Franciſcus, Mediolano, aliiſque Inſubrum oppidis receptis, in Ticini obſidione captus Febr. 24, in Hiſpaniam mittitur ad Carolum; à quo parum honeſtis conditionibus *c* ſequenti anno dimittitur, regiis liberis obſidibus datis. Qui *d* anno 1529, æquioribus legibus ſancitâ pace, vicies centenis aureorum millibus redempti ſunt.

b Til. Bellaius l. 2. Parad. l. r. c 6. Guic. l. 15. *Franciſcus capitur.*
c Guic. l. 16. Be. la. Til. Parad.
d Iid.

At Carolus Borbonius contra Clementem VII alienatum à Carolo V bellum movens, admotis ad Urbem copiis *e* dum inter primos murum conſcendit, glande ferrea trajectus cecidit *e* anno 1527. cujus milites captam cum Pontifice Romam fœdè diripuerunt. Franciſcus ad liberandum Pontificem, Lautrecium cum armatâ manu miſit in Italiam. Is Neapolim obſidens, vulgatâ per exercitum lue, *f* anno 1528 periit.

Roma capta.
e Til. Bellaius. Guic. l. 18. Parad.
f Til Parad. l. 2. c. 7.

Inter hos armorum tumultus Solimannus Pannoniam ingreſſus, Budam expugnavit, ac Ludovicum regem devicit. Is deinde per paludes admiſſo equo fugiens, in cœnoſam voraginem implicatus interiit Aug. 29, anno 1526. Hujus in locum Ferdinandus Imperatoris frater eligitur.

In Germania, ſerpente Lutheranâ peſte, ſciſſa eſt in varias hæreſes Chriſtiana profeſſio: dum, ut quiſque linguâ & audaciâ promptus eſt, ſuæ auctor eſſe ſectæ, quàm alienæ mavult

A. 1500. Chr. ad 1547.

a Hiſt. Schiſm. Anglic Guic. 28. Til.

1 Anne de Boulen.

Anglicanum ſchiſma.

b Parad. 3. c. 8. Til.

c Parad. l. 4. c. 8. Til.

d Bella. Com. 10. Til.

San deſideria-næ urbis obſidio.

inſiſtere. Cujus contagio veneni in Britanniam denique pervaſit inſulam *a* Henricus VIII, qui edito contra Lutherum luculento nuper opere, *Defenſoris fidei* titulum meruerat anno 1521, Annæ [1] pellicis captus illecebris, cum Catharinâ conjuge Caroli Auguſti materterâ divortium facit anno 1532. Ob id Romani Pontificis ſententiâ notatus, ſe cum omni regno ſuo ab ejus communione divulſit; principatûmque ſibi illius Eccleſiæ ſumpſit. Tum ab nefariis iſtis conſiliis abhorrentes ſummos etiam, illuſtréſque viros affecit ſupplicio. In his Thomam Morum regni Cancellarium, probum & eruditum hominem; ac Joannem Fiſcherum Roffenſem epiſcopum purpurâ ornatum à Pontifice, anno 1535 gladio ſubjecit. *b* dum Carolus Imperator in Africam claſſe trajectâ, pulſo Barbaroſsâ inſigni prædone, qui Algerum nuper occuparat; & Goleto arce validiſſimâ, haud procul eo loco ubi Carthago ſita fuit, ſubactâ, Muleaſſum in regnum reſtituit.

c Idem rebellantes in Germaniâ principes, quos Lutheranum virus afflaverat; & iteratis colloquiis fruſtrà ſæpe ad concordiam invitatos, magno victos certamine ad officium coëgit anno 1546. *d* cùm biennio antè pacem cum Franciſco rege feciſſe, inductus eo, quòd noviſſimam in Gallias expeditionem haud quaquam pari, ac ſperabat, exitu ſuſceperat. Quippe dum in expugnandis modicis aliquot oppidis moras agit, exercitum ſuum imminuit, ac majorum rerum occaſionem amiſit. Præcipua ad Sandeſiderianum illius offenſio fuit: quod in Campaniæ Gallicanæ aditu perexiguum, ac malè munitum totis adortus viribus, ſeſquimenſis obſidione expugnare non potuit, nec niſi æquiſſimis datis conditionibus in ditionem

redegit anno 1544. Interim Angliæ rex alterâ ex parte Francos aggreſſus, bellum in Morinis impigrè gerebat. qui eodem tempore Bononiam, quod Geſſoriacum veteres dixère, deditione cepit. At anno ſequente, qui fuit Chriſti 1545, pacem itidem cum Franciſco compoſuit. Anno porrò 1547 ambo illi reges, Henricus Angliæ, & Franciſcus Galliæ, diſſimilem vitæ ſortiti ſunt exitum: ille obſirmatus in ſchiſmate; hic ſacramentis ritè omnibus acceptis, in Catholicæ fidei confeſſione diem obiit ſupremum prid. Cal. Apr. regni ann. 33, cùm antecedente Januario Henricus obiiſſet. A. 1530. Chr. ad 1547.

Multùm huic principi debent Gallicanæ literæ. Nam illius liberalitate accitis undique viris omni genere artium excultis, publicæ Scholæ honeſtis ſtipendiis Lutetiæ conſtitutæ ſunt *a* anno 1530. Quam in rem hortatoribus eſt uſus Joanne Bellaio, qui deinde Cardinalis fuit; & Guillelmo Budæo viro undecumque doctiſſimo: cùm eodem floreret tempore Deſiderius Eraſmus Batavus: qui anno 1536 ſeptuagenarius obiiſſe fertur. Budæus anno 1540. Celebre apud poſteros nomen reliquerunt, & alii complures: velut in Germaniâ Joannes Eckius, & Joannes Cochlæus, Albertus Pighius: qui contra Lutherum pro Catholicis partibus acerrimè ſteterunt: in Italiâ Thomas de Vio Cardinalis Caietanus; Ambroſius Catharinus è S. Dominici familia Theologi. Politiore verò doctrinâ præſtantes ſunt habiti, Paulus Jovius Comenſis Epiſcopus: Jacobus Sadoletus Carpentoractenſis Epiſcopus: Petrus Bembus: Andreas Alciatus, qui anno 1548 moritur: cùm anno antè Franciſcus Vatablus Hebraicæ linguæ profeſſor, *b* eodem Tuſanus, die Martii 13 deceſſiſſet: Paulus Æmilius, Guicciardinus hi-

Viri literati, & pii.

a Tiſſ.

Viri docti.

b Tiſſ.

A. 1547. Chr. ad 1589.

a Hiſt. Soc. Jeſu Ribad.

b Idem & Tur. cl.

ſtorici. Sanctitate ornarunt hanc ætatem *a* Beatus Ignatius Societatis Jeſu conditor; quam anno 1540 Paulus III Pontifex, die 27 Sept. ratam eſſe juſſit: & Beatus *b* Franciſcus Xaverius Cantaber; qui anno 1541 primus ex Ignatii diſcipulis, ultimum in Orientem profectus, magnis ibi geſtis rebus, ac miraculis, Indorum dici Apoſtolus meruit.

De iis, quæ per orbem memoratu digna contigerunt ab anno 1547 ad 1589, ſub Carolo V, Ferdinando, Maximiliano, Rodulpho Imperatoribus: & Henrico II, Franciſco II, Carolo IX, Henrico III. Valeſiis, regibus Franciæ.

CAP. XII.

FRANCISCO VALESIO Galliæ regi ſuperſtes fuit Carolus V Imperator annos ferè 12: quibus Henricus Franciſci Filius regnabat in Galliis. In Germaniâ, Luthero turbarum omnium auctore ſublato; qui *c* anno 1546, Febr. 18, ſubitam mortem obierat, non tamen civiles motus acquievêre. *d* Nam qui per occaſionem Germanicæ aſſerendæ libertatis, ac novi propugnandi dogmatis, Carolo bellum intulerant, ad Albim flumen ab eo funduntur anno 1547. Horum princeps erat Fridericus Saxoniæ dux, qui in victoris poteſtatem venit: ab eóque damnatus capitis, ſubinde rogatu procerum mitiorem pertulit pœnam, cum eóque captus & Lantgravius Philippus. Horum pœna Germanici tumultus paululum compreſſit.

c Cochl.

d Guicc. Comm. l. 2.

e Ann. Franc. Beller. Matth. Fleir. *Henrici II. regnum.*

e Henricus interim Franciæ rex, ut rempublicam conſtitueret, ab religione orſus, Lutheranos occultè graſſantes ſeveriſſimis edictis compeſcuit. nec paucos ex illâ ſectâ comprehenſos incendio puniit. Lutheranos tum cu-

juſcunque hæreſis homines appellare mos erat. Ac tum Calvini per Gallias novus increbreſcebat error; &, qui illum ſpargebant, fictæ integritatis fuco ac ſpecie haud paucos illuxerant. Contra hos omnes Tridenti per id tempus Synodus habebatur ex anno cœpta 1545, Paulo III Romano Pontifice. Sed ob civilia Chriſtianorum diſſidia, in longum extracta, ſub Pio denique IV anno 1563 finem accepit.

A. 1547. Chr. ad 1589.

Tridentina Synodus.

Inter hæc bellum Henricus cum Imperatore Carolo reſumpſit anno 1551. & utrinque captis oppidis, Franci Mediomatricos, aliáque circumjecta ſuæ poteſtatis fecêre anno 1552: Carolus centum armatorum millibus Dividurum Mediomatricorum, quos Metenſes vocant, caput obſedit. Sed Franciſco Guiſio propugnante, potiundi deſperatione inde diſceſſit.

Tum rerum humanarum tædio, & amore ſeceſſus, *a* anno 1555, apud Bruxellas regno ſe imperióque abdicans, illud in Philippum filium, hujus adminiſtrationem in Ferdinandum fratrem, tranſtulit. Hoc velut onere levatus in Hiſpaniam navigavit, ibíque ſe S. Juſti monaſterio ſepſit: ubi *b* anno 1558, Ferdinando per [1] Septemviros renuntiato Imperatore, vivere deſiit.

a Guicc. Comm. l. 2.

b Guicc. L. 4.

1 Les Electeurs.

c In Angliâ paululum reſpiravit Catholica fides anno 1553, cùm poſt Eduardi mortem, Maria Henrici VIII, & Catharinæ filia regnare cœpit. Ea verò Philippo Hiſpaniarum principi nupta anno 1554, accito Reginaldo Polo Cardinali propinquo ſuo, totam inſulam Romanæ fidei, communioníque reſtituit. Verùm ſexto pòſt anno, qui fuit Chriſti 1558, Mariâ mortuâ, Elizabetha Henrici & Annæ Bolenæ filia priſtinam revocavit perfidiam.

c Hiſt. Schiſm.

In Anglia fides reſtituta.

d Interim Franci bellum, quod cum Carolo

d Ann. Franc.

A. 1547. Chr: ad 1589.

Guiſii in Italiam expeditio.

geſſerant, cum Philippo ejus filio haud ſegniter urgebant. Franciſcus Guiſius in Campaniam, Neapolitanúmque regnum duxit exercitum anno 1557. Quo quidem ad S. Quintini oppidum in Veromanduis à Philippo cæſi ſunt Franci, Auguſti 10 die, cùm ad obſidionem ſolvendam accurriſſent. Eo prælio plerique nobiles capti. Oppidani deditionem fecêre. Sed Hiſpani victoriâ uti neſcierunt. Pax denique ab ambobus regibus pari utriuſque voto recepta, nuptialíque adſtricta fœdere, data Philippo in conjugium Elizabetha Henrici filia *a* anno 1559, Junii 29.

a B. Hef. &c.

Mors Henrici II.

Verùm, ut humanæ res ſunt, tanta hilaritas brevi ingenti mœrore compenſatur Henrici regis obitu: qui per [1] ludicrum certamen equitum, lethale in capite vulnus accepit: obiítque Julii 10, ætatis 43, regni 13.

1 Tournoy e jeu de Carrouſel.

b Ann. Franc.

Franciſcus II.

b Franciſco II Henrici filio, qui ætatis 17 anno patri ſubrogatus eſt, ſeſquianni ferè principatus fuit. Idque ſpatium Calvinianorum, quos *Hugonottos* vocant, ſeditionibus inquietum fuit: quanquam de iis ſevere quæſtio eſt habita; & ex Senatorum ordine [2] Annas Burgius, qui Henrici juſſu in vincula conjectus erat, publicè in patibulum actus eſt, ejúſque cadaver exuſtum, *c* Decemb. 23, anni 1559. His ſuppliciis irritati Hugonotti contra regem conſpirant: & [3] Ambaſiâ, ubi tunc erat, clam eum conantur abducere. Re verò per certos indices cognitâ, Ludovicus Borbonius princeps Condæus in ſuſpicionem adductus cuſtodiæ traditur. ac dum in eum capitis inquiritur, apud Aureliam, quo regni totius ordinum delecti convenerant, Franciſcus rex morbo interiit anno 1560, Decemb. 5.

2 Anne du Bourg, Conſeiller au Parlement.

c Belleſ.

3 Amboiſe, en Touraine.

Carolus IX.

Carolus eum frater natu proximus ſecutus

A. 1547 Chr. ad 1589.

eſt. Sub quo Hugonottorum furor, majore ſumptâ fiduciâ, in apertam rebellionem erupit. Ad hos, ſi quâ ratione fieri poſſet, in concordiam adducendos Piſſiaci conventus habetur anno 1561: in quo de fidei controverſiis coram principibus hæretici cum Catholicis Theologis in certamen venerunt. Cùm nihil profectum eſſet, res ad arma deducitur. Multis præliis victi potiùs, quam domiti ſunt rebelles quorum tria fuêre præcipua: Primum ad oppidum Drocas: in quo princeps Condæus ab Franciſco Guiſio, Catholicarum partium duce, captus eſt anno 1561. Secundum ad Jarnacum in Santonibus, quo, ducente Catholicos Henrico Caroli fratre, idem Condæus occubit, anno 1569. Tertia in Pictonibus ad Moncontorium pugna eodem & anno & imperatore facta. Cæſi magno numero perduelles:

Colloquium Piſſiacenſe. Colloque de Poiſſy.

Pugna Drocenſis. Bataille de Dreux.

Jarnacenſis. Jarnac.

Moncontorienſis. Moncontour.

Majore poſt biennium Lutetiæ trucidati ſunt, cùm ad celebrandas Henrici Borbonii Navarræ regis, qui tum illarum partium erat, cum Margaretâ ſorore Caroli nuptias, eò frequentes adveniſſent. Pari in plerîſque Galliæ urbibus cæde mactati ſunt hæretici. Ea 9 Calend. Septembr. anni 1572 inchoata Lutetiæ eſt, die [1] Sancto Bartholomæo ſacro; à quo deinceps nomen invenit.

Cædes Hæreticorum.

[1] La Saint Barthelemy.

Ante hæc, Ferdinandi Cæſaris morte Maximilianus II ejus filius Romani imperii titulum recepit anno 1564, qui annus ad rationem computandorum temporum inſigne illud attulit, quòd Caroli edicto cautum eſt in Galliis, ut in publicis privatîſque tabulis ab Calendis Januariis annorum repeteretur exordium; quod hactenus à Paſchate, vel Incarnatione capi conſueverat. Sed & anno eodem Joannes Calvinus hæreſiarcha, tot motuum malorúmque

Maximilianus Imp.

Anni initium in Galliis à Paſchate ſumi deſitum.

A. 1547. Chr. ad 1589. auctor, extinguitur Maii 27.

Belgici motus. In Belgio, quod Margareta Philippi fratris nomine gubernabat, ſimiliter ut in Gallia reliqua, infeſta hæreticorum armis erant omnia. Miſſus ad hanc pacandam provinciam Ferdinandus Albanus dux anno 1567, aſperitate animadverſionis, ac præſertim duorum primariæ nobilitatis Comitum, Egmondani, & Hornani ſupplicio Flandros irritavit anno 1568. Quo Carolus Philippi regis Hiſpani filius ex Mariâ Luſitanâ, à patre in cuſtodiam datus, ejus mandato neci traditur. Batavi, quos *Hollandos* vocant, & Mattiacarum inſularum incolæ, *Zelandicas* vulgò nominant, primi anno 1572 ſignum libertatis ſuſtulere, excuſſo Hiſpanorum imperio, quod immodicis exactionibus inviſum reddiderat Albanus. Ad illorum fœdus acceſsêre ſubinde civitates cæteræ; & in eam coaluêre rempublicam, quæ *Fœderatorum Ordinum* hodiéque dicitur.

Batavorum ab Hiſpano defectio.

Scotia vicinæ Angliæ contagione peſtilentem hauſit hæreſim. In qua Maria Stuartia regina, cùm ſe poſt Franciſci II conjugis ſui Francorum regis recepiſſet obitum; & Henricum Stuartium ducem Lenoxium ſibi virum optaſſet anno 1564, eo ab hæreticis interfecto, ipsâ è cuſtodiâ, quâ illam Jacobus nothus ſepſerat, ad Elizabetham Angliæ reginam dilapſa, ejus iniquiſſimâ ſententia, poſt 20 annorum carcerem, capite mulctatur anno 1587.

a Biſarrus in Hiſt. Cypr.

a Per hos Chriſtianorum in Europa tumultus, Turcica res magnis auctibus excrevit. Pialis Baſſa ab obſidione Melitæ, quæ anno 1565 accidit, re infectâ rediens, Chion inſulam ſequente anno Genuenſibus eripuit. Venetis exinde Muſtapha Cyprum ademit anno 1571, cùm Salaminam undecim menſium obſidione

cinxiſſet. Quâ urbe potitus, contra pactam fidem Chriſtianos jugulavit omnes: præfectum verò Bragadinum, naſo & auribus truncatum, vivum cute nudavit. Eâ indignitate permotus Pius V Pontifex ſanctiſſimus: (hic cognomini quarto anno 1565 vitâ functo, ſequente ſuffectus erat) ſacrum in illos inſtruit bellum. Igitur contractis in unam claſſem Pontificiis, Hiſpanis, Venetiſque navibus, pugna fit ad [1] Naupactum in ſinu Corinthiaco. quâ victi barbari, ducentæ triremes partim captæ, partim depreſſæ: Turcarum cæſa, vel captiva fuere ad 25 millia: viginti Chriſtianorum libertati reddita.

A 1547. Chr. ad 1579.

Pugna ad Naupactum.

1 Bataille de Lepanthe.

Fœderata claſſis, ortâ inter principes altercatione, ſine ullo operæ pretio, quod eſſe maximum poterat, eſt dilapſa. Dies victoriæ fuit Octobris 7 anni 1571. Nec diu poſt hanc, cæteráſque bene geſtas in Pontificatu res, Pius Papa ſuperfuit. Eo quippe, qui ſecutus eſt, 1572, Calend. Maii in cœlum abiit: ſeptimo menſe antequàm nova in cœlo ſtella conſpiceretur: quæ quidem Novembri menſe in Caſſiopea videri cœpta, & ſenſim attenuata, Chriſti ineunte 1574 apparere deſiit. Eo, qui interjectus eſt, anno 1573, Rupellam in Santonibus prævalidam arcem ab Hugonottis occupatam Henricus obſedit Caroli frater. Sed cùm ſub idem tempus Polonorum principum ſuffragiis ad illius gentis regnum expetitus eſſet, ab ea urbe diſceſſit: hujus expugnatæ decus Ludovicus XIII reſervans, à quo anno pòſt ſexto & quinquageſimo capta, rebellium hæreticorum perfugium eſſe deſiit. Henricus in Poloniam pervenit Januario ſequentis anni 1574. Indéque rurſus, ſexto pòſt menſe, properavit in Gallias, ad regnum capiendum; quod rectore

A. 1547. Chr. ad 1589. *Henricus III.* a Ann. Franc.

vacuum Caroli mors fecerat Maii 30, regni 14.

a Henricus Valeſius nominis ejus tertius anno ſæculi hujus 1574 auſpicatus imperium, ad annos perduxit 15, ſupérque menſes duos, quod omne tempus perpetuis in angoribus ac periculis exegit, domeſticis pariter & externis agitatus tumultibus. [1] Franciſcus Alenconius ejus frater princeps defectionem fecit anno 1575, clam Margaretæ ſororis induſtriâ cuſtodibus eluſis; à quibus ob ſuſpiciones aſſervari juſſus fuerat. Cum hoc [2] Henricus Borbonius Vaſconum rex, & Henricus alter Condæus patruelis illius, cum haud exiguâ Hugonottorum manu conjungitur, Germanis in auxilium conductis. Sed interventu Catharinæ matris reconciliatis inter ſe fratribus, Bleſis ex omnibus ordinibus regni conventus agitur anno 1576: in quibus lata in hæreticorum gratiam edicta revocantur. quæ res majores ſubinde turbas concivit.

1 François de France Duc d'Alençon, frere d'Henri III.

2 Henri de Bourbon Roy de Navarre, depuis Roy de France ſous le nom d'Henri IV.

b Per Belgium interim Fœderatorum in Hiſpanos impetus ab Joanne Auſtriaco compreſſi, qui cùm anno 1578 è vivis abiiſſet, ad Franciſcum Alenconium ſumma imperii defertur ab conjuratis ordinibus. Is ex Angliâ, quò nuptiarum cum Eliſabethâ reginâ conficiendarum ſpe navigarat, ad Belgium appulſus anno 1582, cupidéque ab omnibus acceptus; inſequenti anno revertit in Franciam; cùm mutata eorum, à quibus erat vocatus, in ſe ſtudia reperiſſet. Jam illîc pro Hiſpanis aderat Alexander Farneſius dux Parmenſis; qui fuſis ejectiſque rebellibus paullatim civitates ad obſequium reduxit, anno maximè 1583, & 1584. Hoc poſteriore, [3] Guillelmo Arauſicano interfecto, Mauricius ejus filius dux à Fœderatis adſciſcitur annum agens 18.

b Iid. Ann. & Flandr. Hiſt.

3 Guillaume & Maurice Princes d'Orange.

a Intereà Luſitani magnam in Africâ cladem à Saracenis accepêre: cæſo ibi cum flore Luſitanæ nobilitatis, rege Sebaſtiano: qui anno ætatis 24 ad Muleium regno ejectum armis reducendum glorioſam magis, quàm utilem expeditionem ſuſceperat, annò 1578. Huic Cardinalis Henricus, avi illius frater, grandi jam natu, affectâque valetudine ſucceſſit: & eo mortuo, caducam regni poſſeſſionem multis ad ſe trahentibus, Philippus Hiſpaniæ rex adiit anno 1580. A.1547. Chr. ad 1589. *a* Hiſt. Afric. expedit.

b At in Anglia Catholicos omni cruciatuum genere vexabat Elizabetha. quos inter egregia fidei confeſſione claruit Edmundus Campianus è Societate Jeſu anno 1583, ut reliquos & numero, & conſtantiâ memorabiles omittam. Hunc qui anteceſſit annus 1582, inſignis fuit emendatione Calendarii Eccleſiaſtici, quam Gregorius XIII Pontifex maximâ cum laude & utilitate ſtatuit. Triennio pòſt, idem accepto trium Japoniæ principum per legatos illius gentis obſequio, 10 Aprilis extinctus eſt. cui Sixtus V ſublectus eſt. Eodémque anno renovatis in Galliâ civilibus procellis, occultum inter ſe fœdus de profligandis hæreticis inière Catholici principes; imprimis Henricus Guiſius, & Carolus Borbonius Cardinalis, Henrici Navarræi patruus, quam conſpirationem *Ligam* appellare conſuevimus. Sixtus Pontifex, dicto in Henricos, Vaſconem, & Condæum, anathemate, utrumque ſucceſſione regni pronuntiavit indignum; quod ad illos proximè pertinebat ex anno 1584, quo Franciſcus Alenconius fato conceſſerat Junii 10, apud [1] Caſtrum Theodorici. Hinc teterrimum latè bellum totâ Galliâ diſſipatum eſt. Henricus Navarræorum rex Germanum militem conſcri- *b* Hiſt. Schiſm. Anglic. *Anglicana perſecutio.* [1] Château-Thierry.

A. 1547. Chr. ad 1589.

Curtraſienſis pugna.

1 Robert Duc de Boüillon.
2 Anne de Joyeuſe.
3 Bataille de Courtras.
4 Auneau.

pſerat. Huic [1] Roberto Bulionio duce ſubeunti dum it obviam, [2] Annam Joieuſium cum exercitu ſibi occurrentem ad [3] Curtraſium in Aquitania devicit. qua in pugnâ dux ipſe cecidit, anno 1587. Germani porro multis ab Henrico Guiſio laceſſiti præliis, ad [4] Alnetum denique in Belſia profligantur. Poſtero anno, qui ſæculi fuit 88, Henricus Condæus obiit 5 Martii, herede poſtumo relicto ejuſdem nominis Septembri menſe in lucem edito: qui Romanam poſteà communionem ſecutus eſt; & paternam avitámque generoſitatem ſinceræ pietatis laude cumulatam ad hunc diem obtinet.

Henricus & Ludovicus Guiſii trucidantur.

Funeſtus ille idem annus extitit Henrici Guiſii nece, ac Ludovici Cardinalis ejus fratris: qui per Bleſenſia totius regni comitia juſſu Henrici regis interfecti ſunt, ob id potiſſimum infenſi, quod paullo antè Lutetiæ cùm eſſet Maio menſe, Guiſii adventu commotus repente populus ſeditionem fecerat, ac metu conſternatum regem in fugam compulerat. Henricus Guiſius Decembris 23, poſtridie frater ejus, ab regio ſtipatu confoſſi ſunt.

Inter has Galliæ tempeſtates Carolus Emmanuel Sabaudiæ dux Salucianum principatum Franciæ ditionis in Subalpinâ regione occupat, Hiſpana claſſis quanto nunquam apparatu in Angliam invecta, partim naufragio, partim [5] Draci Anglicani Ducis maritimæ rei ſcientiſſimi conſilio ac virtute periit.

5 Drac General de l'Armée navalle d'Angleterre.

Ineuntem denique 89 ſæculi iſtius annum funeſtavit Catharinæ regum matris obitus 5 Januarii. Sed multo regis ipſius indigniſſima cæde triſtior evenit. Qui ex Guiſiorum morte magnâ collectâ invidiâ, cùm civitates ab eo paſſim deficerent, ipſáque præ cæteris caput regni Lutetia rebellaret; hanc, accito in auxilium

Henrico Navarræo, oppugnare inſtituit; & ſtativis ad eam poſitis, immani parricidio trucidatur, venenato cultro per ventrem adacto Calend. Auguſt. Cujus morte Valeſiorum ſtirps regno idonea deſiit. Itaque Borboniorum in familiam, ut agnatione proximam, rerum ſumma deflexit. cujus origo ab Roberto * Claromontano Comite, S. Ludovici ſecundo filio, deducitur. A. 1517. Chr. ad 1589.

Nunquam major aliàs, quàm hís regnantibus quos capite iſto percenſui, clarorum ingeniorum per Gallias, cæteráſque regiones proventus extitit. Quos ſi omnes enumerare voluero, pleni voluminis res erit. Paucos ergo pro ſuſcepta brevitate perſtringam.

Viri eruditi.

In Galliis eminebat Henrico II rege, Joannes Fernelius Ambianus medicus excellens: Andreas Tiracuellus Juriſconſultus: Julius Cæſar Scaliger. Sub Carolo Adrianus Turnebus: Rondeletus medicus: Joannes Auratus: Petrus Ronſardus Gallicanæ per id tempus poëtices habitus princeps: Jacobus Cujacius Toloſanus Juriſconſultus: M. Antonius Muretus Lemovix: Franciſcus Balduinus Juriſconſ. Dionyſius Lambinus: Joannes Paſſeratius: quorum plerique ad Henrici III pervenere tempus. In aliis provinciis ſub Henrico II, & Carolo: Staniſlaus Hoſius: Ruardus Tapperus: Guillelmus Lindanus: Cornellius Janſenius: Andreas Vega: Laurentius Surius Carthuſianus: Jacobus Pamelius: Jacobus Lainez Societatis Jeſu Præpoſitus Generalis: Joannes Maldonatus: Franciſcus Turrianus ex eadem ambo Societate, Arias Montanus: Martinus Azpicuelta Navarrus: Antonius Augu-

* *Robertus Claromontanus non ſecundus, ſed ſextus erat ſancti Ludovici filius.*

A. 1589. Chr. ad 1610. ſtinus Tarraconenſis Epiſcopus: Petrus Victorius: qui quidem poſtremi tres anno 1586 è vita diſceſſerunt: Paulus Manutius: Onufrius Panuinius: Carolus Sigonius: Hieronymus Cardanus, compluréſque alii. Sanctitatem celebrem habuere S. Ignatius, qui anno 1556. prid. Calend. Aug. obiit, poſt S. Franciſcum Xaverium: cui mors anno 1552 contigit Decemb. 2. S. Tereſia anno 1582, S. Carolus Borromæus biennio pòſt, cœlitum auxêre numerum.

Quæ Imperatore Rodulpho, & Henrico IV Borbonio Rege Franciæ per orbem geſta ſunt.

Ab anno 1589, ad 1610.

CAP. XIII. Annal. Fran. *Henricus IV.* NOva poſt Henrici III necem regum familia auſpicatò iniit anno 1589: Henrico IV Navarræorum rege ad Francorum regimen aſſumpto. contra quem fœderati, quòd nondum Catholicus eſſet, bellum inſtaurant. Horum dux erat [1] Carolus Meduanus Henrici Guiſii ab Henrico III interempti frater. Dira ſubinde tota Gallia rerum perturbatio ſecuta eſt: cum certantibus internecino odio partibus, ſciſſáque civitatum concordiâ, tam finitimæ inter ſe, quàm earundem ſinguli invicem populi inteſtinis diſſidiis arderent. Carolus Borbonius regis patruus, qui in cuſtodiâ adhuc habebatur, rex per ludibrium decimus nominis illius ſalutatur anno 1590. Sub hæc ad [2] Andreæ fanum nobili adeptâ victoriâ; per quam Egmondanus Comes Hiſpanorum auxiliorum ductor occubuit, quæque *Ivriaca* dici ſolet, Lutetiam arctiſſimâ obſidione vallat Henricus; cùm interim Carolus Borbonius apud [3] Fontenaium naturæ debitum ſolvit: & Parmenſi

1 Charles de Lorraine Duc de Mayenne, frere de Louis Duc de Guiſe.

2 La Bataille d'Ivri.

Ivriaca pugna.

3 Fontenay.

duce ad opem Pariſienſibus ferendam à Belgio ſubeunte, rex in eum, Urbe relictâ, duci exercitum, pugnandíque copiam facit. Ac Lutetiæ, poſt ſolutam obſidionem, de novo creando rege ab fœderatis anno 1593 comitia celebrantur. Ea verò per ambitionem principum ac diſſenſionem irrita fuêre. Henricus Catholicam profeſſus fidem Julii 25, Romam ad Clementem Pontificem, (qui ſuperiore anno Pontificatum inierat Januarii 30,) impetrandæ veniæ cauſsâ legatum miſit [1] Nivernenſem ducem. Quod cùm differret Pontifex, Henricus interea [2] Autrici Carnutum Februarii 27, anno 1594, ſacro oleo perungitur; quòd [3] Durocottorum Remorum, ubi id ex more peragi conſuevit, in poteſtate erat hoſtium. Lutetiam deinde Martii 22 cum armato milite clam intromittitur. Tandem anno 1595 ab [4] Jacobo Perronio regis legato exoratus Pontifex, abolitâ damnationis ſententiâ, regem in integrum reſtituit. In quo præclaram illi navavit operam Franciſcus Toletus è Societate Jeſu Cardinalis, genere licèt Hiſpanus: eóque nomine multùm ſe illi debere præ ſe rex tulit. Tum verò certatim proceres, civitatéſque ad Henrici fidem rediêre.

Tandem anno 1598 apud [5] Vervinos, Maii 2 inter Francos Hiſpanóſque pax eſt conſtituta, auctore Pontifice. & Philippus Hiſpanus quinto inde menſe mortuus eſt, Septembris 13.

a Dum in Franciâ res ita geruntur; in Belgio contra Hiſpanos Mauricius Fœderatorum dux Ordinum bellum haud cunctanter urgebat. Itaque per abſentiam Parmenſis, qui adverſus Henricum identidem excurrebat in Franciam; urbes aliquot vi aut deditione cepit. Parmenſis anno 1592 apud [6] Atrebates diem obiit. Cujus

A. 1589. Chr. ad 1610.

Henricus IV. Catholicam fidem amplectitur.

1 Le Duc de Nevers.

2 La ville de Chartres.

3 La ville de Reims.

4 Jacques Davi du Perron, depuis Cardinal.

Pax inter Francos & Hiſpanos.

5 Traité de la Paix de Vervins.

a Hiſt. Fland.

6 Arras.

A. 1589. Chr. ad 1610.

1 Erneſt d'Autriche, frere de l'Empereur Rodolphe.

Oſtenda obſidio.

a Ann Franc.

b Spond Chr.

Suecia regnum a Carolo uſurpatum.

Hungarici tumultus.

2 Sigiſmond Bathori, Vaivode ou Vice-Roy de Tranſſilvanie.

3 Maximilien d'Autriche.

loco primùm [1] Erneſtus Auſtriacus Rodulphi frater Imperatoris : tùm eo extincto frater utriuſque miſſus eſt Albertus Cardinalis ; cui Iſabella Philippi ſenioris filia in conjugium data, provinciarum illarum principatus obtigit anno 1598. Hic Oſtendam maritimam Flandriæ urbem aggreſſus anno 1601, tertio pòſt anno per Ambroſium Spinolam Genuenſem in deditionem recepit ; haud ſanè digna mercede tot impendiorum, & capitum, quæ in eam obſidionem inſumpſiſſe dicitur. *a* Medio tempore Elizabetha Angliæ regina ætatis anno 70, regni 45 fato conceſſit, Chriſti 1602 : ſucceſſorémque Jacobum Scotiæ regem habuit, quod teſtamento ipſa juſſerat, Mariâ Stuartiâ genitum, quam ab Elizabethâ contra jus interfectam ſuprà memini. *b* In Suecia quoque per id tempus turbatum eſt : cùm Carolus, Sigiſmundi regis Poloniæ patruus, commiſſum fidei ſuæ regnum interveniſſet, excluſo Sigiſmundo : qui eò recuperandi illius gratiâ è Polonia contenderàt anno 1599. Id Catholico ademptum principi hæretici deinde proceres in ejuſdem participem ſectæ Carolum anno 1604 publico tranſtulêre decreto. Porrò Sigiſmundus iſte Joannis III Sueciæ regis, qui anno 1592 obiit, unicus filius, eodem anno Suecorum appellatus rex, ordinatis Sueciæ rebus, biennio pòſt in Poloniam redierat. In Hungaria, & Tranſſilvania ſimiles ob religionem motus extiterunt.

[2] Sigiſmundus Bathorius Tranſſilvaniæ regulus, præcipiti uſus conſilio, anno 1598 principatu ſuo ceſſerat in gratiam [3] Maximiliani Auſtriaci. Id ægrè Andreas Bathorius Cardinalis, patruelis illius tulit. ac ſubinde Sigiſmundus ipſe, mutatâ mente, pacta reſcidit. Ex eo

bellum

bellum inter Bathorios, & Auſtriacos geri cœptum: Tranſſilvania in horum poteſtate permanſit: Sigiſmundus interventu * Clementis Pontificis in gratiam cum Imperatore rediit: ac Pragæ 1613 demum anno moritur. At hæretici rurſus, Imperatore ſpreto, [1] Stephanum Botskaium Hungarum, Zuinglianis imbutum erroribus, ducem eligunt. qui Turcarum auxilio magnam * Daciæ partem adjunxit ſibi; & Catholicos miſerè vexavit, anno 1605. Idem ſequente anno pacem cum Imperatore facit his conditionibus, uti ſibi, ac liberis, ſi quos mares relinqueret, Tranſſilvaniam haberet. quo tempore Rudolfus Imperator vicennales cum Turcis inducias iniit. In Moſchoviâ verò anno eodem 1606 Demetrius princeps, quòd propenſiore in Germanos Polonóſque eſſet animo, nec ab Romano Pontifice abhorreret, ab ſuis crudeliſſimè trucidatur.

A. 1589. Chr. ad 1610.

* Clement 8.

1 Eſtienne Botſkay.

* La Valachie & la Moldavie, parties de la Tranſilvanie.

Ut ad Ciſrhenanas res ſtylum referam; Henricus Franciæ rex Allobrogum duci Carolo bellum indixit anno 1600, ut [2] Saluſſiæ principatum, ab eo per civiles Galliæ motus occupatum, armis reciperet. Convenit tandem inter ipſos: ex eóque [3] Saluſſiæ tractus * Sebuſianorum ciſalpinâ provinciâ repenſus eſt. Biennio poſtea, [4] Carolus Gontaldus dux Bironius Henrico propter audaciam bellicam, & intrepidum in periculis animum pergratus hactenus, cùm majores appeteret res, & in regis caput occultè conſpiraret capite plexus eſt prid. Calend. Auguſt. anno 1602.

2 Le Marquiſat de Saluces.

3 Le Pas de Suze.

* La Breſſe, Province entre le Rhône & la Saone.

4 Charles de Gontaud Duc de Biron.

Societas Jeſu ante annos novem Lutetiâ, aliiſque civitatibus, Senatuſconſulto juſſa cedere, priſtinas in ſedes regis edicto revocatur exeunte anno 1603. quod edictum Senatus Pariſienſis 4. Non. Januar. ſequentis anni ratum

Societas Jeſu reſtituta.

A. 1589. Chr. ad 1610.

habuit. Eadem Societas à pleriſque regni civitatibus expetita, ſummâ regis humaniſſimi voluntate paſſim Scholas aperire cœpit.

1 La Flexe, dans le Diocese d'Angers.
2 des Ducs de Vandoſme.

Quarum optandarum populis exemplum ipſe rex dedit, qui ſuopte ſumptu [1] Flexiæ Andegavorum itidem Scolas Societati illi conſtituit; aſſignato ad eas [2] Vindocinenſium ducum palatio; in quo primùm ſatus ferebatur: decretóque, ut poſt mortem cor ibi ſuum conderetur. Quod quidem citius factum, quàm & regni, & Societatis interfuit, utrique doluerunt. Horret animus referre fortiſſimi clementiſſimique poſt hoc conditum imperium regis acerbiſſimam necem: quem cùm omnes immortalem cuperent, Lutetiæ Pariſiorum unius deteſtandi ſicarii parricidium abſtulit Maii 14, anni 1610, poſtridie quàm incredibili apparatu Mariam conjugem apud S. Dionyſii oppidum, ut reginas mos eſt, ungendam coronamdámque curaverat. Ea Franciſci Medicæi magni [3] Etruriæ ducis erat filia, quæ anno 1600 initis cum Henrico nuptiis, Ludovicum ſalutarem Galliæ principem ſequente anno 1601 peperit, Septemb. 27.

3 Duc de Toſcane.

Dum Franciæ regnaret Henricus, quâ ſanctitate, quâ literis ornati inſigniter obierunt, Philippus Nerius Oratorii Romani inſtitutor, anno 1595, Martii 26; qui ab Gregorio XV, cum aliis 4, Iſidoro Hiſpano, Ignatio Societatis Jeſu conditore, Franciſco Xaverio Indorum Apoſtolo, & Tereſiâ, in Sanctorum numerum ritè eſt adſcriptus Martii 12, anni 1622. Franciſcus Toletus è Societate Jeſu Cardinalis, anno 1596. Cæſar Baronius Cardinalis, nobilis Annalium Eccleſiaſticarum ſcriptor, anno 1607, prid. Calend. Jul. Juſtus Lipſius anno 1606, Lovanii moritur Martii 23. Benedictus

Arias Montanus Hiſpalenſis: Abraamus Ortelius: Thomas Stapletonus, eodem tres, anno 1598. Ex hæreticis Theodorus Beza, 1605, Octobr. 25 ætatis 87. Joſephus Scaliger anno periit 1590 Januarii 20, ætatis 69. A. 1610. Chr. ad 1632.

De iis, quæ Imperatoribus Rodulpho Matthiâ, & Ferdinando: Ludovico verò Franciæ rege, ſcitu digna contigerunt.

Ab anno 1610 ad 1632.

Post Henrici Magni deplorandum ſæculis omnibus necem, quietiores in Gallia res fuêre, quàm ſpes omnium tulerat, ſub Ludovico puero: cujus tutela cum regni procuratione matri extemplò permittitur. Initium tumultuandi fecêre anno 1614 principes aliquot; qui nimiam [1] Concini Florentini potentiam exoſam habebant. Cap. XIV. Ex hiſt. Ludovici XIII. & annuis Comment. *Turbæ Gallicanæ.* [1] Le Mareſchal d'Ancre.

Per hos tumultus Ludovicus nihilominus in [2] Aquitanos profectus eſt anno 1616, ut Annam Philippi II regis Catholici filiam, quam per legatum ſibi antè deſponderat, juſtum ad conjugium reciperet: eodémque tempore ſororem Elizabetham paribus auſpiciis cum Philippo tertii filio conjungendam reciperet. Sic potentiſſimi principes, ſummo Chriſtianæ rei commodo, pacis inter ſe fidem arctius hoc nuptiali commercio vinxerunt. Publicam hilaritatem ſequente anno germinavit domeſtica concordia: Henrico Condæo principe, ac fœderatis reliquis cum Ludovico reconciliatis. Verùm ſubitò, novis exortis ſuſpicionibus, Calendis ipſis Septembris anni 1616, Condæus in cuſtodiam mittitur. [2] La Guyenne.

Principes, qui ſuperiore bello cum eo ſocie- *Novi tumultus.*

A. 1610. Chr. ad 1632. tatem fecerant, ab comitatu diſcedunt. His bellum auctoritate regis indicitur, quod anno inſequente 1617 terminatum eſt,* Concino regiis ab ſatellibus in ipſo aditu regiæ confoſſo, die Aprilis 24. quòd ab rege certis de cauſis comprehendi juſſus, armis ſe tentaſſet defendere. Ejus necem fœderatorum procerum cum rege pax, & publica tranquillitas excepit.

* Concini, ou le Maréchal d'Ancre.

Regina mater, dum turbæ illæ conquieſcerent, tantiſper in ſeceſſum rogata, ſe [1] Bleſas recepit. Quo ex tempore Ludovicus rex publicam rem ſuis auſpiciis cœpit gerere. Cujus tractandæ ut ab religione duceret initium, Septembri menſe lege publicâ decrevit; ut in *Benearnenſi provinciâ, quæ ad radices Pyrenæi ſita eſt, catholicus cultus ubique reſtitueretur; tùm ut hæretici erepta ante annos circiter 50 Eccleſiis bona redderent.

1 Blois.

* Le Bearn.

Juliacenſis obſidio

Extra Franciam hæc ferè memoriâ digna per eoſdem illos annos acciderunt. [2] Juliacum oppidum inferioris Germaniæ à Mauritio *Naſſovio Francicis auxiliis adjuto, ineunte Septembri anni 1610, in deditionem acceptum eſt: de cujus poſſeſſione principes aliquot inter ſe certabant; poſtquam Joannes * Guillelmus dux ſine prole mortuus eſt.

2 Juliers.
* Maurice de Naſſau Prince d'Orange.
* Guillaume Duc de Juliers.

Mauri ex Hiſpania pulſi.

Philippus Hiſpaniæ rex [3] Alarchiam arcem validiſſimam ad fretum [4] Gaditanum à Mauris extructam, corruptis pretio cuſtodibus, adeptus, Mauros omnes Hiſpaniâ juſſit excedere. Ad nongenta capitum millia exiiſſe dicuntur eodem illo Chriſti anno 1610, & aliquot deinde conſequentibus.

3 Alarache.
4 Détroit de Gibraltar.

Sigiſmundus Poloniæ rex [5] Smolenſkum Roxolaniæ, ſeu Moſcoviæ, munitiſſimum oppidum poſt biennii obſidionem capit anno 1611, Julio menſe. cujus filium Uladiſlaum [6] Moſchi

5 Smolenſko.
6 Les Moſcovites.

ducem eligunt: etſi poſtea, mutato conſilio, alterum optarunt: ex quo atrox deinde bellum extitit.

A.1610. Chr. ad 1631.

Carolus Sueciæ rex illatæ ab rege Dano mœrore cladis extinctus Novembri menſe anni 1611, Guſtavum filium regni ſucceſſorem nactus eſt: nequicquam ad Sigiſmundum Poloniæ regem transferre cupientibus aliis.

Carolo Suecia rege mortuo ſuccedit Guſtavus.

Ineunte verò 1612, Januarii 20, Rudolphus Imperator obiit: anno ab exceſſu Maximiliani patris triceſimo ſexto. cui frater ejus Matthias eodem ſucceſſit anno.

Rudolphus obiit, Matthias ſuccedit.

Veneti poſt hæc [1] Croatarum excurſionibus offenſi, Ferdinandum Archiducem Auſtriæ, Caroli Archiducis, qui Maximiliani II Imperatoris frater fuit, filium, armis agreſſi ſunt anno 1615. Quod bellum per mutua utrimque damna triennio geſtum, ineunte 1618 depoſitum eſt.

[1] Les Croates.

Gravius inter Mantuanum, Sabaudúmque duces in eâdem Italiâ coortum eſt bellum anno 1613, ſuper [2] Monteferratenſi principatu; cùm Franciſco Mantuano, ſine virili mortuo ſtirpe, Ferdinandus ei frater ex Cardinali ſuffectus eſſet. Qui Hiſpanorum tectus opibus, contra Carolum Philibertum Sabaudiæ ducem aliquos certavit annos; compreſſis, ac reſumptis identidem armis. Quippe tertio pôſt anno, hoc eſt Chriſti 1615, pace compoſitâ; inſequente; reditum eſt ad bellum. * Vercellæ porro anno 1617, Julii 25, ab Mediolanenſi prorege captæ ſunt: & anno ferè vertente, Chriſtianiſſimi regis operâ reſtitutæ anno 1618, Junio menſe, atque ita bellandi finis eſt factus.

Bellum Sabaudia ducis cum Mantuano.

[2] Principauté de Montferrat.

* Verſeilles, ville de Piedmont.

In [3] Daciâ Gabriel Bathorius à Bethleemo Gabore Turcarum auxiliis inſtructo profligatus miſerrimè periit. Gabor occupatam pro-

[3] La Tranſſilvanie, dont Gabriel Bathori étoit pour lors Vaivode, ou Vice-Roy.

A. 1610. Chr. ad 1632.

vinciam adverſus Imperatorem deinceps armis ac perfidiâ vindicavit.

Germanicum bellum in Boëmia.

Longè omnium atrociſſimum in Germania bellum excitatum eſt anno 1618: quo Ferdinandus Archidux Auſtriæ, ac Boëmiæ rex, Hungariæ quoque regnum certis ab Imperatore Matthiâ conditionibus accepit. Tum verò [1] Pragæ defectionem ab eo fecerunt hæretici; [2] Turrenſi inſtigante comite. Qui occiſis magiſtratibus, & in ſua verba jurare coactis civibus, Boëmiam omnem, finitimáſque provincias ad arma concivit. Ad hunc ſeſe Erneſtus Mansfeldius nothus adjunxit.

1 Pragues.

2 Le Comte de Turry.

Moritur inter hæc Matthias anno 1619, Martii 20, ætatis anno vertente 62, imperii 6, menſibúſque 9: cui ſublectus Boëmiæ, Hungariæque rex Ferdinandus contra ſeditioſos bellum impigrè perſequitur, [3] Buquoio ac [4] Dampetrio ducibus fortiſſimis contra illos oppoſitis. At rebelles [5] Fridericum Palatinum Electorem, regis Angliæ generum, Boëmiæ regem conſtituunt: iſque anno eodem 1619, Novembri menſe, cum uxore, regni cupidâ feminâ Pragæ ſolemni ritu coronam recepit. Verùm haud ſanè diuturnam ſucceſſus tanti lætitiam habuit. Siquidem eo, qui ſecutus eſt, anno 1620, Novembris 8 die, ſub ipſius Pragæ mœnia, memorabili facto prælio, à Buquoio Imperatorii exercitus duce, & [6] Batavaro, Palatinus funditur; in fugámque conjectus, ac proſcriptus, ſequente anno transfugit ad Batavos: ubi privatus deinde, cum conjuge ac liberis, ætatem traduxit. Boëmia confeſtim cum cæteris provinciis ad fidem Imperatoris rediit, qui Catholicam ubique profeſſionem reſtituit; ac nominatim Societatis Jeſu Patres initio turbarum Pragâ pulſos, eòdem honorificentiſſimè reduxit. At-

3 Le Comte de Buquoy.

4 Le Comte de Dampierre.

5 Frederic Palatin du Rhin Electeur.

Palatinus Boëmiæ rex creatur.

6 Le Duc de Baviere.

Vincitur, & fugatur.

que huic ipſi Societati, immortali Ludovici regis in eam merito, Scholas aperire Lutetiæ conceſſum eſt eodem, quo Pragâ exulavit, anno 1618. A. 1610. Chr. ad 1632.

Qui ſextus fuit ab condito apud eodem Lutetiam novo Clericorum cœtu ſub *Oratorii* nomine; quem ab Petro [1] Berullo Pariſienſi Preſbytero anno 1611 collectum, Paulus V, ſequente anno, Pontificio edicto ratum eſſe decrevit. Auctorem porro præclari hujus inſtituti, pari doctrinæ ac pietatis eminentem laude, Urbanus octavus in Eminentiſſimorum Cardinalium adſcripſit ordinem anno 1627. Qui biennio pòſt magnis cumulatus meritis, & eximiâ prole inclytus, vivere deſiit ſexto Nonas Octob. anno 1629, ætatis quinto & quinquageſimo.

1 Le Cardinal de Berulle.

Per idem tempus, quo cum Palatino debellatum eſt: (is fuit annus 1620:) in [2] Tellina valle, quæ Rhætis, ſive Canis, quos Griſones vocant, contribuitur; civiles motus exarsêre. Catholici hæreticorum injuriis laceſſiti, occultis inter ſe conſiliis initis, Calvinianos omnes opprimunt; & ducis [3] Feriæ Mediolanenſis præfecti implorato præſidio, aliquot illi opportunis in locis imponendarum arcium poteſtatem faciunt. Ad hæc Rhæticum nomen omne commotum, cúmque iis Veneti, qui hæc Italiæ clauſtra perpetua poſſeſſione teneri ab Hiſpanis haudquaquam è re eſſe ſuâ crederent. Utriſque auxilium à ſe poſtulantibus Ludovicus Franciæ Rex non defuit, ac primùm anno 1620 per legatos obtinuit ab Hiſpaniæ rege, ut ſe integrum reſtituturum omnia promitteret, dum Catholicis conſuleretur. Quâ ab Chriſtianiſſimo rege cautione probatâ, cùm res nihilominus exitu careret, ad arma deducitur. Ea porro vario ſucceſſu, ad annos aliquot, Hiſpanos ac Fran-

Bellum in Tellinâ valle.

2 La Valteline.

3 Le Duc de Feria.

A. 1610. Chr. ad 1632. cos, amborúmque fœderatos, exercuerunt.

Civile bellum in Galliis. Interim civile per Gallias repetitum eſt bellum; conſpirantibus adverſus [1] Luinium, cujus ad invidiam uſque potentia creverat, proceribus quibuſdam, quos clandeſtina ex oppido Bleſenſi Reginæ matris fuga, & in arcem [2] Andegavenſem tranſitus, ad res novas tentandas impulerat.

Quo in bello Henrici Condæi, qui anno 1619, Octobri menſe, cuſtodiâ dimiſſus erat, fideli uſus operâ conſilióque Ludovicus, brevi otium Francis ac quietem reddidit: uno ad [3] Pontem Cæſaris conflictu cæſis adverſariorum copiis. Quæ victoria Reginam matrem, ac cæteros earundem partium, cùm Rege conciliavit anno 1620.

Expeditio Benearnica. Secuta eſt anno eodem expeditio [4] Benearnica; quæ incredibili celeritate confecta, voto omni potiorem attulit fructum. Quippe territis repentino adventu perduellibus, prona illic ad obſequium Rex invenit omnia.

Igitur ſacris ædibus, boniſque Catholicorum in poteſtatem traditis, totum illum Pyrenæis ſubjectum collibus tractum, cujus ab reliquo regno ſeparatum jus erat, eidem deinceps contributum eſſe decreto ſuo ſtatuit: quod anno denique 1624 ſancitum eſt. At triennio ante, Chriſti 1621, quamplurima [5] Santonum, ac * Novempopuloniæ, vicinarúmque provinciarum oppida, quæ ad 60 numerantur, vi, aut terrore, maximâ cum perduellium ſtrage ſubacta ſunt. *Montis Albani obſidio.* Paululum ad [6] Montem Albanum victoriarum curſus inſtitit: quam urbem alienâ anni tempeſtate rex aggreſſus, oppugnare deſiit, multis ex primâ nobilitate inſuper amiſſis, ipſóque, quod luctuoſiſſimum accidit, Henrico duce [7] Meduano, Aquitaniæ Præfecto. Nec

1 Le Connêtable de Luines.
2 Angers.
3 Le Pont de Cé.
4 Bearn.
5 La Xaintonge.
* Le Poitou.
6 Montauban.
7 Henri Duc de Mayenne, Gouverneur de Guyenne.

longo pòſt tempore Luinius [1] Magiſter utriuſque militiæ ex morbo deceſſit, Decemb. 15 anni 1621. Qui idem annus Paulo V ſummo Pontifici poſtremus fuit. Nam exceſſit Januarii 28 die, ætatis 69, Pontificatus decimo-ſexto. Inſequenti menſe, ejúſque nono die, [2] Alexander Ludoviſius Bononienſis eligitur; qui Gregorius XV appellari voluit. Atque hic biennio menſibúſque circiter 5 tranſactis, anno 1623, Julii 8, locum dedit Maphæo Barberino, qui ſub Urbani VIII nomine, ex a. d. 7. Eid. Aug. anni ejuſdem 1623 ad hoc tempus Eccleſiæ præſidet; eámque dignis tanto principatu virtutibus, cum excellenti conjunctis ſcientiâ, illuſtriorem hactenus facit.

A. 1619. Ch. ad 1632.

1 Le Connétable de Luines.

2 Alexand. Ludoviſe de Boulogne.

Pauli quinti obitum tertio pòſt menſe conſecuta mors eſt Philippi III Hiſpaniæ regis, quæ prid. Cal. Apr. an. 1621 incidit, ætatis 43, regni 23, Septembri verò menſe, 15 Cal. Octob. Robertus Bellarminus è Societate Jeſu S. R. E. Cardinalis, in cælum evolavit, quò illum eadem, quæ ad purpuram extulerat, ſingularis doctrinæ comes vitæ integritas evexit.

Sub idem tempus, & [3] Bredam oppidum Brabantiæ Spinola Hiſpanici dux exercitus obſedit; & in Aquitania, Narbonenſique provinciâ, [4] Rohannius & Subizius, hæretici fratres, contra Ludovicum regem inſtauravêre bellum. Breda anno 1624 Auguſto menſe circumſideri cœpta, Junio 13, ſequentis anni, commeatus inopiâ deditionem fecit. Cum rebellibus Francis terrâ, maríque certatum eſt; & iidem utrobique victi; hoc verò poſteriore, quo dux erat Guiſius, [5] Rupellanorum prædonum claſſe domita, [6] Rea inſula Ludovici regis in poteſtatem redacta.

Bredana obſidio.

3 Breda.

4 Les Ducs de Rohan & de Soubiſe.

5 La Rochelle.

6 L'Iſle de Ré.

Quæ dum in Gallia geruntur, in Italiâ contra

Bellum Genuenſe.

A. 1610. Chr. ad 1632. [1] Genuenſes & Hiſpanos; quorum in clientelâ iſti ſunt, Francorum exercitus, duce [2] Ledi-guierio Magiſtro equitum, pro Sabaudiæ Principe pugnabat. Germaniam verò crebris excurſionibus ac latrociniis infeſtam habebat Manſfeldius, tumultuariâ prædonum collectâ manu: qui ab [3] Tillio fortiſſimo Imperatore profligatus, ad Gaborem Tranſſilvanum profugit: indéque ad Venetos contendens, incredibili Catholicarum commodo partium, & gaudio, periit anno 1626.

1 Gennes.
2 Le Connêtable de Leſdiguieres.
Manſfeldius.
3 Le Comte de Tilly.

Rupellani juratæ paullo antè fidei, & eodem illo anno acceptæ pacis immemores, clam adverſus Regem Anglos evocant. Qui anno 1627, cum claſſe centum & viginti navium ad Ream inſulam appulſi, [4] duce Buckingamo, univerſam occupant, præter arcem; [5] cui Toiraſius præerat, ſtrenuus vir, ac rei militaris apprimè callens. Hic recentibus licèt, nec dum abſolutis operibus, acres & continuos hoſtium eluſit impetus, donec laborantibus jam omnium rerum inopiâ, feſſiſque ſubvenit Ludovici regis induſtria. Hic enim [6] Ricolocio Cardinali, viro omni laude florenti, adjutore uſus & adminiſtro, [7] Schombergium ducem inclytum, cum militum haud ſanè magno numero, ad obſeſſorum ſubſidium tranſmiſit. Qui, adjuncto ſibi Toiraſio, cæſos fugatóſque totâ Inſulâ proturbavit Anglos.

Reá inſula Anglis erepta.
4 Le Duc de Bouquingam
5 Le Comte de Toïras.
6 Le Cardinal de Richelieu.
7 Le Maréchal de Schomberg.

Nihil tot bellis, & victoriis actum videbatur, quandiu contemptrix illa regum, & dominatus omnis impatiens, [8] Rupella, velut in medio regno, regnum aliud erigeret. Quæ urbs ad æſtuaria Oceani ſita, cùm loci natura, tum manu & arte munita ſic erat, vulgò ut inexpugnabilis haberetur. Hanc ingenii animo, & ſpe, quam de Numinis ope tot rebus experta

Rupellana obſidio.
8 La Rochelle.

certiſſimam ſumpſerat, Ludovicus aggreditur anno 1627; & eodem conſiliorum participe Ricolocio Cardinali, operibus ac munitionibus, intérque cætera ſtupendis per Oceanum actis * molibus, interclusam ita anno toto tenuit, ut fame enecti cives, extremáque perpeſſi omnia, regi ſeſe permiſerint. Ergo illa, disjectis in planum mœnibus, penè in pagi redacta ſpeciem, terrori & exemplo reliquis fuit; ut invicti fidem Principis, & clementiam potiùs, quàm arma experiri cuperent. Capta eſt Rupella ſœculi hujus anno octavo & viceſimo, Octobr. 30. Exinde populatim rebelles ad officium redière. neque quicquam inſequens annus in Galliis hoſtile reliquum vidit. A.1610.-Chr. ad 1632.

* La celebre Digue de la Rochelle.

Occupato circùm Rupellam & Anglos Ludovico rege, Sabaudiæ dux contra Mantuanum, quo cum de Montis-ferrati poſſeſſione vetus habebat certamen, Hiſpanorum arma concitarat. Ac jam & nonnullæ captæ erant urbes; & [1] Caſale (Oppidum id eſt, ut minimè antiquum, ſic provinciæ illius, &, ut fama eſt, totius Italiæ munitiſſimum) [2] Collaltus obſederat. Ludovicus pacatis in Aquitaniâ rebus, victorem eò per Alpes egit exercitum, perruptíſque montium clauſtris, quæ & natura, locorum aſperitate, & firmiſſimis præſidiis, hoſtis, invia fecerat, [3] Seguſionem ſubalpinam urbem primo impetu devicit Martii 23 anni 1629, Hiſpani ab Caſali digreſſi, liberum militari ſupplemento, & commeatibus intra oppidum importandis iter noſtris reliquêre. Poſt Francorum abitum, confeſtim ad intermiſſum obſidium redière, majori, quàm priùs, apparatu. Nam eodem tempore Collaltus Imperatorii dux exercitus. Mantuanum agrum pervaſtabat; & Hiſpanis præfectus ab Catholico rege Spinola, vir egregiâ militiæ fa-

Caſalis obſidio.

1 Caſal.

2 Collalte.

3 Le Pas de Suze.

A. 1610. Chr. ad 1632.

mâ, Caſale totis oppugnabat viribus. Sed Toiraſii, qui id oppidum præſidio tenebat, invicta virtus, omnes illorum conatus irritos fecit. Demum Franci, Ricolocio Cardinali cum ſummâ poteſtate bellum adminiſtrante, denuò trans Alpes ad opem ferendam advolant. Ibi pluribus oppidis devictis dum ad Caſale multis obſtructum difficultatibus iter explicant: Mantua, per acceptam intra mœnia peſtilentiam, oppidanis ac defenſoribus exhauſta, ſubitò ab Germanis invaditur Julio menſe anni 1630.

Ea partium calamitate nihil Franci perterriti, nequicquam exercitibus oppoſitis tribus, per iteratas de hoſtibus victorias, eò, quò intenderant, aditum ſibi virtute pepererunt. Tum ſub ipſum Caſalis, Hiſpanorúmque conſpectum poſitis caſtris, cùm in procinctu eſſent ad prælian- dum, intercurrente [1] Mazarino, res ad pacis conditiones ab armis & cruore deducitur, ſummâ in utróſque, imò in Chriſtianos omnes, providentiâ Numinis: ne vel ingenti cæde alterutris conſtaret victoria: vel neutris, mutuâ factâ internecione, cederet. Hic finis expeditionis Italiæ fuit. Novembri exeunte anni 1630. cùm jam Spinolæ morbum continuum obſidionis labor, exitum vitæ, morbus attuliſſet.

Clarum poſt hæc per omnes populos Ludovici nomen extitit: non armorum magis famâ, quam æquitatis ac fidei in ſocios; quorum ſecuritatem privatis ſuis commodis atque opibus antiquiorem duxerit. Admirationi quoque fuit Eminentiſſimi [2] Cardinalis Ricolocii excellens animi vis ac virtus, & quamlibet magnis gerendis negotiis par ingenii ſolertis induſtria.

Anno 1631, Aprili menſe, convenientibus utrimque legatis pax inter Imperatorem, Mantuæque ducem, æquis legibus conſtituta; tum

[1] Le Cardinal Mazarin.

[2] Le Cardinal de Richelieu.

huic Imperatorio decreto firmata Mantuæ ac Montisferrati poſſeſſio die Julii ſecundo. Ita pacatis omnibus, priſtinum Italiæ otium ac tranquillitas rediit. A. 1610. Chr. ad 1632.

Pacem Italicam Francici ac Germanici tumultus exceperunt. In Galliis Regina mater in Ricolocium Cardinalem collectâ ſimultate, palam ei renuntiavit amicitiam; neque ut illum in gratiam reciperet, ullis ejus, vel ipſius etiam Ludovici regis filii precibus exorari potuit. Matris exemplum brevi pòſt [1] Gaſto ſecutus eſt Regis frater, atque in Aurelianos, quæ civitas ditionis illius erat, alienato ab eodem Cardinali animo, deceſſit. Mox [2] Compendium Rex, cum omni comitatu; eodémque Mater Regina proficiſcuntur. Quâ ibidem relictâ, cùm ſubinde Rex abiiſſet, ea clam ex oppido evaſit in Flandriam Julii 19 die. Aurelianenſium Dux jam ex Martio menſe Aurelianis in Burgundiam digreſſus, inde Regem inſequentem fugiens, in Lotharingiam; ac poſtremò in Flandriam & ipſe conceſſit.

Regina matris, ac fratris regis offenſio.
1 Gaſton de France.
2 Compiegne, Ville du Gouvernement de l'Iſle de France.

Tùm tumultuariâ collecta manu, in Franciam erumpens, Narbonenſem Galliam anno inſequente petiit, quam [4] *Occitaniam* vulgò nominant. Præerat huic provinciæ [3] Montemorencius dux; qui ad illum Julio menſe deficiens, magnum ſecum virium, & animorum incrementum attulit: ut jam ſubeuntem, Schombergio duce, Regis exercitum ſuſtinere, & cum eo congredi auderet. Ergo Calendis ipſis Septembribus anni 1632 perbrevi, ſed cruento prælio concurritur [5] ad Caſtelnaudarium, quo victi rebelles, & haud paucipri marii viri cecidêre. Montemorencius aliquot acceptis vulneribus, in poteſtatem venit hoſtium, ac Toloſam perductus, capitali in eum ab Senatu dictâ ſententiâ, ferro

Civile bellum in quo Regis victus eſt frater.
3 Le Languedoc.
4 Le Duc de Montmorency.
5 Caſtelnaudari.

A. 1589. Chr. ad 1610.

1 Erneſt d'Autriche, frere de l'Empereur Rodolphe.

Oſtenda obſidio.

loco primùm [1] Erneſtus Auſtriacus Rodulphi frater Imperatoris : tùm eo extincto frater utriuſque miſſus eſt Albertus Cardinalis ; cui Iſabella Philippi ſenioris filia in conjugium data, provinciarum illarum principatus obtigit anno 1598. Hic Oſtendam maritimam Flandriæ urbem aggreſſus anno 1601, tertio pòſt anno per Ambroſium Spinolam Genuenſem in deditionem recepit ; haud ſanè digna mercede tot impendiorum, & capitum, quæ in eam obſidionem inſumpſiſſe dicitur. *a* Medio tempore Elizabetha Angliæ regina ætatis anno 70, regni 45 fato conceſſit, Chriſti 1602 : ſucceſſorémque Jacobum Scotiæ regem habuit, quod teſtamento ipſa juſſerat, Mariâ Stuartiâ genitum, quam ab Elizabethâ contra jus interfectam ſuprà memini. *b* In Suecia quoque per id tempus turbatum eſt : cùm Carolus, Sigiſmundi regis Poloniæ patruus, commiſſum fidei ſuæ regnum interveniſſet, excluſo Sigiſmundo : qui eò recuperandi illius gratiâ è Polonia contenderát anno 1599. Id Catholico ademptum principi hæretici deinde proceres in ejuſdem participem ſectæ Carolum anno 1604 publico tranſtulêre decreto. Porrò Sigiſmundus iſte Joannis III Sueciæ regis, qui anno 1592 obiit, unicus filius, eodem anno Suecorum appellatus rex, ordinatis Sueciæ rebus, biennio pòſt in Poloniam redierat. In Hungaria, & Tranſſilvania ſimiles ob religionem motus extiterunt.

a Ann Franc.

b Spond Chr.

Suecia regnum a Carolo uſurpatum.

Hungarici tumultus.

2 Sigiſmond Bathori, Vaivode ou Vice-Roy de Tranſſilvanie.

3 Maximilien d'Autriche.

[2] Sigiſmundus Bathorius Tranſſilvaniæ regulus, præcipiti uſus conſilio, anno 1598 principatu ſuo ceſſerat in gratiam [3] Maximiliani Auſtriaci. Id ægrè Andreas Bathorius Cardinalis, patruelis illius tulit. ac ſubinde Sigiſmundus ipſe, mutatâ mente, pacta reſcidit. Ex eo bellum

bellum inter Bathorios, & Auſtriacos geri cœptum: Tranſſilvania in horum poteſtate permanſit: Sigiſmundus interventu * Clementis Pontificis in gratiam cum Imperatore rediit: ac Pragæ 1613 demum anno moritur. At hæretici rurſus, Imperatore ſpreto, [1] Stephanum Botskaium Hungarum, Zuinglianis imbutum erroribus, ducem eligunt. qui Turcarum auxilio magnam * Daciæ partem adjunxit ſibi; & Catholicos miſerè vexavit, anno 1605. Idem ſequente anno pacem cum Imperatore facit his conditionibus, uti ſibi, ac liberis, ſi quos mares relinqueret, Tranſſilvaniam haberet. quo tempore Rudolfus Imperator vicennales cum Turcis inducias iniit. In Moſchoviâ verò anno eodem 1606 Demetrius princeps, quòd propenſiore in Germanos Polonóſque eſſet animo, nec ab Romano Pontifice abhorreret, ab ſuis crudeliſſimè trucidatur.

A. 1589. Chr. ad 1610.

* Clement 8.

1 Eſtienne Botſkay.

* La Valachie & la Moldave, parties de la Tranſilvanie.

Ut ad Ciſrhenanas res ſtylum referam; Henricus Franciæ rex Allobrogum duci Carolo bellum indixit anno 1600, ut [2] Saluſſiæ principatum, ab eo per civiles Galliæ motus occupatum, armis reciperet. Convenit tandem inter ipſos: ex eóque [3] Saluſſiæ tractus * Sebuſianorum ciſalpinâ provinciâ repenſus eſt. Biennio poſtea, [4] Carolus Gontaldus dux Bironius Henrico propter audaciam bellicam, & intrepidum in periculis animum pergratus hactenus, cùm majores appeteret res, & in regis caput occultè conſpiraret capite plexus eſt prid. Calend. Auguſt. anno 1602.

2 Le Marquiſat de Saluces.

3 Le Pas de Suze.

* La Breſſe, Province entre le Rhône & la Saone.

4 Charles de Gontaud Duc de Biron.

Societas Jeſu ante annos novem Lutetiâ, aliiſque civitatibus, Senatuſconſulto juſſa cedere, priſtinas in ſedes regis edicto revocatur exeunte anno 1603. quod edictum Senatus Pariſienſis 4. Non. Januar. ſequentis anni ratum

Societas Jeſu reſtituta.

A. 1589. Chr. ad 1610. habuit. Eadem Societas à pleriſque regni civitatibus expetita, ſummâ regis humaniſſimi voluntate paſſim Scholas aperire cœpit.

Quarum optandarum populis exemplum ipſe rex dedit, qui ſuopte ſumptu [1] Flexiæ Andegavorum itidem Scolas Societati illi conſtituit; aſſignato ad eas [2] Vindocinenſium ducum palatio; in quo primùm ſatus ferebatur: decretóque, ut poſt mortem cor ibi ſuum conderetur. Quod quidem citius factum, quàm & regni, & Societatis interfuit, utrique doluerunt. Horret animus referre fortiſſimi clementiſſimíque poſt hoc conditum imperium regis acerbiſſimam necem: quem cùm omnes immortalem cuperent, Lutetiæ Pariſiorum unius deteſtandi ſicarii parricidium abſtulit Maii 14, anni 1610, poſtridie quàm incredibili apparatu Mariam conjugem apud S. Dionyſii oppidum, ut reginas mos eſt, ungendam coronamdámque curaverat. Ea Franciſci Medicæi magni [3] Etruriæ ducis erat filia, quæ anno 1600 initis cum Henrico nuptiis, Ludovicum ſalutarem Galliæ principem ſequente anno 1601 peperit, Septemb. 27.

1 La Flexe, dans le Diocese d'Angers.
2 des Ducs de Vandoſme.
3 Duc de Toſcane.

Dum Franciæ regnaret Henricus, quâ ſanctitate, quâ literis ornati inſigniter obierunt, Philippus Nerius Oratorii Romani inſtitutor, anno 1595, Martii 26; qui ab Gregorio XV, cum aliis 4, Iſidoro Hiſpano, Ignatio Societatis Jeſu conditore, Franciſco Xaverio Indorum Apoſtolo, & Tereſiâ, in Sanctorum numerum ritè eſt adſcriptus Martii 12, anni 1622. Franciſcus Toletus è Societate Jeſu Cardinalis, anno 1596. Cæſar Baronius Cardinalis, nobilis Annalium Eccleſiaſticarum ſcriptor, anno 1607, prid. Calend. Jul. Juſtus Lipſius anno 1606, Lovanii moritur Martii 23. Benedictus

Arias Montanus Hiſpalenſis: Abraamus Ortelius: Thomas Stapletonus, eodem tres, anno 1598. Ex hæreticis Theodorus Beza, 1605, Octobr. 25 ætatis 87. Joſephus Scaliger anno periit 1590 Januarii 20, ætatis 69. A. 1610. Chr. ad 1632.

De iis, quæ Imperatoribus Rodulpho Matthiâ, & Ferdinando: Ludovico verò Franciæ rege, ſcitu digna contigerunt.

Ab anno 1610 ad 1632.

POST Henrici Magni deplorandum ſæculis omnibus necem, quietiores in Gallia res fuêre, quàm ſpes omnium tulerat, ſub Ludovico puero: cujus tutela cum regni procuratione matri extemplò permittitur. Initium tumultuandi fecêre anno 1614 principes aliquot; qui nimiam [1] Concini Florentini potentiam exoſam habebant. CAP. XIV. Ex hiſt. Ludovici XIII. & annuis Comment. *Turba Gallicana.*

[1] Le Mareſchal d'Ancre.

Per hos tumultus Ludovicus nihilominus in [2] Aquitanos profectus eſt anno 1616, ut Annam Philippi II regis Catholici filiam, quam per legatum ſibi antè deſponderat, juſtum ad conjugium reciperet: eodémque tempore ſororem Elizabetham paribus auſpiciis cum Philippo tertii filio conjungendam reciperet. Sic potentiſſimi principes, ſummo Chriſtianæ rei commodo, pacis inter ſe fidem arctius hoc nuptiali commercio vinxerunt. Publicam hilaritatem ſequente anno germinavit domeſtica concordia: Henrico Condæo principe, ac fœderatis reliquis cum Ludovico reconciliatis. Verùm ſubitò, novis exortis ſuſpicionibus, Calendis ipſis Septembris anni 1616, Condæus in cuſtodiam mittitur.

[2] La Guyenne.

Principes, qui ſuperiore bello cum eo ſocie- *Novi tumultus.*

A.1610. Chr. ad 1632. tatem fecerant, ab comitatu diſcedunt. His bellum auctoritate regis indicitur, quod anno inſequente 1617 terminatum eſt,* Concino regiis ab ſatellibus in ipſo aditu regiæ confoſſo, die Aprilis 24. quòd ab rege certis de cauſis comprehendi juſſus, armis ſe tentaſſet defendere. Ejus necem fœderatorum procerum cum rege pax, & publica tranquillitas excepit.

* Concini, ou le Maréchal d'Ancre.

Regina mater, dum turbæ illæ conquieſcerent, tantiſper in ſeceſſum rogata, ſe [1] Bleſas recepit. Quo ex tempore Ludovicus rex publicam rem ſuis auſpiciis cœpit gerere. Cujus tractandæ ut ab religione duceret initium, Septembri menſe lege publicâ decrevit; ut in *Benearnenſi provinciâ, quæ ad radices Pyrenæi ſita eſt, catholicus cultus ubique reſtitueretur; tùm ut hæretici erepta ante annos circiter 50 Eccleſiis bona redderent.

1 Blois.

* Le Bearn.

Juliacenſis obſidio

Extra Franciam hæc ferè memoriâ digna per eoſdem illos annos acciderunt. [2] Juliacum oppidum inferioris Germaniæ à Mauritio *Naſſovio Francicis auxiliis adjuto, ineunte Septembri anni 1610, in deditionem acceptum eſt: de cujus poſſeſſione principes aliquot inter ſe certabant; poſtquam Joannes * Guillelmus dux ſine prole mortuus eſt.

2 Juliers.
* Maurice de Naſſau Prince d'Orange.
* Guillaume Duc de Juliers.

Mauri ex Hiſpania pulſi.

Philippus Hiſpaniæ rex [3] Alarchiam arcem validiſſimam ad fretum [4] Gaditanum à Mauris extructam, corruptis pretio cuſtodibus, adeptus, Mauros omnes Hiſpaniâ juſſit excedere. Ad nongenta capitum millia exiiſſe dicuntur eodem illo Chriſti anno 1610, & aliquot deinde conſequentibus.

3 Alarache.
4 Détroit de Gibraltar.

Sigiſmundus Poloniæ rex [5] Smolenſkum Roxolaniæ, ſeu Moſcoviæ, munitiſſimum oppidum poſt biennii obſidionem capit anno 1611, Julio menſe. cujus filium Uladiſlaum [6] Moſchi

5 Smolenſko.
6 Les Moſcotes.

ducem eligunt: etſi poſtea, mutato conſilio, alterum optarunt: ex quo atrox deinde bellum extitit.

A. 1610. Chr. ad 1632.

Carolus Sueciæ rex illatæ ab rege Dano mœrore cladis extinctus Novembri menſe anni 1611, Guſtavum filium regni ſucceſſorem nactus eſt; nequicquam ad Sigiſmundum Poloniæ regem transferre cupientibus aliis.

Carolo Sueciæ rege mortuo ſuccedit Guſtavus.

Ineunte verò 1612, Januarii 20, Rudolphus Imperator obiit; anno ab exceſſu Maximiliani patris triceſimo ſexto. cui frater ejus Matthias eodem ſucceſſit anno.

Rudolphus obiit, Matthias ſuccedit.

Veneti poſt hæc [1] Croatarum excurſionibus offenſi, Ferdinandum Archiducem Auſtriæ, Caroli Archiducis, qui Maximiliani II Imperatoris frater fuit, filium, armis agreſſi ſunt anno 1615. Quod bellum per mutua utrimque damna triennio geſtum, ineunte 1618 depoſitum eſt.

1 Les Croates.

Gravius inter Mantuanum, Sabaudúmque duces in eâdem Italiâ coortum eſt bellum anno 1613, ſuper [2] Monteferratenſi principatu; cùm Franciſco Mantuano, ſine virili mortuo ſtirpe, Ferdinandus ei frater ex Cardinali ſuffectus eſſet. Qui Hiſpanorum tectus opibus, contra Carolum Philibertum Sabaudiæ ducem aliquos certavit annos; compreſſis, ac reſumptis identidem armis. Quippe tertio pòſt anno, hoc eſt Chriſti 1615, pace compoſitâ; inſequente, reditum eſt ad bellum. * Vercellæ porro anno 1617, Julii 25, ab Mediolanenſi prorege captæ ſunt: & anno ferè vertente, Chriſtianiſſimi regis operâ reſtitutæ anno 1618, Junio menſe, atque ita bellandi finis eſt factus.

Bellum Sabaudiæ ducis cum Mantuano.

2 Principauté de Montferrat.

* Verſeilles, ville de Piedmont.

In [3] Daciâ Gabriel Bathorius à Bethlëemo Gabore Turcarum auxiliis inſtructo profligatus miſerrimè periit. Gabor occupatam pro-

3 La Tranſſilvanie, dont Gabriel Bathori étoit pour lors Vaivode, ou Vice-Roy.

A. 1610. Chr. ad 1632. vinciam adverſus Imperatorem deinceps armis ac perfidiâ vindicavit.

Germanicum bellum in Boëmia. Longè omnium atrociſſimum in Germania bellum excitatum eſt anno 1618: quo Ferdinandus Archidux Auſtriæ, ac Boëmiæ rex, Hungariæ quoque regnum certis ab Imperatore Matthiâ conditionibus accepit. Tum verò [1] Pragæ defectionem ab eo fecerunt hæretici; [2] Turrenſi inſtigante comite. Qui occiſis magiſtratibus, & in ſua verba jurare coactis civibus, Boëmiam omnem, finitimáſque provincias ad arma concivit. Ad hunc ſeſe Erneſtus Mansfeldius nothus adjunxit.

1 Pragues.

2 Le Comte de Turry.

Moritur inter hæc Matthias anno 1619, Martii 20, ætatis anno vertente 62, imperii 6, menſibúſque 9: cui ſublectus Boëmiæ, Hungariæque rex Ferdinandus contra ſeditioſos bellum impigrè perſequitur, [3] Buquoio ac [4] Dampetrio ducibus fortiſſimis contra illos oppoſitis. At rebelles [5] Fridericum Palatinum Electorem, regis Angliæ generum, Boëmiæ regem conſtituunt: iſque anno eodem 1619, Novembri menſe, cum uxore, regni cupidâ feminâ Pragæ ſolemni ritu coronam recepit. Verùm haud ſanè diuturnam ſucceſſus tanti lætitiam habuit. Siquidem eo, qui ſecutus eſt, anno 1620, Novembris 8 die, ſub ipſius Pragæ mœnia, memorabili facto prælio, à Buquoio Imperatorii exercitus duce, & [6] Batavaro, Palatinus funditur; in fugámque conjectus, ac proſcriptus, ſequente anno transfugit ad Batavos: ubi privatus deinde, cum conjuge ac liberis, ætatem traduxit. Boëmia confeſtim cum cæteris provinciis ad fidem Imperatoris rediit, qui Catholicam ubique profeſſionem reſtituit; ac nominatim Societatis Jeſu Patres initio turbarum Pragâ pulſos, eòdem honorificentiſſimè reduxit. At-

3 Le Comte de Buquoy.

4 Le Comte de Dampierre.

5 Frederic Palatin du Rhin Electeur.

Palatinus Boëmiæ rex creatur.

6 Le Duc de Baviere.

Vincitur, & fugatur.

que huic ipſi Societati, immortali Ludovici regis in eam merito, Scholas aperire Lutetiæ conceſſum eſt eodem, quo Pragâ exulavit, anno 1618. A. 1610. Chr. ad 1631.

Qui ſextus fuit ab condito apud eodem Lutetiam novo Clericorum cœtu ſub *Oratorii* nomine; quem ab Petro [1] Berullo Pariſienſi Preſbytero anno 1611 collectum, Paulus V, ſequente anno, Pontificio edicto ratum eſſe decrevit. Auctorem porro præclari hujus inſtituti, pari doctrinæ ac pietatis eminentem laude, Urbanus octavus in Eminentiſſimorum Cardinalium adſcripſit ordinem anno 1627. Qui biennio pôſt magnis cumulatus meritis, & eximiâ prole inclytus, vivere deſiit ſexto Nonas Octob. anno 1629, ætatis quinto & quinquageſimo.

1 Le Cardinal de Berulle.

Per idem tempus, quo cum Palatino debellatum eſt: (is fuit annus 1620:) in [2] Tellina valle, quæ Rhætis, ſive Canis, quos Griſones vocant, contribuitur; civiles motus exarsêre. Catholici hæreticorum injuriis laceſſiti, occultis inter ſe conſiliis initis, Calvinianos omnes opprimunt; & ducis [3] Feriæ Mediolanenſis præfecti implorato præſidio, aliquot illi opportunis in locis imponendarum arcium poteſtatem faciunt. Ad hæc Rhæticum nomen omne commotum, cúmque iis Veneti, qui hæc Italiæ clauſtra perpetua poſſeſſione teneri ab Hiſpanis haudquaquam è re eſſe ſuâ crederent. Utriſque auxilium à ſe poſtulantibus Ludovicus Franciæ Rex non defuit, ac primùm anno 1620 per legatos obtinuit ab Hiſpaniæ rege, ut ſe integrum reſtituturum omnia promitteret, dum Catholicis conſuleretur. Quâ ab Chriſtianiſſimo rege cautione probatâ, cùm res nihilominus exitu careret, ad arma deducitur. Ea porro vario ſucceſſu, ad annos aliquot, Hiſpanos ac Fran-

Bellum in Tellinâ valle.

2 La Valteline.

3 Le Duc de Feria.

A. 1610. Chr. ad 1632. cos, amborúmque fœderatos, exercuerunt.

Civile bellum in Galliis. Interim civile per Gallias repetitum eſt bellum; conſpirantibus adverſus [1] Luinium, cujus ad invidiam uſque potentia creverat, proceribus quibuſdam, quos clandeſtina ex oppido Bleſenſi Reginæ matris fuga, & in arcem [2] Andegavenſem tranſitus, ad res novas tentandas impulerat.

1 Le Connêtable de Luines.
2 Angers.

Quo in bello Henrici Condæi, qui anno 1619. Octobri menſe, cuſtodiâ dimiſſus erat, fideli uſus operâ conſilióque Ludovicus, brevi otium Francis ac quietem reddidit: uno ad [3] Pontem Cæſaris conflictu cæſis adverſariorum copiis. Quæ victoria Reginam matrem, ac cæteros earundem partium, cum Rege conciliavit anno 1620.

3 Le Pont de Cé.

Expeditio Benearnica. Secuta eſt anno eodem expeditio [4] Benearnica; quæ incredibili celeritate confecta, voto omni potiorem attulit fructum. Quippe territis repentino adventu perduellibus, prona illic ad obſequium Rex invenit omnia.

4 Bearn.

Igitur ſacris ædibus, boniſque Catholicorum in poteſtatem traditis, totum illum Pyrenæis ſubjectum collibus tractum, cujus ab reliquo regno ſeparatum jus erat, eidem deinceps contributum eſſe decreto ſuo ſtatuit: quod anno denique 1624 ſancitum eſt. At triennio ante, Chriſti 1621, quamplurima [5] Santonum, ac * Novempopuloniæ, vicinarúmque provinciarum oppida, quæ ad 60 numerantur, vi, aut terrore, maximâ cum perduellium ſtrage ſubacta ſunt. Paulum ad [6] Montem Albanum victoriarum curſus inſtitit: quam urbem alienâ anni tempeſtate rex aggreſſus, oppugnare deſiit, multis ex primâ nobilitate inſuper amiſſis, ipſóque, quod luctuoſiſſimum accidit, Henrico duce [7] Meduano, Aquitaniæ Præfecto. Nec

5 La Xaintonge.
* Le Poitou.
Montis Albani obſidio.
6 Montauban.
7 Henri Duc de Mayenne, Gouverneur de Guyenne.

longo pòſt tempore Luinius [1] Magiſter utriuſque militiæ ex morbo deceſſit, Decemb. 15 anni 1621. Qui idem annus Paulo V ſummo Pontifici poſtremus fuit. Nam exceſſit Januarii 28 die, ætatis 69, Pontificatus decimo-ſexto. Inſequenti menſe, ejúſque nono die, [2] Alexander Ludoviſius Bononienſis eligitur; qui Gregorius XV appellari voluit. Atque hic biennio menſibúſque circiter 5 tranſactis, anno 1623, Julii 8, locum dedit Maphæo Barberino, qui ſub Urbani VIII nomine, ex a. d. 7. Eid. Aug. anni ejuſdem 1623 ad hoc tempus Eccleſiæ præſidet; eámque dignis tanto principatu virtutibus, cum excellenti conjunctis ſcientiâ, illuſtriorem hactenus facit.

A. 1610. Chr. ad 1632.

1 Le Connêtable de Luines.

2 Alexandre Ludoviſe de Boulogne.

Pauli quinti obitum tertio pòſt menſe conſecuta mors eſt Philippi III Hiſpaniæ regis, quæ prid. Cal. Apr. an. 1621 incidit, ætatis 43, regni 23, Septembri verò menſe, 15 Cal. Octob. Robertus Bellarminus è Societate Jeſu S. R. E. Cardinalis, in cælum evolavit, quò illum eadem, quæ ad purpuram extulerat, ſingularis doctrinæ comes vitæ integritas evexit.

Sub idem tempus, & [3] Bredam oppidum Brabantiæ Spinola Hiſpanici dux exercitus obſedit; & in Aquitania, Narbonenſique provinciâ, [4] Rohannius & Subizius, hæretici fratres, contra Ludovicum regem inſtauravêre bellum. Breda anno 1624 Auguſto menſe circumſideri cœpta, Junio 13, ſequentis anni, commeatus inopiâ deditionem fecit. Cum rebellibus Francis terrâ, maríque certatum eſt; & iidem utrobique victi; hoc verò poſteriore, quo dux erat Guiſius, [5] Rupellanorum prædonum claſſe domita, [6] Rea inſula Ludovici regis in poteſtatem redacta.

Bredana obſidio.

3 Breda.

4 Les Ducs de Rohan & de Soubiſe.

5 La Rochelle.

6 L'Iſle de Ré.

Quæ dum in Gallia geruntur, in Italiâ contra

Bellum Genuenſe.

A. 1610. Chr. ad 1632.

[1] Genuenſes & Hiſpanos; quorum in clientelâ iſti ſunt, Francorum exercitus, duce [2] Lediguierio Magiſtro equitum, pro Sabaudiæ Principe pugnabat. Germaniam verò crebris excurſionibus ac latrociniis infeſtam habebat Manſfeldius, tumultuariâ prædonum collectâ manu: qui ab [3] Tillio fortiſſimo Imperatore profligatus, ad Gaborem Tranſſilvanum profugit: indéque ad Venetos contendens, incredibili Catholicarum commodo partium, & gaudio, periit anno 1626.

1 Gennes.
2 Le Connêtable de Leſdiguieres.
Manſfeldius.
3 Le Comte de Tilly.

Rupellani juratæ paullo antè fidei, & eodem illo anno acceptæ pacis immemores, clam adverſus Regem Anglos evocant. Qui anno 1627, cum claſſe centum & viginti navium ad Ream inſulam appulſi, [4] duce Buckingamo, univerſam occupant, præter arcem; [5] cui Toiraſius præerat, ſtrenuus vir, ac rei militaris apprimè callens. Hic recentibus licèt, nec dum abſolutis operibus, acres & continuos hoſtium eluſit impetus, donec laborantibus jam omnium rerum inopiâ, feſſiſque ſubvenit Ludovici regis induſtria. Hic enim [6] Ricolocio Cardinali, viro omni laude florenti, adjutore uſus & adminiſtro, [7] Schombergium ducem inclytum, cum militum haud ſanè magno numero, ad obſeſſorum ſubſidium tranſmiſit. Qui, adjuncto ſibi Toiraſio, cæſos fugatóſque totâ Inſulâ proturbavit Anglos.

Rea inſula Anglis erepta.
4 Le Duc de Bouquingam
5 Le Comte de Toiras.
6 Le Cardinal de Richelieu.
7 Le Maréchal de Schomberg.

Nihil tot bellis, & victoriis actum videbatur, quandiu contemptrix illa regûm, & dominatus omnis impatiens, [8] Rupella, velut in medio regno, regnum aliud erigeret. Quæ urbs ad æſtuaria Oceani ſita, cùm loci natura, tum manu & arte munita ſic erat, vulgò ut inexpugnabilis haberetur. Hanc ingenii animo, & ſpe, quam de Numinis ope tot rebus experta

Rupellana obſidio.
8 La Rochelle.

certiſſimam ſumpſerat, Ludovicus aggreditur anno 1627; & eodem conſiliorum participe Ricolocio Cardinali, operibus ac munitionibus, interque cætera ſtupendis per Oceanum actis * molibus, intercluſam ita anno toto tenuit, ut fame enecti cives, extremáque perpeſſi omnia, regi ſeſe permiſerint. Ergo illa, disjectis in planum mœnibus, penè in pagi redacta ſpeciem, terrori & exemplo reliquis fuit; ut invicti fidem Principis, & clementiam potiùs, quàm arma experiri cuperent. Capta eſt Rupella ſœculi hujus anno octavo & viceſimo, Octobr. 30. Exinde populatim rebelles ad officium rediêre. neque quicquam inſequens annus in Galliis hoſtile reliquum vidit.

A.1610. Cal. ad 1632.

* La celebre Digue de la Rochelle.

Occupato circùm Rupellam & Anglos Ludovico rege, Sabaudiæ dux contra Mantuanum, quo cum de Montis-ferrati poſſeſſione vetus habebat certamen, Hiſpanorum arma concitarat. Ac jam & nonnullæ captæ erant urbes; & [1] Caſale (Oppidum id eſt, ut minimè antiquum, ſic provinciæ illius, &, ut fama eſt, totius Italiæ munitiſſimum) [2] Collaltus obſederat. Ludovicus pacatis in Aquitaniâ rebus, victorem eò per Alpes egit exercitum, perruptíſque montium clauſtris, quæ & natura, locorum aſperitate, & firmiſſimis præſidiis, hoſtis, invia fecerat, [3] Seguſionem ſubalpinam urbem primo impetu devicit Martii 23 anni 1629. Hiſpani ab Caſali digreſſi, liberum militari ſupplemento, & commeatibus intra oppidum importandis iter noſtris reliquêre. Poſt Francorum abitum, confeſtim ad intermiſſum obſidium rediêre, majori, quàm priùs, apparatu. Nam eodem tempore Collaltus Imperatorii dux exercitus, Mantuanum agrum pervaſtabat; & Hiſpanis præfectus ab Catholico rege Spinola, vir egregiâ militiæ fa-

Caſalis obſidio.

1 Caſal.

2 Collalte.

3 Le Pas de Suze.

A. 1610. Chr. ad 1632. mâ, Caſale totis oppugnabat viribus. Sed Toiraſii, qui id oppidum præſidio tenebat, invicta virtus, omnes illorum conatus irritos fecit. Demum Franci, Ricolocio Cardinali cum ſummâ poteſtate bellum adminiſtrante, denuo trans Alpes ad opem ferendam advolant. Ibi pluribus oppidis devictis dum ad Caſale multis obſtructum difficultatibus iter explicant: Mantua, per acceptam intra mœnia peſtilentiam, oppidanis ac defenſoribus exhauſta, ſubitò ab Germanis invaditur Julio menſe anni 1630.

Ea partium calamitate nihil Franci perterriti, nequicquam exercitibus oppoſitis tribus, per iteratas de hoſtibus victorias, eò, quò intenderant, aditum ſibi virtute pepererunt. Tum ſub ipſum Caſalis, Hiſpanorúmque conſpectum poſitis caſtris, cùm in procinctu eſſent ad prælian- dum, intercurrente [1] Mazarino, res ad pacis conditiones ab armis & cruore deducitur, ſummâ in utróſque, imò in Chriſtianos omnes, providentiâ Numinis: ne vel ingenti cæde alterutris conſtaret victoria: vel neutris, mutuâ factâ internecione, cederet. Hic finis expeditionis Italiæ fuit. Novembri exeunte anni 1630. cùm jam Spinolæ mo bum continuum obſidionis labor & exitum vitæ, morbus attuliſſet.

1 Le Cardinal Mazarin.

Clarum poſt hæc per omnes populos Ludovici nomen extitit: non armorum magis famâ, quam æquitatis ac fidei in ſocios; quorum ſecuritatem privatis ſuis commodis atque opibus antiquio.em duxerit. Admirationi quoque fuit Eminentiſſimi [2] Cardinalis Ricolocii excellens animi vis ac virtus, & quamlibet magnis gerendis negotiis par ingenii ſolertis induſtria.

2 Le Cardinal de Richelieu.

Anno 1631, Aprili menſe, convenientibus utrimque legatis pax inter Imperatorem, Mantuæque ducem, æquis legibus conſtituta; tum

huic Imperatorio decreto firmata Mantuæ ac Montisferrati poſſeſſio die Julii ſecundo. Ita pacatis omnibus, priſtinum Italiæ otium ac tranquillitas rediit.

A. 1610. Chr. ad 1632.

Pacem Italicam Francici ac Germanici tumultus exceperunt. In Galliis Regina mater in Ricolocium Cardinalem collectâ ſimultate, palam ei renuntiavit amicitiam; neque ut illum in gratiam reciperet, ullis ejus, vel ipſius etiam Ludovici regis filii precibus exorari potuit. Matris exemplum brevi pòſt [1] Gaſto ſecutus eſt Regis frater, atque in Aurelianos, quæ civitas ditionis illius erat, alienato ab eodem Cardinali animo, deceſſit. Mox [2] Compendium Rex, cum omni comitatu; eodémque Mater Regina proficiſcuntur. Quâ ibidem relictâ, cùm ſubinde Rex abiiſſet, ea clam ex oppido evaſit in Flandriam Julii 19 die. Aurelianenſium Dux jam ex Martio menſe Aurelianis in Burgundiam digreſſus, inde Regem inſequentem ſugiens, in Lotharingiam; ac poſtremò in Flandriam & ipſe conceſſit.

Regina matris, ac fratris regis offenſio.
2 Gaſton de France.
2 Compiegne, Ville du Gouvernement de l'Iſle de France.

Tum tumultuariâ collecta manu, in Franciam erumpens, Narbonenſem Galliam anno inſequente petiit, quam [4] *Occitaniam* vulgò nominant. Præerat huic provinciæ [3] Montemorencius dux; qui ad illum Julio menſe deficiens, magnum ſecum virium, & animorum incrementum attulit: ut jam ſubeuntem, Schombergio duce, Regis exercitum ſuſtinere, & cum eo congredi auderet. Ergo Calendis ipſis Septembribus anni 1632 perbrevi, ſed cruento prælio concurritur [5] ad Caſtelnaudarium, quo victi rebelles, & haud paucipri marii viri cecidêre. Montemorencius aliquot acceptis vulneribus, in poteſtatem venit hoſtium, ac Toloſam perductus, capitali in eum ab Senatu dictâ ſententiâ, ferro

Civile bellum in quo Regis victus eſt frater.
3 Le Languedoc.
4 Le Duc de Montmorency.
5 Caſtelnaudarii.

A 1610. Chr. ad 1632. cervicem ſubdidit tertio Calendas Novembres. Quem ille ſupremum caſum non ſolùm conſtanti, ſed etiam piè religioſéque, ut Chriſtianum decebat, parato animo ſuſcepit.

Germanici motus, & Sueciæ regis expeditio. In Germania Guſtavus Sueciæ rex; qui ex anno 1630 ſuis progreſſus finibus, Imperatoris copias ex Pomerania aliiſque finitimis provinciis ejecerat, ſequente 1631 in interiora promovit, & innumeris expugnatis oppidis, latè terrorem circumtulit, nequicquam ei Catholicarum partium oppoſito duce [1] Tillio: qui & ipſe [2] Magdeburgum interim aggreſſus ex anno 1630, ſummâ vi perrupit, incendítque Maii nono conſequentis anni 1631. At Lutherani principes apud [3] Lipſiam conventu habito, contra Imperatorem conſpirant; junctíſque cum Guſtavo viribus ſuis, bellum capeſſunt. Contra hos Tillius objicitur, qui Septembri menſe, adjuncto ſibi altero duce [4] Papenheimio, Lipſiam obſidet, ac deditionem cogit facere. Adſunt pòſt paullo fœderati principes, imprimíſque Sueciæ rex, cum duce Saxoniæ.

1 Le Comte de Tilly.
2 Magdebourg, ville d'Allemagne.
3 Lipſic, ville d'Allemagne.
4 Le Duc de Papenheim.

Pugna Lipſienſis. Fit ad Lipſiam acerrimum inter hos, & Tillianos prælium, cujus exitus Catholicæ parti funeſtus accidit. Victus Tillius fugâ ſe eripuit, amiſſis decem, ut plurimum, millibus. Lipſia Saxonis in ditionem recepta. Hæc victoria Sueciæ regi quod Germaniæ reliquum erat, nullo obſtante, patefecit. [5] Franconiam, captâ [6] Herbipoli, ſubegit omnem, tum [7] Moguntiam, aliáſque deinceps poſt alias provincias erumpentis flammæ, vel torrentis fluvii more, pervaſit: Saxone interim Boëmiam invadente, poſtquam caput ejus regni Pragam deditione cepit. Quidam è Germaniæ principibus, ut ingruentem ſibi tempeſtatem averterent, Ludovici Franciæ regis imploravêre fidem, quos ille armis ſuis, &

5 Franconie, Province d'Allemagne.
6 Virtzbourg.
7 Mayence.

auctoritate tutos ab injuriâ præſtitit: præſertim Trevirenſem Archiepiſcopum, quod anno 1632 ſequente perfectum eſt. A. 16[illegible] Chr. ad 1[illegible]

Hoc ipſo anno Sueciæ rex eundem victoriarum curſum ſine offenſione tenuit. atque Alſatiam, [1] Suęviam, & Bavariam pervagatus, pleraque oppida ſuæ poteſtatis fecit. Trajecto Danubio, Bavaros fudit cum duce Tillio: qui paullo poſt [2] Ingolſtadii deceſſit ex vulnere, grandi jam natu, & militari gloriâ præcellens, ſed religione & Catholicæ cultu pietatis illuſtrior. [3] Walſtinius exinde ſummæ rei Catholicæ præfectus contra Saxonem & Suecum, Pragam recuperat. Dehinc poſt multas velitationes, tandem ad Lutzenium, quod oppidum haud procul Lipſia diſtat, cum Sueciæ rege Valſtinius & Papenheimius biduo confligunt. Quo in prælio Sueciæ rex Guſtavus occubuit: nec longè poſtea Papenheimius Novembri id menſe geſtum eſt. Sueci, occiſo rege ſuo, nihilo ſegnius inſtauravêre bellum, quod ad hanc diem proſequuntur.

1 La Suaube.

2 Ingolſtad, ville d'Allemagne.

3 Le Duc de Valſtein.

Sueciæ regis poſtrema pugna & obitus.

Idem annus 1632 novum Poloniæ regem dedit Uladiſlaum: qui in locum Sigiſmundi patris ſolemnibus regni comitiis de more ſuffectus eſt Octobri menſe: cùm Aprilis ante nono & viceſimo die Sigiſmundus obiiſſet, regni quinto & quadrageſimo.

Memorabilis hic annus inſuper fuit Veſuvii montis incendio: quod Februario menſe repetitum, maximam latè vaſtitatem, Neapolitanis verò ingentem terrorem attulit; qui ſolemni ob indictâ ſupplicatione, per quam S. Januarii, patroni urbis, circumlatum caput eſt, impendentem cladem avertêre.

Veſuvii montis conflagratio.

INDICULUS AUCTORUM QUI IN POSTERIORE TOMO PRIMÆ PARTIS RATIONARII TEMPORUM citantur.

A

ABBO de Obſidione Lutetiæ.

Act. Acta Apoſtolorum.

Acta SS. Fauſt. & Jov. SS. Fauſtini, & Jovitæ.

Acta Charitonis.

Acta Paſſionis S. Cypriani.

Addit. ad Monſtrel. Additiones ad Monſtreletum.

Adel. Adelmus in Chronico.

Addo Viennenſis.

Æm. Paul. Æmilius.

Æneas Gazæus.

Æn. Sil. Æneas Silvius qui eſt Pius II.

Africanus.

Afr. exp. hiſtoria Africanæ expeditionis Caroli V.

Agath. Agathias.

Aimo. Aimoinus.

Alan. Carret. Alanus Carreterius.

Albert. Kyrant. Albertus Kyrantzius.

Alber. Albertus Argentinenſis.

Alb. Hiſt. Albigenſium Hiſtoria.

Alcuin. Alcuinus.

Alemannus Notis ad Procopium.

Alph. à Carth. Alphonſus à Carthagena Hiſpanus.

INDICULUS AUCTORUM.

Ambr. S. Ambroſius.

Amm. Ammianus.

Anaſt. Anaſtaſius Bibliothecarius.

Anim. ad Epiph. Animadverſiones Petavii ad Epiphanium.

Ann. Turc. Annales Turcici.

Ann. Pith. Annales à Pithœo editi

Anon. Cuſpin. Anonymus Cuſpiniani.

Anon. Anonymus Scriptor manu exaratus.

Anſel. in Append. Anſelmi Appendix ad Sigeb.

S. Anton. S. Antoninus.

Ant. Mon. Antiquitates Monaſteri S. Dionyſii.

Anton. Palm. Anton. Palmerius.

Ariminenſis Concilii Synodica.

Arno. Arnobius.

Atha. Athanaſius.

Auct. Afflig. Auctarium Affligemenſe.

Auct. Aquic. Auctarium Aquicinctinum.

Audo. S. Audoneus in vita S. Eligii.

Aug. Auguſtinus.

Aur. Vict. Aurelius Victor.

B

Baldericus in Chron. Cameracenſi.

Barl. Marinus Barletus in Hiſtoria Scandebergi.

Baron. Baronius.

Bart. Fac. Bartholomæus Facius.

Baſil. Baſilius.

Bayar. Hiſt. Bayardi Hiſtoria.

Beda.

Bellarm. Bellarminus.

Bella. Bellaius.

Bellefor. Belleforeſtius.

Bern. de Lutz. Bernardi de Lutzemburgo.

Bern. Guid. Bernardi Guidonis in vitis Pont.

S. Bernardi vita.

Bertol. Bertholdus.

Bibl. Patr. Bibliotheca Patrum.

Biſar. Biſarri. Hiſtor. Perſica necnon belli Cyprii.

Blond. Blondus.

Boëm. Hiſt. Boëmica Hiſtoria.

Bonf. Bonfinius de rebus Hungaricis.

Brevia. Franc. Breviar. Franc. Regum.

C

Cand. Candidus apud Photium.

A. 1589. Chr. ad 1610.

habuit. Eadem Societas à pleriſque regni civitatibus expetita, ſummâ regis humaniſſimi voluntate paſſim Scholas aperire cœpit.

Quarum optandarum populis exemplum ipſe rex dedit, qui ſuopte ſumptu [1] Flexiæ Andegavorum itidem Scolas Societati illi conſtituit; aſſignato ad eas [2] Vindocinenſium ducum palatio; in quo primùm ſatus ferebatur: decretóque, ut poſt mortem cor ibi ſuum conderetur. Quod quidem citius factum, quàm & regni, & Societatis interfuit, utrique doluerunt. Horret animus referre fortiſſimi clementiſſimíque poſt hoc conditum imperium regis acerbiſſimam necem: quem cùm omnes immortalem cuperent, Lutetiæ Pariſiorum unius deteſtandi ſicarii parricidium abſtulit Maii 14, anni 1610, poſtridie quàm incredibili apparatu Mariam conjugem apud S. Dionyſii oppidum, ut reginas mos eſt, ungendam coronamdámque curaverat. Ea Franciſci Medicæi magni [3] Etruriæ ducis erat filia, quæ anno 1600 initis cum Henrico nuptiis, Ludovicum ſalutarem Galliæ principem ſequente anno 1601 peperit, Septemb. 27.

[1] La Flexe, dans le Dioceze d'Angers.
[2] des Ducs de Vandoſme.
[3] Duc de Toſcane.

Dum Franciæ regnaret Henricus, quâ ſanctitate, quâ literis ornati inſigniter obierunt, Philippus Nerius Oratorii Romani inſtitutor, anno 1595, Martii 26; qui ab Gregorio XV, cum aliis 4, Iſidoro Hiſpano, Ignatio Societatis Jeſu conditore, Franciſco Xaverio Indorum Apoſtolo, & Tereſiâ, in Sanctorum numerum ritè eſt adſcriptus Martii 12, anni 1622. Franciſcus Toletus è Societate Jeſu Cardinalis, anno 1596. Cæſar Baronius Cardinalis, nobilis Annalium Eccleſiaſticarum ſcriptor, anno 1607; prid. Calend. Jul. Juſtus Lipſius anno 1606, Lovanii moritur Martii 23. Benedictus

Arias Montanus Hiſpalenſis: Abraamus Ortelius: Thomas Stapletonus, eodem tres, anno 1598. Ex hæreticis Theodorus Beza, 1605, Octobr. 25 ætatis 87. Joſephus Scaliger anno periit 1590 Januarii 20, ætatis 69.

A. 1610. Chr. ad 1632.

De iis, quæ Imperatoribus Rodulpho Matthiâ, & Ferdinando: Ludovico verò Franciæ rege, ſcitu digna contigerunt.

Ab anno 1610 ad 1632.

POST Henrici Magni deplorandum ſæculis omnibus necem, quietiores in Gallia res fuêre, quàm ſpes omnium tulerat, ſub Ludovico puero: cujus tutela cum regni procuratione matri extemplò permittitur. Initium tumultuandi fecêre anno 1614 principes aliquot; qui nimiam [1] Concini Florentini potentiam exoſam habebant.

CAP. XIV. Ex hiſt. Ludovici XIII. & annuis Comment. *Turba Gallicana.*

[1] Le Mareſchal d'Ancre.

Per hos tumultus Ludovicus nihilominus in [2] Aquitanos profectus eſt anno 1616, ut Annam Philippi II regis Catholici filiam, quam per legatum ſibi antè deſponderat, juſtum ad conjugium reciperet: eodémque tempore ſororem Elizabetham paribus auſpiciis cum Philippo tertii filio conjungendam reciperet. Sic potentiſſimi principes, ſummo Chriſtianæ rei commodo, pacis inter ſe fidem arctius hoc nuptiali commercio vinxerunt. Publicam hilaritatem ſequente anno germinavit domeſtica concordia: Henrico Condæo principe, ac fœderatis reliquis cum Ludovico reconciliatis. Verùm ſubitò, novis exortis ſuſpicionibus, Calendis ipſis Septembris anni 1616, Condæus in cuſtodiam mittitur.

[2] La Guyenne.

Principes, qui ſuperiore bello cum eo ſocie-

Novi tumultus.

A. 1610. Chr. ad 1632. — tatem fecerant, ab comitatu diſcedunt. His bellum auctoritate regis indicitur, quod anno inſequente 1617 terminatum eſt,* Concino regiis ab ſatellibus in ipſo aditu regiæ confoſſo, die Aprilis 24. quòd ab rege certis de cauſis comprehendi juſſus, armis ſe tentaſſet defendere. Ejus necem fœderatorum procerum cum rege pax, & publica tranquillitas excepit.

* Concini, ou le Maréchal d'Ancre.

Regina mater, dum turbæ illæ conquieſcerent, tantiſper in ſeceſſum rogata, ſe [1] Bleſas recepit. Quo ex tempore Ludovicus rex publicam rem ſuis auſpiciis cœpit gerere. Cujus tractandæ ut ab religione duceret initium, Septembri menſe lege publicâ decrevit; ut in *Benearnenſi provinciâ, quæ ad radices Pyrenæi ſita eſt, catholicus cultus ubique reſtitueretur; tùm ut hæretici erepta ante annos circiter 50 Eccleſiis bona redderent.

1 Blois.

* Le Bearn.

Juliacenſis obſidio

Extra Franciam hæc ferè memoriâ digna per eoſdem illos annos acciderunt. [2] Juliacum oppidum inferioris Germaniæ à Mauritio *Naſſovio Francicis auxiliis adjuto, ineunte Septembri anni 1610, in deditionem acceptum eſt: de cujus poſſeſſione principes aliquot inter ſe certabant; poſtquam Joannes * Guillelmus dux ſine prole mortuus eſt.

2 Juliers.

* Maurice de Naſſau Prince d'Orange.

* Guillaume Duc de Juliers.

Mauri ex Hiſpania pulſi.

Philippus Hiſpaniæ rex [3] Alarchiam arcem validiſſimam ad fretum [4] Gaditanum à Mauris extructam, corruptis pretio cuſtodibus, adeptus, Mauros omnes Hiſpaniâ juſſit excedere. Ad nongenta capitum millia exiiſſe dicuntur eodem illo Chriſti anno 1610, & aliquot deinde conſequentibus.

3 Alarache.

4 Détroit de Gibraltar.

Sigiſmundus Poloniæ rex [5] Smolenſkum Roxolaniæ, ſeu Moſcoviæ, munitiſſimum oppidum poſt biennii obſidionem capit anno 1611, Julio menſe. cujus filium Uladiſlaum [6] Moſchi

5 Smolenſko.

6 Les Moſcovites.

ducem eligunt : etſi poſtea, mutato conſilio, alterum optarunt ; ex quo atrox deinde bellum extitit. A.1610. Chr. ad 1632.

Carolus Sueciæ rex illatæ ab rege Dano mœrore cladis extinctus Novembri menſe anni 1611, Guſtavum filium regni ſucceſſorem nactus eſt ; nequicquam ad Sigiſmundum Poloniæ regem transferre cupientibus aliis. *Carolo Suecia rege mortuo ſuccedit Guſtavus.*

Ineunte verò 1612, Januarii 20, Rudolphus Imperator obiit ; anno ab exceſſu Maximiliani patris triceſimo ſexto. cui frater ejus Matthias eodem ſucceſſit anno. *Rudolphus obiit, Matthias ſuccedit.*

Veneti poſt hæc [1] Croatarum excurſionibus offenſi, Ferdinandum Archiducem Auſtriæ, Caroli Archiducis, qui Maximiliani II Imperatoris frater fuit, filium, armis agreſſi ſunt anno 1615. Quod bellum per mutua utrimque damna triennio geſtum, ineunte 1618 depoſitum eſt. 1 Les Croates.

Gravius inter Mantuanum, Sabaudúmque duces in eâdem Italiâ coortum eſt bellum anno 1613, ſuper [2] Monteferratenſi principatu ; cùm Franciſco Mantuano, ſine virili mortuo ſtirpe, Ferdinandus ei frater ex Cardinali ſuffectus eſſet. Qui Hiſpanorum tectus opibus, contra Carolum Philibertum Sabaudiæ ducem aliquos certavit annos ; compreſſis, ac reſumptis identidem armis. Quippe tertio pòſt anno, hoc eſt Chriſti 1615, pace compoſitâ ; inſequente, reditum eſt ad bellum. * Vercellæ porrò anno 1617, Julii 25, ab Mediolanenſi prorege captæ ſunt : & anno ferè vertente, Chriſtianiſſimi regis operâ reſtitutæ anno 1618, Junio menſe, atque ita bellandi finis eſt factus. *Bellum Sabaudiæ ducis cum Mantuano.* 2 Principauté de Montferrat. * Verſeilles, ville de Piedmont.

In [3] Daciâ Gabriel Bathorius à Bethleemo Gabore Turcarum auxiliis inſtructo profligatus miſerrimè periit. Gabor occupatam pro- 3 La Tranſſilvanie, dont Gabriel Bathori étoit pour lors Vaivode, ou Vice-Roy.

A. 1610. Chr. ad 1632. vinciam adverſus Imperatorem deinceps armis ac perfidiâ vindicavit.

Germanicum bellum in Boëmia. Longè omnium atrociſſimum in Germania bellum excitatum eſt anno 1618: quo Ferdinandus Archidux Auſtriæ, ac Boëmiæ rex, Hungariæ quoque regnum certis ab Imperatore Matthiâ conditionibus accepit. Tum verò [1] Pragæ defectionem ab eo fecerunt hæretici; [2] Turrenſi inſtigante comite. Qui occiſis magiſtratibus, & in ſua verba jurare coactis civibus, Boëmiam omnem, finitimáſque provincias ad arma concivit. Ad hunc ſeſe Erneſtus Mansfeldius nothus adjunxit.

1 Pragues.
2 Le Comte de Turry.

Moritur inter hæc Matthias anno 1619, Martii 20, ætatis anno vertente 62, imperii 6, menſibúſque 9: cui ſublectus Boëmiæ, Hungariæque rex Ferdinandus contra ſeditioſos bellum impigrè perſequitur, [3] Buquoio ac [4] Dampetrio ducibus fortiſſimis contra illos oppoſitis. At rebelles [5] Fridericum Palatinum Electorem, regis Angliæ generum, Boëmiæ regem conſtituunt: iſque anno eodem 1619, Novembri menſe, cum uxore, regni cupidâ feminâ Pragæ ſolemni ritu coronam recepit. Verùm haud ſanè diuturnam ſucceſſus tanti lætitiam habuit. Siquidem eo, qui ſecutus eſt, anno 1620, Novembris 8 die, ſub ipſius Pragæ mœnia, memorabili facto prælio, à Buquoio Imperatorii exercitus duce, & [6] Batavaro, Palatinus funditur; in fugámque conjectus, ac proſcriptus, ſequente anno transfugit ad Batavos: ubi privatus deinde, cum conjuge ac liberis, ætatem traduxit. Boëmia confeſtim cum cæteris provinciis ad fidem Imperatoris rediit, qui Catholicam ubique profeſſionem reſtituit; ac nominatim Societatis Jeſu Patres initio turbarum Pragâ pulſos, eòdem honorificentiſſimè reduxit. At-

3 Le Comte de Buquoy.
4 Le Comte de Dampierre.
5 Frederic Palatin du Rhin Electeur.
Palatinus Boëmia rex creatur.
6 Le Duc de Baviere.
Vincitur, & fugatur.

que huic ipſi Societati, immortali Ludovici regis in eam merito, Scholas aperire Lutetiæ conceſſum eſt eodem, quo Pragâ exulavit, anno 1618.

A. 1610. Chr. ad 1632.

Qui ſextus fuit ab condito apud eodem Lutetiam novo Clericorum cœtu ſub *Oratorii* nomine; quem ab Petro [1] Berullo Pariſienſi Preſbytero anno 1612 collectum, Paulus V, ſequente anno, Pontificio edicto ratum eſſe decrevit. Auctorem porro præclari hujus inſtituti, pari doctrinæ ac pietatis eminentem laude, Urbanus octavus in Eminentiſſimorum Cardinalium adſcripſit ordinem anno 1627. Qui biennio pòſt magnis cumulatus meritis, & eximiâ prole inclytus, vivere deſiit ſexto Nonas Octob. anno 1629, ætatis quinto & quinquageſimo.

1 Le Cardinal de Berulle.

Bellum in Tellinâ valle.

Per idem tempus, quo cum Palatino debellatum eſt: (is fuit annus 1620:) in [2] Tellina valle, quæ Rhætis, ſive Canis, quos Griſones vocant, contribuitur; civiles motus exarsêre. Catholici hæreticorum injuriis laceſſiti, occultis inter ſe conſiliis initis, Calvinianos omnes opprimunt; & ducis [3] Feriæ Mediolanenſis præfecti implorato præſidio, aliquot illi opportunis in locis imponendarum arcium poteſtatem faciunt. Ad hæc Rhæticum nomen omne commotum, cúmque iis Veneti, qui hæc Italiæ clauſtra perpetua poſſeſſione teneri ab Hiſpanis haudquaquam è re eſſe ſuâ crederent. Utriſque auxilium à ſe poſtulantibus Ludovicus Franciæ Rex non defuit, ac primùm anno 1620 per legatos obtinuit ab Hiſpaniæ rege, ut ſe integrum reſtituturum omnia promitteret, dum Catholicis conſuleretur. Quâ ab Chriſtianiſſimo rege cautione probatâ, cùm res nihilominus exitu careret, ad arma deducitur. Ea porro vario ſucceſſu, ad annos aliquot, Hiſpanos ac Fran-

2 La Valteline.

3 Le Duc de Feria.

A. 1610. Chr. ad 1632.

Civile bellum in Galliis.

cos, amborúmque fœderatos, exercuerunt.

Interim civile per Gallias repetitum eſt bellum; conſpirantibus adverſus [1] Luinium, cujus ad invidiam uſque potentia creverat, proceribus quibuſdam, quos clandeſtina ex oppido Bleſenſi Reginæ matris fuga, & in arcem [2] Andegavenſem tranſitus, ad res novas tentandas impulerat.

Quo in bello Henrici Condæi, qui anno 1619, Octobri menſe, cuſtodiâ dimiſſus erat, fideli uſus operâ conſilióque Ludovicus, brevi otium Francis ac quietem reddidit: uno ad [3] Pontem Cæſaris conflictu cæſis adverſariorum copiis. Quæ victoria Reginam matrem, ac cæteros earundem partium, cum Rege conciliavit anno 1620.

Expeditio Benearnica.

Secuta eſt anno eodem expeditio [4] Benearnica; quæ incredibili celeritate confecta, voto omni potiorem attulit fructum. Quippe territis repentino adventu perduellibus, prona illic ad obſequium Rex invenit omnia.

Igitur ſacris ædibus, boniſque Catholicorum in poteſtatem traditis, totum illum Pyrenæis ſubjectum collibus tractum, cujus ab reliquo regno ſeparatum jus erat, eidem deinceps contributum eſſe decreto ſuo ſtatuit: quod anno denique 1624 ſancitum eſt. At triennio ante, Chriſti 1621, quamplurima [5] Santonum, ac [*] Novempopuloniæ, vicinarúmque provinciarum oppida, quæ ad 60 numerantur, vi, aut terrore, maximâ cum perduellium ſtrage ſubacta ſunt. Paululum ad [6] Montem Albanum victoriarum curſus inſtitit: quam urbem alienâ anni tempeſtate rex aggreſſus, oppugnare deſiit, multis ex primâ nobilitate inſuper amiſſis, ipſóque, quod luctuoſiſſimum accidit, Henrico duce [7] Meduano, Aquitaniæ Præfecto. Nec

Montis Albani obſidio.

1 Le Connêtable de Luines.
2 Angers.
3 Le Pont de Cé.
4 Bearn.
5 La Xaintonge.
* Le Poitou.
6 Montauban.
7 Henri Duc de Mayenne, Gouverneur de Guyenne.

longo pòſt tempore Luinius [1] Magiſter utriuſque militiæ ex morbo deceſſit, Decemb. 15 anni 1621. Qui idem annus Paulo V ſummo Pontifici poſtremus fuit. Nam exceſſit Januarii 28 die, ætatis 69, Pontificatus decimo-ſexto. Inſequenti menſe, ejúſque nono die, [2] Alexander Ludoviſius Bononienſis eligitur; qui Gregorius XV appellari voluit. Atque hic biennio menſibúſque circiter 5 tranſactis, anno 1623, Julii 8, locum dedit Maphæo Barberino, qui ſub Urbani VIII nomine, ex a. d. 7. Eid. Aug. anni ejuſdem 1623 ad hoc tempus Eccleſiæ præſidet; eámque dignis tanto principatu virtutibus, cum excellenti conjunctis ſcientiâ, illuſtriorem hactenus facit.

A. 1610. Chr. ad 1632.

1 Le Connêtable de Luines.

2 Alexandre Ludoviſe de Boulogne.

Pauli quinti obitum tertio pòſt menſe conſecuta mors eſt Philippi III Hiſpaniæ regis, quæ prid. Cal. Apr. an. 1621 incidit, ætatis 43, regni 23, Septembri verò menſe, 15 Cal. Octob. Robertus Bellarminus è Societate Jeſu S. R. E. Cardinalis, in cælum evolavit, quò illum eadem, quæ ad purpuram extulerat, ſingularis doctrinæ comes vitæ integritas evexit.

Sub idem tempus, & [3] Bredam oppidum Brabantiæ Spinola Hiſpanici dux exercitus obſedit; & in Aquitania, Narbonenſique provinciâ, [4] Rohannius & Subizius, hæretici fratres, contra Ludovicum regem inſtauravêre bellum. Breda anno 1624 Auguſto menſe circumſideri cœpta, Junio 13, ſequentis anni, commeatus inopiâ deditionem fecit. Cum rebellibus Francis terrâ, maríque certatum eſt; & iidem utrobique victi; hoc verò poſteriore, quo dux erat Guiſius, [5] Rupellanorum prædonum claſſe domita, [6] Rea inſula Ludovici regis in poteſtatem redacta.

Bredana obſidio.

3 Breda.

4 Les Ducs de Rohan & de Soubiſe.

5 La Rochelle.

6 L'Iſle de Ré.

Quæ dum in Gallia geruntur, in Italiâ contra

Bellum Genuenſe.

A. 1610. Chr. ad 1632.

1 Gennes.
2 Le Connêtable de Leſdiguieres.
Manſfeldius.
3 Le Comte de Tilly.

[1] Genuenſes & Hiſpanos; quorum in clientelâ iſti ſunt, Francorum exercitus, duce [2] Ledi-guierio Magiſtro equitum, pro Sabaudiæ Principe pugnabat. Germaniam verò crebris excurſionibus ac latrociniis infeſtam habebat Mansfeldius, tumultuariâ prædonum collectâ manu: qui ab [3] Tillio fortiſſimo Imperatore profligatus, ad Gaborem Tranſſilvanum profugit: indéque ad Venetos contendens, incredibili Catholicarum commodo partium, & gaudio, periit anno 1626.

Reâ inſula Anglis erepta.
4 Le Duc de Bouquingam
5 Le Comte de Toïras.
6 Le Cardinal de Richelieu.
7 Le Maréchal de Schomberg.

Rupellani juratæ paullo antè fidei, & eodem illo anno acceptæ pacis immemores, clam adverſus Regem Anglos evocant. Qui anno 1627, cum claſſe centum & viginti navium ad Ream inſulam appulſi, [4] duce Buckingamo, univerſam occupant, præter arcem; [5] cui Toiraſius præerat, ſtrenuus vir, ac rei militaris apprimè callens. Hic recentibus licèt, nec dum abſolutis operibus, acres & continuos hoſtium eluſit impetus, donec laborantibus jam omnium rerum inopiâ, feſſiſque ſubvenit Ludovici regis induſtria. Hic enim [6] Ricolocio Cardinali, viro omni laude florenti, adjutore uſus & adminiſtro, [7] Schombergium ducem inclytum, cum militum haud ſanè magno numero, ad obſeſſorum ſubſidium tranſmiſit. Qui, adjuncto ſibi Toiraſio, cæſos fugatóſque totâ Inſulâ proturbavit Anglos.

Rupellana obſidio.
8 La Rochelle.

Nihil tot bellis, & victoriis actum videbatur, quandiu contemptrix illa regûm, & dominatus omnis impatiens, [8] Rupella, velut in medio regno, regnum aliud erigeret. Quæ urbs ad æſtuaria Oceani ſita, cùm loci natura, tum manu & arte munita ſic erat, vulgò ut inexpugnabilis haberetur. Hanc ingenii animo, & ſpe, quam de Numinis ope tot rebus experta

certiſſimam ſumpſerat, Ludovicus aggreditur anno 1627; & eodem conſiliorum participe Ricolocio Cardinali, operibus ac munitionibus, intérque cætera ſtupendis per Oceanum actis * molibus, interclusam ita anno toto tenuit, ut fame enecti cives, extremáque perpeſſi omnia, regi ſeſe permiſerint. Ergo illa, disjectis in planum mœnibus, penè in pagi redacta ſpeciem, terrori & exemplo reliquis fuit; ut invicti fidem Principis, & clementiam potiùs, quàm arma experiri cuperent. Capta eſt Rupella ſœculi hujus anno octavo & viceſimo, Octobr. 30. Exinde populatim rebelles ad officium rediêre. neque quicquam inſequens annus in Galliis hoſtile reliquum vidit.

A.1610. Cal. ad 1631.

* La celebre Digue de la Rochelle.

Occupato circùm Rupellam & Anglos Ludovico rege, Sabaudiæ dux contra Mantuanum, quo cum de Montis-ferrati poſſeſſione vetus habebat certamen, Hiſpanorum arma concitarat. Ac jam & nonnullæ captæ erant urbes; & [1] Caſale (Oppidum id eſt, ut minimè antiquum, ſic provinciæ illius, &, ut fama eſt, totius Italiæ munitiſſimum) [2] Collaltus obſederat. Ludovicus pacatis in Aquitaniâ rebus, victorem eò per Alpes egit exercitum, perruptíſque montium clauſtris, quæ & natura, locorum aſperitate, & firmiſſimis præſidiis, hoſtis, invia fecerat, [3] Seguſionem ſubalpinam urbem primo impetu devicit Martii 23 anni 1629, Hiſpani ab Caſali digreſſi, liberum militari ſupplemento, & commeatibus intra oppidum importandis iter noſtris reliquêre. Poſt Francorum abitum, confeſtim ad intermiſſum obſidium rediêre, majori, quàm priùs, apparatu. Nam eodem tempore Collaltus Imperatorii dux exercitus. Mantuanum agrum pervaſtabat; & Hiſpanis præfectus ab Catholico rege Spinola, vir egregiâ militiæ fa-

Caſalis obſidio.

1 Caſal.

2 Collalte.

3 Le Pas de Suze.

huic Imperatorio decreto firmata Mantuæ ac Montisferrati poſſeſſio, die Julii ſecundo. Ita pacatis omnibus, priſtinum Italiæ otium ac tranquillitas rediit.

A. 1610. Chr. ad 1632.

Pacem Italicam Francici ac Germanici tumultus exceperunt. In Galliis Regina mater in Ricolocium Cardinalem collectâ ſimultate, palam ei renuntiavit amicitiam; neque ut illum in gratiam reciperet, ullis ejus, vel ipſius etiam Ludovici regis filii precibus exorari potuit. Matris exemplum brevi pòſt [1] Gaſto ſecutus eſt Regis frater, atque in Aurelianos, quæ civitas ditionis illius erat, alienato ab eodem Cardinali animo, deceſſit. Mox [2] Compendium Rex, cum omni comitatu; eǫdémque Mater Regina proficiſcuntur. Quâ ibidem relictâ, cùm ſubinde Rex abiiſſet, ea clam ex oppido evaſit in Flandriam Julii 19 die. Aurelianenſium Dux jam ex Martio menſe Aurelianis in Burgundiam digreſſus, inde Regem inſequentem fugiens, in Lotharingiam; ac poſtremò in Flandriam & ipſe conceſſit.

Regina matris, ac fratris regis offenſio.

1 Gaſton de France.

2 Compiegne, Vil e du Gouvernement de l'Iſle de France.

Tùm tumultuariâ collecta manu, in Franciam erumpens, Narbonenſem Galliam anno inſequente petiit, quam [4] *Occitaniam* vulgò nominant. Præerat huic provinciæ [3] Montemorencius dux; qui ad illum Julio menſe deficiens, magnum ſecum virium, & animorum incrementum attulit: ut jam ſubeuntem, Schombergio duce, Regis exercitum ſuſtinere, & cum eo congredi auderet. Ergo Calendis ipſis Septembribus anni 1632 perbrevi, ſed cruento prælio concurritur [5] ad Caſtelnaudarium, quo victi rebelles, & haud paucipri marii viri cecidêre. Montemorencius aliquot acceptis vulneribus, in poteſtatem venit hoſtium, ac Toloſam perductus, capitali in eum ab Senatu dictâ ſententiâ, ferro

Civile bellum in quo Regis victus eſt frater.

3 Le Languedoc.

4 Le Duc de Montmorency.

5 Caſtelnaudari.

A 1610. Chr. ad 1632.

cervicem ſubdidit tertio Calendas Novembres. Quem ille ſupremum caſum non ſolùm conſtanti, ſed etiam piè religioſéque, ut Chriſtianum decebat, parato animo ſuſcepit.

Germanici motus, & Sueciæ regis expeditio.

In Germania Guſtavus Sueciæ rex; qui ex anno 1630 ſuis progreſſus finibus, Imperatoris copias ex Pomerania aliíſque finitimis provinciis ejecerat, ſequente 1631 in interiora promovit, & innumeris expugnatis oppidis, latè terrorem circuntulit, nequicquam ei Catholicarum partium oppoſito, duce [1] Tillio: qui & ipſe [2] Magdeburgum interim aggreſſus ex anno 1630, ſummâ vi perrupit, incendítque Maii nono conſequentis anni 1631. At Lutherani principes apud [3] Lipſiam conventu habito, contra Imperatorem conſpirant; junctíſque cum Guſtavo viribus ſuis, bellum capeſſunt. Contra hos Tillius objicitur, qui Septembri menſe, adjuncto ſibi altero duce [4] Papenheimio, Lipſiam obſidet, ac deditionem cogit facere. Adſunt pòſt paullo fœderati principes, imprimíſque Sueciæ rex, cum duce Saxoniæ.

1 Le Comte de Tilly.
2 Magdebourg, ville d'Allemagne.
3 Lipſic, ville d'Allemagne.
4 Le Duc de Papenheim.

Pugna Lipſienſis.

Fit ad Lipſiam acerrimum inter hos, & Tillianos prælium, cujus exitus Catholicæ parti funeſtus accidit. Victus Tillius fugâ ſe eripuit, amiſſis decem, ut plurimum, millibus. Lipſia Saxonis in ditionem recepta. Hæc victoria Sueciæ regi quod Germaniæ reliquum erat, nullo obſtante, patefecit. [5] Franconiam, captâ [6] Herbipoli, ſubegit omnem, tum [7] Moguntiam, aliáſque deinceps poſt alias provincias erumpentis flammæ, vel terrentis fluvii more, pervaſit: Saxone interim Boëmiam invadente, poſtquam caput ejus regni Pragam deditione cepit. Quidam è Germaniæ principibus, ut ingruentem ſibi tempeſtatem averterent, Ludovici Franciæ regis imploravêre fidem, quos ille armis ſuis, &

5 Franconie, Province d'Allemagne.
6 Virtzbourg.
7 Mayence.

auctoritate tutos ab injuriâ præſtitit: præſertim Trevirenſem Archiepiſcopum, quod anno 1632 ſequente perfectum eſt. A. 16.. Chr. ad 1...

Hoc ipſo anno Sueciæ rex eundem victoriarum curſum ſine offenſione tenuit. atque Alſatiam, [1] Suęviam, & Bavariam pervagatus, pleraque oppida ſuæ poteſtatis fecit. Trajecto Danubio, Bavaros fudit cum duce Tillio: qui paullo poſt [2] Ingolſtadii deceſſit ex vulnere, grandi jam natu, & militari gloriâ præcellens, ſed religione & Catholicæ cultu pietatis illuſtrior. [3] Walſtinius exinde ſummæ rei Catholicæ præfectus contra Saxonem & Suecum, Pragam recuperat. Dehinc poſt multas velitationes, tandem ad Lutzenium, quod oppidum haud procul Lipſia diſtat, cum Sueciæ rege Valſtinius & Papenheimius biduo confligunt. Quo in prælio Sueciæ rex Guſtavus occubuit: nec longè poſtea Papenheimius Novembri id menſe geſtum eſt. Sueci, occiſo rege ſuo, nihilo ſegnius inſtauravêre bellum, quod ad hanc diem proſequuntur.

1 La Suaube.

2 Ingolſtad, ville d'Allemagne.

3 Le Duc de Valſtein.

Sueciæ regis poſtrema pugna & obitus.

Idem annus 1632 novum Poloniæ regem dedit Uladiſlaum: qui in locum Sigiſmundi patris ſolemnibus regni comitiis de more ſuffectus eſt Octobri menſe: cùm Aprilis ante nono & viceſimo die Sigiſmundus obiiſſet, regni quinto & quadrageſimo.

Memorabilis hic annus inſuper fuit Veſuvii montis incendio: quod Februario menſe repetitum, maximam latè vaſtitatem, Neapolitanis verò ingentem terrorem attulit; qui ſolemni ob indictâ ſupplicatione, per quam S. Januarii, patroni urbis, circumlatum caput eſt, impendentem cladem avertêre.

Veſuvii montis conflagratio.

INDICULUS
AUCTORUM
QUI
IN POSTERIORE TOMO
PRIMÆ PARTIS
RATIONARII TEMPORUM
citantur.

A

ABBO de Obſidione Lutetiæ.

Act. Acta Apoſtolorum.

Acta SS. Fauſt. & Jov. SS. Fauſtini, & Jovitæ.

Acta Charitonis.

Acta Paſſionis S. Cypriani.

Addit. ad Monſtrel. Additiones ad Monſtreletum.

Adel. Adelmus in Chronico.

Addo Viennenſis.

Æm. Paul. Æmilius.

Æneas Gazæus.

Æn. Sil. Æneas Silvius qui eſt Pius II.

Africanus.

Afr. exp. hiſtoria Africanæ expeditionis Caroli V.

Agath. Agathias.

Aimo. Aimoinus.

Alan. Carret. Alanus Carreterius.

Albert. Kyrant. Albertus Kyrantzius.

Alber. Albertus Argentinenſis.

Alb. Hiſt. Albigenſium Hiſtoria.

Alcuin. Alcuinus.

Alemannus Notis ad Procopium.

Alph. à Carth. Alphonſus à Carthagena Hiſpanus.

INDICULUS AUCTORUM.

Ambr. S. Ambroſius.
Amm. Ammianus.
Anaſt. Anaſtaſius Bibliothecarius.
Anim. ad Epiph. Animadverſiones Petavii ad Epiphanium.
Ann. Turc. Annales Turcici.
Ann. Pith. Annales à Pithœo editi
Anon. Cuſpin. Anonymus Cuſpiniani.
Anon. Anonymus Scriptor manu exaratus.
Anſel. in Append. Anſelmi Appendix ad Sigeb.
S. Anton. S. Antoninus.
Ant. Mon. Antiquitates Monaſteri S. Dionyſii.
Anton. Palm. Anton. Palmerius.
Ariminenſis Concilii Synodica.
Arno. Arnobius.
Atha. Athanaſius.
Auct. Afflig. Auctarium Affligemenſe.
Auct. Aquic. Auctarium Aquicinctinum.
Audo. S. Audoneus in vita S. Eligii.
Aug. Auguſtinus.
Aur. Vict. Aurelius Victor.

B

Baldericus in Chron. Cameracenſi.
Barl. Marinus Barletus in Hiſtoria Scandebergi.
Baron. Baronius.
Bart. Fac. Bartholomæus Facius.
Baſil. Baſilius.
Bayar. Hiſt. Bayardi Hiſtoria.
Beda.
Bellarm. Bellarminus.
Bella. Bellaius.
Bellefor. Belleforeſtius.
Bern. de Lutz. Bernardi de Lutzemburgo.
Bern. Guid. Bernardi Guidonis in vitis Pont.
S. Bernardi vita.
Bertol. Bertholdus.
Bibl. Patr. Bibliotheca Patrum.
Biſar. Biſarri. Hiſtor. Perſica necnon belli Cyprii.
Blond. Blondus.
Boëm. Hiſt. Boëmica Hiſtoria.
Bonf. Bonfinius de rebus Hungaricis.
Brevia. Franc. Breviar. Franc. Regum.

C

Cand. Candidus apud Photium.

Capit. Capitolinus.
Cap. Car. Capitula Caroli Calvi.
Caro. Caroli Magni vita.
Caſſ. Caſſianus.
Caſſiod. Caſſiodorus.
Cedr. Cedrenus.
Cenſ. Cenſorinus.
Chal. Chalcondylas.
Chron. Alex. Chronicon Alexandrinum, idem cum Faſtis Siculis.
Chron. Aquit. Chronicon Aquitanum.
Chronicon. Beſuenſe.
Chron. Camer. Chronicon Cameracenſe.
Chron. Caſin. Chron. Caſinenſe.
Chron. Citiz. Chronic. Citizenſe.
Chron. Colmar. Chronicon Colmarienſe.
Chronicon Fuldenſe.
Chron. Germ. Chronicon Germaniæ.
Chron. Spanhem. Chronicon Spanhemenſe.
Chryſ. vel Chriſ. Chryſoſtomus.
Cirthenſis Concil. Acta.
Claud. Claudianus.
Clem. Alex. Clemens Alexandrinus.
Cochl. Cochleus.
Cod. Naz. Codex Nazarianus.
Cod. Theod. Codex Theodoſii.
Collat. Carth. Collatio Carthaginenſis.
Collect. Anaſt. Collectanea Anaſtaſii.
Comm. Comminus.
Concil. Baſil. Concil. Baſileenſe.
Conc. Chalc. Concilium Chalcedonenſe.
Conc. Carth. Concil. Carthaginenſe.
Conc. Conſt. Concilium Conſtantienſe.
Concil. Gallic. Concilia Gallicanæ Eccleſiæ.
Concilium ſub Menna.
Conr. Vec. Conradus Vecerus in Henrico VII.
Conſt. Conſtantinus in vita S. Germani Antiſſiodorenſis.
Conſt. Man. Conſtantinus Manaſſes.
Crantz. vide Alber.
Curop. Curopalates.
Cuſpin. Cuſpinianus.
Cypr. Cyprianus.
Cyr. Cyrillus.

D

Dekerius.
Dith. Dithmarus.
Dio hiſtoricus.
Dionyſius Exiguus.
Dodech. Dodechimus.
Dudo.

AUCTORUM.

E

Edinerus in vita S. Anſelmi.
Eginhar. Eginhartus in vita Caroli.
Egnat. Egnatius.
Ennod. Ennodius.
Eph. Syn. Epheſ. Synodus.
Epiph. Epiphanius.
Evag. Evagrius.
Eugip. Eugipius in S. Severini.
Eunap. Eunapius.
Euſeb. Euſebius.
Euſt. Euſtathius in vita S. Eutychii vita.
Eutrop. Eutropius.
Exilii S. Martini Papa hiſtoria.

F

Fac. Facius.
Facun. Herm. Facundus Hermianenſis.
Faſti Siculi.
Fauſtus Regienſis.
Fazel. Fazellus in Sicilia.
Felix Papa.
Feron. Feronius.
Fland. hiſt. Flandrenſis hiſtoria.
Flor. Chron. Floriacenſis Chronici fragmentum.
Flodoar. Flodoardus in hiſtoria Remenſi. Item ejuſdem Chronicon.
Fragm. Hiſt. Franc. Fragmenta Hiſtoriæ Franc. à Roberto ad Philippum.
Franc. Tar. Franciſcus Taraſa.
Fredeg. Fredegarius in appendice ad Gregor. Turonenſem.
Froſſar. Froſſardus.
Fulg. vita Fulgentii.

G

Gag. Gaguinus.
Gaza de menſibus.
Gelaſ. Gelaſius Papa.
Genebr. Genebardus.
Gennad. Gennadius.
S. Genovefæ vita.
Gerbertus.
Geſt. Francor. Geſta Francorum epitomata.
Geſta Pontificum Aquitanorum à Boſqueto edita.
Geſta Northmannorum.
Gildas.
Gil. Gillius.
Gla. Glaber Rodolphus.
Glyc. Glycas.
Gotf. Gotfridus Viterbienſis.
Greg. Naz. Gregorius Nazianzenus.
Gregorius Papa.
Gregor. Turon. Grego-

gorius Turonenſis.
Gregorius ſeptimus.
Gubertus Nangentinus.
Guic. Guicciardinus.

H

Haillanus.
Helgal. Helgaldus in vita Roberti regis.
Herm. Hermannus.
Herod. Herodianus.
Hieron. Hieronymus.
Hincm. Hincmarus.
Hippolytus Portuenſis.
Hippolytus Thebanus.
Hilar. vita S. Hilarii Arelatenſis.
Hilar. Hilarius Pictavenſis.
Hiſt. obſ. Melit. Hiſtoria obſidionis Melitenſis.
Hiſt. Ind. Hiſtoria Indica.
Hiſtor. Joan. Hiſtoria Joanna Aurelianenſis puella.
Hiſt. Rom. Pont. Hiſtoria Romanorum Pontificum à Boſquio edita.
Hormiſ. ep. Hormiſda Papa epiſtola.
S. Hugonis Gratianopolitani vita.

I

Jalig. Jalignius.
Idat. Idatius.
Inſcript. Inſcriptiones Gruteri.
Joannes Aſſer.
Joan. Biclar. Joannes Biclarienſis.
Joan. Diac. Joannes Diaconus.
Joan. Villa. Joannes Villanus italicus ſcriptor.
Join. Joinvillai Hiſtoria S. Ludovici.
Jornan. Jornandes de rebus Gothicis, & de regnorum ſucceſſionibus.
Joſe. Joſephus.
Jov. Paulus Jovius.
Jovian. Jovianus Pontanus.
Iren. Ireneus.
Iſid. Chron. Iſidori Chronicon.
Julian. Julianus.
Ivon. Chronic. Ivonis Chronicon.

L

Lamb. Scaph. Lambertus Scaphnaburgenſis.
Lamp. Lampridius.
Lang. Langius.
Later Syno. Lateranenſis Synodus ſub Martino.
Lat. Pac. Latinus Pacat.
S. Leo.
Leo Oſt. Leo Oſtienſis.

Leodeg. Vita S. Leodegarii.
Leontius de Sectis.
Leporius.
Leuncl. Leunclavius.
Liber. vel Lib. Liberatus Diaconus.
Luc. Lucas Evangeliſta.
Lucianus.
Luciani Preſbyteri epiſtola.
Lucif. Lucifer Galaritanus.
Lud. vit. vel Ann. Ludovici Pii vita, vel Annales.
Lud. XIII. hiſt. Ludovici XIII. hiſtoria.
Luith. Luithprandus.

M

Malmeſb. Malmeſburienſ.
Mamertinus.
Marc. vel Marcell. Marcellini Chronic.
Marc. Marcus Evangeliſta.
Maria. Mariana.
Maria. Marianus Scotus.
Martyrol. Rom. Martyrologium Romanum.
Maſſon. Papyrius Maſſonus.
Matth. Matthæus Evangeliſta.
Matth. Matthæus hiſtoricus Gallicanus.
Matth. Palm. Matthæus Palmerius.
Mat. Vill. Matthæus Villanus.
Mat. Par. Matth. Pariſ.
Meſſing. Meſſinghamus in Sanctis Hiberniæ.
Metaph Metaphraſtes.
Meyer. Meyerus.
Miſcel. Hiſt. Hiſtor. Miſcella Pauli Diaconi.
Mon. Pad. Monachus Paduanus in hiſtoria Germanica.
Monſtrel Monſtreletus.

N

Nan. Nangis.
Naucl. Nauclerus.
Nazarius.
Naz. Nazianzenus Gregorius.
Neubr. Neubrigenſis.
Niceph. Brev. Niceph. Breviarium.
Niceph. Chron. Nicephori Chronicon.
Niceph. Greg. Nicephorus Gregoras.
Niceph. Nicephorus hiſtorius.
Nicetas in vita S. Ignatii.
Nic. Chon. Nicetas Choniates.
Nicol. Gil. Nicolaus

Gillius.
Not. ad Jul. Nota Petavii ad Julianum.
Nithardus.
Nov. Maj. Novella Majoriani.
Novell. Valent. Novella Valentiniani.
Nyſſ. Gregorius Nyſſenus.

O

Odo Cluniacenſis.
Odor. Odoranus.
Oliv. Olivarius Marchius.
Olymp. Olympiodorus apud Photium.
Onuf. Onufrius.
Optatus.
Order. Utic. Ordericus Uticenſis.
Origenes.
Orig. Mon. Origenes Monaſterii S. Dionyſii.
Oroſ. Oroſius.
Oſor. Oſorius de geſtis Emmanuelis.
Otho à S. Blaſio.
Otho Friſingenſis.

P

Pach. Pachymeris fragmenta edita à Petavio cum Nicephori Breviario.
Pallad. Lauſ. Palladii Lauſiaca, vel in vita Chryſoſtomi.
Palm. Palmerius.
Pandul. Collen. Pandulphus Collentius.
Paneg. Conſtan. & Maxim. Panegyricus Conſtantino & Maximiano dictus.
Panegyricus Conſtantino dictus.
Paradinus.
Paul. Diac. Paulus Diaconus.
Paul. Æm. Paulus Æmilius.
Paul. Jov. Paulus Jovius.
Paul. Paulinus in vita S. Ambroſii.
Pauli. Paulinus Nolanus.
Perron. Perronius.
Petr. Clun. Petrus Cluniacenſis.
Phil. Clu. Philippus Cluverius.
Philo.
Philoſtr. Philoſtratus.
Phot. Photius.
Pius II. Papa.
Plat. Platina.
Pleix. Pleixius.
Plin. Plinius.
Plin. Jun. Plinius Junior.
Plut. Plutarchus.
Polyd. Polydorus Virgilius de Inventoribus

rerum, & de Anglicana hiſtoria.
Porphyrius.
S. Porphyri Vita.
Poſſid. Poſſidius in vita S. Auguſtini.
Priſcus.
Proc. vel Procop. Procopius.
Proſp. Proſper.
Prud. Prudentius.
Ptol. Ptolemaus.

Q

Quadr. Hiſt. Quadripartita. Hiſtoria S. Thomæ Cantuarienſis.
Quinta Synodus.

R

Raderus.
Radevic. Radevicus de geſtis Friderici.
Reg. Regino.
Reg. ſupp. Reginonis ſupplementum.
Ribad. Ribadeneira.
Rigor. Rigordus.
Rob. Robertus de monte.
Roder. Sant. Rodericus Santius.
Roder. Tolet. Rodericus Toletanus.
Rog. Rogerus de Hovéden in Annalibus Angliæ.
Romani Concilii Synodalis.
Rub. Rubeus in hiſtoria Ravennat.
Ruff. Ruffinus.

S

Sab. Sabellicus.
Sanſoninus.
Sanu. Sanutus.
Scal. Scaliger.
Schiſ. Angl. Schiſmatis Anglicana hiſtoria.
Sen. Seneca.
Sev Sulp. vel Sulp. Severus Sulpicius.
Sidon. Sidonius.
Sig. Sigonius.
Sig. vel Sigeb. Sigebertus.
Simoc. Simocatta.
Simpl. Simplicii Papæ epiſtola.
Sirm. Sirmondus.
Socra. Socrates.
Soc. Jeſu. Hiſtoria Societatis Jeſu.
Sozom. Sozomenus.
Spart. Spartianus.
SpenheimenſeChronicon.
S. Steph. Hungari vita.
Spond. Chron. Spondani Chronicon.
Strabo.
Suet. Suetonius.
Suffr. Suffridius in Germanica hiſtoria.
Suger. Sugerius.
Suid. Suidas.
Suppl. Chalc. Supplementum Chalcondylæ.

Sur. Surius.
S. Sym. vita. S. Symeonis Stylitæ vita.
Syn. Syneſius.
Syn. 7. Synodus Septima.
T
Tac. Tacitus.
Tert. Tertullianus.
Theg. Theganus, in vita Ludovici Pii.
Them. Themiſtius.
Theob. Theobaldus in vita S. Guillelmi.
Theod. Theodoretus.
Theod. Lect. Theodorus Lector.
Theoph. Theophanes.
Theoph. Simoc. Theophylactus Simocatta in hiſtoria Mauricii.
Tim. Epiſtola Pauli ad Timotheum.
Til. Tilius.
Trebell. Trebellius.
Trith. Trithemius in Chronico Hirſagienſi.
Turſel. Turſelinus in hiſtoria S. Xaverii.
V
Vvarnef. Paulus Vvarnefridus.
Vaſ. Vaſæus in Chronico Hiſpano.
Vel. Velleius Paterculus.
Velleius alter in Appendice ad Gaguinum.
Veſmon. Veſmonaſterienſis.
Vict. Tun. Victor Tunnunenſis.
Vict. Victor.
Vict. Utic. Victor Uticenſis.
Vigner. Vignerius.
Villa. Villanus.
Vinc. Bellov. Vincentius Bellovacenſis.
Vincen. Lirin. Vincentius Lirinenſis.
Vit. Pat. vel PP. Vita Patrum.
Volat. Volaterranus.
Volcat. Volcatius.
Vopiſc. Vopiſcus.
Urſp. Urſpergenſis Abbas.
Uſu. Uſuardus.
Vuillel. Gemmet. Vuillelmus Gemmeticenſis in hiſtoria Northmannorum.
Vvill. Nang. Vvillelmus Nangis.
Vvil. Tyr. Vvillelmus Tyrius.
Vvitich. Vvitichindus.
X
Xiph. Xiphilinus.
Z
Zon. Zonaras.
Zoſ. Zoſimi Papæ epiſtola.
Zoſ. Zoſimus hiſtoricus.

FINIS.

INDEX
RERUM MEMORABILIUM
quæ in prima parte Rationarii continentur.

AARON Pontifex inſtituitur. 16. moritur. ibid.
Abaris. 116
Abas Lyncei filius. 32
Abbatiæ à ſæcularibus poſſeſſæ magno eorum damno. 469
S. Abbo Floriacenſis. 497
Abdias Propheta. 67
Abdirama Rex Sarracenorum. 446
Abdolominus Tyri Rex. 143
Abel à fratre cæſus. 4
Abiam Rex Juda. 60
Abibalus. 72
Abimelech filius Gedeonis tyrannidem occupat. 20
Abiron. 16
Aborigines. 49
Abrahami hiſtoria, 6. 8. & ſeq.
Abſalom. 24. 25
Abydum expugnat Philippus. 187
Abyſſus quid apud Moſem ſignificet. 2
Acacius Conſtantinopolitanus, 356 perfidus & hæreticus, ob id damnatus. 370. moritur. 371 de ejus eradendo nomine certatum ibid. tandem deletum. 385. 386
Acarnanes victi. 187
Acaſtus. 27
Accius poëta. 206
Acephalorum origo. 371
Acepſimas martyr. 301
Achab Rex Judæ. 62. 63. 72
Achæi ubi habitarunt. 52. 53 de eorum republica 167. & ſeq. bella. 171
Achæi Prætores creabant verno tempore. 183. cum Romanis bellum gerunt, ibid. domiti. 202. & ſeq.
Achæus contra Antiochum rebellat. 178. & ſeq.
Achæus Xuthi filius. 28
Achaia unde dicta. ibid. Græcia omnis ita dicta. 203
Achaz Rex Juda. 67
Achillæus. 287
Achmetes Turca. 555
Alcmæon. 46
Acriſius. 13. 32. 33
Acro-victus à Romulo. 84
Acroratus Arei filius. 168
Adalbero Lauduni Epiſcopus 492
Adalbertus Marchio. 496
S. Adalbertus martyr. 494
Adam creatur; & in hortis collocatus contra Deū peccat;

INDEX.

Adeleis Rodulphi filia nupta Lothario, 477. cum Othoni Imp. 478.
Adelgarius presbyter, 491.
Adolphus Rex Romanorum, 531. 552.
Admetus, 27
Adonias à Salomone occiſus, 25.
Adonizebec victus à Tribu Juda, 18
Adraſtus, Sicyonem migrat, 31 inde Argos repetit, ibid. Thebas obſidet, 45
Æacidas pater Pyrrhi, 135
Æacus pluviam impetrat, 44
Æga magiſter Palatii, 433
Ægeus 43. moritur 44
Ægialea: eadem Achaia dicta, 28
S. Ægidius, 441
Æginetæ Dario ſe dedunt, 13
Ægyptiorum regnum, 8. plagæ, 15. reges poſtremi, 92. & ſeq.
Ægyptius Beli filius, 32
Ægyptus in Provinciam redacta, 232
Ægyſthus, 36. 48
Ælianus Proconſ. 300
Ælianus ſcriptor, 270
Æmilianus tyrannus, 279
Paulus Æmilius hiſtoricus, 585
Æmilius Paulus Rom. Imper. Perſeum vincit, 189. 190
Æmilius Barbula, 158
Æs Corinthium, 103
Æneas Silvius, 568. 571
Æneas, 47. 48. in Italiam venit, 48. moritur, 49
Æolenſes populi, 29
Æolica migratio, 54. 55
Æolica lingua, 29
Æolus, 26. ejus poſteri ib. & ſeq.
Æpalius Rex, 30
Æqui victi, 125. 126
Aëtii hæretici, 309
Æſchilus, 115. 127
Æſon Jaſonis pater, 27. 41
Æſopus, 105
Aëtius hæreticus, 309
Aëtii geſta, 340. Francos reprimit, 341. Attilam vincit ib. moritur, 363
Aetoli in Elidem recepti, 52
Aetoli cum Achæis bellum gerunt, 173. 174 cum Romanis ſocietatem faciunt, 184. 185. ab iis victi, 188
Afranius Dux Rom. 225
Africam Vandali occupant, 340 in ea Catholici vexantur, 372
Africanus ſcriptor, 276
Agamemnon quo tempore filiam mactaverit, 20. Pliſthenis filius fuit, non Atrei, 36 Troja exciſa periit, 48
Agapetus Papa, 404
S. Agatha, 282
Agathobulus, 269
Agathoclea meretrix, 181
Agathoclis Syracuſani geſta, 150.
Agatocles Lyſimachi F. 169
Agave, 37
Agaunenſe cœnobium, 390
Agenor, à quo nata Agenoridarum ſtirps, 36. & ſeq.
Agericus Virdunenſis. 407
Ageſilai geſta, 130. mors, 132
Agis & Cleomenes, 174 & ſeq.
S. Agnes, 291
Agnes uxor Henrici II. Imperatoris, 498
Agnoëtæ, 387
Agobardus Epiſcop. 456
Agraria lex Romæ lata à Flaminio, 161. à Saturnino, 214
Rodulfus Agricola, 571

INDEX.

Agrippa Judææ Rex, 250. & ſeq.
M. Agrippa Auguſti amicus, 233 & ſeq.
Agrippina, 249
Aiſtulphus Longobardorum rex domitus à Pipino, 451
Aithales martyr, 301
Alagabalus, 273
Alani in Gallias irrumpunt, 331 Hiſpanias occupant, 332
Alaricus, 330. & ſeq. Romam capit, 331. & ſeq. obit, ib.
Alaricus alter à Chlodoveo cæſus, 381. 382
Alba condita, 49. 50
Albani à Romanis victi 85
Ferdinandus Albanus Hiſpanorum dux, 590
Albericus Maroziæ filius, 477.
Albertus magnus, 530
Albertus Auſtriacus Archidux, 598
Albertus Imp. Rodolphi filius, 532. obit, 543
Albertus Auſtriacus Imperator, 564.
Albigenſe bellum, 538
Clodius Albinus, 271 & ſeq.
Alboflendis ſoror Chlodovei, 380
Alboinus, 413
Joannes Albretus Rex Navarræ, 581
Alcæus Poëta, 104
Alcæus Perſei filius, 34. 50
Aleander Lycurgo effodit oculum, 73
Alceſtis, 27
Andreas Alciatus, 585
Alcibiades, 128
Alcidamidas Meſſenius, 88
Alcimus, 197
Alcman poëta, 104
Alcmena, 34. 35. 40. 50
Alcmeon, 27. 46. 103
Alcuinus, 454
Alcyone, 26
Adelphonſus Caſtus Rex Hiſpaniæ, 453
Alectus, 288
Franc. Alenconius, 592. obiit, 593
Aleus, 39
Alexander Judæorum Rex, 210
Alexander Ariſtobuli F. 212
Alexander, *vide* Paris.
Alexander Alenſis, 530
Alexander Severus, 274 Chriſtianis favit, 275
Alexander V. Papa, 560
Alexander. Imper. Conſtantinop. 482
Alexander epiſcopus Alexandriæ, 301
Alexander C. P. Epiſc., ibid.
Alexander Zebina, 208. 209
Alexander Herodis filius, 237
Alexander Amynthæ filius rex Macedonum, 110
Alexander Caſſandri filius, 148
Alexander Bala, 198
Alexander Phereus, 132
Alexander Epiri Rex, 135. 154
Alexander Magnus. ejuſque res 136. 140. & ſeq. audit Ariſtotelem, 141. Perſas vincit. 142. & ſeq. Judæum Pontif. veneratur, 143. Darium profligat, 144. moritur, 145
Alexandri M. ſucceſſores, 145 146. & ſeq.
Alexandri duo Ægypti Reges, 210
Alexandria condita, 143
Alexandrina Synodus ſub Athanaſio, 312
Alexandrina Eccleſia mortuo

INDEX.

Athanaſio vexatur. 317
Alexandrini Romanorum auxilio tuentur ſe contra Antiochum & Philippum. 185
Alexius Manuelis filius. 520
Alexius Argelus Imperat. 521
Alexius Comnenus. 506. Francos vexat. 507
Petrus Alliacenſis. 564
Alienora Ludovici VII. Franciæ regis uxor, 523. repudiata nubit Henrico Angliæ regi, 524
Allienſis clades. 136
Allobrogicum bellum. 212
Alphonſus Arragoniæ, Siciliæque Rex à Joanna adoptatur, & Neapolitanum regnum obtinet 561. captus à Genuenſibus, dimittitur à Philippo duce Mediolanenſi, ibid obiit. 566
Alphonſus Ferdinandi F. Rex Neapolitanus. 577
Alphonſus Caſtellæ Rex aſtronomus à Germanis in Imperium adſcitus id negligit. 531. Sarracenos vincit, 539
Alphonſus S. Ludovici frater, comes Toloſanus, 539. obit 541.
Alyattes Lydiæ Rex. 89
Amalaphrida. 395
Amalaricus Gothorum Rex. 382.
Amalaſuntha. 347. 395
Amali. 345
Amandus Burdegalenſis. 327
S. Amandus Traject. 429
Amantius cubicularius. 378
Amaſis Ægypti Rex. 94. 108
Amaſias Rex Juda, 66
Amazones 41. à Theſeo victæ. 44
Ambaſienſes turbæ in Galliis, 588
Ambroſiana baſilica. 325
Ambroſius Epiſcopus. 318 Theodoſium excommunicat. 323 ejus geſta. 325. 326. 327. 332
Amedeus fit Papa Felix V. ex Sabaudiæ duce. 563
Amelius. 285
Ammianus. 319
Aminias archon. 138
Ammon. 9
Ammonius. 276
Amnon Davidis filius. 24
Amon Rex Judæ. 69
Amos Propheta. 67
Amphia capta. 87
Amphiaraus. 45. 46
Amphidamas. 39
Amphilochius. 327
Amphion. 58
Amphitheatrum Titi. 258
Amphitruo. 34
Ampulla ſacra Remenſis. 381
Amri Rex Iſraëlis. 62
Amulius. 83
Amurathes I. 511
Amurathes II. 553
Amurathes III. 555
Amurathes IV. 556
Amythaon. 27
Anaballianus Rex. 303
Anacharſis. 105
Anacletus II. antipapa. 515. & ſeq. 515
Anacreon. 115
Ananias, Azarias & Miſaël. 91
Anarchia Romæ quinquennalis. 137
S. Anaſtaſius Perſa. 428
Anaſtaſius Papa. 334
Anaſtaſius alter Papa. 385
Anaſtaſius Imper. 375. & ſeq. obit 377. Chlodoveum ſibi conciliat. 383. Catholicam fidem vexat, 384

INDEX.

Anaſtaſius ſive Artemius. 439
Anaſtaſius Sinaita. 423
Anatolius Laodicenus, 291
Anatolius Conſtantinop. Epiſcopus. 367
Anaxagoras. 116
Anaximander. 106
Anaximenes. ibid.
Anaxo. 34
Ancæus. 39
Anchiſes. 47
Ancus Martius. 85
Ancyrana ſynodus. 301
Andegavi à Northmannis populati 468. occupati. 469
Andragathius. 321
Andreas Rex Neapolitanus ab uxore necatus. 544
Andriſcus. 20
Androgeos. 43
Andromeda. 33
Andronicus occidit Oniam. 194
Andronicus Palæologus. 537
Andronicus Imper. 520. 521
Angelus Politianus. 572
Angli ad fidem converſi. 422
Anglia magnam viciſſitudinem experta quando ad Northmannos regnum tranſiit. 511 & ſeq. Romano Pontifici ſubjecta 525. à Francis occupata, ſed ſubinde amiſſa, 526. Lutherana hæreſi infecta. 584
Anglorum cum Francis bellum ſub Philippo Auguſto 528. ſub Philippo Pulchro. 541. ſub Philippo Valeſio. 547. ſub Joanne. 548. ſub Carolo Sapiente. 549. Franciam invadunt 551. & ſeq. & 572. ejecti è Galliis. 573. 574. domi civilibus diſcordiis jactati. 574. Catholicos perſequuntur. 593. cum Ludovico XIII bellum gerunt, & vincuntur. 608
S. Anianus 361. 373
Anicius de Gentio triumphat. 190
Anna Regina Franciæ Ludovici XIII. uxor. 601
Anna Bolena. 584
Anna Britanniæ Ducis filia nupta Carolo VIII. 577. poſtea Ludovico XII. 579
Annas Burgius hæreticus. 588
Annus computari cœptus à Januario edicto Caroli IX. Franciæ Regis. 589
Anomœi. 309. 316
Anſelmus Mediolanenſis. 455
S. Anſelmus Cantuar. 515
Antenor Troiam prodit. 47
Patavium condit. 48
Anterus Papa. 282
Anthemius Imp. 65
Anthimus hæreticus. 404
Antia, *vide* Sthenobœa.
Antigonus Alexandri ſucceſſor. 145. 146. moritur. 148
Antigonus Gonata. 174
Antigonus *Doſon*. 174
Antigonus Ariſtobuli filius. 222
Antiochena ſynodus contra Samoſatenum 284. alia in Enceniis. 307. altera. 326
Antiochenum ſchiſma trifariàm diviſum. 312. ſeditio ibidem, ac ſtatuæ dejectæ. 322. ſchiſma fovetur. 324. ſublatum. 326
S. Antiochenus. 4 8
Antiochi magni geſta. 169. 176 & ſeq. victus ad Raphiam, 171. à Romanis victus, 1 9. obiit. 190
Antiochia terræ motu quatitur. 262, 378.

INDEX.

Antiochus Pius. 166
Antiochus Deus. 169
Antiochus Aſiaticus. 215
Antiochus Seleuci filius. 169
Antiochus Seleuci nepos Antiochi filius. 176
Antiochus Hierax. 177
Antiochus Epiphanes ejuſque geſta, 191 & ſeq. Ægyptum invadit, 192. & ſeq. templum Judæorum polluit. 193. 195. ab Ægypto depellitur, 195. moritur. 196
Antiochus Eupator. 196
Antiochus Sidetes. 200. 207. 208
Antiochus Grypus. 208
Antiochus Cyzicenus, ibid
Antiopa. 38
Antipater Idumæus. 222. 235
Antipater Macedo victus à Græcis. 145
Antiphate. 27
Antoninus Alagabalus. 273
S. Antoninus Florentinus epiſcopus. 572
Antoninus Pius. 264
M. Antoninus Verus. ibid
M. Antonius. 225. ejus geſta poſt obitum Cæſaris. 229. & ſeq. obiit. 232
M. Antonius orator. 228
S. Antonius Patavinus. 530
S. Antonius monachus. 285 309
Aod. 19
Apelles hæreticus. 270
Aper Grammaticus. ibid
Aphidas. 39
Apis Peloponneſus dicta. 14
Apis rex Argivorum. ibid
Apollinaris Hierapolitanus. 269
Apollinaris, à quo hæreſis orta, 319
S. Appollonia. 282
Apollonius martyr; 276
Apollonius Tyaneus, 260
Apollonius ſcriptor Chriſtianus. 276
Appianus. 270
Appio Grammaticus. 260
Appius Decemvir. 125
Appius cæcus, 159
Apries Ægypti rex. 93. 107
Apſimarus Imper. 437
Apuleius. 270
Aqua rerum omnium materia ex qua etiam cæleſtes orbes fabricati. 12. & ſeq ea verò nebulæ inſtar tenuis erat, ibid.
Aquila Judæus. 271
Aquileia ab Attila everſa, 362
Aquilius vicit Ariſtonicum. 211
Aquiſgranenſe palatium, à Northmannis incenſum. 470
Aquitania Francis obtigit. 383 523. ab duce Northmanniæ & Angliæ rege quomodo poſſeſſa, 524. Aquitani ab Anglo domino ſuo vexati fidem implorant Franciæ regis. 349
Arati Sicionis geſta, 167. & ſeq. 171. & ſeq. 173. mors. 184
Arator. 407
Aratus Poëta. 186
Arauſicana ſynodus I I. 404
Arbaces. 74
Arbellica pugna. 143
Arbogaſtes, 311. obiit. 322
Arbor vitæ, & ſcientiæ, 5
Arca Judæorum capta 22. reſtituta, ibid. in Sionem delata, 24
Arca Noëmi 4. & ſeq. ejus reliquiæ ſervatæ in Armeniæ montibus. 5
Arcades, 30. 39. in ſedibus ſuis hæſerunt. 52
Arcadius Imperator, 328 & ſeq.

INDEX.

obiit, 330
Arcadius Epiſc. 351
Arcas, 39
Arceſilaus, 156
Archelaus Herodis F. relegatur, 238
Archelaus Caſcharæ epiſcopus 290
Archelaus rex Ægypti. 216
Archemorus, 27
Archidamus à Demetrio, vincicur, 148
Archilochus, 104
Archimedes, 163
Archontes, ſive Prætores Athenienſium, 15. 54
Ardaburius, 340. 357
Arelatenſis I. Synodus, altera Synodus, 372
Leonardus Aretinus, 564
Areus Rex Spartæ, 168
Argivorum regnum, 13. & 31
Argonautarum expeditio, 41
Argyropilus, 571
Ariadna Zenonis uxor, 357 & ſeq.
Ariana hæreſis, 300. & ſeq. ſub Conſtantio progreſſa 306 & ſeq.
Ariani Antiochiæ conſpirant in catholicam profeſſionem, 312
Ariarathes Cappadociæ rex, 198
Arias Montanus, 595 obiit, 601
Aridæus Alexandri ſucceſſor, 146
Arienne Aſtyagis uxor, 87
Ariminenſis ſynodus, 309
Ariobarzanes, 217. 218
Ariſtagoras, 110. 111
Ariſtarchus Comicus, 127
Ariſtides, 120. & 122
Ariſtides Chriſtianus ſcriptor, 270.
Ariſtobulus primus ex Haſamonæis rex, 210. 221
Ariſtobulus ſecundus, 222
Ariſtobulus Herodis F. 236
Ariſtobulus Mariamnes frater, 237
Ariſtodemus Meſſeniæ rex, 87
Ariſtodemus Heraclita, 51. 52
Ariſtogiton, 113. ſtatua ei poſita, ibid.
Ariſtomachus Heraclida, 51. 52
Ariſtomenes Mſſenius, 88
Ariſtonicus Aſiam occupat. 211
Ariſtophanes Comicus, 140
Ariſtoteles. 139. 155. 156
Arius hæreticus, 300. periit, 301
Armatus magiſter militum, 359
Armenorum unio. 565
Arne fœmina & urbs, 28
Arnobius, 292. 302
Arnulphus Imper, Italiam aggreditur, 464. obiit ibid.
Arnulphus Remorum epiſcopus 491. ab Hugone Capeto vexatur, ibid
S. Arnulphus Metenſis, 429
S. Arnulphus Sueſſionenſis. 513
Arphaxad, 81
Arrianus hiſtoricus. 269
Arſaces Parthorum regni conditor, 169 & ſeq.
Arſacius, 333
Arſenius, 327
Artabanus Parthorum Rex, 274
Artabanus Xerxem occidit, 123
Artabaſdus, 447
Artaphernes, 111
Artaxerxes Perſarum inſtaurat imperium, 274
Artaxerxes Longimanus, 123
Artaxerxes Mnemon, 130
Artemius Imper *vide* Anaſtaſius.
Artemius martyr, 318

INDEX.

Artevellius rebellium Flandrorum dux. 550
Arymbas Moloſſorum rex. 135
Aſæ Regis Judæ geſta. 61
moritur. ibid.
Aſcanius. 49.
Aſcelinus Laudunenſis Epiſcopus. 491. 492
Aſcholius. 323
Aſconius. 261
Aſer Jacob filius. 11
Aſia Romanis legata ab Attalo. 211
Aſiani Paſcha non ritè celebrantes. 275
Aſpar. 340. 357. & ſeq.
Aſſaracus. 47
Aſſimbeij. 556
Aſſyriorum, ſive Chaldæorum imperium oritur. 7. deſiit. 74. inſtauratur. 79. & ſeq.
S. Aſterius. 315
Aſtiages. 75. Alyattis filiam ducit 89. alia ejus geſta. 95. & ſeq.
Aſtyoche. 47
Atalanta. 39
Athalaricus. 395
Athalia. 64. & ſeq.
Athamas. 26. 27. 37
Athanagildus. 416
Athanaricus. 345. ab Theodoſio recipitur. 320. Catholicos vexat. 345. 346
Athanaſius. 301. ejus vexationes. ibid. & 307. 308. redit Alexandriam mortuo Conſtantio. 312. pellitur à Juliano. ibid. moritur. 317
Athaulphus. 331. Placidiam ducit. ibid. & 338. obit 339
Athenagoras. 269
Athenæ incenſæ à Perſis. 120 inſtauratæ. 121. captæ à Lyſandro 128. à Caſſandro & Demetrio. 147
Atheniẽſes Inarum Ægypti regem contra Perſas adjuvant. 123. eoſdem vincunt Cimone duce. ibid. in Sicilia victi. 128
Athenienſes Romanorum ſocii. 187
Athenienſum regnum. 14. Iones appellati. 28. horum regio coloniis obnoxia non fuit. 29. regnum deſiit. 54. contra Perſas in Aſia pugnant. 110. contra Darium. 112. contra Xerxem. 120. cum Lacedæmoniis bellum ineunt 121. 128. & ſeq.
Atlantis tempus. 14
Atrebatas à Carolo VIII. reg. Franciæ Maximiliano Auſtriaco conceſſi. 577
Atreus & Thyeſtes. 36
Atreus contra Heraclidas pugnat. 51
Atta Comicus. 219
Attalus rex Pergami. 169. alter 181. Romanorum ſocius. 185 alius tutor Eumenis. 201
Attalus alter, regnum Romanis legat. 211
Attalus tyrannus. 337
Attalus Grammaticus. 207
Attica lingua. 29
Atticus Conſtantinopolitanus. 333. 334
Attila. 341. 342. ejus excurſio in Gallias. 361. clades, ibid. Italiam invadit, 362. redit in Gallias, ubi vincitur & poſtea moritur, ibid.
M. Attilius Regulus. 160. 169
Audeflendis ſoror Chlodovei. 379.
Audiani. 309
S. Audoënus. 435. 436
Audoinus Rex Longobardo-

rum. 412. 413
S. Audomarus. 436
Avenionem tranſlata ſedes Romana. 542. eam urbem ab Joanna Regina emit Clemens VI. 544. Romam redit, ſed eo mortuo ſchiſma factum. 545
Auge Alei filia. 39
Auguſtinus, 352. ejus ætas, geſta, mors, ibid, & ſeq.
Anton. Auguſtinus. 595
Auguſtulus. 365
Auguſtus. 229. & deinceps, ſolus dominatur. 233. moritur 241. ejus laus. ibid.
S. Avitus Aurelian. 390
Avitus Imper. 363
Avitus Viennenſis. 383. 389
Aulus Gellius. 270
Joan. Auratus. 595
Aureliani obſeſſi ab Attila. 361 Synodus I. ibi facta. 384. 391
Aureliani à Northmannis vaſtati. 468. miraculum in æde S. Crucis, 469. S. Aniani ædes ibidem condita. 508 incenſa, ibid. obſidentur ab Anglis, & liberantur. 573
Aurelianenſes ſtatus. 588
Aurelianus Imper. 280. & ſeq. Chriſtianis aliquando favit. 285.
M. Aurelius Imper. 264. & ſeq. obiit. 266
Aureolus tyrannus. 280
S. Auſtregiſillus. 429
S. Autbertus. 436
Automenes. 57
Autonoë Cadmi filia. 37
Auxentius Arianus. 318
Azarias *vide* Ananias.
Azarias *vide* Oſias.
Azincurtenſis pugna. 572

B

Baalis ſacerdotes occiſi. 63. 65
Baaſa Rex Iſraëlis. 61. 62
Babelis turris. 6
Babylon condita. 6 amplificata. 7
Babyloniorum regnum à Nabonaſſaro. 81. 83. 90. deſiit 92
Bacaudæ 287
Bacchi ortus. 37
Bacchiadæ Corinthi reges. 57 & 100
Bacchylides. 127
Bactriani à Zoroaſtre domiti. 7
Bactrianum regnum. 171
Bajazethes I. 551. idem Chriſtianos vincit 552. à Tamberlane captus. ibid.
Bajazethes II. 554
Bala. 10. 11
Balaam. 17
Balac. ibid
Balamir. 346
Balbinus Imperator. 277
Balduinus Comes. 460
Balduinus Flandrenſis Comes, 510. Primus e latinorum genere Imp. CP. 521. 535. Occiſus à Bulgaris. 535
Balduinus alter. 536
Franc. Balduinus. 595
Baldus. 545
Baltaſar Babylonis rex. 92
Balthi Gothici generis. 345
Bambæ Hiſpani regis pietas. 436
De Baptiſmo hæreticorum diſſidium. 283
Barac. 19
Barbaroſſa prædo. 555. 584
Maph. Barberinus, qui poſtea Papa fuit. 607
Barchochebas. 263
Bardanes Imper. 457

INDEX.

Bardas Cæſar. 474. & ſeq.
Cæſar Baronius. 600
In S. Bartholomæi feſto cædes hæreticorum. 589
Bartholus. 545
Baruch. 71
Baſileenſis ſynodus. 573. 583
Baſiliſcus tyrannus. 358. obiit. 359. hæreticus. 369
Baſilius Amaſeenſis. 299
Baſilius. M. fit Epiſcopus Cæſareenſis. 316. moritur. 317
Baſilius Ancyranus. 309
Baſilius Macedo Imper. 474. & ſeq.
Baſilius & Conſtantinus Imp. 501. 502.
Baſina uxor Childerici. 344
Baſſianus *vide* Caracalla.
Batica Teucri filia. 46
S. Bathildis. 434 436
Bathorii cum Auſtriacis bellum gerunt. 599
Sigiſmundus Bathorius princeps Tranſſilvaniæ. 598
Andræas Bathorius. 601
Gabriel Bathoriu. ibid.
Batthus Cyrenen condidit. 101
S. Bavo. 429
Bayardus eques. 580
Belidarum ſtirps. 32. & ſeq.
Beliſarius. 393. ejus geſta. 394 396. obiit. 398
Joannes Bellaius. 585
Rob. Bellarminus Cardinalis, obiit. 607
Bellerophon. 33
Belus Rex Aſſyriorum. 7
Belus alter Danai parens. 32
Petrus Bembus. 585
Benadad rex Syriæ. 61. 63
Benearnenſis provincia catholico cultui reſtituta. 606
S. Benedictus. 408 Henrico Imperatori ſanitatem reddit. 497
Benedictus XI. Papa. 542
Benedictus XII. Papa. 544
Banjamin naſcitur. 11. tribus ejus pene occiſione deleta. 18.
Beneventum Rom. Pontifici datum. 498
Berengarius I. Rex Italiæ. 464 pluſus à Ludovico recuperat regnum 476. occiditur. 477
Berengarius II. Italiæ Rex. ibid & 478
Berengarius hæreticus. 514
Berimud. 346
S. Bernardi res geſtæ. 517 523
S. Bernardinus. 564
Bernardus Italiæ rex. 455
Berno Gigniacenſis. 493
Bertrandus Gueſclinus. 549
Berta Roberti regis uxor. 508
Berta Henrici I. Franci uxor. 510
Bertrarda Henrici I. Franci pellex. idib.
Betrus. Berullus Cardinalis. 605
Beſſario. 571
Beſſus. 144
Bethleem Gabor. 603
Bethſabée. 24
Theodorus Beza. 601
Bias Melampodis frater. 27
Bias ſapiens. 104
Bironius, morte affectus. 599
Bithynia facta Romanorum. 219
S. Birgitta. 545
Bituitus. 212
Blachernarum Eccleſia. 351
Blæſenſes ſtatus. 594
Blanca S. Ludovici mater, 540
Bleda frater Attilæ. 342
Flavius Blondus. 564. 571
Bocacius. 45

INDEX.

Boëmici tumultus ſub Ferdinando Imp. 604 & ſeq.
Bœotus, à quo dicta Bœotia. 18
Bœoti contra Lacedæm. pugnant.
Boeſlaus rex Boëmiorum. 480
Sever. Boëtius. 391
Bogoris. 473
Boii victi à Romanis. 155. 161
Bombardæ inventæ. 546
S. Bonaventura. 534
Bonifacius comes. 340. obiit 341
Bonifacius Papa. 350
Bonifacius VIII. Papa. 534 542
S. Bonifacius. Germanorum Apoſtolus. 446
Bononia, ſive Geſſoriacum ab Anglis capitur. 585
Borboniorum familia regnum iniit. 595
Steph. Boſkaius. 599
ad Bovinas prælium. 528
Braſidas. 128
Bredæ obſidio. 607
Brenni in Græciam expeditio. 152. 153
Joan. Brennus Hieroſ. Rex. 529 538
Britannia minor Northmannis data 473. de ejus poſſeſſione controverſia inter Carolum Bleſenſem, & Montefortium. 549. Francorum in ditionem pervenit. 577 579
Britannia inſula à Pictis & Scotis occupata. 342
Britaninia à Pelagianorum hæreſi liberatur. 355
Britannicus à Nerone occiſus, 249
Brunechildis. 416. 418. filium interficit, 420, interfecta. 427
S. Bruno. 513
Brutus Cæſarem occidit. 225 cum Antonio & Octavio pugnat, & obiit. 231
Junius Brutus primus Conſul. 117
Buda à Turcis capta. 583
Budæus. 585
Buquoius dux. 604
Bulgari infeſti Romanis, 415. 481. victi. 485
Burdinus Antipapa. 515
Burgundiæ regnum. 476. 477 primus ibi rex fuit Rodulphus, ibid. duces aliquot 487. regnum à Rodolpho datur Conrado II. imperat. 497 Ita deſiit regnum ibid. Joannis regis filius Philippus dux fit. 549. ad Francos redit. 576
Burgundiones irrumpunt in Gallias. 331. & 338. eorum reges 380. eorum leges. 381 à Francis domiti 385. & ſeq. vide & 398. 399. & ſeq.
Buſiris. 32
Byrſa, ſeu Carthago condita 72
Byzantium à Severo captum 272 à Conſtantino mirificè auctum. 297

C

Cabades Perſa. 376. 378
Cadmeam arcem occupant Lacedæm. 131
Cadmus. 36. ejus filiæ. 37. quo tempore in Græciam venit ibid.
S. Cæcilia. 276
Cæcilianus Carthaginenſis. 299
Cæcilius poëta. 206
Cæleſyria Ægyp regibus pa-

ruit. 179. de ea pugnans cum Ptolemæo Antiochus M. ad Raphiam vincitur, ibid recuperatur ab Antiocho. 184 repetitur ab Ægyptiis. 191
cæleſtinus I. Papa. 350. in Britannias mittit S. Germanum. 355
cæleſtinus III. Papa. 518. 530
cæleſtius Pelagianus. 348. damnatus. 349
cælius Antipater. 2:8
Q. cæpio Viriathum ſuperat. 204. victus à Gallis, 213
c. Julius cæſar, ejuſque geſta. 223. & ſeq. Pompeium vincit 225. moritur ibid. *vide* & 229. ejus mors prodigiis inſignis. ibid
cæſarius Arelatenſis. 389
cajetanus cardin. 585
cain fratrem occidit. 4
cainani. 270
cajus cæſar caligula. 247. & ſeq.
caletes ab Anglis occupati. 548
calchedon condita. 101
calchedonenſe concilium. 367 368. ejus canones non omnino probati. ibid
caleb. 16
calendarium correctum à Gregorio XIII. 593
calenſe cœnobium. 436
callias hiſtoricus. 157
callimachus Poëta. 185
callimachus in pugna Marathonia clarus. 112
callirrhoë Scamandri filia, 47
calliſtus II. 514
calliſtus III. Papa. 568
calliſto. 39
calpurnius Poëta. 292
calvinus, ejuſque ſecta. 587
obit. 589
calvinianorum civiles turbæ. 588. & ſeq. cæſi in Francia variis præliis, 589. & ſeq.
cambyſes, 98. 107. & ſeq. mors. 109
camilli geſta. 136
candelori. 556
cannenſis clades. 163
cantabri domiti. 233
canutus Danorum rex Angliam occupat. 511. 512
capaneus. 45
capiſtranus *vide* Joannes. 567
capitolini Jovis templum. 85. 89
capitolinus agon. 258
capreæ palus. 84
capua à Romanis capta. 164
capys. 47
Antoninus caracalla prius Baſſianus dictus. 272. & ſeq.
caramanni. 556
caranus. 75
carauſius tyrannus. 287. & ſeq.
carbo. 218
carcaſſona fruſtrà à Francis obſeſſa. 383
Hieron. cardanus. 596
cardinalibus ruber pileus quando datus. 530
carileſus. 390
carinus Imper. 287
carlomannus caroli Martelli F. 451
carlomannus Pipini F. 452
carlomannus Ludovici Germanici F. 462
carlomannus Ludovici Balbi filius. 463. 470
carneades. 206. 227
carnuthes à Northmannis liberari circumlata ſubucula B. Virginis. 472
carolus Martellus. 441
obiit. 445
carolus Magnus. 452. & ſeq.

INDEX.

ejus geſta. ibid. & ſeq. doctus fuit. 454. fit Imperator Occidentis, ibid. obit 455. ejus poſteritas paulatim excidit regno. 485. & ſeq.

carolus calvus. 456. ejus regnum & , geſta 459. 460. fit Imperator, 462. obit, ibid. ejus inertia. 469

carolus craſſus. 462. Imperator fit. 463. & rex Franciæ. ibid. 464. 470. 471

carolus Simplex naſcitur. 463 fit Rex Franciæ. 465. 472. regno privatur. 486. in carcerem conjicitur. 487. 502

carolus pulcher Franciæ Rex. 547

carolus V. Rex Franciæ. 549

carolus VI. Franciæ Rex. 549 & ſeq, in amentiam incidit. 550. obit. 551

carolus VII. Franciæ Rex. 572

carolus VIII. 576. & ſeq. Neapolitanum regnum obtinet, quod deficit poſtea. 577. 578 & ſeq. obiit. 579

carolus IX. Rex Franciæ. 588. 589

carolus Dux Lotharingiæ Lotharii frater. 488. à regno ejectus ab Hugone rege Franciæ capitur. 491. 492. ejus filii. 492

carolus Auſtriacus V. Imperator. 582. cum Franciſco rege Franciæ bellat. 583 expeditio ejus in Africam 584. in Galliam, ibid. cum Henrico II. bellum gerit 586. 587 ſecedit & moritur. 587

carolus frater S. Ludovici fit Rex Siciliæ 532, & ſeq. amittit Siciliam. 533. in Africam contra Saracenos it. 546

carolus claudus. 533. captus dimittitur. ibid.

carolus Aurelian. Dux. 572

carolus Dyrrachinus Neapolitanus Rex.

carolus Borbonius ad Hiſpanos deficit. 583

corolus Valeſius Philippi Pulchri frater. 547

carolus Bleſenſis. 549

carolus Aurelianenſis Dux. 572

carolus Philibertus Sabaudiæ Dux. 603

carolus Philippi II. Hiſpani filius a Pater necatus. 590

carolus Borbonius cardinalis. 593. fit Rex per factionem. 596 obit. ibid.

carolus Rex Sueciæ. 598 moritur. 603

S, carolus Borromæus. 596

carthaginenſes victi à Gelone. 120. 121. in Siciliam veniunt 129. à Dionyſio victi. 132

carthaginenſes, *vide* in Punicum. Contra mercenarios bellant. 106

carthaginenſis Synodus contra Pelagium. 348

carthago fundata. 72. ſubverſa, 203. à Vandalis capta. 341. nunquam à Perſis. 424. à Saracenis expugnata. 437

carthuſienſium initia. 513

carus Imper. 286

caſalis obſidio. 609

S. caſimirus. 510

caſſander Alexandri ſucceſſor. 145. obit. 148

caſſianus. 354

In caſſiopea nova ſtella. 591

caſſiodorus. 391

Sp. Caſſius. 119

caſſius conſul à Tigurinis victus. 213

INDEX.

Caſſius Cæſarem occidit. 225
moritur. 231
Caſtor & Pullux. 42
Caſtor Agrippa Chriſtianus ſcriptor. 269
Catalaunici campi. 362
Cataphryges. 271
S. Catharina Senenſis. 545. 564
Catharina Valeſiorum regum mater, obiit. 594
Ambroſius Catharinus. 585
Catilina. 221
M. Cato moritur. 225
Catullus. 229
Caudinæ furcæ. 154
Cecrops rex Athenienſium 14. 29
Celſus Juriſconſ. 274
Cenſores primum creati. 125
Cenſus Romæ inſtitutus. 86
Cephalus. 28
Cepheus. 39
Cerdo hæreticus. 270
Cerinthus. 260
Cethura. 10
Ceyx Trachinis Rex. 50
Chabrias dux dux 130. moritur 133
Chæronenſis pugna. 155
Chaganus. 411
Demetrius Chalcondylas. 571
Chaldæorum Imperium. *vide* Aſſyriorum.
Cham. 5
Charibertus 403.416 & ſeq. obit miſerè. 417
Charibertus Dagoberti frater. 427
Charilaus. 75
Chelonis Spartana. 173
Cherſonitæ direm à Juſtiniano II. affecti. 438
Cherſoneſus Thraciæ à Miltia de occupata. 114
Childebertus I. Francorum rex, 384. 399 & ſeq. ejus Hiſpanica expeditio. 401
Childebertus Sigeberti F. 418 & ſeq obiit. 420. ejus filii, ibid. & 426.
Childebertus Franciæ Rex II. 442.
Childericus I. Francus. 344
Childericus Clodovei II. filius 434. 435
Childericus III. 442
Chilo. 105
Chilpericus Clotarii F. 416. ejus civilia bella 417. obiit. 418
Chilpericus Burgundus. 381
Chilpericus II. 442
Chimera à Bellerophonte victa. 33
Chios à Turcis capta. 590
Chlodomirus. 384. 399. ejus filii cæſi. 400
Chlodoveus, eiuſque geſta 344. 379. baptizatur, 380. Gothos vincit. 381. & ſeq. miracula in ejus gratiam facta. 382. Conſulatus inſignia ſuſcipit. 383. ejus crudelitas. 384 moritur, ibid. ejus filii, ibid. horum civilia bella, 399. & ſeq.
Chlodoveus II. Dagoberti F. 433. ejus pietas. 434
Chlodoveus tertius. 442
S. Chlodovaldus. 400
Chloris. Neſtoris mater. 27
Clotharius I. Francorum rex. 384. 399. 400. & ſeq. ejus filii dividunt regnum 403. geſta eorum, 416 & ſeq.
Chlotarius II. 418. 419. 426. obiit 427
Chlotarius Chlodovei. II. filius. 434. 435
Chlotildis nupta Chlodoveo,

380
Chlotildis altera prioris filia 401
Chlothoſinda uxor Alboini. 413
Chodonomarus. 305
Choſroes in Phocam bellum movet. 423. & in Heracleum 424. vincitur. 425
Choſroes alter. 403. pacem dat Sophiæ Juſtini II. conjugi. 410
Chramnus. 403
Chriſtianæ religionis incrementa 252. Chriſtiani in ſiti M. Aurelio aquam impetrant. 265
Chriſtophorus Imperator Conſtantinop. 483
Chriſtophorus Columbus. 570
Chuſan, Iſraelitas ad ſervitutem adducit. 19
Chryſargyrum tributum. 3-6
Chryſippus. 185
Chryſoloras. 564
Joan. Chryſoſtomus. 333
obit. ibid.
Cicero Catilinam ejicit. 220
exulat. 226 *vide* & 228. 230
Cilix. 36. 37
Cimbri Romanos vincunt, ac demum profligantur. 212
& ſeq.
Cimon, miltiadis pater, 114
Cimon alter, ejuſdem frater, ibid.
Cimon filius Miltiadis 122. 123
Cineas. 159
Cinna. 218
Circuncifio. 9
Ciſtercienſium exordia. 514
Civile bellum Cæſaris, & Pompei. 223. & ſeq. Antonii, & Cæſaris. 230
Civiles turbæ ſub Ludovico XIII. Franciæ rege. 606
& ſeq. 611. & ſeq.
Clarevallenſis cœnobii initia. 493
S. Clara. 534
Claromantanum Concilium. 510
Claudianus. 336
Claudius Nero Conſul Haſdrubalem vincit. 165
Claudius I. Imperator. 247. 248. & ſeq.
Claudius II. Imperator. 280
Claudius Gothorum dux. 410
S. Claudius. 390
Cleander Præf. Præt. 266
Fl. Clemens martyr. 259
Clemens Alexandrinus. 276
S. Clemens Papa. 259
Clemens IV. Papa. 532.
Clemens V. Papa. 542
Clemens VI. Papa. 544
Clemens VII. Avenione ſedit. 545
Clemens VIII. Papa 597
Cleo dux Athen. 128
Cleobulus. 105
Cleomenes rex Lacedæm. 113. 114
Cleomenes rex alter Lacedæm. 168
Cleomenes alius, ejuſque geſta 172. & ſeq. victus in Ægyptum fugit. 175. occidit. 176
Cleonymus. 152. 168. 172
Cleopatra Troy filia. 47
Cleopatra uxor Demetrii. 208
Cleopatra Ptolemæi Evergetæ uxor. 205 à filio necata. 210
Cleopatra Antiochi Cyziceni uxor. 209
Cleopatra ultima Ægypti regina 216. 225. moritur. 232
Cletus Papa. 259
Clitemneſtra. 48
Clitus Alexandri M. dux. 144

cloacæ Romæ extructæ. 85
clodius ciceronis inimicus. 226. interfectus. 227
clœlia. 118
cloio ſive clodio rex Francorum. 343
cluniacenſis ordinis initium. 493
ad lulas victi Franci. 547
clytemneſtra. 48
cocalus. 44
Joannes cochlæus. 585
codorlahomor. 9
codrus ultimus rex Atticæ, 15. pro patria moritur. 15
collatio Donatiſtarum cum catholicis. 351
coloſſus Rhodius. 182
S. columbanus 422
comentiolus. 411
commodus. 266
comneni à Mahomete II. capti. 557
comneni conſtantinop. imperium capiunt. 504. & ſeq.
concinus. 602
concordatum inſtitutum. 583
Ludovicus condæus. 588
Henricus condæus pater. 592 obit. 594
Henricus condæus filius. ibid. & ſeq. 601. 606
conon. 130
conradinus. 532. 533
conradus rex Apuliæ. ibid. Vid. inf. cunradus.
conſalvus magnus dux. 580
conſtans conſtantini filius, 303. 304
conſtans Heraclij Nepos. 430
conſtantia ſoror conſtantini, 306
conſtantia Roberti regis uxor. 508
conſtantia Rogerii filia. 518
conſtantia Manfredi filia. 533 ejus humanitas in dimittendo carolo claudo. ibid.
conſtantienſe concilium. 560
conſtantinopolis condita. 297
conſtantinopolitana Synodus prima. 324. Nova Roma urbs eſt dicta. ibid. diu ſchiſmate diviſa à Romana ſede. 385. & ſeq. tandem pax reddita. 387 Synodus ſub Menna. 404
conſtantinopolis à Latinis occupatur. 521 & ſeq. & 535 erepta Latinis. 536. ejus imperii occaſus. 551. & ſeq.
conſtantinus magnus. 294 & ſeq. Maxentium vincit. 296 moritur. 297. chriſtianam rem auget. 299
conſtantinus junior Magni F. 303. mors ejus. 304
conſtantinus Porphyrogenitus 483. & ſeq.
conſtantinus & Baſilius Imper. 502
conſtantinus monomachus. 503
conſtantinus copronymus. 447 & ſeq. obit. 448
conſtantinus Irenes F. 448. caroli M. filiam ducere cupit. 449. Mariam invitus ducit, & poſt repudiat, ibid. excæcatur. 450
conſtantinus Heraclii F. 430
conſtantinus tyrannus. 337
conſtantinus Ducas. 505
conſtantinus Pogonatus. 431
conſtantinus ultimus Imper. conſtantinop. 525
conſtantinus Papa.
conſtantius Imperator 303 obiit. 305
conſtantius chlorus. 288 fit Auguſtus. 293. 294.

INDEX.

Conſtantius Comes. 337. Conſtantinum tyrannum, capit, ibid. fit Imperator & moritur. 339
Conſtantius Juliani pater. 303
Conſules primi. 117. è plebe creati primùm. 137
Corbeienſe cœnobium. 436
Corbulo. 249
Core, Dathan, & Abiron. 16
Corinthiorum regnum. 56. 57
Corinthus condita, 27. exciſa. 203
Coriolanus. 118
Corito urbs Tuſciæ. 46
Cornelius Coſſus. 125
Cornelius. Nepos. 234. ejus error. 114
Cornelius Gallus. 233
Cornelius Papa. 282
Corœbus primus Olympionica. 78
Corporis Chriſti feſtum inſtituitur. 532
Corſi à Romanis victi. 161
Meſſala Corvinus. 138. 154
Joannes Corvinus Huniades. 566. obit. 567
Matthias Corvinus, ibid.
Coſmas & Damianus. 291
Cranon, ad quam victi Athen. 146
Crantor. 156
L. Craſſus orator. 228
M. Craſſus in Parthos profectus. 224. 226
Craterus Alexandri M. dux. 145 146.
Crates. 156
Cratinus Comicus. 127. 140
Creon Thebanus rex. 35. 41. 45
Creon rex Corinth. 43
Creſcentius Romæ Conſul. 493
Creſphontes Heraclida. 51. 52
Creſſiacenſe prælium. 548
Cretam Saraceni occupant. 459
Criſpus Cæſar. 297. occiditur, ibid.
Critheus. 26. 27. & 41
Critolaus Philoſophus. 206
Critolaus dux Achæorum. 202
Crixus. 215
Crœſi hiſtoria. 96. & ſeq. 108
Crotoniatæ à Pythagora inſtituti. 116
S. Crux ab Heraclio recuperata. 425. S. Crucis baſilica Aurelianis ingenti miraculo ſervata. 469. inſtauratur. 503.
Cteſias. 108 140
Jacobus Cujacius. 599
Cuma Phricotis 55
Cuma Euboica condita. ibid
Cuma in Italia. 56
S. Cunegundis. 497. obit. 498
Petrus Cunerius. 548
Cunradus I. Imperator. 479
Cunradus II. Imperator. 497
Cundadus III. 516. in Palæſtinam abiit. 517
Curopalatis hiſtoria ubi deſinat. 507
Curtius in voraginem inſilit. 137
Curtracenſis pugna ſub Philippo Pulchro. 2
Curtracenſis pugna. 594
S. Cuthbertus. 443
Cyaxares. 88. 89
Cybioſactes. 216
Cylonis piaculum. 101
Cynægirus in Marathonia pugna celebris. 112
S. Cyprianus. 283
Cyprus Romanis adjudicata, 226. Regi Hieroſolymitano à Richardo Anglo tradita. 525

turbæ in ea inſula, & quomodo à Veneris occupata. 569. & ſeq. à Turcis capta 590
Cypſelus, 57
Cyrene condita, 101
Cyri primordium, 95. res geſtæ. 96. & ſeq. Babylonem capit. 97. moritur, ibid. de eius geſtis & morte quid Cteſias prodiderit, ibidem initium ejus Bebylonicum, 98
Cyrus junior cum Artaxerxe fratre bellat, 130
Cyrillus Alexandrin, 350. 355
Cyrthæ in Numidia concilium, 291
Cyzicus condita, 101

D

DÆdalus, 44
Dagubertus I. 427 & ſeq. obit. 433
Dogobertus Sigeberti F. 433
Dogobertus Childeberti F, 442
Dalmatius, 303
Damaſcius Philſophus, 408
Damaſus Papa, 318 Appollinarem hæreticum damnat, 319
Damiata à Chriſtianis capta, 588. & rurſus, ibid
Dampetrius Dux, 604
Dan, 11
Danaë, 33
Danai dicti Argivi, 32
Danaidum hiſtoria, ibid
Danaus Rex Argivorum, 13, 32
Dani à Carolo M. domiti, 455
Daniel. 71. 91. regna quatuor ab illo prædicta, 149
Daniel Stylita, 324. 359
Daniel Francorum Rex, 442
Danitarum hiſtoria, 18
Daphne apud Delphos oracula fudit, 46
Dardanus, 46. 47
Darius Medus, *vide* Nabonidus,
Darius Codomanus, 141. moritur, 144
Darius Hyſtaſpis filius, ejuſque res geſtæ, 109. & ſeq. in Græciam copias mittit & vincitur, 110. 111. mors ejus, 112
Datis Dux Darii, 111. 112
David regnat, 23. ejus geſta ibid & ſeq. mors. 25
Debora, 29
Decemviri Romæ facti ad leges ferendas, 125. ſublati, ibid.
Decentius Magnentii frater. 305
Decius Coſ. ſe devovet. 125
Decius Imperator, 278
Deidamia, 151
Dejocès quis fuerit, 75. 81
Dejon, 26. 27
Delphinatus Francis traditus, 548
Demades, 135
Demarathus Rex Lacedæmon, pulſus, 114
Demarathus Corinthius, 85
Demetrius Eucærus, 211. 214
Demetrius Cynicus, 260
Demetrius Moſcoviæ, princeps 599
Demetrius Pharius, 183
Demetrius Phalereus, 147. 156
Demetrius Poliorcetes, 147. & ſeq.
Demetrius Soter. 197. & ſeq.
Demetrius Nicaor, 198 & ſeq. 207. 208
Democritus naſcitur, 126
Demoſthenes Dux Athenien, 128
Demoſthenes orator, 156

Deſiderius Longobardus, 415
Deucalion, ejuſque diluvium, 30
Decippus, 285
Diadumenus, 273
Diaſia Jovis feſtum, 102
Dictator creatus primò 118
Dictys, 28
Didonis, ſive Eliſæ hiſtoria, 72
Didymus Alexandrinus, 317
Didymus, grammat, 229
Dies ſex, quibus conditus eſt mundus, 1. 2. & ſeq.
Diluvij hiſtoria. 4. & ſeq. diluvium Ogygis, *vide* in Ogige. Deucalioneum *vide* in Deucalion.
Dina. 11
Dio Pruſæus. 269. 270
Dio Hiparini filius. 132
Diocletianus. 287. & ſeq. abdicat 289. perſequitur Chriſtianos. 290
Diodorus Siculus. 228
Diogenes Cynicus. 155
Diogenes Stoicus. 206
Diogenes alter. 408
Diomedes Tydei filius. 31
Dionyſius I. Siciliæ tyrannus, 129. 132. ejus mors. ibid.
Dionyſius II. tyrannus Siciliæ. 123. & ſeq.
Dionyſius Epiſcopus Corinthius. 269
Dionyſius Alexandrinus Epiſcopus. 233
Dionyſius Halicarnaſſ. 239
Dionyſius Mediolanenſis. Epiſcopus. 308
Dionyſius Exiguus. 407
Dionyſius Richel Carthuſianus. 564
S. Dionyſius Pariſienſis Epiſcopus. 283. ejus ædes à Dagoberto condita. 418. immunis facta 434
Dioſcorus hæreticus. 367. relegatur. 368
Dioſpolitana Synodus. 348
Dirce. 38
Diſpargum. 343
Dolabella perimitur. 230
S. Dominicus, ejuſque Ordo. 530
Flavia Domitilla. 259
Domitiani geſta. 258. 259
Domitius Chalderinus. 571
Domnus Antiochenus. 367
Donati duo hæretici. 300
Donatiſtarum origo. 291. 299 & 300 collatio. 353
Donatus grammaticus. 310
Dorica lingua. 29
Dorienſes ubi ſiti. 30. regnant in Peloponneſo, 53
Dorotheus Theſſalonicenſis. 387
Dorus. 26. 28
Draco legiſlator. 101
Drocenſe prælium. 589
Liv. Druſus. 214
C. Duillius Pœnos vincit. 160
Dumnolus Cenomanenſis. 413

E

EBbo Remenſis Epiſcopus depoſitus. 456
Ebion hæreticus. 260
Ebroinus. 434 & ſeq. ejus crudelitas. 435. mors. 441
Ecbatana à quo condita. 25
Eccleſiaſtica juriſdictio agitata in Francia. 548
Ecebolius. 313
Ecelinus tyrannus. 529
Echion. 37
Echemus Hyllum occidit. 51
Joannes Eckius. 585
Edeſſa capta à Saracenis. 519
Editha S. Eduardi Angli uxor. 512

INDEX.

Edmundus Campianus. 593
S. Edoardus Rex Angliæ. 512
Edoardus Merchiæ comes fit Angliæ Rex. 574
Edoardus II. Rex Angliæ 541
Edoardus III. Anglus. 547
Eduardus Eduardi F. Dux Vvalliæ Joannem Franciæ regem capit. 548
Egidius Sueſſionum Præfectus fit Rex Francorum. 344
Eglon. 19
Egmondanus Comes ſupplicio affectus. 590
Egmondanus Comes alter occiſus in prælio. 596
Ela Rex Iſraëlis. 62
Elatus. 39
Elcana. 21
Eleazarus Aaronis filius. 16
Eleazarus ſeditioſus Judæus. 256
Eleazarus ab Antiocho occiſus. 195
Electores 7. Imperatoris creati. 494
Electra. 48
Electryo Perſei filius. 34. 35. 40
Elei. 30
Eleutherus Papa. 268. & 275
Eliacim Ieſiæ filius. 70
Elias Propheta, ejuſque res geſtæ 62. & ſeq. rapitur in cœlum. 63
Elias Hieroſolym. Epiſcopus. 386
Elidem Oxilus tenet. 52
Elidenſes Piſatas opprimunt. 77.
S. Eligius. 415
Elipandus hæreticus. 453
Eliſa *vide* Dido.
Elizabetha Borbonia Regina Hiſpaniæ. 601
S. Elizabetha Thuringa. 531
Elizabetha Angliæ Regina. 587 & ſeq. obit. 598
Eliſei geſta. 65. & ſeq. mors 66
Elpais pellex Caroli Martelli. 441
Elxai hæreticus. 270
Emmanuel Luſitaniæ rex 571 obit. 582
Emmanuel Chryſoloras. 564
Emmanuel Sabaudiæ dux. 594
Empedocles. 127
Ennius. 186. obit. 206
Ennodius Ticinenſis. 386 390
Enos invocare cœpit nomen Dei. 4
Enoch rapitur. ibid
Epaminondæ geſta. 130. & ſeq.
Epaphus. 31. 32
S. Eparchius. 423
Epheſina Synodus œcumenica. 351
Epheſina Synodus latrocinalis. 367
Epheſinæ Dianæ templum crematum 141. rurſus à Scythis ſub Gallo & Voluſiano. 279.
Ephorus. 140
S. Ephrem. 39
Epicurus. 156
Epidamnus condita. 101
Epigoni Thebas oppugnant. 45. 46
Epimenides. 105
S. Epiphanius Ticinenſis. 373
S. Epiphanius Salaminæ Epiſcopus. 317. 334. & ſeq.
Epocus. 39
Epopeus. 38
Eraſmus. 585
Eratoſthenes. 186
Erchenualdus. 433. 434
Erechtheus Rex Atticæ. 29. 38

INDEX.

Erichthonius Dardani F. 47
Erginus. 41
Eriphyle. 27 45
Eros Epiſcopus Pelagium accuſat. 348
Eſaü naſcitur. 10
Eſtenſes Ferrariæ dominantur. 544
Etheireduſ Rex Angliæ. 511
Etheocles, 45
Etruſci victi à Romanis. 155
Eva formata 3
Evander in Italiam venit. 49
Evariſtus. 267
S, Eucherius Epiſcopus aurelian. 447
Eucherius Stiliconis filius. 331 occiſus. ibid
Eudo Vaſconum Dux. 442. 446
Eudocia Romani Diogenis Imper. uxor. 504
Eudocia Theodoſii II. uxor. 336. 356
Eudocia filia Valentiniani. 363
Eudoxia arcadij uxor. 328. & ſeq. obiit. 333
Eudoxia filia Theodoſii, Valentiniano nupta. 355. Maximo. 363. Genſericum evocar. ibid. in Africam abducta, Conſtantinopolim remittitur ibid
Eudoxius CP. Sedis invaſor. 315. 316
Eudoxus Cnidius. 139
Evilmerodach. 91
Eugenius tyrannus. 322
Eugenius III. Papa. 537
Eugenius IV. 563. Florentinum concilium celebrat. 565
Eulamius Philoſ. 408
S. Eulogius. 423
Eumenes Alexandri ſucceſſor. 145 & ſeq.
Eumenes alter Aſiæ Rex. 201
Eunapius. 36
Eunius, *vide* Mummolus.
Eunomius. 309 316 & ſeq.
Eunus. 206
Euphaës Rex Meſſeniæ. 87
Euphemius Epiſc. Conſtantinop. 375 385. & ſeq. ſede pulſus. 385
Euphrates Stoicus. 269
Euphron, Pythagoræ avus. 52
Eupolis. 140
Euridice Aridæi uxor. 146
Eurimeda. 40
Euripides 127
Europe rapta ab Jove. 36. 37
Europus Macedoniæ rex. 75. 76
Euripontidæ. 56
Euryſthenes Ariſtodemi filius. 51. 54. ejus poſteri reges 56
Euryſtheus. 13. 35. Herculis poſteros vexat. 36. 40. 41. 44 occiditur. 50
Euſebius Cæſarienſis. 300 310
Euſebius Dorilæenſis. 367
Euſebius Nicomedienſis. 300
Euſebius Samoſatenus. 317
Euſebius Vercellenſis. 308. 310 moritur. 318
S. Euſpicius. 390
Euſtathius Homeri Interpres. 520
Euſtathius Antiochenus Epiſcopus. 302. 310
Euſtathius Sebaſtenus. 316
Euſtochium. 356
Eutharicus. 346
Eutropius. 328. obit. 329
Eutychis hæreſiarchæ hiſtoria. 367
Eutychianæ ſectæ divortia. 387
Eutychius Patriarcha vir ſanctus. 398. 411
Eutichius grammaticus. 270

INDEX.

S. Eutimius, 438
S. Evortius, 373
Exarchatus Ravennæ datur à Francis Rom. Pont. 452
Exarchi Ravennæ. 414. & ſeq.
Excelſa apud Judæos quid fuerint. 61
Exemptio ab juriſdictione Epiſcoporum data cœnobio S. Dionyſii, 434
Exuperius Toloſanus, 327
Ezechiæ geſta, 68. & ſeq. & 82
Ezechiel, 71

F

Fabianus Papa, 282
Fabii ad Cremeram cæſi, 124
Fabius cunctator, 163
C. Fabius, 162
Facundus Hermianenſis, 407
Faliſci victi à Camillo, 136. iterum victi à Fabio, 137
Faunus Latii Rex. 48
Fauſta uxor Conſtantini, 295 occiditur, 297
Fauſtina, 264
Fauſtinus & Jovita. 267
Fauſtus Regienſis, 371
Federicus Neapolis Rex in Franciam tranſlatus, 580
Feliciſſimi ſchiſma. 283
S. Felicitas. 268
Felix V. *vide* Amedeus.
Felix Aptongitanus. 299
Felix Papa, 370
Felix Orgelitanus. 453
Ferdinandus Hiſpaniæ Rex, 597
Ferdinandus Archidux Auſtriæ Caroli F. Imperator, 604 ejus geſta ibid. & ſeq.
Ferdinandus dux Mantuæ, 603
Ferdinandus Alphonſi M. filius Rex Neapolitanus, 577
Ferdinandus rex Neapolitanus 562. 566. & ſeq.
Ferdinandus Hiſpaniæ rex Mauros ejicit, 570
Joan. Fernelius, 595
Feretrius Juppiter, 84
Feſtus Romanus Senator. 385
Fidenates victi, 84
deficiunt à Rom. 125
Filii Dei qui ſint, 4
Fermamentum quid ſignificet, 2
Firmilianus Cæſarienſis, 283
Firmus tyrannus, 315
Fiſcanenſe cœnobium, 443
Flexenſe collegium Societ. Jeſu. 600
Flaccilla uxor Theodoſii 321. 323
Fulv. Flaccus, 212
Flaccus Avilius Ægypti Præfectus. 251
Flaminii lex agraria, 161
Q. Flaminius Philippum vincit 187
Flandriæ res, 549. 550. 592 & ſeq.
Flavianus Antiochenus, 322 fit Epiſcop. 324. cum Papa reconciliatur, 326
Flavianus Conſtantinop. Epiſcopus. 367. damnatus ab hæreticis. ibid. poſt mortem honor ei habitus, 368
Flavita hæreticus, 371
Flavius Remorum Epiſc, 389
Florentini in Italia potentes, 559 Piſas occupant. ibid
Florentinum Concilium, 561
Floriacenſe cœnobium incenſum, 469
Florianus, 281
Florus Magiſter, 466
Fœderati dicti Gothi, 346
S. Foillanus, 436
Fontinellenſe cœnobium, 443
Fontinacanſe prælium, 459
Formoſus Papa 464. poſt mor-

tem vexatur, ibid.
Forum Novanorum, vulgò *For-nuve* ad quod prælium inter Francos & Venetos, 578
S. Franciſcus. Aſſiſienſis, ejuſque Ordo, 530
S. Franciſcus Paulanus, 576
Franciſcus Sfortia Franciſci filius, dux Mediolanenſis. 565
Franciſcus Valeſius I. Rex Franciæ. 581. & ſeq. cum Carolo V. bellum gerit. 582 captus 583. pacem facit cum Carolo & Anglo. ibid
Franciſcus I I. Franciæ Rex. 588
Franciſcus Britanniæ Dux 577
Franciſcus Dux Mantuanus. 603
Franco Leedienſis de quadratura circuli ſcripſit. 512
Francofurdenſis Synodus. 454
Francorum origo & initia, 342 & ſeq. unde dicti, & quinam ita vocati, ibid. incrementa. 399. de iis Agathiæ teſtimonium 401. in Italiam expeditio, ibid. Reges ad inertiam ſoluti. 434. regnum tranſit in novam familiam Pipini. 451. Romanis Pontificibus multa donant. 452
Fravitta, 329
Fraxinetum, 478
Fredegundis, 416 & ſeq. vincit Childebertum. 419
Fridericus I. Ænobardus Imper. 519
Fridericus II. Imper. 528. Chriſtianos prodit. ibid. excommunicatur. 529 Italiam turbat ibidem. exauctoratur, 530
Fridericus Auſtriacus electus Imperat. contra Ludovicum Bavarum. 543
Fridericus Auſtriacus Rex Romanorum, 565. poſt Imperator, 567. obiit. 570
Fridericus Saxo captus à Carolo V. 586
Fridericus Palatinus regnum occupat Boëmiæ 604. ſed mox vincitur & pellitur. ib.
Fritigernes, 315
Fritigernes. 345
Fronto orator. 270
Frumentius Tyrius, 301
Fulradus Abbas. 452
Fulbertus Carnotenſis, 509
S. Fulgentius, 389
Fulvia uxor Antonii, 231
Furnenſe prælium, 542
S. Furſeus, 436

G

Gabaonitarum flagitium, 18
Gabinius Ptolemæum reſtituit, 116 .de eodem, 212
Bethleem Gabor, 608
Gad. 11
Gæſatæ, 161
Gaimarius Salerni princeps, 495
Gainas, 329 & ſeq.
Gaiſo. 504
Galba Imperator, 255
Galeacius Vicecomes Mediolan. dux, 559
Galli Romam capiunt 136 eorum aliæ expeditiones in Romanos 137. in Græciam 152 in Aſiam ibid. & 153. in Italiam. 154. à Pruſia victi, 181 à Romanis trans Alpes 212
Gallias quæ gentes tenuerint

INDEX.

Valentiniani tertij tempore. 361

Gallienus. 279. 280

Gallus Imp. 276

Gullas Cæſar. 304. obit. 305

S. Gallus. 419

Gaugr-nſis Synodus. 302

Ganymedes. 47

Gaſto dux Aurelianenſis Ludovici XII frater in Gallias irrumpit. 611

Theodorus Gaza. 571

Gedeon. 19

Geiſericus Africam occupat. 340 Catholicos vexat. 352 nurum ſuam malè afficit, 361 Romam diripit. 363. obit. 372

Gelanor Rex Argivorum. 13. 32

Gelaſius I. Papa. 385

Gelo rex Siciliæ. 121

Geminus. 228

Gennadius Conſtantinop. 374

S. Genovefa. 355. *vide* & 391 ejus baſilica à Northmannis incenſa. 468

Gentius victus. 190

Gentiliacenſis Synodus. 454

Genuenſium bella cum Venetis. 534. 546. Francis ſe dedunt, 568. Sfortiæ tradita Genua 569. bellum cum duce Sabaudiæ. 606

Georgius Maniaces. 503

Georgius Alexandrinus Epiſcopus. 312

Gerberga ſoror Othonis. 480 489

Gerbertus Remenſis Epiſcopus poſt Papa Silveſter II. 493 & ſeq.

Germani Imperium Romanum obtinent, 481. & quis primus Imperator fuerit, ibid. eorum bella, 527. & ſeq.

Germanicus. 242

Germanorum copiæ in Gallia de etæ 594

S. Germanus Pariſienſis. 416

S. Germanus Capuanus. 386

S. Germanus Conſtantinop. 440. 444

S. Germanus Antiſiodorenſis. 355 quando in Britanniam profectus. ibid

Joannes Gerſon. 564

S. Gertrudis Pipini filia. 436

Gervaſii & Protaſii corpora reperta. 325

Geta Auguſtus. 272

Gibellini. 529 579

S. Gildardus. 407

Gildo.

Gilimer. 394

Giſibertus Lotharingiæ Dux. 480

Giſelicus Gothus. 382

Glauce Cleontis filia. 43

Glaucus Bellerophontis pater. 27

Glycerius Imperat. 365

Godefredi Bullionii expeditio, ejuſque genus. 511

Godefridus Rex Danorum. 455

Godefridus Gibboſus. 511

Godegiſilus. 381

Godeſcalcus monachus. 466

Godolias. 71

Goduinus Anglus. 512

Goleti arx capta. 584

Goliath. 24

Gonzagæ Mantuæ dominantur. 544

Gordianus Imperator. 277

Gorgophone Perſei filia. 34

Goſuintha. 420

Gotfridus Andegavenſium Comes. 509

Gothia dicta Narbonenſis pars, 382. ea Francis conceſſa. 402

Gothelo Dux Lotharingiæ

Gothi

INDEX.

Gothi ad Romanos tranſeunt ſub Theodoſio. 320. in Gallias irrumpunt. 338 in Hiſpanias, ibid. Narbonenſis pars iis conceſſa. 339. Hinc regnũ illorũ cœpit. ibid. Horum origines latæ. 345. & ſeq. duæ illorum familiæ. ibid. Ariani fiunt. 346. in Italia regnant. 366. victi à Francis. 381. & ſeq. cum iis Juſtiniani bellum. 395 & ſeq. Francos cædunt. 419. in Hiſpania fiunt Catholici. 420. 421.

Gothi à Claudio cæſi. 280

T. Gracchi ſeditio. 212

C. Grachi ſeditio. ibid.

Græciæ primordia. 26. Diviſio. ibid. populi antiqui tres. 26. 27. linguæ quot. 29

Granata à Ferdinando capta. 570.

Gratianus Valentiniani pater. 314.

Gratianus Imper. 320. obit. 321.

Gratianus Turonenſis. 283

Gratianus Decretorum collector. 517

Gregorius Thaumaturgus. 276

Gregorius Cappadox. 307

Gregorius Nazianzenus 316. fit Epiſcopus Conſtantinop. 324. excidit. ibid.

Gregorius Nyſſenus. 317. 326

Gregorius Turonenſis. 423

S. Gregorius M. primùm apocriſſarius, indè Papa. 421. Anglos convertit ad fidem. 421. moritur. 428

Gregorius II. Italiam à Leone Iſaurico abſtraxit. 444. 445

Gregorius III. 446

Gregorius V. Papa. 394. 508

Gregorius VII. 499. & ſeq. obit. 501

Gregorius IX. Papa. 529

Gregorius. X. Papa. 531

Gregorius XI. 545. Romam Avenione redit. ibid.

Gregorius XII. 560

Gregorius XIII. 593

Gregorius XV. 600

Grimoaldus magiſter palatii. 433. 434.

Gripho Martelli F. 451

Guelforum & Gibellinorum factiones ortæ. 529. vide 579.

Guibertus Antipapa. 499. obit. ibid.

Guicciardinus. 585

Guido Flandrenſis comes. 542

Guillelmus Pictavorum comes. 523.

Guillelmus Nothus Dux Northmanniæ. 509

Guillelmus Holandus rex Germaniæ. 530. obit. ibid.

Guillelmus Pariſienſis. ibid.

Guillelmus Ferrabrachius. 496

Guines. 558

Franciſcus Guiſius. 587. ejus in Italiam expeditio. 588

Henricus Guiſius. 594. & ſeq.

Ludovicus Guiſius. 594

Gundebaldus Burgundus. 380. & ſeq.

Gundericus rex Burgundionum. 381.

Guntramnus rex Francorum. 419. & ſeq. obit. ibid.

Guſtavus Sueciæ rex. 603. Germaniam infeſtat. 612. occumbit. 613

Joan. Guttembergius typographiæ inventor. 572

Gylippus Athenienſes vincit in Sicilia. 128

INDEX.

H

HAdrianus I. Papa. 449. 452. 454.
Hadrianus II. 461
Hadrianus Imper. 262. & ſeq.
Hadrianus IV. Papa. 517
Hadrianus VI. Papa. 582
Hæſitantes hæretici. 375
Hagar ancilla. 9
Hagave Cadmi filia. 37
Handuellis Sicaidares. 558
Hales Machometis gener. 557
Hanani prophetæ. 61
Hannibal Hamilcaris filius. 129
Hannibal alter Punico-bello ſecundo dux. 162. victus. 166. obit. 188
Haraldus rex Angliæ. 511. 512
Harmodius. 113. ſtatua ei poſita, *ibid.*
Harmonia Cadmi uxor, 37
Harpagus. 95. Aſiam vincit. 96.
Haſamonæorum principatus deſinit. 236
Haſdrubal frater Hannibalis, 166
Haſdrubal Giſconis filius. *ibid.*
Haſtingus Dux Northmanorum, 467
Hazaël rex Syriæ. 65
Heber ex quo Hebræi. 6
Hegeſippus. 269. 297
Hegyra. 425
Helas Perſei filius. 34
Helena à Theſeo rapta. 44. 45. à Paride. 47
Helena, Conſtantini mater. 294 Crucem invenit. 301
Heli Pontifex, populum gubernat. 21
Helice Selinuntis filia. 19
Heliodorus Seleuci purpuratus. 192.
Heliogabalus, *vide* Alagabalus.
Hellanicus. 139
Hellanodicæ. 78
Helle. 38
Hellen. 26. & ſeq. Græci nominati *Hellenes*. 30. 31
Helvidius Priſcus.
Henoch raptus à Deo. 4
Honoticon Zenonis. 370. 375
Henricus Anceps Imperat. 479
S. Henricus Bavarus Imperat. 494. à S. Benedicto curatur 497. obiit. *ibid.*
Henricus III. imperator. 498
Henricus IV. imper. ſchiſmaticus. 499. obiit. *ibid.*
Henricus V. imper. 514
Henricus VI. imperat. 518 Apuliam & Calabriam obtinet. *ibid.*
Henricus II. Angliæ rex. 524
Henricus III. Angliæ rex. 526
Henricus IV. Lancaſtrius rex Angliæ. 551
Henricus V. Anglus. 571
Henricus VI. Anglus. 572
Henricus VII. Angliæ rex. 574
Henricus VIII. Angliæ rex Francis bellum infert. 581. in hæreſim incidit. 584. moritur. 585
Henricus Frederici II. imper. filius. 529
Henricus Lutzemburgenſis imperat. 543. veneno ſublatus. *ibid.*
Henricus Balduini frater imp. Conſtantinopol. 535
Henricus Caſtellæ rex Petrum fratrem interficit. 549
Henricus Cardinalis Luſitaniæ rex. 593
Henricus I. Franciæ rex. 509
Henricus II. Franciæ rex. 586

& ſeq. cum Carolo v. bellat 587. obit. 588
Henricus III. Franciæ rex. 591. regnum obtinet. *ibid.*
Henricus Borbonius. 589. excommunicatus ob hæreſim. 593.
Henricus IV. Borbonius regnat 596. ejus geſta, *ibid.* & ſeq. fit Catholicus. 597. pacem cum Hiſpano fuit, *ibid.* obiit 600.
Hephæſtio. 143
Heraclas. 276
Heraclianus Comes. 331. fit tyrannus. 338
Heraclidæ Pelopponeſum occupant. 50. & ſeq.
Heraclitus. 117
Heraclius imperat. ejuſque res geſtæ. 423. & ſeq. Choſroëm vincit. 425. in hæreſim lapſus ecthesim proponit. 426. obit. *ibid.*
Heraclius Heraclii F. 424
Hercules plures. 40. 76
Hercules Aclmenæ filius naſcitur. 35. 40. & 41. ejus certamina 41. adventus in Italiam. 49. mors. *ibid.* ſtirps. 50.
Heribertus Comes 486. ejus perfidia in Regem, *ibid.* miſere obiit. 488
S. Heribertus Colonienſis. 497
Heriveus Remenſis. 486
Hermannus rex Germaniæ. 499
Hermenaricus. 357
Hermenefridus. 400
Hermenegiſclus. 403
Hermenegildus. 420
Hermias Car. 178
Hermione Oreſtis uxor. 48
Hermocrates. 129
Hermogenes Tarſenſis. 270
Hermolaus Barbarus. 578
Herodes Judææ rex 223. ortus ejus. 235. geſta *ibid.* & *ſeq.* filios occidit. 237. obit. 238
Herodes Antipas. 250
Herodes Atticus. 270
Herodias. 250
Herodotus. 139
Heſiodi ætas. 55
Heſione. 42
Hibba gothus Francos vincit. 383
Hieremias. 71
Hierichuntis everſio. 17
Hiero Syracuſarum rex. 115. 122
Hiero alter. 159. 162
Hieronymus Pragenſis. 560
S. Hieronymus. 362
Hieroſolyma à Nabuchodonoſore obſeſſa. 70. 71. primò ſub tributum redacta. 222. capta ab Herode, 216. à Tito 256. & *ſeq.* Judæis interdicta. 263
Hieroſolymitana expeditio duce Petro Eremita. 510. 512
Hieroſolymitana expeditio auctore S. Bernardo. 517
Hieroſolymitana expeditio Friderici Ænobarbi. 518. regnum Hieroſol. quomodo in regum Siciliæ ditionem venit, 529. expeditio alia. 538 deſitæ ſunt. *ibid.*
Hieroſolymitanum Templum Chriſtianorum inſtauratum, 503.
S. Hilario. 319
Hilarius Papa. 375
S. Hilarius Pictavienſis. 310. 318 obiit, *ibid.*
S. Hilarius Arelatenſis. 353
Hilarius alter, qui de Semipelagianis ſcripſit ad Auguſtinum. 354

INDEX.

Hildebertus filius Grimoaldi. 433. 434.
Hildericus rex Auſtraſiæ. 434
Hildericus rex Vandal. 390
Hildericus compati auctor. 512
Himera everſa. 129
Himerius Sophiſta. 313
Hincmarus. 466
Hipparchus Aſtronomus. 207
Hipparchus Piſiſtrati filius. 113
Hippaſus Pythagoræ proavus. 52.
Hippias Sophiſta. 127
Hyppias tyrannus. 113
Hippocles Cumarum conditor. 55.
Hippocrates. 127
Hippodamia. 35. 36
Hippolyta Amazon. 41
S. Hippolitus Martyr. 284
Hippomedon. 45
Hipponax. 104
Hipponome Menœci filia. 34
Hippotes Æoli Pater. 28
Hippothoë. 34
Hiram rex Tyri. 72
Hiſpanias occupant Saraceni. 442.
Hiſtiæi Mileſii geſta 110. & ſeq.
Hollandi ab Hiſpano deficiunt. 509.
Holophernes Cappadociæ rex. 200
Holophernes alius a Juditha cæſus. 69. 81
Homar interpres Machometis. 338.
Homerus unde verſus ſuos ſumpſerit, 46. ætas ejus. 55
Honoria Valentiniani ſoror. 341
Honorius Imper. 328. 336. & ſeq. obit. 340
Honorius I. Papa a Monothelitarum errore defenditur. 432
Honorius II, Papa, 515
Honorius III. 528. 529
Horatius Cocles. 118
Horatius. 234
Hormiſdas Papa. 377. 386
Hormiſdas Perſarum rex. 415
Hoſius. 300
Staniſlaus Hoſius. 595
S. Hoſpitius incluſus. 423
Huniadus, *vide* Corvinus.
Humbertus Silvæ candidæ. 504
Humbertus Viennenſis. 548
Hunaldus Aquitanus. 451
Hunericus Theodorici gener. 361. Catholicos vexat. 372. obit. idid.
Hungari Germaniam incurſant. 479. 480. fiunt Chriſtiani. 494.
Hungarorum clades ſub Vladiſlao. 566
Hugo Abbas Dux Franciæ. 469 488. ejus filii. 489
Hugo Arelatenſis, rex Italiæ, 477.
Hugo Capetus. 489. fit rex Franciæ. 491. 492 508
S. Hugo Gratianopolitanus. 523
Hugo a ſancto Victore. ibid.
Hugenotti. 583. & ſeq.
Hunia des. *vide* Joannes.
Huſſitæ bacchantur. 561
Hyarbas. 72
Hybreas orator. 234
Hyginus. ibid.
Hyginus Papa. 268
Hyllus. 30. ab eo Heraclidæ. ibid. & 50. 51.
Hymenæus hæreticus. 260
Hypatia. 356
Hyrcanus primus, Judæorum Pont. 200. & ſeq. 208. *vide* Joannes.
Hyrcanus ſecundus Pontifex. 221. Pontificatu ſpoliatur, 222. & ſeq.

INDEX.

I.

JAbin, 19
Jacob naſcitur, 10. ubi illius hiſtoria, & ſequ. obiit, 11
Jacobus major occiditur, 251
Jacobus minor, 253
Jacobus Borbonius Marchiæ Comes Rex Neapolitanus fit Franciſcanus, 561
S. Jacobus Niſibenus, 306. 310
Jaccupus Perſidis Rex, 557
Jaduas Pontifex, 143
Jahel Siſaram interficit, 19
Cornelius Janſenius, 595
Jani templum clauſum, 160
Janiculum munitum, 85
Janus Latii Rex, 48
Japoniæ Legati ad Gregorium XIII. veniunt, 593
Japhet, 5
Jarnacenſe prælium, 589
Jaſius Dardani frater, 46
Jaſon Judæorum falſus Pontifex, 193. 194
Jaſon Æſonis filius, 27. ejus geſta, 41. 42. 43
Jaſus, 14. 32
Ibæ epiſtola. 405
Iconoclaſtæ. 444. & ſeq. damnati, 449
Idatius Epiſcopus, 325
Idæa, *vide* Peſſinuntia.
Idæus, 39
Idumæi Judæos ritus accipiunt, 210. quomodo alienigenæ dicantur, 235
Jechonias, *vide* Joachim.
Jehu, 64
Jephte, 20
Jeroboam primus Rex Iſraëlitarum, 59. populum ad idololatriam abducit, 60
Jeroboam ſecundus, 66
Jeſuatarum origo, 545
Jeſus Chriſtus naſcitur, 243. 244 & patitur, ibid. & 249
Jethro ſocer Moyſis, 12
Jezabel 62. occiſa, 65
S. Ignatius Conſtantinop. Epiſcopus, ejúſque vexatio, 474 & ſeq.
S. Ignatius Confeſſor convertitur ad Deum, & Societ. Jeſu inſtituit, 582. 586. obit, 596
Ignis Græcus, 432
S. Idelfonſus, 436
Ildibaldus, 396
Ilium conditum, 47
Illus patricius, 359. 360
Illyricum bellum Romanorum, 161. domiti Illyrij, 190
Ilus, 47
Imagines quis primus oppugnavit, 371. Leo Iſauricus deinde, 444. tum Copronymus, 448. reſtitutæ in 7. Synodo, 449.
Imilco Carthaginenſ. Dux, 132
Imperator Occidentis primus Carolus, 454. ejus creandi jus in Electores tranſlatum, 494
Imperatores Auguſti primùm duo fuere, 265
Imperium Romanum ad Germanos pervenit, 481
Inachus Rex Argivorum, 14. 31
Inachidæ Agenoris poſteri. 36
Inarus Libyæ Rex, 123
Indiæ Orientales à Luſitanis apertæ, 571
Indiæ Occidentales detectæ, 570.
Indictionum Origo, 297. & ſeq.
Induciæ tricennales Athenienſium, & Lacedæmoniorum, 124
Ingelgerius, 4

INDEX.

Ingoliſmæ mœnia diviniriùs corrunt, 382
Ingundis, 420
Innocentius I. papa, 334. 348
Innocentius II. papa, 515. captus à Rogerio, 516
Innocentius III. papa, 528
Innocentius IV. papa, 530
Ino, Cadmi filia, 37
Inſubres à Romanis victi, 161
De Inveſtituris altercatio, 499
Io, 13. Iſis dicta, 14. 31
Joab Abſalonem interficit, 25
Joachaz Rex iſraël, 66
Joachaz Joſiæ filius, 70
Joachimus abbas damnatur, 528
Joachin, *ibid.* idem cum Jechonia liberatur, 91
Joakimus, 70
Joanna Darcia Aurelianenſis puella, 573. innocens fuit, *ibid.*
Joanna Regina Neapolitana virum interficit. 544
Joanna altera Neapolitana Regina, 571
Sancta Joanna filia Ludovici XI. Franci, 579
Joannæ papiſſæ fabula, 465
Joannan Joſiæ filius, 70
S. Joannes Evangeliſta, 259
Sanctus Joannes Damaſcenus, 446
Sanctus Joannes Silentiarius, 390
Sanctus Joannes Anachoreta, 327.
S. Joannes eleemoſyn. 428
Joannes tyrannus, 340
Joannes Tzimiſces, 485. eius pietas, *ibid.*
Joannes papa Alberici F. 478. 481. & ſeq.
Joannes Hyrcanus, 200. 208. & ſeq. 210
Joannes Hieroſolymitanus, 327
Joannes Auſtriacus, 592
Ioannes Huniades, 554. 567
Ioannes Chryſoſtomus, 333
Ioannes Antiochenus, 405
Ioannes Talaida, 370
Ioannes papa à Theodorico necatus, 388
Ioannes Comnenus, 519
Ioannes *ſine terra* Angliæ Rex, 525.
Ioannes XV. papa, 493
Ioannes poſthumus Ludovici Hutini F. 547
Ioannes Rex Franciæ, 548
obiit, 549
Ioannes Dux Biturigum patruus Caroli VI. 550
Ioannes Nivernenſis Dux Burgundiæ; 550. Ludovicum Aurelianenſem occidit, & poſt occiditur, 551. ante captus à Turcis, 546. 552.
Ioannes Cantacuzenus, 552
Ioannes Capiſtranus ſanctus. 567.
Ioannes Galeatius Dux Mediolanenſis, 546. 577
Ioannes Emmanuëlis filius Luſitaniæ Rex, 582
Ioannes Fiſcherus Roffenſis, 584.
Ioannes palæologus imperator Conſtantinopolitanus, 552
S. Ioannes Columbinus. 545
Ioannes Prochitæ Dominus, 533.
Ioannes Brennus Hieroſolymorum Rex, 529
Ioannes Ducas imperator Græcorum, 536
Ioannes de Monteregio, 571
Ioantes Andegavenſis Neapo-

ſitanum regnum bello repetit, 568
Joannes Huſſ, 560
Joannes XXII. papa, 543
Ioannes Albretus, 580. 581
Joas Rex Iudæ, 65
Joas Rex iſraëlis, 66
Joatham Rex iuda, 67
Jobates Lyciæ Rex, 33
Jobi tempus, hiſtoria genus, 12
Joël, 67
Joaïada pontifex, 65
Jocaſta, 38
Annas Joyeuſius, 594
Jolaus, 50
Ion Xuthi filius, 28. 29
Jonas Propheta, 67
Jonathas, 197. obiit, 199
Jonathas Saülis filius, 22
Iones ubi habitarunt, 52, 53. in Atticam venere, 53. 54. poſtea in Aſiam, 54. à Perſis victi, 96
Ionica migratio, 54
Ionica lingua, 29
Joram Rex iudæ, 62. & 64
Joram iſraëlis Rex, 64
Joſaba, 65
Joſephati Regis Iudæ geſta, 61 62. 63.
Joſeph Jacobi filius ejuſque res geſtæ, 11, moritur, 12
Joſephus, 260
Joſephus Comes, 310
Joſephus œconomus, 450
Joſiæ Regis iudæ geſta, 69 filii 70
Joſue, 16. Moſi ſufficitur, 17
Jovianus imp. 313
Jovinianus hæreticus, 527. 353
Jovinus tyrannus, 338
Iphicrates, 130
Iphitus, 52. 76
Ita mons, 88
Irenæus, 275
Irene Copronymi coniux, 447
Irene Conſtantini mater, 448 in ordinem redacta, 450, filium excæcat *ibid.*
Irmingardis, 455
Iſaacus naſcitur, 9. & 10. ubi & eius hiſtoria.
Iſaacius Comnenus, 504
Iſaacius Comnenus Trapezuntinus imperator, 554
Iſaacius Angelus imperator, 521
Iſabella Philippi II. Hiſpani filia, 598
Iſabella Edoardi uxor. Philippi pulchri filia, 547
Iſabella Renati Andegavenſis uxor, 562
Iſabella Ferdinandi uxor, 570
Iſaias Propheta, 67. 68
Iſauricum bellum ſub Zenone, 376
Isboſeth, 21
Iſchia inſula tutata eſt Ferdinandum Neapolis Regem, 578
Iſdegerdes, 350
S. Iſidorus Hiſpanus, 460
Iſidorus Gazæus, 4 8
Iſidorus Hiſpalenſis, 429
Iſmaël Abrahami filius, 9
Iſmaël Sophus 558. fit Rex Perſarum, *ibid.*
Iſis. *vide* Io.
Iſocrates, 140
Iſraëlitæ in deſerto degunt, 15 terram promiſſam ingrediuntur, 17. Eorum ſervitus ſub Cuſano, ſub Eglone, 19. ſub Jabino, ſervitus 4. ſub Madianitis, *ibid.* regem impetrant, 21. eorum regnum bifariam diviſum, 59, deſitum, 69
Iſſachar, 11

INDEX.

Italia cur in plures diviſa Principes, 544
Italia Græcis imperatoribus erepta, 445
Ithacius Epiſcopus, 325
Ithobalus Rex Tyri, 62. 72.
Itta, Pippini vidua, 436
Juda naſcitur, 11. judæ regnum, 59. ejus opes, 61. 62
Judæa Syriæ contributa, 252
Judæi à Pharaone afflicti, 12. à Cyro liberati, 98
Judæi à Dagoberto, & Heraclio ad fidem coacti, 428. è Gallia pulſi, 525.
Judæi ab Antiocho dirè vexati, 191. 195. in Romanorum venere ditionem, 212. conventus quinque juridici à Gabinio inſtituti, ibid. & 223. à Claudio pulſi, 249. à Veſpaſiano & Tito profligati, 256. & ſeq. à Trajano, 262. ab Hadriano, 263. Hieroſolymam adire vetiti. ibidem in Galliis vexati, 525
Judaïcum bellum ſub Veſpaſiano, 256
Judas Machabæus, 196, obiit, 197
Judices Iſraëlitarum, 18. & ſeq.
Iudicia Romæ ad equites tranſlata, 114
Judith, 69. 81
Juditha Ludovici Pij uxor, 455
Iuliacenſis obſidio ſub Ludovico. XIII. 602
Iulianus Halicarnaſſenſis, 387
Iulianus Comes Hiſpanus. 442
Iulianus Pelagianus. 349
Iulianus annus inſtitutus, 225
Julianus Cardinalis, 566
Didius Iulianus, 271
Julianus imper. 303. fratrem habuit diverſum à Gallo, 304. ejus geſta, 305. Lutetiæ fit Auguſtus, ibid. *vide* & 310. mors 311.
Iulius Papa Athanaſium abſolvit, 307
S. Ivo, 534
Ivo Carnotenſis, 513
Iupiter *Orchios*, 79
Ivriaca pugna, 596
Ius civile in Italia floret, 516
Iuſtina Valentiniani uxor, 320
Iuſtiniani primi Imperat. res geſtæ, 379, & ſeq. varia bella ejuſdem cum Perſis, 391. ac reliqua, 393. & ſeq. mors, 398. Eccleſiam turbat, 406
Iuſtinianus Rhinotmetus, 437 imperio pulſus ad Chaganum fugit, 438. reſtituitur, ibid. ejus crudelitas, 439. moritur, ibid.
Juſtinus Martyr, 268
Iuſtinus Imperator. 378, & ſeq. ignariſſimus fuit, 379. pacem reddit Eccleſiæ, 386. ejus pietas, 387
Iuſtinus I I. 408, & ſeq. ejus juſtitiæ exemplum memorabile, 409. obiit. 410.
Iuſtinus, hiſtoricus, 270
Iuſtitiæ ſpecimen inſigne, 493
Iuſtus Tyberiadenſis, 260
Iuvenalis, ibid.
Iuvenalis Hieroſolymorum Epiſcopus, 367
Iuvencus, 303

L

LAbanus, 10
Labdacus, 38
Dom. Labeo Iuriſconſultus, 270.

INDEX.

Laboroſſarcodus eſt Baltaſar, 92
Labynicus Babylonius, 89. idem cum Nabuchodonoſoro, ibid.
Lacedæmoniorum regnum, 56. bellum cum Meſſenis, 87, & ſeq. & 100. ab Athenienſibus diſſident, 121. eorum res inclinant, 130. regiæ duæ familiæ, 172. adjunguntur Achaiæ, 189
Lachares, 148
Lactantius, 303
Lacydes, 186
Ladiſlaus Rex Hungariæ, 566
Ladiſlaus Apuliæ Rex, 559
Lævinus contra Pyrrhum pugnat, 159. 164
Jacobus Lainez, 595
Laius. 38
S. Lambertus Martyr, 436. 441
Lambertus Imp. 464
Dionyſius Lambinus, 595
Lamiacum bellum, 146
Lampſacena Synodus, 316
Lamorabaquinus, 552
Lanclaſtrij in Anglia, 574
Lancea ſacra Conſtantini, 480
Landericus Epiſcopus Pariſienſis, 434
Lanfrancus, 513
Langobardorum origines, 412 & ſeq. regnant in Italia, 413 & ſeq. à Pipino domiti, 451
Lanthildis, ſoror Chlodovei, 380.
Laomedon, 41. 42. 47
Lateranenſe Concilium, I. 528
Lateranenſe Concilium alterum ſub Leone X. 581
Latii Reges, 48. 49
Latinæ feriæ, 86
Latini ab Andronico cæſi, 510
Latinorum cum Romanis bellum, 118. Sociale item illorum, 216
Latinus Latij Rex, 48. 49
Latrocinalis Synodus, vide Epheſina.
Lauduni captus Carolus ab Hugone, 491
Lavinia Æneæ uxor, 49
Lavinium conditum, ibid.
S. Launomarus, 350
S. Laurentius, Mart. 284
S. Laurentius Juſtinianus, 564
Laurentius Valla, 572
Laurentius ſchiſmaticus Papa, 385.
Lautrecius Dux Francorum, 581. in Italiam denuo miſſus obiit, 581
Lazarus Pelagii accuſator, 348
Lazi, ſive Colchi, 392
S. Leander. 423
Learchus, 27
Leſdiguierius, 608
Leges duodecim Tabularum latæ, 125
Legis volumen repertus, 69
Leovigildus. 420. obiit, 421
Leo I. Papa, 353. Attilam placat 362. & Geiſericum 363. obiit, 372
Leo III. Papa. 454. à Romanis male affectus, ibid. & 455
Leo IV. 465
Leo Pont. Rom. Joanni Alberici filius ſuffectus, 481
Leo IX. Papa. 498. à Northmannis captus, 509. 510
Leo X. Papa, 581 obiit 582
Leo I. Imperator, 357
Leo II. Imperat. Zenonis filius, 358
Leo Phocas, 483
Leo Philoſophus Imperator. 475.
Leo Armenius Imper. 457
Leo Iſauricus, 440. 444

INDEX.

obit, 445
Leo Copronymi F. 448
Leocrates Dux Atheniensium, 123.
S. Leodegarius Martyr, 435
Leonidas Rex Lacedæmon. 173
Leonides Origenis pater. 2,6
Leonina dicta pars Urbis Romæ, 465
Leonnatus, 145
Leontius imperator, 437
Leosthenes dux Athenienſ. 145
Leotychides Rex Lacedæm. 114
Lepantina pugna, 591
Lepidi feditio, 219
Lepidus Triumvir, 230
Leporius, 352
Leptines Octavium occidit, 197
Leubovera abbatiſſa, 422
Leucippus, 28
Leuctricum prælium, 131
Leudeſius, 435
Levi, 11
Leutharis Francorum Dux, 402
Lia, 10
Libanius, 313
Liberatus, 407
Liberius Papa, 308
Libia nympha, 32
Libo architectus Templi Jovis olympici. 77
Licinius Cæſar, 295. Auguſtus ibid.& ſeq.perit. 297.299
C. Licinius Stolo, 137
Licymnius, 34
Liga in Galliis, 593.596
Ligures victi, 161
Guillelmus Lindanus, 595
Linguarum permiſtio, 6
Linus Papa, 259
Lipſienſe prælium, 612
Lipſius, 600
Litorius Dux. 341
Livia uxor Auguſti, 233, obiit, 242.
Livius Poëta, 186
Livius Salinator, 165
Locri conditi in Italia, 101
Longinus ſcriptor, 285
Longinus Exarchus, 413, & ſeq.
Longinus Zenonis frater, 376
Lotharingia unde dicta, 460 464. in Teutonum ditionem venit, 480. eam Franci fruſtra recuperare conantur. 487 & ſeq. 492.
Lotharius Ludovici Pij F. 456 à fratribus vincitur, 459 imperator fit, ibid. ejus filii, 460
Lotharius Lotharij F. 460. excommunicatur, 461. moritur ejuſque regnum dividitur, 462.
Lotharius Saxo Imperator. 516
Lotharius Ludovici Tranſmarini F. 489, & ſeq.
Lotharius Hugonis F. 477. & ſeq.
Lotus, 8. & ſeq.
Lucanus, Poëta. 260
S. Lucia. 291
Lucianus. 269
Lucianus Martyr. 299
Lucianus Presbyter. 354
Lucidus Prædeſtinatianus. 371
Lucifer Calaritanus, ! & ejus ſchiſma. 312. moritur. 318
Lucilius, 229
Lucilla femina, Donatiſtarum auctor. 299
Lucius Arianus Alexandrinus Epiſcopus. 337
Lucretia. 86
Lucretius. 229
Luculli geſta. 215. 219, & ſeq.
Lucumo Tarquinius dictus. 85
S. Ludovicus Toloſanus Epiſcopus, 534

Ludovicus Tarentinus Rex Neapolitanus. 544
Ludovicus Hungariæ Rex Andreæ frater Neapolitani Regis. ibid.
Ludovicus Andegavenſis, Rex Neapolitan. fit à Joanna 545. obiit, ibid. *vide* & 550.
Ludovicus Rex Hungariæ periit 583.
Ludovicus Pius. 455. à filiis ejectus reſtituitur. 456. obiit. ibid. ejus filii diſſident. 459
Ludovicus Pii F. 456-459. Rex Germaniæ, 460. ejus mors, & filii, 462
Ludovicus Ludovici F. 462
Ludovicus Lotharii F. Imper. 461. moritur, 462
Ludovicus Balbus. 463. obiit. ibid.
Ludovicus Balbi F. 463
Ludovicus Boſonis F. Rex Italiæ. 476. excæcatus, ibid.
Ludovicus Tranſmarinus Caroli Smiplicis F. 480. 488. obiit. 489. ejus filii ibid.
Ludovicus poſtremus Rex Francorum è Caroli ſtirpe. 490
Ludovicus Bavarus Imper. 343. obiit. 544
Ludovicus Sforcia Dux Mediolan. 577. & ſeq. captus à Francis. & Lochienſi arce incluſus. 579. 580
Ludovicus Flandrenſis Comes rebelles oppugnat. 550
Ludovicus Aurelianenſis frater Caroli VI. 546
Ludovicus Hungariæ Rex cæſus. 555
Ludovicus III. Andegavenſis à Martino V. fit Rex Neapolitanus. 562
Ludovicus Craſſus Franciæ Rex in Paleſtinam abiit. 517
Ludovicus VII. Franciæ Rex 523. 524.
Ludovicus VIII. Franciæ Rex 526. 539. & ſeq.
Ludovicus IX. Franciæ Rex maternum genus ad Carolum M. refert. 492. ejus geſta. 539. 540. obiit, 540.
Ludovicus Hutinus. 547
Ludovicus XI. Francus 575. & ſeq. obiit. 576
Ludovicus XII. 577. fit Rex Franciæ. 579. obiit. 581
Ludovicus XIII. Franciæ Rex regnat. 600. 601. & ſeq.
Lugdunenſe Concilium ſub Innocentio IV. 530. aliud ſub Gregorio X. 533
Lugdunenſes martyres, 268
Lugdunenſis Synodus. 372. ejus Eccleſiæ nomine, liber editus à Floro. 456
Lugdunum incenſum à Severo. 272
Luinius. 606
Luithprandus Longobardus à Gregorio II. placatur. 445. à Carolo Martello territus, 446
Lupicinus, 315
Lupicinus Gothos irritat. 346
S. Lupus Senonenſis. 429
S. Lupus Trecenſis. 355. 373
Luſitania in Hiſpanorum poteſtarem redacta, 598
Luſitanorum cum Romanis bellum. 204
C. Lutatius Pœnos vincit. 150
Lutetia regni facta caput. 383. à Northmannis vaſtata. 468. obſeſſa ab iiſdem. 471. ſed irrito conatu, 472
Lutetiæ obſidio ſub Henrico IV. 596.

Lutherus. 582. & ſeq. obiit. 586.
Lutherani à Carolo V. domiti 584. 586. in Gallia puniti. ibid.
Lycaon. 39. ejus filii necati.
Lyco. 186
Lycortas. 189
Lycurgus Admeti frater. 27
Lycurgus Alæi filius. 39
Lycurgus ultimus Rex Laced. 184.
Lycurgus legiſlator. 73. ejus clementia aliaque geſta. ibid. & 74.
Lycus. 38
Lydia ſubacta a Cyro. 56
Lynceus. 32
Lyſander Athenienſes vincit. 128.
Lyſias Dux Antiochi. 196
Lyſidice Pelopis filia, 34
Lyſimachus Alexandri ſucceſſor 145. 146. obit. 149. ejus cru delitas. 169

M

Macedoniani hæretici. 309 plerique Nicæam amplexi fidem. 316
Macedoniæ Reges ab Hercule oriundi. 75. in provinciam redacta. 190. iterum ſubacta. 205.
Macedonius II. Conſtantinop. Epiſcopus. 385
Macedonum regnum fundatum eſt. 75. finis ejus. ibid. Macedones infante Rege ab oculos poſito acriùs pugnant & vincunt. 76 Demetrii poſteri ibi regnant 149. Peloponneſum obtinent. 175. & ſeq.
Machabæi Martyres, 195
Machanidas Lacedæm. Tyrannus. 185
Machometes Arabum Legiſlator. 425
Machometes I. Turca. 553
Machometes II. ibid.
Machometes III. 555
Macrinus Imperat. 273
Macro Præfectus Prætorio. 248.
Macrobius. 327
Mæcenas. 232. & ſeq.
Madianitæ ab Iſraëlitis victi. 19.
Magi ſub Perſis in pretio fuerunt. 274
Magnentius tyrannus. 304. 305
Magnes. 26. 28
Magorum in Perſide regnum. 109.
S. Maïolus. 494. 513
Majorianus Imperator. 364
Joannes Maldonatus. 595
Mamertini. 159
Mamilius gener Tarquinii. 118
Mammaluci. 554
Manaſſes Rex Judæ. 63. 81
Mancinus à Numantinis victus. 205.
Mandane Cyri mater. 95
Manes ſive Manichæus. 290
Manfredus. 530
Manichæorum ortus. 290
M. Manlius capite punitus. 137
Manilius. 203. 219
Manna pluit in deſerto. 16
Mansfeldius prædonum Dux. 608.
Mantinæenſis pugna. 132. & ſeq.
Manto. 46
Mantua in Marchionatum erecta. 563. ibi Concilium à Pio II. celebratum. 568. capta. 610.
Mantuanus Dux cum Sabaudiæ duce bellum gerit. 603. 609

pacem facit 610
Manuel Comnenus. 520
Paulus Manutius. 596
Marathonia pugna, 111. 112
Marcam equum Galli vocant. 153.
S. Marcella. 315
Marcelliani hæretici. 309
Marcellinus Comes occiſus. 338
Marcellinus Comes Chronographus. 408
Marcellinus Papa, 291
Marcellus contra Pœnos bellat. 163.
Marcianus Imper. 356. & ſeq.
Marcianus Anthemii F. 359
Marcomanicum bellum M. Aurelii. 265
Marcomeres Francorum regulus, 343
SS. Marcus, & Marcellianus. 291
Marcus Epheſinus. 565
Marcus Caryneniis primus Achæorum prætor. 171
Mardaitæ. 431. à Juſtiniano ſecundo detrahuntur, 437
Mardokempadus, *vide* Merodach.
Mardonii expeditio in Græciam 111. & 110. & ſeq.
Margareta Valeſia nupta Henrico Navarræo. 589
Margareta Henrici VI. Angli uxor. 574
Margareta Auſtriaca. 590
Maria Medicea Regina Franciæ. 600
Maria Angliæ Regina. 587
Maria Oegniacenſis. 531
Maria Scottiæ Regina. 590
B. Mariam Virginem Copronymus contemnens miſere periit. 444
Mariamne. 237
Marianus Scotus. 498
Marianus Comes. 368
C. Marii geſta. 213. 218. mors, ibid. ejus filii. ibid.
Marinus Comes. 338
Marozia. 477
Marſicum bellum, 216
Marſilius Ficinus. 572
Martina Heraclii uxor. 430
S. Martinus Turonenſis. 318. à Maximo colitur. 325. obiit. 332. ejus Eccleſia incenſa. 467 ejus corpus tranſlatum. 468
S. Martinus Gallæcienſis. 425
S. Martinus Papa. 430
Martinus V. Papa. 561. obiit, 563.
Martyres primi in Galliis. 268
Maſaniſſæ geſta. 165. 166. & ſeq. moritur. 204
Maſcezel. 329
Maſſilia condita. 97
Mathanias qui & Sedecias. 70
Mathathias Machabæorum pater. 195. 196
Matthias Corvinus. 567
Matthias Imper. 604. 605
Mauri Hiſpania pulſi. 570. & 602.
Mauricius Arauſicanus dux fœderatorum ordinum, 592. & 597.
S. Mauricius. 291
Mauricius Imperat. 410. 411. eius nex. 412. contra Langobardos Francos incitat. 419.
Mauricius Andegavenſis. 327
Mauvia Saracenorum regina, 317.
Maxentius. 294
Ioannes Maxentius. 391
Maximianus Herculius. 287. & ſeq. abdicat ſe. 289. 292. periit. 295
Galerius Maximianus. 288. &

ſeq. fit Auguſtus. 289. 293. obiit. 295
Maximilianus Imperator. 570. 577. 579.
Galerius Maximinus. 289. periit. 296
Maximinus Imper. 277. 282.
S. Maximinus Aurelianenſis. 390
Maximus Cynicus. 314
S. Maximus Monachus. 431
Maximus Pupienus Imperator. 277
Maximus tyrannus. 321
Maximus Imperator. 363. obiit, ibid.
Maximus philoſophus. 313
Maximus Tyrius. 269
Mazarinus. 610
S. Medardus. 407
Medea. 42. exitus illius. 43
Medi. 79
Mediolanenſem urbem evertit Fridericus. 518. eam Vice comites obtinent. 583. tum Sfortia. 565. 577. item Ludovicus XII. 579. tum Franciſcus I. 581.
Mediolanenſes addicti Gibellinis. 579
Mediomatrici capti à Francis. 687.
Medon. 54
Medorum regnum. 74. 75. 95
Carolus Meduanus dux. 596
Henricus Meduanus dux. 606
Megabazus. 110. Ægyptum recuperat. 125
Megacles. 103
Megapenthes Prœti filius. 31. 34
Megara Herculis uxor. 41
Megaſthenes Cumarum conditor. 55
Melampus. 27
Melania. 319
Melanion. 39
Melantus in Atticam venit. 53
Melchiades Papa de Donatiſtis cognoſcit. 300
Melchiſedech. 9
Meletii Ægyptii ſchiſma. 299. 300. & ſeq.
Meletius Antiochenus. 312. 315. obiit. 324
Melicerta. 27
Meliſſus. 99
Melitæ obſidio. 555. ea inſula data Rhodiis equitibus. 583. obſeſſa. 590
Melito Sardenſis. 269
Sp. Melius occiſus. 125
Memnon Epheſinus. 351
Memnon Tithoni filius. 47
Memorius Epiſcopus. 349
Menœceus. 38
Menander hæreticus. 260
Menander Comicus. 156
Menelaus Pont. Judæorum. 191
Menelaus mathematicus. 269
Menenius Agrippa. 119
Meneſtheus Rex Athenienſium. 45.
Mennas Conſtan. Epiſcop. 404
Merodach. 69. 82. & ſeq. idem eſt cum Mardoxempado. 83
Meroſledis. 416
Merope Bellerophontis avia. 27
Meroveus Rex Franciæ. 344
Meroveus Chilperici F. 418
Meroveus Clotharii F. 427
Merovingi regnare deſinunt. 4[illegible]
Meſſalina. 248
Meſſana condita, quæ & Zancle. 88
Meſſeniacum bellum. 85 & ſeq. & 100.
Meſſenii Rhegium condunt, & Meſſanam. 88
Meſtor Perſei filius. 34
Metellus Macedoniã ſubigit. 203

Q. Metellus Numidicus. 214
S. Methodius martyr. 291
Methodius vir ſanctus. 459.473
Meto. 127
Metrodorus, 227
Metus Suffetius. 85
Mezentius. 49
Micæneorum Regnum. 31. Reges. 34. 35
Michaël Palæologus Imperat. 536 Conſtantinopolim recepit. ibid.
Michaël Parapinacius. 506
Michaël Imperat. Græcorum. 473.
Michaël Paphlago. 502
Michaël Calæphatus. 503
Michaël Cerularius. 504
Michaël Stratioticus. ibid.
Michaël Curopalates. 457
Michael Balbus. 458
S. Michaëlis apparitio in Galliis. 443
Midea urbs. 35
Milevitana Synodus. 349 & ſeq.
Milo. 227
Miltiades Chriſt. ſcriptor. 276
Miltiades Athen. 112 ejus hiſtoria. 114 duo fuerunt. ibid.
Mimas Æoli filius. 28
Minervina. 297
Minimorum Ordo. 276
Minos. 39. duo fuerunt ejusnominis, ibidem, Minos in Creta regnat. 41. Athenienſibus vectigal imponit 43. 44
Minotauri hiſtoria. 44
Minucius Felix. 276
Minyæ. 41. quinam fuerint. 54
Miſenus Cumanus Epiſcopus. 370. depoſitus, ibidem.
Miſitheus. 278
Mithridates. 217. & ſeq.
Mithridaticum bellum, ibid. & ſeq. finitum, 219
Mitylenæi domiti ab Athen. 128.
Mneſarchus Pythagoræ pater. 58
Moab. 9
Moabitarum Rex filium ſuum ſacrificat. 64
Molinæi Calviniſtæ inſcitia. 326.
Modeſtinus Juriſconſul. 274
Molo victus ab Antiocho. 178
Gilbertus Monpenſerius dux Francorum. 578
Momyilus ultimus in Italia Imperator. 365
Majus Monaſterium in Turonis incenſum. 467
Moncontorienſis pugna. 589
S. Monica. 327
Monothelitarum initia, 426 damnati à Martino in 6. Synodo, 430. à Philippico inſtaurati. 432. 439
Montanus hæreticus. 271
Monteferratenſe bellum. 609
De Monteferratenſi principatu bellum. 603
Joannes Montefortius Aremoricorum regulus 549. à rege Carolo VI. oppugnantur, ibidem.
Monteleheric enſis pugna. 576
Montemorencius dux rebellat. 611. capitis damnatur. ibid.
Montis Albani obſidio. 606
De Monteregio, vide Joannes.
Moria mons. 10
Moyſes Epiſcopus. 317
Moyſis res geſtæ. 12. 15. 16. mors. 17.
Mucianus Syriæ præſes. 255
Mummius Corinthum excidit. 201.
Mummolus. 417
Mundus à Deo factus ſex diebus. 1. 2. & ſeq.

Muræna dux contra Mithridatem. 219
Mar. Ant. Muretus. 395
Muſa Turc. Imp. 552
Muſcæ per Olympicos ludos avolabant. 78
Muſonius, 260
Muſtapha Imper. Turcarum, 551
Mycenæ à Perſio conditæ. 34. 35. ab Argivis everſæ. 122
Mycenæorum regnum. 13. 35. 36. iis infenſi Argivi. 122
Mycale, ad quam Perſæ victi. 110
Myſon ſapiens. 105

N

NAas Ammonitarum rex. 22.
Nabis tyrannus. 185. 187
Nabonaſſarus, quis fuerit. 81. regnat 82. 83. 90
Nabonidus idem cum Dario Medo. 92. vincitur à Cyro. 97
Nabopolaſſarus. 70. 90
Naboth. 63
Nabuchodonoſor Aſſyrius. 81
Nabuchodonoſor Babylonius. 70. & ſeq. & 89. 90. moritur. 91
Nabuzardan. 71
Nævius. 186
Namnetum urbs incenſa 467
Nanceium obſidetur à Carolo Burgundione. 576
Naneæ templum. 208
Nanthildis. 433
Narbonenſis Gallia fit provincia Rom. 212
Narbonenſi Gallia Oſtrogothis cedit, 382. & ſeq.
Narſes dux Romanorum. 396 ejus theſauri. 410. plures hujus nominis. 411. 412
Narſeus rex Perſarum victus à Galerio. 288
Narciſſus Claudii libertus. 248
Naſica. 212
Navarræ regnum occupant Hiſpani, 580
Martinus Navarrus. 595
Naupactia pugna, vulgo *di Lepanto.* 591
Nazarius Orator. 303
Neapolis capta ab Alfonſo Aragoniæ & Siciliæ rege. 567. à Carolo VIII. Franciæ rege, 577. 578. ſed ab eo deficit, ibid. ab Ludovico XII. occupatur, 580. ſed mox amittitur, ibid.
Neco Rex Ægypti. 69. 70. 93.
Nectarius. 324. obiit. 333
Neleidæ in Atticam migrant, 53.
Neleus, 27. ejus filii ab Hercule cæſi ibid. & 52
Nembroth idem cum Belo. 7
Nemeſianus poëta. 292
Nemorenſis dux ad Ravennam cæſus. 580
Nephele uxor Athamantis, 27. 38.
Nephthali naſcitur. 11
Julius Nepos Imper. 365
Nepotianus tyrannus. 304
Neptunus. 32
Nerigliſſorus, 92
Neronis res geſtæ. 249. & ſeq.
Nerva Imper. 261
Neſtori Meſſeniam dedit Hercules. 27. 52
Neſtorii hæreſis 351. relegatus in Oaſim. 352
Nicæ, *vide* Seditio.
Nicæna Synodus. 300. 301
Nicanor victus à Judæis. 197
Nicephorus Phocas. 484

Nicephorus Irene ejecta fit Imperator. 450. & 457
Nicephorus Botoniates. 506, & 507.
Nicetas Studienſis 504
Nicias. 128
Nicippe Pelopis filia. 34
Nicolaus Lyranus. 534
Nicolaus Damaſcenus. 234
Nicolaus Patriarcha Conſtantinopol. tutor Conſtantini Porphyrogeniti. 482. 483
Nicolaus I. Papa. 460. 461. 474.
Nicolaus hæreſiarcha. 259
S. Nicolaus. 302
Nicolaus V. Papa. 568
Nicomedes Pruſiæ filius. 201. & ſeq. 218.
Nicomedes Bithyniam Romanis legat. 219
Peſcennius Niger. 271
Ninus conditor Ninives. 7
Ninyas. 8
Niobe. 38
Niſibis ter obſeſſa. 305. & ſeq. conceſſa Perſis ab Joviano. 313.
Noëmi hiſtoria. 4. vite ſatâ inebriatur. 5. ejus poſteri per orbem diviſi. 5, 6
Nogaretus Bonifacium capit. 542.
Northmannorum origo & res geſtæ. 466. & deinceps. fiunt Chriſtiani. 472. dataque illis Neuſtria, 473. Italiam invadunt. 494. & deinceps, fideles ſunt Pontifici Rom. 500. & ſeq. in Anglia regnant, 211. 512.
Novatianus. 282
Novatus. ibid.
Nuceriæ collocati Saraceni. 529.
Numæ geſta. 84. 85
Numantinum bellum. 204. & ſeq.
Numerianus. 286
Nummos aureos ſua effigie ſignare nulli regi conceſſum, præter Francos. 403
Numitor. 83
Nycteis. 38
Nycteus. ibid.

O

Ochozias rex Iſraël. 63 64.
Octavia uxor Antonii. 232
Octavius legatus occiſus in Syria. 197
Octavius cæſar, *vide* Auguſtus.
Odenatus. 279. 280
S. Odilo. 515
Odo Rex Franciæ. 465
Odo Cluniacenſis. 493
Odovacer Rex Italiæ. 366
Odovacrius Saxo. 344
Oedipus naſcitur 45. ejus hiſtoria. ibid.
Oenomaus. 36
Oenomaus Philoſophus 269
Og Rex Baſan, 17
Ogygis diluvium. 14
Oximus. 545
Olybrius Imper. 365
Olympiades unde nomen adeptæ. 77
Olympias mater Alexandri 146.
Olympicos Ludos celebravit Hercules. 40. 41. 43. ſed & Atreus, Iphitus illos inſtaurat; ubi de iis fuſe agitur. 76. & ſeq. Elei præfuere, 77. quinque diebus celebrati. 78. nudi certabant. ibid.
Olympii Jovis templum apud

Olympiam ejuſque ſimulacrum, 77
Olympius Stilichonem detegit. 331
Oneſimus, 267
Onias Pontifex, 190. occiſus 194.
Onion. 257
Onomarchus Phocenſis. 134
Onufrius Panvinius. 596
Opheltes. 27
Ophitæ. 270
Opima ſpolia à Romulo reportata. 84. à Cornelio Coſſo. 125
Opimius Coſ. 212
Optatus Milevitanus. 318
Optatus patricius. 304
Oratorii congregatio Lutetiæ inſtituta. 605
Orchomenus. 41
Oreb. 12
Oreſtes matrem occidit. 48
diu regnat. ibid.
Oreſtes Alexandriæ præfectus. 356.
Oreſtes Momylli pater. 365
Origenes. 276. ſacrificat idolis, & moritur. 282. in quinta Synodo damnatus. 406
Origeniſtæ damnati. 334
Oribaſius. 313
Oropus, de qua legati miſſi Athenis. 206
Oroſius. 354
Orpheus. 42
Orſeis uxor Hellenis. 26
Ortelius. 601
Oſee propheta, 67
Oſee Rex Iſraëlis, 68
Oſias Rex Juda. 66. 67
Oſius Cordubenſis. 308
Oſmannus Turcarum Imper. 556.
Oſtendæ obſidio, 578
Oſtia urbs condita. 85
Oſtrogothorum initia, & geſta, 345. & ſeq. regnant in Italia. 346.
S. Oſvvaldus. 436
Otho I. Imperat. 478. 479. & ſeq. Italiam occupat. ibid. & 495. ejus geſta, ibid. & 481. obiit. ibid.
Otho II. 482. & ſeq. cum Francis bellat. 489
Otho III. Imper. 493. uxorem ſupplicio damnat 494. obiit. ibid.
Otho Saxoniæ dux 527 Rex Germaniæ 528. cum Imperator, ibid. victus à Philippo, ibid. communione privatus, ibid.
Otho Imper. Rom. 254. & ſeq.
Othomanus primus Turcarum Imper. 551
Otho Lotharingiæ dux Caroli F. 492
S. Otho Pomeraniæ apoſtolus, 515.
Othoniel Iſraelitas liberat. 19.
Otium qua lege ab Amaſide caſtigatum. 94
Ottocarus rex Boëmiæ. 532
Ovidius. 235
Oxilus Heraclidarum ductor. 52
Ozias moritur. 24

P

Paches dux Athenienſ. 118
Pacis templum à Veſpaſiano conditum. 257
Pacuuius. 206
Palæologi imperant. 552. & ſeq.
Palæpolitani victi. 155
Palladius Scotorum apoſtolus, 355.
Pallantium ab Evandro conditum. 49

Pallas libertus Claudii. 248
Jacobus Pamelius. 595
Mat. Palmerius. 571
Pamphylus martyr. 299
Panenus. 77
Panathenæorum tempus. 113
Pandulphus Capuæ dux. 496
Panormicanus. 564
Pantænus. 276
S. Paphnutius. 302
Papinianus. 273
Papias. 269
Papyrius Romanorum dux, 154.
Paradiſus terreſtris ubi ſitus. 3
Paris, qui & Alexander Helenam rapit. 47
Pariſienſi Senatui ſedes in Palatio conſtituta. 547
Parmenides. 127
Parmenio dux. 144
Parmenſes Fridericum II. ſuperant. 330
Parmenſis dux Belgii præfectus. 592
Parmenſis dux Hiſpanis præfectus bellum in Francia gerit. 597
Parthenii. 100
Parthenopæus. 45
Parthi in Syriam irrumpunt, 231. Craſſi ſigna reſtituunt. 233. deſiit eorum imperium. 274
Parthorum regnum initi. 169
Paſchaſinus Lilybætanus. 368
Paſchatis controverſia. 275
Joan. Paſſeratius. 595
Paravium conditur. 48
Patera orator. 303
Patriarcha Conſtantinopolitanus. 324
Patricius Cæſar. 357
S. Paula. 335
S. Paulinus. 341
Paulinus Trevirenſis. 310
Paulinus Antiochenus Epiſcopus. 312
Paulus Apoſtolus convertitur, 241. eius geſta. 252. mors, 253.
Paulus Samoſatenus. 284
S. Paulus eremita. 285. 309
Paulus Conſtantinopolitanus Epiſcopus martyr. 307. & ſeq.
Paulus Æmilius Perſen vincit, & triumphat. 189. 190
Paulus Juriſconſ. 274
Paulus Burgenſis. 564
Paulus II. Papa. 568
Paulus V. Papa obiit. 607
Pauſanias dux Laced. 120 ejus mors. 122
Pauſanias ſcriptor. 270
Pelagii hereſiarchæ hiſtoria. 348 & ſeq. Dioſpoli abſolutus ibid. damnatus penitus. 349 damnatur in Epheſina Synodo illius hæreſis. 356
Pelagius Papa. 407
Pelagius alter occiſus à Zenone, 360.
Pelaſgi 39. in Italiam veniunt 40. 49
Peleus. 42
Pelias. 27. 41
Pelopida. 120. & ſeq.
Peloponneſiacum bellum. 123. 127. & ſeq. eius ſpatium, 128. 129.
Peloponneſus duplici genere frequentata; Dorico, & Æolico. 30
Pelops Tantali filius, à quo orti Pelopidæ regnant. 13. 35. cum Perſeidis conjuncti, 36. 37.
Pentheus, 28

Penthilus Oreſtis filius. 13. 53. 54.
Perdiccas 145. & ſeq.
Perennis Prætorio præfectus. 266.
Pergamenum regnum. 169
Periander. 57. 102
Periclis geſta. 116. 117. obit, 128.
Perieres. 26. 28
Pero. 27
Jacobus Perronius. 597
Nicol. Perottus. 571
Perperna vincit Ariſtonicum, 211.
Perpiniani comitatus, *vide* in Ruſcinone. 352
Perſæ Chriſtianos vexant. 352
Perſæus Stoicus. 171
Perſecutio Chriſtianorum ſub Nerone. 253. ſub Domitiano. 259. ſub Trajano. 267. ſub Severo. 275. ſub Maximino. 282. ſub Decio, ibid. ſub Gallo, & Voluſiano, 283. ſub Valeriano & Gallieno, ibid. & 284. Aureliano, 285. Diocletiano, 290. Juliano, 311.
Perſeus Rex. Macedonum. 75. 189. 190.
Perſeus Acriſium occidit. 13. ejus hiſtoria 33. 34. filii, ibid. cum Pelopidis juncti. 36
Perſici imperii primordium, 95. finis. 143. & ſeq. inſtauratur ſub Alexandro Severo. 274
Perſicum bellum ſub Theodoſio. 337
Perſidem invadunt Turcæ, 552
A. Perſius Poeta. 260
Pertinax Imper. 271
Peruſinum bellum. 231
Peſſinuntia Dea Romam tranſlata. 166
Petrarcha. 551
Petronius Syriæ præſes, 251
Petrus Antiochiæ ſedet. 252 & Romæ, ibid. ubi & moritur, 253. de cujus Romana cathedra. 254
S. Petrus Martyr, 534
Petrus Antiſiodor. Imperator Conſtant. 535
Petrus Alexandrinus. 299. alter ejuſdem nominis. 317. 324.
S. Petrus Chryſologus. 354
Petrus Full'o. 359. moritur. 369
Petrus Moggus. 369. 370. & 371.
Petrus Eremita. 510
Petrus Leonis Antipapa. 515
Petrus Corbarienſis Antipapa. 543.
Petrus Bertrandus Cardinalis, 548.
Petrus Cunerius, ibid.
Petrus Lombardus. 524
Petrus rex Aragonum. 541
Petrus Caſtellæ Rex, 549
Phalantus, 100
Phalaris. 103
Phalec naſcitur. 6.
Pharamundus. 343
Pharao ſubmerſus. 15
Pharnabazus, 130
Pharſalicum prælium. 225
Phavorinus. 269
Phayllus Phocenſium dux. 134
Pherecides. 106
Pheres. 27
Phidias. 77
Phidon Argivus. 75
Philaſtrius. 327
Franc. Philelphus. 571
Phileterus ſpado. 165
Philippenſe prælium. 231
Philippicus Imperator. 438 hæreticus. 439

INDEX.

Philippis Synodus ab Arianis habita, quæ Sardicenſis ab iis vocata. 307
Philippus I. Franciæ Rex. 510 mors. 511
Philippus Auguſtus Rex Franciæ. 524. & ſeq. in Palæſtinam abit, 525. eodem tempore duplicem victoriam refert, & moritur. 526
Philus Audax Rex Franciæ. 540. obit, 541
Philippus pulcher. 541. excommunicatur à Bonifacio VIII. 542. abſolvitur à Benedicto, ibid. obit. ibid.
Philippus longus. 547
Philippus Valeſius. ibid. & 548.
Philippus Maria Vicecomes dux Mediolanenſis. 562. & ſeq.
Philippus II. Hiſpaniæ Rex, 587. moritur. 597
Philippus III. Hiſpaniæ Rex, 601. 602. obit, 607.
Philippus Imperat. 278. & ſeq.
S. Philippus Nerius. 600
Philippus Germaniæ rex. 527. interficitur. 528
Philippus Burgundiæ dux, regis Joannis filius. 548. Flandriam obtinet. 549. 550
Philippus II. Burgund. dux 551
Philippus Auſtriacus pater Caroli V. Imperat. 582
Philippus Macedo. ejuſque geſta 76. 134. & ſeq. mors. 136.
Philippus alter Rex Maced. 164. 176. contra Romanos bellum gerit. ib. Mores ejus, 183. bellat contra Ætolos, ibid. & 184. Pacatis rebus Ægyptum aggreditur, 185. rurſus bellat cum Romanis 186. & ſeq.
Philiſtæi Iſraëlitas opprimunt, 20. 21.
Philiſtus hiſtoricus. 135
Philo Judæus. 160
Philoſtratus. 270
Philotas. 145
Philoxenus, qui & Xenaias, hæreticus. 371
Philoxenus, Poëta. 140
Phinées Eleazari filius. 17
Phlegon. 270
Phocæorum colonia. 96. 97
Phocas Mauricio cæſo fit Imperator. 412. 423. & ſeq.
Phocenſes profligati. 133. &c.
Phocion. 147
Phocylides. 115
Phœbidas Cadmeam occupat, 131.
Phœnix Agenoris filius. 36. 37
Phoroneus. 13
Photinus martyr. 268
Photinus hæreticus. 388
Photius Patriarcha 474. pulſus à Leone Imperat. 475
Phrixus. 38. 41
Phthius. 39
Phul, Rex Aſſyriorum. 79
Picens bellum. 159
Picus Latio regnat. 48
Picus Mirandulanus. 571
Albertus Pighius. 585
Pilati acta. 297. mors. 251
Pindarus. 117
Pionius martyr. 268
Pipinus Auſtraſii regni præfectu 427. 433. 441. & ſeq.
Pipinus Martelli filius. 450. fit Rex, ibid. Romanos pontifices reſtituit. 451. obit, 452
Pipinus Caroli M. filius. 455
Pipinus Ludovici pii F. 456
Piræeus portus Athenienſium factus. 121
Piraticum bellum. 220
Pirithous. 42
Piſa urbs, quæ & Olympia, 77

INDEX.

piſæ Florentinis ſubjectæ. 559
piſatis regio. 77
piſiſtratus. 103. 106. ejus&ſtirpis ipſius hiſtoria. 112 113. & ſeq.
Cn. piſo Germanicum ſuſtulit. 242.
piſſiacenſe colloquium. 589
pittacus. 104
pius I. papa. 268
pius II. 568. obiit. 569
pius V. pontifex. 591
placidia nubit Ataulpho. 331 & 338. poſt Conſtantio, 339. ab Honorio ejectæ, *ibid.* redit, 340. fit Auguſta, *ibid.* moritur. 363
platææ everſæ. 131
platæenſes in Marathonia pugna clari. 112
platæenſis pugna. 110
S. plato. 458
plato Comicus. 127
plato philoſophus. 138
plautianus. 272
plautus. 186
plectrudis. 441
plinius uterque. 261. 264
plinius proconſul de Chriſtianis ſcribit Trajano. 267
pliſthenes Atrei filius. 36
plotinus. 276. 285
plutarchus. 269
podarces, ſive priamus. 47
poghius. 564
polemo philoſophus. 156
polemo Sophiſta. 270
pollux. 42
poloniæ Rex Henricus Valeſius. 591.
S. Polycarpus. 268
polycrates martyr. 276
polycratis tyranni mors. 108 109
polydectes. 28
polydectus Rex lacedæm. 73
polydorus Cadmi filius. 37
Thebes regnat. 38
polynices, & eius hiſtoria. 45
polyſberchon. 146
pōpeiopolis à Francis capta. 582
Cn. pompeius M. 219. & ſeq. Romanum imperium amplificavit. 223. cum Cæſare civile bellum gerit. 224. & ſeq. vincitur. 225. tum eius filii. *ibid.*
Sex. Pompeius. 232
pompeius Strabo. 210. 215
pomponius Juriſconſ. 274
pons ſublicius Romæ factus. 85
pontianus papa. 282
popilius Antiochum ab Ægypto deterret. 194
poplicola. 118
poppæa. 250
porcius Latro. 234
porphyrius. 276. 285
porphyrius poëta. 303
S. porphirius Gazenſis. 335
porſenna. 118
poſſeſſor Africanus. 591
A. poſtumius Dictator filium occidit. 126
S. potamiena. 299
prædeſtinatiani. 371. & ſeq.
pragenſe bellum ſub Ferdinando imper. 604
pragmatica ſanctio. 383. ſublata 581.
priamus. 41
priamus, *vide* podarces.
S. principius. 373
priſcilla, & Maximilla. 271. 276
priſcillianiſtarum hæreſis. 325
priſcillianus. 325
probus imper. 283. 286 290
procles. 51. 54.
proclydæ reges lacedæmonii. 56
proclus mathematicus. 337
procopius tyrannus. 314

INDEX.

precopius martyr. 199
procris, 28
proculus Juriſconſ. 274
proculus Siccenſis. 270
prodicus hæreticus. ibid.
prodicus Sophiſta. 127
prœtus. 32. 33
prohæreſius Sophiſta. 312
promethei ætas. 14
propertius. 235
proſcriptio ab Triumviris facta 230.
proſper Aquitanus. 354. alter Aurelianenſis. 373
proſper Adurnus. 569
protagoras. 127
proterius. Alexandrinus martyr 361.
prudentius. 335
pruſias Rex Bithyniæ. 201
prytanes regnant. 57
pſammetichus. 108
pterelas. 34
ptolemæus Ceraunus. 149
à Gallis occiſus. 152
ptolemæorum in Ægypto regnum. 150
ptolemæus Lagi filius. 145. 149. 150 & ſeq.
ptolemæus philadelphus. 149. 151. cum Romnis fœdus init, 159.
ptolemæus Evergetes. 177. 178
ptolemæus philometor. 191. & 198.
ptolemæus philopator. 176. & ſeq. vincit Aniochum 179. ejus crudelitas, & impietas 180. & ſeq.
ptolemæus Evergetes II. 191. cum fratre pugnat. 194
ptemæus phyſco. 194
ptolemæus Appio. 209
ptolemæus lathurus, ibid. & ſeq.
ptolemæus Alexander. 209. matrem occidit. 210
ptolemæus Cypri Rex moritur, 216.
ptolemæus Auletes. 215
ptolemæus Bacchus 216
ptolemæus aſtronomus. 269
pueri tres in fornacem miſſi, 91.
Pulcheria, 336. ejus pietas 351. obiit. 356
Punicum bellum primum. 159. & ſeq.
Punicum bellum ſecundum, 161. & ſeq.
punicum tertium. 203
Pupienus Imper. *vide* Maximus.
Putiphar. 11
Pygmalion. 71
Pyrrha uxor Deucalionis, 26
Pyrrhus Achillis F. ab Oreſte cæſus, 48
Pyrrhus alter Maced. occupat. 148. ejus res geſt. 150. & ſeq. obiit. 152. & 159.
Pythagoræ origo. 52. ejus hiſtoria. 116
Pythia quando peracta. 134

Q

T. QUinctius Capitolinus. 124. Dictator factus ab aratro venit. 125
Quinctius Flaminius Philippum vincit. 187
Quinquegentiani. 288
Quinta Synodus. 406
Quintillus. 280
S. Quintini oppidum ad quod victi Franci, 588

INDEX.

R

RAbula Edeſſenus. 405
Rachel. 10. moritur. 11
Rachiſius Langobardorum rex. 451.
Radagaiſius. 330. & ſeq. cæſus. ibid.
Radamanthus. 39
S. Radegundis. 400. 408. 422 in ejus monaſterio turbæ. ibid.
Raginfredus. 442
Raimondus comes Toloſanus. 539.
Raimundus Lullus. 534
Rapſaces. 68
Ratiobodus Friſius. 441
Ratisbonenſis Synodus contra Felicem Urgelitanum. 453
Ravennas prælium. 580
Ravennius Arelatenſis. 354
Rea inſula capta à Ludovico XIII. rege. 608
Rebecca. 10
Rechiarius Suevorum rex. 363
Regales Francorum. 343
Reges Roma ejecti. 117
Regillus lacus, ad eamque pugna. 118
Reginaldus Polus. 587
Regis infantis aſpectus Macedonas ad certamen acuit. 76
S. Remaclus. 436
S. Remigius. 373. 386
Remis baſilica S. Remigii dedicatur. 509. conſecrari ibi reges non eſt neceſſe. 523
Remus, *vide* Romulum.
Renatus Lotharingiæ dux. 576
Renatus Andegavenſis rex Neapolitanus. 562
Rhabanus Maurus. 466
Rhæticius. 302
Rheticum bellum. 605
Rhaphenſe prælium. 179. & ſeq.
Rhegnidas Phliuntem invadit. 52.
Rhetoribus attributa ſalaria. 216.
Rhodogune. 208
Rhodon. 276
Rhodus capta à Turcis. 534. & 582.
Rhodi coloſſus evertitur. 182
Rhodii cum Pruſia bellum gerunt. 184. à Romanis multantur. 202
Ricaredus rex Hiſpaniæ. 420. & ſeq.
Richardus Nortmanniæ dux tertius. 489
Richardus Cornubiæ princeps Rex Germanorum electus. 531.
Richardus Angliæ rex è Palæſtina rediens capitur. 488. 525. in Oriente res ejus geſtæ. ibid. ad Bovinas victus. 528. obit. ibid.
Richardus Vvarvicenſis. 574
Richardus Gloceſtriæ comes, rex Angliæ. ibid.
Ricimer. 364
Ricolocius Cardinalis. 510
Robertus Franciæ dux. 465. à Nortmannis cæſus. 468
Robertus illius filius. 472. periit. ibid.
Robertus Vviſcardus. 500. & ſeq. obit. ibid.
Robertus rex Franciæ. 508
Robertus rex Neapolitanus. 544.
Robertus Imper. Conſtantinop. 536.
Robertus Bavarus Imper. 559
Robertus Sorbona. 542
Roboami res geſtæ. 59. 60

S. Ro-

S. Rochus, 534
Rodulphus Imp. ab Gregorio X, 531, obiit, ibid.
Rodulphus Burgundiæ, rum Italiæ rex, 477, & ſeq. 487
Rodulphus rex Francorum, 487 obiit, 489
Joannes Roffenſis, 584
Rogerius comes Apuliæ, 516 Rex fit ab Innocentio. ibid.
Rogerius Tarraconenſis dux. 541,
Rollo dux Northmannorum fit Chriſtianus. 472
Romæ conditus, 83, 84, in ea reges quot, & qui fuerunt, ibid. & ſeq. Petrus Romæ ſedet, 232, capta ab Alarico, 330, 331, à Beliſario, 396. Græcis Imperatoribus erepta, 445
Romana ſedes Avenionem tranſlata, 542
Romanæ Eccleſiæ multa donantur à Pipino, 452. à Carolo, ibid.
Romanus Lecapenus Imper. 483. pellitur, 484
Romanus Imperat. Conſtantini F. 484
Romanus Diogenes, 505. & ſeq. obiit, 506
Romanus Argyrus, 502
Romuli, & Remi hiſtoria, 83. illius res geſtæ. ibid. & ſeq.
Rondeletus, 595
Petrus Ronſardus, ibid.
Roſebequenſe prælium, 550
Roſemunda uxor Alboini. 413
Rotrudis filia Caroli M. 449
Ruben naſcitur, 11
Rudericus rex Hiſpaniæ. 442
Rudolphus Imper. Maximiliani F. obiit, 603
Ruffinus Aquileienſis, 328. obiit, 355.
Ruffinus dux in Oriente, 328. ejus patria, mors. 329
Rupella obſeſſa ab Henrico Valeſio, 591. ejus incolæ domiti, 606. 608. capta ab Ludovico XIII. 608. 609
Ruſcinonis & Perpiniani comitatu ceſſit Hiſpanis Carolus VIII rex Franciæ, 577
Ruſtanus rex Perſarum,
Ruſticus, & Eleutherius, 285
Rutlandus dux Caroli M. 458

S

S. Sabbas. 390. 408.
Sabaudiæ dux primum factus, 561
Sabaudiæ dux Emmanuel Saluſcianos occupat, 594. Carolus dux oppugnatur ab Henrico IV. 599. pax facta, ibidem. cum Mantuano bellat, 603.
Sabellicus hiſtoricus, 572
Sabellius, 284
Sabinarum raptus, 84
Sabinenſe territorium datum Romano Pontifici, 452
Sacrilegorum pœnæ mirabiles, 133.
Sadoletus, 585
Sæculares ludi ſub Philippo, 278.
Sagittarius, 422
Sagra fluvius, 116
Saguntus exciſa, 152
Salaminia pugna, 119. 120
Salem, 9. 11.
Salica lex ſervata in Philippo Longo. 547. & in Philippo Vaſio, ibid.
Salluſtius hiſtoricus, 228

INDEX.

Salmanazar; 68. 80. 81. 82.
Salmoneus, 26. 27
Salome, ſive Saalina, 211
Salomon naſcitur, 24. regnat, 25. ejus geſta, 58. 59
Salonius Epiſcopus, 422
Salucianus principatus à Sabaudiæ duce occupatus, 594
Salvius Julianus, 270
S. Salvius. 423
Samaria condita, 62. capta à Salmanaſaro, 68. qua ratione coloni in eam profecti, 80. & ſeq.
Samii à Pericle domiti, 124
Samniticum bellum, 138. & ſeq. 153. 154
Samſon, 20. 21
Samuel, 21. 22. ejus hiſtoria, ibid. & ſeq. obit, 23
Sandeſiderianum oppidum in Gallia obſeſſum, 584
Sangibanus rex, 361
Santabarenus, 475
Sapientes ſeptem, 104
Sapores Chriſtianos vexat, 301
Sappho, 104
Sara uxor Abraami, 8. 9. 10 obit, 10
Sara Columnenſis, 542
Saraceni victi à Conſtantino Pogonato, 431. Hiſpanias occupant. 442. à Carolo Martello fuſi, 446. & ſeq. Cretam occupant, item Apuliam & Calabriam, 459. 496. Nuceriæ collocati, 519. in Hiſpania victi inſigniter. 519. inde prorſus ejecti, 570
Sardanapalus, 74
Sardes, 106. 110
Sardicenſis Synodus catholica, 307. altera falsò ita dicta, *vide* Philippus.
Sargon quis fuerit, 81
Sarpedon, 19
Saturnia Inſula, 40
Saturninus Antioch. 270
Saturninus Trib. Pl. 214
S. Saturninus martyr, 282
Saturnus Latio regnat, 48
Hieronymus Savanorola, 578
Saül, 22. obit, 23
Saulus, *vide* Paulus.
Saulus dux gentilis, 330
Saxones à Carolo M. domiti, 452.
Scævola, 118
Jul. Cæſar Scaliger, 595
Joſephus Scaliger, 601
Scaligeri Veronæ principes, 544. deſinunt, 559
Scanderbergus, 553. 567. obiit 568. in Italiam à Pio II. evocatur, ibid.
Scandia, 347
Scapula Chriſtianos vexat, 275
P. Scipio Africanus, 162. in Hiſpaniam miſſus, 164. in Africam trajicit, 165. Pœnos debellat, 166. contra Antiochum profectus, 188. obit, ibid.
L. Scipio Aſiaticus vincit Antiochum. 188
P. Scipio Æmilianus Carthaginem evertit, 203. Numantiam, 205. obit, 21
Scipiones ambo in Hiſpania cæſi, 164
Schiſma Eccleſiæ, CP. 385
Schiſma Laurentii Romæ, 385. Imper. Henrici IV. 499. Henrici V, 514
Schiſma ſub Innocentio II, 515. ſub Friderico Ænobardo I, 517. ſub Ludovico Bavaro, 543. poſt Gregorium XI, 545. Petri de Luna; 559. quod ſublatum, 560. 562

INDEX.

Scholarius. 565
Schombergius dux. 611
Scoti Britanniam occupant, 342. à Palladio ad fidem converſi. 355. infecti hæreſi. 550
Scythæ Romanum imperium lacerant. 279. & ſeq.
Scythæ monachi de Trinitate otioſas quæſtiones ferunt. 387
Scytharum in Aſiam irruptio. 89. Darium vincunt. 110
Sebaſtianus Comes à Geiſerico necatus. 352
S. Sebaſtianus, 290
Sebaſtianns rex Luſitaniæ in Africa victus. 593
Seboim. 9
Secundianus. 325
Sedecias. 70. & ſeq.
Seditio Conſtantinopolitana. 393.
Segor. 9
Sejanus. 242
Seleucidarum res geſtæ, 177. & ſeq. & 214. & ſeq.
Seleucenſis Synodus. 309
Seleucus, 145. 147. 148. & ſeq.
Seleucus Callinicus. 169. 177
Seleucus Ceraunus. 169. 170
Seleucus Philopator. 190
Seleucus à matre occiſus. 208
Selimus I. Turca. 554
Selimus II, 555
Selinus Achaiæ rex. 29
Selinus urbs everſa. 129
Sellum. 70
Sem. 5
Semele. 37. 38
Semiamira ſive Julia, 274
Semiariani, 309. 316
Semipelagiani. 350. 354
Semiramis. 7
Seneca. 260
Sennacherib. 68. 80. 93
Senones victi à Romanis. 155
Seon. 18
Sephora. 12
Septem ducum ad Thebas expeditio. 45
Septima Synodus œcumenica. 449.
Serapidis templum dirutum. 326.
Serena uxor Stilichonis occiſa. 331.
Sergius hæreticus. 432
Sergius invaſor Romanæ ſedis. 484.
Serici conficiendi ratio è Perſis allata. 398
Serpens æneus. 16
Sertorius. 218. & ſeq.
Servile bellum. 205. cum Spartaco. 220
Servilius Ahala. 125. 154
Servius Tullus. 85
Sefac rex Ægypti. 66
Seſoſtris. 60
Seth naſcitur. 4
Sethiani. 270
Sethon rex Ægypti. 93
Severianus. 335
S. Severinus Noricus. 374
S. Severinus Abbas. 390
Severus Imperat. ejuſque geſta. 271. & ſeq.
Severus alter Imperator in Italia. 364
Severus Trevirenſis. 355
Severus Cæſar. 289. 293
Severus hæreticus. 386. 404
Sexta Synodus. 432
L. Sextius primus è plebe Conſul. 137
Sextus philoſophus. 269
Sfortia dux fortiſſimus. 562
Sicaidares. 558
Sichæus, Didonis conjux. 72
Sichem urbem Jeroboamus condidit. 59

INDEX.

Sichimorum vaſtatio. 11
Sicilia capta à Beliſario. 396. ejus reges Hieroſolymitanum regnum obtinent. 529. Franci ea potiuntur. 532. amittunt. 533. & ſeq.
Siciliam aggrediuntur Athenienſes. 128
Siculæ veſperæ. 583
Siculi Italia pulſi. 49
Sicyoniorum regnum. 8
Sidonius Apollinaris. 375
Sigebertus rex Francorum. 403. 417.
Sigebertus Dagoberti F. 413
Sigiſmundus Imperator. 560. & ſeq. obit. 563
Sigiſmundus Burgundiæ rex. 391. ejus hiſtoria. 399
Sigiſmundus rex Hungariæ. 611
Sigiſmundus rex Poloniæ. 598
Carolus Sigonius. 596
Silingi Bœticam invadunt. 332
Silius Italicus. 260
Silius Amaſius Meſſalinæ. 248
Silphium quando natum. 101
Silverius Papa. 404
S. Silveſter.
Silveſter II. 11. 494
Simeon Cleophæ filius. 267
Simeon Jacobi filius. 11
Simon Magus. 253. 258
Simon Montefortius. 539
Simon Dux & Pontifex. 199 200.
Simonides. 104
Simplicius Vienneniſ. 327
Simplicius Cilix. 408
Sina mons Oreb. 12
Siricius Papa. 334
Sirmienſis Synodus. 308
Siroes rex Perſarum. 425
Siſara. 19
Siſyphus. 26. 27
Sixtus primus Papa. 267. 268. 284.
Sixtus V Papa. 593
Smerdis. 108. 109
Smindyrides. 105
Smyrna condita. 55
Sociale bellum Græcorum. 133. alterum Philippo duce in Ætolos. 184
Sociale bellum Romanorum. 216. 217.
Societas Jeſu inſtituta. 586. in Franciam revocata. 599. Pragam reducta. 604. Lutetiæ Scholas inſtaurat. 605
Sochot. 11
Socratis ortus. 126
Sodoma & Gomorrha. 8. & 9.
S. Solemnis. 373
Solimanus Amurathi frater. 551
Solimannus Selimi F. 554
Solon. 95. Draconis leges abrogat. 101. ejus ætas. 105
Sophia uxor Juſtini. 408
S. Sophiæ templum. 393
Sophocles. 127
Sophoniſba. 166
Sophus perfidis rex, à quo Sophi dicti. 557. 558
Sorbonæ initium. 542
Soſthenes. 152
Soter Papa. 268
Sparta condita. 14
Spartacus. 186
Speuſippus. 139
Spinola. 598. 607
S. Spiridio. 251
Spoletinus Ducatus Rom. Pontifici datus. 452
Thomas Stapletonus. 601
Statius. 260
Stauratius. 450
Stauratius Imper. 457
Stella nova. 591
Sthenelus. 32. 34. & 35
S. Stephanus lapidatur. 243.

Google

ejus inventæ reliquiæ. 314
Stephanus I. Papa. 285
Stephanus III. Papa ad Pipinum fugit. 451
Stephanus Papa. 455
S. Stephanus rex Hungariæ. 494. obit. 498
Stephanus Antiochenus martyr. 369. 370
Steſagoras. 96
Steſichorus. 104
Sthenebœa eadem cum Antia. 33.
Stilicho. 328. & ſeq. occiditur. 331.
Strabo. 260
Strato Philoſ. 186
Stratonice. 549
Studius, à quo Studitæ. 374
Sueciæ regnum uſurpat Carolus. 598
Suetonius. 260
Suevi in Gallias irrumpunt. 331. in Hiſpanias. 332. victi à Theodorico. 360
Sullæ geſta. 217. cum Mario bellat. 218. obit. 219
S. Sulpicius Bituricenſis. 421
Sulpicius Trib. Pl. 218
Laurentius Surius. 595
Sybaritæ à Crotoniatis cæſi. 116
Syenneſis Cilix. 89
Syloſon. 109. 116
Symeon Stylita. 352. 356. 374
Symmachus Interpres Scripturæ. 271
Symmachus Præf. Urbis. 327
Symmachus à Theodorico cæſus. 384
Symmachus Papa. 385
Syneſius. 335. 355
Syphax. 165. & ſeq. captus eſt. 166.
Syracuſæ conditæ 98. 99. 100. obſeſſæ ab Atheníenſibus. 128
captæ à Marcello. 163

T

Tachon Ægypti rex. 132
Tacitus Imper. 282
Tacitus hiſtoricus. 260
Talaus. 27. 31
Talbotius. 574
Tamberlanes. 552
Tanaxarces Cyri filius. 98
Tancredus de Altavilla. 496
Tantalus rex. 47
Taphius. 34
Ruardus Tapperus. 595
Taraſius Patriarcha. 449
Tarentini Pyrrhum in Romanos evocant. 151. 158. victi. 159. & ſeq.
Tarentum conditum. 100. captum ab Hannibale. 164
Tarquinii oppidum. 85
Tarquinius Priſcus. ibid.
Tarquinius Superbus. 86. 117
Tarquinius Collatinus. 117. 118
Tartarorum eruptio 537
Tatius dux Sabinorum. 84
Taurunum. 554
Taurus Berytius. 269
Teias Gothorum rex. 396
Telamon. 47
Telchin. 14
Teleboæ. 34
Teleclus rex Spartæ. 87
Telephaſſa Cadmi mater. 36. 37.
Telephus. 39
Teleſphorus Papa. 268
Teleſtes poëta. 140
In Tellina valle bellatum. 605
Temenus Heraclida. 52
Templarii ſupplicio affecti. 542
Templum Hieroſolymitanum conditum à Salomone. 58. inſtaurati cœptū ſub Cyro. 98 pollutum ab Antiocho. 195.

INDEX.

ab Herode inſtauratum. 237
Terentius Comicus. 209
S. Tereſia. 596. 600
Tertullianus. 276
Tetrapolis Doridis. 26
Tetricus tyrannus. 281
Teucer primus in Troade regnat. 46
Teuta regina. 161
Teutones cum Romanis certant. 219
Thales. 104
Thamar à fratre violata. 24
Thare. 6
Thartan. 82
Thebæ conditæ. 37. à ſeptem ducibus obſeſſæ. 45. ab Alexandro. 141. & ſeq.
Thebani cum Laced. certant. 131
Thebani urbe ſua pulſi ab Epigonis. 46
Thebes oppidum everſum ab Abimelecho. 20
Thelxion. 14
Themiſcyra. 41
Themiſtius Agnoëta. 387
Themiſtius Philoſophus. 311. 319
Themiſtocles. 121. 122. fugit. 122
S. Theobaldus. 513
Theobaldus Campaniæ. 540
S. Theodardus. 435
Theodatus rex Goth. 395. 396. 404
Theodebaldus Theodeberti filius. 402
Theodebertus Theodorici F. 404
Theodebertus Chilperici F. 417
Theodebertus Childeberti filius. 420. 426. 427.
Theodomir. 347
Theodonis villa. 456
Theodora uxor Juſtiniani. 392. obit. 398
Theodora Imperatrix. 473
Theodoretus. 351. 356. depoſitus ab hæreticis. 367
Theodoricus I. Viſegothorum rex. 341. 346. ejus filia Geiſerici filio nupta, malè accepta. 361. obit. 362
Theodoricus Oſtrogothorum rex. 346. in Italia regnat. 366. 373. 379. Narbon. obtinet. 382. Francos vincit. 383. mores in deterius mutat. 384. obit. ibid. damnatus. 388
Theodoricus Theodorici F. Viſegothorum rex Hiſpanias invadit. 363
Theodoricus Triarii filius. 357
Theodoricus Chlodovei F. 382.
Theodoricus Chilberti filius. 420. obit. 426
Theodoricus Chlodovei II. filius. 434. 435. 441 obit. 442
Theodoricus Dagoberti filius, à Carolo Martello rex fit Franciæ. 442
Theodora uxor Conſtantii Chlori. 288
Theodora Theodori Imp. uxor. 473. 474.
Theodora Zoæ ſoror. 503. 504
Theodorus Mopſueſtenus. 327. de eo quæſtio. 405. 406
Theodorus Studita. 450. 458
Theodorus vir ſanctus. 459
Theodorus Dyrrachinus. 535
Theodorus Laſcaris Græcorum Imperat. 536
Theodorus Laſcaris alter Joannis filius. ibid.
Theodoſia Leovigildi uxor. 420
Theodoſia urbs. 554
Theodoſius I. 315. fit Imper. 320. ejus mores. 321. ab Ambroſio multatus. 322. ejus geſta. 322. 323. Arianis adimit Eccleſias. 323. Gotho recipit. 321. obit. 322. ejus

INDEX.

pietas; 326
Theodoſius II. Imp. 336. & ſeq.
Theodoſius Adramyttenus Imp. 440 & ſeq.
Theodota pellex Conſtantini Irenes filius. 450
Theodotio. 271
Theodoſius ſenior. 315. 320.
Theodotus coriarius. 275
Theodotus Bactriani regni conditor. 171
Theodotus alter Syriam prodit Antiocho. 176. 179.
Theodulphus Aurelianenſis. 455
Theognis. 104
Theon, Philoſ. 356
Theopaſchitæ. 369
Theophanes. 458. 459
Theophania Othonis II. uxor. 482
Theophilus Imper. 459. 473
Theophilus Epiſcopus. 326. 334
Theopompus hiſtoricus. 140
Theophraſtus 147. 155
Theophylactus patriarcha Conſtantin. homo impurus. 483
Thera inſula. 55
Theras è Laconia profectus in Lybiam. 54. 55
Thermopylæ, ibi Lacædemonii pugnant contra Perſas, 120. Galli vincuntur. 153
Theſeus. 42. Minotaurum occidit. 44
Theſſalus, à quo Theſſalia. 43
Theſſalonice, uxor Caſſandri. 147
Theſſalonicenſe regnum. 535
Theſſalonicenſis cædes juſſu Theodoſii. 321
Theuthras Telephi pater. 39
S. Thomas Aquinas. 534
S. Thomas Cantuarienſis. 548
Thomas Valdenſis. 564
Thoriſmundus. 346
Thoriſmundus Theodorici filius. 362
Thraſamundus. 389
Thraſea. 255
Thraſumenus lacus, & ad eum clades Roman. 162
Thraſybulus Hieronis frat. 122
Thraſibulus dux Athen. 130
Thraſibulus Mileti tyrannus 102
Thucidides. 139
Thuringia ubi ſita. 343
Thymœtes Athenienſium rex. 53
Thyeſtes. 36
Tiberius Imperator. 234. 243
Tiberius Imperator Chriſtianus. 410. fit Imperator, ibid.
Tiberius Apſimarus Imper. 437
Tibullus. 235
Tiburtes victi. 137
Tiburtius martyr. 276
Ticinenſis clades Romano. 167
Tigranes Syriam obtinet. 215
Tigurini Caſſium vincunt. 213
Tillius dux. 608
Timæus. 157
Timocharis. 156
Timoleon. 133
Timotheus poëta. 140
Timotheus dux Athen. 130
Timotheus Alexandr. Epiſcopus. 324
Timotheus Ælurus. 359
368 ejectus. 369
Timotheus Solophaciolus. 369. 370
Andreas Tiraquellus. 595
Tireſias. 46
Tiridates. 249
Tiſamenus Oreſtis F. 13. 52. 53.
Tiſſaphernes. 130
Tithonus Laomedōtis filius. 47
Titus Imperat. 256, & ſeq.
Tobias. 68
Toiraſius dux. 608
Francif. Toletus, 597. obit. 600

INDEX.

Tolmides dux Athenienſium. 123
Toloſa à Cœpione direpta, 213. Gothici Regni caput. 339
Toloſanus Comitatus in Franciæ regum ditionem quomodo venerit. 539 & 541
Tolumnius Veiens occiſus. 225
Tomiris. 97
Torquatus filium occidit. 138
Alphonſus Toſtatus 564
Totila. 396. 401
Traditores qui. 291
Trajanopolis quæ prius Selinus. 261
Trajanus Imp. 261
Transfigurationis feſtum inſtitutum. 567
Tranſubſtantiatio in Lateranenſi Concilio nominata. 528
Trapezuntinum imperium. 553
Georgius Trapezuntinus. 571
Trebienſis clades Romanorum. 162
Tribonianus. 393
Tribuni plebis creati primo. 119
Tridentina Synodus. 587
Trivulcius dux. 579
Triopas. 14
Triſagium vitiatum ab hæreticis. 369. 377
Trium Capitulorum hiſtoria. 404. & ſeq.
Triumphi Romuli. 84
Triumviratus. 230
Troja in Italia condita. 496
Troja capta ab Hercule. 42. à Græcis. 47
Trojanum regnum à quo cœptum, ejuſque reges. 46
Tros. 47
Trullana Synodus. 440
Triphæna. 208
Triphon rex Syriæ. 199. 200
Tullus Hoſtilius. 85
Tunetum expugnatum. 555
Martius Turbo. 262
Turcæ Perſidem occupant. 503
Turcarum origo, Impp. & res geſtæ. 552 & ſeq.
Hadrianus Turnebus. 595
Turnus. 49
Turpilius Comicus. 229
Joannes de Turrecremata. 564
Franc. Turrianus, 595
Turſtinus, ſive Triſtanus, 496
Jacobus Tuſanus, 585
Tuſci ſubacti à Tarquinio. 85
Tuſculum à Romanis everſum. 518
Tyche, urbs. 99
Tydeus. 31. 45
Tyndareus. 28. ei Laconicam commiſit Hercules. 52
Typographia reperta. 572
Tyranni triginta. 179
Tyriorum regnum, 72. & ſeq.
Tyrium conciliabulum. 301
Tyro Salmonei filia. 27, & 41
Tyrtæus poëta. 88
Tyrum capit Alexander. 142
Tzathius. 378. 392. 397
Tzimiſces, *vide* Joannes.

V

ad Vadimonis Lacum cæſi Etruſci, & Boii. 155
Vaipharlus Aquitaniæ dux. 452
Valdenſis, *vide* Thomas.
Valens Imp. 314. moritur. 315. Arianus cùm eſſet Eccleſiam perſequitur, ibid. octoginta clericos demergi in mare imperat. 316
Valentina uxor Ludovici Aurelianenſium ducis, 546
Valentinianus I. Imperator, 314 obit. ibid. ejus initium adſtruitur. 320
Valentinianus II. 314. 320. & ſeq. à Theodoſio reſtituitur.

321. obit. 322
Valentinianus III. 339. 340. 361. & ſeq. malè ſe gerit. 363. obit. ibid.
Valeria Diocletiani filia. 288
Valerianus Imper. 279
Valerianus martyr. 276
Valerius Flaccus. 260
Valeſiorum regia ſtirps deficit. 595
Valſtinius dux, 613
Vandali in Gallias irrumpunt. 331. in Hiſpaniam, 332. in Africam, 340. Carthag. capiunt, 341. à Juſtiniano victi. 394
S. Vandregiſilus. 443
Varnorum hiſtoria. 403
P. Terentius Varro Atacinus. 228
M. Varro alter eruditione clarus. ibid.
M. Terentius Varro ad Cannas victus. 163
Vaſcus Gama. 578
Vatablus. 585
Vaticana bibliotheca inſtituta. 568
S. Udalricus. 481. 482
S. Vedaſtus. 373. 436
Andreas Vega. 595
Veientes victi. 84. 125 Camilius eos domat 124. 136
Vellus aureum quid fuerit. 38. 41
S. Venceſlaus. 480
Venceſlaus rex Romanorum. 545. 546.
Venceſlaus Boëmiæ Rex. 361
Venetiarum origo. 362
Veneti cum Genuenſibus bellant. 534. 546. cum Franciſco Sfortia 565. cum Carolo VIII. Franco, 578. cum Ludovico XII. 580. cum Ferdinando Imper. 603. 604
Ventidius Parthos ejicit. 231
Venuleius Juriſconſ. 274
Vercellæ ab Hiſpanis captæ, & reſtitutæ. 603
Verina Imperatrix. 357. & ſeq. obit. 360
Annius Verus Imperat cum M. Aurelio, 264. obit. ibid.
Ælius Verus ab Hadriano adoptatus. 263
Veſegothicum regnum in Galliis cœptum. 359. eorum origo, & res geſtæ. 356. & ſeq.
Veſpaſianus, eiuſque geſta. 256. & ſeq. Judæos debellat. 257
Veſperæ Siculæ. 533
Vetilius Prætor. 204
Vetranio. 304
Aur. Victor. 319
Victor Papa. 276
Victor Capuanus. 407
Victor Tununenſis. ibid.
Victoriæ cœnobium extruitur. 526
Victorinus rethor. 310
Petrus Victorinus. 596
Victorius Aquitanus. 374
Vigilantius. 327
S. Vigilius. 335
Vigilius Papa. 404. quid in cauſſa trium capitulorum egerit. 405. & ſeq. obit. 407
S. Villebrordus. 443
S. Vincentius martyr. 291
S. Vincentii ſtola Lutetiam advecta, ibidemque cœnobium extructum. 401
Vincentius Belvacenſis. 530
Vincentius Lirinenſis. 354
S. Vincentius Ferrarienſis. 564
Virdumarus. 227
Virgilius. 234
Virgilius notatur. 73
Virginia à patre occiſa. 125
Viriathus. 204

INDEX.

Vitalianus Scytha. 377. occiditur. 378
Vitalis Troentinus. 370
Vitellius Imperator. 255
Vitigis. 396
Vitruvius. 229
Uladiſlaus Sigiſmundi Poloniæ regis filius. 602
Uladiſlaus Hungariæ rex. 566
Ulphilas. 345
Ulpianus. 274
S. Ultanus. 436
Vocladenſis pugna. 382
Volſci cum Romanis bellant. 1.9. 124.
Voluſianus Imper. 278
Voluſius Mætianus. 270
Urbanus II. Papa. 510
Urbanus IV. 532
Urbanus V. 541
Urbanus VI. ibid.
Urbanus VIII. 607
Urchanes Turca. 551
Uriæ nex. 24
S. Urſmarus. 443
Urſicini ſchiſma. 318
Uſumcaſſanes 557
Vvalamir. 347
Vvaldrada. 461
Vvallia Gothus. 339
Vvandalarius. 347
Vvarnenſis clades Hungarorum. 566. 567
Vviclephus. 560
Vvidemir. 347
Vvido Italiæ rex. 464
Vvillelmus Northmanniæ dux Rollonis F. 488

X

Xanthippus Attilium vincit. 160
Xanthus Bœotorum rex. 53
S. Franciſcus Xaverius. 586
obit. 596
Xenaias. 371. 386
Xenocrates. 139. 155
Xenophanes. 106. 116
Xenophon. 139
Xerxis geſta, 119. & ſeq.
mors, 123
Joan. Xiphilinus. 505
Xuthus. 30

Z

Zabulon. 30
Zacharias Joiadæ filius, 65
Zacharias Papa auctoritate ſua regnum Pipino confirmat, 451. contra Langobardos Pipinum implorat, ibid.
Zamri rex Iſraëlis. 62
Zancle, *vide* Meſſana.
Zara rex Æthiopum, 61
Zara pater Jobi, 12
Zelpha. 11
Zeno Eleates. 117
Zeno Stoicus. 156
Zeno primus Imperator. 357. & ſeq. obit. 360. 369. hæreticus fuit. 370. 375. alia ejus geſta, 376
Zenobia. 279. 281
Zenobia uxor Baſiliſci. 359
Zetus. 38
Zodiaci partitio non adeo vetus. 77
Zoë Imperatrix. 482
Zoë altera Imperatrix. 502. & ſeq.
Zonaras ubi deſinit. 507
Zoroaſtres Bactrianorum rex. 7
Zoſimæ Anachoretæ duo. 390
Zoſimus hiſtoricus. 316
Zoſimus Papa. 348

FINIS.

608726
Biblioteca Nazionale Napoli

Digitized by Google

image
not
available